

9 QL
457,4
H55X
v. 3
Ent.

MAGYARORSZÁG PÓK-FAUNÁJA.

A KIRÁLYI MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT MEGBIZÁSÁBÓL

IRTA

HERMAN OTTÓ

A MAGY. NEMZ. MUZEUM S. ÖRE, A K. MAGY. TERM. TUD. TÁRSULAT,
A BÉCSI CS. K. ÁLLAT- ÉS NÖVENYI TÁRSULAT RENDES, A DANZIGI TERMÉSZETVIZSGÁLÓK TÁRSASÁGÁNAK KULTAGJA stb.

III. KÖTET.

LEÍRÓ RÉSZ.

NÉGY KÖNYOMATU TÁBLÁVAL ÉS KÉT FÜGGELEKKEL.

UNGARNS SPINNEN-FAUNA.

IM AUFTRAGE DER KÖN. UNGAR. NATURWISSENSCHAFTLICHEN GESELLSCHAFT

VERFASST VON

OTTO HERMAN

CUSTOS-ADJUNCT AM UNGAR. NATIONAL-MUSEUM,
MITGLIED DER KÖN. UNGAR. NATURWISSENSCHAFTLICHEN GESELLSCHAFT, DER K. K. ZOOLOGISCH-BOTANISCHEN GESELLSCHAFT IN WIEN,
AUSWÄRTIGEM MITGLIEDE DER GESELLSCHAFT DER NATURFORSCHER IN DANZIG &c.

III. BAND.

BESCHREIBENDER THEIL.

MIT VIER LITHOGRAPHIRTEN TAFELN UND EINEM DEUTSCHEN ANHANGE.

BUDAPEST.

KIADJÁ A KIRÁLYI MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT. VERLAG DER K. U. NATURWISSENSCHAFTLICHEN GESELLSCHAFT.

1870.

TARTALOM.

	Lap
Előszó	V
Általános tartalomjegyzék	VIII
I. A gyakorlatról	XIII
1. A gyűjtésről és fenntartásról	XIII
2. A vizsgálásról	XVI
II. A leírásokhoz	XVIII
LEIRÓ RÉSZ	1
I. Függelék : Kaszáspókok	325
II. Függelék : Német kivonat	333
Index	388
Magyar index	392

ELŐSZÓ.

A harmadik kötettem művem be van fejezve, a mi azonban távolról sem azt akarja jelenteni, hogy immár Magyarország pókfaunája is teljesen tisztába van hozva, hogy ahhoz többé sem szó, sem kérdés nem fér.

Az első kötet előszavában világosan kimondottam, hogy «e mű oly alapúl akar szolgálni, a melyből a részletes kutatás indulhat; és ha ilyen alapnak beválik, czélját érte.»

Vajjon beválik-e ily alapnak? ennek megítélése másokra tartozik. Lesz-e kiinduló pontja a részletes kutatásnak? nem tudom; de hogy ez ohajtásom, azt mondhatom.

Hogy a mű nem kifogástalan, azt nagyon is érzem; hogy még így is, a mint terveztettem, csonka, azt is tudom. Főbaja első sorban és minden bizonynyal egy Iconographia hiánya, olyané, mely legalább az alrendek, családok és alesaládok legjellemzőbb alakjainak képét a részletekkel együtt lehetőleg természetihíven visszaadná. Azt is érzem, hogy a mű nyelvezete nem kifogástalan; de már az úgy van, hogy az úttörés botlásokkal jár, kiváltképen pedig a szakirodalom terén van ez így. Az elemire nézve éppen úgy, mint a magaslaton is teljes tökéletesen más nemzetek szellemi termékeire rászorúlva, a szemlélődés körébe vont tárgyak hatásának kitéve, cserbe hagyatva a szavak forrása által, több teremtő erő kell ezeknek legyőzésére, mint a mennyi bennem van, ha ugyan van.

Megnyugvásom az, hogy egy megtisztelő megbízatásnak eleget tettem, tettem pedig úgy, a mint az tőlem kitelt.

Most még némely más dolgokról is kell megemlékezniem.

Az első kötet bevezetésében kifejtettem a mű egész tervét. Ott két függelékről volt szó, melyek közül az egyik azoknak a fajoknak a bírálatát volt magába foglalandó, a melyekről, mint magyarországiakról, az irodalom megemlékezett. Én, művem tervéhez híven, ezt a munkát el is végeztem. Akadtak azonban oly körülmények, a melyek arra bírtak, hogy e függelékem ki ne adjam. Sikerült ugyanis időközben oly állatok birtokába jutnom, a melyekre irodalmi publicatiók alapítottak; a felülvizsgálat azonban kimutatta, hogy azok az állatok semmi viszonyban sincsenek azokkal a nevekkal, a melyek alatt az irodalomban szerepelnek. A *fajneveket* lehet ugyan a synonymika segítségével szabatosítani; de nincs köszönet benne, mert a név alapján ráfogott névvé válik, mihelyt nem tartozik az adott állatra. Kitünt, hogy némely szerzők kizárólagosan csak a Hahn- és Koch-féle nagy műbe foglalt képekkel, még pedig egészen felületesen hasonlították össze állatjaikat s elnevezték, mi bizony ritka esetben elég-

séges. Úgy gondoltam tehát, hogy ezt a dolgot későbbre halasztom s abban a mértékben hajtom végre, a melyben a typosokhoz hozzáférhetek.

E helyett a függelék helyett, külföldi barátaim és szaktársaim kívánságának eleget téve, a harmadik kötetnek német nyelven írott kivonatát adom, mely az alrendek biológiai jellemzésén kívül, az alakok elterjedését, az új fajokat s némely érdekesebbeknek tüzetesebb méltatását foglalja magában.

Azonkívül még elszántam magamat arra is, hogy e kötetet egy, a gyakorlatra vonatkozó bevezető részszel lássam el, mely mindazoknak, a kik a tárgyat netalán megkedvelik, avval tüzetesebben foglalkozni ohajtanak, utasítást adjon mindazokra a fogásokra nézve, a melyek törekvésüket elősegíthetik.

Némely igazítások, pótlások úgy a jelentékenyebb sajtóhibák is, e kötet legutolsó lapján olvashatók.

Mindezek után még van valami mondani valóm, a mi nem a könyvre, hanem a szívre tartozik, a mit magamba fojtani nem bírok.

A művelődés története, és még inkább sok porlepte, elsárgult, hallgatag kéziratmalom bús történeteket mond azokról a boldogtalanokról, a kik egész valójukat — testi erejüket és szellemük legjavát — egy cél elérésére áldozták; kik megküzdöttek a nyomorral, a gúnnyal, a lenézéssel s eltűrték mindent, mert erős hitök volt, az: hogy jó a szándék s ha majd célt érnek, akkor, majd akkor megszűnik a nyomor, elnémül a gúny, a lenézést pedig a tisztelet váltja föl. Sokan ezek közül nem a személyes dicsőségért, hanem a művelődés előmozdításáért, egy nemzet vagy éppen az emberiség előmeneteleért hevültek, és — elbuktak. Igen, mert összeütköztek az anyagi kérdés rideg valójával, kérlelhetetlenségével és legyőzettek. Irataikat, a melyekbe egész valójuknak legjavát tették le, belepte a por, megszállotta a moly; évek jöttek, évek teltek s átgázolt az idő embereken és eszméken, mert az emberek eszméikkel együtt elavultak, noha akkor, annak idejében, azok az emberek s azok az eszmék időszerűek voltak. Ez valóságos tragikum; annyival inkább az, mert ez a sors nem mindig a szegény nemzetek szegény fiait, hanem a gazdag nemzetek szegényeit is érte.

A midőn azon vagyok, hogy e művön az utolsó tollvonást megtegyem, ez a tragikum szemem előtt áll s megtanít arra, hogy mennyi halálával tartozom azoknak, a kik nem engedték meg, hogy az én sorsom is ilyen legyen. Nem tehetek másképen, mint hogy e helyen újból is köszönetet mondok a királyi magyar Természettudományi Társulatnak, úgy válaszmányának és állattani bizottságának is, az irántam tanúsított bizodalomért s jóindulatú türelemért. Legvégre pedig még köszönetet mondok a társulat másodtitkárának, Paszlavszky József tr. úrnak, úgy dr. Károli János barátomnak is a szöveg olvasására fordított fáradságért.

Kelt Budapesten, december 24-én, 1878.

HERMAN OTTÓ.

VORWORT.

Mit diesem Bande ist die Spinnenfauna Ungarns, richtiger ausgedrückt: ist dieses Werk abgeschlossen. Getreu der Erklärung, welche ich im Vorworte zum zweiten Bande abgegeben habe, finden meine verehrten auswärtigen Collegen u. z. im II. Anhange, pag. 333 eine Uebersicht der Spinnen Ungarns. Die einleitenden Worte dieses Anhanges bieten über meine Absichten wohl genügende Orientirung. Ich war bestrebt vor Allem ein Bild der bis jetzt bekannten localen Verbreitung der Spinnen, dann die neuen Arten, endlich einige eingehendere Bestimmungen und Notizen, welche sich besonders auf die Biologie beziehen, zu vermitteln.

Budapest, 24. December 1878.

OTTO HERMAN.

ÁLTALÁNOS TARTALOMJEGYZÉK.

I. KÖTET.

ÁLTALÁNOS RÉSZ.

	Lap
Előszó	IX—XX
Bevezetés	1— 7
Általános rész	9
I. Az irodalom	11— 36
1. Általános tekintetben	11— 14
2. Az ó- és középkor mutatványai	14— 17
3. Az újkor irodalma	17— 21
4. Az irodalom jegyzéke	21— 36
II. Az alak és külső szervezete (Orismológia)	37— 52
1. Testrészek és szervek	37— 44
2. A test színének borítékai	44— 46
3. A fonó és szövőszervek külső alakata	46— 51
A fonó szervek	47— 48
A szövő szervek	48— 51
4. A külső alaknak ivarszerint való eltérései	51— 52
III. Az életmód jelenségei	53— 98
1. A kifejlődés	53— 55
2. A vedlések	55— 57
3. Csonkítások helyreállítása	57— 59
4. Tartózkodás	59— 60
5. Az alak és színezet	60— 63
6. Szövés-fonás (Műosztön)	63— 70
7. Lakások és építmények	71— 76
8. Táplálkozás	76— 80
9. Szaporítás. Nemzedékek sora	80— 85
10. Vándorlás. (Öszifonal)	85— 90
11. A pók a természet háztartásában	91— 98
12. Földrajzi elterjedés	98—119
Nevezetesebb lelhelyek	107—119

II. KÖTET.

A RENDSZER.

Előszó	V—VI
Általános bevezetés	3— 25
Speciális bevezetés	25— 42
CLERRICK rendszere	28

THORELL rendszere	35
SIMON rendszere	39
A rendszer	43— 73
A magyar póknemek sorozata	45— 47
Alrendek, családok és alosaládok	48— 53
Kerekhálósok (Orbitelariae)	54— 56
Hurokkötők (Retitelariae)	56— 60
Csöszvők (Tubitelariae)	60— 64
Földbeszövők (Territelariae)	64
Keszegjárók (Laterigradae)	64— 66
Futók (Citigradae)	66— 68
Ugrók (Saltigradae)	68— 72
A pókműködés rendszere	74— 89
Hálózók	74— 84
Üldözők	84— 89
A biológiai rendszer összegezése	90—100

III. KÖTET.

LEÍRÓ RÉSZ.

Előszó	V
I. A gyakorlatról	XIII
1. A gyűjtésről is fenntartásról	XIII
2. A vizsgálásról	XVI
II. A leírásokhoz	XVIII
Pókok. (Rend.)	3
Hálózók (Theratriae)	4—214
Kerek hálósok (Orbitelariae)	4— 50
Hurokkötők (Retitelariae)	50—105
Csöszvők (Tubitelariae)	105—209
Földbeszövők (Territelariae)	209—214
Üldözők (Diotricae)	215—324
Keszegjárók (Laterigradae)	215—247
Futók (Citigradae)	247—290
Ugrók (Saltigradae)	291—324
I. Függelék: Kaszázpókok	325—331
II. Függelék: Uebersicht der Spinnen Ungarus	333—387
Index	388—391
Magyar index	392—394
Jegyzetek	395

MAGYARORSZÁG PÓK-FAUNÁJA.

III. KÖTET.

UNGARNS SPINNEN-FAUNA.

III. BAND.

I. A GYAKORLATRÓL.

A ki a természetrajznak bármely ágát sikerrel akarja művelni, az lépten-nyomon rászorul bizonyos gyakorlati fogásokra, a melyek a tapasztalás eredményei s így az útmutatás es sok tekintetben a begyakorlás tárgyai is.

Ezek a gyakorlati fogások a tárgyak gyűjtésére, fentartására es vizsgálására tartoznak. Könyvem e részének tehát az a feladata, hogy az ezekre vonatkozó útmutatással szolgáljon mindazoknak, a kik a pókok gyűjtésével, gyűjteményben való fentartásával es vizsgálásával foglalkozni akarnak.

A mint ez a mondottakból önkényt következik, a gyakorlatról szóló rész két szakaszra oszlik, u. m. a gyűjtés es fentartás, végre a vizsgálás szakaszára.

1. A gyűjtésről es fentartásról.

A régibb Araneologusok, a tökéletes átalakulással bíró rovarok legtöbbje által szolgáltatott jelenséget, hogy t. i. ilyen rovarok a telet vagy pete vagy valamely kifejlődési fok alakjában, tehát nem teljesen kifejlődve töltik, analógiának vették a pókok részere is, s ezért a pókokat csak a tavasz, a nyár es az ős szakában gyűjtötték. A nemzedékek egymásutánja körül tett behatóbb tanulmányozás azonban másra tanít minket, arra t. i., hogy az alrendek legkülönbözőbb alaksorai áttelelnek s a tavasz ebredésével folytatják életpályájukat ott, a hol azt a tél dermesztő behatása ideig-óraig megakasztotta. Erre nézve felvilágosításokat szolgáltat az első kötet 9-ik szakasza, mely a szaporodásról s a nemzedékek soráról emlékezik meg; meg inkább pedig szolgáltatja azokat a leíró rész biológiai jegyzetsora, mely némely fajoknál a téli állapotról is megemlékezik.¹

Ezekből az következik, hogy pókokat minden evszakban gyűjthetünk, es hogy a teli gyűjtésre bizonyos súly tartozik azért, mert érdekessége mellett minden bizonynyal meg az életmódról létező ismeretek bővítését is eredményezi.

A célszerű gyűjtésnek lenyeges feltetele a gyűjtő eszközök s annak használata.

A szerint, a mint borszeszben vagy szárított állapotban akarjuk a gyűjteményt berendezni, más eszközök kell.

A borszeszben való fentartás számára a pókokat legott borszeszbe gyűjtjük. E végre két öblös szájú, mintegy decziliternyi tartalmú üveget egy bádogosnál közös tokba foglaltatunk, úgy, hogy az üvegek nem éppen könnyen húzhatók ki; az üvegek jó parafa-dugókkal szereltetnek föl, a dugókra pedig egy karika jön, a melylyel zsinór által a tokhoz kötjük azokat. A bádogtokot azután jó bőrrel vonatjuk be s szíjjal szereltetjük fel, hogy az egész készüléket, úgy, mint egy színházi látócsövet viselhessük. Legjobb, ha a szíj csak

¹ Lásd pld. Palygnathia Clerckii Sund. p. 52; Trochosa infernalis Mots. p. 277 stb.

oly hosszú, hogy a tok fenekével a kötest orja, ne-hogy lehajlás alkalmával a földet érve, az egész fölborúljon. A két üveget kétharmad részig megtöltjük erős, legalább 38°-nyi borszeszszel, beléhelyezünk néhány ágacs-
kat s a nagyobb pököket gyűjtéskor felváltva majd az egyik, majd a másik üvegbe rakjuk. E felváltva való
elhelyezés azért szükséges, mert ha két eleven pök egyidőben kerül egyazon üvegbe, a haláltusa közben
összemarakodnak annyira, hogy rendszeren a vegtest fölkre megyen. A halottakat a még élő pök nem bántja;
menekülési ösztöne inkább arra készti, hogy a fácskakon föl s alá járjon.

Ezenkívül szükséges még két kis, hengerded üveg jó dugóval és erős borszeszszel. Ezeket a zseb-
ben hordhatjuk s beléjük rakjuk az apróságokat, szintén fölvaltva, hol az egyikbe, hol a másikba.

Egy erős csipesz, melynek fogófelei simák, továbbá egy kapabalta, t. i. oly eszköz, melynek egyik
fele balta, a fokrésze pedig kapa, nélkülözhetetlenek, mert sokszor résekbe kell nyúlnunk, sokszor kérget
kell lefejtenuünk, sokszor ásáshoz kell folyamodnunk.

A kapabalta szintén szíjra jár, úgy mint ezt a tűzoltóknál láthatjuk.

Szükséges egy erős bot, a melyre egy, erős vaskeretre reávarrt vászonháló alkalmazható, a mely-
lyel azután a füveken s bokrokon végig «kaszálhatunk».

Szükséges végre egy közönséges, fehér férfiapernyő, a melynek rendeltetése az, hogy homorú
oldalával a lombos galyak alá tartjuk, e galyakat a bottal hirtelenül s erősen megkopogtatjuk, mire az
ernyőbe sok rovar mellett pökök is hullanak.

Általános szabály az, hogy a pököt nem szabad a lábaknál fogva megragadnunk, mert ezek szer-
felett könnyen leszakadnak; továbbá szabály az, hogy a nagyokat mindig a hátfelől a fejmellnél fogva
ragadjuk meg, nehogy — kivált ha a kéz bőre finom — a csipés bajában részesüljünk.

Némely Kerekhálósok leejtik magokat s a szálon függve maradnak; ilyenkor kivesszük a nagyobb
üveget, alája tarljuk s belemerítjük.

Szóval, a mennyire csak lehet, kerülni kell a megragadást, nehogy a sokszor igen könnyen leváló
szőrözet s evvel legtöbbször a szinezet és rajz is kárba menjen.

Az igen apró, pl. Erigonefajokat legkönnyebben úgy keríthetjük hatalmunkba, hogy egy ágacs-kára
fölmászatjuk, s midőn arról egy szálon leboesátkoznának, az üveget alájuk tartjuk.

Jól fölkészülve tehát bejárjuk a bokrokat, a sövényeket, a rétet, az erdőt, a görgetegeket, a nádaso-
kat, a kerteket, pinczékét, barlangokat, szóval: igyekeznünk minden helyiség pök alakjait fölkuatni, előbb a
körülményeket megtanulmányozni, a melyek között az egyes alakok élnek s csak azután a zsákmányolás-
hoz fogni.

Némely hálósok napszakában nem járnak ki a hálóra s mindenképpen azon vannak, hogy tartóz-
kodási helyöket föl ismerhetetlenne tegyék; ez annál is inkább sikerül nekik, mert igen gyakran színmi-
mikrik is. Itt a háló vezérfonalára kell ügyelnünk, arra t. i. a mely vagy egy részében igen erőssé teszi a
hálókeretet, vagy éppen a háló síkjából félrevezet; e fonal mindig elkalauzol a pök bűvőhelyéhez.

Igy fürkeszünk, hálózunk, kopogtatunk es ásunk nappal. De ez meg nem elég, mert az éj esondjében
mas jelensegek is kinalkoznak.

Az éjjel való gyűjtésre egy gyűjtőüveg elegendes: evvel es egy ugynevezett tolvajlámpással folsze-
relve bejárjuk a bokrokat, meg pedig leginkább a levelekre ügyelve; majd a retre vagy a görgetegekre
terünk. A földolog az, hogy a világosság hirtelenül essék a tárgyakra, mert az éjjel járó pök, ha tartós a
világítás, meglapúl, nem mozog s így könnyen kikerüli szemünk figyelmet.

Minden a gyakorlástól függ; a kéz, a szem biztossága egyiránt; es rövid idő mulva szemünk a leg-
kisebb mozgást is észreveszi, kezünk, az állatok mozgásához alkalmazkodva, biztosan észel ér.

A prédaival hazaterve, első gondunk az legyen, hogy a borszeszt megújítsuk, mert az, a melyben a
pökök meghaltak -- kivált ha nagy a zsákmány -- megtámadja a has böret, ez meglágyúl, azaz: rothadásba
megyen át s az állat használhatatlanná válik. Azután különítsük el az egyes fajokat, mindegyiket más-más
üvegbe, az üveget számozzuk meg, az illető szám alatt pedig írjuk naplónkba mindazt, a mit megfigyeltünk.

Rakásra gyűjteni nem jó dolog, mert az emlekező tehetség is botlik, a botlas pedig ilyenekben csak
valamivel kisebb hiba a ferdtésnél, kivált ha tchetünk róla.

Egy igen lenyeges elv az, hogy egy es ugyanazt a helyiseget az evnek es napnak lehetoleg minden szakaban latogassuk meg, hogy annak eleterol minel teljesebb fogalmat szerezhessunk magunknak. Ez es az a bizonyos merseklet, melyet akkor tanusitunk, a mikor az allatot megpillantva, nem nyulunk rogtön utána, hanem igyekezünk a viszonyokat, a melyek között épen van, vagy valamely eselekményt ellesni: ez kölcsönzi a kutatásnak a mélységet, úgy, a mint biztosítja a kutatónak a magasabb élvezetet is. Mert az életmozzanatok kitudása kapcsolatokhoz vezet: a holt alakokkal bibelőlő szobatudóssággal szemközt épen ezek kepezik az elő tudományt, a melyben mindenképen van köszönet, mert ez jutalmazza a fáradozást azáltal, hogy a legtöbb esetben valóban gyarapítja tudásunk tőkéjét.

A mi mármost a gyűjtemény berendezését illeti, ez a következőkhöz van kötve.

Szerezzünk néhány száz tiszta, öblös száju, jól becsiszolt dugóval felszerelt üveget, melynek magassága — a dugó fogantyúját beleértve — $8 \frac{c}{m}$, átmérője $25 \frac{m}{m}$. Hogy a dugók jól zárjanak s tehát a borszesz elpárolgását minel jobban megakaszszuk, bekenjük azokat igen vékonyan a gyógyszerházakban kapható «perma ceti»-vel s arra ügyelünk, hogy az üveg szája a dugaszolás alkalmával egészen száraz legyen; a dugót jó erősen becsavarjuk. Ezekbe az üvegekbe rakjuk a fajokat külön-külön; minden üveget megszámozva, azonkívül a kellő felirattal látjuk el. A feliratos lapocskánál földolog, hogy minel vékonyabb papirból készüljenek s az egyik oldalon levélbélyeg módjára ragasztékosak legyenek; a ragaszték lehet vizahólyagoldat vagy arab gummi, mely utóbbiba azonban kevés czukrot kell tennünk, mert különben megszáradáskor lepattan az üvegről. A felirat szövegezése a következő:

I. sz.

ARGIOPE LOBATA (PALL.)

♂. ♀ Budapest, Junius 1878.

A naplóban tehát az első szám alatt bejegyezzük mindazokat a speciális tapasztalásokat, a melyeket e fajra nézve szereztünk.

A fenntartás maga igen egyszerű dolog. Szabály az, hogy a míg az állatokra töltött borszesz sárgúl, addig azt frissel kell fölváltani, mert a pókok lágy végtestenei a legfőbb föladat az, hogy a vizet kivonjuk belőle, minek következtében megkeményedik s ekkor már bátrabban bántunk el az állatokkal. Mihelyt a borszesz sárgulása megszűnt, gyengébb, 26 — 28° -nyi borszeszt töltünk az állatokra, jól elzárjuk az üvegeket; ennyi az egész.

Így kezelve, igen sokáig maradnak meg a pókok s voltak kezeim közt már olyanok is, a melyek 60 év óta borszeszben tartva, még mindig a vizsgálatra alkalmasak maradtak. Az igen erős borszeszszel való kezelést túlhajtanunk nem szabad, mert különben a pók keménynyve es törekenyve valik.

A száraz állapotban való fenntartás sok ügyességet, meg több gondosságot es türelmet követel: teljes sikerrel csak a nagyobb alakoknál alkalmazható. Az eljárást a következőkben adom:

A pókokat nem borszeszbe gyűjtjük, hanem vagy elevenen hozzuk haza, vagy egy esépp cyanalkalid oldattal megöljük. Otthon aztután levágjuk egy finom kessel a végtestet, azaz ketté vágjuk a nyelecsket, mely a törzs két főrészt összeköti. Ekkor a végtestet egy papírdarabra teszszük es ovatos, lassú nyomással kiszorítjuk annak belső részeit, melyek a nyelecsken tolulnak kifelé: a kitolulást egy finom csipeszszel mozditjuk elő s gondosan ügyelünk, hogy a szőrozetet ne érhesse a kiömlő folyadék. Mire a végtest ki van ürítve, a nyelecsket reá húzzuk egy finom, csöves végbe kihúzott, 15 — $16 \frac{c}{m}$ hosszú, 5 — $6 \frac{m}{m}$ vastag üvegcsőre úgy, a mint ezt hólyagok felfúvásánál teszszük, mire a szárító készülék alatt meggyűjtjük a borszesz-lángot.

A szárító készülék mindössze egy $8 \frac{c}{m}$ széles, $12 \frac{c}{m}$ hosszú, egyenes plehtábla, mely negy labon állva megengedi, hogy a borszeszlámpát alája helyezhessük. E plehtáblára reaborul egy másik pleh, melynek alakja szakasztott olyan, mint a parasztszeker abroncos fedele, mely tehát felkerek es hátul el van zárva. A borszesz lángja hamar megmelegíti e kis sütőben a levegőt s ide tartjuk a csőre húzott végtestet. Pár másodperc múlva a nyelecske már reaszarad a csővecskere s ekkor ovatosan felfújjuk a végtestet s igyekezünk, hogy a levegőnyomás folytonos legyen: e közben folytonosan forgatjuk a praeparatumot. Egy-

két perc alatt tökéletesen kiszárad a végtest, mely most üres es nem esik többé össze. Az előtesttel való összeillesztes úgy történik, hogy egy vékonyka fácskát faragunk, azt az egyik végével beszurjuk az előtestbe, ott, a hol a nyelecske darabkája követeli; a kiálló véget ragasztékkal kenjük be s ekkor ovatosan reá húzzuk a kiszáritott végtestnek az üvegesóról nyitva lekerült nyelecskéjét. Az előtest chitines voltánál fogva nem szorúl külön eljárásra.

Az így kikészített állatot azután finom rovartüre tüzzük, úgy, hogy a tü nem a mellresz közepebe hol a meghatározásra nézve sokszor igen fontos hátgödör vagy res látható, hanem ettől kissé jobbra áthatoljon. Az állatokat azután ópen úgy tartjuk, mint más rovarfeleket, t. i. jól záró, parafával kirakott, síma papírral kiragasztott, üveges ládákban. Minden faj elé vagy möge olatúzzuk a hozzá tartozó feliratot.

Tagadhatatlan, hogy a száraz gyűjteménynek vannak bizonyos előnyei; de vannak bajai is. A színek es rajzok megmaradnak s egy szépen száritott Epeira, Marpessa, vagy Eresus sor valóban a színektől s a fénytől csak úgy ragyog; de a tárgyak szerfelett törékenyek s a meghatározásokra nézve oly igen fontos zár vizsgálata sokszor majdnem lehetetlen, mert az igen rövid gyűjtő távolságu nagyítóval, a melyre reászorúlunk, a tü miatt nem férhetünk hozzá. A mellett a színre nézve különösen a pókoknál áll az öreg LINNÉ mondása, hogy t. i. abba tulságosan bizni nem szabad.

A borszeszes gyűjteménynél a színek sokat vesztenek ugyan, de a nyereseg az, hogy az állatok minden részét mindenkor minden oldalról bátran es biztosan megvizsgálhatjuk.

Még a borszeszes gyűjtemény felállításáról is méltó néhány szóval megemlekezni. Tartozik hozzá egy jól záró üveges szekrény, melybe kellő mennyiségű, erejű es szélességű polezok alkalmaztatnak; ez a szoba árnyékosabb helyén állíttatik fel. Hogy a tért kiméljük, az üvegeknél arra kell ügyelnünk, hogy szájuk hajtókája ne legyen nagyobb átmérőjű, mint az üveg teste maga; így azután szorosán, közök nélkül sorakoztatjuk az egészet. Az alrendek, családok stb. úgy jeleztetnek, hogy közbe helyezünk szépen gyalult, üvegmagasságú es vastagságú fákat, a melyekre az illető feliratokat reáragasztjuk. Kiválóan díszes, nagy példányok úgy is alkalmazhatók valamivel tágasabb üvegekbe, hogy oly üveglemezeket vágatunk, a melyek beférnek. Ezekre ragasztjuk a pókot természetes állásban, úgy, hogy az állatot kiveszszük a borszeszből, itatópapíron külsejét jól megszikkasztjuk; ekkor az üveglemezre egy gombostüfejnyi, forróu es igen sűrűre olyasztott arab gummit cseppentünk, az állatot hasával e csepre nyomjuk s leszoritjuk addig, a míg a gummi megszárad; közben a csipeszszel megígazgatjuk a labákat. Mindezek után beteszszük az egészet az üvegbe s ovatosan feltöltjük borszeszszel. Az ilyen példányok nagyban emelik a gyűjtemény külsejét, kivált ha a szekrény belső fala fehér, az egyes üvegeket pedig fekete lemezekkel választjuk el egymástól. A polarizáció itt a világosságot az állatra gyűjti s ez igen jó benyomást tesz.

Mielőtt, hogy a vizsgálásra tartozó fejtegetésbe bocsátkoznek, meg arról akarok megemlekezni, hogy a gyűjtemények csinosága, tisztasága mellett ne feledkezzünk meg a humanitásról sem; ezáltalánul, halomra öldösní oly állatokat, a melyek a végen is egy fontos munkakört töltenek be a természet háztartásában, nem dicső dolog. Pontos meghatározásra csak a teljesen ivarérett példányok alkalmasok, ezért csak ezeket kell gyűjteni; egy pillantás a nőstények zárjára, a hímek tapogatóira elégséges útbaigazító.

2. A vizsgálásról.

Igazságszeretet, szigorú tárgyiasság, a minden tudás anyja: a tapasztalás által nevelt es megélesített ítélőtehetség, a szem alkalmazkodási képességének gyakorlás által való fokozása, nyugodt kéz, erős akarattal párosult szívós türelem, eles, tisztán mutató nagyítóüveg, egy szerényebb mikroskóp s még egy pár egyszerű eszköz — mindezekhez pedig egy jól megválogatott könyvtár, a melyre nézve az első kötet irodalmi s a második kötet bíráló része fölvilágosít: ezek képezik a vizsgálas alapföltételeit es főszükségeit.

Ezekkel felszerelve, bepillanthatunk a szervezetek csodás kis mindensegebe, s minden pillantás az elvezet mellett tanúságot fog nyújtani.

Első sorban meg fogjuk látni egyazon szervezeti alaptervnek a viszonyokhoz es illetőleg a feladat-

hoz való illeszkedését, elváltozását; másfelől megtanuljuk azt, hogy a közönséges életben oly csekélybevett «apró» szervezetek, működésük folytonosságánál fogva mily hézagot töltenek be, mennyire folynak be a jelenségek ama nagy körfolyamába, melyet egy szóba foglalva: *természetnek* nevezünk.

Fogalmunk az életről tisztulni fog, mihelyt az életet nem csak közönséges emberi, hogy úgy mondjam önző szempontból tekintjük, hanem megismerkedünk fokozataival is, úgy, a mint azok a magasabb és alsóbbrendű, de a maguk helyen teljesen egy jogú, egy értékű szervezetekben ki vannak fejezve.

E jelenségek bármely sorával foglalkozzunk is, idővel reájövünk, hogy itt fakad az értelem, a kedély, az önismeret legtisztább forrása, a melyből az elfogulatlan szemlelődes mindenkor és biztosan tisztává válót, megdönthetetlen igazságokat merít. Ezek azután megérdemlik az utánjárást, a fáradozást mindenképen.

Nem szenvedélyről, nem időtöltésről, játékról van itt szó, hanem egy nagy feladat megoldásáról, a mely megoldáshoz minden nemzedéknek szent kötelessége hozzájárulni annak legjavával, a mire egyáltalában képes. Mert a természet jelenségeinek körei, sorozatai nagyok, felismerésük roppant feladat, ezt pedig csak a munka folytonossága győzheti le — majdan. Az pedig kétségen kívül való dolog, hogy az ember maga csak akkor fogja igazán és méltóképen berendezhetni saját életét a jelenségek közepette, ha azokat lényök szerint felismeri, velök biztos alapon számol.

Minthogy tehát e munka nemzedékek sorára oszlik fel, lényeg szerint mindig haladásról, továbbfejlesztésről van szó, minek legfontosabb feltetele az, hogy barátkozzunk meg a tárgyakon kívül mindazon ismeretekkel is, a melyek rolok a tudomány evkönyveibe be vannak jegyezve. A regiek megtörik az utat, az utódok előbb egyengessék a nyers törest, azután torjjenek tovább, hogy utódaik átvehessenek az egyengetes es továbbra való törés munkáját. Én részemről ezeket tartom szemem előtt, tekintsem a dolgot akár a tudomány egyetem, akár a nemzeti művelődés szempontjából. Eddig még nem esalatkoztam s ezért ajánlom másoknak is.

De lássuk immár a tiszta gyakorlatot is; annyival is inkább, mert hiszen ennek fejtegetésére vállalkoztam. Arról van tehát szó, hogy borszeszben fenntartott állatokat vizsgáljunk.

Közönséges, öt-hatszor nagyító, ugynevezett füvesz-nagyítóval nem érünk czelt, mert a szemek relativ távolságainak megiteleshez, a fegyverzet szambavételéhez igen eles kepre van szükségünk. Kell tehát mindenek előtt egy minel kisebb átmérőjű es oly domborúságú lencse, melynek gyújtó távolsága (focusa) legfeljebb $4-5 \text{ mm}$ -nyi legyen.

Ezeket a nagyítókat külön kell megrendelni; használhatjuk azonban jobb mikroszkopok u. n. objektívjeit is nagyító gyanánt, melyek már azért is igen czélszerűek, mert a végső lencse csekély átmérőjű, tehát jól hozzáfér a tárgyhöz.

Lecsukjuk tehát balkezünkön a kis-, a gyűrűs es a középső ujjat, a mutatóujjat ellenben kinyújtjuk s a hüvelykujj segítségével ennek leghegyén tartjuk a megvizsgálandó pókot. Ekkor a loupét jobb (vagy bal) szemünkhez visszük, úgy, hogy azt e kéz hüvelyk-, mutató- es középső ujjal tartja, míg a gyűrűs- es kisujj ki van nyújtva s a pókot tartó balkéz hüvelykujjára van támasztva a végett, hogy egyfelől a rezgést kikerülhessük, másfelől a tárgyat a fókuszban tarthassuk, forgathassuk.

A pók a balkéz mutatóujján fejjével a köröm fele álljon; a hüvelykujj a hátulsó lábpart szorítja le. Ebben az állásban megvizsgálhatjuk a szemeket, a rágókat, a fejnyelvet, a végtest felületét, úgy a lábakét is. Ezután megfordítjuk az állatot, hogy megvizsgálhassuk az állkapcsokat az alajkkal együtt, a mellvértet, a has lapját, nőstényeknél a zárt; továbbá a fonószerveket. A him tapogatóját minden oldalról szemle alá fogjuk s ügyelünk a szerzők utasításaira, a melyek e szerv leírásánál legtöbbször megmondják, hogy erről vagy amarról az oldalról tekintve, ezt vagy azt láthatjuk rajta. Az így szerzett tapasztalásokat gondosan szembesítjük a szerzők állításaival s az egybevetésre alapítjuk végső ítéletünket.

Igen piczi alakoknál, például az *Erigone*-nembe tartozóknál, sokszor a legjobb nagyító is cserben hagy; itt azután a mikroskophoz folyamodunk. Ez ne legyen túlságosan nagyító, mert a külső vizsgálatra már a 20-szori nagyítás elégséges. A túlságosan erős mikroszkop már csak a retegről-retegre való vizsgálatot engedi meg, tehát nem alkalmas arra, hogy az egészében sokszor nagyon is domboru szemecsoportot egy-

szerre láthassuk, a szemek egymás közötti viszonyát megítélhessük. A szenny eltávolítását finom esettel, a tagok egyengetését finom, nyeles tüvel végezzük.

Ott, a hol a szövőkörnök, a pikkelyzet, szőrözet minémüése a kérdés, ott már mikroszkopieus eljárásra, kikészítésre szorulunk. Ha épen csak ad hoc keressük a feleletet, akkor elégséges, ha egy megfelelő üvegdarabra törüljük a finom késsel leszedett szőrözetet vagy pikkelyzetet, egy esep glycerint vagy épen csak borszeszt adunk rá, leborítjuk egy fedőüveggel s így visszük a mikroskop alá; ha azonban tartós praeparatumokról van szó, akkor Canadabalzsamot vagy Damárlakkot használunk, a praeparatumot számmal és kellő, a gyűjteménnyel egyező felirattal látjuk el s bevezetjük a naplóba is.

A szövőkörnök különös gondot követelnek. Az első feladat az, hogy azokat egy jó eset segítségével többször váltott borszeszben megmossuk s csak azután vágjuk le az iz felel együtt. A levágás üveglapon történik, s mihelyt megesezt, egy más üveggel lassan-lassan s fokozva erősebben lelapítjuk az izt; a lenyomó lappal szorítás közben egy esekely oldalmozdulatot teszünk a vegett, hogy a körömpár kinyílják, ne fedje egymást. Ezután evvel is úgy bánunk el, mint a szőrözettel vagy pikkelyzettel.*

A mérésekre egy finom, pontosan milliméterekre osztott mérték és egy minél kisebb, külön, tűfinomságra hegyezettett körző szükséges, melylyel egy felmillimétert még megmérhessünk; az ennél kisebb vagy valami töredékkel nagyobb mértékreszeeskéket egyszerűen becsüljük.

Nem hiszem, hogy valamely lényegesebb dologról megfeledeztem volna s ezért e fejtegetést ezenel be is rekesztem.

II. A LEIRÁSOKHOZ.

Az e műbe foglalt leírások a szervezet, életmód, színezet és tartózkodás alapján eszközöltettek.

A példányok, a melyekről a leírások vetettek, borszeszben tartattak; a leírás előtt itató-papírra tétetve, a megszikkadás bevaratott. Azoknál az alakoknál, a melyeknél a borszesz jelentékeny színváltozást idézett elő, a természetes szín mellett az elváltozott is jelezve van.

A mérések a méterrendszer szerint történtek, meg pedig — a tárgyak kicsinységénél fogva — a *milliméter* (m. m.) és ennek tizedrészei használtattak. A mérés egy érzékeny, finomhegyű körzővel történt, úgy, hogy a m. m. öt tizedrésze mérés, az 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9 tizedrész ellenben becsüles.

A törzs, annyi mint: *fejmel és végtest* együttvéve. Mértéke a fejrész elejétől a végtest végéig, tehát a hossz tengelyben vetetett; a kinyújtott rágók és fonók kibagyattak s ott, a hol mértékeik fontosak, külön megmértettek. A fejmel külön is megmértett.

A lábak mérésénél a espök kibagyattak, a mertek tehát a czomb tövétől a szövőkörnök hegyéig vetetett.

A mi a Nomenclaturát illeti, a Dr. THORELL által kritikai szigorral megalapítottat követtem. A Synonymákra nézve legtöbbször esaka legregibb szerzőt idezem, a többiekre nézve Dr. THORELL «Remarks on Synonyms of europ. Spiders» ezimű művet idezem, «Remarks» rövidítessel. Így a nemeknél is: On europ. Spiders. A többi idézetet oly rövidítessel adom, mely a mű fölkeresését az általános resz irodalmi lajstromában lehetővé teszi.

A magyar¹ Nomenclaturánál csak a jelentősseget tartottam szem előtt; igyekeztem, hogy a név az állatnak valamely sajátágára vonatkozzék. A mythologiai es egyéb személyneveket, mint pld. Singa, Zilla, Meta, Dictyna, Marpessa stb. atvettem.

Az általán alkalmazott magyar neveket nem akarom mértékadóknak feltolni;² sőt megengedem, hogy némelyik nyelvészeti szempontból kifogás alá is esik; de megnyugszom abban, hogy nem rosszabbak

¹ A németnél is, a mennyiben sajátom.

² A németeket sem.

mint azok, a melyek a culturnepek irodalmában szerepelnek, a melyeknek szintén csupán csak a jelentőség — s az sem mindig — szolgált zsinormertékül.

Úgy vagyok meggyőződve, hogy pld. az *Epeira diademata* (CL.) fajra alkalmazott «koronás keresztspók» elnevezés nem veszt semmit a francia «*Araignée portecroix*» vagy a német «*Stirnbinden Krenzspinne*» mellett, sőt azt hiszem, hogy a rendszer szempontjából nyer, u. m.:

Orbitelariae	= Radspinnen (MENGE)	= Kerekhálósok.
Epeiroidae	= Krenzspinnen (MENGE)	= Küllőszövőök.
Epeirinae	= — —	= Keresztspókok.
<i>Epeira</i>	= Krenzspinne	= Keresztspók.
<i>Epeira diademata</i>	= Stirnbinden ¹ . Krenzspinne	= Koronás Keresztspók.

Az alrendek, családok, alesládok es nemek magyar neveinél alkalmazott nagy betűket, melyek helyesirási szempontból kifogás alá esnek, megkülönböztető jegyekül es tisztán csak az áttekintés megkönnyítésére alkalmaztam.

JEGYEK ÉS RÖVIDÍTÉSEK.

() = Ha a nem (genus) neve után álló szerző neve parenthesisben áll, akkor ez azt jelenti, hogy az illető szerző, e nevet felállította ugyan, de szűkebb vagy tágabb határok között alkalmazta, mint a minők között én alkalmazom. Ha a szerző neve parenthesis nélkül áll, akkor oly határok között alkalmazom a nem nevét, mint alkalmazta a név szerzője is.

() = Ha a fajnév (species) mögött álló szerző neve parenthesisbe van téve, akkor az illető szerző az illető fajt más nemben tárgyalta, pld. *Epeira quadrata* (CLERCK) az jelenti, hogy CLERCK az általa felállított *quadrata* fajt nem az *Epeira* nemben tárgyalta, ellenben *Epeira acalypha* WALCKENAER azt mondja, hogy WALCKENAER a mondott fajt a mondott genusban tárgyalta.²

I }
 II }
 III } a láb mérésnél = első, második, harmadik, negyedik lábpárt jelent.
 IV }

1 }
 2 } a lábak berahasnál azoknak egymasközötti hosszamányát mutatja pld. 1, 1, 2, 3 = az első a leghosszabbik, utána követ
 3 } kezük a negyedik, ezután a második, végre a harmadik lábpár.
 4 }

mm = millimeter

n. sp. = nova species = új faj

Syn. = Synonym.

♂ = hím.

♀ = nőstény

A SZERZŐK NEVEI.

AUS. = AUSSERER.	FABR. = FABRICIUS.	PANZ. = PANZER.
BLACKW. = BLACKWALL.	FUES. = FUESLIN.	POD. = PODA. ³
BRUL. = BRULLÉ.	KEYS. = KEYSERLING.	SAV ET AUD. = SAYIGNY ET AUDUIN.
CAMBR. = CAMBRIDGE.	LATR. = LATREILLE	SCOP. = SCÖPOLL. ⁴
CANESTR. = CANESTRINI.	L. = LINNÉ.	SIM. = SIMON.
C. K. = CARL KOCH (SEN.).	L. K. = LUDW. KOCH (JUN.).	STR. = STROEM.
CL. = CLERCK.	LUC. = LUCAS.	SUND. = SUNDEWALL.
DOBL. = DOBLIKA.	MOTSCH. = MOTSCHOUFSKY.	THOR. = THORELL.
DOL. = DOLESCHALL.	O. H. = HERMAN.	WALCK. = WALCKENAER.
DORTH. = DORTHÉS.	OLIV. = OLIVIER.	WESTR. = WESTRING.
DUF. = DUFOUR.	PALL. = PALLAS.	WID. = WIDER.

¹ «Stirnbinden» honlókész vagy esik hibás mert CLERCK-nél „Stirnbinden“ = corona s ezzel bizonyosan a koronaszérien kiálló szemcsoportra célozott. MENGE. «Pr. Spinnen» pag. 42 helyesen adja a magyarázatot, de ezután «Stirnbinden»-t ír.

² Ez megfelel azon szabályzatnak, melyet a «British Association for the Advancement of Science» felállított, s melynek újdos voltát nem lehet eléggé kiemelni. Lásd: Ann. and Magazine of Nat. History Ser. I. Vol. XI. p. 259. Series of Propositions for rendering the Nomenclature of Zoology uniform and permanent, being the Report of a Comité for the consideration of the subject appointed by the Brit. Assoc. for the Advanc. of Science. Továbbá: THORELL «On europ. Spiders» p. 3 etc.

³ 1765-ben a schneezi bányászati Akadémiánál a mennyiségtant tanított; azelőtt Graecuban tartózkodott, hol 1761-ben «*Insecta musci Graecensis*» című művét kiadta. A schneezi bányász és erdősz. akadémia évszázados emlékkönyvében (1874) pag. 7 és 23, a név hibásan «Boda» iratott.

⁴ 1769-től 1779-ig szintén tanára volt a schneezi akadémiának, a vegy- és ásványtant tanította.

LEÍRÓ RÉSZ.

ORDO-REND:

A R A N E A E. P Ó K O K.

Orismologiai meghatározás.

Szárnyatlan állatok.

A test törzsöke csak két részből, u. m. a fejfel egybeforrótt mellből, tehát szilárd chitinkergü fejmellből, es a gyűrűzetlen vegtestből áll, melyeket egy vékony nyelecske köt össze.

A mellrészen negy pár, het izű — terdizzel ellátott láb.

Valamennyi láb végén bordázott karmokból álló szövő szerv.

A vegtest végén szemölcszerű, izelt, páros számú, csevékkel felszerelt fonószerv.

A rágó csipőkarma becsapható, hosszában átfűrott.

Egyszerű szemek, symmetrikus csoportosításban.

Semmi csapó.

Az állkapocs lábszerű tapogatókkal, ivar szerint más-más szerkezettel es rendeltetéssel.

Biologiai meghatározás.

Semmi átalakulás. A kifejlödes vedlesek által történik, melyek a petéből kibuvó eredeti alakon nem változtatnak.

A kifejlödes utolsó mozzanata az ivarszervek teljes kifejlödes.

A fonó es szövőszerv jelen van, működése a petéből való kibuvástól fogva folytonos. E két szerv működéséhez alkalmazkodik az életmód úgy a szervezet minden sajatsága is.

SECTIO I. OSZTÁLY.

Theriatricae. HÁLÓZOK.

(θῦραρον = vadászhaló.)

SUBORDO I. ALREND.

ORBITELARIAE

(Orbis = kerek; tela = szövet; a háló alakjáról.)

KEREKHÁLÓSOK.

A fejmell fejeresze lelapuló; a homlok szele és az alsó szemsor középszemei között elterülő ter keskenyebb vagy legalább nem szelesebb annál, mely az alsó és hátsó szemsor középsői között elterül.

A lábvégek hármass karomrendszerrel; a bordáskarmok erős kampóval és sűrűn álló bordákkal; a sámja-karom hosszú-kampós és a tövén tompafogaesos.

Az első lábpár hosszabb a többinél (Cercidia kivételével).

A fonók rövidek; a felső és alsó pár egyenlő hosszúságú.

A háló, sokszögű keretben a központból induló küllöket és küllőről küllőre esigavonalban vezetett, ruganyos összekötő fonalakat mutat.

*

A kerekhalósok szervezet és életmód szerint okvetetlenül a rend tipikus kepet szolgáltatják. A mód, a mely szerint a természet tünetkörebe befolyanak, a voltakepeni «pókmód» következöleg jellemezhető: az üres hézagokon uralkodnak, ott foglalnak állandó működési tért, a hol a repülő állat is epen csak átröpülhet, de meg nem állhat. A biológiai túlsúly a háló jelenletében fekszik.

E tulajdonságnak főeszköze a geometricus alakzatokat képező, egy síkban kifeszített kerekhaló, melynek alkalmazása mindig a körülmények szerint történik; felállításának végleteit képezi a függöleges és a vízszintes állás s ezek köze esnek a dült állások véghetetlen sorai.

A hálókötő kepesseg nem egyforma, s az alrend második alesaládjában — a Torkosoknál — láthatólag csökken.

A függöleges és dült hálón mindig fejfel lefele állanak; a függölegesen mindig a védettebb oldalon, a dült és vízszinteszen mindig az alsó oldalon tartózkodnak, illetöleg rejtekökből oda közlekednek.

Lábaik szövésre és a fonalakon való kapaszkodásra alkotottak, mi különösen a végiz bizonyos merevségéből kitünik, mely a lábvégek behajlását engedi, a kihajlást — helyesebben áthajlást — kevésbbe engedi s oka annak, hogy a foldre érve, e pókok úgyszólván lábujhegyen járnak, sima síkokon megfogódzni tehát haladni majdnem képtelenek.

Alaknagyságra nevezé fokozatosságot mutatnak, minthogy ez a mogyorónagyságtól a kenderszem nagysáig megfigyelhető. E szerint alakulnak a hálók is, jelesen a fonalzat erejére nevezé.

Tevékenységek főszaka a szürkületre, főleg az estelire esik: de ott, a hol a préda sűrűn jár, nappal is működésben vannak, nevezetesen árnyas helyeken melyeket előszeretettel keresnek fel.

Mindnyájoknál közös tulajdonság az, hogy megerintve, leejtik magokat s a testhez vont lábakkal egy darab ideig mozdulatlanul fekvé maradnak; a háborgatás megszűntével azon a fonalon ternek vissza a hálóra, a melyet a leejtés alkalmával kifejtettek. A hálónak azon megrezsentetését, melyet az élő préda okoz, attól, a melyet egy odasodort idegen test okoz, legtöbbször megkülönböztetik: ha kétségeik vannak, a térsére sietnek, megkapaszkodnak s a testnek gyors fel-le mozgásával sebes rezzenésbe hozzák az egész hálót; evvel az idegen test lerázását, esetleg pedig a préda vergődését nyerik meg.

Az erős prédát roppant gyorsasággal befonják, láthatólag azért, hogy a háló fonalatában s így erzekenysegeben kárt ne tegyen: e vegre a vegtest vegevel fordulnak a prédának, rányomják fonóikat, s ezeket egy sorba állítva, széles fonalszalagot fejtenek, mialatt a prédát a negyedik lábpárral gyorsan forgatják, tehát begöngyölik.

Ha a préda arra alkalmas, lefejtik s szabadon a térsére czipelik: ha nehéz, akkor fonal segítségével, lassanként vagy a térsére, vagy — főleg nappal — a rejtkehelyre vonszolják, olyformán, hogy a szállító irányban a fonalat megfeszítik, az ellenkező irányban pedig folyton lazítják vagy épen elmetszik. A vonszolást a negyedik lábpár végzi.

Az igen nehéz prédát ott költik el, a hol megfogódzott; ha nem rongálta össze egészen a hálót, akkor kiszívás után kifejtik s lelökik; a hálót igen ügyesen kitarozzák. A kisebb prédának maradványait az előtest hirtelen mozdulatával szinten ellökik (csupán csak a Küllöpök, *Cyrtophora*, látszik kivetelt képezni: lásd a nem leírásában).

Tartózkodásra nézve főleg az aljakban, a közephegységben s a havasok tövén uralkodnak, a fák tenyészővenek legfelső szeleig folyton csökkenve elterjedve, ezen túl ritkák lesznek, míg végre is mintegy 2000 meter magasságban a tenger színe felett, csak egy, ott állandó alak képviseli a rendet. A barlangok szájában, a meddig felhomály uralkodik, szintén előfordulnak.

A működésben főleg a tapintás finomsága s kevesbé a szem vezérli; a hallás érzékének semmi nyoma sem tapasztalható¹

Tevékenységek kifejtésében alig ismernek korlátokat, minthogy a fonalröpités segítségével mindenüve hozzáférhetnek, a hol befolyásuk helyén van.

Azon rendszerben, a melyet a pókrend tevékenysége megalkot, osztályrészök a rovaroknak *átröpülés közben* való korlátozása s eszközlik ezt az alak, ebből kifolyólag a háló erejéhez képest.

A nemzedékek sorára nézve, a téli evszakon át az alrend rendszerint csak a peték által van biztosítva: fedett, különösen emberlakta helyiségek védelme alatt azonban nemely fajok fejlett vagy félig fejlett állapotban át is telelnek s ilyenkor 6—10⁰ R. hideget kár nélkül elviselnek; a téli evszakot mozdulatlanul, mintegy megdermedve elik át.²

Peteiket különös gonddal helyezik el; meleg szövetbe borítva, rendesen meg egy pergamenszerű, sűrű szövettel is biztosítják.

¹ Ezen érzékre nézve direct vizsgálatokat tettem. Lakásom folyosójára, mely a légáramlattól teljesen védve van, nádipókokat telepítettem, melyek a jól bepepezett ablaktáblák felibe csakhamar hálókat feszítettek s a keretek zugaiba rejtkehelyeket szöttek. Alkonyatkor, a mikor az állatok a térsére kijöttek, tehát legéberebbek voltak, egy igen élesen szóló, b' hangolású és rügön járó, ütővel ellátott csengővel megközelítettem az állatot s hirtelen megszólaltattam a csengőt, a nélkül, hogy az állatot valami mozdulatra bírhattam volna. Da mintegy 2 centiméter távolságra közeledve, a csengés az állatot megzavarta, láthatólag azért, hogy a lecsapó ütő a levegőt, ez a hálót megrezsenté; sőt egészen friss feszítésű, tehát igen érzékeny hálónál magok a hanghullámok is láthatólag megrezsentik a hálót s így zavadják a pókot. Minthogy azonban kétségtelen, hogy némely állatok bizonyos hangokra jobban figyelnek, hallási érzékek bizonyos hangokra jobban reagál, a rovarokról vett analógia a szerzegetés alkalmazására is reávit, melyet egy finom vaslemez és reszelő segítségével majd erősebben, majd gyengébben alkalmaztam, anélkül, hogy az állatok megzavartattak volna. Mindezeknél fogva én mindazon jelenségeket, melyek az irodalomban szerepelnek, s többek között a pókok zeneszeretéről szólnak, a *tapintható* rezgésre viszem vissza; ide tartozik Grétry pókja, mely a praelidiumokat «esodálta»; Péli-szon pókja a Bastille-ben, mely a hegedűszóra elősietett; és Walekenær búvárpókjai, melyek a víz felszínére jöttek. Zongorákon nem ritkán láthatni pókokat, a melyek óvatosan tapogatva, a játszás közben támadó rezgés után: indulnak, jelesen akkor, a mikor hűlők a hangszerral érintkeznek. A vizsgálat ezen eredménye egybevág avval, miszerint a boncztan sem bírt kimutatni oly valamit, a mit a hallás szervére magyarázhatott volna.

² Ez különösen az Er-sz-Keresztespókról áll, mely helyen közön valódi házi állattá lett s folyosók mennyezetén áttelelve, tavasszal folytatja fejlődését, egyáltalában életét. Ezen újabb észleletet vesd össze «Általános rész» 48. l.

FAMIL. I. CSALÁD. EPEIROIDAE. KÜLLŐSZÖVŐK. SPEICHENWEBER.

(ἔπειροῖω = feszíteni; a küllőfonalak feszítéséről.)

SUBFAM. I. ALCSALÁD. EPEIRINAE. KERESZTESPÓKOK. KREUZSPINNEN.

GEN. I. NEM. ARGIOPE. DUF.

(Ἀργιόπη = mythologiai név.)

Syn. 1825. SAV. et AUD. «Description de l'Égypte» II ed. XXII.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 49 et 51.

Diszes külsejű, nagy pókok. Az előtestet mellresze kikerekítve-lelapított; a fejresz kicsiny. A vegtest tarajos vagy hengerded-d-hossztojtásdad. A fonók a hasfele toltak, úgy, hogy a vegtest vege felettök tetemesen kiáll. Az alsó szemsor a homlok élén ugyszinten a hátsó oldalszem is; a hátsó sornak két középső szeme a fej búbján kissé hátratulva, minék folytán a hátsó szemsor erősen behajló. Az alsó sor szemei egymásközött egyforma távolságra állanak, a hátsó sor közép szemei az oldalszemektől ketszer akkora távolságra esnek mint a mekkora a távolság a két középső szem között.

A hímek a nőstényekhez képest igen kicsinyek es karesűk, kevesbbe diszesek, hasrészek sohasem tarajos.

E szép pókok buja növényzetű, árnyekos, kissé nyirkos helyeken szövik nagy terjedelmű, függőleges kerek hálóikat. E hálók rendszeren a tércsetől kifutó s a szélekig nyúló, kigyózó szalagot viselnek, mely rendszeren lefele hatol. Áttelelő piteiket igen mesterseges, csuporalakú burokba szöve, a növények törzsén, közel a földhöz erősítik meg. Júliusban ivarérettek, piteiket szeptember vege felé rakják le, mire elpusztúlnak. Hazánkban két faj él.

SPEC. I. FAJ. ARGIOPE LOBATA. (PALL.) TARAJOS ARGIOPEPÓK. GELAPPE ARGIOPE.

(IX. tábla 192 ♀, 193 ♂, term. nagys.)

(lobus = karaj, taraj, taréj, pld. a kakasé; a ♀ végtestén lévő csücsökre vonatkozik)

Syn. 1772. *Arauca lobata* PALLAS. «Spic. zool.» I, fasc. 9.

Vide: THORELL «Remarks» p. 520.

♀ Törzsének felülete fehérle- atlaszfényű, majdnem ezüstös; a vegtest oldalai negy-negy csücsökkel.

A vegtest szélességénél kevesse hosszabb, lelapított; mindket oldalán vízszintesen fekvő negy csücsökkel, melyek közül az első a legkisebb, a két közbelső a legnagyobb, valamennyi húsos; együttesen a kakastarejra emlékeztetnek. A testtörzs felületet finom, ezüstszimű, fénylő szőrözet borítja. A lábak világos földön söteten es sűrűn gyűrűzöttek.

A lábak aránya 1, 4, 2, 3.

Világos színezet. A fejmellen a fej beigtatásától kezdődve két oldalt egy-egy barnás sáv, mely a nyeleeske táján egy harántos öv által egyesül. A vegtest csücskei közül a második, harmadik es negyedik az előszélen fekete. A mellvert közepe világos; szelei szeles, barnás, nehá szakadozott szegélylyel. A has sötétbarna, mind a két oldalán két vagy három világosabb folttal; közbül — a fónók előtt — egy ilyenmü pettyel. A szájrészek es vegtagok sárgások, az utóbbiak sötétbarnán karikázottak. A tapogatók sárgások, egysziműek.

Az oldalszem-párok csücsökösen kiemelkedő közös domborodáson állanak. Az alsó sor középszemei kissé kiemelkedők, a hátulso serei megfekvők.

A zár szeles, erősen kiemelkedő keretet alkotva, szeles, felálló, kurtakampós nyujtvánnyal vedett.

Mertekek: ♀ Törzs 17 *m*_{mm}

I Labpar 31 »

♂ Végteste hengerded, kisse lelapított; lábai egyszínűen barnás sárgások; a fejmell ugyanilyen színű. Hasa szennyesbarna, kétoldalt egy-egy keskeny, sárgás sávval díszítve. A mellvert közepe élénk-sárga. A tapogató nyele sárga; nemzőszerve kis pikkely alatt egy csavart, bütykös gyűjtőt mutat, melyből az illető oldal felé fogószerűen két köröm áll ki; az előrefele álló köröm (embolus) csavarodó és hosszabb.

Mértékek: ♂ Törzs 7 $\frac{m}{m}$
I lábpár 19:5 »

E szép pók lelhelyei: Buda környeke (Zugliget); a pesti oldalon ritkább; a Rákos bujább növényzetű helyein találtam magam, Pável és Anker; Nógrádmegye (ismeretlen pont). Nagy, szép hálóját bokros helyek árnyékos szélein s a magas fűben szövi. Junius végén ivarérett; szeptemberben lerakja petéit, mire elpusztul.

SPEC. 2 FAJ. ARGIOPE BRÜNNICHII. (SCOP.) BRÜNNICH ARGIOPE-PÓKJA. BRUNNICH'S A.

(Brünnich, mult századbeli természetbarát tiszteletére így nevezve.)

Syn. 1772. *Aranea Brünnichii* SCOPOLI «Observ. Zool.» in Annal. V. Hist. Nat. p. 125.

Vide: THORELL «Remarks» p. 518.

♀ Fejmelle fehér, selyemfényű; végteste sárga, fehér és fekete, sűrűn álló harántcsikkokkal.

Végteste szélességénél hosszabb, hossztojásdad, kevésse hengeres, simaszélű. Fejmelle selymesen fénylő fehér, tömött szőrezzel borított. Az első lábpár czombja majdnem végig egyszínűen barna, a többi iz világos földön sötéten gyűrűzött. A lábak aránya 1, 2, 4, 3.

A fejmell rendesen egyszínű, ritkán oldalsávok nemi nyomaival. A végtest felül fehér, sárga es fekete harántcsikkokkal tarkált, előszélén kisse szögletes s e szögletektől oldalt, egy finom fekete vonással, mely a has felé elmosódik. Az első harántcsik fehér, széles, a következő fekete es nem éri az oldalakat, az erre következő harmadik fehér, a negyedik fekete es a has sötét színébe átnyúló, az ötödik sárgás, néha élénk sárga a hatodik fekete es a hát közepén kétszer kigyózó; a fehér es fekete csik így váltakozva húszig is terjed; a kigyózó csikon alóli fekete csikok néha párosan összefolynak s csak oldalt válnak el, hol azután a közök rendesen élénk sárgák (var. *transalpina* C. KOCH). A mellvert közepe ékalakra világos fehér, szélei sötétek. A has sötétbarna, kétfelől széles, sárga oldalszalaggal díszített, a szalagok a felső fonószemölcs pár magasságát elérik s a fonó szemölcsök táján kisse egyenetlenek. A két sáv között néha négy pár finom sárga pontocska. A szájrészek egyszínűek, sárgásbarnások, vagy barnások. A tapogatók egyszínűek, sárgásbarnások; a lábak sárgás földön sötét, sűrű karikázattal, az első lábpár czombja sötét csak közel a vege felé egy világos karikával ékesített.

Az oldalszem párok csücskösen, erősen kiemelkedő közös domborodason állanak; az alsó sor közepeszei közös dudorodáson erősen kiállók úgy hogy köztök es az oldalszemek között mely nyereg támad, a hátsó középszempár megfekvő.

A zár egy széles, szélességénél hosszabb, lefekvő, végén elmetszett, felgyürt szélű, belül csatornás lemezzel védve.

Mértékek: ♀ Törzs 20 $\frac{m}{m}$
I lábpár 29:2 »

Termékenyítés előtt a nőstények sokkal kisebbek, a végtest színezete csak kezdetleges, úgy a lábake is. A ivarérettseg első idejében a ♀ hossza csak 11—12 $\frac{m}{m}$

♂ Aránylag igen kicsiny. Végteste hosszshengerded, felül márványozott, alul a nőstényéhez hasonló színezetű. Előteste es lábai egyszínűen barnás-sárgák, az előbbi selymesfényű fehér szőrezzel borított. A tapogatók sárgás nyellel; a nemzörész: kis pikkely alól kidagadó tojásdad, sima gyűjtővel, melyből az illető oldal felé fogószerűen egymásfelé álló körömpár kinyúlik, az előrefele álló köröm (embolus) csatornás, kisse csavart, egyszerű es hosszabb a hátsónál.

Mértékek: ♂ Törzs 5 $\frac{m}{m}$
I láb 12 »

Juliusban ivarérett, szeptember végén és október elején bekövetkezik a peték lerakása, a mikor is a ♀ pók teljes nagyságát és színezetét megnyerte. A magas, terebélyes növények alján az állat kikeresi a helyet, hol néhány keresztvezető fonalat húz, erre szövö a tojó-leplet, a melyre a petéket (6—800) letolja, beszövi, felül és alul sűrű gyapottal betakarja s az egészre egy rendes csuporalakú, fedett burkot szö, mely pergamentszerű és sárgás, néhány barnás hosszszikkal ékesített. Hálója nagy, rendes kerekháló, a téresétől lefele két küllőfonal között kigyózó szalaggal, melynek kigyózása a küllők elágazásához képest, kifelé nagyobboldik. A hálók rendszeren buja növényzetű nedves árkok szélein és kissé dülten állanak: az állat többnyire a téresén tartózkodik s külön rejteket nem szö, hanem a háló alatt valamely növény száron foglal állást, itt védelmet keres úgy a veszedelemben mint a nap heve ellen is. Leginkább estvefele működnek. Az ifjú nemzedék áprilisban kél ki.

Ismerem: Kolozsvárról, Ióversenyter; Szamosfalváról, sóstó környéke, Nagy-Szebenből (Sill V.) Nagy-Várad (Muz. gy. Mocsáry), Pest (katonai temető Muz. Gy. Pável); Doroszlóról és Budáról (B. M. Ankertől); fajrokonával az Arg. lobataval együtt a délkeleti részeket jellemző alakok közé számíttatik.

GEN. 2. NEM. EPEIRA. (WALCKENAER.)

(ἑπειροῖω = vide: Epeiroidae.)

1805. WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» p. 53.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 49. 53.

Zömök testalkat. A fejmell meglehetősen domború, fejerése aránylagos, néha meglehetősen nagy; mellrésze kiszélesedő-kerekded, a nyelecske felett szívyszerűen bemélyedő. A végtest nagy, alakra nézve változó, majd szívalakú-vállas, majd közel háromszegletes, majd vállcsücsök*, majd kerek és lelapuló vagy hossztojasdad. Kisebb nagyobb mértékben a fejmell hátsó részét is fedí.

A szem három csoportba osztva: a középcsoport, négy szem trapezbe vagy négyszögbe állítva, az oldalszemek párosan s távolabb a középszemcsoporttól, mint ennek szemei egymástól. A csoportok külön külön párnaszerű dudorodásokon elhelyezve.

A lábak aránya 1, 2, 4, 3 vagy 1, 4, 2, 3; a lábak aránylag vaskosak, járásra kevésbé, szövésre ellenben kitünően alkalmasak. A bordáskörmök fogai 9—11, az első fog erős, kampós, a többiek fölé messze kinyúló; a sámköröm 2—3 tompa fogacscsal; a fogas sertek mindég jelen vannak.

Faunánk legnagyobb alakjai e nembe tartoznak (♀); a hímek rendszerint kicsinyek, sok fajnál a második lábpár szárának kivastagodása által tűnnek ki; fejmellrészek igen fejlett.

A fonók a végtest végén és kissé lefele irányzottan állanak, végökön esévesek. Az egész test egyszerű, ritkás szőrözettel borított, ritkán tömötten, megfekvően szőrös. A lábak fedezete szőrökből, sertékből és tompa tüskekből áll s a szövökörmök táján a legtömöttebb.

Kerekháló szövök; tavaszi-nyári és őszi alakok; peteiket sűrű szövetbe burkolva áttelelik. Prédájukat vagy a háló középtéreséjén vagy egy közeli rejtekhelyen, melyhez a hálónak egy vezérfonala vezet, lesik; mindég fejjel lefele csüngenek s lábaikat a testhez illesztik. Veszedelem perceiben a hálóról levetik magokat, s egy szálon függve maradnak, melyen a veszedelem multával ismét a hálóra kapaszkodnak; megérintésre is a földre vetik magokat, s egy darab ideig testhez vont lábakkal akár mint halva, mozdulatlanul maradnak addig, míg a veszedelem elvonul. A legtöbb alak alkonyatkor van teljes működésben.

Az e nemhez tartozó alakok tudományos és népies értelemben egyaránt tipikusok. Szerkezetiileg, biologiailag s a műöszön tekintetében leginkább megalkotják a pók fogalmat. A vizet s a földalatti, teljesen sötét üregeket kivéve mindenütt — helyen közön a viszonyokhoz képest oly tömegesen elnek, hogy okvetlenül föl kell tűnniök. A víz színe föle hajló növényzetten epen úgy föltaláljuk hálóikat, mint a havasokon, ott, a hol a törpefenyő öve reg megszűnt s az állat hálójával a sziklára van utasítva.

* E vállcsücsök nagyon hasonlítanak a párnák esücskeihez.

SPEC. 1. FAJ. EPEIRA GROSSA. C. K. ÓRIÁS KERESZTESPÓK. RIESEN KREUZSPINNE.

(grosse = durva, vaskos, az alak nagyságára, főleg a ♀-nél vonatkozik.)

Syn. 1845. E. grossa C. Koch «Die Arachniden» XI. p. 84.

Vide: THORELL «Remarks» p. 5, 6.

♀ Cserbarna, sárgabarnán lángolt és rajzolt; a magyar Fauna legnagyobb pókjá. Fejmelle szélesen szívalakú fejrésze elől észrevehetőleg szűkül; a végtest elején két cecsszerűen ki- és felálló kúp; hasfelén semmi rajz.

A fejmell barnásvörös, a mellrész szélei szélesen besötétítve; a mellvért közepe elmosódva világosabb. A végtest elején, közepén egy ♂ alakú világos rajz, melynek szárai a vállkúpok alá kanyarodnak; a végtest czimere sötétbarna és enyésző, mintegy lágoló, — keskeny, világosabb harántvonásokkal átszelt, — szélei csipkések (ezikezak), élesen ki és beszögellők. A has sötétbarna, enyésző harántsávokkal díszítve, melyek rézsutosan az oldalak felé tartanak.

Lábai világos barnásvörösek, sötét barnavörös gyűrűzettel; a czombok különösen feltűnők; tövüknel keskeny, végökön igen széles karikával ékesítettek s e karikák sötét színezete mintegy elmetszve válik el a czombközep világos színezetétől. A szemállást IV. t. 69. a mutatja.

A zár aránylag kevéssé kiemelkedő; kétoldalt felgömbyszerű és fenyés dudorokat mutat, melyek köze a hosszú, igen durván haránt-rovátkolt fedőlemez korszófülként ∞ megfekszik, a lemez vege elkerekített, kanalasan kivájt.

Mértékek: ♀ Törzs	18·22	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	10—11	»	
A végtest szélessége terhes állapotban	17	»	
magassága	16—17	»	es ebben
az állapotban a csücskök kevesbbe kiállók.			
I lábpár	26	»	

♂ A nősténnyel kisebb, rajzra nézve vele egészen azonos; hátesücskei hegyesen kiállók. A második lábpár szára kevesse kivastagodott, végén, a belső szelen, egy erős és több gyengébb túske; ugyan e lábpár csipője töven egy erős, egyenesen álló, alul vastag túske; az első lábpár czombja végén egy kurta, tompa, kissé kampósan görbült dudorodás. A szemcsoportok magas dudorodásokon állnak. A tapogató kurta, térdén két felálló, aránylag kurta serte; oldalt és befelé fordított pikkelye keskeny, alóla a nemzőrész diószzerűen és roppant vastagságra kidagad; az embolus végkörme igen hosszú, hegyes s hajlásával a gyűjtőre lelapul. Csak egy himet ismerek, tudtom szerint a jelen leírás az első.

Mértékek: ♂ Törzs	12	$\frac{m}{m}$	ebből
Fejmell	6·5	»	
I lábpár	24	»	

A nőstény színezete változik. Az alapszín néha feketebarna, a rajzok szürkék s a ♂ alakú jegy enyésző vagy egészen hiányzik; a végtest hátezimerének csipkes szegélyzete azonban mindegy megmarad.

E nagy pók leginkább az erdőt és a eszjesekeket, ritkábban a díszkertek bokrait lakja, hol erős nagy hálóját a nyílásokra alkalmazza. Párvását nem ismerem; ivarérett állapotát a nyár derekán eri el.

Ismerem az erdelyi részekből: Kolozsvárról (Bükk), Bonczhida (Bánffy-park), Szász-Vesszős (gróf Degenfeld erdeje); magyar részekből: S.-A. Ujhelyről (Kopasz töve), Pecsvidéke (Muz. gy. Frivaldszky), Buda (B. M. Ankerből kitünő szépségű tipikus példányok).

SPEC. 2. FAJ. EPEIRA CIRCE. SAV. ET AUD. BŰVÖS K. ZAUBER-KREUZSPINNE.

(Circe = myth. alak, Hélios leánya, veszélyes bűvölő; a háló veszélyére céloz.)

Syn 1825. (?) *Epeira Circe*. SAVIGNY ET AUDUIN «Descr. de l'Égypte.»

♀ Deres kinézésű, sűrű, megfekvő szőrözettel borítva, mely alól a rajzok, kisebb nagyobb mértékben elmosódva, tűnnek elő. A második lábpár csipője láthatólag fejlettebb a többinél. A végtest eleje módosan csücskös-vállas. Úgy alakra mint színezetre nézve az *Epeira angulata* és *grossa* közé esik.

Sárgásbarna deresfehér vagy sárgás szőrrel borított. Fejmelle igen fejlett, széles; a fejrész élesen elválasztott és határozottan kiemelkedő előre kissé szűkülő, és úgy mint a mellrész megfekvő szőrözettel borítva. A hátgödör, mély, harántul benyomott, a közte és a nyelecske közötti tér szőrtelen síma, barnás-sárga. A mellvért közbül világos, szélein szélesen barnasárga, szőrös.

A rágók tövüknél világosak, szőröseek, lefelé mindinkább barnulók, végükön sötét piros-barnák és szőrtelenek. A csipőkarmok sötétek. Az állkapcsok és az alajk széleiken világosak, tövükön barnák. A három első lábpár czombja, tövén, alig észrevehető barna, szakadozott karikával, végén ellenben széles a czomb $\frac{1}{3}$ részét borító vörös barna karikával diszitve; a negyedik lábpáré a közepén is egy nagyobb, a czombot majdnem körül fogó barna folttal. A végtest czimere a határozottabb rajzuaknál csipkézve határolt, sárgás-barna; oldalszegélye világosabb s a sötétebb szőrrel elegyes barna oldalak felé szintén csipkésen határolt. A has vörös barna, a fonók és a zár között egy világos, határozott, nagy folt párral. A tapogatók vég ize felső felén vörös barna, a többi iz ily színű keskeny karikák által elválasztva. A szem megfelel az *Ep. grossa*-énak; a középcsoport *lankásan* dagadó párnán és kétszernél is távolabbra áll az oldalszemekből mint a mekkora a távolság az alsó sor középszemei között.

A zár kissé csőszzerűen emelkedik; fedő lemeze durván-haránt ráncolt, hosszú ($2-3\frac{m}{m}$) gyenge és ∞ formára hajlott, a végén kanálszerűen kivájt.

Méretek: ♀ Törzs $20.2\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 9.2 »
I lábpár 34 »

♂ Meglehetősen zömök természetű, nem aránytalanul hosszú lábú. Fejmelle fejlett, a fejrész keskeny és határozatlanul elválasztott; a szemesoportok magas dudorokon. A szőrözet kevéssé tömött, néha épen ritkás és felálló, deres. A végtest igen módosan csücskös-vállas, szennyes fahejszínű, egészen elmosódott, határozatlan rajzmaradványokkal. A lábak színezete a nőstényéhez hasonló, kevesebbé határozott; az első és második lábpár czombján, alúl, két sorban felig barna, felig sárga sertetüskék állanak. A második lábpár szára igen kivastagodott, a kivastagodáson legalább három sor tüskével; a kivastagodás testfelőli élen álló tüskesor külső végén egy kirívóan nagyobb tüske. A kurta tüskék barnák, erősek, a hosszabb tüskék karcsúk, tövükön barnák, hegyükön sárgás fehérek. Ugyan e lábpár csipője tövén egy igen erős, kúp alakúan, egyenesen felálló tövis; az első lábpár csipője végén egy kisse kampósan hajló, tompa fog. A tapogató kurta nyelvű, térdizéken két felálló serte, pikkelye aránylag keskeny, befelé- oldalt fordított, belőle a szerfelett nagy, diószzerű nemzőszerv dagadozik, melynek gyűjtője világos gyantasárga, csavaros; embolusa megfekvő, egy csonka rákollóhoz hasonló és egy hosszú, éles, kisse hajlott tövissel fegyverzett.

Méretek: ♂ Törzs $14\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 7 »
I lábpár 24 »

Életmódját bővebben nem ismerem. Előfordult eddig az Alduna vidékén, hol Ogradena és a Veterani-barlang között meredező sziklákon szövé nagy hálóját; Mehádiáról (Muz. gy. Frivaldszky), «Bánát» megjelöléssel a becsi es. muzeumban, végre Kolozsvárt az erdélyi muzeum gyűjteményében.

SPEC. 3. FAJ. EPEIRA ANGULATA. (CL.) VÁLLAS K. SCHULTER K.

(angulatus = szögletes, vonatkozással a végtest csücskeire.)

Syn. 1757. *Aranus angulatus* CLERCK «Aran. Succ.» p. 22.

Vide: THORELL «Remarks» p. 3.

♀ Nagy alak, kétsücskös végtest; feketebarna vagy szürkés fekete; a végtest elején egy fehér középrajz. Lábai sárgásbarnák sötétbarnán karikázottak. Fejmelle laposan domború, a fejrész oldalai egyenközűek (paralleli); a végtest elején kétoldalt egy-egy csecsforma csücsök (mely vállas kinézést ad az alaknak; innen a magyar elnevezés). A színezet változékony:

Typus: A végtest elején és közepén egy széles, hátrafelé két ágra oszló, kurta, fehér vagy sárgás-fehér folt, mindjárt alatta egy hasonló színű, χ alakú jegy; fekete barna vagy barnasárga alapszínezet mellett a lábak enyésző sötét gyűrűzettel bírnak.

1. változat: Szürkés alapszínezet; a végtesten csak a felső, kétágú folt van meg.

2. változat: Feketés; a felső folt hiányzik, az χ forma alsó helyett egy közel háromszögletes kis fehér foltocska (Ep. pineterum C. Koch «Die Arachniden» fig. 894. et 895).

3. változat: Barnásfekete a felső és az χ forma folt enyészők, alig kivehetők.

A fejmell rendszeren vörösbarna, a mellrész oldalai szegélyszerűen besötétítve; a mellvért oldalain sötét barna-fekete, közepén világos barnássárga; a has sötét barna-fekete, az Epeiridáknál gyakori () forma világos rajz helyett 2 néha 4, sőt ritkán 6 fehéres vagy sárgás páros-folt; ha kettőnél több van: akkor az alsó pár a szemölcsök mellett kétoldalt foglal helyet.

A végtest hátcizmere legtöbbször kivehető és szélesen ékalakú, hegyével a fonóig lenyomul, oldalai kigyózva elhatároltak. Az alapszínezet rendszeren kásásan vagy porosán világosabb színnel elegyített.

Az alsó szemsor középszemei a homlok alsó szelétől nem állanak távolabbra mint a hátsó sor középszemeitől, az utóbbiak valamivel kisebbek és közelebb állanak egymáshoz mint az előbbieket. Az oldal-szempárok igen közel állanak egymáshoz, de nem érintkeznek; az alsó sor oldalszeme a középső csoport alsó szemeitől kétszernél is nagyobb távolságra áll mint a mekkora a távolság a középső csoport alsó szemei között; az alsó szemsor egyenes. A rágók sötét vörösbarnák, rövidek, hengerdedek, a csipőkarom hasonló színű, erős; a becsapó rés szélén több fog között egy kirívóan erős tűnik ki. Az állkapcsok kerekdedek, alapjuknál sötétbarnák, élők felé világosak.

A zár kétoldalt egy-egy hosszúkás dudorodást mutat; e dudorodások között a vastag, hosszú fedőlemez vastag, kétfelé fényesen dudorodó alaplóból \sim formára hajlik; vége felé kissé csatornás.

Mértékek: ♀ (ivarérett) Törzs	16	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	6·7	»
♀ (terhes) Törzs	18	» ebből
fejmell	7	»
I lábpár	23	»

♂ Színezetre nézve többnyire a 3-ik változatnak megfelelő; fejmelle rendkívül fejlett, a végtestnél rendszeren nagyobb; a második lábpár szára kivastagodott, belső élén egy sor előre álló hosszú, erős tüske, e sor felett két sor apróbb tüske, ugyan e lábpáron a csipő tövén egy rövid, erős tövis. Az oldalszemek csecsformán kiálló emelkedésre helyezve. A tapogató kurta térdizékén két hosszú sertével; a nemzőrész bunkószerűen és roppantúl kivastagodó; a befelé oldalt fordított keskeny pikkelyből egy kettős csavarodású tányéralakú gyűjtő dagad ki, melyre a karforma embolus megfekszik, az embolus vége, egy rák csonka olló-jához hasonló, a nagy körme hajlott és éles-hegyes.

Mértékek: ♂ Törzs	11	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	6·5	»
I lábpár	21	»

A vállas Keresztes legnagyobb pókalakjaink közé tartozik, erdőkben és díszkertekben gyakori; roppant merészen alkalmazott, erős és terjedelmes hálót sző; fonalzata oly erős, hogy a könnyebbszerű kalapot lesepri az ember fejről; rejtet nem sző, hanem az ágak könyökeiben vagy a palánkok csúcsos fedele alatt foglal helyet, hová hálójának erős vezérfonala is vezet. Ifju nemzedéke április vége felé jelenik meg; júliusban ivarérett; úgy látszik azonban, hogy évenként csak egy nemzedéke van. A párzást nem ismerem.

Találtam az erdélyi részekben: Kolozsvárt (Múzeum-kert), Balámbányán (Csíkszék), Hosszútelken, Nagy-Szebenben (Bergleiter gyűjtemény); magyar részekben: Diós-Győrött (fürdő), Alsó-Hámor (vasgyár, Lustavölgy, Kőhát, Hosszúbercz), S.-A.-Ujhely (Kopasz töve), Buda vidéke (Muz. gy. Pável), Ungvár (Muz. gy. Vidra Ferd).

SPEC. 4. FAJ. EPEIRA DROMADARIA ♀ WALCK. TEVE K. DROMEDAR K.

(dromas-camelus = kettős-púpos teve; a végtest kettős púpjára vonatkozik).

Syn. 1802. E. *Dromedaria* WALCKENAER «Fam. : Paris» II, p. 191.

Vide: THORELL «Remarks» p. 21

♀ Kisebb alak, háromszögletesnek látszó végtesttel, melynek vállalai éles szögletűek, de csak kevésbé csücskösen s inkább oldalt kiállók.

A fejmell meglehetősen domború, a mellrész kevésbé kiszélesedő, mindkettő vöröses barna, a fejrész valamivel világosabb; a mellvert egyszínű sötétbarna. A lábak vékonyak elmosódó sötétebb gyűrűzettel. A végtest sarkai megfekvők, majdnem háromélűek, élesszögűek; élük még feltűnőbbé tétetik egy világos harántvonal által, mely csücsökről csücsökre futva a végtest elejét mintegy metszi s a közepén könnyedén behajlik. A végtest alapszíne fahéj-, vagy sárgásfehér színű, a ezímeren végig finom metszésű harántsávokkal díszített. A ezímer legtöbbszörre határozatlan, elmosódó, nem ritkán azonban sötétbarna, ék alakú, hegyével közel a fonóig lehatoló, alapján egy benyomuló, széles de gyorsan enyésző sáv által kettéosztva, és az oldalak felé szabálytalanul meghatározva. A végtest eleje (a csücskök előtti rész) íves, közepén gyakran egy lefele 2—3 ágra oszló világos, vesszőszerű rajzoeszkával díszített. A lábak gyengék, sárgavöröses földön homályosan inkább pettyezetve mint gyűrűzve. A has közepén sötétesbarna az oldalak felé világosodó; a () forma világos rajznak ritkán és csak nyomai láthatók.

A középszemesoport jól kiemelkedő, széles alaphól induló párnaszerű dudorodáson áll, az oldalszemek közös dudora csak kevésbé kiemelkedő.

A zár hornyolt szélű, meglehetősen kiemelkedő keretet mutat, melyre a kurta, széles, szélein felgyürt és a végén szabatosan elkerekített fedőlemez szorosán megfekszik.

Méretek: ♀ Törzs 8 $\frac{m}{m}$ ebből

Fejmell 3 »

♂ Igen kicsiny, karesű, hosszú lábú, de alakra nézve a nősténynek megfelelő; mindig sötétebb színű; végtestén leginkább a csücsökről csücsökre futó világos harántvonal s a vesszőszerű közép rajz látszik; a ezímer és harántsávjai neha határozatlanok, sokszor bársonyfekete ezikkelyek által elválasztva, élesek. A has sötétbarna. Az első lábpár csipője elején egy erős, kurta tüske; a negyedik pár czombja tövében egy kurta, erős tüske. A tapogató rövid, terdizéken két felálló sertével, pikkelye, befelé és oldalt fordítva, keskeny, alóla a nemzőrész erősen kidagad; a gyűjtőből egy sötétbarna, lapiczkás, széles lemez áll ki, mely elmetszett végén kétszer kivágott úgy, hogy felülről tekintve 3 tompa fogat mutat. A második lábpár szára kevésbé kivastagodott, belső oldalán két sor tuskével fegyverzett.

Méretek: ♂ Törzs 5.5 $\frac{m}{m}$ ebből

Fejmell 2.5 »

* Rendesen «dromedaria» íratott, helyesen javítottá Fickert «Verz. des europ. Arten der Arach.» Genus Epeira; in Abh. der Naturf. Ges. in Görlitz XV. 1874. Lásd Thorell «Verz. Süd russ. Spinnern». S. Petersburg 1875 p. 15, sub. 1).

E csinos kis állat, mely június elején, néha már május végén is ivarérett, a buja füvet, réteken álló egyes bokrokat s az erdők széleit kedveli; hálóját mindég közel a földhöz feszíti fel; rendszeren csak növény-szárazokon foglal állást, néha néhány fűszalat is összehúz és selejtesen összeszövi, hogy az így előteremtett ernyő alatt megvonulhasson. Párzását nem láttam. Gyakori.

Ismerem az erdélyi részekből: Kolozsvárról (Szénafüvek), Mező-Záhról, (Bottavölgy), Szász Vesszős-ről; magyar részekből: Apatinból (Galagonyás), Palánkáról (Gája Mandra), Illok környékéről, Pancsováról (wojloviezi erdő), Orsova (Allion hegy töve), Mragonya völgy (Ogradena és a Veterani barlang között a Dunaszorosba nyílik), Báziasról, Rakamazról, Tokajról (Kopasz tető), Nagy-Várad (Muz. gy. Mocsáry), Pécs vidékéről (Muz. gy. Frivaldszky), Buda vidéke (Muz. gy. Pável), Pest körül (Muz. gy. Frivaldszky), Mehadia (Muz. gy. Frivaldszky), Dabas (Muz. gy. Metelka Ferencz), Buda (Csillagvölgy Pável).

SPEC. 5. FAJ. EPEIRA ARBUSTORUM. C. K. CSERJE K. STRAUCH-K.

(arbustum-cserje, fáiltetvény; a tartózkodásról).

Syn. 1837. *Epeira arbustorum* C. KOCH «Uibers. d. Ar. Syst.» I, p. 3.

Vide: THORELL «Remarks» p. 19–21 et 458.

♀ Kisebb alak, végteste előrészen kiálló vállsücskök. Fejmelle barna; végteste poros-barna, benne a címér sötétebb néhány zöldessárga haránt-ívonallal, elöl egy ilyszínű közepfolttal; lábai sárgásfehérek fekete gyűrűzettel.

A zár egy kurta, kiszélesedett, oldalain sötétszínű kiemelkedést képez, mely felett egy finom, tom-pahegyű, hátra felé hajló fedőlemez áll.

Mérték: törzs $6\frac{1}{2}$ — $7\frac{m}{m}$

♂ Végteste kicsiny, majdnem ékalakú, vállsücskei aprók, már inkább csak szögletek; a színezet és rajz a ♀ hez hasonló, de sötétebb és finomabb; a második lábpár czombja végén vastagodott, tuskés.

A tapogatón a nemző-rész kidagad; a gyűjtőből semmi lemez sem áll ki.

Mérték: törzs $4\cdot5\frac{m}{m}$

Szeben környékéről elősorolja SILL Victor *Epeira bicornis* Walck. elnevezése alatt; a példányokat azonban nem láttam.

SPEC. 6. FAJ. EPEIRA DIADEMATA. (CL.) KORONÁS K. GEKRÖNTE K.

(*diádoruma* = korona, vonatkozik a koronaszerűen kiálló szemcsoportra.)

Syn. 1757. *Araneus diadematus* CLERCK «Ar. Suec.» p. 26.

Vide: THORELL «Remarks» p. 8.

♀ A végtest felületén cseppalakú fehér foltokból alakított kereszt.

A fejmell hosszúkás-szivalakú, laposan domborodó; fejerésze határozottan elválasztott, kissé kiemelkedő; a hátgödör megvan s haránt, hosszúkásan bemélyedő, a lábpárok felé barázdásan kisugárzó. Végteste hossztojásdad, végén kissé csücsösödő, elöl enyészve csücsös, mintegy vállas. Lábai világos földön sötétben gyűrűzöttek.

Sárgásbarna; néha rozsdásbarna, néha fekete-barnásba átmenő alapszínezettel. A fejmellen egy sötét középsáv, mely a hátgödörből indulva villásan oszlik és ágait a közép és oldal szemcsoportok felé bocsátja. Az oldalszemektől egy széles, sötét sáv indul, mely a fejmell oldalait szegélyezve, a nyeleeske felett nem egyesül. A végtest, felül, háromszögletes címert visel, mely csücskével a fonóig nyomul, kétoldalt egy többszörösen kigyózó vonal által szegélyeztetik; a címér közepében, a test hossz tengelyének megfelelő, egy sor részint hosszúkás, részint cseppalakú, jól sorakozott, sárgás vagy fehér folt és petty, melyhez a végtest

elején két nagyobb oldalfolt csatlakozik s megalkotja az e fajt különösen jellemző keresztet; oldalai barnások bordaszerűen részintösen előre és a címer szegélyefelé törekvő sötétebb vonalakkal. A has közepén rendszeren egy sötét térese, melyet két [] alakú élénk sárgás vonal szegélyez. A mellvért egyszerűen sötétbarnás.

A test ritkán álló, egyszerű szőrözettel fedett, rajzai, jelesen a végtest keresztje, a felbőrök alatt elterülő ikrás zsírrétegtől erednek.

A szemesoportok párnaszerű dudorodásokon elhelyezve; a közép csoport felső párja közelebb áll egymáshoz, mint az alsó szempár hozzá és egymás között. Az alsó oldalszemek észrevehetőleg nagyobbak a hátsóknál. A rágók a test alapszínének megfelelő színezetűek, a csipőköröm táján sötétedők (infuscatæ), a csipőköröm vörösarna, kissé áttetsző. Az állkapcsok tövükön sötétebbek, széleiken világosodók.

Terhes állapotban a végtest nagyon felpuffad, mogyoróalakat ölt. A zár kiemelkedő szelű, láthatólag két félkörű félből áll, e két fél felett egy fel és lehajtható, keskeny, a zár szelén túl és a fonókéfé messze kinyúló, harántránczolt, végén kissé felhajló fedőlemez, melynek hossza meghaladja az 1 ^m/_m métert.

Mértékek: ♀ Törzs 15—18 ^m/_m ebből
fejmell 6—7 »

♂ A hím színezete a nőtényének megfelelő, alakja kisebb, karsú; fejmelle oly széles vagy valamivel szélesebb mint a végtest; a hosszú lábak közül a második lábpár szárának felső vége láthatólag kivastagodott; e kivastagodás testfelőli élén egy sor erős tüskével fegyverzett. A tapogató nyele rövid; térdizékén felfele ágaskodó két hosszú, erős serte áll; nemzőszerve befelé és oldalt fordított kis pikkely alatt nagy, karforma embolusa kurta, szuronyyszerűen hajlott erős körömbé végződő, a gyűjtő laposan domború alóla, és oldalt-kifelé egy fehéres, lapiczkás, széles lemez kinyúlik, mely végén feketésen szegélyezett.

Mértékek: Törzs 8—9 ^m/_m ebből
Fejmell 4—5·5 »

E leírás a faj tipikus alakjait illeti. Színre nézve a változatosság szerfelett nagy. Néha az egész állat szöke s a kereszt is e színbe enyésző, úgyszintén a lábak gyűrűzete és a fejmell sávjai is elmosódnak (varietas E. peleg CLERCK); máskor szürkésen fekete alapszínezetű, máskor ismét feketebarna igen kirívó és megszaportított fehér pettyekkel (E. stellata C. KOCH) s e változatok felismerése mindig az ivarszerv azonosságán fordul meg.

A Koronás Keresztspók mindenütt elterjedett faj, mely a havasok fenyő, sőt törpefenyő öve felett is épen úgy mint háztájakon, kerítésceken bokros helyeken, erdőben stb. lelhető, sokszor nappal, a verőfényen is lesben áll nagy kerekhálója tércséjén; rendszerint azonban kedvelője az árnyéknak. A házak táján szereti a faskamrákat, az ólak mögötti közöket, mindennemű nyitott ablakokat hálóiival bevonni; a kertek sövényein bokrain mindenütt ott van; nevezetesen őszkor feltűnő, a midőn a terhesség folytán nagyra nőtt végteste feltűnővé teszi. Bokrok között lakásul néha harangmódra szövö össze a leveleket, legtöbnyire azonban beéri valami alkalmas zuggal is, sokszor éppen csak a növény szárán foglal helyet s tartja a vezérfonalat, melyet a hálótól vont, hogy a megrezzenésekről tudomást szerezhessen.

Július vége felé már akadnak ivarérett példányok s megkezdődik a párzás, mely lényegében megfelel az életmódról szóló szakaszban leírotthoz, csak az állás más, a mennyiben az ivarok hasfelökkel egymásfelé fordulnak a hím azonban alantabban áll, úgy hogy feje a nőtény zárjának magasságát éri. A nőtény októberben rakja le petéit, melyeket ereszek alá, a fák hónaljában félgömbalaku sűrű szövetbe burkol, a melyben áttelelnék. A petek száma 1000—1600. Az ifjú nemzedek csak nyár kezdetén lesz észrevehetővé.

Elterjedésének részletezését mellőzve csak a nevezetesebb körülményekkel járó helyiségeket kívánom megemlíteni. Észleltem Kőszeg városában egy kiszáradt kútban mintegy 3 ölnyi mélységben; a Krivánon (Kárpát) még mintegy 6000 láb magasságban is jelenkezett, hol is az óriási görgetegek szikla tömbjei között szötte hálóját; Erdélyben a Nagy Hagymáson (esíki havasok) mintegy 5000 láb magasságig és a Csofronka kő (ugyanott) magános szirtesücsa alatt is, mely 4000 lábnál magasabbra hág, találtatott; egy szép, róka-vörös színváltozat igen gyakori a Kárpát tövén (Csorba mellett) elvonuló ingovány-övön (Prónyiszka), mely a magyar Araneák, jelesen Epeiridáknak előttem ismert leggazdagabb lelhelye.

A keresztеспók az az alak, a mely a legtöbb vizsgálat tárgyául szolgált, boncztanilag legtöbbször tárgyaltatott. Aristoteles vizsgálatának e faj szolgált alapul; az okor s ymbolicájában nagy szerepet játszott, mely szerep maradványa a mai úgynevezett «szerencsepók» is; a középkor babonás hiteben gyakran találkozhatsz a szerencsepókkal; ama beteges állapot is, mely némely egyéneknek jelentkezve, az étvágyat rendkívüli dolgokra ingerli, leginkább a keresztеспókot választja; így Lalanderól és Schoppenhauer Johannáról legalább följegyeztetett, hogy a «kövér» keresztеспókot esemegéik közé számították stb.

SPEC. 8. FAJ. EPEIRA MARMOREA. (CL.) MÁRVÁNYOZOTT K. MARMORIRTE K.

(marmorea = márványtarka; a végtest színvegyületéről.)

Syn. 1757. *Araneus marmoratus* CLERCK. «*Ar. Succ.*» p. 29, 34.

Vide: THORELL «*Remarks*» p. 9, 10.

♀ Színezetre és alakra nézve közel áll az *Epeira diademata*hoz; az előbbire nézve egyike a legváltozóbb fajoknak.

A lábak világos sárgásfehérek, a czomb vége és a terd élénken vörösesek; a többi gyűrűzete a lábaknak barna. Ez legállhatatosb ismertető jele.

A fejmell módosan fejlett, módosan domború, a fejresz láthatólag elválasztott, de nem kiemelkedő; az egész barnássárga; a középszemesoporttól a hátgödörig egy finom, enyésző, barna vonal fut; a szőrözet gyenge és gyér; a hátgödör harántfekvő mintegy erőszakosan benyomva, törött.

A mellvert tiszta fekete, kissé fenyülő, gyeren szőrös.

A has tiszta fekete, [] formán sárgás-fehéren befoglalva.

Az állkapcsok világos barnássárgások, végükön bebarnítottak.

Ezek valamennyi válfajnál közös jellegekként állanak.

Válfaj: α = *marmoreus* CLERCK (Ar. succ. pl. 1 tab. 2.) Végteste barnás alapszínű, néha sárgás lehelettel, elején egy széles, rövid hosszfolt fehér, tőle két oldalt szabálytalan felholdszerű, hasonló színű foltok, ezek alatt kezdődik a hasonló színű, szalagszerű, többször kigyózó szegélye a czímernek, melyben a koronás kereszt keresztjehez hasonló foltocskák foglalnak helyet. E fehérfoltos változat alapszíne átmegeyen a sárgásba végre a zöldesbe és élénk világos zöldbe elmosódó foltokkal.

Válfaj β = *babel* CLERCK (Ar. Succ. pl. 1. t. 6) barnás alapszínezettel, valamennyi folt vöröses sárga.

Válfaj γ , barna alapszínezettel, valamennyi folt gyönyörű sötét karminszínű.

Válfaj ε = *pyramidatus* CLERCK (Ar. Succ. pl. 1. t. 8) az egész végtest felülete sárgás fehér vagy élénk világossárga, vagy zöldes lehelletű; a szemölcsök felett kezdődve egy ek, vagy nyelvalakú sötétbarna czimer nyomul felfelé a hátsó ingödör-párig. (*Epeira scalaris*, *Epeira pyramidata* Auctorum.)

E fő válfajok között számtalan és oly átmenet letezik, mely lehetségessé teszi egy olyszerű sornak az összeállítását, hogy a karminpontú válfajtól az ε jegyűig, még pedig valamennyi itt elősoroltakon át a lassankénti átmenet kimutatható. Minél világosabb a válfaj, annál élénkebb a lábak gyűrűzete: a czomb majdnem alabastromfehér, vagy vajsárgás, felső gyűrűje úgy a terd is élénk sárga-vörös, a többi gyűrű sötétbarna.

Az oldalszemek a középsőkből kétszer akkora távolságra, a mekkora az alsó sor középszemeinek a távolsága egymás között.

A zár kiemelkedve, kétoldalt fenyes bütyköt alkot, a fedőlemez áttetsző barnasárga, harántrovátkolt \sim hajlású, kiválás nélküli, hosszának közepe táján láthatólag kivastagodott.

Mertekek: ♀ Torzs 14 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 6 »
I lábpar 20 »

♂ Jelesen két színváltozatot mutat, melynek elseje elmosódva mutatja az α válfajét, a másik teljesen megfelel az ε válfajénak.

A fejmell igen fejlett, jelesen mellrésze kiszélesedő, az egész sárgabarna. A végtest kicsiny. A lábak elmosódva gyűrűzöttek, a czomb vége és a térd jellemző gyűrűzete hiányzik. A második pár lábszára kivastagodott, belső oldalán három sor tüskével, melyek közül a felső a leggyengébb és sárgavörös, a más kettő erős, fekete tüskéből áll; minden czomb alsó oldalán 3—5 gyenge, vörösbarna sertetüske.

A szemek magas párnákon elhelyezettek.

A tapogató rövid nyelű, térdizékén két hosszú serte, pikkelye oldalt befelé fordított, keskeny, kicsiny, nemző szerve kidagadó, előlről tekintve egy hosszú, erős tövű, sarlószerűen hajlott eles-hegyes karom vehető észre.

Mértékek: ♂ Törzs	6.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.5 »
I lábpár	14.5 »

Ez épen oly szép mint színváltozatai által érdekes pókfaj eredetileg is két, sőt három fajnak tekintetett, miglen THORELL igen beható vizsgálatai (Remarks on Synonyms of eur. Spiders pag. 9—13) ki nem mutatták, hogy e változatok kétségtelenül egy fajhoz tartoznak.

A faj a dús növényzetű nedves helyeket, nevezetesen az ingoványokat kedveli, hol nagy, függőlegesen álló kerékhalóját leginkább bokrokra alkalmazza, közeleiben egy lefele nező, jól kárpitózott eszeszerű ernyővé szövi össze a leveleket vagy füveket.

A párzás lefolyását nem ismerem.

Legnevezetesebb lelhelye a Kárpát töven, közel Csorba faluhoz a Prvnyiszka ingoványokon van, hol a sötét karmin díszszel ékeskedő példányokon kezdve, átmenetileg az ε válfajig minden szín képviselve van. Itt találtam azt is, hogy ez az α változatnak megfelelő him egy ε változatú nőténynel tartózkodott s így a változatok iránt még létezett nemi kétségeket is vegképen eloszlatta.

A faj ivarerettsége julius végére esik.

Ismerem még az erdelyi részekből az α válfajt: Kolozsvárról (setater Schuszter úr gyűjteménye), ε válfaját ugyanonnan (Muzeumkert); Mező-Záhról; Bekás szoros (Entrekje, Gyilkostó); Szászvesszősről, Bonyháról, Nagy-Szebenből (Bergleiter gyűjteménye); magyar részekből a Prvnyiszkon kívül: Orsováról (Allion töve), Alsó-Hámor (Borsodban, Kovácskö alja, Lustavölgy eleje), Lykauka (Liptó, a vár alatt), Ruttká (Trencsén), Lucsivnárol (Szepes) és Csepel szigeteről. A pesti nemz. muzeumban csak egy példány, Bees környékeről, gyűjté DR. KOVÁCS GYULA.

SPEC. 9. FAJ. EPEIRA QUADRATA. (CL.) NÉGYES K. QUADRAT K.

(quadrata = négyszögletes, de itt csak a végtest négy fehér foltjára vonatkozik.)

Syn. 1757 *Araneus quadratus* CLERCK «*Aran. Suec.*» p. 27.

Vide: THORELL «Remarks» p. 13, 190.

♀ Nagy alak; kerek, kisse lelapított végtesttel; felül négyszögbe álló negy fehér folttal, mely szorosan a nagy ingódrök állásához alkalmazkodik. Terhes állapotban a végtest előre puffadozó úgy, hogy a fejmellnek közel $\frac{2}{3}$ reszet fedi.

A fejmell barnássárga, szeles, laposan domború, szivalaku; a fej, elől alig keskenyedő; a közep-szemcsoporttól a hátgödörig egy sötétbarnavörös, szeles sáv vonul, ketoldalt tőle — úgy azonban, hogy a szeleket nem éri — két hasonló színű sáv szegelyezi nevezetesen a mellrészt s az oldalszemekig hatolva mindinkább keskenyedik; a mellvért sötét vörösbarna, közepén neha egy kis, hosszúkás világos foltoeska. A lábak vörössárga földön barnán gyűrűzöttek.

A végtest színe szerfelett változó s az almazöld színen kezdve az elenkársárgáig, ettől pedig a megszínvörösíg minden képzelhető változat megvan.

A sötétebb sárgaszínűeknél, neha a zöldeknel is, a fehér foltok neha karminpirosan, finoman szegélyezettek.

A foltok közül csak az ingödörkhöz alkalmazkodó negy folt állandó, neha azonban, nevezetesen a halaványzöld példányoknál, ez is alig vehető észre. E negy folton kívül sokszor számos folt csillagszerűen tarkítja az állatot; a hol e foltok symmetriát mutatnak, ott ingödöröskek leteznek, neha azonban a symmetria is csak megközelítő.

Neha a hosztengelybe eső apró foltokból álló sor is előfordul, mely a felső nagy foltpárral a koronás Keresztes keresztjehez hasonló idomot kepez. A has nélküli a rajzot. A többire nevezve az orismologiai rész, mely leginkább e fajra alapítottatott, bő felvilágosítást nyújt.

Mértékek: ♀ Törzs (ivarerett) 14·5 $\frac{m}{m}$
 » (terhes) 19 » ezekből
 fejmell 7—7·5 »

♂ Aránylag igen kicsiny, karesu, vörössesárga, egyszínű fejmellel, rendszeren halaványsárga végtesttel, rajta enyesző negy folttal, melyből az ingödörök kirínak. A második lábpar szára kivastagodott, belső elen ket sor tüskével; az-első lábpar szárai alul szintén ket sor feltünű hosszúságú tüskével fegyverezettek.

Mértékek: ♂ Törzs 9 $\frac{m}{m}$ ebből
 fejmell 4·3 »

A nőstény, terhes állapotban, legnagyobb pókjaink közé tartozik. A faj az aljakat keresi, különösen kedveli a sásos árkokat, buja növényzetű szakadásokat, ezeken kívül a bogáncsos helyeket. Hálója aránylag kis terjedelmű, de annál erősebb s nem tartozik a ritkaságok köze, hogy erős sáskák (*Stetheophyma*) vesztöket lelik benne. A pók, bogáncsfejek alatt, vagy összehuzott sáslevelek csúcsában, vagy egy-egy kiálló ágon — lefelé néző, esészeszerű, jól kárpitozott ernyőt készít, melyben, háttal a földfelé függve, megvonul. A lakás rendszeren igen közel áll a háléhoz. Júniusban már feltünik, júliusban vagy augusztusban ivarerett es szeptemberben neha októberben is a növények köze es közel a földhöz alkalmazza peteburkát, mely áttelel s 1000—1200 petét tartalmaz.

Ismerem az erdélyi részekből: Kolozsvárról (lóversenyter gazdag színváltozatban), Mező Záhról, Parajdról, Tölgyesről, N.-Szebenből, Szász Vesszősről, a Gyilkos tó környékéről (Csikszék), Nagy-Szebenből (Sill gyűjtemény); magyar részekből: Alsó Hámor (Vadkert), Lucsivna (Dezsökút), Veszprém környékéről; Rákos Palotáról (Muz. gy. Pável.)

SPEC. 10. FAJ. EPEIRA CORNUTA. (CL.) NÁDI K. ROHR K.

(cornu = szarv, némileg talán a végtest rajzára; a nádi a tartózkodásról van véve.)

Syn 1757. *Araneus cornutus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 39.

Vide: THORELL «Remarks» p. 15.

♀ A fejmell röviden szivalakú, a fej jól kiálló, a mellrészből jól kiemelkedő. A végtest tojásdad, nem vállas. A lábak csak az izékek végén behomályosítva (határozatlan gyűrűzes).

Az előtest sárgásbarna, egyszínű; a mellvért sötét feketebarna. A végtest felülete sárgásfehér, ritkán rózsaszín lehelettel, legtöbnyire elesrajzú czimmerrel diszitve. A czimer fekete, finoman, feheren pontozott, széles-ekalakú, hegyével a fonóig, talpával, az az fölfele, a második ingödörpárig er s itt kétfele elesen, majdnem szarvszerűen kiesücsosodó; oldalt 4—5-ször kigyözva határolt; az ingödörök felől a közepébe egy fehéres-sárgás, vekony ek nyomul belé s a fonók fele tart, anélkül hogy ezeket elérne; ez eken keresztül 3—4 finom feher keresztvonalás több mezöre osztja az egész czimert.

A ezimer felett, a végtest elején, egy finoman pontozott, fekete, háromszögletes folt, két hajlott oldalfolt által mintegy () be foglalva. A has sötétbarna, a fonók és a zár között élénksárga [] alakú rajz.

A végtagok czombjai tövüktől közel hegyökig sárgásanfehérek, hegyükön barnásan homályosok, mely homályosodás felső élükön néha ékszerűen lenyomul.

Szemállás mint az E. diadematánál.

A zár kiemelkedő, duzzadozó, mintegy felgyürt szélű; fedő lemeze nem eri a zárkeret szélét, igen vekony, harántránczolt, egyenes; kétoldalt töle két kurta, szeles-karajos lemez áll.

Méretek: Törzs 11—12 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 4 »

♂ Színezete megfelel a nőstényének, avval a különbséggel, hogy a végtesten a sárgásfehér szín kevesebbé uralkodik és inkább csak szegélyezi és osztja a leírt rajzokat. A második lábpár szára nincsen kidagadva. A tapogató nyele kurta; a bunkósan kivastagodott térdizéken, felülről két hosszú s az ivarszervre hajló serte áll; ivarszervrésze az oldalt és befelé álló keskeny pikkelyből diószzerűen kidagad s dióhoz hasonló hornyolt gyűjtőt alkot; alulról egy sarlóalakú széles embolus meredez, melytől hüvelykujjformán egy rövidebb mellekköröm elválk.

A nádi keresztés a buja növényzetű helyeket, leginkább azonban a nádasokat és környékeket lakja, hol rendszeren kora tavasztól késő őszig több nemzedékben fordul elő (lásd az «Életmód» szakaszában es III. t. 67 id. a b); terjedelmes kerekhalója mellé mindig lakást is készít s e lakások változatossága roppantnak mondható. Majd sűrű nemezből álló gyűszűformára, majd ügyesen megtörött gyekény vagy sás szál töresi könyökebe doboz formára alakítja, majd a nádbojtokat szövi össze zacskóformára, majd a vízapadás folytán a nádon fennakadt és kiszáradt vízilencséből szabadon függő harangot alkot; leginkább alkonyatkor működik, hálóját 20, 25 perc alatt készíti el. Aprilisban és június végén vagy július elején párzik s ilyenkor a pár a nőstény lakásában együtt tartózkodik.

Elterjedése nagy, de csak az alantas helyeket kedveli; berezre nem hág, csak ott, a hol mocsáros helyek hegyek közé felnyomódnak, de itt rendszerint nem megyen a lomberdő öven túlra; e szabály alól csak egy kivételt ismerek: a Gyilkostó nádját (Csik-Gyergyó), melyet fenyvesek környeznek.

Találtatott eddig általam Erdélyben: Kolozsvárt, Szamosfalván, Mező-Zahon, Gyekeben, D. Szt.-Mártonban; Sill szerint Nagy-Szebenben; Magyarország területén általam: Doroszlón (Bács megye), Zomborban, Rác-Militicsen, Bogojeván, Apatinban (a Dunaligetekben), Ujvidéken (sétah.), Zimonyban, Pancsova körül, Bekes-Csabán, Szajol táján, Rakamaz mellett, Tokaj (a nagy csücs tetején is), S.-A.-Ujhely (a «Kopaszon» is), Veszprém körül, B.-Füreden (a Balaton nádja), Sz.-Fehérvár (sóstó); N.-Várad (Muz. gy. Moc áry), Pécs vidéke (Muz. gy. Pável), Pest vidéke (Muz. gy. Pável), Buda vidéke (Muz. gy. Pável). Legnevezetesebb lelhelye tagadhatatlanul a «Gyilkostó» vagy «Verestó» környeke Erdélyben, mely egy hegyomlás következtében — e század harmadik tizedében — keletkezve, ma már náddal is kerített, a nádi pókot is új keletű faunájához számítja.

SPEC. 11. FAJ. EPEIRA PATAGIATA (CL.) ÖVES K. GERANDETE K.

(παταγελιον = széles biborszegély a görög ruházaton; némileg a végtest rajzára talál.)

Syn. 1757. *Araneus patagiatus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 38.

Vide: THOREL «Remarks» p. 16.

♀ Alakra egyezik, rajzban is hasonlít az Ep. cornutához, egészben azonban sötétebb színezetű; nemzórészei másképpen alkotvák; a végtest kerekdedebb és kissé lapított.

A fejmell sötét vörösbarna s ilyen a mellvért is; a végtesten a sötét vörösbarna szín az uralkodó; czimere az Ep. cornutáénak megf. lellő, térese beosztása azonban legfeljebb két keresztvonal által eszközöl-

tetik; kigyózó szegélyvonalai szalagszerűek, világosak. A czimer felett sötétbarna földön és egymás felett haránt fekvő két világos sárgabarnás — alakú, széles arabeszkszerű ágrajz. A végtest oldalai sárgabarnások, a has felől bordamódra benyuló széles, sötét czikkelyek által csipkésen szakadozottak; a has sötétbarna, a zár és fonók között () alaku világossárga vonással.

A lábak barnásvörösek; a czombok végökön rendszerint sötét barnavörös gyűrűvel, néha ilyszínű, lefele elmosódó besötétítéssel.

A szemek közepesoportja gyantásárga, átlátszó.

A zár kerete kidagadó, fedőlemeze *vaskos, rövid, hirtelen felhajló*, a végén elmetszett.

Mértékek: ♀ Törzs 8—9 $\frac{m}{m}$, ebből
fejmell 4 »

♂ Alapszínezete vörösbarna, a nőstényének megfelelő; végtestén csak az oldalszegély és elején rendszeren a közepén egy határozatlan \wedge alakú világos rajz. A tapogató nyele világos vöröses sárga; duzzadt térdén két felálló, gyenge sertével; nemzörése oldalt és lefelé fordított kis pikkely alól vesealakra kidagadó, hornyolt gyűjtőt alkot, mely alól a két sötétfekete színű, *keréssé hajlott, erős, egyforma karomból álló embolus áll ki*.

Mértékek: ♂ Törzs 5·5—6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 3 »

Szép, egészben véve világos csereszínű (a cserzésre használt kéreg színe), elmosódó rajzú válfaját a Bogojeva (Bács megye) melletti nagy tölgyesekből ismerem.

E faj, mely az *Ep. cornutával* gyakran összetévesztetett, a bokros helyeket kedveli, ritkábban a fűbe is leszáll; hálójá kisebbszerű, lakásul beéri egy-egy összegyöngyölt levéllel, néha több levelet is összesző és zacskószerű sejté alakítja.

Úgy látszik, hogy tavaszi és nyári nemzedéke van.

Párazását nem ismerem.

Találtam Erdélyben: Kolozsvárt (Museumkert), Szász-Vesszősön; Nagy-Szebenben a Sill és Berg-leiter-fele gyűjteményekben; Magyarföldön: Bogojeván, Doroszlón (kertekben), Palánkán (Gája Mandra erdőréssz), Pancsován (Wojloviczi erdő), Tokaj mellett (tölgyeken), Tokaj hegy («Kopasz» cserjése), Rakamaz (kinestári fiatal erdők), S.-A.-Ujhely (fürdő sétahely), Lucsivnán (Szakmár Donát parkja), Csorba mellett (Prvnyiszka), Liptó Sz.-Miklóson (Demanova völgy), Kőrmöczbányán (kertekben), Veszprém mellett; Nagy-Váradon (Muz. gy. Mocsáry), Pest vidéke (Muz. gy. Pável), Ugyanott (Muz. gy. Frivaldszky), Ungvár (Muz. gy. Vidra Ferdinánd), Balánbányán (Csikszek).

SPEC. 12. FAJ. EPEIRA ALSINE. (WALCK.) HÜSÖLŐ KERESZTESPÓK. SCHATTEN K.

(alsus = frissítő, hűsítő; alkalmasint a tartózkodásra vonatkozik.)

Syn. 1802. *Aranca alsine* WALCKENAER. «Faune Par.» II, p. 193.

Vide: THORELL «Remarks» p. 17.

♀ Közepes alak; az általános színezet élénken barnás sárga, néha vöröses lehelettel. Fejmelle világos barnás sárga rozsdavörös szegélylyel és középvonallal; végteste olykor barnássárga, vagy halavány narancsszínű, hátfelén szerteágazó, finom, sötétebb erezettel befutva; néha elmosódó világos pettyekkel, a melyek minden példánynál másképen csoportosúlnak, állhatatlanok. A lábizületek csak végeiken, halaványan gyűrűsök.

A zár egy haránt kiszélesedő szarunemű, sötét keret; a fedőlemez a kereten túl kiálló, durván rovátkos.

Mértékek: Törzs 9 $\frac{m}{m}$
I lábpár 10 »

♂ Kiválóan élénk sárga sok vörössel; élesebben kifejezett világos petytyekkel; az első két lábpár szára és lábvége barna. A tapogató harmadik ízületén két hosszú, fölfelé álló serte; a gyűjtőn egy erős, hegyes, horogszerű embolus.

Mértékek: Törzs 4 $\frac{m}{m}$
I lábpár 11 »

Nagy-Szeben környékéről elősorolja SILL VICTOR, *Epeira lutea* C. Koch név alatt. Egy ♀ a kolozsvári muzeum kertből az ottani muzeum gyűjteményében. A ♂ előttem ismeretlen; leírta MENDEL c. p. 61. 62. 63.

SPEC. 13. FAJ. *EPEIRA UMBRATICA*. (CL.) RÉŠ K. SPÄLTEN K.

(umbra = árnyék; umbraticus átvitt értelemben: visszavonult életű is; túlál a komor színezetre s a tartózkodásra is.)

Syn. 1757. *Araneus umbraticus* CLERCK «*Arad. Suec.*» p. 31.

Vide: THORELL «*Remarks*» p. 14.

♀ Igen laposra nyomott alak; a hát ingödrei mély benyomásúak, feltűnők; az egész állat homályosbarna alapszínezetű; a végtest czimere világosabb, néha épen világos, mindig kigyózó szegélylyel díszítve. A fejmell lapos-szeles, fejerésze jól elválasztott, kissé kiemelkedő, széles, majdnem parallel oldalú; a hátgödör haránt benyomású, meglehetősen hirtelenül és jól bemélyedő. Az egész testrészt sötét vörösbarna, fehéres, gyéren álló szőrözettel borítva.

A mellvért egyszínű, feketebarna. A rágók rövidek, láthatólag térdszerűen az állkapesokra hajlók, sötét vörösbarna szímfűek. Az állkapesok és az alajk alapja sötét fekete barnák, széleik kissé világosodók.

A lábak barnák, elmosódó sötét gyűrűzettel. A czombok tövükön csak a negyedik párnál kissé világosodók, egyébként barnák; ugyane lábpárnál a gyűrűzet aránylag a leghatározottabb.

A végtest tompatojásdad, igen lapos (7 $\frac{m}{m}$ szélesség mellett pl.: csak 3 $\frac{m}{m}$ vastag); a sötét czimer már elején kezdődve, végig nyomul; oldalt sárgásbarna, neha enyésző, ritkábban fehér, kigyózó, széles szegélylyel ékítve. A czimerben hat ingödörpár tűnik fel mélysége és sötétsége által (innen: *sexpunctata* Linné). A has feketebarna egy világos, sárgásfehér foltpárral.

A fonók bevonva, úgy, hogy a végtest vége felettök kiáll.

A szemesoportok jól kiálló dudorokra elhelyezettek.

A zár lelapított, fedőlemeze kurta, a zár keretét alig meghaladva, tompa; a vége kivájt.

Mértékek: ♀ Törzs 12 $\frac{m}{m}$
fejmell 5.5 »
I lábpár 16 »

♂ A hím karesű, lapos; fejmelle igen fejlett, valamivel élénkebb rajzú, lábai határozottan gyűrűzöttek, jelesen a III. és IV. lábpár czombjai tövén sárgásfehér, végén szélesen barna. A többiekre nézve a nősténnyel egyező. A második lábpár szára nem dagadott.

A tapogató kurta nyelű, térdizéke két felálló sertével; pikkelye befelé, oldalt fordítva keskeny; nemzőszerve diószerűen kidagadó; alulról tekintve éleshegyű, szétágazó V forma villa látható.

Mértékek: ♂ Törzs 8—8.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 4.3 »
I lábpár 25 »

Válffajai léteznek: α minden jellemző jegy mellett dohányszínűek; β közel feketék, egészen enyésző rajzzal és ivarérett korban (σ) alig $8 \frac{m}{m}$ nagyságúak.

E faj a lakott helyek táját kedvelve néha meglehetősen magasságban is kapható. Tartózkodik főleg a kerítések czölöpeinek repedéseiben, a zsindelek alatt, falrészekben, rosszul illesztett kereszttek könyökeiben stb, egyáltalában oly helyiségekben, a melyek alig késfoknyi nyílásúak; a szabadban leginkább sziklarepedésekben és kergek alatt. Nagy terjedelmű kerekhálójának vezérfonala a résbe vezet. Az állatok csak késő alkonyatkor jönnek ki a háló tércsejére, nappal soha sem láthatók. A párzást nem ismerem. Úgy látszik, hogy e fajnak tavaszi és őszi nemzedéke van.

Ismerem: erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Gyekéből, Parajdról, Gyergyó Szt.-Miklósról, Borszékéről, Ilváról, Hozsútelkéről, Tordáról; kis fekete válffaját Szász-Vesszősről, hol a gf Degenfeld-féle szőlők karóinak szűk repedéseiben tanyázott; magyar részekből: Doroszlóról, Illokról, Pancsováról, Orsováról (Allionhegy csücsa), Jeselniczáról, Mehádiáról (Stana bogára, a Damoclet alatt, Ogradenáról, Ungvárról, Alsó-Hámorból, Miskolczról, Selmeczbányáról, Kőszegről, Pécs vidékéről. (Muz. gy. Frivaldszky.) Ezekon kívül Nagy-Szebenből (Sill gyűjt. «alter Berg» és a Bergleiter-féle gyűjteményből.)

SPEC. 14. FAJ. EPEIRA SCLOPETARIA. (Cl.) ERESZ K. TRAUFEN K.

(sclopetum = pisztoly; a hím tapogatójának alakjáról van véve. A magyar név a tartózkodásról.)

Syn. 1757 *Araneus sclopetarius* CLERCK «Aran. Succ.» p. 43.

Vide: THORELL «Remarks» p. 15.

♀ Kevésbé lelapított, az előbbi fajjal rokon alak élénkebb rajzokkal, kevésbé feltűnő hátgödörrel; nagyobb és nyulánkabb az *Ep. umbraticá*nál. Alapszínezete vörösesbarna vagy szürkés fekete; valamennyi czomb legalább a tövén sárgás fehér; a fejmellnek a felfekvő végtest által fedett része világos.

A fejmell fejlett, fejerésze jól elválasztott, kissé domboru, széles, vörösbarna, a hátgödör mögött világos rozdsasárga; a szemek középsoportjától a hátgödör felé gyakran egy sötét vonás fut; a mellrész szakadozva, egyenetlenül, sötétben szegélyezett; a többi rész egy rozdsasárga, csillagszerű, világos rajzot alkot, mely jelesen a borszeszben lesz jól láthatóvá. A mellvért egyszínűen barna.

A rágók erősek, kisé térdszerűen és befelé hajlottak, sötétszínűek, az állkapcsok és az alajk rozdsabarnák, világos szegélyzettel. A lábczombok tövüknél sárgásfehérek vagy rozdsasárgák, végökön bebarnitottak. A III. és IV. lábpár gyűrűzete határozott, a többié elmosódó.

A végtest szélestojasdad, majdnem körded (ellyphicus), lenyomva domború ($10 \frac{m}{m}$ szélességnél $6.5 \frac{m}{m}$ vastag, elején egy ↑ alakú barna rajz, mely sárgás-fehéren szegélyeztetik, s nyelével a czímerbe lenyomul; a nyelv 2—3 világos keresztvonallal metszve.

A czímer ékalakú, hegyével a fonóig lenyomulva talpával az első íngödörpárig hatol, hol kétfelé, majdnem szarvszerűen kikanyarodik, oldalról kigyózva szegélyezett; a szegély széles, szürkés fehér vagy sárgás.

A has sötétbarna, enyésző határozatlan [] sárgás szegélylyel határolva. A fonók két oldalán négy elmosódó, sárgás foltocska mutatkozik.

A szemek középsoportja jól kiemelkedő.

A zár alacsony, széles keretet alkotva, elől két sötét, hátul egy világosabb fénylő dudorodást mutat. A fedőlemez a két sötét dudor között indulva gyenge, egyenes, a hátsó dudornak csak kezdetét éri, tehát nem haladja meg a keret szélét.

Mértékek: ♀ Törzs 17—18 $\frac{m}{m}$ ebből

fejmell 8 »

I lábpár 25.5 »

♂ Karcú, hosszúlábú; élesebb rajzú, melyben különösen a világos színek határozottak. A fejrész választéka fekete szegélylyel, a mellrész oldalai hasonlóképpen, úgy, hogy a sötét szegély és a szélek között

világos szegély támad. Valamennyi czomb alabástromszerűen áttetsző fehér, vége barna; a két hátulso lábpáron e barna gyűrűzet igen keskeny. A tapogató kurta nyelvű, térdizékén két felálló sertével; pikkelye oldalt befelé fordított, keskeny; nemzőszerve diószerűen módosan kidagadó, alulról tekintve egy pisztolyravaszhoz hasonló és így kiálló lemezzel, mely a végén egy elkerekített lapos és egy hegyes kis fogba oszlik.

Mértékek: ♂ Törzs 10—11 $\frac{m}{\mu}$ ebből
 fejmell 6 »
 I lábpár 28·29 »

Valfaja: ♀ Sötét barnafekete, a végtest valamennyi rajza finom, fehér, éles szegélyzettel; a has fekete, határozott () forma világos szegélylyel. A lábak gyűrűzete igen sötét és igen határozott beosztású, (*Araneus sericatus* CLERCK «Ar. Suec.» pl 2. tab 1.)

E pók jelesen a lakott helyek környékét szereti, gyakori ereszek alatt (innen magyar neve), a hidak karfáin, a padlások nyilásaiban, palánkokon stb. Nappal elrejtőzik s csak alkonyatkor keresi fel nagy hálóját, melytől egy vezérfonal jár a rejthez: ez utóbbi sarkokban van inkább mint tágas résekben; rendszeren pamutszerűen kárpitozott. Petéit ereszek alá egy csomóba rakja le, a petecsomóra fecskefészekszerűen alkalmazott, rendkívül erős burkot sző. Kora tavasztól késő őszig mindig akadnak ivarérett példányai s áttelelő nemzedéke is van,* mely tavasszal mindjárt szaporításhoz lát s a melyből nyári nemzedék származván ez ismét szaporít; így a tavaszi nemzedék unokái jutnak áttelelésre, mely leginkább a házak nádfeleiben történik.

Ismerem: magyar részekből: Doroszlóról (Márczius) Apatinból (Május), Zimonyból (kikötőhajó fedélzete), Pancsova (kikötőhajó fedélzete), Orsováról (Junius), Békés-Csabáról (Junius), Tokajból (Junius), Bodrog Keresztúrról, Alsó-Hámor (Julius), B.-Füredről (Szeptember), Kőszegről (Szept.), ismét Doroszlóról (Junius—Julius), Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry), Budapest (Muz. gy. Frivaldszky), Ungvár vidéke (Vidra F.), Dabas (Metelka F.), Komjáti; Bózsahegy a Vág hidján kiválóan szép, sötét, finom rajzú változat. Erdélyi részek: Nagy-Szeben, Kolozsár, Mező-Záh, Hosszútelke, Szász-Veszős.

SPEC. 15. FAJ. *EPEIRA SOLLERS*. WALCK. ÜGYES K. GEWANDTE K.

(solleis = ügyes, ravasz; itt arra az ügyességre látszik vonatkozni, a melylyel lakását készíti. Mimici száraz kórokon.)

Syn. 1841. *E. sollers* WALCKENAER. «Hist. Nat. des. Ins. Apt.» II, p. 197.

Vide: THORELL «Remark» p. 18.

♀ Kis, zömök alak, kerekded végtesttel, vékony lábakkal, igen módosan fejlett fejmellel.

Szürkésbarna. Fejmelle keskeny, egyszínű vörösbarna, fejerésze jól elválasztott, domború kissé bozontosan szőrös; a hátgödör kicsiny, sekély. A mellvért barna, közepén néha elmosódva-világosodó. A rágók nyulánk tövűek, a becsapórés erős, egyenetlen fogacsokkal fegyverzett, színezetök vörösbarna; az állkapcsok egyszínűen vörösbarnák.

A czombok vörösbarnák, végök felé elmosódva és alig észrevehetőleg sötétebbek, a többi íz elmosódó vörösbarna gyűrűzettel.

A végtest kerekded, széles, csak a fonók felé kissé csúsesodó; szürkésbarna, a hát közepetáján sötétebb.

A hát közepén egy hasítékszerű fekete hosszolt, két oldalt szürkésfehér, kirívó szegélyzettel, e szegélytől keresztbe egy ∇ ritkán két ágpar válik el s keresztet alkot, melynek nyele azonban nem ér a fonókig, teteje gyakran igen széles \sphericalangle szürkésfehér foltra enyészik, mely a végtest elején áll; néha csak a fehér szegélyű fekete hasíték van meg; néha csak a felső ágfolt látható. Az oldalak szürkések. A has sötétbarna, világos sárgásfehér, néha elmosódó []; szegélylyel.

* Doroszlón a kincstári erdőmesteri lakóház folyosóján mindig áttelel.

A szemek a fej szőrözete által borítottak, az oldalszemek a középsőkből nem egészen kétszer akkora távolságra, a mekkora az alsó szemsor közep szemei közötti.

A zár módosan kiemelkedő széles, fedője nem lemez, hanem tompa háromszög alakú karaj, elgyűrődő, fenyés szelekkel.

Méretek: ♀ Törzs	8—9 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4 »
I lábpár	11 »

♂ kicsiny, a nőstényéhez hasonló rajzu és színezetű; a két hátsó lábpár czombja töven határozottan világosodó. A fejmell módosan fejlett. A tapogató kurta nyelű, térdizéken két gyenge sertével; a diószertűen kidagadó nemzőrész alsó feléből egy vaskos tövű, kurta, hajlott, a hajlásban tompán fogacsolt köröm meredez.

Méretek: ♂ Törzs	4·6—5 $\frac{m}{m}$
fejmell	2·2 »
I lábpár	13·5 »

Válfa: ♀ a végtest kissé vállas, a vállakon szabálytalan felhoidalakú () egymás felé fordított sötét-feketebarna folt; a második ingödörpártól le a fonóig egy széles, nyelvalakú, sötét-barnafekete czimer, elmosódva fehéren szegelyezve.

Ifjú nemzedék: ♀ sárgászöröses, vagy viaszszárga, a végtest elején \triangle alakú fehér folttal vagy \times alakú fehér jeggyel. (*Epeira dalmatica* Doleschall.)

E csinos állat tavaszkor és ősszel, nevezetesen száraz kórokon tartózkodik, hol az elálló ágak közé szövöi hálóját, maga egy kiasszott rügy melle lapul, melyhez színezetenél és alakjánál fogva igen hasonlít s így nehezen észrevehetővé lesz (azt hiszem erre céloz WALCKENAER adta neve is). Párzását nem ismerem.

Ismerem az erdélyi részekből: Kolozsvárról (Museum kert), Mező-Záhról; magyar részekből: Doroszlóról, Pecs vidéke (Muz. gy. Frivaldszky), Buda vidéke (Muz. gy. Pavel), Pest vidéke (Muz. gy. Pavel), Orsova (Muz. gy. Frivaldszky) Kóráti, (Dr. Horváth Géza). A változatot és ifjú nemzedéket Szász-Vesszőről Erdelyben.

SPEC. 16. FAL. EPEIRA AGALENA. (WALCK.) NYUGTALAN K. RUHRIGE K.

(a é: γαζ'γγζ = nyugtalan; a magatartásról.)

Syn. 1802. *Aranca agalena* WALCKENAER «Fauv. Paris.» II, p. 197.

Vide: THORELL «Remarks» p. 23, 491.

♀ Kis alak. Fejmelle tojásdad, kissé szivalakú; végteste tojásdad, szélessegenél alig hosszabb, elől a legszélesebb.

A fejmell és a lábak vörösesbarnák, a fejresz valamivel világosabb. A lábak barna gyűrűzettel. Végteste a hátfelén sárgásfehér, elől két elkerített-háromszögű barna foltocskákkal, közbül egy ilyen színű hosszukás folttal; a rajz egyáltalában az *E. patagiata* rajzához hasonlít.

A zár egy szaruszerű kiemelkedés, két oldallemezzel; fedőlemeze kiválóan hosszú és durván keresztbe-rovátkos.

Méretek: Törzs	4·5 $\frac{m}{m}$
I lábpár	7 »

♂ Színezet szerint hasonlít a nőstényhez, de végteste inkább csak barna foltokat mint rajzokat mutat. A tapogató harmadik izületen két hosszú serte; a gyűjtőből egy kétágú, hegyes embolus és egy tompavégű fog áll ki.

Méretek: Törzs	4 $\frac{m}{m}$
I lábpár	8 »

Nagy-Szeben vidékeről elősorolta Sill Victor *Epeira agalena* C. Koch nev alatt. A példányokat nem láttam.

SPEC. 17. FAL. EPEIRA VICTORIA. (THOR.) VICTORIA K. VICTORIEN K.

(victoria = győzelem, de női név is)

Vide: THORELL «R marks» p. 24, 25, 551.

♀ A két első lábpár czombja felül bebarnitva, a végtest hátán sárgás fehér, barnán pettyezetett földön egy tolgylevel alakú világos, viaszszerű rajz. A zár fedőlemeze szélessegenel sokkal hosszabb, durván harántrovátkolt és hosszú, finom hegybe végződő.

A törzs egészen nyulánk; különösen a végtest hossztojádsad, elől hátul majdnem egyforma magasságu, elkerekített vegevel a fonók felett kiálló.

Világos barnássárga alapszínü.

A fejmell szélessegenel sokkal hosszabb, sárgásbarna; a fej jól elválasztva, fehér szőrrel borított, mely szőrözet a hátgödörnel kezdődik; a mellresz módosan és elkerekítve domború, a hátgödör mögött szőrtelen, szelein fehér szőrsávval szegelyezett; a mellvert fekete, fehér szőrözettel gyéren borítva, minden csipő előtt egy kis fehér üstökkel.

A rágók kissé térszerűen domborodók, a domborodáson, illetőleg tüvükön sárgások, egyebkent sötétbarnák. Az állkapcsok és az alajk egyszínűen barnássárgák.

Az I. és II. lábpár czombjának (femur) felülete bebarnitott, végén enyészve-gyűrűzött; a terdiz elől élesen határolt sötét barna gyűrűvel; a szár közepén és végén hasonlóan, úgy szintén a lábveg második izeke (metatarsus) az utóbbihoz hasonló gyűrűzettel.

A III-dik és IV-dik lábpár czombja egyszínű sárgabarna, végén határozottabb sötét gyűrűvel, a többi izeke az I. és II. lábpárehoz hasonló.

A végtest szőrös sárga; barna pettyezetett földön egy tolgylevel alakú, világos sárga, a végtest elején kezdődő, de a fonókat el nem érő czimert visel, melynek közepén és hosszába rendezve két sor elmosódó, barna, finom petty látható. E czimernek hat oldalkaraja közzül az első kettő hátul alig észrevehetőleg barnán szegelyezett, a többi belsejében barna, úgy, hogy a sárga szín a barnát szegelyezi. Oldalt e czimertől minden oldalon két sor szabálytalan alakú sárga folt, melyek közül a czimerhez legközelebb álló a czimer barna karajainak szegelyébe olvad.

A feketebarna has közepén egy világos, sárgásfehér csík, mely a fonók előtt megszakad, úgy, hogy közvetlenül a szemölcsök előtt egy pettyet alkot: két oldalt e közepesiktől alakú, gyakran szakadozott, fehérsárga foglalát; az alsó fonópártól oldalt egy-egy nagyobb, a felső pártól oldalt egy-egy kisebb sárgafehér petty.

A középső szemcsoport négy szeme deréknégyszögbe elhelyezve, az oldalszemektől kétszer akkora távolságra a mekkora a középszemek közötti távolság.

A zár gyantaszerűen áttetsző, sárga; fedő lemeze korszófül módra \sim görbült, szélessegenel legalább négyszer hosszabb, harántul és különösen a zárra nező oldalán durván rovátkolt, a végén gyorsan hegyesedve vékony csúcsba végződő; a legbiztosabb ismertető jegyet kepezi.

Mértékek: ♀ Törzs	13—15 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	6 »
I lábpár	20 »

♂ Kisebb, karcsúbb, színezete a nőstényével azonos; az első és második lábpár felülete kevesebbé barnitott; a második lábpár szára a vége felé vastagodott, e vastagodás belső oldalán több apróbb tüske közzül négy nagy tüske kiáll.

A tapogató igen kurta, bunkója igen tetemes; a terdiz felül két szemölcszerű dudorral, vastagságánál nem hosszabb; a szárízék kurtább, kifelé és oldalt egy széles, vaskos, felülről tekintve bárdszerű, egyenlő szélessegu tarajt bocsát; a pikkely keskeny, oldalt és befelé fordított; nemzőszerve a belső oldalról és kisse alulról tekintve, egy, a pikkely csúcsa alól le- és kifelé kanyargó erős és hegyes, horogszerű nyujtványt mutat, melynek hajlásában meg egy hegyes tövis látható, e nyujtványhoz, kívülről egy ivesen elvágott

szeles és simaszélű lemez csatlakozik, e lemezhez kívülről ismét egy lemezszerű, keskenyebb, elkerekített és kisse fogacsolt lemez alkalmazkodik. A külső oldalról tekintve egy kerek gyűjtő látható s egyszersmind az is, hogy a szélesebb lemez külső sarka eles fogban végződik.

Mértékek: ♂ Törzs	8·2 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3·5 »
I lábpár	16·4 »
II »	13 »
III »	8·7 »
IV »	12·3 »

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Gyekeből (a himet Schusztér Károly úr fedezte fel Kolozsvár környéken); magyar részekből: Budáról (B. M. Ankertől), ugyaninnen «Sashegy» (Muz. gy. Pável), Rákos Palotáról (Pável). Ugy látszik, hogy ez a faj az aljakat, rokona — a következő faj ellenben a hegységet kedveli.

SPEC. 18. FAJ. EPEIRA CEROPEGIA. (WALCK.). VIASZOS K. WACHSK.

(*zγρός* = viasz, *πγγός* = fehér; a végtest tölgylevéalakú rajza színére vonatkozik.)

Syn. 1802. *Aranca ceropogia* WALCKENAER «Faune Paris» II, p. 199.

Vide: THORELL «Remarks» p. 24, 25, 551.

♀ Az I. és II. lábpár czombja alul rövid-csikyszerűen bebarntva; a végtest hátán, barna földön egy viaszszerű, elején kétszer \wedge szerűen elágazó sárgásfehér rajz; a zár fedőlemeze szélesen szivalakú, szélességénél alig hosszabb és hirtelenül árszerű csücsben végződik.

A fej mell vörösbarna szélességénél hosszabb, fejerése jól elválasztott, fehér szőrrel borított, a szőrözet a hátgödörből indul. A mellrésznek a hátgödörön túli tere kopasz; oldalai fehérszőrösök, néha igen finom, fehér szörszegélybe foglaltak. A mellvért vörösbarna, gyéren álló, hosszú, sötét szőrökkel fedett. A rágók egyenletesen az állkapcsokra hajlók, egészen vörösbarnák.

Az állkapcsok és az alajk egyszínűen vörösbarnák.

Az első és II-dik lábpár czombja különösen alul egy csikyszerű, vörösbarna folttal. A lábak színe és gyűrüzete egyébként az Ep. Victoriához hasonló.

A végtest meglehetősen széles-hossztojásdad, hátul alacsonyabb, a fonók felett elkerekített és valamennyire kiálló.

Czimere élénken sárgásfehér, viasz kinézesű, igen symmetricus és kirívó rajzzal, mely két egymásfelett álló széles, \wedge alakú ágpárból és ezek alatt s hozzájuk sorakozva három () alakú, a fonókig le nem érő, fokozatosan kisebbedő foltpárokból áll. Az ágpárok közötti tér sötébbarna földön sárgásfehéren, finoman pettyezetett; szegélyzete az egész rajznak sötét fekete-barna s e sötét szegély mind kétoldalt egy többször kigyózó sárgásfehér szalaggal szegélyeztetik.

A has fekete; a közepén egy széles, sárgásfehér hosszszikkal, kétoldalt egy szakadozott, enyésző, sárgásfehér () be foglalva. Az alsó fonópár mellett egy szabálytalan alakú apró, sárgásfehér foltpár; a felső fonók mellett hasonlólag egy igen apró foltpár, a fonók felett, azokat mintegy körítve, egy finom sárgásfehér íves vonal.

A középső szemesoport derek negyszögbe elhelyezve, egyébként az Ep. Victoriához hasonló.

A zár fedőlemeze sötétvörösbarna, szélesen szív vagy inkább hagymaalakú, durván szemesesített és csücsbe végződő, lapos, e faj legjobb ismertető jele.

Mértékek: ♀ Törzs	11 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3·5 »
I lábpár	14·5 »

♂ Kisebb, karesűbb. Az első es második lábpár czombja alul es kisse oldalt-befeleg bebarmitott, a harmadik lábpár czombján egy halavány gyűrűfolt. A vegtest igen sötét s a viaszrajz igen elesen kifejezett. A második lábpár szára, a végén erősödött s belső oldalán, több apróbb, túske között, negy hosszú tuskével fegyverzett.

A tapogató igen rövid, térdize vastagságánál nem hosszabb, felületén két szemölcsessel, melyeken egy-egy hosszú, erős serte ágaskodik; szára igen rövid, külső oldalán egy bárdszerű karajt bocsát, mely a végén szelesebb mint a töven; a pikkely keskeny, befeleg-oldalt fordított; nemzőszerve igen kidagadó; a belső oldalról, s kisse alulról tekintve a pikkely csúcsa alól le es kisse kifeleg egy igen könnyedén (*nem horogszerűen*) hajlott, tompán hegyes, egyenlő vastagságú, karesű nyujtvány indul, melyhez kívülől egy igen széles, síma es egyenes szélű lemez csatlakozik, e lemez külső sarka fogszerűen végződik. (A nyujtvány alakja legbiztosabban különbözteti meg e faj himét az *E. Victoria Th.* himtől).

Mértékek: ♂ Törzs	7·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3·8 »
I lábpár	15·5 »
II » 	11·4 »
III » 	8·2 »
IV » 	11 »

Havasi alak, mely leginkább a fenyőövben fekvő tisztások bujább növényzettű helyein a füveken szövi szép kerekhálóját.

Ismerem, erdelyi részekből: a Hargitáról (Mezőhavas 4000 lábíg), Gyergyó-Szent-Miklós környékéről es Balánbányáról (Gyümölcsésés); magyar részekben csupán csak Csorba mellett «Prvnyiszka» ingoványokban találtam.

SPEC. 19. FAJ. *EPEIRA ADIANTA*. (WALCK.). KÖKÉNY K. SLEHDORN K.

(*ἀδύωτος* = meg nem nedvesített, a melyet nedvesség nem éphet; lehet hogy a tartózkodásra vonatkozik).

Syn. 1802. *Aranca adianta* WALCKENAER «*Faun. Paris*» II, p. 199.

Vide: THORELL «*Remarks*» p. 23.

? Az *Ep. ceropegiæ*ra emlékeztető vegtest-rajzzal, a hason azonban semmi közepesik; a fej mell közepén egy finom sötét hosszvonal, mely a szemeket nem éri el. A zár fedőlemeze felálló, szeles, kurtakampós, elől elkerekített es felgyűrűt finom szélű. A megelőzőknél sokkal kisebb alak.

A fej mell es függelékeinek alapszíne agyagsárga, az egésznek törzse módosan fejlett, szelességénél hosszabb; fejerésze szűkülő, határozatlanul elválasztott, módosan domború, szőrözete fehéres es igen gyér. A középszemesoport mögött kezdődik egy finom, hasitékhoz hasonló barna vonás, mely a hátgödron túl menve, nem éri a mellrész végét. A mellvért tiszta fekete, majdnem meztelen.

A rágók egy kevesse térszerűen kihajló, agyagsárgák s csak végükön keskenyen bebarmitottak. Az állkapcsok es az alajk sötét agyagszínűek, kevesse világosodó szélekkel. A tapogatók, csipők egészen, a czombok tövüknél agyagsárgák, az utóbbiak az I es II lábpárnál, felül, hosszában es végükön gyűrűszerűen bebarmitottak. A térd es száruk végeiken határozatlan, elmosódó barna gyűrűvel, ilyen a bordáskörömök táján a láb vége is. A vegtest kisse lelápitott, meglehetően szelesen es kisse csúcsosan tojásdad, felül agyagsárga földön biborbarnásan sűrűn pettyezetett, neha biborbarna alapszínű, közepén az *Ep. ceropegiæ*hoz hasonló fehér, kétszer \wedge szerűen es háromszor \circ szerűen összetett rajzzal, mely a fonók feleg mindinkább keskenyedek, itt neha lándzsás csúcsba összefoly. A has fekete, igen kiálló sárgásfehér [] szegelylyel, melyben közepesik ninesen. A fonók mellett két oldalt elhelyezve két sárgásfehér foltpár.

A közep szemesoport negy szeme derek négyszögbe állítva az oldalszemektől nem egészen kétszer annyira, a mekkora a távolság az alsó sor középszemei között.

A zár vörösbarna, elöl elkerekített, széles, kurta és mindjárt tövétől kampósan görbülő lemezzel fedett.

Mértékek: ♀ Törzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·6 »
I lábpár	11·5 »

♂ Karcú, hosszúlábú, színezetben a nősténynek megfelelő; néha azonban az oldalakba is fehér, úgy, hogy a jellemző hátrajz épen csak sötét-biborbarnán szegélyezve van. A lábak egyszínűen agyagsárgák és csak a térd, szár és lábveg izének legvege keskenyen barnán gyűrűzött.

A tapogató rövid szárú; térdizén két felálló, vöröses, hosszú sertével; befelé-oldaltfordított pikkelye keskeny, nemzőszerve dió szerűen kidagadó, a külső oldalról tekintve egy kurta, eles, csavart körmöt mutat.

Mértékek: Törzs	5—5·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·6 »
I lábpár	13 »

Válfa ♀ ♂ A végtest alapszíne feljül sok fehérrel kevert, a hát fehér középrajza elöl keskenyen, hátrafelé mind szélesebben biborbarnán szegélyezve.

E pókot eddig csak két lelhelyről ismerem: Kolozsvárról, hol a szopori völgyben előforduló kökénybokrokon találtam. Augusztusban ivarérett. Egy-egy bokron 15—20 is tartózkodíék s szép, nem nagy kerekhalóikat az ágak között feszítik ki. Lakásukat esészeszerűen összeszótt levelekből készítik. Nappal is teljes működésben vannak. Második lelhelye Mező-Záh Erdélyben, hol igen világos, elmosódó hátrajzú példányokban fordul elő.

SPEC. 20. FAJ. EPEIRA CUCURBITINA. (CL.). TÖK K. KURBISS K.

(cucurbita = tök; a végtest alakjáról és színezetéről).

Syn. 1757. *Araneus cucurbitinus* CLERCK «Ar. Suec.» p. 44.

Vide: THORELL «Remarks» p. 23.

♀ Tökzöld; sárgásbarna előtesttel; a fonók felett egy rókavörös folt; a végtest hátfelének szélén, az ingödörökön kívül, két oldalt négy-négy fekete pont.

Kis zömök alak kis előtesttel és domború, tojásdad végtesttel.

A fejmell sárgásbarna, egyszínű, módosan fejlett, jól elválasztott fejrészszel, mely a szemek táján kissé lecsapva-elkerekített. A mellvert sárgásbarna; hasonló és egyszínűek a szájszervek és a lábak is.

A végtest felül élénken tökzöld, néha fehéres lehelettel, mi a színt még emeli. A kevésbé kirívó ingödörökön kívül s tőlök kétoldalt sorakozva négy-négy sötét fekete pont, a fonók felett álló pár a legnagyobb és legközelebb áll egymáshoz, a többi pontok között a távolság a végtest eleje felé mindinkább növekedik. A fonók felett a végtest kiálló és ezen a helyen rókavörös.

A has zöld; színe valamivel szennyeseb, néha [] szerű világosabb foglalatra emlékeztető nyomok látszanak. A középszemesoport hátsó két szeme nagyobb az alsónál és távolabb áll tőle mint egymástól, az oldalszemektől pedig kétszer annyira mint egymástól.

A zár széles alapból emelkedik, fedőlemeze gyantaszzerűen áttetsző, a zár keretét alig meghaladó hosszúságú, széles, ∞ formára hirtelen hajlású; vége elkerekített.

Mértékek: ♀ Törzs	6·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·4 »
I lábpár	7 »

♂ Sárgászöld; igen fejlett, sötét sárgabarna fejmellel, mely a végtestnél nagyobb; a IV lábpár czombja alúl, egyenes sorban álló 5—6 sertetűskevel.

A fejmellnek mellrésze igen szeles, az egész fejmell hosszával majdnem egyenlő; az egész sötét sárgabarna, a mellrész finom barna szegélylyel. A végtest röviden tojásdad, színezetben halaványabb, egyébként a nőstényének megfelelő.

A lábak, jelesen az I. és II. pár, hosszúság mellett a czomb és szár ízeikben láthatólag kivastagodottak; az ízek végén barnán gyűrűzöttek. A tapogató rövid nyelű; térdizeke két felálló, hosszú, barnavörös sertével; pikkelye oldalt és befelé fordítva, keskeny; nemzőrésze kidagadó, alulról tekintve egy kicsiny, tompa foggal fegyverzett.

Méretek: ♂	Törzs	4	$\frac{m}{m}$	ebből
	Fejmell	2·2	»	
	I lábpár	6·4	»	

E csinos kispók igen gyakori, leginkább tavaszi, magasabb helyeken nyári alak, mely a bokrokat, jelesen a nagy levelűeket kedveli, hol hálóját néha a levelek lapjára, ha az bemélyített, feszíti, a szár mellett pedig egy kis rejtet sző. Kertekben a Syringákat különösen kedveli. Kerékhalója szép, rendes, néha alig $4 \frac{m}{m}$ átmérőjű. Vasúti vonatokon többször észleltem, hol is az ablakok sarkaiba (kivülről) alkalmazta kis hálóját s a vonat robogása közben is fogdosta a hálójába sodort szunyogokat. Az aljaktól kezdve még 3500—4000 láb magasságban is előfordul. Páraszát nem ismerem.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról, Oláhfenésről, Mező-Záh, Hoszsutelke, Gyergyó Sz. Miklósról, a Mezőhavasról (4000 lábíg), Nagy Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemény), Báznáról (Ugyanott); magyar részekből: Pancsováról (Kis Szlatina, wojloviczi erdő), Orsováról (Allion töve), Ogradena (Mragonya völgy), Báziasról, Tokajról (Kopasz), S.-A.-Ujhelyről (Magos alja), Bükkhegység (Eger felett: Kőhát), Csorbáról (Prvnyiszka), Nagy Váradról (Muz. gy. Moesáry), Budavideke (Muz. gy. Páve), Ungvárról (Muz. gy. Vidra Ferd.).

SPEC. 21. FAJ. EPEIRA ALPICA (L. K.) HAVASI K. ALPEN K.

(Alpes = havas; a tartózkodásról.)

Syn. 1869. *E. alpica* L. KOCH in «Zool. Mitth.» aus Tyrol XLIII, Vers. der deutsch. Naturforscher, Innsbruck, p. 25.

Vide: THORELL «Remarks» p. 547, 549.

♀ Világos tökzöld, barnás oldalakkal, barnás hassal, az utóbbin két pár világos folt; a IV. lábpár térd, szár és két végíze barnán gyűrűzött; a végtest hátán, közel a fonók felett csak 2 pár fekete pont (a négy ingödörön kívül); a fonók feletti rókavörös folt szétfolyó.

A fejmell és valamennyi függeléke agyagsárga; a fejrészt szelesedő, jól elválasztott; az I., II., III. lábpárnál a szár láthatólag barnán gyűrűzött (a IV. lábpár lásd fennebb).

A végtest szeles-tojásdad kissé lenyomott, oldalai bebarnítottak, úgy, hogy a hát élénk színe élesen határoltatik. A hát közepe rajzszerűen világosodó s e világosodás a négy ingödör körül és a hossz tengelyben néha feltűnő; a végén egy szelességgel fölfelé néző trapezbe rendezve, négy fekete pontocska áll.

A has feketésbarna; a zár és a fonók között két pár világos sárgászöldfoltal, melyek közzül a zár melletti pár néha összefoly.

A középszemesoport két hátsó szeme az alsónál láthatólag nagyobb és közelebb áll egymáshoz mint az alsó egymás között.

A zár kevéssé kiemelkedő, fedő lemeze közel 4, kissé csücsösödő, a végén könyvedén elkerekített s alig egy keveset fellajló.

Méretek: ♀	Törzs	7·8—8	$\frac{m}{m}$	ebből
	Fejmell	3	»	
	I lábpár	9·8	»	

E szép fajt eddig csak magyar részekből: Alsó Hámor (Borsod, Hollós fenyvese) ismerem, hol meglehetősen terjedelmű hálóját a fenyvek alatti bokrokon és a fenyvek ágai között szővé. A nemz. muzeumban egy példány Tatra-Füredről, hol Frivaldszky János ur gyűjté. A him ismeretlen.

SPEC. 22. FAJ. EPEIRA ACALYPHA (WALCK.). RÉTI K. WIENEN K.

(ἀκαλύφης = fedetlen; a tartózkodásról.)

Syn. 1802. *Aranea acalypha* WALCKENAER «Faun. Paris» II, p. 199

Vide: THORELL «Remarks» p. 454.

♀ Sárgás zöld; végteste oldalt bordaszerű fekete csikokkal díszítve; a fonók felől || szerű, kissé szakadozott fekete csikok nyomódnak a hátra; kis alak, ívesen domború, tojásdad végtesttel.

A fejmell módosan fejlett, fejerésze szűkülő, domború, a mellrész kerek, gödre hosszbenyomású, kissé barna, úgy, hogy a vörössárga előtsten csiknak néz ki; a mell szélei finom, sötét szegélylyel ékesítve, mely az oldalszemek felé enyészik. A mellvért, alajk és az állkapesok barnafeketék, a rágók vöröses sárgák. A tapogatók és lábak vöröses sárgák, az előbbieket végükön, az utóbbiak a száruk és lábvégizetek csücsán bebarnítottak. A térd és czombizetek rozsdássárgák barna szőrözettel és tüskékkel, mely utóbbiak fekete pettyekből indulnak.

A végtest a fonóktól ívesen és magasra emelkedik, az oldalak felől kissé összenyomott. A has felől 3—4 meglehetősen széles, szakadozott, fekete bordaszalag nyomul a hát felé; a fonóktól eleintén összefolyva később villaszerűen elválva három fekete csik indul, melyek között a középső a leghosszabb, a másik kettő épen a második ingödörpárig nyomul; e csikok pontszerűen a végtest elejeig folytatódnak. A fekete csikok közötti tér mindenütt sárgazölden mintegy márványozott.

A has fekete, kétfelől egy páros sárgás-fehér folttal, a fonók mellett mindkét oldalon két két sárgás-fehér pettytel díszítve.

A középszemek csoportja közel derék négyszögbe helyezve; a hátsó pár fekete karikába foglalva, látszólag nagyobb; az oldalszemek úgy elhelyezve, hogy a hátsók a hátsó középsőkkel egyenes sorba esnek. Az oldal és középszemek közötti távolság nagyobb a középszemek közöttinél.

A zár hátra felé íves, kevésbé felvetett keretet alkot, melyben a rövid, széles, nyelvalakú, elől elkere kített fedő lemez úgy megfekszik, hogy a keret belső széleit éri.

Mértékek: ♀ Törzs 5—5.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 2 "
I lábpár 8.2 "

♂ Igen kicsiny, nyulánk lábú; színezete megfelel a nőstényének.

A tapogató kurta nyelvű, térdizén egy felálló serte; oldalt befelé fordított pikkelye kicsiny, nemzöszerve diószerűen kidagadó, alulról tekintve a végén egy esavart lemez, e mögött egy kurta, horogforma villásköröm látható.

Mértékek ♂ Törzs 3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 1.3 "
I lábpár 4.5 "

Válfa ♀: A végtest elenk sárga, a középső csik teljesen hiányzik, a másik két csik kissé szét ágazó, az ingödörökben comma (,) szerűen megszakadott.

A legcsinosabb kis keresztetek közé tartozik; közönséges, bujább növényzetű helyeken, nevezetesen réteken (innen magyar neve); bokros helyeken is nagy számmal található.

Meglepően nagy kerek hálóját a növények szirmaira alkalmazza, igen ritkán folyamodik rejtszővéshez s legtöbbször beéri egy egy levél alsó lapjával. Egész nap mozgásban van s úgy látszik, hogy tavaszi és nyári nemzedéke van. A hímek májusban ivarérettek. Párázat nem ismerem.

Találtam eddig erdélyi részeken: Kolozsvár, Szász-Vesszős, Korond, Balánbánya, Tölgyes, Mező-Záh, Gyeke, Szt.-László, Torda stb. rétségein, N.-Szeben (Sill); magyar részeken: Uj-Palánkán, Pancsován, Orsován, Ogradena (Mragonya völgy), Báziason, Tokajban, Tarczalon, Rakamazon, S. A. Ujhelyen, Alsó Hámorban (Borsod), Nagy-Váradon (Muz. gy. Moesáry), Pécs vidéke (Muz. gy. Pável), Mehádián (Muz. gy. Frivaldszky), Buda (Sashegy, Muz. gy. Pável).

SPEC. 23. FAJ. EPEIRA DIODIA (WALCK.). ÁL-K. TRÜGENDE K.

(ὀιοὸςία = átmenés, elszökés; ὀιοὸς = átmenet; a Meta nemhez való rokonságra látszik vonatkozni.)

Syn. 1802. *Aranca diodia* WALCKENAER «Faun. Paris» II. p. 200.

Vide: THORELL «Remarks» p. 455.

? Kis alak; alakilag az *Epeira diademata*-ra emlékeztet; az előtest világos rozsdabarna; a végtest feketebarna, hátán elől egy \triangle elkerekített sarkú fehér folttal, mely belsejében két — — forma, barna, finom vonalat mutat. Az állkapcsok szélességőknél alig hosszabbak; a szemcsoport közelebb áll a Meta¹ mint az *Epeira* neméhez.

A fejmell kicsiny, fejerésze jól elválasztott, kisé nyújtott és domborodó; a mellrész kikerekítve domború; a módos hátgödörből a jól látható barázdák csillagszerűen oszolnak a csipők felé; az egész rész rozsdasárga. A mellvért világos rozsdasárga, gyéren álló fekete szőrözettel; a szájrészek hasonló színűek; széleiken alig észrevehetően bebarnitva.

A tapogatók és a lábezombok töve világos rozsdasárga; a tapogatók végze egészen, a czombok vege határozatlanul, elmosódva bebarnitott.

A végtest elől magas, kisé vállas, a vége felé tojásdadra elkerekített, sötét feketebarna; elején egy \triangle fehér folttal, melyben két — — vonás áll, ez alatt oldalfelől fehéren kigyózva, és igen finoman szegélyezett bársonyfekete czímer, a czímer felett meg egy finom fehér \sphericalangle ágrajz.

A has fekete, oldalt () szerűen, sárgásfehéren szegélyezve, e szegély a fonók felé kirívóan világos. Az alsó fonópár mellett rendszeren egy fehér pettyár.

A középszemcsoport derék négyszögbe elhelyezve, az oldalszemek kissé hátrálépnek, nem érintkeznek egymással s csak kevéssel távolabb állanak a középszemektől mint ezek egymástól.

A zár nem kiálló, fedő lemeze vézna, sárgás-fehér, meglehetősen hosszú, pálczaforma-egyenes, a végén kissé resüntösen lekapva és bebarnitva.

Mértékek ? Törzs 4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 2 »
I lábpár 9 »

♂ Ismeretlen.

E szép fajt magyar részeken az Ogradena mellett a Dunaszorosba meredező Csukár mare szikla tövében júniusban találtam, hol bokrok árnyékában szövő hálóját. Erdélyből Kolozsvár környékéről meg van a Schuszter Károly gyűjteményében.

GEN. 3. NEM. CYRTOPHORA. (SIM.)

(κυρτός = púp, Buckel; $\zeta\acute{\epsilon}\rho\omega$ = viselni, tragen. A végtest tevépüpjára vonatkozik.)

Syn. 1864. SIMON «Hist. nat. des Araig.» p. 255, ad partem.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 57.

A végtest egy hátrafelé tolt, tetemes, kúpalakú püpot visel. Az oldalszemek a középsőktől csak valamivel távolabbra esnek, mint az alsó sor középszemei egymástól; a hátsó szemsor határozottan kihajló; az oldalszemek meglehetősen széjjelváltak. A fejmell keskeny, részeiben jól dombortíott.

E nemnek nálunk csak egy képviselője van, mely sajátos testalkata mellett, finom hálónak olykor igen merész alkalmazása által tűnik ki. Fajrokonai deli alakok.

¹ Az oldalszemek nem épen érintkezők, a középsőktől csak kevéssel távolabb állva, mint ezek egymástól.

SPEC. I. FAJ. CYRTOPHORA CONICA. (PALL.). KŰPOS KÜLLŐPOK. KONISCHE SPEICHENSPINNE.

(conus = kúp; a végtest magas púpjára ezélez; a «küllő» a fehér lábezombokia s a hálóra is vonatkozik.)

Syn. 1772. *Aranea conica* PALLAS «Spicil. zool.» I, 9. p. 48.

Vide: THORELL «Remarks» p. 18.

♀ Sötét alapon tarka színű. A hát púpja széles alapból indulva magasra emelkedik és kissé hátrahajló. Valamennyi lábpár czombja-tőven alabastron fehér és kissé áttetsző.

Az alak kurta, zömök, aránylag kis fejmellel; a végtest, a kúp táján mérve, szélességénél magasabb magasságánál valamivel hosszabb.

A fejmell igen módos fejlődésű, sötét vörösbarna; fejerésze jól elválasztott és jól kiemelkedő, a kerekded mellrésznél keskenyebb. A mellvért gyéren szőrös, vörösbarna; a rágók tövüktől domborúan, kissé térszerűen kihajlók, vörösbarnák; az állkapesok és az alajk töve vörösbarnák, széleik szélesen rozsdasárgák.

A tapogatók végize fekete s csak töven sárgás, az alapizek áttetszően sárgásfehérek. A czombok tövüktől egészen közepén felülgalabastron fehérek, végükön szélesen feketebarnán gyűrűzve; a több iz igen sűrűn feketebarnán gyűrűzött.

A végtest színezete változó; felül többnyire feketebarna, a hát elején oldalt két terjedelmes, sárgás, nagy folt, mely elől összefoly; az összefolyás csücsében (l) szerű világos fehéres jegy, melytől azután egy sokfélekepen megszakadozott sárgás folt keresztyszerűen indulva, a púp csücsa előtt hegyesen végződik, inkább hátrafelől mint oldalról, de mind a két felől, ket-ket csipkeszerű foltocska igyekezik a csücsra, a fonóktól pedig a csücsig egy sárgásfehér szalag vonul mely egy-két keresztvonás által megszakittatik. Az oldalak alja fahéjszín és sárga vegyületű. A has fekete, a fonók előtt egy harántfekvő nagy, sárgásfehér foltpárral.

A szemesoport (lásd II. 4 t. 70 a) mindkét sora kihajló, az alsó sor kihajlása tetemes. A középcsoport négy szeme közül az alsó pár távolabb áll egymástól mint a hátsó pár; a két pár közötti távolság ismét nagyobb annál, a mely az alsó pár között létezik. Az oldalszemek egymás között jól elválasztottak s a hátsók annyira esnek a középcsoport hátsóitól, a mekkora távolság az alsó és hátsó középszemek között.

A zár kidagadó, két harántfekvő gombszerű dudorodást mutat, melyek között a világos, gyantászerű, vezna fedőlemez könnyedén lehajlik anélkül, hogy a gombok határát meghaladná.

Mertekek: ♀ Törzs a fejtől a fonóig 7 $\frac{m}{m}$
 » » » púp csücsáig 9 »
 a fejmell 2·2 »

Néha egészen fahéjszínű; máskor barna oldalak mellett levélalakú fehéres rajzot visel a hátán, vagy barna hát mellett oldalaiban világos.

♂ igen karesű termetű; lábai a nőstényéhez hasonló, az előtest élénk vörösbarna, a végtest fehéres oldalakkal, felületén barnás; a púp módos és nyergesen válik ki a hátból; a végtest egészben kisebb az előtestnél. A lábak nem feltűnően hosszúk. A tapogató sárga, pikkelye jól bemélyített, kerekded kanál alakú, barna, oldalt befelé fordított s belőle dagad a nemzőszerv, mely vastagságánál hosszabb s két barna, chitines, fénylő, hajlott lemez között sárgás hárttyát mutat, az egyik lemez kissé kampósan hajolva tompa, a másik erős, kurta körömben végződik.

E szép pók kertekben és az előhegysegek bokros helyein nem ritka s tavaszi es őszi nemzedekkel dicsekedhetik. Hálója a legszebb kerekhálók közé tartozik, a mennyiben küllői és csigafonalai igen sűrűek es szabályosak; a mellett nem ritka, hogy e hálók keretfonalai 5—6 ölnyi távolságra álló fákat kötnek össze. A kertekben, nevezetesen a régibb babkarókat kedveli, hol azután nappal gyakran az elálló kergek alá vonul meg. Hálója után úgy is felismerhető, azáltal, hogy a háló tércsájától lefele egy sorba rakja es gönyöli be prédáját. Párzását nem ismerem.

Találtam eddig erdelyi részeken: Kolozsvár (Muzeum kert), Szász-Vesszős, Mező-Záh, Balánbánya és a Bekás-szorosban; Nagy-Szeben (Sill gyűjtemény); magyar részeken: Bogojcva (a puszta kőrőin), Palánka (Trnováci erdő), Orsovan (Allion, Graczká völgy, Jeselnitza völgy) Mehadia (fehér kereszt tája), Mehadia-Damoclet (Muesuronye legelő), Ogradena (Csukár szikla töve), Alsó-Hámor (Hollós fenyves, Coburg forrás, Lustavölgy), Pécs vidéke (Muz. gy. Pável), Buda vidéke (Muz. gy. Pável), Mehadia (Muz. gy. Friwaldszky), Dabas (Muz. gy. Metelka Ferencz).

GEN. 4. NEM. SINGA. (C. K.)

(Σίγγα = földrajzi név.)

Syn. 1836. C. KOCH «Die Arachniden» III, p. 42.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 58.

Hengerded végtestű, kis alakok (törzs hossza legfeljebb $7.5 \frac{m}{m}$). A végtest rendszeren sötét színű, világos hosszszíkokkal díszített, gyéren szőrös, puha bőrű és zsirfenyű. Az oldalszemek majdnem érintkezők s az alsó sor középsőitől alig állanak távolabb mint ezek egymástól. A lábak aránya 1, 2, 4, 3. Buja növényzet, jelesen tőszélek és mocsarak lakói, melyek kis kerek hálóikat a gyengébb növények szirmai közé szövik s melléjük elmeszen alkalmazott, igen változatos rejteket szőnek.

SPEC. 1. FAJ. SINGA HAMATA (CL.) NYILAS SZINGAPÓK. PFEIL SINGASPINNE.

(hamus = horog; némileg talál a végtest rajzára, mely keresztberóvott nyelű nyilhoz hasonlít.)

Syn. 1757. *Araneus hamatus* CLERCK «Aran. Succ.» p. 51.

Vide: THORELL «Remarks» p. 28.

♀ Fekete; sárgavöröses finoman barnán gyűrűzött lábakkal, a végtest hátfelén egy ↑ nyíl forma világos sárgásfehér rajz, melynek nyelet több haránt vonás metszi; oldalai sárgás színnel elegyítve sötét barnások.

Kis, hengerded alak, módos fejmellet és lábakkal.

A fejrész jól elválasztva, domború, a mellnél nem feltűnően keskenyebb, feketebarna, zsirfenyű; a mellrészt a fejresznel kevésbé domború, vörösbarna, a nyelecske felé világos vörösbarnás; a mellvért fekete, gyéren szőrös.

A rágók sötét feketebarnák, tövükön láthatólag kidomborodók; az állkapsok és az alajk vörösesbarnák, széleiken alig valamivel világosabbak. A tapogatók vöröses sárgák a három végiz fekete gyűrűvel.

A lábak vöröses sárgák, a czombok s a többi izek végükön barnás gyűrűvel, mely az első két labpár térdizen igen határozatlan. A czombok alul fegyvertelenek, a többi lábizület alul erős, sötét tüskékkel fegyverzett.

A végtest tompakörded, kissé nyújtott és hengerded, a fonók felett jól kiálló. Alapszíne fekete. A hátfel elejére irányzottan egy ↑ szerű rajz, mely nyelel a fonókig ér s a háton 3—4 kissé határozatlan harántvonal által metszetik, a melyek a sárgán és barnán egyes oldalakra enyésznek. A has fekete, oldalt két párhuzamos sárgásfehér vonással szegelyezve, mely sem a fonókat sem a rimát nem éri el.

A középszemesoport hátrafele szűkülő trapezbe elhelyezve; az oldalszemek majdnem érintkezők, távolságuk az alsó középszemektől valamivel nagyobb annál, a mely az alsó sor középszemeit egymás között elválasztja. Előlről nézve az alsó sor kissé kihajló, a hátsó kissé behajló.

A zár vörössárga, egyszerű, kevesse kiemelkedő kerettel; fedő lemeze alapján szeles, vegefele kissé csúcsosodó, elkerekített s a zár keretet épen meghaladó hosszúságú, alig észrevehetően \sim formán hajlott.

Mertekek ♀ Törzs	7·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·9 «
I lábpár	8·2 «

♂ Kicsiny, karesu; elenken sárgás vörös, egyszínű lábakkal, enyésző nyilrajzzal, melyen a harántvonalak alig kivehetők. A végtest alapszíne vörösbarna. A szemcsoport, jelesen az alsó középszemek tetemesen kiállók; az oldalszemek felülről tekintve kissé hátralepők. A has fekete; sárgás oldalszegelye inkább foltot mint csíkot kepez. Az I. és II. lábpár aránylag meghosszabbított, valamennyi élénk sárgás-vörös, gyűrűmentes. A tapogató rövid, sárgásvörös nyelű; pikkelye nagy, kanál alakú, csak kevéssé befele és oldalt fordított; nemzőszerve módosan kidagadó, oldalról tekintve egy árforma embolust ez alatt pedig egy kissé csavarosan végződő lemezt mutat.

Mertekek: ♂ Törzs	3·6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2 «
I lábpár	6·5 «

Válfaj: *a*. ♀ A lábak egyszínűen sárgásvörösek; a végtest oldalainak világos színe hosszszávvá tömörül, úgy, hogy a nyíl nyeleivel párhuzamosan állva, mintegy három csíkossá teszi a fekete végtestet, egyebként az előbbinek megfelelő es annyi mint: *Singa nitidula* C. Koch, mely eddig önálló fajként szerepelt s nem egybe a *S. hamata* (Clerck) ifjabb nőstényenél. (Thorell tanár is ezt tartja.)

Válfaj *β* ♀ a fejmell fejresze feketebarna, a mellrész sárgás vörös, a többiben az *a* válfajnak megfelelő, annyi mint *S. melanocephala* C. Koch (lásd THORELL «Remarks on Syn: p. 28).

E csinos kis pók, leginkább tavaszi alak, buja füves helyeken, de leginkább a tavak sáros szelein igen gyakori és májusban ivarerett. Kis hálóját a fűvek, sáslevelek közbe alkalmazza, közel a földhöz és többnyire dülten, neha épen vízszintesen is. A lakás készítésben nagy mester: majd a fűvek bojtját szövi össze lefelé nyíló zaeszkóvá, majd a sás, a gyekeny levelet huzza össze csatornásan s e csatornára hófehér, tömött leplet sző, mely alatt megvonul s peteit is lerakja.

Úgy látszik, őszi nemzedéke is van; teny az, hogy tavasztól ősziig lehetséges; de mégis tavaszkor a leggyakoribb. Typikus alakját ismerem, magyar részekből: Orsováról (Allion töve), Rakamazról (zsidó temető) Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry); *a* válfaját erdélyi részekből: Kolozsvárról, Szamosfalváról, Mező Záhról (mocsáros helyekről), Szeben környeke (Sill, Bergleiter gyűjtemény és Seidlitz jegyzéke), Disznódról (Sill gyűjt.); magyar részekből: Doroszló (Mosztongá nádja), Apatinból, Palánkáról, Újvidekről, Pancsováról (Kis-Szlatina mocsár), Orsováról (Füzes a neutralis területen), Ogradena (Mragonya völgy talpa), S.-A.-Új-hely (Fürdő melletti nádas), Sz.-Fehérvár (Sóstó), Nagy Várad, (Muz. gy. Mocsáry), Pest vidéke (Muz. gy. Frivaldszky) Orsova (Muz. gy. Frivaldszky). Válfaj *β* magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból és Orsováról

SPEC. 2. FAJ. *SINGA LUCINA*. (SAV. ET AUD.). ÉKES S. SCHMUCKE S.

(Lucina = myth. név, a születés istennője.)

1825. (?) *Epeira* (?) *Lucina* SAV. ET AUD. «Deser. de l'Égypte?»

1867. *Singa semiatra* L. KOCH. «Zur Arachn. Fauna Süd Europ.» k. k. zool.-bot. Ges. Wien. pag. 4. (860).

♀ Sötét dohánybarna színű, barnásvörös lábakkal; a végtest hátfelen három szelesebb, sárgásfener, élesrajzú hosszcsik; az első lábpár czombján felül a végén egy ekalaku barna folt.

A *S. hamatánál* valamivel kisebb alak, aránylag hosszabb és erősebb lábakkal a végtest megfordítva hossztojásdad (csúcsosabb vegevel előre fordítva).

A fejmell módosan fejlett, vörösarna: fejerésze kissé kiemelkedő, módosan domború. A mellvért egyszínűen barna, zsírfényű.

A rágók tövüknél módosan kidomborodók, végükkel az állkapcsokra hajlók, barna-feketek. Az állkapcsok s az alajk vörösarnak. A tapogatók agyagsárgák; végizük bebarmitott (nem gyűrűs). A lábak agyagsárgák; az I. pár czombja végén, felül, egy tetemes nagyságú, ekalakú, hegygyel lefelé irányozott, barna folt; a lábvégek kissé bebarmitottak, a III. és IV. lábpáron homályosan gyűrűsek.

A végtest sötét dohánybarna, három sárgás fehér (|) állású csikkal, a közép és oldalesikok között némi határozatlan — világos tarkitással. Az oldalak szennysebarnak. A has barna, kétfelől halvány sárgásfehér, párhuzamos, rövid esikok közé foglalva.

A középszemesoport hátrafelé igen szűk trapezbe elhelyezve; az alsó középszempár közötti távolság majdnem nagyobb annál, a mely a középszemeket az oldalszemektől elválasztja. Az alsó középszempár tetemesen kiálló.

A zár megfekvő, hosszú, haránt-dudorodás, egy elöl elkerekített, nyelvyszerű, rövid fedőlemezzel.

Mértékek: ♀ Törzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3 »
I lábpár	8 »

♂ aránylag nagy; a nősténytől — színezetre — csak annyiban különbözik, hogy az első lábpár czombfoltja elmosódó.

Az I. és második lábpár hosszú. A tapogató rövid nyele agyagsárga, terdizén egy felálló sertével; pikkelye módos, kanálszerű, kevéssé oldalt befelé fordított; nemzőszerve módosan kiálló, oldalról tekintve egy, kissé nyitott madáresőrhöz hasonló embolus látható, melynek külső fele árforma, alsó fele vaskosabb, fogszerű.

Mértékek: ♂ Törzs	4.6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.2 »
I lábpár	10 »

E kis pók eredetileg Palaestinából lett ismertetve. A faj egészen biztos. Találtam: Doroszlón a Mosztonga sásában igen kora tavasszal (1873. ápril 4-en) ♂ ivarát ivarérett állapotban; továbbá a Balaton nádjában (szeptemberben fejletlen állapotban). Az ivarérett nőstény csak 1874. évi júliusban került meg Doroszlón. A példányok Thorell tanár által a Palaestinából származó eredeti példánnyal összehasonlítottak. Simon E. csak Algeriából ismeri. (Les Arachnides de France Tom. I. 1874. p. 123). Ausserer Olaszországból közölte.

SPEC. 3. FAJ. SINGA HERII. (HAHN). HER SINGÁJA. HERS S.

(Her, német természetbarát tiszteletére).

Syn. 1831. *Epeira Herii* HAHN «Die Arachniden» I, p. 8.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 26, 457, 515.

♀ Fekete; a végtesten három széles (|) állású hosszcsik, melyek közül a középső mintegy hasított, sárgásfehér, belsejében élénk rozsdasárga. A végtest széles-tojásdad (nem hengerded). Zömök, kurta alak, finom, élénk-rozsdasárga lábakkal.

A fejmell módosan fejlett; fejerésze jól elválasztott, módosan domború, sötét vörösarna, a mellresz élénk rozsdavörös; a mellvért rozsdasárga. A rágók módosan domborúak, rozsdasárgák. Az állkapcsok és az alajk rozsdasárgák, közepén elmosódva bebarmitottak. A tapogatók egyszínűen rozsdasárgák.

A lábak élénken rozsdasárgák, szőrösek, gyéren álló gyenge sertékkal s csak a bordáskarmok táján kissé bebarmitottak.

A végtest szélesen tojásdad, három hosszcsikkal; ezek közül a középső mintegy hasított (két végén

éles-csücsös, közepe fele mindinkább nyíló), mind a három sárgás fehér, a középső belsejében egy élénk rozsdasárga elmosódó, csikkal díszítve. A has egyszerűen feketebarna.

A középszemcsoport dereknégyszögben áll s a szinte érintkező oldalszemektől akkora távolságra esik, a mekkora a távolság az alsó sor középszemei között.

A zár sárgás, síma keretű; fedőlemeze széles, a zár szélét kissé meghaladó, elől elkerekített, egyszerűen — lehajló és szélein kissé bebarnitott.

E típus megfelel annak, a melyet C. KOCH *S. nigrifrons* név alatt írt le («Die Arachniden» XI. p. 153).

Mértékek: ♀ Törzs	5	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2	»	
I lábpár	5·5	»	

♂ igen kicsiny, hosszúlábú, karcsú; a végtesten csak a díszes középsík látható; színezete egyébként a nőstényével megegyezik. A tapogató kurta nyelű, térdizen egy felálló, kurta serte; pikkelye kanálszerű, rozsdabarna, kissé oldalt és befele fordított; nemző szerve módosan kidagadó, alulról tekintve egy rugómódra lekanyarodó hosszú, vékony, fekete embolust mutat, melynek töve mellett egy vaskos, tompa-csücsös köröm mutatkozik.

Mértékek: ♂ Törzs	3·5	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	1·8	»	
I lábpár	5	»	

Válfa *a.* ♀ Az egész fejmell rozsdasárga, a végtest barnasárga, a díszes középsík határozottan kiténik és mindkét oldalról némi feketés foltocskákkal szegélyezett.

E kis faj legdíszesebb kerékhalósaink közé tartozik, s eddig Pancsováról a wojloviczi erdőben elterülő «Kis Szlatina» mocsár sásából ismerem, hol kora tavasszal mind a két nemben ivaréretten fordul elő. Az írók által rendszeren a *S. pygmaeaval* összetévesztetik. Fajunk kétségtelen, Thorell tanár igazolta. Erdélyből, Kolozsvár környékéről meg van a Schusztér Károly-féle gyűjteményben is.

SPEC. 4. FAJ. SINGA PYGMAEA. (SUND.). TÖRPE S. ZWERG S.

(Pygmaei = a régiék mesebeli törpe népei; az alak kicsinységére vonatkozik).

Syn. 1830. *Theridium pygmaeum* SUNDEVALL «Svenska. Spind. Beskr.» p. 121. ad. part.

Vide: THORELL «Remarks» p. 26, 67, 455, 457, 554.

♀ Fényes fekete vagy sötétbarnafekete; a végtest felületén három fehér vagy sárgásfehér, rikitó hosszcsikkal (|). Igen kis alak, kissé hengerded végtesttel, vöröses, arányos lábakkal.

A fejmell kicsiny, barnászvörös, néha (a barnásoknál) vöröses barna; fejerése kiemelkedő; a mellvért feketebarna.

A rágók barnászvörösek, kissé duzzadtak és tövüktől térdszerűen kihajlók. Az állkapcsok és az alajk sötét barnászvörösek. A lábak rozsdavörösek, szőrösek, fegyvertelenek, a bordás körmök táján kissé bebarnitottak; ilyenek a tapogatók is.

A végtest hosztojásdad, kissé hengerded; felül fekete, vagy sötétbarna fekete, három rikitó fehér csikkal, melyek közül az oldalbeliek néha sárgások, a középsík pedig közepén, de ritkán, hajjónoman hasított. A csikok a háttestnek sem elején sem végén nem érnek össze. Néha az oldalsíkok enyészők. A has fekete, kétoldalt egy-egy párhuzamos fehér vonással díszített.

A középszemcsoport kiemelkedő, dereknégyszögbe helyezett, mely azonban szélességénél valamivel magasabb. Az oldalszemek érintkezők, a középszemektől akkora távolságra, a mekkora az alsó sor középszemei közötti. Az alsó sor kihajló, a felső behajló.

A zár egy közös keret, melyben kétoldalt két kerek nyílás van; ezek között közbül egy sima, fényes, széles lemez látható.

Méretek: ♀ Törzs	3·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·4 »
I lábpár	3·8 »

♂ előttem ismeretlen.

E kis faj tavaszi és nem épen gyakori; leginkább földhányások gyepes oldalán fordul elő, hol a fűszálakon fel s alá jár. Hálózata ismeretlen, ezért és életmódjáért mint szemállásáért is átmeneti alak gyanánt szerepel.

Legtöbbször e pók íratott le Singa Heerii gyanánt. (Lásd THORELL »Remarks»-on Syn. &c. p. 26. &c.)

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról (Museum kert), Mező-Záhról (Bottavölgy), Balánbányáról (Nagy-Hagymás töve); magyar részekből: Doroszlóról (zsidó temető), Apatinból (Galagonyás erdőcske), Palánkáról, Pancsováról (honved löhely), Tokajból (legelő), Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry).

SPEC. 5. FAJ. SINGA ALBOVITTATA. (WESTR.). FEHÉRJEGYŰ S. WEISSGEZEICHNETE S.

(alba = fehér, vitta = sáv, csík; a fejmell jegyére vonatkozik).

Syn. 1851. *Epeira albovittata* WESTRING «Förtecken» pag. 36.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 28.

♀ Sárgásfehér, vagy zöldesfehér; a sötét fejmellen egy kirívó fehér folt.

Zömök kis alak, finom, rövidke lábakkal.

A fejmell, az állkapcsok, a rágók és tapogatók sárgásbarnák; a fejrész jól elválasztott, domború, kissé világosabb, a végén és a mellrésze átmenve egy csontfehér folt. A mellvért fekete. A lábak egyszínűen barnássárgák, szőrösek, fegyvertelenek. A végtest kerekdeden tojásdad, felül csontfehéres vagy zöldes, némi erezzel és közepén egy elmosódó, egészen fehér hosszcsikkal; oldalai feketések. A has fekete, kétfelől finom, párhuzamos, fehéres vonallal szegélyezve.

A középszemcsoport deréknégyszögben áll; az oldalszemek egymás között érintkezve a középcsoporttól oly távolságra esnek, mely valamivel nagyobb annál, a mely az alsó sor középszemeit egymástól elválasztja.

Méretek: ♀ Törzs	4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·2 »
I lábpár	3·5 »

♂ ismeretlen.

E kis pókot csak egy pontról ismerem: Kolozsvárról a «Szénafüvek» buja fűvéből, hol június havában lettem harmadvedlésű állapotban, melyben színezete teljesen talál Westring leírásával.

SPEC. 6. FAJ. SINGA SANGUINEA. C. K. VÉRES S. BLÜTBOTHE S.

(sanguis = vér; az alapszíne vonatkozik).

Syn. 1845. *Singa sanguinea* C. KOCH «Die Arachniden» XI, p. 155.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 456. 457.

♀ Vér- vagy barnavörös; a végtest elején és végén, felül, két-két fekete, párosan álló folt. Zömök, kis alak, vékony, rövidke lábakkal. A fejmell jól elválasztott, jól kiemelkedő, domborodó; a mellrész arányos, boltozatos; mindkettő barnászörös. A mellvért fekete. A rágók módosan domborodók, vörösbarnák s

ilyen színűek a tapogatók is. Az állkapcsok és az alajk barnások. A lábak vékonyak, rövidkék, rozsdavörösek; az I. és II. lábpár czombja, úgy a IV-dik lábpár két végze is bebarmitottak.

A végtest tojásdad, barnászörös; közbül egy elmosódó, oldalt egy-egy szakadozott világosabb csik maradványaival. A középsik maradványaihoz a végtest elején és végén egy-egy fekete folt pár alkalmazkodik. A has barnavörös, kitüntetés nélküli. A középszemcsoport dereknégyszöget képez s fekete, kiemelkedő térszen áll; a szemek közötti távolság megfelel annak, a mely a közép- és oldalszemek között létezik.

A zár aránylag nagyoeska, rozsdavörös; három egyenlő, fenyő, elkerekített, kis karajból áll.

Mertekek : ♀ Törzs	3·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·6 »
I. lábpár	3 »

♂ ismeretlen.

E kis pók, melynek szövetét nem ismerem, rendszeren kövek alatt található, még pedig leginkább nyár derekán. Életmódja, szemállása szerint átmeneti alak a kerekhálósok és hurukkötők között. Nem épen gyakori. Ismerem magyar részekből: Rakamazról (kincstári berkek) és Ó-Huttáról (Borsod, Bükkhegység). Nagy-Szebenből Sil közölte.

GEN. 5. NEM. CERCIDIA. THOR.

(*κερπίς* = vetelő, Weberschiffchen. A végtest alakjára vonatkozik).

Syn. 1869. THORELL «On europ. Spid.» p. 58.

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3; ¹ a test kemény, pontozott bőrrel fedett. A végtest elől csúcsos s e csúcsossággal a mellrész felett kiáll; az alsó fonók előtt egy (nehezen kivehető) harántrés. Egyéb-ként a Singa nemnek megfelelő, nevezetesen a *S. sanguineát* megközelítő alak.

SPEC. 1. FAJ. CERCIDIA PROMINENS. (WESTR.). HÁTAS VETÉLŐPÓK. BUCKEL SCHIFFSPINNE.

(promineo — elő-, kiállni; a végtestnek az előtestre való fölfekvésére vonatkozik).

Syn. 1851. *Epeira prominens* WESTRING «Förtecken» p. 35.

Vide: THORELL «Remarks» p. 30, 554.

♀ Élénk fahéjbarna; csikszerű, szakadozott hátrajzzal; vörössárga sűrűn barnán foltozott és gyűrűzött lábakkal; a fejmell élénk vörösbarna alapon sötétbarna csikos.

Kis alak, hoszttojásdad, felül kissé lelapított, elől csúcsos végtesttel, módosan fejlett lábakkal. A végtest kerges tapintású.

A fejmell módosan fejlett, fejerésze jól kiálló, oldalról tekintve kissé íves; a mellrész domborodó, módosan széles; mindkettő élénken világos-vörösbarna. Az oldalszemektől kétfelől és kissé összehajolva két széles sötétbarna sáv fut, mely a hátgödörbe egyesülve enyészik; a mell oldalain hasonlóképen sötét sáv vonul szegélyképen, mely a szemek felé enyészik. A mellvért, alajk és az állkapcsok feketebarnák. A homlok a rágók felett kissé kiáll; a rágók világos sötétbarnák, tövüknél kissé térdszerűen kihajlók. A tapogatók vörössárgák, a negyedik íz vége barnavörös gyűrűvel. A lábak vörössárgák, az első lábpár czombja majdnem tövig vörösbarna, töve körül vörössárga gyűrűvel; a többi czomb inkább foltos mint gyűrűs. A lábak többi íze szépen gyűrűzött s a szár és második lábvégiz a közepén is gyűrűt viselnek.

¹ A negyedik lábpár túlhosszasága 0·5 $\frac{m}{m}$, melyet többek között MENGE A. «Preussische Spinnen» p. 80. sub «Cerceis» meglevőnek állít, igazában oly subtilis, hogy legpontosabb, ismételt méréseim sem bizonyíthaták be, s inkább kitűnt, hogy az I. és IV. lábpár közl egyenlő hosszáságú s a IV. lábpár hosszásága alig számbavehetőleg nagyobb; a himeknél az első lábpár épen határozottan hosszabb a negyediknél.

A végtest hossztojasdad, kissé lelapított, elől csúcsos; felületén, kivált elől, egyenletesen, durván és mélyen pontozott; kerges keménységű. Alapszíne fahejbarna, sárgával és sötétbarnával elegyített; a csúcsosodástól közel a végtest közepéig egy egyenetlen szelű, világos vörössárga csík vonul; néha az oldalak is kissé világosodók. A has vörösbarna, oldalt elmosódva sárgásan szegélyezett. A fonók előtt egy kis \subset szerű haránthasíték áll, melynek rendeltetése ismeretlen.

A hátsó középszemek nagyobbak az alsóknál, mind a négy deréknégyszögben áll, a rágók tövétől távolabbra mint egymás között. Az oldalszemek közel érintkezők, a hátsók az alsóknál nagyobbak, távolságuk a középszemektől alig akkorra a mekkora a köz az alsó sor középszemei között.

A zár hátrafelé egy-egy fénylő vörösbarna felkarikát alkot, melybe a széles, sárgás, elől elkerekített, durvás felületű fedőlemez nyelyszerűen befekszik.

Mértékek: ♀	Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2	»
	I lábpár	4·2	»

♂ A nősténynek egészen megfelelő színezet mellett egészben valamivel sötétebb. Nem igen feltűnően bár, de karsú jól fejlett előtestesttel és fejlett előlábakkal, melyek a IV. lábpárnál hosszabbak. A tapogató vöröses-sárgás kurta nyelen, melynek térd- és eltörpült szárízén néhány hosszú serte áll; pikkelye barna, kanálszerű, oldalt és befelé fordított; nemző szerve jól kidomborodó, sötétbarna, feljülről tekintve közel a tövéhez és oldalt (kifelé) egy tetemes hosszúságú, karsú, tompavégű embolus sarkantyú módra meredez.

Mértékek: ♂	Törzs	4	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2	»
	I lábpár	5	»
	IV lábpár	4·5	»

Nem épen gyakori, sásban és bokrokban élő igen csinos kis pók, mely tavasszal ivarérett. Hálóját nem ismerem. Ismerem az Apatin melletti eserjésekől, Ogradenáról (Fraczila), Tokajból (legelő).

GEN. 6. NEM. ZILLA. (C. K.)

(Zilla = bibliai név, Lamech neje.)

Syn. 1834. C. KOCH in Herrich-Schäffers «Deutschl. Ins.» 125, 19 ad partem.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 59.

A hátsó sor oldalszemei ugyan e sor középsőitől a nőstényeknél nem állanak távolabbra mint a középszemek egymás között — valamivel távolabbra a hímeknél. A hátsó szemsor felülről tekintve majdnem egyenes. A homlok nem áll ki a rágók töve felett. A fej mell aránylag keskeny. A has széleskörded, kissé lelapított. Az előlábak hosszuk s a két láb végiz a szárhoz képest kissé hirtelenül vékonyodó. Az egyes fajok rajzban igen hasonlóak s csak a nemzőrészekben feltűnő különbségek alapján biztosan megkülönböztethetők. Kerékhalóik mellé rejtet szőnek; némelyek a havasokon tetemes magasságban is tartózkodnak.

SPEC. 1. FAJ. ZILLA X NOTATA. (CL.) X JEGYŰ ZILLAPÓK. X-ZILLASPINNE.

(x notata = x betűvel jegyzett; a végtest elején álló rajzra czéloz).

Syn. 1757. *Araneus littera x notatus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 46.

Vide: THORELL «Remarks» p. 31.

♀ Zöldessárga, barnással elegyes; a végtest elején, első pillantásra otromba x-nek tetsző sárgásfehér jegy. Körded, láthatólag lelapított végtest, keskeny rozsdabarna előtest és hasonló színű lábak, bebarnított izekkel.

A fejmell nyújtott, véznás, domborodó; a fejresz nem emelkedik ki s elől kissé lecsapott, ugy a mellrés hátsó fele is. A hátgödör éles-hosszbenyomású némi csillagszerű barázdákat kisugárzó; a fejresz kávéasan elválasztott. Az egész rozsdabarna, a hátgödörből a fejfelé ∇ szerűen bebarnitva. A mellvert közbül ekformán sárgafehér, szélein szelesen barna. A rágók vörösbarnák tövüknél kidomborodók, végök fele vékonyulók és széjjelállók; csipőkörmük tövén sötét vörösbarna, végén áttetsző, világosabb becsapó rése 5 foggal fegyverezett. Az állkapcsok kissé laposak, sárgásbarnásak. A tapogatók kissé véznák, egyszerűen vörösbarnák. Az első lábpár hosszú; valamennyi vörösbarna, a harmadik és negyedik lábpár czombja közepén egy gyűrűnek tetsző sötét folt; minden czomb közepén (felső lapján) egy barna tövis, az első pár lábvégenek két ize kissé hirtelenül vékonyodó.

A végtest zöldessárga, közepe czimerszerűen világosodó és hátrafelé némi kigyózó, sötétes szegélylyel határolt. A világosodás a végtest elején az otromba x jegyet alkotja meg. A czimer belsejében némi ágas erezet látható; vége felé határozatlan harántvonások is láthatók.

Az oldalak sárgászöldes és fekete színnel elegyesek. A has barnás, oldalról enyésző-fehéresen szegélyezett. A középszemesoport hátrafelé alig szűkülő trapezbe elhelyezett, alsó szempárja valamivel nagyobb a hátsónál. Az oldalszemek nem érintkeznek. A hátsó oldalszemek a hátsó középsőktől alig valamivel állanak távolabbra, mint a mekkora a hátsó közép szemek közötti köz.

A zár egy sötét vörösbarna, a has tengelyének haránt álló kiemelkedést képez, melyen felül egy kis horpadás (\cap) látható.

Mértékek: ♀	Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	3.5 »
	I lábpár	12 »

♂ Kisebb, karsú; fejmelle szélessebben fejlettebb; lábai egyszínűen rozsdavörösek; a végtest czimere bebarnitás által határozottabb; előlábai hosszúk. A tapogató meglehetősen hosszú nyelen; térdizen egy felálló sertével; szárize a térdiznél valamivel hosszabb, az egész rozsdássárga; pikkelye aránylag nagy, mélyen kanálalakú, kevésse befelé oldalt fordított; belső szele körül szőrös; nemzőszerve módosan kidagadó barnavörös, igen tekervényes, oldalról tekintve aláfele meredező két apró fogaeskát mutat, melyek közül a nyelfelöli sötét, hosszabb és élesebb, az elől álló apróbb, tompa és rozsdasárga.

Mértékek: ♂	Törzs	4.6 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2.3 »
	I lábpár	11.8 »

Eddig egyedül a Pozsony melletti Dunaligetekből ismerem, hol a nagy fák alatti sarjakban szövő hálóját, holott maga a kérgen tartózkodott. A háló központjától rendszeren egy külön fonal vezet a rejthez s egyedül e fonal képezi a kapcsolatot a háló és nyugvó állat között.

SPEC. 2. FAJ. ZILLA MONTANA. C. K. HEGYI Z. BERG Z.

(mons = hegy; a tartózkodásról).

Syn. 1839. *Zilla montana* C. KOCH «Die Arachniden» V. p. 147.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 34, 35.

♀ Az előtest és a lábak barnás sárgák; a hátgödörből a fejfelé háromágú sötét csík vonul. A zár feketebarna, előlről tekintve kurta széles kúpot alkot, hátulról tekintve egy kerekded tércsét mutat, mely alatt, közvetlenül a has felett, két kis nyílás látható. A lábezombok felül és alul fegyvertelenek.

A fejmell a *Zilla* x *notata*éhoz képest kevésbé nyújtott, a fej kevésbé kávéasan elválasztott, elől domboruan elkerekített, hátul hasonlóképen; barnássárga. A hátgödörből egy barna rajz indul, mely kiindulása pontján három ágra szakad, mely ágak közül a középső a középszemesoport, a két szélső az oldalszem

csoportok fele vonul; a középső ág rendszerint a legerősebb és leghatározottabb, az oldalágak néha elmosódók, de mindig kivehetők. A mellrész keskeny sötétbarna szegélylyel. A rágók tövüktől térdszerűen kiállók és domborúak, barnák; a becsapó res táján részintösen szétállók, végükön vörösbarnák; a csipőköröm vörösbarna, tövén sötétebb. A mellvért feketebarna. Az állkapcsok és az alajk tövüknél barnák, széleik határozottan világos barnássárgák. A tapogatók és a lábak világos barnássárgák barna gyűrűvel és foltokkal tarkázva. A tapogatók alapizei egyszínűen világosbarnássárgák, a térdizen felül egy sötét folt, a száríz széles barna gyűrűvel, a végiz bebarmitva foltos, végén sötét. A lábak czombjai három barna gyűrűvel ekesítve; a száraz néhány erős tüskével fegyverzetek s e tüskék barna foltokból indulnak.

A végtest széles-körded; sötétbarna és szennyessárga vegyületű. Elején kezdődve s közepén túlig terjedve egy láncszerű sárgás, közepén barnán hasított hosszcsik, melynek kezdete némileg emlékeztet a megelőző faj x jegyére. A csik körülötte ter barnán és sárgásan mintegy beporozott és sötétes, az oldalak felé világos szín által fogacsoltan határoltatik s ez által czimert képez. A has fekete, világos sárgásfehér szegélylyel, mely kifelé elmosódó s a fekete fonókat is körülfogja. A szemcsoport a Zilla x notatától nem lenyegesen elterő.

Mértékek: ♀ Törzs	7·2 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·2 »
I lábpár	12·8 »

♂ nagyságra nézve alig enged valamit a nősténynek, valamivel karesűbb, fejmelle fejlettebb, színezete egyezik a nőstényével s az előttem fekvő példány csak annyiban különbözik, miszerint a fejmellen csak a barna közepcsik látható. Tapogatója rövid nyelű, a nyelv szennyessárga, terd- és száríze több felálló sertével ellátott; pikkelye tetemes, kanál alakú, kivájt, kissé oldalt és befelé álló, leginkább szélein szőrös; nemző szerve jól kidagadó, barna, igen szövevényes; külső oldaláról tekintve elől egy lékanyarodó, horgosan befelé hajló lemez-körmöt mutat, mely mögött három nagyobb vaskos és egy kis fogacska következik.

Mértékek: ♂ Törzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·4 »
I lábpár	14 »

E fajt a Tátrából ismerem leginkább, hol a fenyő teneszöveben ritkább, a törpe fenyő öve felett gyakori. Találtam a Kriván tömbjén a «Handel» és Zoldtó közötti gránit tömbökön, továbbá a Kriván nyugoti oldalán fekvő «Zakameniszko» völgyben. Terjedelmes szép kerekhálóját dült irányban alkalmazza a sziklákhoz, maga pedig a repedésekben tanyázik, hová egy vezérfonal vezet, itt rakja le peteit is, melyeket kalit módra beszöve őriz. Bajosan kivehető, mert lapos testével fogva szűk repedésekben tanyázik. E faj ugyanaz, a melyet Dr. Koch L. Zilla «alpica» név alatt, a Tátra gallicziai oldaláról ismertetett (lásd: Beiträge zur Kenntniss der Arachnidenfauna Galliziens. XLI. der Gelehrten Ges. in Krakau). Erdélyből a Csiki havasokról (Nagy Hagymás, Békásszoros) és Görgény Szent Imréről ismerem.

SPEC. 3. FAJ. ZILLA THORELLI. AUSS. THORELL Z. THORELLS Z.

(THORELL T. kitünő Araneologus tiszteletére így nevezve.)

Syn. 1871. *Zilla Thorelli* AUSSERER «Neue Ra'spinnen» in Verh. der k. k. zool.-bot. Ges. in Wien. XXI, p. 830.

♀ Fajrokonai között a legtekintélyesebb alak; fejmelle sárgásbarna, fekete szegélyvonallal, mely a rágók táján elenyészik. A zár egy sárgásbarna, széles, nyelv alakú, csúcsba végződő fedőlemez által egészen elfedve.

Fejmelle rendes alakú; végteste kissé lapított, hátfelen az e nemet jellemző széles folttal, mely azonban a végtest utolsó negyed részében el van metszve, tehát nem terjed a fonókéig; csupán egy sötét vonal éri el a fonószervet. A nagy folt fekete, közbül egy füreszfogas középszalag által áttörött, a középszalag

szorosan egymáshoz fűződő rhombicus részekből való. Az oldalak s a hasfel sárgások, sötét pettyekkel diszitve. A lábak hosszaránya 1, 2, 4, 3, a czombok vastagok, felső és alsó végükön és közepen sötét gyűrűkkel, a lábvegek kivételével valamennyi lábíz erős tüskékkel fegyverzett.

Mertekek: ♀ törzs	8	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	3·7	»	
I lábpár	15	»	

♂ Ismeretlen.

E szép fajt Dr. MAYR G. a becsi Praterben fedezte fel s AUSSERER az idézett helyen írta le. Dr. BöCKH György pozsonyi orvos gyűjteményében e faj «Epeira Modrensis n. sp.» nev alatt állott, magyar lel-helye tehát Modor környeke. Kétségtelen, hogy Dr. BöCKH e fajt jóval hamarabb fedezte fel mint Dr. MAYR, azonban leírását nem eszközölte s így az elsőbbestől is elesett.

SPEC. 4. FAJ. ZILLA STROEMII. TH. STROEM Z. STROEMS Z.

(STROEM, jeles svéd buvár tisztelétére.)

Syn. 1870. *Zilla Stroemii* THORELL «On europ. Spid.» p. 235.

Vide: idem «Remarks» pag. 34 et AUSSERER «Neue Radspinnen» p. 829.

♀ Kicsiny, meglehetősen kiszélesedő vörössárga fejmellel; a zár igen hosszú, vörösbarna, ívesen hajlott fedőlemezzel ($0\cdot6 \frac{m}{m}$).

A fejmell kissé szélesedő, sárgabarna; fejerésze a hátgödörtől kezdve vörösbarnás, mintegy eres; a mellvert szennyesárgás, szélein keskenyen elmosódva bebarnított. A rágók módosan kidomborodók, vöröses barnások. Az alajk és az állkapcsok sárgásbarnások. A lábak szennyes sárgások, elmosódó barnás foltokkal tarkítottak, mely foltok a czombokon gyűrűzetések. A végtest a megelőző fajéhoz hasonló, avval a különbséggel, hogy a világos, láncszerű középrajz inkább lyukasított mint hasított. A has feketés, alig kivehető, elmosódó, világosabb szegélylyel. A középszemek deréknégyszögben állanak, az alsók nagyobbak. E csoport az oldalszemektől epen annyira esik, mint a mekkora a távolság a hátsó sor középszemei között.

A zár fedőlemeze aránytalan, hosszú és széles, kissé ívesen hajlott, elől eltompított s hosszában kisse csatornás.

Mertekek: ♀ Törzs	4	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	1·8	»	
I lábpár	6·5	»	

♂ A nősténnyel valamivel kisebb; fejrsze oldalt határozottabban bebarnított, mellrsze szélesedő; az egész alak karesubb. Tapogatója rövid, sárgás, térd- és szárízen egy-egy felálló sertével, pikkelye módosan fejlett, sárgás, szőrös; nemzőszerve módosan kidomborodó, sötét vörösbarna; oldalról tekintve elől egy horgosan le- és bekanyarodó, hátul egy le- és kikanyarodó hosszú, horgonyyszerűen viszhorgos körömmel.

Mertekek: ♂ Törzs	3·5	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2	»	
I lábpár	8	»	

E kis fajt, ivarerett állapotban Doroszlóról, ifjabb állapotban Pancsováról ismerem; mind a két helyen nyári alak; kedvencz tartózkodási helyei az ölfa rakások, hol a közökben azt a szep hálót készíti, a melyet az I. köt. III. t. 54 alatt lerajzoltam s leírtam. A háló ifjabb példányoknál neha alig $2 \frac{c}{m}$ átmerőjű, megis teljes szabatosággal készített. Erdelyben Görgény Szt. Imren találtam.

GEN. 7. NEM. META. (C. K.)

(Μήτα — mythol. név.)

Syn. 1836. C. KOCH in HEIRICH-SCHAFFERS «Deutshl. Ins.» 13 et 135, 14—16

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 61.

Az állkapesok szélessegöknél más felszer söt ketszer hosszabbak. Az alsó szemsor erősen kihajló; az oldal-szemek majdnem érintkezők, a középsőktől valamivel távolabbra állva mint ezek egymás között. A lábak aránya 1, 2, 4, 3. A rágók meglehetősen hosszúk, együtve közepen keskenyebbek mint tövüknel es végöknél, a csipőköröm hosszú erős, könnyeden hajlott, becsapórése hat igen erős foggal fegyverzett, melyek közül 1 a res végén, 2 a külső szelen, 3 a belső szelen áll. Erős testalkat, hosszú, fegyverzett lábakkal. Az e nembe tartozó fajok árnyekos, söt epen homályos helyisegeknek a kedvelői; pinczekben, a barlangok elején, a patakokra hajló sziklák alján, olykor a víznek kiteve, szövik kerekhálóikat, melyek mellett rejtet nem készítenek.

SPEC. I. FAJ. META MENARDII. (LATR.) MENARD MÉTÁPÓKJA. MENARDS META.

(MENARD, francia természetbarát s e faj felfedezője tiszteletére.)

Syn. 1804. *Arauca Menardii* LATREILLE «Hist. Nat. des Crust. et Ins.» VII, p. 266.

Vide: THORELL «Remarks» p. 38.

♀ Nagy alak; olajbarna sárgával elegyítve. Az állkapesok (kifejtve) szélessegöknél több mint ketszer hosszabbak. A fejmell világos rozsdabarna, jól fejlett és domború; hátgödre mély, szivalakú és sötét-vörös-barna; a fejresz láthatólag elválasztott, oldalról tekintve kissé íves; beigtatásának sarka V szerűen bebarmitott. A rágók erősek, tövüknel kissé domborodók, a csipőköröm táján kiszélesedök. A mellvert vörösés-barna egyszínű, ilyen az alajk és az állkapesok töve is, az utóbbiak vége világosodó. A tapogatók rozsdasárgák, végük bebarmitott es sok tüskével fegyverzett. A lábak hosszúk, rozsdasárgák, elenk rozsdabarna, kisse elmosódó es sűrű gyűrűzettel (a szár 3 gyűrűs); a czombok felül és oldalt, néhány, a szárok mindenütt sok sötét tüskével fegyverzetek; a tüskék elálló. A végtest olajbarna, elől, a közepén ékalakra halványsárga s ettől oldalt két terjedelmes sötét folttal; a halványsárga, neha vörösösen elegyes rajz a fonok fele, de mindinkább enyészve Λ alakra ismétlődik; a has határozatlan, világosabb, szemnyes színű, kitüntetés nélküli.

A középszemesoport negyszögbe elhelyezve, mely szélességenél hosszabb; a hátsó szemsor közel egyenes, az alsó erősen kihajló; az oldalszemek a középsőktől valamivel tovább állanak, mint állanak a hátsó sor középszemei egymástól.

A zár egy olajsárgás, boglyyszerű kúp, mely előlről neze narancszikszerű hornyoltságot mutat.

Mértékek: ♀ Törzs 16 $\frac{m}{m}$ ebből

fejmell 6.5 »

I lábpár 23 »

♂ Fejlettebb előtesttel; karcsúbb es élenkebb színezetű, nevezetesen a végtest világos rajza sokszor epen kénessárga; az oldalfolt sötét-feketebarna. A tapogató nyele es nemzőszerve igen sajátóságos berendezést mutat: czombize hosszú, egyenes, terdize kurta, előre elkerekített s alig vastagodó, a szár ize kurta a terdiznel valamivel vékonyabb; a pikkely csonka, silány függelek, szörös es kisse kifele-oldalt fordított, mindjárt mellette es még a szárba esuklódva egy bardszerű, elől ket tompa foggal ellátott szeles lemez, mely alatt a pikkelynek mintegy második fele *alulról* illeszkedik a tulajdonkepeni nemzőszervezhez. E nemzőszerve töven fehérés, csavaros, hártatómlós vege barna szinten csavaros gyűjtöt mutat, melyből a görbén-árforma embolus kiáll. A tapogató ízülete es a csonka felső pikkely szennyessárga.

Mértékek: ♂ Törzs 11 $\frac{m}{m}$ ebből

fejmell 5 »

I lábpár 32 »

Az itt leírt színezet a borszeszben tűnik elő leginkább, elő állapotban az egész állat olajbarna lehellétű s a színek mintegy fátyolozottak, ritkán tisztán kivehetők: sötétebb változatok nem ritkák s jelesen a lábak sokszor vörösbarnák s a végtest sárga rajzai korlátoltabbak.

Barlang és pinczelakó, mely félben is a melegebb barlangokban voltaképen megszakadás nélkül tenyészik és csak ritkán téved a barlangoknak oly mélysegebe, a melyből a világosság teljesen ki van zárva. Kedvencz helyei a folytonos felhomályban lévő sarkok, sziklaodúk es repedések a barlangok torkolatában és a pinczekben is, hol azután terjedelmes, ritkás kerek hálót sző, maga pedig a sziklához vagy falhoz lapúlva lesi a prédát. Juliusban lerakja petéit, melyek tojássárgák, egy csomóba ragasztottak es valóban művészileg beszöttek. E szövet szép körte alakú, hófehér s oly finom, hogy a sárga peték megláthatók benne; hegyesebb végével a pinczek boltozatára felakasztatik s az anyapók által őriztetik. Hossza e buroknak, 22—28 $\frac{m}{m}$, vastagsága 14—16 $\frac{m}{m}$. A legtöbb ivarérett példányt júliusban kaptam.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról (pinczekből), a Körös-szoros barlangjaiból (Leányvár és Magyarbarlang), Biharhegység (Oncsásza barlang); magyar részekből: az Alsóhámból (Borsodmegye) a Színva melleki tuffba vájt pinczekből, cseppegőkö barlangokból és a hatalmas mészképlet barlangjaiból (Szeleta), «Nagy Várad» megjegyzéssel (Muz. gy. Mocsáry), La Cruce barlang (Muz. gy. Kovács János), «Buda» megjegyzéssel (Muz. gyűjt. Frivaldszky János), «Biharmegye» megjegyzéssel (Muz. gyűjt. Frivaldszky János).

SPEC. 2. FAJ. META MERIANAE. (SCOP.) MERIÁN M. MERIANS M.

(*Merian Maria Sybilla* tiszteletére így nevezve.)¹

Syn. 1763. *Aranea Merianae* SCOPOLI «Ent. Carniol.» pag. 395.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 36.

? Az állkapcsok egy felszer hosszabbak mint a milyen szélesek. Szennyes sárga és barna elegyes színű, általában sötetes; lábai hosszúk, szennyessárga földön barna, sűrű gyűrűzettel. A zár egy előrefelé nyílt, széles felkeret, mely hossza közepén sárgás, végein barna, hosszrovátkolt s egy egyszerű, vese alakú nyílást körít, melynek alapján a két petevezeték nyílik.

A fejmell módosan fejlett, jól kidomborított, a fejrész domborúan elkerekített, az egész szennyes sárgás. A fejrész beigtatása sarkában barna s e szín inkább foltosan mint vonás alakjában az oldalszemek felé is vonul; a mellrész barna szegélyű s a szegélytől a hátgödör felé sugaras barnás csíkok indulnak, a hátgödört nem érik. A mellvért feketebarna. A rágók tövüktől domborúan kissé terdszerűen kihajlók, rozsdavörösek, a csípőköröm beigtatása s a becsapó res körül bebarnítottak. Az állkapcsok barnás tövel, szeleiken kissé világosodók. A tapogatók két végize alapján barna gyűrűs, a legvégső azonfelül csúcsán bebarnított s mindenütt szőrrel és sertekkel fedett. A két első lábpár hosszú. Valamennyi czomb alul fegyvertelen, felül ellenben úgy mint a szár is gyéren tüskés. A lábak szennyes sárgák, a czomb és szár három, a többi íz két barna gyűrűvel és mindenütt közbeszórva barna foltokkal.

A végtest széles tojásdad, végefelé egyenletesen csucosodó, elől magas. Alapszíne szennyes feketebarna sárgával mintegy beporozva; néha világosabb és ekkor némi határozott rajz mellett czímert mutat, mely azonban csak a fonók felett néhány homályos sárga harántvonal által inkább jelzett mint élesen kifejezett. Néha a szennyes sárga szín az uralkodó. A has fekete, két oldalt sárgás vonallal

¹ *Maria Sybilla Merian* «Dissertatio de generatione et metamorphosis insectorum Surinamensium. Hagae, 1736.» Ez czíme annak az értekezésnek, a mely a nőnek nevet, és ime, irodalmi emléket is szerzett. E pök az első kötet jegyzékében pag. 98. «fusca» synonym alatt áll.

kerített s e vonal szakadozottan a fonókat is köríti. A szemcsoportok elhelyezése megfelel a megelőző fajának s kifejezhető különbségeket nem tüntet fel.

Mértékek: ♀ Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·5 »
I lábpár	18·5 »

♂ karcosabb szelesebb mellet, a fejrészen sok a vörösbarna szín, benne egy nagyoeska, világos foltpár; a mellrész barna sugarai határozottak. A tapogatón a száríz a térdiznél vastagabb, valamennyi iz szennyes sárga; a pikkelyek viszonya olyan mint a Meta Menardiinál, alapjukon felül, felfelé és előre egy sarkolalakra görbített, elől elmetszett lemez ágaskodik. Árforma embolus nem látható.

Mértékek: ♂ Törzs	7·3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4 »
I lábpár	20 »

E faj a nedvességet különösen kedveli, sokszor a vízuhatagok sziklapárkán ai alatt a porló vízcseppek között feszíti fel hálóját, s maga, a párkány sarkába megvonulva, túri a lábai alatt a sziklán lefutó vizet. Közlekedesedet a háló felé mindig egyformán eszközli úgy, hogy a háló központjából és a háló lapból hátrafelé húz egy vezér fonalat, mely rejtjéhez vezet. A keretfonalak után indulva mint a legtöbb Epeiroidát, e fajt megtalálni nem lehet. Árnyekben, felhomályban, nedves sziklara lapulva bajosan megkülönböztethető. Leomló martok kiálló gyepe alatt szintén gyakori. Hálója terjedelmes és rendes. Tavasztól őszig a kifejlődés különböző fokaiban mindég előfordul, ivarérettsége azonban leginkább júniusra esik.

Ismerem magyar részekből: Illokról, Mehadiáról (Hercules fürdő melletti rés, a melyen kénes gőzök tódulnak ki!), Ponyikovai barlang (a Veterani mellett), Mragonya völgy (Ogradena mellett a «Fraczila» patak görgetegei), Baziáról, Tokajból, Tarczáról, Bodrog Keresztúrról, S.-A.-Ujhelyről (Magos alji patak partjai), Alsó-Hámor (Borsod a Színva medrébe nyíló üregek szája), Szilvásról, (Borsod), Ujhutta (Borsod): Csorbai tó környeke (Kárpát), Körnőczbánya (tárnák szája), Selmeczbánya (Klingertárna szája), Pest vidéke (Muz. gy. Frivaldszky János), Erdélyből ismerem a Körösszorosból, a Nagy-Hagymás aljáról (Csiki havasok), és Kolozsvárról.

SPEC. 3. FAL. META SEGMENTATA. (CLERCK.) GYŰRŰS M. GERINGELTE M.

(segmentum — szakasz, részlet, gyűrű a rovartesten; s a végtest harántos rajzára vonatkozik.)

Syn. 1757. *Araneus segmentatus* CLERCK «*Arad. Suec.*» pag. 45.

Vide: THORELL «*Remarks*» pag. 39.

♀ Világos zöldes-sárga, feherrel; a végtest néha elején, néha végén halavány vörössel, barnással és feketével mintegy márványozott. Zoldesbe húzó sárga, lábak gyenge, halavány, sötetes gyűrűzettel.

Zömök alak észrevehetőleg vállas végtesttel és módosan fejlett előtesttel. A zár egy lelapított, a has színéből alig kiemelkedő, barnás négyszög-lemez, mely hátrafelé néző sarkain fülszerűen benyomott.

A fejmell sárgás, zoldesbe húzó, módosan fejlett; hátgödréből a hátsó középszemek felé egy villás, barnás ikeresik vonul, mely a szemeket nem éri; a fejmell színe néha vöröses sárgába átmenő. A mellvért sötét vörösbarna. A rágók tövüktől térdszerűen domborodók, vörössárgák, világosak, csak a csipőköröm és becsapórés táján keskenyen bebarmitva. Az állkapcsok és az aljuk vörössárgák, kissé homályosak. A tapogatók vékonyak, halvány zöldessárgák, a száríz alapján egy halvány sötétebb gyűrűvel; végök bebarmitott, meglehetősen tömötten szőrös-tüskés. A lábak vékonyak, hosszúk, halvány zöldessárgák, czombjaik néha egyszínűek, néha végükön gyűrűsen foltosak, néha gyér tüskéik kerekded foltokból indulnak; a térd, szár és végizek igen halavány barnán gyűrűzöttek s az utóbbiak közül a szár egészen és a második végiz töven gyéren álló tüskékkel fegyverzett.

A végtest eleje tompa tojásdad, kissé vállas, a vége meglehetősen csücsösödő. Eleje magas. Színezete elfolyó és csak a vége felé látszik némi sötétes czimer. Elején ketoldalt rendszeren () alakú széles sárgásfehér foltok foglalnak helyet, melyek lefelé messze elnyúlnak, a közbeneső tér barnás, néha vöröses, sötét néha kékesbe játszó márványozásszerűen elegyített színezetet mutat. A foltok kicsücsösödő vége egyszersemind hátrát képezi a rövid, előre felé enyésző hátczimernek, mely világos és sötétes színek finom elegyítéséből áll s öreg példányoknál határozatlan. A has sötétszínű, ketfele párhuzamos fehéres csikkokkal szegelyezett; néha a fonók mellett minden oldalon két-két fehéres pont.

A hátsó szemsor egyenes, mind a négy szeme egyforma távolságra egymástól. A hátsó közepeszemek az alsóknál valamivel nagyobbak és valamennyi szem finom fekete keretbe foglalt.

Mértékek: ♀ Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·8 »
I lábpár	13·5 »

♂ kacsú, előlábai hosszúk a czombrészben erősek. A fejmell domború, széles, hátgödre mély, fejrésze jól elválasztott; az egész úgy mint a lábak is egyszínűen vörössárga. A lábak valamennyi ize sok erős, hosszú, fekete elálló tüskevel fegyverzett. A végtest vége sokszor sok vöröses színt mutat. A tapogató vékonynyelű, izei egyszínűen sárgásak; a külső mellékpikkely igen kicsiny, mellette egy felfelé álló széles alapú, tompa, vöröses sárga, átlátszó fog. A voltaképeni nemzőszerző sárgás, csavaros tömlővel, alapján egy vöröses-barna, széles, egykanyarulatú gyűjtőt mutat. A befelé fordított főpikkely fejlett, kanálalaku, szőrös és néhány sertetővissel ellátott.

Mértékek: ♂ Törzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3 »
I lábpár	18 »

Válfa: ♂ ♀ Kisebb alakok; rikitő citromsárga kissé barnával és néha cizinöbervörössel kevert végtesttel; a hímek néha alig 5 $\frac{m}{m}$ -nyi törzsszel = Meta Mengei Blackwall (lásd THORELL «Remarks on Syn.» pag. 39, var: β).

E csinos fajnak tavaszi és őszi nemzedéke van és májusban épen úgy mint szeptemberben is ivarérett példányok kaphatók; tapasztalásom szerint az őszi példányok a nagyobbak. Szép kerekhalóját rendszeren dülten alkalmazza és leginkább víz közelében a buja növényzet szirmaira; legtöbbször nappal is a térsen leleskedik. Rejtet nem készít s veszedelem perczében a növénysszárakra vagy a levelek allapjára menekül. Két első lábpárját előre, a két hátulsót hátrafelé, egyenesen és szorosan egymás mellett nyújtja ki. Párzását nem ismerem.

Találtam erdélyi részeken: Kolozsvárt (Muzeumkert tava környéke), Szamos falván (tavak melleke), Szász-Vesszősön, Dicső Szt.-Mártonban (kertekben); magyar részeken: Illokon (várkert), Pancsován (wojlovitzzi erdő), Mehadián (Damoclet alatt «Mucsuronye» legelő), Rakamazon (mocsarak melleke), Alsó-Hámor (Borsod, Hollos fenyes széle), Lykauka (Liptó, a várom alatti patakosa növényzetén var β), Kör-möczbányán (tárnavizek szélein); Veszprem (sziklahasadekok vizereinél); Pest körül (Muz. gy. Pável); végre Csepel szigetén.

GEN. 8. NFM. TETRAGNATHA. (LATREILLE.)

(τετρα — négy; γνάθος = állkapocs. Vonatkozik a rágók és állkapsok fejlettségére.)

Syn. 1804. LATREILLE: in «Nouv. Diction. d'Hist. Nat.» XXIV, p. 135.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 62.

Az állkapsok szélességöknél legalább kétszer hosszabbak; az alsó szemsor majdnem egyenes, az oldalszemek szétválasztottak. Igen nyulánk, hengerded testű alakok hosszú lábakkal. Az állkapsok és rágók hosszúra fejlettek kissé vízszintesen fekvők és előre irányzottak. Világos sárgászöld vagy fehéres-zöld színezet, néha ezüstösen zománczos is. Nagy, ritkás kerekhalóikat leginkább vizek melléken, a buja növény-

zetben található. A hálók rendszeren kissé dültek. Kitünő sajátága e nemnek az, hogy alakjai úgy a háló térségén, mint megvonuló helyükön is igen nyújtott állást foglalnak, mely végre a két előlábpart előre, hátsó két párt hátrafele nyújtják s ily helyzetben, különösen a növények vékony szárain, valami hosszú rügyhöz hasonlítanak. A lábak aránya: 1, 2, 4, 3.

SPEC. I. FAJ. TETRAGNATHA EXTENSA. (LIN.). NYUJTÓ ÁLLASPÓK. STRECK-KIEFERSPINNE.

(extensa = terjedelmes; itt a hosszú lábak nyújtására ezélez.)

Syn. 1758. *Aranca extensa* LINNÉ «Syst. Nat. ed. X» p. 621.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 40.

♀ Sárgás vagy halaványzöld, fémcsomókkal; a rágók az előtest szélességénél hosszabbak, mindjárt tövüktől kezdve tátongva szétválók; a csipőköröm becsapórése, a köröm töve körül is, erős fogakkal fegyverzett. Nyulánk, hengeres alak, vékony, igen hosszú lábakkal. A fejmell laposan domboru, a fejrész széles, jól elválasztott, az egész vörössárga. A mellvért barnasárga szélein elmosódva sötétebb. A rágók világos vörössárgák, hosszúk, előre irányzottak; csipőkörömük vörösbarna, a rágók hosszúságának felét érő, tövével könnyököszerűen hajlott és kissé csúcsos sarkú. Az allkapesok keskenyek, nyújtottak, lapiczkások, elől elmozdítottak, vörössárgák; az alajk az allkapesok egy harmadúig ér, elől elkeresített és világosabb, tövével barnuló. A tapogatók nyulánkok, vékonyak, végükön kissé bebarmitottak. A lábak jelesen az első két pár igen hosszúk, végükön igen vékonyak, vörössárgák és gyéren szőrösök, itt-ott egy sertetüskével fegyverezettek. A végtest hengerded, elől néha igen hátsó oldalról is hullámos benyomású; néha egyszínűen halványzöldes, vagy sárgás fémcsomókkal, néha egy végig nyúló levélalakú bebarmitott czimmerrel és sötét oldalakkal; rendszerint ágas erezzel. A has sötétes, közepén egy hosszú, ék alakú bebarmitással, mely elmosódva világosabban szegélyezett.

A szemek kicsinyek, fekete keretbe foglaltak; az oldalszemek nem állanak külön emelkedésen; a hátsó sor egyenes, az alsó igen esékély mértékben kihajló; a közép szemcsoport előre alig észrevehetőleg keskenyedő trapezben áll. A hátsó sor oldalszemei ugyane sor középsőtől valamivel távolabbra esnek, mint e sor középszemei egymás között.

A zár egy sárgavöröses, letapadó, hosszúnégyszögletes lemez.

Mértékek: ♀ Törzs rágó nélkül	12	$\frac{m}{m}$	vagy kisebb
fejmell » »	3·2	»	»
I lábpár	33	»	»
rágók (köröm nélkül)	2·6	»	¹

♂ még karsúbb, a végtest rendszeren egyszínűen halványzöldes vagy sárgás, eres. A rágók rendkívül fejlettek és fegyverezettek. A becsapórése körül sok erős fog, ezek közül a középső hosszabb és erősebb. A csipőköröm a rágók felehosszát meghaladó, vékony, eles és hullámosan (~~~~) görbített. A tapogatók hosszúk és nyulánkok; a szár kissé kupalakú, nyújtott, felül egy sor hosszabb sertével; a pikkely be és aláfele fordított, csúcsosan kanál alakú, szőrös, nemzőszerve egy almúalakú barnás gyűjtőből és a belőle induló, előre irányzott, csőralakú, kissé csavart embolusból áll, mely utóbbi a pikkely végét nem haladja meg.

Mértékek ♂ Törzs	10	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	3·3	»	»
I lábpár	36	»	»
rágók (köröm nélkül)	3·2	»	»

¹ Néha meglepően kis és mégis ivarérett példányok is előfordulnak.

A vízmellekeken és egyáltalában buja növényzetű helyeken mindenütt elterjedett faj, mely a hegységben a fenyőöv szeleig (legalább nálunk) felnyomul; mindenütt ott van, a hol nyirkos talaj bujabb növényzetet fejleszt, leginkább nappal működik, rejtet nem készít, de nyújtzkodásával igen ügyesen rejtőzködik a szirmokon és levelszárakon. Tavaszi és őszi nemzedeke van. Párzását nem ismerem eléggé.

Találtam, erdelyi részekben: Kolozsvárt, Oláhfenesen, Mező-Zahon, Gyergyó-Sz.-Miklóson, Nagy-Szeben környékéről (Sill es Bergleiter gyűjteménye es Seidlitz jegyzete;) magyar részekben: Doroszlóról, Apatini-Gájából, Apatini Dunaliget, Palánkáról, Illokról, Ujvidekről, Zimonyból, Pancsováról, Orsováról, Mehádiáról, Suppanekről, Ogradenáról, Básiásról, Rakamazról, Tarczáról, S.-A.-Ujhelyről, Alsóhámorból (Borsod), Diós-Gyórból; Kárpátalja: Rakitou Wrch, Prvnyiszka, Jama tó; Balaton-Füredről, Szekes-Fehérvárról, Nagy-Váradról (Muz. gy. Moesáry), Köszegről; Tatra-Füredről (Muz. gy. Frivaldszky), Pest vidékeről (Muz. gy. Pável), Pest (Muz. kert. Frivaldszky), Ungvárról (Muz. gy. Vidra Ferdinand) került.

SPEC. 2. FAJ. TETRAGNATHA OBTUSA. WESTR. ZÖMÖK Á. GEDRUNGENE K.

(obtusa = eltompított; itt a zömökebb alakra vonatkozik.)

Syn. 1861. *Tetragnatha obtusa* WESTRING «Ar. Suec». pag. 86. THORELL in litt.

1874. *Tetragnatha chrysochlora* SIMON «Les Arach. de France» I, p. 161.

♀ Oldalról tekintve végteste tompán \curvearrowright púpos, aránylag vastkos; a lábak aránylag rövidebbek. A végtest felületén mindig egy tölgyfalevelhez hasonló, élénk-barna mező, ketoldalt halványzöldes, femes fényű, barnásan elegyített színezet által határolva. A lábszárak végükön gyűrűsek. A fejmell lelapított a fejrész széles, kissé kiemelkedő, mindkettő vörössárga. A hátgödör mely, kisugárzásai neha részben bebarmitottak. A mellvért közbul rozsdabarna, szélein bebarmitott. A rágók rozsdasárgák, tövüktől számítva hosszóságuk egy harmadától fogva szétválók, a beesapóres szelen sok vörösbarna foggal fegyverzetek, csipőkörmük világos rozsdabarna, a Tetr. extensaéhoz kepest alig némileg könnyökös. Az állkapcsok és az alajk a megelőző fajéhoz hasonló, úgy a tapogató is. A lábak hosszúk, karesúk, vörössárgák, gyéren szőrösek és keves sertetüskével fegyverzetek; a térdiz, a szár vége, úgy mind a két lábvég eleje is gyűrűsen bebarmitott. A végtest púpos, nem hengerded; felületén zöldes es barnás, zománcczos, elegyes földön egy elől kezdődő s a fonóknál végződő élénk-barna mező, melynek a hátpup előtt és mögött ket-ket karaja (lobus) van, úgy, hogy némileg egy tölgyfalevelhez, még jobban pedig két egymásfelibe állított makkhoz hasonlít. A hason egy széles, barna, ékalaku hosszcsik, kettfelől világosan szegélyezve. Az oldalszemek külön, de a tövön összefolyó fekete emelkedeseken s a középszemektől sokkal távolabbra állva mint a hátsó két középszem egymás között. A zár egy haránt hasítású köldök, mely felett egy sárgás lemez megfekszik.

Mertekek: ♀ Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3 »
I. lábpár	19 »
rágó töve	2 »

♂ Karesú, hengeres, oldalról tekintve íves végtesttel, melyen a levelalakú rajz néha csak elmosódva látható, neha ennek épen csak némi szakadozott körvonalai léteznek; a rágó csipőkörme hajlásában kevesse kigyózó. A tapogató nemzőszerve megfelel T. extensaenak, de embolusa nem csörszerű, hanem nyulánk, vékony es külön, csavaros hegybe kifutó.

Mertekek: ♂ Törzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·8 »
I. lábpár	17·6 »
rágó töve	2 »

E faj sokaig kétségbe volt vonva; sőt THORELL tamár is a válfajok közé sorolta (Remarks on Syn. p. 10) míg jelenleg ő is külön fajnak veve be. A vetseg abban volt, hogy több auctor (MENGE, C. KOCH) kisse vaskosabb Tetr. extensákat irtak le obtusa gyanánt. A magyar példányok kitünően tipikusok, nevezetesen azok, a melyek a Bodrogló legelőin álló tölgyfákon tenyesznek. A faj sajátosságai közé tartozik, hogy nem keresi a vizet s kedveli a tölgyfákat, a kertházak ereszeit, hol aránylag kis, ritka hálóját szövi. Ivarérettsege júniusra esik.

Találtam eddig magyar részeken: Doroszlón (kertilakok), Apatinban, (ifju nemzedek, május, Lieiumon); Tokaj (a Kopasz cserjesen) és különösen a Rakamaz felőli legelők tölgyein, a Bodroglóban; Nagy-Váradi (ifj. † Muz. gy. Moesáry), Ungvár (ifj. péld. Muz. gy. Vidra Ferd.).

SUBFAM. II. ALCSALÁD. ULOBORINAE. TORKOSPÓKOK. FRESSSPINNEN.

(ὄλος = minden, βεβήρωσζω = enni).

GEN. 9. NEM. ULOBORUS. LATR.

(vide: Uloborinae.)

Syn. 1806. LATREILLE «Gen. Crust. et Ins.» p. 109.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 64.

A fonalszűrő és a nyüst megvannak. Az alsó szemsor a homlok legszelere tolva, a hátsó erősen kihajló. A vegtest csúcsos-tojásdad, a fonók a vege alkalmazottak; a nyüst feketebarna, rendkívül finom és tömött, a fonalszűrő keskeny, hosszú, kissé felhódszerűen hajló, közbül választék nélkül; a vegbelnyílás fedője kupalakú kiálló s a felső fonópár közé illeszkedő. Hálójának, melyet néhánykor kövek között találtam, csak töredékeit ismerem. Hazánkban egy faj, az, a melyre e nem alapított.

SPEC. I. F. A. J. ULOBORUS WALCKENAERII. LATR. WALCKENAER TORKOSPÓKJA. WALCK. FRESSSPINNE.

(WALCKENAER, úttörő francia Araneologus tiszteletére.)

Syn. 1806. *Uloborus Walckenaerius* LATR. «Gen. Crust. et Ins.» p. 100.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 334.

♀ Kretasfehér, feketes lábakkal; a fehérseg rendkívüli tömötségű, megfekvő szőrozettől ered. Kisse keskeny alak arányos lábakkal. Az egész fej mell megfekvő, fehér szőrozettel borított, mely meg a szemeket is részben fedi; szivalakú, kisse boltozatos, határozatlanul elválasztott, elől kevéssé elkerekített fejjel. Borszeszben a szőrozet alól két barna hosszúsik látható, mely a módos hátgödrot közbefogva, az alsó sor közép-szempárjáig terjed. A mellvert barna, megfekvő szőrozettel borított. A rágók rövidek, vaskosak, vörös-barnák fenyesek és kopaszok; az állkapcsok szélesek, összehajlók, szőrösök, szeleiken gyerebb szőrozettel, barnák. A tapogatók vöröses sárgák, felül kisse bebarmitottak és fehérszőrösök, végzük sok sertetéskevel ellátott, a melyek között a fekete bordáskarmok már loupéval is kivehetők. A lábak vékonyan végződők, végig finom fehér szőrozettel borítottak, mely alól a barnás vörös gyűrűzet kilátszik; fegyvertelenek. A vegtest fehér, csúcsosan hossztojásdad, elejen (vastagabb vege) egy barnás orsóvonallal, mely nem a szőrozet-től ered és csak a borszeszben jut ervenyre. A has gesztenyebarna, megfekvő sűrű szőrozettel borított, két-oldalt az oldalak fehér szőrozete által elesen határolt. A fonalszűrő, épen úgy mint a fonók, barna.

Az alsó szemsor (és különösen oldalszemei) nagyon közel áll a homlok szelehez, az oldalszemek

igen kicsinyek, a középsőktől távolabbra esnek mint ezek egymástól: a sor könnyedén behajló. A hátsó sor tetemesen kihajló, középszemei nagyoeskák, egymástól távolabbra állanak mint az oldalszemektől.

A zár egy kiemelkedő széles lemezt mutat, mely közepén behasított úgy, hogy a megalkotott felek hátranező két cseszhez hasonlítanak.

Mértekek: törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·4 »
I lábpár	10 »

♂ előttem ismeretlen.

Életmondjáról csak annyi ismeretes, hogy kórakásokban feszíti hálóját. Ivarerettsege júniusba esik. Találtatam: Orsova körül (Graczká völgy); Rákos-Palotán az erdőben találta Pável J.

GEN. 10. NEM. HYPTIOTES. WALCKENAER.

(ὕπτωσις = hanyag tartásu, hátra hajlott, ὕπτωσις. — Alkalmasiut a hát púposágáról).

Syn. 1833. WALCKENAER *Uptiotes* «Mém. sur une nouv. class. d'Aran.» p. 438.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 67.

A fonalszűrő es a nyüst megvannak. Az alsó szemsor a homlok szelétől hátratólt, behajló; a hátsó szemsor hosszára nyúló, kihajló. Az alak zömök, feltornyosuló vegtesttel, rövid, erős lábakkal. Egy faj mely saját tapasztalásom szerint lomberdőkben fordul elő, a bokrok ágai között szövő csonka, aránylag kis kerek-hálóját.

SPEC. 1. FAJ. HYPTIOTES PARADOXUS. (C. K.). FURCSA ARASZPÓK. PARADOXE SPANNERSPINNE.

(paradoxus = fordellenesen, kirívóan elütő; ügylátszik a szemsoporra vonatkozik).

Syn. 1834. *Mithras paradoxus* C. KOCH in Herrich-Schäffers «Deutschl. Ins.» 123, 9.

Vide: THORELL «Remarks» p. 43.

♀ Sárgásbarna: vörösbarna előtesttel es ilyen lábakkal is. A fejmell. oldalról tekintve púpos. — felülről tekintve a hátsó sor kiálló oldalszemei folytán szegletes. A homlokresz részütösen lecsapott: az egész szennyesbarna. A mellvert vörösbarna. A rágók, rövidek barnasárgák tövükkel úgy kiállók, hogy a lecsapott homlokkal egy ívbe esnek. Az állkapesok es az alajk világos barnás-sárgák: ilyenek a tapogatók is. A lábak aránylag rövidek es vaskosak, egyszínűen vörösbarnák, megfekvően szőrósek es fegyvertelenek. A vegtest, oldalról tekintve, a fejmell es fonók felől egyiránt magas puppá tornyosul, magassága meghaladja szélességet es hosszúságánál csak valamivel csekelyebb. Alapszíne barnássárga s a nagyító alatt e szint sejtyszerűen elágazó, barna erezet apró tercsékre osztja. A has egyszínűen gesztenyebarna.

A szemsoport a legsajátságosabbak egyike. Az alsó sor szemei igen aprók; a két középső közel áll egymáshoz, a két meg emmel is kisebb oldalszem kétszer akkora távolságra, a mekkora a két középszem közötti; az egész sor könnyedén behajló; a hátsó sor szemei nagyok, hosszú vonalon szetszórva állók, a két középső annyira esik egymástól, a mennyire az alsó sor *oldalszemei* állanak szinten egymástól. A hátsó sor oldalszemei kupos esüescökön állanak s a fejmell keretéből kisse kiállók. A nyüst finom, tömött, a fonalszűrő széles es a fonókra dült. A zár környezete köldökszerűen kidomborodó, bőrös es csak szelen egy \perp forma. vörössárga megfekvő lemezzel ellátott.

Mértekek: ♀ Törzs	5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·9 »
I lábpár	4 »
A hátest magassága	3·5 »

♂-je előttem ismeretlen.

Csak ketszer találtam s mind a ketszer erdelyi részekben : Sárpatakon a gf. Teleki Károly-fele fiatalos erdőben, hol bokrok között meglehetősen merész keretű csonka hálót szőtt (a példány az erdelyi muz. egyl. gyűjteményében), es Szász-Vesszősön a gr. Degenfeld-fele fiatalosban hasonló körülmények között (a peld. saját gyűjteményemben). Az állat, hálója vezérfonalán előre es hátra kinyújtott lábakkal lesekedett (mintegy araszolt, honnan magyar elnevezése).

SUBORDO II. ALREND.

R E T I T E L A R I A E.

(rete = háló, Netz; tela = szövet, Gewebe.)

HUROKKÖTÖK.

A fejmell fejerese nem lapúl le; a homlok szele es az alsó szemsor középszelei között elterülő ter szelesebb annál, a mely a ket szemsor középsői között terül el.

Csupa apró alak, vékony, karesű lábbal, hármás karomrendszerrel; a sánjakarom egy vagy ket, soha több fogacsçal.

A test gyéren szörös; a végtest rajzai a börtől erednek.

A fonalszűrő es a nyüst hiányzanak.

A hálózatok berendezése különböző¹; általános tulajdonság az, hogy hegyes csúcsban összeerő kötött hurkok soha sem hiányzanak.

*

A hurokkötök alrendje alak es szervezet, ennelfogva hálózat szerint is eltereseket mutat; nem oly egyenletes, mint az előző alrend.

A mennyire alakjai a háló berendezesében állandóságot mutatnak, az alrend alakjai e hálózatokkal szinten az üres hezagokon uralkodnak, de szűkebb helyiségekkel érik be es a hálózat fogókészlete nem alkot egy sík lapot, hanem érzékenyen feszített huroktömkeleget, melyhez egy lepelszerűen szőtt ernyő — vitorla — vagy gyakran idegen testekből összerakott rejtekhely csatlakozik.

Igen szűk helyeken epen egynehány, a helyiség körülményeihez szabott hurok szerepel; némely alakok, úgy látszik, egy bizonyos kerületben alkalmazzák hurkaikat, s látszólag kóbor életmódot folytatnak.

A lábvégek hajlékonyságánál fogva nemcsak fonalaton, hanem a sík földön is meglehetősen bizossággal es gyorsasággal mozognak.

A hálózatokon, úgy rejtekhelyeikben is, mindég háttal lefele csüngő állást foglalnak el.

Alaknagyságra nézve a kisebb borsószem nagyságtól alig mákszem nagyságig csökkennek.

Tevékenységük leginkább nappali; némely részök éppen csak a napsugarak direct behatását kerüli, más rész határozottan keresi az árnyékot s kedveli a félhomályt, sőt a barlangok teljes sötétségét is.

Az érintés elől némelyek leejtéssel, mások futással s elrejtéssel menekülnek.

Kétszemes esetekben szinten meg-megrezzentik hálóikat; a prédát lehurkolják, oly módon, hogy a végtest csücsával feléje fordulnak, a negyedik láb párral felváltva fonalat huznak ki s ezt a prédára reávetik. Csak a nagy prédát költik el a megfogódzás helyén; a kisebbet kioldják, egy rövid fonallal a negyedik láb párral egyik feléhez erősítik, s függőben tartva, a leshelyhez viszik; gyakran fonalak segítségével vonszolják is.

Tartózkodásra nézve, szinten az aljakra esik a legnagyobb szám; de a magasba felhatolnak a rend képviselői a havasok fatenyészövének határáig s azon felül is; a föld méhében az aknák es barlangok mélységébe söt legmélyébe is.

¹ A mennyire eddig ismeretes.

Tevékenységökben igen szabadok; úgy a fonalröpités mint a lebocsátkozás segítségével minden képzelhető helyiséget elérhetnek. Az ingaszerű tovalhaladás szintén hatalmukban van. Ez abban áll, hogy lebocsátkozva, s szabadon függve a szél odaviszi őket az irányába eső tárgyakig².

A pók-tevékenység rendszerében, szinten az átröpülő rovarokra czéloznak s ezeknek apró és legapróbb alakjait korlátozzák; fonalzataikkal azonban nem csak hogy átfogják, de többnyire ki is töltik az alkalmas helyiségeket.

A nemzedékek sorát illetőleg nem kelnek ki kizárólagosan áttelelt petékből, hanem nagyobb részben áttelelt alakok folytatják a faj életét és szaporítását.

Úgy szervezet mint életmód s a nemzedékek sora tekintetében számos átmenetet mutatnak az előző és következő alrend között.

FAM. I. CSALÁD. THERIDIOIDAE. TÖRPEHURKOLÓK. WIRKSPINNEN.

(*θηρίδιον* = kis állat; az alakok apró voltára vonatkozik)

GEN. 1. NEM. PACHYGNATHA. SUNDEVALL.

(*παχύς* = vastag; *γνάθος* = állkapocs; a rágók vastagságára vonatkozik.)

Syn. 1823. *Pachygnatha* SUNDEVALL «Gen. Ar. Succ.» p. 16.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» pag. 77.

A rágók az első lábpár czombjánál kétszernél is vastagabbak, mindjárt tövüktől kezdve szétterpeszkedők. A lábak karesuk, sűrűn szőrösek (igen ritkán és kivételesen alul egy sor tüskével fegyverzetek), hosszarány szerint 1, 2, 4, 3. A szemek három csoportba osztottak. A közepesoport párnán álló négy szeme egy előre felé kissé szűkülő trapezben áll, a két-két szemből álló oldalesoportok szemei a középsőktől akkora vagy nagyobb távolságra mint a hátsó sor középszemei egymástól; az oldalszemek érintkeznek. Kis alakok (legfeljebb 6 $\frac{m}{m}$ ♀), melyek kövek alatt, magas füben igen közel a földhöz vagy közvetlenül rajta és leginkább kissé nyirkos helyen tartózkodnak s ügylátszik egész életüket barangolva töltik, csak egyes fonalakat eresztenek, állandó hálót nem szőnek. Némely faj mint fonalröpitő és léghajós, tavaszkor, a legszorgalmasabbak közé tartozik. Ivarérett állapotban áttelelnek s enyhébb téli napokon mozgásban vannak (legalább magyar földön így).

SPEC. 1. FAJ. PACHYGNATHA CLERCKII. SUND. CLERCK FOGÓSPÓKJA. CLERCKS ZANGENSPINNE.

(Clerck, az Araneologia megalapítója tiszteletére.)

Syn. 1823. *Pachygnatha Clerckii* SUNDEVALL «Spec. ac. Gen. Aran. Suec. exh.» pag. 16.

Vide: THORELL «Remarks» p. 75.

♀ Barnássárga, vörössárga fejmellel, sárga lábakkal. A fejmell fejlett; egy sötét közép- és szegélyesikkal diszítve. A végtest szabályosan szeles-körded, a lábak karesuk és arányosak. A fej vastag, elől elkerekített, kissé kiemelkedő, kávéasan elválasztott. A mell kevésbé szélesedő, domboru. A középszem-

² Ez újabb észleletem. A pók ilyféle helyváltoztatása szerfelett érdekes és vonzó jelenség, jelesen az, hogy a fonal hosszát kísérletileg határozza meg, majd hosszabbra ereszti, majd felmötölli, mindaddig, a míg az uralkodó szellő hajtó erejének megfelelő s lehetségessé valik a pók biztos megkapaszkodása. A fonal és pók közötti viszony megközelítőleg az ingaszár és ingafej közötti lévén, a közlekedés e módját ingaszerűnek nevezem.

csoporttól, a csekély hátgödrről keresztül egy sötét vörösbarna szalaggal; a fejet a mellől elválasztó barázda, hossza közepében rendszeren vörösbarna. A mellvért vörössárga. A rágók vörössárgák, aránytalanul vastagok, tövüktől fogva szétágazók, hosszú csipőkörömmel és igen erős fogakkal fegyverzett becsapóréssel. A rágók széthajlása olyan nagy, hogy előlről tekintve az állkapcsok megláthatók (II. k. IV. t. 82. b). Az csipőköröm erős, majdnem sarlóalakú, igen éles, az állkapocs tövének felehosszát meghaladó. Az állkapcsok keskenyek, végeikkel összehajlók és kissé harántbenyomásúak, vörössárgák; az alajk erős, vörösbarna, az állkapcsoknak felehosszát erő. A tapogatók sárgák, alap és térdizük rövidke, a czomb, szár és végiz egyenlő hosszúságúak, az utóbbi sertetüskével elegyesen szőrös. A lábak sárgák, karcsuk, szőrösök és tüskenélküliek. A végtest szabályos-szeles kördéd, kissé lenyomott; középmezeje barnássárgán-porozott, egy sötét, hasíték-szerű, elmosódva világosan szegélyezett középsikkal, mely sem elejét sem végét nem éri a végtestnek; a sötétebb középmező az oldalak felé szelesen, világosabban szegélyezett, s e szegély az oldalakban elmosódik.

Az oldalak és a has egyszíntően sárgásbarnák, az utóbbin két világos, néha enyésző, egyenközű hosszcsík.

A szemek három csoportban; az alsó sor könnyedén kihajló, a hátsó könnyedén behajló. Az alsó sor szemei a homlok szelétől, illetőleg a rágók beigtatásától körülbelül annyira, mint e sor középszemei a hátsó sor középszemeitől. A középszemecsoport előre felé kissé szűkülő trapezben elhelyezett; az alsó sor középszemei az egymással érintkező oldalszemektől sokkal nagyobb távolságra esnek, mint a mekkora a távolság a hátsó sor középszemei között.

A zár hártvás, hátrafelé haránt elmetszett \square alakú mező, mely a légzőrést ketté választja, úgy, hogy e rés kétoldalt külön stigmaszerűnek látszik lenni.

Mértékek: ♀ Törzs (rágók nélkül)	6	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	2·8	»	
I lábpár	8	»	

♂ karcsú, egészen sötétebb törzsszel, és hosszúra fejlett fejmellel, melynek rajza megfelel a nőstényének. A rágók rendkívül fejlettek, csipőkörömük hosszú, olyformán kettős hajlású, hogy közép hajlása, befelé, majdnem foggá csúcsosodik. A kis végtest középmezeje barna, hosszhasítéka fekete és szakadozott sárgásfehér, finom szegélylyel diszitett; oldalszegélye sárgásfehér; a has barna. A tapogató nyulánk és hosszú szár íze hosszabb a térdiznél, kupalakú, vékonyabb végével a térdbe esuklódó; valamennyi íz sárga; pikkelye kettős; a keskeny, csonka, szőrös mellék-pikkely felfekvő; a szélesebb, kanálalakú, kinyúló végű fő-pikkely oldalt befelé fordított; nemzőszerve hagymaalakú, síma, vörössárga gyűjtőt, csős alakú, kissé csavarodott oly embolust mutat, mely a főpikkely kiálló részénél rövidebb; a felfekvő mellék-pikkely a hagymaalakú gyűjtőnek két harmadát éri el.

Mértékek ♂: Törzs (rágó nélkül)	4	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	2·5	»	
I lábpár	8·8	»	

A *Pachygnatha* nem e legnagyobb fajtát, mely Svécziában épen oly honos mint hazánkban, leginkább tavaszkor, igen jókor (márczius) kaphatni ivaréretten és saját tapasztalásom szerint leginkább karokon stb. hol fonalaít szorgalmasan röpti és leghajózva vándorol. A fűben, nyirkosabb helyeken és rendszeren töbledmagával barangol s fonalat csak járáskeleése biztosítására húz; állandó szövetet az eddigi megfigyelések nem bizonyíthattak be. Párzását és petéinek lerakását nem ismerem.

Találtam magyar részeken: Doroszlón és Apatinban; továbbá «Ungvár környeke» megjelöléssel a Muz. gyűjteményében (Vidra Ferd.). Kassán igen nevezetes körülmények között gyűjté Dr. Horváth Geza t. barátom; ugyanis 1874. január 5-en, kemény fagyok idején, egy réten egy heverő elhullott lópata alatt, ivarérett hímek vigan nyüzsögtek s a nevezett buvár által pontos lejegyzés mellett beszerezettek.

SPEC. 2. FAJ. PACHYGNATHA LISTERI. SUND. LISTER F. LISTER S.

(LISTER, úttörő angol Araneologus tiszteletére.)

Syn. 1830. *Pachygnatha Listeri* SUNDEVALL «Svens. Spind. Beskr.» p. 210.

Vide: THORLL «Remarks» p. 75.

♂ A him tapogatójának fedőpikkelye három negyedét éri a hagymaalakú gyűjtőnek. Kisebb alak sötétebb színezettel. A fej mell barnászörös, sötétebb közep- és oldalesikkal, a fejrész kissé felvetett; a mellvért vörösbarna. A lábak és a tapogatók sárgák. A végtest közeptere sötétbarna, hasitéka fekete, hosszú és kétoldalt láthatóan párosan álló sárgásfehér foltokkal szegélyezett, mely foltok mindjárt a végtest elején kezdődnek s hosszának negy-ötödén folytatódnak; oldalszegélye sárgásfehér, a hátfelét igen élesen s a hasfelét is élesen határoló, hátul, a fonók felett, megszakadott. A has sötétbarna, elmosódó párhuzamos csikkal. A rágók tövüktől fogva szétágazók, vörösbarnák, csipőkörmük kettőshajlású, a hajlás fogszerű. A tapogatók ízeinek aránya a *P. Clerckii*-hez hasonló, így a gyűjtő is; a mellékpikkely azonban hosszabb és az embolus sem csőralakú, hanem árformára vékonyodó és csavart végű.

Mértékek: ♂ Törzs (rágók nélkül) 3·5 m_m ebből
 fej mell 1·8 »
 I lábpár 7·5 »

♀ előttünk ismeretlen.

A *P. Clerckii*-hez hasonló viszonyok között es evvel együtt ismerem Doroszlóról, hol karókon fonalakat röpitett (1873 márczius 4-én).

SPEC. 3. FAJ. PACHYGNATHA DE-GEERII. SUND. DE-GEER F. DE GEERS S.

(DE-GEER, kitünő svéd pókbiológus tiszteletére.)

Syn. 1830. *Pachygnatha De Geerii* SUNDEVALL «Svensk. Spind. Beskr.» p. 211.

Vide: THORLL «Remarks» p. 76.

♀ Előteste sötét gesztenyebarna, végteste sárgásbarna, világos, csipkézett oldalszegélylyel, közepén rendszerint enyésző, hasitékszerű hosszcsikkal.

Kis alak. A fej mell jól fejlett, fejezése felemelkedő, elkerekített, kávasan elválasztott, a mellrész kevésbé kiszélesedő; az egész szép sötét gesztenyebarna, sűrűn és könnyen kivehető módon pontozva. A mellvért vörösbarna. A rágók barnavörösek, igen vastokok, szétállóak; az állkapcsok vörösbarnák, összehajlók, kissé haránt benyomásúak. A tapogatók vörössárgák, szárízük a végénél valamivel rövidebb. A lábak sárgák, vagy vörössárgák egyszerűen szőrösök. A végtest szabályosan körded, barnássárga vagy sárgásbarna, az előttesthez képest azonban mindig feltűnően világos, közép terében néha enyésző hasitékszerű csikkal, mely enyészően fehéres pontokkal szegélyezett; néha egészen hiányzik is. Az oldalszegély, különösen a sötétebb példányoknál eltűnő, széles, a hasfelét élesen, a hátfelét hullámosan határolt, a fonók felett megszakított, a végtest elején keskenyen és homályosan összeérő.

A has néha egyszínűen barna, néha párhuzamos világos csíkok maradványaira emlékeztető pontokat visel.

A szemek a homlok szélétől kissé hátratóltak; az alsó sor a homlok szélétől távolabbra esik mint középszemei a hátsó sor középszemeitől. A hátsó sor középszemei az oldalszemektől akkora távolságra vannak, a mekkora a távolságuk egymás között.

A zár bőrös, tarisznyaszerű, a légzőrést kétrészre osztó, hátul elmetszett. Azon a helyen, a hol a légzőrést metszi két kerek, pontszerű bemélyedéssel.

Mértékek: ♀ Törzs (rágó nélkül) 4 m_m ebből
 fej mell 1·8 »
 I lábpár 5·5 »

♂ valamivel karcsubb; fejmelle nem feltűnően fejlett, színézete a nőstényével azonos, rendszerint valamivel sötétebb. A végtest élesebb rajzu, oldalszegélye néha kissé rózsaszínes. A tapogató mellékpikkelye árformára csúcsos és a gyűjtőn túl érő. A gyűjtő almaalakú, kicsiny, embolusa tompavégű, mindjárt a gyűjtőtől kezdve csavarodó.

Mertekek: ♂ Torzs (rágó nélkül)	3·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·8 „
I lábpár	5 „

Megfigyelesem szerint ez a Pachygnathák leggyakoribb faja; füves helyeken, kövek alatt majdnem mindenütt kapható s úgy látszik, hogy három nemzedéke van: egy áttelelő, mely tavasszal párzik és vándorol, egy nyári, melytől az ismét áttelelő származik. Telire mindenféle rejtekhelyeken kapható; díszkertekben, a melyekben fenyvek állanak, gyakran a földrehullott tobozok pikkelyei alatt nagy számmal kaphatni tél derekán is.

Párzását és szaporítását nem ismerem. Tavaszkor, mihelyt melegebb szellők járnak, a fonalröpítéshez lát s néha kerti karókon 4—6 is egyszerre teszi kísérleteit.

Találtam eddig: erdélyi részeken: Kolozsvárt (Museum kert), Torda (hasadek), Szász-Vesszős (Bedőházi kert), Csiki havasok (Balánbánya), Mező-Záhon és Nagy-Szebenben; magyar részeken: Doroszlón (Mosztonga mellék, tavaszkor százával léghajózva), Pancsován, Lykanka (Liptó, voralja), Körmöczbányán, Balaton-Füreden, Buda videke (Muz. gy. Pável János), Ungvár (Muz. gy. Vidra Ferd.), Komjáti (Abauj, Dr. Horváth Géza), Kassa (1874. jan. 5-én. Dr. Horváth Géza).

GEN. 2. NEM. EPISINUS. WALCK.

(ἐπισίνης = kártevő, vagy inkább σινέσιαι = csonkítani, rabolni, ἐπισίνος = valami után leseikelő; lehet vonatkozással az életmódra, de a végtést alakjára is.)

Syn. 1809. *Walckenaer in Latreille* «Geni Crust. et Ins.» IV, p. 371.

Vide: *THORELL* «On Europ. Spid.» p. 79.

Az oldalszemek szétállók; az alsó sor középszemek s az oldalszemek közötti távolság meghaladja a középszemek közötti távolságot. A lábak vékonyak; az 1-ső és negyedik pár hosszú; hosszarányuk 1, 4, 2, 3. A végtest nyújtott alakú, hátul kiszélesedő, a vége tompa csúcsba metszett. E nemnek eddig csak egy faja ismeretes, mely néha barangolva, néha egyes szálakon igen sajátosságos módon nyújtózkodva, néha mohá és száraz levelek alatt tartózkodva lelhető s nem gyakori.

SPEC. 1. F. A. J. EPISINUS TRUNCATUS. WALCK. CSONKA LESŐPÓK. ABGESTUTZNE LAUERSPINNE.

(truncatus = csonkított; a végtést látszólagos csonkaságára ezélez.)

Syn. 1809. *Episinus truncatus* WALCKENAER in LATREILLE «Gen. Crust. et Ins.» IV, p. 371.

Vide: *THORELL* «Remarks» p. 96.

♀ Előteste vörösbarna, végteste szürkés; az első lábpár ezomb, térd és szárize vörösbarna, a negyedik lábpárnak térdé és szára is ilyenízü; valamennyi lábnak a végze a szárhoz képest hirtelenül vékonyodó, világos-vörössárga.

Nyulánk alak, rövid elő- és nyújtott, közel hosszötszög végtesttel. A fejmell laposan domború, fejeresze kicsiny, határozatlanul elválasztott, a mellrésznél kissé alacsonyabb; a mellrész a csekély, de terjedelmes hátgödör táján dagadozó. A mellvert sötét vörösbarna, gyéren szőrös, finoman, reczesen ránczolt.

A rágók gyengék összeállók, függőleges állás mellett vörössárgák. Az állkapcsok vörössárgák, keskenyek, összehajlók; az alajk szeles, rövid, elől elkerekített, a mellverttől csak egy ráncz által elválasztott, vörössárga. A tapogatók sárgásak; végzük a szárnál sokkal hosszabb egyenesen és sűrűn szőrös tuskés; a szár iz a térdnél csak kevéssel hosszab. Az első és negyedik lábpár hosszú, czombja, térde és szára kissé kierősödve, sűrű, apró szemölcszerű ripacsokkal borított, melyekből kurta szőrök indulnak. Az első lábpárnak czombja, térde és szára sötét vörösbarna, a másodiknak térde és szára halvány vörös, a harmadik egészen sárgás, a negyediknek czombvége keskenyen, térde és szára egészen sötét vörösbarna a többi iz mind világos vörössárga.

A végtest nyújtott; eleje el- és közepén kissé kimetszett, oldalai hátrafelé egyenletesen szélesedők s elejétől számítva a hosszúság második harmadrésze végén két csücsökbe átmenők, mely ponton a végtest a legszélesebb. A két csücskön túl a végtest a fonók felé meredeken lecsapott, tompa szögű, csücsát a fonók képezik. A csücskök hátsó ele kissé hebarnitott, a végtest többi része sajátosságosan szürkéssárgás (világos chamois szín). A has valamivel sötétebb, három, enyésző, világosabb hosszcsikkal, melyeknek közepsője a zártól indul s a vörösbarna fonókig tart; a két oldalcsik még a fonók mellett is eltart.

A szemek egy tömegben és meglehetősen kiemelkedve helyezkednek a fej búbjára; mind a két sor, felülről tekintve, kihajló. Az alsó sor a homlok szelétől meglehetősen távolságra esik s a közte és a rágók töve közötti tér kissé esatornás. A szemesoport többi viszonya a nem jellemzésében előadatott.

A zár egy hátrafelé nyitott köldökszerű bemelyedés, melynek alapján, helyesebben fenékén, a két tojócső nyílik.

Mértekek: ♀	Törzs	4·5—5	$\frac{m}{m}$	ebből
	fej mell	1·8	»	
	I lábpár	9	»	
	IV »	7·5	»	
	III »	4·5	»	

♂ sötétebb, karesú; egyenközü. hátul tompa csücsba végződő végtesttel, melynek csücskei letörpülők; fej melle a nőstényéhez képest kissé fejlettebb; fejeresze igen kicsiny. A tapogatók hosszú nyelen, melynek czombíze a leghosszabb, térdize igen rövid, szárize meg ennél is rövidebb s csészeszerű. A nemzőszerv aránytalanul vastagon, bunkószerűen kidagadva, sötét vörösbarna; pikkelye oldalt-befele fordított, kanálalakú; belső szervezete hasonlít egy dióbel negyedehez; alul egy haránt és csavaros esatornával, vegefele egy nehezen kivehető, kurta, karesú, fekete embolussal.

Mertekek: ♂	Törzs	4·5	$\frac{m}{m}$	ebből
	fej mell	1·8	»	
	I lábpár (peldányomon hiányzik)	?		
	IV »	8·4	»	

E nem épen gyakori pók nyári alak, augusztusban ivarrerett; előttem abban a gyanuban áll, hogy kerekhálót sző, tehát az Orbitelariák közé tartozik. Ogradena mellett (Dunaszoros) a Csukár máre sziklatövéen egy ifjabb nőstényt egy kis kerekháló vezérfonalán kaptam sajátosságos nyújtózkodása közben, mely abból áll, hogy a két első lábpárt előre, a két hátsó lábpárt egészen egyenesen kinyújtva és szorosan egymáshoz illesztve a fonalra lapul; minthogy azonban e helyen sok apró Orbitelaria is szöve hálóját s nem rendelkeztem annyi idővel, hogy pontos megfigyelest tehessenek, beerem a kifejezett gyanuval, annyival is inkább, mert más helyeken ismét lényegesen más körülmények között leltem ez állatot, u. m. moha között barangolva.

Ismerem magyar részekből: Pozsonyból (Dunaligetek, fák tövéen), Apatinból (Galagonyás erdő), Ogradena (Csukár máre szikla töve), Tokaj (Kopasz szőlő öve, mohában), S.-A.-Ujhely (Magos alja, mohában), Buda vidéke (Farkas völgy, Muz. gy. Pável).

GEN. 3. NEM. LINYPHIA. (LATREILLE).

(λίον = len, ὑφαίνω = szövni; a szövetre vonatkozik).

Syn. 1804. LATREILLE «Dict. Nouv. d'Hist. Nat.» XXIV. p. 134

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 81.

A szemek inkább egy mint három csoportban állók; a középső negy szem egy előre szűkülő trapezben elhelyezett; az alsó sor a homlok széléhez nem áll közelebbre mint állnak e sor középszemei és a hátsó sor középszemei egymáshoz. Az oldalszemek közötti tér kisebb annál, a mely az alsó és hátsó sor középszemei között letezik. A fejmell módosan domború, a fejrész (kivételesen, kúpszerűen kimagasló) rendszeren módosan kiemelkedő. A lábak karesuk, meglehetősen hosszúk, sertetüskékkel gyéren fegyverezettek. Az állkapsok egyenközüen kinyújtottak, vagy az alajk felett könnyeden összehajlók.

E nembe tartoznak a tulajdonképeni vitorlaháló-szövők (I. köt. II. t. 51); kivételesen némely barlangban lakó alakok, melyek szájakat vonva, huorkokat kötnek s egyelőre csak ideiglenesen maradnak a nemben. Valamennyi alak gyors mozgású; némely fajai némi társulást mutatnak, a mennyiben egy és ugyanazon fajnak sok egyéne egyazon helyiségben es tőzsomszedságban szövői vitorlás hálóját.

SPEC. I. FAL. LINYPHIA MONTANA. (CL.). HEGYI VITORLAPÓK. BERG-SEGELSPINNE.

(montana = hegyen lakó; a tartózkodásiól így, elég helytelemül).

Syn. 1757. *Araneus montanus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 64.

Vide: THORELL «Remarks» p. 44.

♀ Barna; a vegtest felülete sötétebben mintegy felhözött, elejen es oldalt egy szeles, világos, hátrafelé elmosódó szegelylyel. A lábak világos vörösessárgák, barna gyűrűzettel.

A fejmell mellreze a fejrészhez kepest nem feltűnően szélesedő, módosan domború, vörösbarna. A fejrész kisse kiemelkedő, kavásan elválasztott. A mellvert szivalakú, sötét vörösbarna, gyéren szőrös. A rágók vörösbarnák, végök felé kisse szétállók és az állkapsokra hajlók. Az állkapsok vörösbarnák, meglehetősen szélesek, nem egymásfele hajlók, széleik felé valamivel világosabbak: az alajk rövid, meglehetősen szeles. A tapogató végze oly hosszú mint czombize, a szár ize ennél sokkal rövidebb; a végiz szőrösseg mellett sok, hosszú sertetüskével fegyverzett. A rágóköröm erős, hajlott, sötétvörösbarna, hegyen kisse világosodó; becsapórese fogakkal fegyverzett, ezek között a felső három fog a többinél nagyobb. A lábak vörösessárgák, sűrű barnás gyűrűzettel; nyulánság mellett meglehetősen erősek. A gyűrűzet nem a csuklókra, hanem az izek közepere van elosztva. A czombok felül 2—3 tüskevel; a szár es lábvegizek több (5—7) tüskevel fegyverzetek. A vegtest a fonók felé esücsosodó-tojásdad, felül barna, sötétebb színnel mintegy felhözve, es elejen oldalt két szeles, feheres folttal, mely elől majdnem összeer, hátrafele csak két harmadáig ér a háttestnek, hol elmosódik; szele a hátfele eles, a has fele elmosódó. A has feketebarna, kétoldalt világosabb, határozatlan, fehéres színnel határolt, mely szín felhözetesen az oldalakba is nyomul.

A szemcsoport a fej bubján áll, alatta a homlok a rágók fele menedekesen lecsapott s szélesebb a ternel, mely az alsó sor középszemeit a felső sor középszemeitől elválasztja. A két sor középszemei előrefele szűkülő trapezbe elhelyezve s a hátsó szemek nagyobbak. Az oldalszemek érintkeznek; a hátsó oldalszemek a hátsó középsőktől annyira, a mennyire e középsők egymástól állanak. Felülről tekintve az alsó sor könnyeden kihajló, a hátsó könnyeden behajló.

A zár keményszerűen kiemelkedő, gegeszerűen hornyolt eső, felülről tekintve a két tojócsönyilás s az elválasztó lemez világosan látható, úgy a tojócsövek belső hornyoltsága is kivehető.

Mertekek: ♀ Torzs	9	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.8	»
I lábpár	14	»

Hosszaránya a lábaknak 1, 2, 4, 3.

♂ sokkal karcsubb fejmellettel fejlettebb; színezetre a nősténynek megfelelő. (Nemzőszerű szerkezetet lásd: I. köt. I. tábla. 10; párzó állását ugyanott III. tábla. 65.).

Mertekek: ♂ Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	4 »
I lábpár	16 »

A kertek kerítésein, zugokban, rekeszekben, továbbá ligetekben a fűzfák odúiban, gyökerei között közönséges alak, melynek tavaszi és őszi nemzedéke van, s mely Svécziában (CLERCK ES WESTRING szerint) inkább bokros helyeken tartózkodik.

Hálójának vitorlarészet a helyiségre kepest igen nagyra szövi; a hurok rész is épen úgy a magasba mint a mélységbe messze terjed. Mozgása hirtelen, gyors, gyakran megszakadozott. Veszély perczében vagy ágra vagy zugba menekül. Az 1872. év telen Kolozsvárt áttelelést észleltem. Az áttelelő ivarérett példányok egy fáskamra zugaiban megvonulva egészen szabadon, de mereven függtek néhány szálon s érintés iránt érzéketlenek maradtak. A szoba melegében 1 óra alatt visszanyertek természetes éleltségüket; ismét a fáskamrába téve zugot kerestek, megvonultak s csakhamar visszaestek a lethargicus állapotba. Az első tavaszi napok csakhamar életre és szaporításra öbresztettek.

Ismerem. erdélyi részekből: Kolozsvárról (muzeumkert), Nagy-Czegről, Görgény Szt Imréről, Nagy Szebenből, (Sill es Bergleiter gyűjtmeny), Szász Vesszősről es D.-Szt.-Mártonból; magyar részekből: Apatin (Dunaliget füzei), Doroszló (kerítések), Zimony (teherhajók belseje), Pancsova (wojlovitzzi erdő), Orsova (Cserna folyam füzesei), Ungvár környéke (Muz. gy. Vidra Ferd.).

SPEC. 2. FAL. LINYPHIA BUCCULENTA. (CL.) POFÁS V. BACKIGE S.

(bucca = pofa; bucculentus = felfűtt-pofájú; a fej mell feje részére vonatkozik.)

Syn. 1757. *Araneus bucculentus* CLERCK «An. Suec.» p. 63.

Vide: THORELL «Remarks» p. 53.

♀ Világos; a vegtest felülete barnán, erezetesen, mintegy reczezt; három szakadozott, határozatlan, sötét hosszcsikkal, melyek közzül a középső a leghatározottabb es mindegy megvan, a két oldalas néha hiányzik es többnyire inkább foltos mint csik. Az előtest es a lábak barnássárgák, az előbbi sötét-közep- es szegelyvonallal.

A fej mell módosan fejlett, feje rész alig kiemelkedő, kávasan elválasztott. A hátsó sor középszemeitől kezdve a hátgödörön keresztül egy szembekötő, sötét csik, mely a fej beigtatása helyen kissé tágitott; a mellrész szintén sötéten szegelyezett, e szegely a fej részre nem megyen át es befelé kissé elmosódó; a jól benyomott hátgödörből, a lábak felé, igen határozottan kivehető sugaras barázdák indulnak. A mellvert vörössárga, gyéren szőrös.

A rágók meglehetősen erősek, vörössárgák, az állkapcsokra hajlók, az utóbbiak vörössárgák, szeleiken kissé kivilágosodók; vegeikkel nem hajlanak össze. Az alajk rövid, szeles, elkerekített. A tapogatók sárgásak; szárizük rövidebb a vegiznel, s az utóbbi sűrűn szőrös, keves sertetűskével, s ez utóbbiak inkább alapja körül csoportosultak. A lábak sárgások, az izek vegein alig észrevehetően bebarmitottak (ritkán gyűrűsek); az első lábpár czombja felül 3 ∙ formán álló sertetűskével. A vegtest csúcsosan tojásdad, elől meglehetősen magas; földje szennyes fehér, barnával finoman reczezt, közepen es elejétől kezdve egy finom, mintegy metszett, barna középsík, mely néhány rövid keresztvonalat is mutat; de csak foltokra szakadozottan es elmosódva eri a szemölcsöket; kétoldalt töle es vele párhuzamosan két sötétes, határozatlan, foltokból alakuló csik, mely szintén a fonóig ér, néha pedig hiányzik. A has feheren es barnán márványozott.

A középszemek hosszánegyszegre állítottak: a hátsó sor, felülről tekintve, egyenes; az alsó sor középszemei távolabbra állanak a homlok szelétől, mint a hátsó sor középszemeitől; az oldalszemek érintkeznek, s a hátsó sor középszemeitől oly távolságra esnek, a mekkora a távolság a mondott középszemek között. A zár barna, lelapított, köldökszerű és ripacsos; különös kitüntetető tulajdona nincsen.

Mertekek: ♀	Törzs	6	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2·6	»
	I lábpár	8	»
	IV »	9	»

Hosszárnya a lábakkal, 4, 1, 2, 3.

♂ karsú, kiszélesedett fejmellel; a végtest kicsiny, közepesikja igen határozott, szélesedő és kétoldalt mintegy fogacsolt.

A tapogató, hosszúnyelű, ezombíze a leghosszabb, térdize a szárízzal egyenlő; az egész sárgás; pikkelye oldalt, befelé fordított, alapján kanálalakú, vége nyelvszerűen keskenyedő; az egész vöröses sárga, erős szőrözettel borított; a nemző szerv vörösbarna, nagyon szövevényes; a pikkely nyújtott végébe befekvő része kaczor alakú, kettős-kampós hegygyel, alatta az egycsavarodású, tányér alakú gyűjtő, s ez előtt és hozzá csatolva egy ekevas alakú széles lemez, melyen, a felső végén három vékony, alsó végén egy széles, hosszú, csavaros és kampósan végződő nyujtvány látható.

Mertekek: ♂	Törzs	4·5	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2·4	»
	I lábpár	8·2	»
	IV »	10	»

Áttelelő, az előbbinél valamivel ritkább faj, mely a nagy füvet és oly helyeket kedvel, a hol az szilárd tárgyak körül terem (sirkövek stb. mellett). Ismerem: Doroszlóról (sirkert), Kassa vidékén Dr. Horváth Géza barátom gyűjté 1874 jan. 5-kén Pachygnátákkal együtt (lásd Pachygnatha Clerkii és De Geerii) ivarérett állapotban s még az által is kitüntetve, hogy a színezet általában sötétebb, a lábak gyűrűsek voltak. Erdélyi részekből ismerem: Kolozsvárról (Muzeumkert) és Nagy-Szebenből.

SPEC. 3. FAJ. LINYPHIA MARGINATA. C. K. SZEGÉLYES V. GERANDETE S.

(margo = szegély: itt a mellrész világos szegélyére czélez.)

Syn. 1834 *Linyphia marginata* C. KOCH in Herrich Schäffer «Deutschl. Ins.» 127, 21, 22.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 51.

♀ Fekete-sárga tarka végtest; az előtest vörösbarna széles fehér szegélylyel; sárgás-zöldes, karsú, hosszú lábakkal. A fejmell módosan kiszélesedő, módosan domború mellrészszel, mely kétoldalt feheres, széles, belső szélén kissé csipkés szegélylyel ekesített; a szegély a nyelecske felett szélesre megszakított, a fejre sem megyen át. A fejrész igen élesen elválasztott, kiemelkedő, de nem búbosan felvetett, elől laposan elkerekített. A mellvert aránylag széles, fekete, gyéren szőrös. A rágók vörösbarnák, tövüknel módosan kidagadók, végökkel az állkapesokra behajlók; csipőkörműk barnásvörös, erős és hegyes. Az állkapesok feketék, aránylag erősek, káváos (kidomborodók) s a széles, elkerekített alajk felett összehajlók. A tapogatók karsúak, zöldessárgák; végük bebaránított, alapján gyűrűzetesen elrendezett, fekete sertetüskékel fegyverzett. A száríz rövidebb a végínél, ez közel egyenlő e ezombízzal; az utóbbi fegyvertelen. A lábak zöldessárgák; a ezombok fegyvertelenek, a többi iz gyéren szőrös és igen gyéren álló sertetüskékel. A végtest tojásdad, előrefele kissé szűkülő, oldalról tekintve félkörűen íves, fekete alapszínnel; felülről tekintve egy keskenyes, fekete középtérese oldalt szélesen, feheren szegélyeztetik s e szegély a hát közepe táján keskeny

kiágazásokkal összeér, az oldalakba pedig 2—3 harántesikot és elöl egy rövid hosszsesikot bocsát. A has fekete, () szerűen de szakadozottan fehéren szegélyezett; e szegély a légzőrés külsarkaiból indulva, a fonóig tart.

Az alsó szemsor kétszer távolabbra esik a homlok széletől, mint a mennyi a távolság a két sor középszemei között. A középszemek előre szűkülő trapezben, a hátsók szembetűnően nagyobbak és világosak, az alsók kicsinyek és feketék. Az oldalszemek közös kiemelkedésen, de nem érintkeznek, a hátsó középszemektől kevéssel nagyobb távolságra mint az utóbbiak egymás között. A homlok rész nem csatornás.

A zár egy széles, domboru, hátrafelé ívesen kimetszett köldökből áll, sötét vörösbarna; a kimetszés egyszersmind széle a hosszkörded nyílásnak, mely a fonók felé néz, belsejében két felre van osztva s az osztó lemez töven egy igen kis, elkerékített nyujtványt visel, mely valamivel világosabb.

Mértékek: ♀ Törzs	7·5—8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3 »
I lábpár	14·8 »

Hosszarány 1, 2, 4, 3. (a 2. és 4. láb közötti különbség igen csekély).

♂, kisebb, karesú; végteste hengerded. Fejmelle meglehetősen szélesre fejlett, élénk vörösbarna, rozsdavörös szegélylyel; mellrésze lelapított; fejrésze élesen elválasztott, kissé felvetett; a homlok magas, annyira, hogy a hátsó és alsó sor középszemei közötti távolság legalább háromszor fordul meg benne. A végtest színezete nőstényének megfelelő, de mindig halaványabb és kevésbé fejlett; a fehér oldalszegélyek ritkán folynak össze a hát közepén, a has () szerű disze vagy igen enyésző, vagy épen hiányzik.

A lábak vörössárgák; az állkapesok és a rágók a nőstényének megfelelők, sötétebbek. A tapogató karesú nyelen, mely zöldes vagy vöröses sárga; a száríz fejlett, vastag, rövid és a térdel közel egyenlő hosszúságú; a szárízen, felül, egy felálló szőrüstök. A pikkely kanálalakú, barna, szőrös, oldalt és befelé fordított; a nemzőszerv sötét vörösbarna, gyűjtője párnaszerűen dagadó és szegletes, embolusa kicsiny, szaruszerűen áttetsző szennyesfehér, egy rövidebb éles, és egy hosszabb, kissé kumpós véggel.

Mértékek: ♂ Törzs	4·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·5 »
I lábpár	13 »

Nyári alak, mely különösen a bokros helyeket és sövényeket kedveli, hol tipikus vitorlás hálóját szövö. Déli Magyarország területén különösen gyakori, határozottan az aljakat tartja. Páráza a *L. montana*-éval azonos, a mint erről gyakori megfigyeléseim meggyőztek. Páráza Orsova körül jun. hó elejére esik.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Parajdról, Mező-Záhról, Nagy-Czegről, Nagy-Szebenből (Sill és Bergleiterfele gyűjtemények); magyar részekből: Doroszlóról, Pancsováról, Orsováról, Ogradenáról (a Csukár mare szikla alján júniusban különösen gyakori), Báziásról, Tokajról, Tarczáról, Alsó-Hámor (Borsod).

SPEC. 4. FAJ. T. LINYPHIA EMPHANA (WALK.), CZÍMERES V. GESCHILDETE S

(ἐπιμαίνω = felmutatni; itt alkalmasint a végtest szembetűnő rajzára célelőz.)

Vide: THORELL «Remarks» p. 47.

MENGE «Preuss. Spinnen» I, p. 110. sub. *L. scalarifera*.

♀ Fehér; világos vörössárga, rajznelküli előtesttel; a végtest végén 1-szerű barna rajz; lábai zöldessárgák, karesúk. A *L. phrygiana* C. KOCH fajrokona. Az előtest módosan fejlett, feje része a mellrészről lankásan kiemelkedő, elöl igen laposan íves; a mellvert egyszínűen vörösbarna. A rágók tövük-nél kissé térdszerűen kidagadók, igen csekély mértékben az állkapesokra csapottak; világos vörössárgák; csipőkörmük vörösbarna. Az állkapesok egyenközüek, vegeiken elmetszettek, világos szemnyessárgák, az

alajk törpe, széles, elkerékített, vörösbarnás. A tapogató zöldessárga; bebarmitott végíze, szár- és czombíze közel egyenlő hosszúságu; a ket utóbbi fegyvertelen; az előbbi, különösen tövén, gyűrűzetesen elrendezett, hosszú, barna sertetüskekkel fegyverzett. A lábak zöldessárgák, czombjaik alsó felükön fegyvertelenek, a többi iz gyeren és elálló sertetüskevel fegyverzett. A végtest esucesosan-hossztojásdad fehér vagy sárgásfehér, hátán a fentebb jelölt barna rajzzal. A fehérség ágszerűen lenyomul az oldalakba is; a fonók körül az oldalak sötétebbek s a fehér szim ágai kirivóbbak. A has barnássárga, fehér szemcsékkel; a fonók előtt többnyire egy fehér foltocskával.

A hátsó sor oldalszemei e sor középsőtől távolabbra állanak mint e középsők egymástól. Az alsó sor a homlok szelétől legalább kétannyi távolságra, mint amennyi a távolság az alsó és hátsó sor szemei között.

A zár egy széles, hátrafele ívesen kimetszett s e kimetszésen ripacsos köldök, mely közbül világos barnássárga, kétoldalt vörösbarna.

Méretekek: ♀ Törzs	6·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·4 »
I lábpár	12 »

Hosszaránya a lábaknak 1, 2, 3, 4.

♂ Igen karesú; végteste hengeres, fehér rajzai elmosódottak; a végén rendszeren a nőstény háttestet ékítő barna rajzzal vagy töredékeivel. A rágók előfelén, tövüknel egy kis dudorodás és hosszúságuk második felén (tehát a csipőkörömhöz közelebb) egy rövid, erős, éles tövis. A tapogató nyele zöldessárga, karesu, nemzőszerve sötét vörösbarna. A száríz hosszabb a térdiznél. A tapogató pikkelye makk-alaku befelé oldalt fordított; szerkezetéből felülről tekintve, oldalt-kifelé egy keskeny, sarlószerűen hajlott, hosszú lemez áll ki.

A végtest hasfelén a légzőrés környezete tetemesen kidagadó.

Méretekek: ♂ Törzs	5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2 »
I lábpár	14 »

E faj nyár derekán ivarérett, és fiatalos erdőkben, bokros helyeken, ledöntött fák ágai között rendszeren nagy társaságban szövi aránylag kis, de tipikus vitorlahálóját. Szaporítását nem ismerem.

Eddig csak Alsó-Hámor és Diósgyőr körül találtam, hol meglehetősen gyakori, jelesen a diósgyőri melegforrások táján, és az Alsó-Hámorhoz tartozó Feketesár, Disznóspatak, Jávorkút nevű magaslatain.

SPEC. 5. FAJ. T. LINYPHIA PHRYGIANA. C. K. HÍMZETT V. GESTICKTE S.

(Phrygius = phrygiái, ó-kori nép, mely hímzéseiről volt nevezetes; itt a végtest diszére vonatkozik.)

Syn. 1836. *Linyphia phrygiana* C. Koch «Die Arachniden» III, p. 83.

Vide: THORELL «Remarks» pag 48.

♀ Világos; a végtest zöldes-fehér, a hátfelén végig, a fonókig terjedve, egy lánc- vagy inkább babérszerűen összetett, sötét szalag. A lábak sárgabarnák, a térdek táján kissé füstösödők.

A fejmell mellrésze a fejreszhez képest nem föltűnően szélesedett, sárgásbarna, egy sötétbe foglalt, világosodó közepesikkal, mely a szemesoportból indulva a hátgödörbe enyészik. A fejresz jól elválasztott, kissé emelkedett. A mellvert egyszínűen vörösbarnás, szivalaku, gyeren szőrös. A rágók sárgabarnások, a csipőköröm beigtatása táján füstösök, végök fele ulig szétállók. Az állkapcsok sárgabarnások. A tapogató végíze hosszabb a czombiznél; szőrös, sok hosszú sertetüskevel.

A lábak czombjai néhány apró, fekete ponttal.

A végtest egészben tojásdad, de esuesba végződő, meglehetősen hátság; felül zöldesfehér, mintegy szemcsés, közepén egy láncszerűen összetett közepesikkal; a has világos, közbül egy egyszerű, hosszában futó szalaggal.

A szemesoport a fej bübján áll; oldalszemei közös, nagy dudorodáson állanak. A két sor közepszemei egy előre felé szűkülő trapezben állanak, a hátsók kevésbé nagyobbak, oly távolságra egymástól mint az oldalszemektől. Az alsó sor kissé kihajló, a hátsó kissé behajló.

A zár egy feltűnő, \approx alakú kivájtást mutat; a két kivájtást elosztó lemezen egy erős, hüvelykujj-forma nyújtvány ágaskodik fölfelé.

Mértékek: ♀	Törzs	4.8 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	1.9 »
	I lábpár	8 »

♂ Elöttem ismeretlen. Koch C. id. h. kisebbnek, karesubbnak, a nősténnyel egyező színezetűnek mondja; szerinte a tapogató nemzőszerve gesztenyebarna, szerkezetét azonban nem írja le.

Ismerem a Nemz. Muz. gyűjteményéből két ♀ példány után, melyet Frivaldszky János Tatra-Füreden gyűjtött.

SPEC. 6. FAJ. T. LIXYPHIA TRIANGULARIS (CL.). HÁROMSZÖGES V. DREIECK S.

(triangularis = háromszögletű; itt a végtest némely rajzára talál.)

Syn. 1757. *Araneus triangularis* CLERCK «Aran. Suec.» p. 71.

Vide: THORELL «Remarks» p. 46.

♀ Az előtest olajsárga, közepén egy feketebarna csikkal, mely a szemek közelében villásan két ágra oszlik; oldalai szélesen, feketebarnán szegélyezve; e szegély az oldalszemekig nyomul. Fehér és fekete rajzú barna, néha ibolyaszínbe játszó végtest, a hátán végig egy csikkal, mely egymásba tolt háromszögből állónak látszik (), e háromszögek szárvégei felváltva feketék és fehérek. A lábak olajsárgák, a száríz végen gyűrűzetesen bebarmitva. A fej mell módosan fejlett, a nyelecskétől a fejsúcsig lankásan, egyenletesen emelkedő; olajsárga; közepén egy barnafekete közepesikkal, mely a hátgödör előtt két ágra oszlik s még jóval a hátsó sor közepszemei mögött elenyészik, — szeleim hasonló színű szegélylyel, mely azonban nem a legszélen fut, az oldalszemeket azonban közvetlenül megközelíti. A mellvert egyszínűen barna. A rágók végükön karesűk, kissé szétállók, egészben módosan az állkapesokra csapottak, vörössárgák csipőkörműk sötét vörösbarna. Az állkapesok szélesek, egyenközűek, elmetszettek vörössárgák. A tapogatók olajsárgák, végizök bebarmitott, sok sertetüskével fegyverzett, a fegyvertelen czommbal egyenlő hosszúságú. A száríz rövidebb; rajta 2—3 és a térdizen 1 hosszú sertetüske. A lábak olajsízüek, néha vörössébe játszó, izeik csuklóí táján kissé barnítva, ezek között a száríz vége szembetűnően bebarmitott. A czombok alúl fegyvertelenek, felül, tövükhöz közel 1—2 sertetüskével. A többi íz gyéren és elálló sertetüskékkel fegyverzett.

A végtest csúcsosan tojásdad, oldalról tekintve magasán íves. Hátfelén, közbül, a fentebb említett rajz, melynek fehér közei az oldalakban összefolynak. Az oldalak barnásak; a has barna, elől tágasan () szerű fehér foglatban, hátrább egy felálló, az oldalakba futó fehér folttal. A fonók a hátfelől többnyire két () szerű fehér vonás közé fogva, néha ívesen bekerítve. A végtest színezete leginkább a fehér szín terjedésével változik, de a rajz jellegzetessége kivethető.

A közepszemesoport egy előre felé igen szűkülő trapezbe elhelyezett; hátsó szemei nagyobbak, mindenike külön keretbe foglalt, alsó szemei kicsinyek; közös keretben; az oldalszempárok szintén közös fekete keretben. Az összes csoport párnaszerű kiemelkedésen. Az alsó sor közepszemei a kissé kihajló homlok szélétől több mint kétszer oly távolságra a minő a két sor közepszemei közötti. A hátsó sor oldalszemei a középsőktől alig állanak távolabbra mint a mekkora a távolság e sor középsői között.

A zár egy széles, harántrovátkolt köldök, hátrafele kissé szögösen \ kimetszve, e kimetszés alatt kettős nyílással, melynek osztója kissé dudorodik.

Mértékek: ♀ Törzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2,5 "
I lábpár	14 "

Hosszaránya a lábaknak 1, 2, 4, 3.

♀ Igen karsú, hosszulábú; lábai rozsdasárgák; végteste karsú, hengerded, a nőstény rajzát jelleg szerint, de elmosódva és töredekesen viseli, a fekete színű részletek (\) leginkább megmaradnak és rendszerint a fonók fehér () szerű foglalatja is. Az előtest vörössárga, villás közep, és széles szegélyesikkal. A rágók hosszúk, karsú, végeik felé tetemesen szétállók, vörössárgák; csipőkörmük vörösbarna; különben a tapogató czombizénél rövidebbek (varietas: micrognatha MENGE), vagy hosszabbak (var. macrognatha MENGE), mely esetben egész alakjuk is nagyobb. A tapogató nyele vörössárga, térdíze igen rövid, száríze valamivel hosszabb és vastkosabb, felül egy sarlóalakra hajtott, oldalt-ki és előrefelé álló, hosszú, áttetsző lemezzel; a pikkely kanálalakú, a nemzőszerv csücsát egy vastag, csigaszerűen csavarodó embolus kepezi, mely alatt kissé oldalról tekintve egy külső végén horgas lemez látható; e lemez szaruszerűen átlátszó fehér, az embolus sötét barnavörös.

Mértékek:

Kisebb ♂ (var. micrognatha MENGE) Törzs	4-9 $\frac{m}{m}$
fejmell	2 "
I lábpár	15 "
állkapocs	1
Nagyobb ♂ (var. macrognatha MENGE) Törzs	7-5 $\frac{m}{m}$
fejmell	3-2 "
I lábpár	21 "
állkapocs	2-6 "

E két nagyság között sok átmenet létezik; a szervezet egy és ugyanaz. Őszi alak, mely bokrokon él. Ismerem, magyar részekből: Alsó-Hámor (Borsodmegye), Csorba (Liptó) illetőleg Kárpát: Rakitou Wreh a fenyőövben és Prvnyiszka ingovány; Pribilina (Liptó), Zakameniszko és Hlina havas alja, Lykauka (Liptó) várkörnyék; Rutka körül, Körmöczbányáról, Selmezbányáról, Veszprémből, Buda vidékéről (Muz. gyűjt. Pável); erdélyi részekből: Szász-Vesszősről, a Körösszoroshól (Brátka körül), Kolozsvárról és Nagy-Szebenből.

SPEC. 7. FAJ. LIXYPHIA FRUTETORUM. C. K. BOKOR V. STRAUCH S.

(frutex = bokor, frutetum = bokros hely; a tartózkodási helyről van véve.)

Syn. 1834. *Lixyphia frutetorum* C. Koch in Herrich-Schäffers «Deutschl. Ins.» 127, 19, 20.

Vide: THORELL «Remarks» p. 49. (Artic. L. hortensis).

♀ Sötétfekete; oldalai, sárgásfehér, fésűszerű és rikitó díszszel, mely a hát fekete mezejét szegélyezi s a fonók felett haránt ágak által ketszer összeér; a has szelén, elől egy-egy különálló néha, enyésző vagy megszakított sárgásfehér csik. Az előtest vörösbarna, a lábak vörössárgák. A végtest a fonók felett magas, a fonóktól majdnem függőlegesen emelkedő, oldalról tekintve tehát nem egyenletesen íves. A fejmell egy színűen vörösbarna, feje része módosan kiemelkedő; a mellvért sötétfekete. A rágók vörösbarnák, végeikkel kissé szétállók; az állkapocsok szélesek, egyenközü oldalakkal és elől elkerekítve, az alajk széles, rövid, ívesen elmetstett; az előbbieik és az utóbbi vörösbarnák. A tapogatók vörössárgák, végizük füstös, a czombnál hosszabb, sok sötét sertetüskevel fegyverzett. A lábak vörössárgák, czombjaik fegyvertelenek, a többi izen, igen gyeren állva, néhány elálló sertetüske, mely könnyen letöredezik, úgy, hogy vénebb példányoknál a lábak fegyvertelenek. A végtest, oldalról tekintve, egy elkerekített sarkú hossznegyszöghez hasonló

es hátvonala csak igen módosan domborodó; sötétfekete; ketoldalt es mindjárt elejen két sárgásfehér csik indul, mely a hátfele kissé csipkes, s mely az oldalakba, de csak a háttest hátsó felén, sűrűn álló három vagy négy csikot bocsát, úgy hogy egy nyeles fésűhöz hasonló, igen rikitó oldalrajz támad. E rajz hátulról tekintve kétszer ér össze, még pedig közvetlenül a fonók felett, neha két — — szerű fehér foltocska es valamivel magasabban $\lceil \rceil$ szerű foglalát által.

Az oldalakban, közel a hashoz es ott, a hol a fésűszerű rajz még nem kezdődött, egy finom, néha enyésző hosszcsik, mely sem a végtest elejét, sem a rajz fésűfogait nem éri el. A has tiszta fekete.

A középszemek csoportja hossznegyszögben áll, olyszerűen, hogy az alsó es hátsó sor középszemei közötti távolság sokkal nagyobb annál, a mely a hátsókat egymásközött elválasztja. Ennélfogva az alsó szem-sor alig másfelszer áll távolabbra a homlok szélétől, mint a mennyi a távolság a két sor középszemei között; es épen ez okon a hátsó sor egyenes, az alsó sor kihajló.

A zár egy vörösbarna köldök, mely hátul ivesen kimetszett; e kimetszésből egy fényes, füstösen feheres gomb áll ki es képezi voltaképeni legmegbizhatóbb jegyet e faj nőstényeinek.

Mertekek: ♀ Törzs $5 \cdot 2 \frac{m}{m}$ ebből
fejmell 2 »
I lábpár 9 »

Hosszaránya a lábaknak 1, 2, 4, 3.

♂ Kacsú, hengerded végtesttel, mely a fonók felett határozottan felemelkedő; előteste vörösbarna, végteste feketebarna, az oldalakban szürkés es elől némi elmosodó fehérséggel; lábai barnásvörösek, kacsúk. Megkülönböztetése leginkább a nemzőszerv berendezésén fordul meg, tehát: a tapogató aránylag rövid, nyelű, térdize kurta, szárize cseszeszerűen kivastagodott, mind kettő néhány fölfelé álló sertével; a pikely kanálalakú, kissé nyújtott végű, sötét vörösbarna szőrös; a benne elhelyezkedő nemzőszerv igen szövevényes. Oldalról (kivülről) tekintve, három, sarló alakra összehajló hosszú lemez tűnik ki, melyből kettő a tő felől indul, a harmadik a szélről kanyarodik, ez utóbbin egy serteszerű igen hosszú embolus áll mely előbb be es lefelé azután ismét előrefelé kanyarodik s aludról látható legjobban, körülbelül ily hajlással: \cup , e serteszerű embolus szaruszinű, a többi rész sötét feketebarna.

Mertekek: ♂ Törzs 4 $\frac{m}{m}$ ebből
előtest $2 \cdot 1$ »
I lábpár 9 »

A mint már neve is mondja, e pók leginkább bokros helyeken tartózkodik; gyakori; az ország delibb részeiben tavaszi, éjszakra nyári alak. Hálója tipikus vitorlaháló. Párvását egész lefolyásában nem ismerem s csak annyit bizonyíthatok, hogy az ivarok állása a *L. montanae*hoz hasonló.

Ismerem Palánkáról (Trnovác erdő, május), Illokról (a vár mögötti dombok *Juniperus* bokraim, május), Orsováról (Graczká völgy, május), Mehádia körül (május), Ó-Ogradenáról (Csukár-mare szikla töve, június), S.-A.-Ujhelyről (Magos alja, június), Alsó-Hámor (Borsod, július), Pécs vidékről (Muz. gy. Frivaldszky es Pével). — Erdélyben Kolozsvár körül találtam.

SPEC. S. FAJ. LINYPHIA HORTENSIS. SUND. KERTI V. GARTEN S.

(hortus = kert, illen hortensis, kerti; a tartózkodásról).

Syn. 1830. *Linyphia hortensis* SUNDEVALL «Svensk. Spindl. Beskr. p. 213.

Vide: THORELL «Remarks» p. 48.

♀ Sötét fekete; a végtest oldalában egy rikitóan sárgásfehér széles, hátrafelé élesen kiesücsösödő horogforma (\hookleftarrow) rajz, melynek szélei fűrészesek. A végtest, oldalról tekintve, ives. A lábak rozsdasárgák.

A fejmell módosan fejlett sötét vörösbarna, fejeresze lankásan kiemelkedő, kissé esücsösödő; a mell-

vert vörösesfekete. A rágók a homlok alól terdszerűen kiállók, végük fele kissé szétállók, vörösbarnák. Az állkapcsok vörösbarnák, egyenközűiek, elöl kissé ívesen elnetszettek. A tapogatók igen karcsúk, vörössárgák, végük füstös s a szárral együtt néhány sertetűskezével fegyverzett. A lábak rozsdasárgák, czombjaik, felül, tövükhöz közel egy vagy két sertetűskezével; a többi iz gyéren es elálló sertetűskekkel fegyverzett. A végtest csücsosan tojásdad, sötét fekete; oldalaiamban, tehát a hát felületét bekerítve, egy fűrészes szélű csik, mely a végtest elején keletkezve, kissé ívesen fut a fonók irányában, jóval a fonók felett kihegyesedik és éles horog formán visszafordulva, has eleje felé tart; e horogresz a felsőnél rövidebb. A két oldalra helyezett ily horograjz csücsai a fonók felett érintkeznek. A has tisztafekete.

A középszemek egy előrefele igen szűkülő trapezben elhelyezettek, a hátsó serei nagyobbak; az alsó sor a homlok szélétől bőven kétszer akkora távolságra, a mekkora a távolság a két sor középső szemei között. A hátsó sor középszemei egymásközött távolabbra állanak, mint állanak az oldalszemektől. A zár egy szeles, lapos, vörösbarna köldök, hátul laposívesen kimetszve, e kimetszés alatt egy = szerű nyílás, mely függőleges irányban ketfele van osztva, az osztó lemezen alul egy parányi gomboeska látszik.

Mértekek: ♀ Törzs	5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1·8 »
I lábpár	9 »

Hosszaránya a láboknak: 1, 2, 4, 3.

♂ előttem ismeretlen.

Ismerem mint tavaszi alakot Doroszlóról, mint nyári alakot Tokaj környekeről (rakamazi eserjesek) és Alsó-Hámorból (Borsod, puskaportorony).

SPEC. 9. FAL. LINYPHIA CLATHRATA. SUND. RÁCSOZOTT V. GEGITTEETE S.

(clathratus = rácsosatos, gátoros; a végtest rajzaira ezélez.)

Syn. 1830. *Linyphia clathrata* SUNDEVALL «Svensk. Spind. Beskr.» p. 218.

Vide: THORELL «Remarks» p. 45.

♀ Barnás, kissé ibolyaszinbe játszó végtesttel; a hasfélen több sárgás pont ketoldalt sorakozva (6 minden oldalon), a pontok elmosódók. Az előtest barna, fejerésze kiemelkedő; a mellvert elenk vörösbarna. A rágók módosak, nem domborodók vörösesbarnák; az állkapcsok vörösbarnák, szelesek. A tapogató vörössárga, végze kissé füstös, a czommbal egyenlő hosszúságú, töven túskestéssel, melyek a szárrizre is átmennek. A lábak rozsdasárgák, czombjaik felül 2 sertetűskezével; ily túskek, gyéren, a többi izen is. A végtest, felülről tekintve szelesen tojásdad, a fonók felé csücsosodó, oldalról tekintve laposan íves, elöl magasabb; felszínen barnás, kissé ibolyaszínes s oldalról benyomuló, ekalaku, homályos cikkek által tartkítva; az oldalakban szennyesen világos. A has fekete, két oldalt s kissé az oldalak felé — különben a légzérés es fonók közé elhelyezve, apró, párosan álló, feheressárga, enyésző pontocskákkal. A középszemek egy előre igen szűkülő trapezbe elhelyezve, az alsó sor a homlok széletől oly távolságra mint középszemei a hátsó sor középszemeitől.

A zár egy kissé kiemelkedő, barna köldök, melynek nyílása lefele nez, tágas, egy tátott emberi szájra emlekeztető.

Mértekek: ♀ Törzs	3·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1·7 »
I lábpár	3 »

Hosszaránya a láboknak: 4, 1, 2, 3.

♂ karcsú, a nősténynél hosszabb; sötétbarna színezetű; végteste hengeres, hossza közepen (oldalról tekintve) nyergesen behajló. A fej mell hosszura es szelesre fejlett, vörösbarna, a fejresz bubosán csücsosodó.

a homlok sapkaszerűen borul a rágókra, melyek igen feltűnően az állkapcsokra, hátra csapottak. A végtest barna, elején két elmosódó feléres foltocskaival. A lábak barnászörösek. A tapogató aránylag rövid nyelvű, térdíze rövidke, száríze csészeszerűen összetörpített, sertekkel ellátott; pikkelye oldalt es befelé fordított, kanálalakú, szőrös, füstös; nemző szerve sötét vörösbarna, belső oldaláról tekintve, egy széles, rugószerűen csavart lemez látható, mely kifele — szerű, eles csucsba végződik.

Mértékek: ♂ Törzs	4·6 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2·3 »
I lábpár	7·2 »
IV »	8 »

Ez érdekes fajt csak egy lelhelről ismerem, mint kora tavaszi alakot: találtam Zomborban a temetők sírkövein, hol a kereszték hómaljaiba szövő szerény vitorlás hálóját (Április).

SPEC. 10. FAJ. LINYPHIA PUSILLA. SUND. PICZI V. WINZIGE S.

(pusilla = igen kicsiny; az alakra vonatkozik.)

Syn. 1830. *Linyphia pusilla* SUNDEVALL «Svenska Spind. Beskr.» p. 214.

Vide: THORELL «Remarks» p. 50.

♀ Fekete; a végtest egyenetlen sárga pettyekkel, a fonók felett egy ilyszínű harántvonással; fejmele vörösbarna; lábai vörössárgák. Zömök alak szélesen tojásdad végtesttel. A fej jól kiemelkedő, vörösbarna, homlokrésze sötétebb; a mellvert fekete. A rágók láthatólag az állkapcsokra csapottak, az utóbbiak barna-vörösek. A tapogatók karesűk vörössárgák, vég- és szárízök füstös, sertetűskes. A lábak vörössárgák, karesűk; a ezombok, felül, egy sertetűskével fegyverzettek.

A végtest, oldalról tekintve, laposan íves; fekete. Elején () szerű két sárga folt, ezek mögött egy sárgás petty, e mögött egy sárgás pont, az utóbbi két jegynek párjánul megfelelő foltok még az oldalakban is állanak. A fonók felett egy sárga haránt vonás látható. A has tiszta fekete.

A középszemek egy előre felé igen szűkülő trapezben elhelyezve, az alsó soréi kicsinyek, a hátsóé nagyobbak; az alsó sor a homlok széléhez alig oly távolságra a mekkora a távolság középszemei és a hátsó sor középszemei között. A hátsó sor középszemei távolabbra esnek egymástól mint az oldalszemektől.

A zár egy barna, lenyomott köldök, mely harántrovátkolt és a közepében behorpasztott, úgy, hogy két módosan domborodó felből állónak látszik; hátrafelé elmetezett s ez elmetzés alatt nyílnak résszerűen a tojócsövek, melyeket egy közös lemez elválaszt; ez alapján lapiczkás és a köldök keretéből kiálló.

Mértékek: ♀ Törzs	3·7 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1·8 »
I lábpár	5·5 »

Hosszaránya a láboknak: 1, 4, 2, 3.

♂ előttem ismeretlen.

Mint nyári alakot, Tarczal környékén (Hegyalja) egy mely bevágású út bomlaldozó martján találtam, hol az üregekben állott kis vitorlahálója. Erdélyben Kolozsvárról és Mező-Záhról ismerem.

SPEC. 11. FAJ. LINYPHIA ALTICEPS. SUND. FEJES V. HOCHKÖFFIGE S.

(alticeps = magas fejű; a hím fejének magas kiemelkedésére czéloz.)

Syn. 1833. *Linyphia alticeps* SUNDEVALL «Svenska Spind. Beskr.» f. 1832. p. 261.

Vide: THORELL «Remarks» p. 59.

♀ Előtteste világos veressárga, a végtest feléres testszín, a fehér szín szemesesen lerakolva es csoportosítva; a lábak karesűk és sárgák. A fejmele módosan fejlett, fejezésze kissé kiemelkedő, elől es fölfele

kissé esücsosan összefutó. Messze a szemesoport mögött s a hátgödröt metszve egy finom fekete vonás. A mellvért testszínes-sárgás; hosszaeska, gyér és felálló szőrökkel. A rágók nyulánkok, végök felé könnyedén kihajlók, vörössárgák, esipőkörmük kissé hirtelen hajlású és sötétebb. Az állkapcsok sárgák, végeikkel a meglehetősen széles alajk felett összehajlók. A tapogatók karesűk, sárgák, a végiz a száríznél valamivel hosszabb, szőrös, végén beharmitott és több feketés sertetüskével fegyverzett. A lábak élénk- kissé vörössárgák, végeiken különösen kivékonyodók; az első lábpár ezombja, felül, egy feketés sertetüskével, a többi ezomb, felül, fegyvertelen, az első és második páron, alul, sorosan álló szőrökkel. A szárak gyéren és ellálló sertetüskékkel fegyverzettek.

A végtest esücsosan tojásdad, elől meglehetősen magas, világosabb vagy sötétebb testszínes, szemcsösen elhelyezett fehér foltokkal tarkulva, elején néha egy gyorsan enyésző, hasitekszerű közepesikkal. A has valamivel sötétebb, kitüntetés nélküli.

Az alsó és hátsó sor szemei közötti távolság körülbelül egy harmadrészét teszi annak, mely az alsó sor és a rágótó között fekszik; ez a homlok rész haránt kivájt, úgy hogy a rágók töve épen úgy mint a szemesoport is, oldalról tekintve, kiálló. A két sor középszeme hosszukás, előrefelé szűkülő trapezben elhelyezett; a hátsó szemsor, felülről tekintve, egyenes; a hátsó sor oldalszemei ugyane sor középsőtől alig észrevehetőn távolabbra mint a középsők egymástól; az oldalszemek érintkeznek és közös, keskeny fekete keretbe foglaltak; a hátsó sor középszemei külön-külön szintén keskeny fekete keretben; az alsó sor középsői keretnélküliek s így látszólag a legkissebbek.

A zár egy kissé kiemelkedő, vörösbarna elhítkeret, durva rovatkolás mellett, a két tojósó nyílása látható; elől elkerekített, hátul egy rövid, kissé felemelt, széles-nyelvalakú nyujtvánnyal, mely a keret szeléből indulva a fonók felé irányul.

Mértékek: ♀ Törzs	4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.9 »
I lábpár	8 »

Hosszaránya a lábaknak 1, 2, 4, 3.

♂ kicsiny, karesű, hosszabb lábú, fejlett előtesttel és sajátágosan alakított fejrésszel. A fej rész egy kissé hirtelenül és igen magasra emelkedő, előreálló kúp, melynek esücsán a szemek állanak. A fekete, finom közép vonás, mely a hátgödröt metszi, előrefelé egészen a hátsó szemekig nyomul. A szín a nőstényéhez hasonló, igen világos sárgás-testszín. A szemek sorai a kúp elkerekítéséhez képest boltozatosan hajlók, az elrendezés egyébként a nőstényéivel azonos. A szemek tere előre meredező, gyéren álló, fekete szőrökkel visel. Maga a kúp néha esücsos és ez esetben a csücs épen a négy középszem között meredezik felfele. A tapogató aránylag rövid nyelű, ezombíze dagadt, közel vagy oly vastag mint az I lábpár szára; térde és száríze egyforma, rövid; térdíze végen, felül, egy vörösbarna, hosszú, vékony, tompavégű nyujtvány; pikkelye kanálalakú, befelé fordított kissé vörösbarna lehelletű; nemzőszerve igen szövevényes; oldalról tekintve, közel a pikkely tövéhez egy beharmitott hegyes, széles fog (czápafoghoz hasonló) meredezik kifelé.

Mértékek: ♂ Törzs	3.5 - 4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2 »
I lábpár	10.5 - 11 »

Ez érdekes alaknak eddig csak egy lel helyét ismerem: a Jama tó környékét a Kriván tőven, közel a fenyves felső szelénél, hol augusztusban kevés ivarérett példányát leltem a fenyvek alatt álló bujabb fűben és az áfonya párnáin. Hálóját nem ismerem.

SPEC. 12. FAJ. LIXYPHIA ALPINA, N. SP. HAVASI VITORLAPÓK. ALPEN S.

(alpina = havasi; a tartózkodásról.)

VII-ik tábla, 152, a szemesoport, b a ♀ végteste oldalról, c a zár hátulról, d a ♂ tapogatója oldalról tekintve.

♀ Kicsiny. Előteste világos barnás-sárga, hajszállfinom feketés szegélylyel. Lábai világos barnás-sárgák. A végtest felülete fehéres, szemyes-barnás erezettel behálózott, közepén egy elmosódó barnás

csikkal, két oldalt egy-egy barnás mezővel, mely a feketes hastól egy feheres csik által elválasztatik. A mellvert barna.

A fejmell szivalaku, fejerese kissé kiemelkedő, jól kiálló. A mellvert szélesen-pajzsalaku, szőrös. Az állkapocs és rágópár barnássárga, az alajk barna. A tapogató barnássárga, karesú, végze nem rövidebb mint terde és szára együttve; a terd, szár és végiz gyeren szőrös, néhány sertével. A lábak karesuk, hosszúk barnássárgák, egyszínűek, gyeren álló, hosszaeska sertetüskekkel rakottak. A végtest tojásdad, elege boltozatos, hátul csuesosodó.

Az alsó szemsor középsői közös fekete foltban, a két oldal ket-ket szemé szinten közös fekete foltban, a hátsó sor középsői külön-külön egy finom fekete gyűrűben allanak. A két sor középsői egy előrefele tetemesen keskenyedő trapezbe elhelyezettek. A hátsó szemsor majdnem egyenes, az alsó kihajló; az alsó sor oldalszemei a középsőktől igen bőven szemátmerőnyi távolságra, az utóbbiak valamennyi szem között a legkisebbek.

A zár, oldalról tekintve, köldökszerűen, hátulról tekintve, karajszerűen kiemelkedő, bubján gyantaszzerűen áttetsző; e gyantaszzerű bub két oldalán egy-egy benyomás.

Mertekek: ♀ Törzs	3	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	1·1	»	
I lábpár	5·2	»	
II »	4	»	
III »	3	»	
IV »	4·7	»	

♂ Alig kisebb. Elötteste és lábai vörössárgák, végteste a nőstény rajzaival, de feherese tisztább. A tapogató karesú, bunkós, száruze rövidebb és vastagabb mint a terdiz, pikkelye kamalalaku, befele oldalt fordított; nemzőszerve igen complicalt, elől egy patkószerű, kiálló embolussal (lásd VII. t. 152 d a bal-tapogató külső oldaláról).

Mertekek: ♂ Törzs	3	$\frac{m}{m}$
fejmell	1·2	»

E csinos kis pókot a Krivan tömbön fekvő Jama tó környeken, a fenyőöv felső határán hálózta ki a buja fű közül. Augusztusban ivarerett. DR. KOCH LAJOS úr, ki úgy mint THORELL tanár úr is e fajt felülvizsgálta, arról is tudósított, hogy ugyane fajt a tiroli havasokon is észlelte.

SPEC. 13. FAM. LINYPHIA ALACRIS. BLACKW. FURGE V. LEBHAFTÉ S.

(alacer, alacris = élénk, füge, eleven; a magatartástól.)

Syn. 1853. *Linyphia alacris* BLACKWALL. «Deser. of some newly disc. spec. of Aran.» in Ann. and Mag. of Nat. Hist. 2. XI, pag. 20.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 57.

♀ Kicsiny. Elötteste sötét sárgásbarna, feketes küllővonalokkal; lábai egyszínűen sárgásbarnák; végteste, hátfelen sárgabarna, elől egy hossza közepen kissé táguló fekete vonal, mely a végtest felehosszaig ér, e mögött fekete, háromszögletes foltok, melyek a fonóig érnek, — oldalt ketfelől egy-egy íves szegélyvonal; az oldalak s a has feketék.

A zár, oldalról tekintve, egy erős, elkerekített dudorodást mutat, melynek csuesa vörösésbarna; a zárkeret hátulsó szelen egy apró fekete fogaeska.

Mertek: egész állat	3—4·5	$\frac{m}{m}$
-------------------------------	-------	---------------

♂ Hasonló színezetű. A tapogató szárrésze vastagodott; a terdreszen egy hosszú, könnyedén hajlott serte, mely a szárreszen álló kisebb, gyengébb sörtevel párhuzamosan áll.

Nagy-Szeben környekeről «*Linyphia terriola* KOCH» név alatt elősorolja SILL V. Magam nem ismerem.

SPEC. 14. FAL. LINYPHIA LEPROSA. OHL. CSINOS V. HUBSCHE S.

(lepor v. lepos = csinosság; talán az alak finomságáról).

Syn. 1865. *Linyphia leprosa* OHLERT «Arachnol. Stud» pag. 12.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 35, 56¹.

♀ Kicsiny; barna; a végtesten több \wedge alakú fehéres szögesikkel, mely oldalt egy-egy hosszcsik által összefűzetik; a hosszú lábak vörössárgák sötétebb csuklókkal. Fejmelle sárgásbarna, feketés, szegelylyel a mellreszen; fejeresze jól elválasztott, a mellrészből alig kiemelkedő; a szemek a fej bulján és jól kiállók. A mellvért és alajk sötét vörösbarnák.

A rágók módosan fejlettek, függőlegesen állók, barna-sárgák; sarlóalakú, éles körmük vöröses. Az állkapcsok vörössárgák, szelesek, végeiken elkerekítettek, oldalaik meglehetősen párhuzamosak. A tapogatók szennyessárgák, végük sertetüskés, a czombizzal egyenlő hosszúságú. A lábak karesűk, hosszúk, szennyessárgák, a csuklóban meglehetősen határozott barnás gyűrűvel, az ízek közepén néha elmosódó füstös gyűrűvel ekesítve; czombjaik fegyvertelenek, a száruk ellenben hosszú, sugáregyenes, csak kevéssé el- és gyéren álló sertetüskékkel fegyverzetek.

A végtest csúcsosan tojásdad, oldalról tekintve íves, hátfelen 8–9 \wedge alakú fehéres szögesikkel, melyek a fonók fele kisebbedve, mind határozatlanabbak. A hatodik csik táján egy fehéres vonás nyomul le a has felé; elől, az oldalakban egy finom, szintén fehéres hosszcsik látható. A has barna.

A szemek, a kis alakhoz kepest, nagyocskák és igen sűrűn sorakozottak. A középcsoport egy előre felé kissé szűkülő trapézbe elhelyezve s az alsó szemek a hátsóknál valamivel kisebbek; az oldalszemek a legnagyobbak. Az alsó sor távolsága a homlok szelétől körülbelül másfélszer annyi a mennyi e sor középszemeinek a távolsága a hátsó sor középszemeitől. A hátsó sor középszemei távolabb állanak egymástól mint a középszemektől. A zár egy aránytalanul terjedelmes és magasán kúpos, ripacsos köldök, egy sima, horgonyalakú (J), világos és felfekvő lemezzel, melynek nyele előre felé áll.

Mertekek: ♀ Törzs	3—3·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·3 »
I lábpár	7 »

Hosszaránya a lábakra 1, 4, 2, 3.

♂ csak valamivel karesűbb, kisse fejlettebb előtesttel, egyszínűen rozsdasárga hosszú lábakkal, egyébként a nőstényhez hasonló színezettel. A tapogatók módosan hosszú, vöröses-sárga nyelen, melynek térd és szárize rövid; mindkettő felül egy-egy kiválóbb, karesű, felálló, hosszú sertével; pikkelye kanálalakú, oldalt és befelé fordított, szennyes sárgás, szőrös; nemzőszerve barnásvörös, igen szövvényes, felülről és kissé hátulról tekintve egy befelé kanyargó, horogforma és hegyes köröm (C) látható, mely sárgás-vörösszinű.

Mertekek: ♂ Törzs	3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·4 »
I lábpár	8·5 »

E kis pók, a homályos helyiségeket kedelve, a nyári alakok közé tartozik: pinczegádorokban,

¹ Thorellnél a synonymák között tollbibiből áll: *Leptyphantus musciola* Menge, helyesen kell, hogy álljon *Leptyph. crypticola*, a mire az idézet többi része «p. 133. pl. 25. t. 54.» vonatkozik is.

kisebbszerű barlangokban, tarnák szájában es istalókban nem ritka; kis vitorlás hálóját olykor igen szűk helyiségekbe alkalmazza; júniusban (a delibb részeken) már ivarérett.

Találtam, magyar részeken: a Veterani barlang belső romjai között, a Tarczáról Tokajba vezető hegyi ut martjában, Alsó-Hámorban (Borsod «Hollós» fenyves, gyökerek alatt), Luesivnán (Liptó, Szakmáry Donát park, zugokban), Selmeczánya (Klingertarna előtti kőhalmok), Pribilina (Liptó «Zakameniszko» Pongrácz Adolf-fele major istalója); Ungvár környekeről (Muz. gy. Vidra Ferdinand), Erdelyben Sill emliti Nagy-Szebenből.

SPEC. 15. FAJ. LINYPHIA ROSENHAUERI. L. K. ROSENHAUER V. ROSENHAUER S.

(ROSENHAUER, kitünő német tejmészethúvár tiszteletére.)

Syn. 1872. *Linyphia Rosenhaueri* L. KOCH «Apterolog. a. d. fr. Jura»

♀ Igen kicsiny; előteste halavány rozsdasárga, végteste szürkés. A fej mell fejerésze egészen elkerített, a rágókra sarkaszerűen ráboruló; a mellrész kissé lelapulva szélesedő. A szemek igen kicsinyek (csak mikroskóppal vizsgálhatók), világos rozsdasárgás színökkel az előtest színebe enyészők, határozottan három csoportban állók. A közepes csoport négy szeme egy előrefelé igen szűkülő hossztrapezben; az alsó középszemek a homlok szelétől kétszer akkora távolságra, a mekkora a távolság köztök és a hátsó sor középszemei között; az oldalszemek nem érintkeznek, a hátsók a hátsó sor középszemeitől sokkal távolabbra mint e középszemek egymás között. A fejresz elválasztása a mellől igen sajátosságos oldalbenyomások által történik, úgy, hogy a fej hátulja nyújtványképen a mellrészen felfekvő. A rágók kiszélesedők és végükön láthatólag szétállók, rozsdasárgák; csipokörmük erős töből indulva igen hegyesen kifutó és rozsdavörös. Az allkapcsok a széles, felkörü alajk felett összehajlok, rozsdasárgák. A mellvert széles-szivalakú s a *negyedik láb pár csipői között nem hegyesedő, hanem tágult*. A végtest esucososan tojásdad, világos szürkés s ily színű a has is. A zár egy aránylag nagy, kiemelkedő köldök, hátsó szele fele, tehát a fonok felé tekintve, szép körded (ellipticus) nyílással; az egész zár színe rozsdavöröses.

Mertekek: ♀ Törzs 2.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell 1 »

E kevesse ismert fajt dr. HORVÁTH GÉZA kedves barátom az aggteleki barlang új ágából, mintegy 2500 ölnyre a bejáratától, fedezte fel a cseppgő köveken s több példányban szerze meg, melyek azonban, fájdalom, nagyobb alakokkal egy üvegbe teve, elpusztultak s csak egy ivarérett nőtény, bár lábaitól es tapogatóitól megfosztva, mégis oly állapotban maradt meg, hogy a faj megkülönböztetése biztosan keresztülvihető volt. A szemállás es zár, a fej alakja es oldalbenyomásai, színe, kétsegtelenne teszik a KOCH L. fájával való azonosságát.

SPEC. 16. FAJ. LINYPHIA THORELLII. N. SP. THORELL V. THORELLS S.

(THORELL kitünő svéd Araneológus tiszteletére.)

(VII-dik tábla, 153, *a* szemes csoport, *b* szövkarmok, *c* a végtest hasfele a zárral, *d* a him tapogatója belülről.)

Igen kicsiny. Előteste es lábai egyszínűen, elenken barnásvörösek; végteste borsósárga. Semmi rajzok.

Fejmelle szivalakú, fejerészen kisse szélesedő, elkerített; a fejresz, oldalról tekintve, alig emelkedő s mindket oldalról sekelyen, esatornásan határolt; a hátgödör tetemes. A mellvert igen szélesen szivalakú, barnásvörös, alig néhány szőrrel. A rágók erősek, barnásvörösek, oldalról tekintve kissé hátrakapottak, alig egy-két szőrrel, simák. Az allkapcsok es az alajk barnásvörösek. A tapogató karsú, barnásvörös; terde, szára es különösen végze sok, részben sertetüskeszerű szőrözettel rakott; *bordáskörme nincsen*. A lábak

karesuk ; ezombjaik felülete igen keves sertekkel ; száraikon, a felszínen, 2—3 tapintó szőr, alul meglehetősen bő serteszőrözet; a lábvegek serteszőrökkel rakottak ; a lábveg bordás-körmei igen finomak, karesuk, sarló-szerűen hajlottak, bordaük szerfelett finomak ; a sánujakoróm igen karesu, egy bordájú (lásd VII. t. 153. *b*). A vegtest igen szabályosan tojásdad. A hátsó szemsor könnyeden behajló, az alsó könnyeden kihajló ; a két sor középsői egy előrefele szűkülő trapezet alkotnak ; az alsók kicsinyek ; az oldalszemek egy közös, lapos, feketes emelkedesen állanak s továbbra állanak az illető sorok középsőitől, mint e középsők egymás között egymástól.

A zár egy szivalaku, vörösbarna terese, melynek csúcsán (hátrafele), egy közel felkörű, tátongó kis nyílás látható (VII. t. 153. *c*).

Méretek: ♀ Törzs	2·6 $\frac{c}{m}$ ebből
fej mell	1 »
I láb pár	3·8 »
II »	3 »
III »	2·8 »
VI »	4 »

♂. Kisebb, különösen karesubb ; szemzetre a nőstényvel egyezik. A tapogató karesú, bunkós ; terdize rövid, vékony, száríze rövid es egyszerűen, eszeszerűen vastagodott ; pikkelye keskeny, kanál-alaku, szőrös, oldalt befele fordított ; nemzőszerve egy haránt es kigyózdva rovátkolt gyűjtöt mutat, melynek elejen egy kocsonyás dudor áll, a melynek alsó fele egy feketes, horgonszerű hajtókát visel. (VII. t. 153 *d*. a baltapogató külső oldaláról.)

Méretek: ♂ Törzs	2·4 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1·2 »

Ez az érdekes kis pók barlanglakó s kivált a «Szeleta» nevű, Borsodmegyében az Alsó-Hámorban fekvő barlangot lakja. A barlangnak inkább szinter- mint cseppköképződmenyei közül a legripaesosabb helyeket kedveli, hol a ripaesokon szövi szálaít, s a ripaesok köze menekül. A legsötétebb, szárazabb helyeket kedveli. Ezenkívül Schmezbányán a Glanzenberg altárna aknájának 148-dik öleben is megtaláltam. Eddig ismeretlen volt.

GEN. 4. NEM. ERIGONE. SAV. ET AUD.

(*Ηριγόνη* = mythol. név.)

Syn. 1825—27. SAVIGNY ET AUDUIN «Descr. de l' Egypte» (Ed. 2.) XXII, p. 319.

Vide : THORELL «On Europ. Spid.» pag. 85.

Igen kis alakok, rendszerint egyszínű vegtesttel. A rágók a lábvegekhez képest vastagabbak, végük fele szétállók. *Az állkapcsok töre igen kiszélesedett.* * A lábak nem tüskesek, hosszarányuk 4,1, 2,3. A nőstények tapogatója rendszerint nélküli a fogaskörmöt ; a hímek feje sokszor kirívó módon tornyosuló.

SPEC. 1. FAL. ERIGONE ALTIFRONS. (CAMBR.) HOMLOKOS ERIGONEPÓK. GESTIRNTE E.

(alti-frons = magas homlokú ; a hím kiemelkedő fejrészére ezélez.)

Syn. 1863. WALCKENAERUS alti-frons Cambridge «Descr. of 24 new Spec. of Spid» p. 33.

Vide : THORELL «Remarks» pag. 115.

(IX. tábla 194 ♂ erősen nagyítva).

♀ Törzse sötét ; lábai clenken sárgavörösek ; tapogatói hasonló színűek, végük bebarnított ; a rágók füstösen sárgák. A zár egy barnavörös, kevesse kiálló, terjedelmes, elfolyó szelű köldök, melyben egy, a test

* Rokon neme a «Walekenacra», mely szintén csupa apró alakot foglal magában s keskeny rágók által különbözik.

hossztengelyéhez haránt fekvő, egy zárt emberi szájhoz némileg hasonlító, duzzadozó szelű rés látható. A köldök a test hossz tengelye irányában egyenetlenül behorpasztott.

Mértékek: ♀ Törzs	2	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1	»
I lábpár	2·5	»

A fejmell módosan fejlett, fejeresze felvetett, bubos; a szemek rendes állásban a bubon elhelyeztek. Az alsó szemsor a homlok szelétől annyira áll, a mekkora a szemesoport szélessége (előlről hátrafelé és nem a test tengelyéhez ertve). A középszemek egy előre szűkülő trapezben elhelyezettek; a hátsó sor középszemei közötti távolság kisebb annál, mely a két sor középszemei között létezik, a trapez tehát szélességénél magasabb. Az oldalszemek nem érintkeznek s a hátsók valamivel közelebb állanak a hátsó középszemekhez, mint a mekkora a távolság ezek között.

A fejmell sötét vörösbarna, a mellyért fekete, a végtest szintén ilyen színű. A rágók vaskosak, végük felé kissé szétválók, néhány erős szőrrel ellátottak; a fejresz, tövükre sapkaszerűen borulva, homlok-részével tetemesen visszahanyatlik, úgy, hogy a rágók — oldalról tekintve — a szemek előtt tetemesen kiállók.

♂ karesűbb; színezete a nőstényével megegyező; feje kúposan és igen tetemesen kimagasló; a szemállás rendetlen. A kúp, oldalról tekintve, előfelen majdnem függőleges, csücsa alatt kissé behorpasztott, hátfelen a mellből nyergesen és hirtelenül kiemelkedő, csücsán sisakszerűen elkerékített. Két szem a kúp csücsa előszelén áll; két szem, előre nézve, a behorpasztás alsó szelén foglal állást. A kúp csücsa, előre-felé néző lapján megfekvően szőrös. Tapogatója olajsárga nyelű, terdize a czombíznek fele hosszát kissé meghaladja, száríze igen rövid, csészeszerű, felül egy szőrüstkkel; pikkelye kerek orrú, kanálalakú, szőrös, befelé és oldalt fordított, füstbarna; nemzőszerve meglehetősen egyszerű; oldalról tekintve egy vastag, kettős csavarodású, tömlőszerű, barnavörös gyűjtőt mutat, melynek csücsa alatt és aláfelé nézve, egy széles, nyelvyszerű nyújtvány látható.

Mértékek: ♂ Törzs	2	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	0·6	»
I lábpár	2·2	»

E parányi, szép pókot mint tavaszi alakot (májusi) Panesováról ismerem, hol a wojlovitzi erdő szelén ölbe rakott tölgyfalasábok kergén sürgött és szorgalmasan fejte röpülő szalaút. Biztosan meghatározott faj, melyet THORELL tamar is igazolt.

SPEC. 2. FAJ. ERIGONE APICATA. (BLACKW.). SÜVEGES E. KAPPIGE E.

(apicatus = csücsos, papisüveggel díszített; a ♂ fejének alakjára vonatkozik.)

Syn. 1850. *Nerieue apicata* BLACKWALL «Descr. of some newly discov. spec. &c. in Ann. and Mag. of Nat. Hist.» 2 Ser. VI, p. 339.

Vide: THORELL «Remarks» p. 112.

♀ Az előtest sötétes, szemyes rozsdavörös, a háttest sötét olajbarna, a lábak vörössárgák. A végtest rövidke és gyéren álló, megfekvő, fehéres szőrökkel. A zár egy vörössárga alig kiemelkedő tér, melyben a két tojóeső nyílása stigmataszerűen nyílik; e két nyílás között egy patkóalakú, metszesszerű rés egy nyelvvalakú téreset körít ().

Mértékek: ♀ Törzs	2·7	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1	»
I lábpár	2·5	»

A fejmell igen módosan fejlett; feje, oldalról tekintve, a mellrészből lankásan, egyenletesen kiemelkedő, elől elkerekített; az egész előrész szennyesen sötétes-rozsdavörös, barnás erézzel. A mellvért vörös-barna. A rágók erősek, végükön kissé szétválók, rozsdabarnák. Az állkapcsok és az alajk vörös-barnák. A tapogatók vékonyak, vörössessárga színűek, végük hosszabb a czombízénel. A lábak vörössessárgák; a czombok, alul, hosszabb szőrökkel, a többi iz tömöttebb szőrözetű. A végtest közel körded, felül-alul egy színűen olajbarna. A szemesoport közelebb áll a homlok szélehez, mint a mekkora a magassága. A közép-szemek egy előre felé kissé szűkülő trapezbe elhelyezve, a trapez szélességénél valamivel magasabb. Az oldalszemek nem érintkeznek. Az alsó sor szemei körülbelül egyforma távolságra egymástól, a sor kissé behajló. Valamennyi szem egyenlően nagyocska, a mikroskóp alatt kissé zöldesen csillámló.

♂ kisebb; színezete talán a nőstényével; szemesoportja csak kevéssé rendetlen. A fej búbján egy hirtelenül kiemelkedő, csecsszerű, szőrös kis kúp (innen a név: *apicata*), ez alatt a hátsó közép szempár, sokkal távolabb egymástól, mint a mennyire az alsó sor középszemeitől áll; az oldalszemekkel egyenes vonalba esik. Az alsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól, a sor könnyedén kihajló. A középszemek trapeze előre felé igen szűkülő, magasságánál szélesebb. A tapogató a pikkelyvel és nemzörös szszel együtt vörössárga; térdize a czombnak fele hosszát éri, szárize rövid, csészeszerű; a pikkely tompa orrú, majdnem kerekdeden és mélyen kanálalakú, szőrös, fölfelé fordított; nemzőszerve egyszerű szerkezetű; alulról tekintve egy dióhéjszerűen behorpasztott gyűjtőt mutat.

Mértékek: ♂ Törzs	1·9 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	0·8 »
I lábpár	2·2 »

Tavaszi, igen korai alak (márczius), melyet különösen a Bácskából ismerek. Mihelyt az enyhébb szelek megindulnak, e fajnak ezrei kezdik meg a fonalröpítést; leginkább a pusztá kóroin, ezek között pedig különösen az ernyős virágok ernyő maradványain és *Licium* kerítéseken nyüzsgönek s némely helyen 20—30 is található; ily helyeken azután a fonalmaradékok egész szőnyeget alkotnak.

Ismerem magyar részekből: Doroszlóról és Pancsováról.

SPEC. 3. FAJ. ERIGONE DENTIPALPIS (WID.), FOGASKEZŰ E. STACHELHÄNDIGE E.

(Dens = fog, palpus = tapogató; a tapogató czombízének fegyverzetére célezo.)

Syn. 1834. *Theridium dentipalpes* REUSS. «Zool. Misc. in Mus. Senckenb.» I, p. 242.

Vide: THORELL «Remarks on Syn.» pag. 101

♂ Feltűnően hosszú tapogató, melynek czombíze alul hat vagy hét erős foggal fegyverzett, térdize a végén egy lefelé álló, kapaszerű nyújtványnyal ellátott (lásd II. köt. IV. t. 83, *d.*). A fejmell sötét vörös-barna; a végtest fekete-barna; a lábak sárgászörösek, czombjuk néha sötétebb.

A fejmell fejlett; mellrész köröskörül felvetett szélű; fejerésze sisakszerűen kimagasló; világos barnászörös rágói, oldalról tekintve, előszökők.

Mértékek: ♂ Törzs	2·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·3 »
I lábpár	3·6 »

A rágók (II. köt. IV. t. 83, *b. b.*) erősek, végük felé elválók; az állkapcsok (II. köt. IV. t. 83, *c.*) tövüknél kiszélesedők, úgy mint a mellvért szépen sötét vörös-barnák. A végtest kissé nyújtott nyelecskével függ össze az előtesttel; különben tojásdad. A szemesoport a fej sisakszerű emelkedésén s azon kissé előre foglal helyet. Az alsó szemsor és a homlok széle közötti magasság közel akkora, a mekkora a rágók hossza. A négy középszem négyszögbe elhelyezett, az oldalszemek nem érintkeznek.

A tapogató hosszú, ezombize, alul a töve felé, fogaesolt és hajlott; térdize elől egy lefele álló, kapaszerű nyújtvánnyal, szárize fölesérszerűen kivastagodott, alul egy kis, csapszerű foggal. A pikkely a nemzőszervvel együtt úgy illeszkedik a szár föleserébe, mint a makk esesejébe. A pikkely kanálalaku, szőrös; nemzőszerve egy kétesavarodású vastag gyűjtőt, ennek a végén két tompa, kúpalakú fogat mutat.

♀ előttem ismeretlen.

Magyar részekből ismerem Tokaj környekeről (június). «Pest muzeumkert» jelzéssel a nemzeti muzeumban, gyűjté Frivaldszky János; erdelyi részekben csupán csak Szász-Vesszősön találtam.

SPEC. 4. FAJ. ERIGONE ISABELLINA. (C. K.). ISABELLSZINŰ E. ISABELLFARRIGE E.

(isabellina=szemnyes sárga szín, mely a megsárgult fehéreműhez hasonlít; a test színére vonatkozik.)

Syn. 1841. *Micryphantes isabellinus* C. Koch «Die Arach.» p. 109.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 129

♀ Világos. Előtteste sárgászörös; végteste szemnyes-szürkéssárga; lábai halvány vörössesárgák. A zár egy elől kissé szivalakra kimetszett, hátul a legzörös által elmetezett terjedelmes bemélyedés, melyben egy, a test hossz tengelyének megfelelő fekvésű, széles lemez látható.

Méretek: ♀ Törzs 2·8 $\frac{m}{m}$ ebből
 fej mell 1·2 »
 I lábpár 4·5 »

Hosszaránya a lábaknak: 4, 1, 2, 3.

A fej mell kissé szélesre fejlett, sárgászörös, szemnyesedő; fejrésze oldalról tekintve kissé bubosodó. A mellvért vörösbarna. A rágók erősek, végükön kissé szétállók; az állkapcsok vastagok, elől elkerekítettek, szemnyessárgák. A tapogatók sárgák; végükön csücsán alig észrevehetően füstösek, e végig a ezombnál sokkal rövidebb. A végtest kissé csücsosodó-tojásdad szőrös, sárgásszürke színű.

A szemesoport a fej bubján; alsó sora a homlok szélével amnyira, a mekkora a szemesoport magassága. A négy középszem egy előre felé igen szűkülő trapezbe elhelyezve; az alsó sor középszeme kisebb. A hátsó sor szemei egymás között egyenlő távolságra s a sor kissé behajló.

♂ előttem ismeretlen.

Eddig mint nyári alakot a Kárpátokból, a Usorbai tó környekeről ismerem. Erdélyben Kolozsvár és Nagy-Szeben környékén is előfordul.

SPEC. 5. FAJ. ERIGONE BITUBERCULATA. (WID.) IKERFEJŰ E. DOPPELKÖPFIGE E.

(bis és tuberculus = kettős dudor; a ♂ fejére vonatkozik.)

Syn. 1834. *Theridium bituberculatum* REUSS «Zool. Misc.» p. 216. (222).

Vide: THORELL «Remarks» p. 106.

♂ Előtteste vöröses sárgásbarna; végteste fényes, fekete, gyéren álló sárgás szőröcskével; lábai barnászörösek.

A fej mell fejrésze, oldalról tekintve, sisakszerűen emelkedett, az emelkedés bubján egy pár hossztojásdad, sima, világosabb dudor, egy keskeny köz által elválasztva; az e két dudor alatt majdnem függőlegesen lecsapott, széles homlokrészen, a szemek rendes csoportban állanak. A két sor középső szemei egy előre felé szűkülő trapezben állanak, mely távolabbra esik a homlok szélével, mint a mennyi a magassága.

A tapogató karsú; térdize legnagyobb vastagságánál kétszer hosszabb; a szár rövid, felülete kivájt, a kivajás szélén egy előre felé görbült, karsú túske, belső oldalának a végéből egy hosszú, karsú,

végig egyenlő vastagságú és előre irányozott nyújtvány áll, mely igen domború; nemző szerve igen szövevényes, egészben véve csavaros gyűjtővel.

Mértékek: ♂ Törzs	2·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·3 »
I lábpár	4 »

♀ A nőstény fején semmi dudor, a fejrész azonban emelkedett; színezete a hímével azonos.

A zár aránylag terjedelmes, köldökszerűen domború, barnászörös; közepén egy lemezszerű hosszbetét, mely a legzőrés felett \perp szerűen elágazik, a betét két oldalán egy-egy barnás, kerek térese látható.

Mértékek: ♀ Törzs	3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·3 »
I lábpár	3·6 »

E csimos kis pókot, mint igen kora tavaszi alakot, (márczius) csupán csak Erdélyből, Mező-Záh nádasaiból ismerem, hol a nádsszállakon előfordul.

SPEC. 6. FAJ. ERIGONE RUBENS. (BLACKW). VÖRÖSLŐ E. RÖTHLICHE E.

(rubens = vöröslő; a test színére vonatkozik.)

Syn. 1833. *Nerione rubens* BLACKWALL «Character, etc.» in London and Edinburg Phil. Mag.» 3. Ser. III, p. 189.

Vide: THORELL «Remarks» p. 129.

♀ Az előtest szép barnászörös; a végtest szürkés. A lábak téglavörösek. A zár vörösbarna; két szemszerű, párban álló nyílás között egy nyelvalakú, széles cikcly látható, mely a legzőrés előtt egy = alakú nyílásban végződik.

Mértékek: ♀ Törzs	3·3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·3 »
I lábpár	4 »

Hosszaránya a lábaknak: 4, 1, 2, 3.

A fejmell igen módosan fejlett, egyszínűen barnavörös; oldalról tekintve fejeresse egyenletesen es nem búbosan emelkedik. A mellvért barnászörös, egyszínű. A rágók vörössesárgák, végükön széthajlók; az állkapcsok erősek, hasonló szín mellett domborodók, elkerekítettek. A lábak karcsúk, végzeik szembe-tűnően vékonyodók; egészben élenken téglavörösek.

Az alsó szemsor közelebb áll a homlok széléhez, mint a mekkora a köz középszemei és a hátsó sor középszemei között. A négy középszem egy előre felé igen szűkülő trapezben elhelyezve, mely legnagyobb szélességénél sokkal magasabb. Az oldalszemek közel érintkezők, emelfogva a hátsó sor könnyedén behajló; az alsó sor tetemesen kihajló.

♂ előttem ismeretlen.

Ismerem mint nyári alakot (junius) S.-A.Újhelyről a «Kopasz» hegy esücsa növényzetről.

SPEC. 7. FAJ. ERIGONE RUFIPES. (LIN). VÖRÖSLÁBÚ E. RÖTHFÜSSIGE E.

(rufus és pes = vörös láb; a lábak színére vonatkozik.)

Syn. 1758. *Aranca rufipes* LINNÉ «Syst. Nat. Ed. X.» I. p. 621.

Vide: THORELL «Remarks» p. 126.

♂ A törzs sötetszínű; a lábak rikitóan sötetes-rozsdavörösek. A tapogatók térdize gömbszerűen kivastagodott; a rágók végei tetemesen az állkapcsokra esapottak (inclinatae).

Mertekek: ♂ Törzs	3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·4 »
I lábpár	4 »

A fej mell szelesedő, sötét vörösbarna; fejerésze módosan, lankásan emelkedő. A mellvert sötét vörösbarna. A rágók tövüknel igen vastak, végükön módosan szétállók s oldalról tekintve tetemesen az állkapcsokra csapottak, vörösbarnák. A tapogató erős nyelű, rozsdavörös; térdize dagadt, a szárizzal egyenlő hosszúságú; pikkelye tompa orrú, melyen kanálalakú, rozsdavörös, csuklója fele kisse füstös; nemzőszerve, alulról tekintve egy szeles, csavaros gyűjtőt mutat, mely egy kurtá, csőralakú, többször hasított embolusba végződik; a száríz szinten alulról tekintve egy befelé es oldalt álló, nyújtott sarkot tüntet fel.

A végtest fekete-barna, kisse tompa-tojásdad.

Az alsó szemsor távolabbra esik a homlok szeletől mint a mekkora a csoport magassága. A közepesemek egy előrefelé szűkülő trapezbe elhelyezettek; az oldalszemek közel érintkezők. Az alsó sor könnyeden kihajló a hátsó sor könnyeden behajló.

♀ előttem ismeretlen.

Csupán csak egy példányát ismerem a magyar nemz. Múzeum gyűjteményében; Nagyvárad körül gyűjtte MOCSÁRY S.

SPEC. S. FAL. ERIGONE CORNUTA. (BLACKW.) SZARVAS EL. GEHÖRNTE F.

(cornu = szarv; a fej bubjának kettős kiemelkedésére czélez.)

Syn. 1833. *Nerine cornuta* BLACKWALL «Character of some undescrib. Gen. and Spec. etc.» Lond. and Edinb. Phil. Mag. 3. Ser. III, p. 190.

Vide: THORELL «Remarks» p. 165.

♂ Törzse sötét szmü; lábai barnásvörösek. A fej bubján két egymás mellett álló, kupszerű, elkerekített hegyű kiemelkedes (innen a cornuta). A tapogató száríze egy hosszú, a pikkely domborúságához alkalmazkodó nyujtvánnyal.

Méretek: ♂ Törzs 2·4 $\frac{m}{m}$ ebből
 fej mell 1 »
 I lábpár 3 »

Hosszaránya a láboknak 4, 1, 2, 3.

A fej mell vörösbarna; oldalról tekintve, fejerésze bubosan kiemelkedő s e bubon két, valamivel világosabb, kúpos, felül elkerekített, simafenyű emelkedes, mindket oldalt mellettök még egy-egy kis domborodás. A tapogató vékonyas, vörösés sárga szmü nyelen; száríze, kehelyszerű, oldalról tekintve egy hosszú, szarvszerű nyujtványba kifutó, mely nyujtvány a kerekded orrú, melyen kanálalakú, aránylag kis pikkely domborúságához illeszkedik; — nemzőszerve, alulról tekintve egy egyszerű, hagymaalakú gyűjtőt mutat, melyből egy rugómodra kanyarított serte indul, a nélkül, hogy a pikkely alól kiállana.

A végtest fekete, keklő zománczezal.

♀ Fejmelle barnafekete; végteste majdnem gömbölyű; fekete, fenyű, finoman pontozott; lábai elenken teglavörösek. Fejmelle, oldalról tekintve, elől módosan felvetett; szemállása rendes. Az alsó sor középszemei annyira a homlok szeletől, a mennyire a hátsó középsőktől s ezekkel oly negyszöget alkotnak, mely szélességénél magasabb; mind a két sor középszemei kevesebbire mint szemátmérőnyire egymástól; — az oldalszemek érintkeznek.

A zár egy harántfekvő, hosszánál szelesebb barnás köldök, melynek legzörös felöli szelen egy prizma alakú, igen kis benyomás látható.

Méretek: ♀ Törzs 2·9 $\frac{m}{m}$ ebből
 fej mell 1·1 »
 I lábpár 3·3 »

A hím mint tavaszi alakot Páncsováról, a wojlovitzi erdő szeléről, bokrokról ismerem; a nőtényt Tokaj mellett tölgyfákról ráztam le. A hím Dr. THORELL azonosítá, a nőtényt nem merete meghatározni, Dr. KOCH L. ellenben a nőtényt határozottan *E. cornuta*-nak Bl. mondta (in. litt).

SPEC. 9. F. A. J. ERIGONE FUSCIPALPIS (C. K.) FÜSTÖSKEZŐ E. RAUCHHÄNDIGE E.

(fuscus = feketés, komor, palpus = tapogató; a tapogató színéről.)

Syn. 1836. *Micryphantès fuscipalpis* C. KOCH «Die Arachn.» III. p. 46.

Vide: THORELL «Remarks» p. 140.

♀ A törzs sötét szmü; lábai olajzöldesek. A zár kevesse kiemelkedő, két tojócsöve szemszerűen nyílik egy széles nyelv alakú lemez oldalain, mely lemez, a legzöres táján végződve, kivágott; a tojócsövek nyílása alatt es az illető oldalak fele szolgálva két domború borda. Egyike legkisebb alakjainknak.

Mertekek: ♀ Törzs 1·7 $\frac{m}{m}$ ebből
 fejmell 0·9 »
 I lábpár 2·8 »

A fejmell jól fejlett, sötét olajbarna; fejerése egyenletesen emelkedő, elől szélesedő és *tompán elkerített*. A mellvert feketes, hátul hegyesen kicsücsösödő. A tapogatók olajsárgák, szöröse; végzikük kisse füstös, néhány sertevel ellátott s oly hosszú mint a szár es terd együttve. A lábak szárain a szörözet között szinten 1–3 erősebb serte. A szemek aránylag nagyok. A középsők egy előrefele csak kevesse szűkülő trapezben elhelyezettek; a két sor középszemei közötti távolság közel olyan, a milyen a távolsága az alsó sornak a homlok szeptől. Az oldalszemek megközelítettek. A hátsó sor könnyedén behajló, szemei egyenlő távolságra egymástól. A vegtest kicsiny, kisse nyújtott-tojásdad, sötét barnás-fekete.

♂ előttem ismeretlen.

Csupán csak egy példány után ismerem, melyet a Gellertbegy Duna felőli oldalán, a silány növényzetben gyűjtöttem.

GEN. 5. NEM. NESTICUS. THORELL.

(νεστικος = ügyes szövő. Geschickter Weber.)

Syn. 1869–70. THORELL «On europ. Spiders» pag. 88.

A rágók a czomboknál gyengébbek; az állkapcsok az alajk felett összehajlók, elkerekítettek. A nőstény tapogatója karesu bordáskörömmel ellátott (II. k. IV. t. 84. c). Az oldalszemek érintkeznek, a középsők egy előrefele igen szűkülő trapezbe elhelyezettek. A lábak hosszaránya 1, 4, 2, 3; hosszuk es karesük. Barlang-, pince- es akna-lakó.

SPEC. 1. F. A. J. NESTICUS CELLULANUS. (CL.). BŰVŐ TAKÁCSPÓK. KAMMER WEBERSPINNE.

(cella = a rómaiaknál belső udvari eselészoba; talál az életmódra.)

Syn. 1757. *Araneus cellulanus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 62.

Vide: THORELL «Remarks» p. 79.

♀ Szennyes szürkessárga, feketes rajzokkal; lábai vörössesárgák, halaványak, sűrű gyűrűzettel tarkítottak. A mellreszeben széles, kerekded fejmell közbül egy előre es hátrafele kisse táguló barna hosszcsikkal. Zomók, kisse puffadt hasu alak, hosszú, karesu lábakkal. A fejmell, felülről tekintve, szélesen szív alakú, fejerése igen kicsiny, mellresze lelapított; az egész szennyesárga; a sekely hátgödörből, a szemek es a nyeleeske fele is, egy szélesedő, szennyesbarna, neha elmosódó csik indul, mely hátul a mell szeptét éri, elől pedig a szemesoportba feloszlik s a homlokon ismet előtűnik; a mellresz oldalai egy keskeny barna szegelylyel, mely a fejrész oldaláiban megszakad, de a homlokon ismet feltűnik. A mellvert halaványsárga,

szeleín elmosódva barnás, igen rendszeren szivalakú. A rágók aránylag veznek, az első lábpár czombjánál láthatóan vekonyabbak; oldalról tekintve, tövüknel igen kis mertekben terdszerűen kiállók — egyebiránt sárgásak s a csipőköröm táján vörösödők. Az állkapcsok szelesek, elől elkerekítettek, belső szelükön kissé kivágottak s ezért az ajk felett kissé összehajlók, vörössárgák s közepük táján kissé besötétítvek. Az alajk alacsony, szeles, elkerekített, vörössárga. A tapogatók halványsárgák, az ízületek végei határozatlan gyűrűzettel; a végiz kissé vöröslő, oly hosszú mint a czombiz, előreálló, hosszú szőrökkel borított, a végén egy karesú bordás körömmel fegyverzett.

A lábak hosszúk, karesúk, gyűrűsök; a czomb- es szárizek vegeiken es közbül is gyűrűsök. Valamennyi láb fegyvertelen, de meglehetősen hosszú, erős szőrözettel — még pedig tövetől vegeig — borítva. A végtest elől kissé keskenyedő, közepe táján puffadozó, végén kissé csücsösödő, hosszánál csak valamivel keskenyebb, oldalról tekintve igen domború; színe szennyessárga s e szín a feketés színnel úgy elválasztva, hogy párosan álló sárgás foltok keletkeznek. A fonók felett egy élénken kensárga folt, felette néhány V-alakú, hasonló színű rajz (ez utóbbi színezet a borszeszben elveszti élénkséget). A has szennyessárga a fonókból kiinduló V-szerű fekete rajzzal, melynek szárjai a legzőres táján az oldalakba is felnyomólnak.

Az alsó szemsor középszemei kicsinyek, feketék (nappali), a többi szem nagyobb es opalizáló (éjjeli); a negy középszem egy előrefele igen szűkülő trapezbe elhelyezett; az alsó es hátsó szemek közötti távolság körülbelül akkora, a mekkora a hátsó középszemek közötti. Az oldalszemek érintkeznek, az alsó sor középszemeinél kétszerre nagyobbak. Az alsó sor, előlről tekintve, egyenes s a középszemei közötti távolság egy oldalszem átmérőjét kissé meghaladó; távolsága a homlok szeptől nagyobb, mint a mekkora a középszemei s a hátsó sor közötti ter. A szemek teren néhány felálló hosszabb szőr.

A zár egy a legzőres felett elterülő, sárgászörös, közel felkör idomú lemez, két oldalt egy-egy sötétebb, vesealakú benyomással (a tojócsövek).

Mértékek: ♀	Törzs	5·2—5·5	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	2	»
	I lábpár	16	»
	A végtest magassága (terhes) .	3·5	»

♂ karesú, kicsiny; hosszú, vekony lábú. A lábak vörössárgák s a gyűrűzet legtöbbsnyire enyészett (néha a szárak végén eszrevehető). A végtest szürkessárga, a fonók felett néhány enyésző, sötét harántfolttal. A mellvert egyszínűen vörössárga. A tapogató vörössárga, nemzőszerűen nyujtványai vörössárgák; czombize hosszú, terd- es szárize rövid, az utóbbi kissé duzzadt; pikkelye kamalalakú, oldalt es befele fordított, csücsön egy szőrecettel, töven egy szarvszerűen oldalt es kifele elvaló nyujtvánnyal, mely egy finom tövisbe végződik; a belső nemzőszerű jellemezve van egy sötét vörössárga, vastag, befele kanyarodó nyujtvány által, mely előtt egy világosabb, horgosvégű, finom es hegyes embolus áll (a szövet oldaláról tekintve különösen szembetűnő).

Mértékek: ♂	Törzs	4	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	1·6	»
	I lábpár	16	»

E pók a barlangokat, pinczeket es aknákat lakja s minel nagyobb a mélység, a melyben tartózkodik, illetőleg a távolság, a mely a nap világától elválasztja, annál inkább esökkennek feketés rajzai, annyira, hogy néha csak a fonók feletti kensárga folt mutat nemi sötetes keretet. Tartózkodási helyein a nyirkosabb zugokat es üregeket kedveli, hol rendetlen, vitorla nélküli hurkolását alkalmazza. Az aknában oly mélységbe nyomul, a meddig meg élőlenyek előfordúlnak. Nevezetes jelenség az, hogy a barlangokban tartózkodó Tipulidák e pók hálójának szálain pihenőt tartanak úgy, hogy előlábakkal a szálakra akaszkoznak, a nélkül, hogy oda ragadnának, vagy a pók ezért nyugtalanokodnak.

Ismerem mint nyári alakot magyar reszekből: az Alsó-Hánor (Borsodmegye) barlangjaiból, u. m.: Szeleta es az u. n. Hermanbarlang, továbbá az ottani tuffkepletbe vajt pinczekből, Egerből a «Skopetz-ház»

pínczéiből; Selmezbányáról a Glanzenberg altárnából és ennek aknájából, lefele a mélység 148-dik öleig, «Biharmegye» jelzettel (Muz. gy. Frivaldszky János gyűjtése). Erdélyben Kolozsvártt, a muzeum épületében található.

GEN. 6. NEM. ERO. (C. K.).

(Valószínűleg *Ηρό* gör. személynév.)

Syn. 1837. C. KOCH «Uebers. d. Ar. Syst.» I, p. 8.

Vide: THORELL «On Europ. Spiders», p. 89.

A középszemek derek negyszögbe elhelyezettek. Az állkapcsok keskenyek az alajk felett erősen összehajlók. A fejmell magasan domború, majdnem felgömb alakú. A lábak ritkásan elhelyezett sertetűsekkel fegyverezettek; az első pár kisse meghosszabbított. A végtest magas domborodású, majdnem gömb-szerű, néha páros csücskökkel. Közepes nagyságon aluli alakok. Két faj.

SPEC. I. FAJ. ERO THORACICA. (WID.). VASKOS EROPÓK. BRUSTIGE ERO.

(thorax = mellkas; a fejmell fejlettségére vonatkozik.)

Syn. 1834 *Theridium thoracicum*, REUSS «Zool. Misc.» p. 213

Vide: THORELL «Remarks» p. 77.

♀ Sárga-barna tarka; lábai sárgák, sötét vörösbarna és sűrű gyűrűzettel. A fejmell szélességre és magasságra nevezé igen fejlett, sárga földön barna szegélylyel és középraajzzal. A végtest felül egy pár szemlésszerű csücsökkel. A fejmell magasan domború, fejeresze csak keskenyedés által elváló; az egész olajsárga. Az oldalszemek mellett egy-egy terjedelmes barna folt; a sekely hátgödörben egy sötét folt, kereszt-szerű, finom kisugárzással (+); az egész mellrész szélesen, befelé egyenetlen szelű szegélylyel bekerítve, mely szegély a szemek felé vékonyodva, a homlok szelét is bekeríti. A mellvért vörössárga, elmosódó barna foltokkal tarkított. Az állkapcsok vörössárgák, keskenyek s a nyelv alakú alajkra, mely az állkapocs hosszúságának kétharmadát meghaladja, reahajlók. A tapogatók sárgák, minden izük felül-alul barnán gyűrűzött, a végiz füstös, a czombiznel hosszabb. A lábak karesük, vékonyan végződők. Az első pár czombja erős, legnagyobb részében vörösbarna, két sárgás gyűrűs folttal, a többi pár és ízülete sárga, barnán gyűrűzött; a czombszár és második végizen három gyűrűs, ez utobbin tövenel két igen hosszú sertetűske.

A végtest gömbölyű, felül két, párban álló, szemlésszerű; apró csücsökkel, e csücsök előfelükön bebarmitottak, hátul sárgák, mely szim a végtest vegeig terjed. Az oldalak és a has sötéten barnasárgán mintegy porzottak.

A negy középszem dereknegyszögbe elhelyezett s a homlok szeletől oly távolságra áll, a mekkora a szemnegyszög magassága. Az oldalszemek érintkezők s a hátsók, e sor középsőtől valamivel távolabbra esnek mint a mekkora a távolság e középsők között.

A zár sötét vörösbarna, közbül egy nyelv alakú lemezzel, mely előre fele kikanyarodva a két tojó-csőnyílást pápaszem módra bekeríti.

Mertek: ♀ Törzs	3	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.6	»
I lábpar	6.6	»

Hosszaránya a lábknak 1, 2, 4, 3.

♂ előttem ismeretlen.

E csinos kis állatot csupán csak egyszer, mint kora tavaszi (márczius) alakot kaptam Doroszlón (Bácsmegye), nevezetes peteburkát ellenben több ízben találtam ugyanott, rendszeren teglarakásokban. E burok a legszebb készítmények egyike: barna, mintegy 4 $\frac{m}{m}$ átmérőjű gömböcske, mely egy finom, néha 18 $\frac{m}{m}$ hosszú nyelecsken csüng.

SPEC. 2. FAJ. ERO TUBERCULATA. (DE GEER). CSÜCSKÖS E. HÖCKERIGE F.

(tuber = púp; a végtest felületén álló púpokra vonatkozik.)

Syn 1778. *Aranea tuberculata* DE GEER «Mem. pour serv. &c.» p. 226.

Vide: THORELL «Remarks» p. 77.

♀ A végtest igen magas, felületén két pár szemölcszerű emelkedés. Sárgásan-barnán mintegy porzott. A fej mell módosan fejlett, felgömböszzerűen domború, halványsárga színű, barna szegelyvel, középsikkal és szemrajzzal.

A fejrész a melltől inkább csak a színezet által elválasztott. Az egész szemecsoport ugyanis barnás térsében elhelyezett, mely térséből az oldalszemektől a mellrész felé egy-egy szarvszerű folt kinyúlik s horgosan a hátgödör felé hajlik. A mellrész széle barnán szegelyezett, e szegély a nyelocske felett tágasan megszakított, a homlokon ellenben finomulva összeérő. A mellvért barna, a csipők állásának megfelelően sárga foltokkal díszített. A rágók sárgák, széleik kissé füstösek. A tapogatók vékonyak, sárgák, ízületük vége barnán gyűrűzött, a többi rész itt-ott barnán foltos, a végiz a ezombnál valamivel hosszabb. A lábak karesuk, sárgák, barna diszszel: az első pár ezombja a végén barna gyűrűs, hosszában rendetlen barna foltokkal borított; a száraz és második lábvégizek három-három barna gyűrűvel. A második lábvégiz töven két gyenge sertetüske.

A végtest gömbölkö, hátrafelé igen meredek, felületén két pár, egy előre felé szűkülő trapezben álló csücsökkel, melyek közül a hátsó pár az elsőnél valamivel magasabb és csücsösöb.

A zár két tágnylású tojócsövet mutat, mely közbül egy keskeny lemez által választatik el; a lemez fel- és alá felé horgonyyszerűen kikanyarodó.

A közép szemecsoport egy hátrafelé kevésse szűkülő trapezbe állítva: a hátsó sor oldalszemei ugyane sor középszemeitől körülbelül kétszer akkora távolságra mint a mekkora a távolság e sor középszemei között.

Mértékek: ♀ Törzs	3.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2 »
I lábpár	7.5 »

Hosszaránya a láboknak: 1, 2, 4, 3.

Keves példányát csupán csak egy lelhelyről ismerem: Rakamazról (Tokaj mellett), hol is mint nyári alakot a kincstári cserjesek leveleiről szedtem.

GEN. 7. NEM. MIMETUS. HENTZ.

(μίμητος: utánzott; valószínűleg a sok alakkal való rokonságra célezo.)

Syn. 1832. HENTZ «On North Amer. Spid.» in the Amer. Journ. of Scien. and Arts. XXI, p. 104.

Vide: THORELL «Remarks» p. 602 et PAVESI «Catalogo syst. del ragni del Cant. Ticino» 1873, p. 77.

A középszemesoport egy hátrafelé szűkülő trapezbe elhelyezett, az alsó sor középszemei valamennyinél nagyobbak, egymástól saját átmérőnyi távolságra állók. Az első lábpár *nekierősödött* és aránytalanul hosszabb a többinél (legalább a σ^2 -nél); e pár és a második pár szára és második lábvégize (metatarsus) egyenetlen, hosszú sertetüskékkel fegyverzett. (A nemet, az előttem fekvő magyar példány szerint jellemzem, kritikájába anyag hiányában nem bocsátkozhatom.)

SPEC. I. FAJ. MIMETUS LAEVIGATUS. (KEYS). SIKOS SZINÉSZPÓK. GLATTE MIMENSPINNE.

(laevigatus = megsimított; az alak némi csupaszságára látszik vonatkozni.)

Syn. 1863. *Ero laevigata* KEYSERLING «Besch. neuer Spinn.» in Verh. der k. k. zool.-bot. Ges. Wien, XIII, p. 378.

Vide: THORELL «Remarks on Syn.» p. 602. PAVESI l. c. p. 78.

♂ Az első és második lábpár czombja a többi párhoz képest erősödött és meghosszabbított; szára és második lábvégize hosszú, elálló tüskékkel fegyverzett; valamennyi lábezomb felül 3—4 tüskés, alul fegyvertelen. A fejmell vörössárga vagy sárga, a fejrész egy barnás áttört rajzzal besötétítve. Az állkapcsok függőleges állás mellett keskenyek, párhuzamosak (felül-alul egyenlő szélességűek), tövüknél világosak, egyébként (a hosszúság felső harmadrésztől lefele) barnások. A végtest sárgásbarna és gyéren álló, barnás gyűrűkből induló szőrökkel ellátva; az oldalak világosabbak; vége némi ezímerrel díszített. A fejmell hátul széles, a fejfelé jól csúcsosodó-szívalakú, boltozatos; a fejrész nem barázdák, hanem szín által elválasztott; e szín halavány szennyesbarna, a hátgödörből indulva a szemek felé ágasan, áttörötten terjed. Az egész testrészen gyéren álló szőröcskék, a melyek barnás, kerek és kiemelkedő szemölcsökben gyökereznek. A mellrész oldalai szegélynélküliek. A mellvért keskeny, sárgás, az I és II lábpár csipője előtt egy-egy barnás folttal. A rágók hosszúk, hengeresek, a kurta, erős csipőköröm táján alig lelapulók, finoman haránt ránczoltak, közepük táján foltszerű besötétítéssel, tövüknél világosak, azon alul sötétebbek. Az állkapcsok keskenyek, kissé csúcsosodók, a rágók végét elérik, sárgások; az alajk az állkapcsok felét érve meglehetősen széles, elkerekített.

A lábak közül az első és második pár igen hosszú, jelesen czombrészében erősödő. Az első pár czombjának vége vörösbarna karikával, a czomb egyébként alfélén nagyobb, oldalt kisebb, felül igen kis barnás foltocskákkal tarkázott. A negyedik pár szára és második lábvégize hossza közepén és a végén is egy barna gyűrűvel; valamennyi láb inkább tarka mint gyűrűs. Az első lábpár szára és második lábvégize sok hosszú és evvel elegyesen kisebb tüskékkel fegyverzett. A végtest az előtestnél csak valamivel szélesebb és nem hosszabb, kerekded, a végefelé alig csúcsosodó, hátfelén barnássárga, gyéren szőrös, a szőrök szemölcszerű, sötét emelkedésekből és karikákból indulnak; oldalai világos szennyesfehérek, a végtest közepe táján a hát lapjába benyulók; e benyulás hátrafelé feketén szegélyezett s oldalt és lefele folytatódva határát képezi az ékalakú ezímernek, mely a fonókig lehatol. A fonók alúlról és mindkét oldalról feketésen bekerítve. A has sárgás.

A középszemesoport egy hátrafelé szűkülő trapezbe elhelyezett, az alsó középszemek külön, nagyoeska, barna dudorokra elhelyezve kiálló és nagyobbak, a hátsók kicsinyek. Az oldalszemek közös, barna dudorra elhelyezve, érintkezők; a hátsók a hátsó középsőktől valamivel távolabbra, mint a középsők egymás között. Az alsó sor a homlok széléstől alig áll távolabbra, mint a mekkora egy középszemének az átmérője. Felülről tekintve az alsó sor erősen kihajló, a hátsó könnyedén behajló. A tapogató nyele sárga; térdize a száriznál rövidebb, csúcsán, felül egy felálló, egyenes, hosszú, fekete sertetüskével; pikkelye oldalt befelé fordított, kanáلالakú, felső szélén könnyedén kivágott, szőrös; nemzőszerve vörösbarna, előlről tekintve egy hegyes, borgosan hajlott és gyorsan vastagodó köröm látható.

Mértékek: ♂ Törzs	4·4 $\frac{mm}{m}$ ebből
fejmell	2·2 »
I lábpár	17·5 »
Hosszarány: 1, 2, 4, 3.	

E nevezetes pókot mint nyári alakot csak egyszer és csak egy ♂ példányban kaptam a Tokaj és Rakamaz közötti legelők fölgyein. A nemet Hentz, amerikai jeles araneologus, amerikai alakokra alapítá; egyik faja, az épen tárgyalt, azonban Európában is előfordul, de eddig inkább csak a legdelibb részekből (Sicilia) volt ismeretes. A nem elnevezését illetve lásd: THORELL «Remarks on Synonyms» pag. 602.

GEN. 8. NEM. DIPOENA. THORELL.

(Δίπονος = görög név.)

Syn. 1869—70. THORELL «On Europ. Spid» pag. 91.

A hátsó szemsor, felülről tekintve, láthatólag kihajló; az első lábpár a többinél hosszabb; a végtest gömbös. A fejrész homlokrésze a rágók hosszánál magasabb. A labakon semmi tüske. A rágók az első láb czombjánál gyengébbek; az állkapesok erősen összehajlók.

SPEC. 1. FAJ. DIPOENA MELANOGASTER. (C. K.) FEKETEHASÚ DIPOENAPÓK. SCHWARZBÄUCHIGE D.

(μελάς = fekete, γαστήρ has; a has színéről)

Syn. 1845. *Atca melanogaster* C. KOCH «Die Arachn.» X, p. 143.

Vide: THORELL «Remarks» p. 516.

♀ Elötteste barnásfekete; végteste oldalain és hasfelen fehér, barnásan porozott. Lábai fehéresek fekete gyűrűzettel.

Elötteste kicsiny meglehetősen domborodó; fejeresze egy barázda által meglehetősen elválik, kicsiny s előrefelé keskenyedő. Az egész elöttest erősen fenylik. A végtest aránylag nagy, olyan hosszú a milyen széles, hátfelén igen csekély mértékben lapított.

A végtest barnás porozata néha elmosódó harántesikokká is tömörül.

A szemállást lásd II. kötet IV-dik tabla 88 a.

A zár egy keresztbefekvő hosszukás dudorodás, a két végén világosabb sargásbarna, a közepen sötétebb és sekélyen behorpasztott.

Méretek: ♀ Törzs 3:3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 1 »

A ♂ előttem ismeretlen.

Az egyetlen példányt találta Moesáry Sándor Homonna tájékán, *Pinus sylvestris*en; egyezik azokkal a példányokkal, a melyeket Simon ur szívessegeből deli Franciaországból bírok.

GEN. 9. NEM. PHYLLONETHIS. THORELL.

(φύλλον = levél, νειθίς = szövő, fonó; a levelek összeszővésére-ezézőz.)

Syn. 1869—70. THORELL «On europ. Spid.» p. 90.

A középszemek közel dereknégyszögben állók; a hátsó sor középszemei ugyan e sor oldalszemeitől közel kétszer távolabbra állanak, mint a mennyire állanak a középsők egymástól. Az állkapesok keskenyek nyulánkok, alul kissé tágulók, az alajk az állkapesoknak egy harmad hosszát erő felkörü. A végtest szépen hossztojásdad, egyenletesen boltozatos. A lábak igen hosszúk és vékonyak. Világos elenk színezet. (A ♂ rágói nagyon fejlettek és sajátságosan fegyverzetek).

SPEC. I. FAJ. PHYLLONETHIS LINEATA. (CL.) VONALAS BOKORPÓK. LINIRTE STRAUCHSPINNE.

(lineta = vonalzott; a rajzra vonatkozik.)

Syn. 1757. *Araneus lineatus* CLERCK «Ar. Suec. p. 60. + ovatus p. 59. + redimitus p. 58.

Vide: THORELL «Remarks» p. 78.

♀ Világos ezitromsárga, vagy fehéres végtest, előrefelé egyenletesen elágazó két sor fekete ponttal, minden sorban öt-öt pont.

Válfaj: fehéres végtest, a pontsorok közötti tér vagy egészen vagy csak szélein, de szélesen, karmínpiros.

Az első lábpár szárának vége többnyire kirívóan feketés gyűrűvel. A világos fejmell hajszálfinom, fekete szegélylyel. A has közepe keskenyen feketés, elmosódó, széles, fehér szegélyzettel.

A fejmell módosan fejlett, fejerésze elválasztott, oldalról tekintve nem emelkedő; elől majdnem egyenesen elmetszett; az egész sárgás fehér; a mellrész hajszálfinom fekete szegélylyel. A mellvért közel háromszögletes, sárgás, közbül egy feketés halvány hosszúsíkkal. A rágók sárgásak, tövüknél kissé duzzadóok egyébként párhuzamosak; csipőkörmük rövid, erős, vörösbarna. Az állkapcsok (lásd a nem jellegeit). A tapogatók sárgásak végizük barna-szörös, oly hosszú mint a szár és térdiz együttvéve. A lábak hosszúk, karesúk, a végek a ezombokhoz képest nem igen vékonyodók, — különben sárgásfehérek, szinte áttetszők, szöröseek és fegyvertelenek. Az első lábpár szára a végén kirívóbban füstös, vagy feketésen gyűrűs.

A fonók körül négy fekete pont.

Az alsó sor középszemei feketék (nappali), a többi opalizáló (éjjeli); az alsó sor a homlok szélétől oly távolságra, a mekkora a középszemek négyszögének a magassága. Az oldalszemek egy fekete, közös domborodáson elhelyezve, érintkezők, a hátsók a hátsó középsőktől közel kétszer oly távolságra, mekkora a távolság a középsők között.

A zár egy alig kiemelkedő, aránylag kis, sötétbarna köldök, egyszerű fénylő, felvetett kerettel, mely a légzőrés táján megszakított.

Mértékek: ♀ Törzs	6—6.5 $\frac{mm}{m}$ ebből
fejmell	2.3 »
I lábpár	17 »

Hosszaránya a láboknak: 1, 4, 2, 3.

♂, igen karesu, hosszúkábú; rágói rendkívül fejlettek, szétállóak, hosszúk; csipőkörmük hosszu, a hegyén horgosan haljott; tövükhöz közel be és lefelé irányozva egy gyilokforma sárga, erős tövis (II. köt. IV. t. 85, b). Az első, második és negyedik lábpár szára végén egy feketés gyűrű. Az előtest veressárga, egy fekete középsíkkal, mely a nyeleske felett keletkezve a szemek közeleiben elenyészik, a szélesebb mellrész hajszálfinom fekete szegélylyel. A lábak vörössárgák és hosszúk. A végtest keskeny, hengerded igen élénken sárga, nagy, majdnem láncszerűen összefüggő, inkább folt- mint pontsorrall. A has feketés, kétoldalt egy-egy széles, párhuzamos, sárga hosszúsík. Vörös rajzú hímeket nem ismerek. A tapogató vékony nyelű, térd íze rövid, felül egy felálló vézna sertével; az egész ízület sárga; pikkelye csak módosan oldalt fordított, vörössárga, kanálalakú igen szörös; nemzőszerve módos nagyságú; vöröses gyűjtője egyszerű domborodású, rajta — oldalról tekintve — egy kurta, éleshegyes, árforma és kissé hajlott köröm látható, mely a kanal csücska alatt meredezik.

Nagyságra kissé változó.

Mértékek: ♂ Törzs	4.8—6.4 $\frac{mm}{m}$ ebből
fejmell	2 — 3 »
I lábpár	15 — 17 »

(A törzs merteke a kissé előre álló rágók kizárásával).

Rágó a nyitott körömmel együtt, a nagyobbaknál 3 $\frac{mm}{m}$.

Mint tavaszi és nyári alak e szép pók bokros és magasfüves helyeken, a havasok fenyőöveiben nem épen ritka, úgy kertekben is található, meg pedig mind két színváltozata ugyanazon a helyen. A sárga változat gyakoribb. Tulajdonságai köze tartozik a barangolás és más, jelesen Linyphia fajok hálózatának a bitorlása. Párzását nem láttam. Peteit rendszeren csöszterűen összeszótt levelekbe rakja a ♀, s kikelesöki, mely három hét múlva megtörténik, gondosan őrzi: a peték száma 50—60.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról (Museum kert), Szovátról (Mezőhavas fenyőöve 3000 lábíg), Gyergyó-Szt.-Miklós (Várhegy); magyar részekből: Pancsováról (Wojlovitzi erdő szele), Bázsiásról, Tarcazáról, Tokajból (a «Kopasz» alji szőlőkből), S.-A.-Ujhelyről («Magos» alja), Alsó-Hámor (Borsodmegye «Puskapor torony» rétje, «Mely völgy,» «Justavölgy,») Moesolyásról (Borsodmegye), Selmeczbányáról («Biharmegye» jelzővel (Muz. gy. Frivaldszky János), Pestről (Rakos «Zsivora mező» Muz. gy. Pével János)

GEN. 10. NEM. THERIDIUM. (WALCKENAER).

(*Theridion* = kis állat; az alakok apróságára vonatkozik.)

Syn. 1805. WALCKENAER «Tabl. d'Arach.» p. 72.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 92.

Kisebb szemek. A hátsó szemsor kömyveden behajló; e sor középszemei ugyan e sor oldalszemeitől oly távolságra esnek, mely a legnagyobb szem átmérőjének megfelel, vagy ezt kisse megluladja. Az alsó sor középszemei feketek (nappali) a többi szem opalizáló (éjjeli). A vegtest, a nőstényeke különösen, igen magasra domborodó, gömb vagy körtve alakú. A Theridium-nem fajai tisztán huokkótók s hálójuk közepébe idegen anyagból emyöt vagy harangot készítenek, a melyben lesnek s egyszersmind peteiket is őrzi (I. kötet II. tábla 52) Peteiket több versen tojva, minden részletet külön borsóalakú burokba szövik.

SPEC. I. F. A. J. THERIDIUM TEPIDARIORUM. C. K. VIRÁGHÁZI TÖRPEPÓK. GLASHAUS ZWERGSPINNE.

(tepidum = lágy meleg, innen: tepidarum = meleg virágház; a tartózkodása ezele.)

Syn. 1841. *Theridium Tepidariorum* C. Koch «Die Arachn.» VIII, p. 75.

Vide: THORELL «Remarks» p. 80.

♀ A Theridiumoknak nálunk legnagyobb faja (8 m_m törzs). Földszürke; a vegtest legtetéjén egy haránt fekvő, csucsaival hátrafele fordított, felhóldszerű fekete foltoeska, e foltoeska mögött egy kis enyésző sárgaság, mely a fonók fele meg néhányszor feltűnik, anélkül, hogy sávot kepezne. A lábak sárgás feheresek, a negyedik lábpár a végén vörösesen vagy barnásan, láthatólag gyűrűs. A vegtest igen magasra domború, hosszánál rendszeren valamivel magasabb.

A fej mell módosan fejlett, mellrésze a fejresznel nem alacsonyabb, az utóbbi csucsesodó, jól elválasztott; az egész egyszínűen szennyes barnássárga. A szivalakú mellvert világos barnássárga. A rágók gyengék, hengerdedek, párhuzamos oldalakkal, sárgászörösek. Az állkapcsok keskenyek, hosszuk, majdnem párhuzamosak, vegeik reszint es kifele elkerekítették s a rágók vegevel összecsoók; az aljuk az állkapcsoknak alig egy negyed hosszát eri, szeles es felkörű. A tapogatók aránylag rövidek, módosan fejlettek; sárgásfeherék; ezombizúk csupas, a többi iz mindinkább szőrösödő, a végiz sűrűn szőrös; a szőrözöt rövid es fekete.

A lábak szennyesárgák, feherék, az ízületek vegei alig kisse füstösödők, a negyedik pár szára vegeen egy meglehetősen szembetűnő vörösesbarna gyűrű; egyebkent feketes szőrökkel borítottak, fegyvertelenek. A vegtest, oldalról tekintve, majdnem kerek s csak epen a fonók táján kisse csucsesodó; hosszánál valamivel

magasabb és tetemesen keskenyebb, földszürke az említett fekete folttal, neha a folt mögött határozottan, fekete ω szerű ágrajzzal. A has barnás; szeles, határozatlan, feheres \perp szerű szegélylél.

Az alsó sor középszelei feketek (nappali) kisebbek, a többiek opalizálók (éjjeli) nagyobbak. A négy középszem derek negyszögbe elhelyezve, a hátsó középsők közötti tér egy hátsó középszem átmerőjének megfelelő; hasonló a távolság a hátsó oldal és középszemek között. Az oldalszemek érintkeznek. Az alsó sor a homlok szelétől távolabbra esik, mint a mekkora a távolság a két sor középszelei között. A homlok elkerekített, az alsó szemek előtt kiálló. Felülről tekintve az alsó szemsor kihajló, a hátsó behajló. — A zár egy egyszerű kerülekídomu vörösbarna keret, mely a legzörös feletti részen leginkább kiemelkedik; a keretben egy egyszerű domborúság látható.

Mértékek: ♀ Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3·5 »
A vegtest magassága . . .	5 »
I lábpár	15,5 »

♂ karesű, aránylag kicsiny; élénk rozsdavörös előtesttel és hosszú lábakkal; körtve alakú, hosszánál alacsonyabb vegtesttel, melyen a fekete foltocska neha igen kicsiny, a földszürke alapszínezet neha világos.

A tapogató rövid, rozsdavörös, terdize igen rövid, kitüntetett nélküli, szárize kehelyszerű s a pikkely úgy mint másfelől a gyűjtővel is mintegy összeforradt; a pikkely a szárba egy tompa nyujtvánnyal csuklódik, befelé és oldalt fordított kaná alakú, kisse tompa orrú. A nemzőszerv, kívülől oldalról tekintve, egy egyszerű hengeres gyűjtőt mutat, mely a pikkelyt teljesen kitölti s elül egy egyszerű, csavarodó, sötét színű, szarvalaku, hosszában csatornás embolusba végződik.

Mértékek: ♂ Törzs	5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2·1 »
I lábpár	18 »

Egy alak, a melyről azt tartja a tudomány, hogy külföldi növényekkel hozatott be Europa virágházaiába s meghonosulván, elterjedett. A virágházakat azonban mindenek előtt kedveli, hol a sarkokban terjedelmes hurokhálót sző. A nőstény 3—5 borsó nagyságú, barnás burokba helyezi el peteit s e burkokat a hálóba neha szetszórtan is elhelyezgetve, gondosan őrzi. Ismerem eddig, erdélyi részekből: Kolozsvárról (regi botanicuskert virágháza), Görgeny-Szt.-Imréről (kastély zugai); magyar részekből: Dunaszorosból (Ó-Ogradena mellett Bachmayer-fele füresztelep barakjai). — Juniusban ivarerett.

SPEC. 2. FAJ. THERIDIUM FORMOSUM. (CL.). DÍSZES T. GESCHMÜCKTE Z.

(formosus = jóltermett, szép; itt a színezett ékességéről.)

Syn. 1757. *Araneus formosus + lunatus* CLERCK «Ar. Suec.» p. 56, 52.

Vide: THORELL «Remarks» p. 81.

♀ A Th. tepidariórumnál állandóan kisebb (5—5·5 $\frac{m}{m}$ törzs); vegteste hosszánál sokkal magasabb (4·4 $\frac{m}{m}$), élénk és sokszínű rajzokkal borított, a rajzok a hát csücséből indulva ω szerűen bocsátkoznak az oldalakra. Az alapszín sokfélekepen változó; egy a fonók felett kezdődő s a hát legmagasabb pontját megközelítő, nyelvalakú, szélessegenel magasabb, világos czímer állandó. A negyedik lábpár szárának vege mindig clesen, sötéten gyűrűzött; a lábak mindig világos színűek, neha elmosódottan-gyűrűsek.

A fej mell módosan fejlett, fejeresze a háttal egy színvonalban s ékszerűen elválasztott, a mellreszhez kepest keskenyedő; színezete az alapszínhez kepest változó; a sötét, neha fekete alapszínezetű példányoknál rendszeren szennyesbarna, a vörössárga alapszínűeknél legtöbbször rozsdabarna s ez utóbbiaknál neha a fejreszen áttört füstös rajzzal. A mellvert szeme a fej mell hátrészeivel megegyező. A rágók hengerdedek, párhuzamos oldalakkal, az alapszínezethez kepest világosb vagy sötétebb vörössárga. Az állkapcsok

hosszúk, az alajk felett majdnem érintkezők, a rágók alatt neha csekély mertekben kiállók, rendszeren ezekkel egyenlően kinyújtottak. A tapogató kurta, végize kúposodó, sűrűn szőrös, a czomballal egyenlő hosszúságú, a szárnál kétszer hosszabb.

A lábak módosan fejlettek, sárgásak, vagy vörössárgák; az első lábpár szára neha besötétített, a negyedik lábpár szára végén mindig egy szembetűnő, sötétebb gyűrű.

A végtest magasan domborodó, oldalról tekintve egy hasas körtehez hasonlít, melynek csücsüt a fonók képezik. Alapszínezete feketes vagy elenken vörössárga, az uralkodó szín a végtest csücsön sötét foltokat képez, melyek neha egy emberi ábrázatra emlékeztető csoportosítást mutatnak. E foltok közül rendszeren egy fehéres ω szerű világos ágrajz nyomul mindket felől az oldalakba; szárain köze zárva, de nem altaluk szegelyezve terül el a nyelvalakú ezimer, mely ritkábban (a világos példányoknál) elmosódó. A has barnás vagy sárgás; a legzőrés mögött rendszeren egy fehéres harántfolt, oldalról neha egy-egy rövidke, fehér szegelyesik.

Az alsó sor középszemei feketek (nappali), tetemes dudorokon fekvők, a többi szem gyengén opalizáló (éjjeli). A hátsó sor közel egyenes, a középszemei közötti távolság a legnagyobb szem átmérőjét meghaladja s nagyobb annál a körnél is, mely a hátsó oldalszemeket a hátsó középsőktől elválasztja. Felülről tekintve, az elkerekített homlok a szemek előtt kiálló.

A zár egy kerülekidomú, kisse felvetett, keskenyszelű egyszerű nyilást mutat (\ominus).

Mertekek: ♀	Törzs	5.5 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	2 »
	végtest magassága	4.5 »
	I lábpár	10 »

Hosszaránya a lábknak: 1, 4, 2, 3.

♂ kicsiny, karesű, mindig (legalább saját tapasztalásom szerint) elenken rozsdavörös előtesttel és lábakkal; a végtest alapszíne rozsdabarna, rajzai összefolyók, a ω szerű fehér ágak azonban mindig megvannak. A negyedik lábpár szára a végén sötét gyűrűvel. A tapogató rozsdavörös; terd- és szárize igen rövid, az utóbbi cseszeszerű, pikkelye oldalt befelé fordított, kanálalakú, a közel gömbalakú es benyomott, egyszerű gyűjtő felett kinyúló. A gyűjtőből egy esőralaku, fekete, esavart s előre irányzott — a pikkely orrát meghaladó — embolus meredez kifele.

Mertekek: ♂	Törzs	3 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	1.2 »
	I lábpár	7.5 »

Az aljakban mindenütt közönséges alak, mely kertekben a kerítések zugaiban, a kert lakok gerendázatán, az ölfa közeiben, erdőben bokrok között, ernyővel ellátott hurokhalóját (I. kötet, II. t. 52) feszítgeti, rendszeren az ernyő alatt tartózkodik s a hálónak más mint preda általi megrezzenésére a földre ejti magát, hogy későbben a maga után fejtett fonalon ismét felkapaszkodjék. Nyár elején ivarérett. A nőstény 2—3 kis burokba szövö peteit s a burkokat az ernyő alá helyezve gondosan őrzi.

Ismerem, erdelyi reszekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról es Dieső-Szt.-Mártonból; magyar reszekből: Doroszlóról, Apatinból, Pancsováról, Palánkáról, Mehádiáról, Suppanekről, Orsováról, Jeselnitzáról, S.-A.-Újhelyből, Ungvárról, az Alsó-Hámorból (Hollós), Diós-Győrből.

SPEC. 3. FAJ. THERIDIUM DENTICULATUM. (WALCK.). FÜRÉSZES T. GESÁGTE Z.

(dens = fog, denticulatum, diminutiv = apró fogas; a végtest rajzára czélez.)

Syn. 1802. *Aranca denticulata* WALCKENAER, Faun. Paris. II, p. 208.

Vide: THORILL «Remarks» p. 83.

♀ Szürke (sárgásfeheresen es feketen porozott) gömbölyű végtest, felül egy, sárgásfehér, kirívó, mindket szelen csipkes szalaggal, mely a végtest elejétől a fonóig terjed. A fej mell barnás. A lábak sárgás-

feherek, barnásan, sűrűn, inkább foltozva mint gyűrűzve. — A fejmell kicsiny, szivalakú; fej és hátrésze egyenlő magasságú, a fejrész keskenyedő, ekalakra elválasztott, beekelődése végén sötettedő; az egész testrészt szennyesbarnás. A mellvert aránylag széles szivalakú, barna. A rágók aránylag hosszúk, hengeresek, párhuzamos oldaluak, vörösesbarnák. Az állkapcsok keskenyek, a felkörü, alacsony alajkra hajlók, az állkapcsok végét érők, különben barnák.

A tapogató sárgás, kurta, végze kisse kupos, szőrös, szára rövid, a végén egy keskeny barnás gyűrűvel. A lábak karesuk és vekonyak, halvány sárgásfeherék; ezombjaik néhány barna foltal, végzeik széles barna gyűrűkkel díszítettek.

A vegtest majdnem gömbölyű, hosszánál csak igen kevéssel alacsonyabb és alig keskenyebb; rajza mint fennebb. A has fekete, a fonók előtt egy nagy sárgásfehér foltal.

Az alsó sor két középső szeme fekete (nappali), módos dudorokon elhelyezett; a többi szem igen csekély mértékben opalizáló (éjjeli). Az alsó sor középszemei megkülönböztethetőleg távolabbra egymástól, mint a hátsó sor középszemei; ez utóbbiak közötti köz alig szem átmerőnyi. Az oldalszemek érintkezők, a hátsók a hátsó középsőktől valamivel távolabbra mint a középsők egymástól. A homlok széle a szemek előtt kisse kiálló, igen csekély mértékben behorpasztott.

A zár egy éles szélű, szepen kerekded, homorú kivájás (\ominus).

Mértekek: ♀ Törzs	3·8—4 $\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	1·4	»
I lábpár	6·8	»

Hosszaránya a láboknak: 1, 4, 2, 3.

♂ igen karesú; fekete eres, különben barna fejmelle szélesedő; vegteste fekete, enyésző csipkés szalagát világos, rikitó foltok jelölik; karesu lábai olajsárgák, sötetbarna foltokkal és gyűrűkkel ékesítettek. — A tapogató rövid; terd- és szárizei különösen rövidkek; pikkelye oldalt befele fordított, kanálalakú, jól domborodó; nemzőszerve egy vaskos egyszerű gyűjtő, mely a pikkely üret egészen kitölti, a végén két feketes, kicsiny dudorral.

Mértekek: ♂ Törzs	2·8—3 $\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	1·3	»
I lábpár	6·5	«

E csinos faj a köveket és sziklakat különösen kedveli, de ereszek alatt is előfordul, hol tavaszkor és a nyár elején hurokhálóját szövi s nyugvó helyet rendszeren resekben és ripacsok alatt keresi; ernyőt készíteni nem láttam. Juniában ivarertett. Ismerem magyar részekből: Orsováról (Allion-hegy), Mchadia (fehér kereszt sziklá, Damoclet csücsa), Ogradema (Csukár máre szikla), Baziásról, Szajol (csárda eresze), Tokajból (kőbánya), Alsó-Hámorból (Szeleta szikla), Pest vidéke (Muz. gy. Frivaldszky János), pesti temetők (Muz. gy. Pavel).

SPEC. 4. FAJ. THERIDIUM RIPARIUM. BLACKW. PARTI T. UFER Z.

(ripa = part, folyókról és patatokról; a tartózkodásról.)

Syn. 1834. *Theridium riparium* BLACKWALL «Researches in Zool.» p. 354.

Vide: THORELL «Remarks» p. 82.

(MENGE, «PREUSS. SPINN.» II, p. 153 sub. *Steatoda saxatilis*.)

♀ Elötteste világosabb vagy sötetebb gesztenyeszínű; vegteste szintén ilyen színű, hátfelen fehéres pontokkal és övekkel tarkított, az utóbbiak közül legjobban kirívó a vegtest közepe táján keresztbefutó öv, mely közepén meg van szakadva; hasfele gesztenyeszínű, ritkán nem fehéres pontozattal. Lábai világos-

sárgák világosbarna gyűrűzettel. A zár egy egyszerű elliptikus nyílás, mely párzás idején meglehetősen kiemelkedik.

Méretekek: ♀ Törzs	3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·5 »
I lábpár	7 »

♂ valamivel karesubb, hasonló színezetű. A tapogató térdizén egy hosszabb és egy rövidebb serte; a gyűjtő karikaalakú; az embolus a tövén széles, végefele hirtelenül arformára vékonyodó, mellette egy széles, levelalakra kimetszett tartó, egy erős, köbök alakú oldalfoggal.

Méretekek: ♂ Törzs	3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·2 »
I lábpár	7·5 »

Nagy-Szeben vidékeről «Th. saxatile Koch» név alatt felsorolta SILL V. Peldányokat nem láttam.

SPEC. 5. FAJ. THERIDIUM VARIANS. HAHN. VÁLTOZÓ T. VERÄNDERLICHE Z.

(varians = változó; a színezet állhatatlanságára céleoz.)

Syn. 1831. *Theridium varians* HAHN, «Die Arachniden» I, p. 93.

Vide: THORELL «Remarks» p. 85

♀ Zöldessárga. A végtest hátfelén néha két fekete, egyenetlenszerű hosszcsík, néha az egész felület tiszta fekete s csak az oldalak és a fonók feletti rész zöldessárga. A vörössessárga fejmellen egy széles barna középsík s ez állandó. A végtest jól kinagyasodott, olyan magas a milyen hosszú.

A fejmell kicsiny, szivalakú; fejezésze ékszerűen elválasztott, a mellrészszel egyenlő magasságu. A hátsó középszemektől indulva egy széles barna csík vonul a nyelecskéig vagy legalább a hátgödörig, hol rendszeren kissé összeszorul. A mellvért sárgásvörös, egy hajszálfinom, a csipőknek megfelelően megszakasztott fekete szegélylyel. A rágók keskenyek, hengerdedek, párhuzamosak, sárgásvörös csék. Az állkapcsok keskenyek, az alajkra hajlók, a rágókkal egyenlő hosszúságúak és sziműek. A lábak karesűk, igen vékonyak, világos zöldessárgák némi igen halvány gyűrűzettel. A végtest gömbölyű, halvány zöldessárga, változó fekete rajzzal, mely, ritkán, egészen is hiányzik, legtöbbször () szerű, egyenetlen szélű csíkot kepez, gyakran pedig egy fekete folt, mely két rövid szárát bocsát a fonók felé. A has zöldessárga.

Az alsó sor két középső szeme fekete (mappali), a többi szem opalizáló (éjjeli). A négy középszem derék négyszögben elhelyezve; a hátsó szemátmérőnyire egymástól s a hátsó oldalszemektől egy szemátmérőnel valamivel távolabbra. A hátsó szemsor sugáregyenes, az alsó kihajló s a homlok szelétől körülbelül oly távolságra, a mely középszem négyszöge magasságának megfelel. Felülről tekintve a homlok csak kevésse kiálló.

A zár egy sötét vörösbarna, a has világos színezetéből kirívó, aránylag terjedelmes és kiemelkedő köldök, mely egyszerűen kivájt: kerete, a légzőres legemelkedettebb oldaláról tekintve – szerűen kimetszett.

Méretekek: ♀ Törzs	3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1 »
I lábpár	7 »

Hosszaránya a láboknak: 1, 4, 2, 3.

♂ karesű, színezetre és annak változataira nézve a nősténnyel egyező; a fejmell barna csíkja sokkal élésebb, a szivalakú mellvért szegélye megszakadás nélküli. A hason a légzőres feletti rész barna, köldökszerűen kidomborodó. A lábak és a tapogató vörössessárgák. A tapogató rövid; térd és szárize igen rövid; pikkelye kanálalakú, jól bemélyedő; a több kigyózó forradást mutató, vörössessárga gyűjtő a pikkely

ürét egészen kitölti; oldalról tekintve a gyűjtő közepe táján egy belülről és lefelé álló fekete, eltompított végű nyújtvány látható.

Mértékek: ♂ törzs	2·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·3 »
I lábpár	6·5 »

E csinos kis pókot magyar részekben csak egyszer találtam mint nyári alakot (junius) több példányban, még pedig a Tokaj és Rakamaz közötti egyes tölgyfák koronáján, hol kis hurok hálóját szövö: ernyőt nem vettem észre. Erdélyben Kolozsvár körül bokrokon gyűjté Schusztzer Károly.

SPEC. 6. FAJ. THERIDIUM SISYPHIUM. (CL.). SISYPHUS T. SISYPHUS Z.

(Sisyphus, a mythos kőgördítője; a kis állat peteburkaira, vagy arra vonatkozik, hogy gyakran leejti magát s ismét az ernyőhöz kapaszkodik.)

Syn. 1757. *Araneus sisyphius* CLERCK, «*Aran. Suec.*» p. 54.

Vide: THORELL «*Remarks*» p. 86.

♀ Levelalakú színes hátmezővel, melynek fehér bordái a fehéres oldalakból nyomódnak be; a végtest vége felé egy, a fonóig lehatoló fehér közepesik; a hason, közel a fonókhoz, állandóan egy tompa háromszögletes fekete folt. A végtest gömbölyű s csak a fonók képeznek némi csúcsosodást. Az oldalak mindig szennyesfehérek. A hátmező közepe legtöbbször fahéjbarna, szélei szélesen feketék, az oldalakból benyomuló fehér ágak által levélmódra bordázottak. Az előtest és a végtagok sötétes vörössárgák, barnával jegyzettek. A fejmell szívalakú, fejerésze módosan elválasztott, keskenyedő; az egész sötétes vörössárga. A hátsó szemsortól, s oly szélesen mint e szemsor, egy barna csik indul s a hátgödron át a nyelecskeig tart; a mellrész szélei barnulók. A szívalakú mellvert egyszínűen vörössárga. A rágók keskenyek, párhuzamosak s ilyenek az állkapcsok is, melyek az alajkra hajlók, vörössárgák. A tapogató rövid, sárgászöröses; végíze kissé kúpos, hosszabb mint a térd és szár együttveve. A lábak karesűk, vörössárgák, a ezomb-tövek kivételével valamennyi csukló barnavörös gyűrűvel ékített. A végtest gömbölyű, színezete fennebb leíratott. A has, úgy mint az oldalak, szennyesfehér, néha barna foltos; a fonók előtt egy fekete, tompa-háromszögű folt. Az alsó sor középszemei feketék (nappali), a többi igen gyengén opalizáló (éjjeli), valamennyi közel egyforma nagyságú s egyformán kiálló. A négy középszem derék négyszögbe elhelyezett, a hátsók közötti köz több mint szemátmérőnyi s egyenlő avval, a mely a hátsó oldal és középszemek között létezik; felülről tekintve, az alsó sor könnyeden kihajló, a hátsó könnyeden behajló.

A zár egy egyenletesen és alig kiálló barna keret, mely egy kerekded \ominus egyszerű kivájtást bekerít.

Mértékek: ♀ Törzs	4·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·7 »
I lábpár	8 »

Hosszaránya a lábaknak: 1, 4, 2, 3.

♂ előttem ismeretlen.

Mint nyári alak és olyan, a mely a havasok fenyőövébe is felhatol, de az aljakban és sikon is található; gyakran előfordul. A havasokon jelesen a Juniperus-bokrokat kedveli, melyeken hurokhálóját feszítgeti, sűrűn és finoman bélelt, fészekszerű, lefelé néző ernyőjét rendszeren egy kiálló ág tői közé szövö, illetőleg magyarkból is összeszövögeti, itt örzi 1—2 gömbölyű, zöldesszürke peteburkát, mely mindössze 30—40 petét tartalmaz. Fiait eteti, úgy, hogy a hálóba akadt prédát hátsó lábához kötve, az ernyő alá viszi, ott megerősíti, mire a fiak elborítják s csakhamar ki is szívják az áldozatot. Himjét talánom nem sikerült.

Ismerem magyar részemből: Szajolról (Alföld), az Alsó-Hámorból (Borsodmegeye), esorbai tó, (Liptó, Kárpát, a fenyőövény), Lucsivnárol (Szepesmegeye, Szakmáry Donát parkja), Pribilinárol (Liptó, «Zakameniszko» Pongrácz-féle major), Likauka (Liptó, várhegy); erdélyi részemből: Kolozsvárról és a csiki havasokról (Nagy-Hagymás alja).

SPEC. 7. FAJ. THERIDIUM PICTUM. (WALCK.). FESTETT T. BEMALTE Z.

(pictum = festett; a színezet élénkségéről.)

Syn. 1802. *Aranca picta* WALCKENAER «FAUL. PAR.» II, p. 207.

Vile: THORELL «Remarks» p. 83.

♀ A végtest gömbszerű, felül tiszta fekete alapszínű; a háton végig egy elenk vörösbarnás hosszcsík, mely két oldalt levelalakra fogacsolt és finoman, hófeheren szegélyezett; a fogacsok eles-hegyesek; oldalai szürkék s a hát fekete színébe hegyes fogacsokkal benyomulók, úgy azonban, hogy a középsíkot nem érik s csipkészetők és a középsík fogacsai között a fekete alapszín szélesen elterül. Az előtest és a lábak világos barnásvörösek, az előbbi középsík és szegélyes, az utóbbiak barnák, sűrű gyűrűzettel. A fejmell módosan fejlett, kissé szélesedő; fejrésze ékalakra elválasztott, keskeny, bebarmitott, homlokrésze, felülről tekintve, a szemek előtt nem áll ki. A fejrész bebarmitása esíkszerűen folytatódik a hátgödron át a nyelecskéig. A mellrész oldalai szélesen es elmosódva bebarmitottak. A rágók hengerdedek, keskenyek, párhuzamosak, barnásvörösek. A mellvért szivalaku, barnásvörös, szelei szeles, elmosódó barna szegélylyel. Az állkapcsok keskenyek, a rövid elkerékített alajkra hajlók, a rágókkal egyenlő hosszúságra kinyulók. A lábak czomb- és szárize töven, végén és valamivel a közepén felül sötétbarna gyűrűs, a gyűrűk szabálytalanok, cikázók. A has fekete.

Az alsó sor középszemei feketek (nappali), a többi szem kevesse opalizáló (éjjeli); a négy közep-szem derék negyszögbe elhelyezett, a két hátsó közötti köz egy szemátnérőnél tágasabb; a hátsó oldalszemek a hátsó középsőktől valamivel távolabbra esnek, mint az utóbbiak egymástól. Az alsó sor es a homlok szele közötti tér a szemnegyszög magasságát alig meghaladó. A zár két, a legzőres felett fekvő hosszúkás, barnásvörös dudorodást mutat; inkább hártás mint chitines.

Mértékek: ♀ Törzs	4	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·8	»
I lábpár	10	»

♂ előttem ismeretlen.

Mindössze egyszer találtam a Kárpátok alján a esorbai tó környéken, Juniperuson, mint nyári alakot.

SPEC. 8. FAJ. THERIDIUM FRIVALDSZKYI. N. SP. FRIVALDSZKY T. FRIVALDSZKYS Z.

(Frivaldszky János jeles magyar term. búvár tiszteletére.)

(VII. tábla 154, a szemállás, b törzs, c első lábpár, d a ♂ tapogatója, e mérték.)

♂ Előteste világos barnássárga, szelein barna finom szegélylyel, közepén egy finom barnás hosszvonással, mely a fejrész felé villára oszlik, a szemesoportot azonban nem éri el. Lábai világos barnássárgák, minden íz vége széles, feketés gyűrűvel díszítve. A végtest felülete fehér, hat vagy hét fekete ponttal, melyből három a középre esik; a végén, két oldalt egy-egy terjedelmesebb fekete folttal. Hasa barnás. A foltok rendszeren kirívóan élesek, csak neha kissé összefolyók.

A fejmell szélesedő; mellrésze kördéd, közepén, hosszában, kissé esatornásan benyomott, a fej módosan emelkedett. A mellvért szivalakú, barnássárga, finom, fekete szegélyű. A szájrészek vörösesbe húzó-barnássárgák. A lábak hosszúk, igen karesúk, gyűrűzetük kirívó; minden terdiz esücsán egy finom tapintó szőr. A végtest tojásdad, oldalról tekintve kissé magas-ives emelkedesű.

A két sor középső szemei derék negyszögben állanak, az alsók kisebbek es feketek, a hátsók opalizáló. A hátsó szemsor alig észrevehetően behajló, az alsó kihajló; a hátsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól; az alsó sor középsői távolabbra a homlok szeletől, mint a hátsó sor középsőitől.

A tapogató karesú; terdize vastagságánál nem hosszabb, száríze meg ennél is rövidebb s külső oldala végéből egy hosszú, keskeny, tompavégű nyújtványt bocsát, mely, a nemzőrészhez alkalmazkodva, előre irányul. A gyűjtő külső oldala körtealakú, kissé lapított s e lapján egy kigyózó sötétebb csíkot visel.

Mertekek: ♂ Törzs	3·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1·5 »
I lábpár	11·5 »
II »	7·3 »
III »	5·2 »
IV »	7·5 »

♀ Elöttem ismeretlen.

E szép fajt a Tokaj és Bakamaz közötti tölgyeken találtam júniusban; Frivaldszky úr Pécs környékén gyűjtött szinten egy ♂ példányt. Júniusban ivarérett. Eddig sehol sem iratott le.

SPEC. 9. FAJ. THERIDIUM TRISTE. HAHN. GYÁSZOS T. TRAUER Z.

(tristis = gyászos; a sötét színre ezélez)

Syn. 1831. *Theridium triste* HAHN, Die Arachniden, p. 89.

Vide: THORELL «Remarks» p. 93.

♀ Sötét, fényes-fekete. A csipők, ezombok és lábvégek szennyes vörössárgák. Kis alak, kis fejmellet és hólyagszerű, nagy végtesttel, mely hosszánál sokkal alacsonyabb és fénylő, a fonók felett messze kiálló. A fej mell módosan fejlett, fejeresze emelkedett, mellresze a nyelecske felé lecsapott; az egész sötét-barna. A hátrafelé csak kevésse esücsosodó mellvert kissé domborodó, fekete-fényes. A rágók kevésse hengerdedek, párhuzamosak, barnák; az állkapcsok és az alajk fényesfeketek, az előbbiek az utóbbi felett összehajlók s a rágókkal egyenlően kiállók. A tapogatók vastosak; a végiz esücsosodó, a szárizzal egyenlő hosszúságú, alsó felén megfekvően szőrös. A lábak rövidek, kissé vastosak; csipőik és ezombjaik szennyes vörössárgák, az utóbbiak végükön barnán füstösek; a térd- és szárizek füstbarnák, a lábvegek vörössbarnán világosodók. A végtestnek hát- és hasfele fényesfekete. Az alsó sor középszemei feketék (nappali), a homlok felett kiálló tetemes dudorokra helyezettek; a többi szem élénken opalizáló (éjjeli). Mindkét sor középszeme hátrafelé szűkülő trapezbe elhelyezett, a hátsó sor középszemei közötti távolság egy szemátmérről kisebb; ugyan e sor oldalszemei a középszemektől másfél szemátmérrőnyi távolságra állanak.

A zár egy barnafekete negyszög terese, mely a legzőrés előtt egy hosszukás, keskeny, harántfekvő, egyszerű dudorodást mutat.

Mertekek: ♀ Törzs	3 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1 »
I lábpár	3 »

♂ előttem ismeretlen.

A lábak hosszarányát pontosan megalapítanom nem sikerült, MENGE szerint («Preussische Spinnen» pag. 176.) 1, 4, 2, 3.

Alakja szerint közelebb áll nemely Singákhoz, jelesen a Singa pygmaea SUND-ra emlékeztet; az éjjeli és nappali szeme közelebb hozzák a Theridiumokhoz, míg a szemállás, jelesen a középszemek trapeze, ismét eltávolítja azoktól. Mindössze, a rendszerezés szempontjából, a nehezen beosztható alakok egyike, mely nemely Singakkal együtt az Orbitelariák és Retitelariák között mintegy átmenetet képez.

Egyedül csak a Tokaj melletti legelők magános tölgyeiről ismerem, mint nyári alakot,

SPEC. 10. FAJ. THERIDIUM BIMACULATUM. (LIN.). KÉTPETTYES T. DOPPELPUNKT Z.

(bis és macula = kétszer pettyezett; a végtest felületén álló két világos ponttól.)

Syn. 1767. *Aranea bimaculata* LINNÉ «Syst. Nat.» Ed. XII, I, 2, p. 1033.

Vide: THORELL «Remarks» p. 87.

♂ Karesú; rendkívül hosszú, vékony első láb párral. Fejmelle vörösbarna; végteste tiszta fekete; lábai halavány szalmasárgák, tapogatói erősek, barnák. Fejmellének fejerése, oldalról tekintve, meglehetősen magasra felvetett; homloka a szemektől kifelé — a rágók tövére — rézsufosan lecsapott. (A magyar példányoknál a végtest két pettye merőben hiányzik.) — A mellvért széles szivalakú, vörösbarna, az alajk mögött kissé esúcsosan domborodó (mintegy golyvásodó). A rágók hengeresek, nyújtottak, párhuzamosak. A vörösbarna állkapcsok keskenyek, egymásfelé hajlottak, a rágókkal egyenlő hosszúságúak; az alajk széles, alacsony, elkerekített. A lábak vékonyak, karesúk, egyszínűen szalmasárgák. A végtest keskeny, kissé hengeres, végével igen módosan a fonók felett kiálló s úgy mint a has tisztafekete.

Az alsó szemsor két középszeme fekete (nappali), a többi szem csekély mértékben opalizáló (éjjeli); a négy középszem derék négyszögben áll. A hátsó sor négy szeme egyenlő távolságra egymástól, a közök körülbelül két szemátmérőnek megfelelők; e sor egyenes; az alsó sor, felülről tekintve, kihajló, a homlok szélétől nagyobb távolságra, mint a mekkora szemnégyyszög magassága.

A tapogató hosszú, aránylag erős, egészen barna; nemzőszerve hosszukás-bunkósan kivastagodott. A pikkely kanálalakú, oldalt befelé fordított s fekete, erős szőrözettel borított. A száríz messzire, nyújtva nyosan a pikkely ürébe nyomul, kívülről, oldalt tekintve, a pikkely vége fele egy oldalt kiálló, könnyedén hajlott, vastag, fekete és módosan hegyesedő embolus látszik ki.

Mértékek: ♂ Törzs	3	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.5	»
I láb pár	9.3	»

Hosszaránya a lábaknak: 1, 4, 2, 3.

♀ előttem ismeretlen.

Mint nyári alakot csupán csak egyszer találtam a Tokaj és Rakamaz közötti tölgyeken. Erdélyben találtam Nagy-Szeben környékéről a Sill V. gyűjteményében.

SPEC. 11. FAJ. THERIDIUM PULCHELLUM. (WALCK.). CSINOS T. HÜBSCHÉ Z.

(pulchellus = esinos, szépséges; a végtest díszére vonatkozik.)

Syn. 1802. *Aranea pulchella* WALCKENAER «Fauv. Par.» II, p. 208.

Vide: THORELL «Remarks» p. 89.

♂ Karesú, hosszulábú. A végtest sárgásfehér, felületen egy meglehetősen széles, levélmódra fogasolt, elejétől a fonókig nyúló, fahéjbarna közepcsik, mely hegyesen indulva gyorsan szelesedik, a fonók felé ismét egyenletesen keskenyedik, végre esúcsosan végződik. A fejmell és a lábak élénken vörössárgák.

A fejmell fejerése szelesedő, oldalról tekintve, kissé kiemelkedő, a mellrésznél sötétebb; a mellrész kissé lapuló, világos vörössárga. A szivalakú mellvért közbül világos vörössárga, szélein szélesen és elmosódva sötétebb. A rágók hengerdedek, párhuzamosak, jól kinyulók, vörössárgák; ilyen színűek az állkapcsok is, melyek keskenyek, az alacsony, elkerekített alajkra hajlók, a rágókkal egyenlő hosszúságúak.

A lábak közül az első pár a többihez képest igen hosszú, kissé neki erősödő, élénken vörössárga czombokkal, halványabb szárakkal, melyeknek végei ismét élénkebb vörössárga színűek; a többi láb pár halavány vörössárga czombbal. Valamennyi lábon a két lábvégig egy finom, barna gyűrű által elválasztott. A végtest az oldalakban egy, a nyeleske felől jövő, elmosódó bebarmitással. A has szennyes sárga-

barnás. Az alsó sor két középső szeme barna (nappali), a többi szem módosan opalizáló (éjjeli). A közép szemcsoport derék négyszögbe állítva; a hátsó sor középszemei közötti távolság egy szemátmérőnél sokkal nagyobb, ugyane sor oldalszemei a középsőktől körülbelül másfel szemátmérőnyi távolságra elhelyezve. Az alsó sor a homlok széletől körülbelül annyira, mint a mekkora a szemnégyszög magassága. A homlok függőleges.

A tapogatók nyele halványsárga, vékony; a nemzőszerv vörössárga, tetemesen kivastagodó és nyújtott; a térdiz a szárhoz kissé horgosan görbitve áll, a száríz kehelyszerű, kívülről és oldalról tekintve, kimetszett; a pikkely nyújtott, csúcsosan-kanálalakú, befelé oldalt fordított; a nemzőszerv egy csavaros vörössárga gyűjtőt mutat, melynek végén egy serteszzerű, hosszú, tisztafekete embolus felülről le- és befelé, majd a pikkely csúcsa felé kanyarodik s így egy vörössárga, a pikkely csúcsába belefekvő, törszerűen lapos és hegyes nyújtványt körülfog.

Mértékek: ♂ Törzs	3	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.5	»
I lábpár	7.5	»

Hosszaránya a lábaknak: 1, 2, 4, 3.

♀ előttem ismeretlen.

Mint kora tavaszi alakot (ápril) csak egy hímét ismerem Palánkáról (Bácsmegye). Erdélyből említi dr. Seidlitz és Sill.

GEN. 11. NEM. STEATODA. SUND.

(*στυατωδότης* = faggyús, zsíros; a test zsíros fényére vonatkozik.)

Syn. 1833. SUNDEVALL „*Conspectus Arach.*“ p. 16; (ad partem).

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 93.

Az oldalszemek érintkeznek; a hátsó sor behajló; valamennyi szem nagyobb mint a *Theridium* nemé. A hátsó sor középszemei ugyane sor oldalszemeitől oly távolságra állanak, mely kisebb a legnagyobb szem átmérőjénél. A végtest legtöbbször kurta-tojásdad, felületén kissé lelapított.

A rágók a lábak czombjánál vékonyabbak. A lábak fegyvertelenek. Ritkás, de annál terjedelmesebb vitorlát szövő fajok; a háló hurokkészlete, felül-alul terjedelmes, többnyire részöntösen fekvő.

SPEC. 1. FAJ. STEATODA CASTANEA. (CL.). GESZTENYESZINŰ FAGGYÚPÓK. KASTANIENBR. FETTSP.

(castanea = gesztenyebarna szín; az általános színezetre czélez.)

Syn. 1757. *Araneus castaneus* CLERCK, «*Aran. Suec.*» p. 49.

Vide: THORELL «Remarks» p. 91.

♀. Gesztenyebarna, szürkével elegyítve. Az előtest és a lábak agyagsárgák vagy barnásak, sötétebb gyűrűkkel. A végtest hátfelén a világosabb gesztenyebarna szín, egy az egész hátlapot elborító mezőt képez, mely a sötétebb oldalak felé, egy a végtestet vízszintes irányban körüljáró, hullámzatos fehér vonal által határoltatik. E körded mező egy, az egész hátfél hosszában végig vonuló, finom, fehér középesik által két félre oszlik, a fehér esikot a fonók felé 2—3 rövidke, finom, fehér harántvonalka keresztezi.

A has fehéres, a fonók és légzőrés közé eső középpterén két () szerűen álló barna folttal; a fonók két oldalán egy-egy commaszzerű barna vonalka. — A fej mell mellrésze szélesedő kerekded, módosan boltozatos, a hátgödörből esülagyszerűen elrendezett barázdák futnak a lábak felé s e barázdák közei sötétesek; a fej keskenyedő, ékalakra elválasztott, szennyes agyagsárga. A mellvért agyagsárga, kissé füstösödő szélekkel; különben szívalakú.

A rágók hengerdedek, aránylag kissé veznek, vörössárgák, a esipőköröm táján vörösbarnák. A keskeny állkapcsok az alacsony, elkerékített aljuk felett összehajlók, a rágókkal egyenlő hosszúságra kiállók, agyagsárgák, a végük felé vörösbarna, kissé határozatlan szegélyvel.

A tapogatók agyagsárgák, a szár és végiz vége kissé füstösödő, szőrözetük jelentéktelen; a végiz a szárnál hosszabb, a czombnál rövidebb. A lábak agyagsárgák (az élő állatnál e szín sajátos füstös-séggel fedett, mely a borszeszben gyorsan elenyészik); a czomb és száriz határozatlan, elmosódó közep és határozottabb véggyűrűvel; a második lábvég (metatarsus) vége szintén barnagyűrűs; különben arányos fejlődésűek, szőrösök; a szőrök apró, fekete gombocskákból indulnak. A végtest az előtesthez képest puffadó, szélesen-tojásdad, kissé lelapított, faggyúfényű, majdnem csupasz (színezetét lásd fennebb).

A szemek nagyocskák. Az alsó sor két középszeme fekete (nappali), a többi szem opálizáló (éjjeli). A négy középső szem deréknégyszögben elhelyezve egymástól egy szemátmérőnél kisebb, távolságra; a hátsó sor oldalszemei a hátsó középsőktől alig szemátmérvnyire. A hátsó sor — felülről tekintve — közel egyenes, az alsó kihajló; az utóbbinak a távolsága a homlok szélétől a középső szemnéyszög magasságánál valamivel nagyobb.

A zár egy világosvörössárga, jól kimagasló, kissé haránt elnyuló köldök, élen egy emberi zárt szájhoz hasonló hasitékkal, melynek közepéből egy terjedelmesebb benyomás nyúlik hátra felé (♂).

Mértékek: ♀ Törzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2·7 "
I lábpár	1·2 "

Hosszaránya a lábaknak 1, 4, 2, 3.

♂ Karesőbb, kerekdedre fejlett, élénkebb vörössárga színű előtesttel és lábakkal, egyébként a nőténynek megfelelő rajzzal.

A tapogató aránylag hosszú nyelű; térdize rövid, határozottan görbített, a száriznál sokkal rövidebb; a száriz a pikkely felé egyenletesen erősödő, úgy hogy a pikkely kapcsolati pontján a pikkely vastagságába mintegy átmenő. A pikkely kanálalakú, igen nyújtott, vékonyodó esücsba kifutó, szőrös; a nemzőszerv sárgászörös, világos, a pikkely üregét kitöltő és kissé esavaros; oldalról tekintve, a gyűjtőhöz illeszkedve és előre irányozva egy erős, sötét-vörösbarna nyujtvány látható, mely kissé oldalt görbült és hirtelenül esücsosodó.

Mértékek: ♂ Törzs	6·6 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3 "
I lábpár	13·8 "

E faj szorosán illeszkedik az ember háztartásához s csak igen ritkán található erdők szélén, ott is rendszeren emberi lakok közelében. A házak zugaiban, a szobákban épen úgy mint az éléstárakban, istállókban, nevezetesen pedig az árnyékszékekben, egész éven át bőven található. Ritka vitorláját nagy terjedelemre szövi a sarkokba; a vitorla felett és alatt terjedelmes hurok-hálózatot készít s a helyiséghez képest majd a falon, majd tágasb repedésekben lesi e prédát. Több példány hálója néha összeér, úgy, hogy több állat érzi meg azon egy préda beakadását s valamennyi kirohan. A legerősebb rendszeren elveszi kisebb szomszédja prédáját, melyet a fonalak elragása által kiszabadítva, hátulsó lábainak egyikéhez köt s így hálójába áteze-pel. A legnagyobb légyfelékkal, sőt erős bogarakkal (*Harpalus rufipes*) könnyedén megküzd s legyőzi. A préda beburkolását a hátsó lábpárral végzi. Sok ivarérett példánya résekben áttelel. Kora tavasztól késő őszig kapható s legalább két nemzedéke fejlődik ki egy idény alatt. Ritkás, gömbölyű, fehér peteburkát a sarkokba alkalmazza és gondosan őrzi. A hímek a párzás után gyorsan elpusztulnak; a nőstények az ifjú nemzedékek kikelését bevárják, s fiakat a második vedlésig gondozzák, mire elpusztulnak.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Görgény Szt.-Imréről, Sárpatokról, Oláh-Fenesről, Parajdról, Gyergyó-Szt.-Miklósról, Nagy-Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemények) s még számos más pontról; magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Ujvidekről (setahely akácza), Zimonyból (te-

herhajók belseje), Pancsováról (Wojlovitzi erdő széle), Mehádiáról (kútházak), Orsováról (Contumacia), Báziasról, Szajolról, Rakamazról, S.-A.-Ujhelyről, Ungvárról, Parádról, Veszpremből, B-Pestről (Muz. gy. Pável és Moesáry).

SPEC. 2. FAL. STEATODA BIPUNCTATA. (LIN.). KÉTPONTOS F. ZWEIPUNCT F.

(bis és punctum = két pont; a végtest fehér rajzára ezélez.)

Syn. 1758. *Aranca bipunctata* LINNÉ «Syst. Nat.» Ed. X, I, p. 260.

Vide: THORELL «Remarks» p. 91.

♀ Megyszínbarna; a végtest felülete legtöbbször elmosódva világosabb. A végtest elejét egy fehéres vonal köríti; közepén, hosszában egy meglehetősen széles fehér esík vonul végig, mely közepe táján vagy megszakasztott vagy 2—3-szor kiszélesített, olykor elmosódott, gyakran pedig hiányzik is. A has közepe keskenyen barna, a fonókat — keskenyen — ugyane szín keríti; a barnaságban a légzérés alatt egy világos folt; a has külső szélei szélesen sárgásfehérek s e szín a fonókat is bekeríti. A fejmell sötét vörösarna, a lábak sárga vörösek, vörösbarnán sötétítve. Az egész test és végtagok szőrösek. A végtest az előtesthez képest igen puffadt, szélesen körded, kissé lenyomott, élénken zsírfényű.

A fejmell szélesre fejlett, majdnem körded, boltozatos; fejerésze ékalakra elváló, könnyedén emelkedett, keskenyedő, élől elkerekített. A mellvért vörösarna, durván pontozott, szőrös. A rágók aránylag véznák, hengerdedek, vörösbarnák. Az állkapcsok kissé szélesedők, egészen az alacsony, félkerek alajkra hajlók, vörösbarnák, végök felé kissé világosodók. A tapogatók vörössárgák, végizük bebarnitott, szőrös, a szárnál sokkal hosszabb, a ezombnál sokkal rövidebb. A lábak meglehetősen vaskosak, aránylag rövidek (a *St. castaneae*hoz viszonyítva), sárgásvörösek, barnásan inkább sötétítve mint gyűrűzve.

Az alsó sor két középszeme fekete (nappali), a többi szem élénken opálizáló (éjjeli); az élő állatnál az opálizálás szabad szemmel is látható); a két sor középszemei derék négyszögbe elhelyezve, az alsók meglehetősen kidomborodók. Felülről tekintve, a bátsó sor valamennyi szeme közötti közök szemátmérőnyiek, a sor közel egyenes, az alsó sor oldalszemei a középsőkhöz igen közel állók s e sor a homlok szélé-től oly távolságra esik, a mekkora a középső szemnéyszög magassága.

A zár sötétbarna, nem kiemelkedő; két tojócsövének kerek nyílása látható és egy \perp forma lemez által választatik el, illetőleg hátulról körítettik.

Méretek: ♀ Törzs	6.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.5 "
I lábpár	8 "

Hosszaránya a lábaknak 1, 4, 2, 3.

♂ Kisebb végtesttel, fejlettebb fejmellel, aránylag hosszabb, erős lábakkal. Színezete talál a nőstényével. A tapogató hosszú; térdize rövid, görbített, a módosan kivastagodott szárizzal *egyenlő hosszúságu*, mindkettő, felül, hosszú, erős szőrözettel borított. A nemzőszerv bunkószerűen s a szárnál sokkal vastagabbra kidagad, pikkelye oldalt befelé fordított, kanálalakú, a vége felé kissé résüntösen elmetsett; a nemzőszerv, a pikkely oldaláról s kissé előlről tekintve, egy szerfelett erős, hegyes, félkörbe görbített, vörösbarna nyújtványt tüntet elő, mely egy tühegyes, finom, fekete embolust körít.

Méretek: ♂ Törzs	5.2 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.3 "
I lábpár	9.5 "

Ennél valamivel kisebb is előfordul.

A *St. castaneae*nál sokkal ritkább s leginkább a szabadban, nevezetesen a fák elálló kérge alatt található, hol a szűk helyiséghez szabja hurokhálóját. Leginkább nyári alak. Szaporítását nem ismerem.

Találtam eddig, erdelyi részekben: Tordán (hasadék), Sárospatakon, Kolozsvárt, Nagy-Szebenben (Sill és Bergleiter gyűjtemény), Görgény-Szt.-Imrén és a Csikban (Balánbányán); magyar részekben: Doroszlón, Zomborban, Apatinban, Orsován, Pribilinan (Liptó, «Zakameniszko» Pongrátz-fele major), B-Pesten (Muz. gy. Frivaldszky I.), Ungvárt (Muz. gy. Vidra Ferdinánd).

SPEC. 3. FAJ. STEATODA TRIANGULOSA. (WALCK.). HÁROMSZÖGÖS F. DREIECK-F.

(triangulus = háromszög; a végtest fehér rajzaira ezélez.)

Syn. 1802. *Aranca triangulosa* WALCKENAER «Faun. Par.» II, p. 207.

Vide: THORELL «Remarks» p. 505.

♀ Előteste vörösbarna; a végtest felülete szép sötétbarna, fehéres diszszel ékesített; e disz szembe-tünő része a közep csik, mely rendszeren négy $\underline{\Delta}$ szerűen összetett háromszögekből áll, melyek nagyságsze-rint, a fonók fele, mindinkább esökkennek. A lábak rozsdasárgák, az ízek végei gyűrűsen sötétedők. A fejmell kercked, domború, fejrésze ékalakra elválasztott, keskenyedő, elől elkerekített. A mellvert vörös-barna, pontozott, gyéren szőrös. A rágók jól kinyújtottak, hengerdedek, párhuzamosak, barnavörösek; az állkapcsok a meglehetősen magas alajkra hajlók, szelestedők, világosh-vörösbarnák.

A tapogató rozsdasárga, módosan szőrös; végize a czomb hosszát megközelítő s oly hosszú mint a szár- és térdiz együttve. A lábak karesük, arányosak, rozsdasárgák, az ízek végei láthatóan sötétebb gyűrűsök. A végtest rendes-tojásdad, nem lenyomott, barna; felülete közepén a fennebb leírt csik-kal, oldalában egy-egy ékalakú es foltszerű darabokra szakgatott fehéres csikkal. A has barna, a fonók előtt ket világos, commaszerű vonalkával diszítve.

Az alsó sor ket középső szem fekete (nappali), a többi szem opalizáló (éjjeli). A négy középszem derek négyszögbe elhelyezve. A hátsó sor egyenes; a szemei közötti távolság egy szemátmérőnel valami-vel kisebb. Az alsó sor, felülről tekintve, könnyedén kihajló; távolsága a homlok szelétől másfelszer akkora, mint a mekkora a szemnégyzög magassága.

A zár egy a legzöres felett keretszerűen emelkedő barna köldök, a keretresz mögött egy egyszerű kivájással.

Mertekek: ♀ Törzs	6	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.5	»
I lábpár	12.5	»

Hosszaránya a lábakra 1, 4, 2, 3.

Válfa: ♀ szennyes fehér hassal es oldalakkal; a közepcsik háromszögei elfolyók, igen kiszélesedet-tek, éppen csak ket barna, hullámos csik közzé foglaltak.

♂ a nőstényhez képest igen kicsiny, karesú, fejlett előtestű. Lábai es tapogatói sárgák, nem gyü-rűzöttek. A kis végtest eleje fehéres, mire egy csik következik, mely csak ket nagyobb Δ -ból áll; a többi szín es rajz talál a nőstényével. A tapogató hosszú; szárize a térdiznel kétszer hosszabb, előrefelé egyenletesen vastagodó; a szár- es térdiz együttve a czombnál rövidebbek. A pikkely kanálalakú, hir-telenül csücsökbe kifutó, szőrös, oldalt befele fordított; nemzöszerve sárga; a külső oldalról tekintve egy esatórnás, vastag, szarvszerűen hajlott nyújtványt mutat, mely a pikkely hegyet nem éri el.

Mertekek: ♂ Törzs	3.5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.6	»
I lábpár	9	»

Deli alak, melyet Thorell tanár (l. e.) Flórencz es Nizza környeken gyűjtött, s melyet magam hazánk deli részeiből ismerem, hol a háztájakat, jelesen a kerti lakok ereszeit, az arnyekszekeket is lakja, s nyár derekán 1—2 ritka szövetű, hófehér peteburkot őriz, melyeket rendszeren gerendák es deszkák aljára erősít. Nem éppen gyakori. Gyűjtöttem Doroszlón, Orsován es Pancsován.

SPEC. 4. FAJ. STEATODA GUTTATA. (WID.). CSEPPES F. GETROPFTE F.

(gutta = esep; a végtest világos rajzára vonatkozik.)

Syn. 1834. *Theridium guttatum*, WIDER «Zool. Misc.» p. 235 (241).

Vide: THORELL «Remarks» p. 93.

♀ Igen kicsiny (törzs $2,2 \frac{m}{m}$), sötét barnásfekete; a végtest hátfelén egy négy fehér pontból álló középsor, az első két pont nagyobb; mind a két oldalban két-két fehér pontocska; a has barnásfekete. A lábak barnásvörösek sötétebb izvégekkel. A fejmell kerekded, a nyelecske felé szívformán kivágott, domborodó, sötét vörösarna; fejcsze ékalakra elváló, keskenyedő; az egész felület durván pontozva-ránczozott, apró, gyér szőrözettel. A mellvért szivalakú, sötét vörösarna, igen durván pontozott, gyéren szőrös.

A rágók hengerdedek, párhuzamosak, jól kinyújtottak, az állkapcsok vörösarnák, durva felületűek, az alajkra hajlók s a rágókkal egyenlő hosszúságúak. A tapogatók barnásvörösek, végzők valamivel hosszabb mint a szár- és térdiz együttveve, módosan szőrösök. A kissé vaskos lábak czomb- és szárvégei sötétedők. A végtest közel gömbölyű, zsírfenyű, szétszórtan pontozott keményes bőrrel fedett és igen gyér és jelentéktelen szőrözetű (színét lásd fennebb.)

Az alsó sor két középszeme fekete (nappali), a többi szem gyengén opálizáló (éjjeli). A középszemek derék négyszögben állnak. A hátsó sor négy szeme szemátmerőnyire egymástól; e sor egyenes, az alsó kihajló (az alsó sor távolságát a homlok szelétől pontosan meghatározni nem sikerült).

A zár egy barnásfekete, a legzőrés előtt és haránt fekvő, ránczolt hossznegyszögű lemezből áll, mely minden oldalán kissé kivágott, a hosszoldalakon nyílnak a tojócsövek.

Mértékek: ♀ Törzs	$2,2 \frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1 »
I lábpár	3,8 »

♂ karesűbb, feljettebb fejmellel, kisebb, kerek és gömbölyű végtesttel; egyébként a nőstény színezetének megfelelő; a végtesten élenkebb sárgásfehér pontokkal, melyek közül némelyik látszólag két felből áll. A tapogató vörösarna, hosszú és nagyon bunkós; térdize gyenge, rövid, szárize gömbösen dagadt rövid, a pikkelytől jól elválasztott, a térdizzel együtt a czombnál rövidebb. A pikkely kanálalakú, fekete-barna, szőrös; nemző szerve kívülről s oldalról tekintve egy egyszerű gyűjtőt mutat, melyből egy éles, hegyes, kurta, szuronyszerűen hajlott nyújtvány, e mellett egy λ alakú második nyújtvány meredezik; az előbbi a pikkely végét valamivel meghaladja.

Mértékek: ♂ törzs	2 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	0,8 »
I lábpár	4 »

Csak egy párt ismerek, melyet az Alsó-Hámor (Borsodmegye) sziklagörgetegeiben, mint nyári alakot gyűjtöttem (MENGE szerint a színezet világosba változó, lásd MENGE A. «Preussische Spinnen» sub *Crustulina guttata*, pag 168).

GEN. 12. NEM. LITHYPHANTES. THOR.

(λίθος = kő, szikla, ὄφρατης = szövő; a tartózkodásról véve.)

Syn. 1869—70. THORELL On Europ. Spid. p. 94.

Az oldalszemek nem érintkeznek egymással. Az alsó sor és oldalszemei közötti távolság sokkal nagyobb annál, a mely a középsők között fekszik. A két sor középszemei dereknégyszögbe elhelyeztetek.

A homlok alacsonyabb, magassága körülbelül a rágók felhosszának megfelelő. Az első lábpár a többinél hosszabb, * a lábak fegyvertelenek.

* A magyar fajnál, a mely előttem ismeretes; a többi fajokra nézve e jegy állandósága kétséges; lásd: THORELL «On Eur. Spid.» pag. 77.

SPEC. I. FAJ. LITHYPHANTES COROLLATUS. (LIN.). KOSZORÚS KÖSZÖVŐPÓK. BEKRANZTER STEINW.

(corolla = kis koszorú; a végtest rajzáról véve.)

Syn. 1758. *Aranca corollata* LINNÉ, «Syst. Nat.» Ed. X, I, p. 621.

Vide: THORELL «Remarks» p. 92.

♀ Barnásfekete. A végtest hátlapja finom, fehér diszszel; közbül hosszába sorakozott, rendszeren öt szerűen rendezett fehér foltpárral, melyek a végtest elején kezdődve, közel a fonóig érnek; az oldalakban, illetőleg köröskörül, egy fehér szegély, mely a végtest előfelén egyszerűen szalagos, hátsó felén ellenben cikázó. Az előtest sötét vörösbarna.

A fejmell szivalakú, fejerése keskenyedő, ekalakra, módosan elválasztott; az egész szép sötét-vörösbarna, igen gyéren álló fehéres, finom szőrökkel borított. A mellvert hátul majdnem elkerekített, szep sötét-vörösbarna, sok fehéres szőrökkel. Előlről tekintve a rágók keskenyek, párhuzamosak, aránylag kurták, körülbelül oly magasak, a mily magas a homlok a szemesoporttal együtt. Az állkapcsok az alajkra ráhajlók, kifelé résűntösek, a rágóknál valamivel rövidebbek. Az alajk szeles, kissé esuesosodó; valamennyi rész vörösbarna, elmosódva-világosb végekkel. A tapogatók vörösbarnák, egyszínűek; végük rövidebb a czombnál s oly hosszú mint a szár és terd együttvéve. A lábak arányosak; tökéletesen kifejlett példányoknál sötét vörösbarnák, a czombok töve elmosódva sárgás, ifjabb de szinten ivarerett példányoknál sárgászörösek s az ízek vegei vörösbarna gyűrűsök.

A végtest rendes tojásdad, meglehetősen nagy; hasán egy finom, fehéres, néha enyésző közepvonással, mely a légzőrés táján kezdődve a fonóig halad, hol vagy elenyészik vagy \downarrow formán oldalágakat boesát; a has két oldalán két () formán álló fehéres csik, mely hátul néha a fennebb leirt koszorúforma oldalcsikkal összefoly.

Az alsó sor két középszeme fekete (nappali), a többi szem opalizáló (éjjeli). A két sor középszeme dereknégyszögbe elhelyezve, mely szélessegenél valamivel magasabb; az oldalszemek nem érintkeznek, a közöttök lévő köz sokkal kisebb annál, a mely az alsó sor oldalszemeit az alsó középsőktől elválasztja. A hátsó szemsor könnyeden, az alsó jól kihajló.

A zár egy kissé bemélyedő térese, mely a nyelecske felől ∞ szerűen határolt es sárgavörös; légzőrés felől e téresebe egy barna, közel négyszögletes térese nyomul be, melyben a két tojócső nyílik.

Mértékek: ♀ törzs	4.4	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1.8	»
I lábpár	5.8—6	»

Hosszaránya a lábaknak: 1, 4, 2, 3.

Válfaj: egészen barnásfekete, csupán csak a háttest előfelén egy \sim alakú fehér iv.

♂ karesű; végteste keskeny, fejmelle szélesre fejlett; lábai aránylag hosszúk. Szinezete es rajzai találnak a nőstényeivel, az utóbbiak mindössze finomabbak, néha kissé enyészők. A tapogatók meglehetősen hosszúk; a térdiz igen rövid, majdnem gömbölyű, a száriz előrefelé tágasan kehelyalakú, mind a kettő együttvéve a czombnál rövidebb; a pikkely kanálalakú, esuesosan végződő, oldalt es befele fordított; a nemző szeryből, kívülről oldalról tekintve, egy, kissé előre es lefele irányozott, egy rövidkormányú madárújjhoz hasonló, hosszú, sötét színű nyújtvány meredez.

Mértékek: ♂ Törzs	4.7	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2	»
I lábpár	8	»

E csinos faj nem eppen gyakori. Mint nyári alak kedveli a kőgörgetegeket, hol a kovek alsó felén tartózkodik s az üregekbe szövö kis huokhálóját. Juniásban a nőstény lazaszövetű, hófehér peteburkat gondosan őrzi. A burkot mindig a kő alsó lapjára erősíti.

Találtam, magyar reszekben: Orsován («Graczká völgy» patak görgetegek), Bazián on es S.-A.-Uj-helyen («Kopasz» körakásai).

SPEC. 2. FAJ. LITHYPHANTES PAYKULLIANUS. (WALCK.) PAYKULL K. PAYKULLS S.

(Paykull jeles rovarász tiszteletére.)

Syn. 1806—8. *Theredium Paykullianum* WALCK. «Hist. Nat. d'Arab.» 4, 4.

Vide: THORELL «Descr. of several Europ. and N. African Spid. 1875.» p. 60—63.

♀ Nagy. Előteste sötét vörösbarna, végteste kekesbejárós fekete, elejének élén egy keskeny, halvány-arany-sárga körszalaggal, mely az oldalakban elenyészik; lábai sötét meggyszínűek.

A fejmell jól fejlett, jól elvalasztott fejjel, laposan domboru, gyengen fénylő, kevés szőrözettel. A mellvért szélesen szivalaku, sötét vörösbarna, fenyés, szőrözete apró gomboescakából indul, mi a vértnek szűrőszerű kinezest kölesönöz. A rágók sötétvörösbarnák, erősek, fenyések, a belső részen sárgás szőrözettel. Az állkapcsok szélesek, összecrök, fővük sötét vörösbarna, végök sárgásan elmosva-világosodó; az alajk majdnem felkerek, magasságánál szélesebb, a rágók hossza egy harmad részének megfelel. A tipogató karesu, sötét meggyszínbarna, módosan szőrös, végze oly hosszú, mint terde és szára együttve. A lábak karesú, fenyések, elegendő szőrösök, minden szőr egy kis gombból indul s így, a hol a szőr lekopott, ott apró ripacsok láthatók. A végtest nagy, domboru, kerekded, zsirfenyű.

Az alsó szemsor középsői feketek, a többi szem mind gyantásárga; a két sor középsői oly derék-négyszögben állanak, mely szélességénél magasabb; az alsó sor középsői s a homlok széle közötti ter sokkal nagyobb mint az a mely a két sor középsői között letezik; a hátsó sor középsői közelebb állanak egymáshoz mint soruk oldalszemeihez; az alsó szemsor igen módosan kihajló, a hátsó egyenes; az oldalszemek nem érintkeznek de közös, tetemes hosszududoron állanak.

A zár aránylag egy igen kicsiny, harántfekvő, egy léczszemhez hasonló hosszukás keret, melynek belsejét egy a keretnek megfelelő alakú, fenyés, keskeny dudorodás kepezi.

Mertekek: ♀	Törzs	12.5 $\frac{m}{m}$	ebből
•	fejmell	4.4	»
	I lábpár	16	»
	II »	13	»
	III »	11.5	»
	IV »	15	»

♂ Elöttem ismeretlen.

E nevezetes, kítünően deli alak feljedezesenek az érdeme Schuszter Károly kolozsvári tanítót illeti, ki e pókot Kolozsvár környéken silány növényzetű oly dombokon gyűjtte, a hol tücskök tartózkodnak. Az eddigi észleletek szerint e pók kioli a tücsköket, és elfoglalja lyukaikat, a melyekben valószínűleg tojik és peteit is őrzi. Schuszter ur tudósítása szerint az elfoglalt tücsöklyuk szája semmit sem mutat, a mi a pók jelenlétét elárulná. Az ásatás meg nem fogamatossított s így az életmód nemely részei meg ismeretlenek.

GEN. 13. NEM. ASAGENA. SUNDEVALL.

(á = πον. σσγγγγ = háló; tehát hálónélküli; arra látszik ezélni, hogy rendszeren kőborolva található.)

Syn. 1833. SUNDEVALL *Conspectus Arachn.* pag. 19.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 97.

A homlok magassága a rágók hosszúságával majdnem egyenlő. Az oldalszemek nem érintkeznek. Az alsó sor közep- és oldalszemei közötti távolság sokkal nagyobb annál, a mely az oldalszemeket egymástól elválasztja. A középszemek egy előrefele szűkülő trapezbe elhelyezettek. Az első lábpár a többinél hosszabb. A rágók a lábezomboknál gyengébbek.

SPEC. 1. FAJ. ASAGENA PHALERATA. (PANZ.) ÉKES KÖBÖRPÖK. GEZIERTE IRISPINNE.

(phaleratus = homlok- és mellősszel ékesített; itt a test világos rajzairól véve.)

Syn. 1801. *Phalangium phaleratum* PANZER «Faun. Insect. Ger.» pag. 78. 21.

Vide: THORELL «Remarks» p. 87.

♂ Az előtest vörösbarna, egyszínű. A végtest sötét barnafekete; hátfelén, elől, egy \uparrow szerű sárgás-fehér kirívó rajzzal, melynek íves része a végtest elejét körülfogja, szára a végtest középtengelyében, fekvő a végtest hosszának alig egy negyedét éri el; szemközt e szárral a fonók felől szintén egy fehér vonás nyomul a hát lapjába, mindkét oldalt pedig szintén egy-egy rövid sárgás fehér vonás indul húránt irányban, úgy hogy e fehér vonások \perp szerűen állva, négy részre osztják a végtest hátlapját. A lábak vörössárgák tetemes bebarnításokkal, vaskosak, valamennyi ezomb alul fűrészszerű fogakkal fegyverzett; e fogak az első és második láb páron egyenetlenek és részben szerfelett erősek (II. k. IV. t. 91. c).

A fejmell szélesre fejlett, a végtestnél nem keskenyebb s nem rövidebb; fejerésze oldalról tekintve kissé nyergesen elváló és emelkedő; az egész durván harántránczolt és karczolt, vörösbarna. A mellvért széles-paizsalakú, végén alig esücsosodó, durván szemesezett, közepén egy hasitékszerű hosszbenyomással, különben vörösbarna.

A rágók aránylag kurták, vaskosak, párhuzamosak, barnászvörösek; tövük a fejrész által mintegy sapkaszzerűen borított (II. k. IV. t. 91. b). Az állkapcsok vaskosak, egészen az ulajkra hajlók vörösbarnák. Az első láb páron a ezomb és szár-ízek vastagodottak, mintegy dagadtak, vörösbarnák, a térd és végzek vöröses sárgák, világosabbak; a többi láb páron csak a ezombok dagadozók. Az első és második láb páron a ezomb és szár — a többieken csak a ezombiz fűrészfogas. A végtest elől elmetesztett és keskenyebb mint az oldalvonások táján, melyeken túl tojásforma esücsban végződik. A has barnafekete.

A szemek aprók. Az alsó sor két középsője fekete (nappali), a többi opalizáló (éjjeli); a két sor középsői egy előrefelé módosan szűkülő trapezbe elhelyezettek; az oldalszemek közös dudorokra helyezve, de nem érintkezők; az alsó sor középsőszemei szintén közös dudoron állanak, a köztük és az alsó oldalszemek közötti tér sokkal tágasabb annál, a mely az oldalszemeket egymástól elválasztja. A hátsó sor alig észrevehetőleg behajló; az alsó könnyedén kihajló s a homlok szélével oly távolságra, a mely a szemtrapez magassága háromszorosának megfelel. A tapogató vaskos, nemzösszerve feltűnően vastag és hosszan-bunkós. A terdiz kurtá, a száríz kehelyszerűen és annyira vastagodott, hogy a pikkely tövének látszik lenni. A pikkely oldalt befelé fordított, kanálalakú, esücsosodó vége kissé esavarodó és oldalt kifelé forduló; nemzösszervét egy hosszú, erős, serteszzerű, a pikkely esücsához közel induló \mathcal{C} formára görbített embolus jellemzi, mely alsó görbületével a pikkely tövét eléri.

Méretek: ♂ Törzs	5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.5 »
I láb pára	5.5 »
IV »	6 »

Hosszarány tehát a hímével voltaképpen 4, 1, 2, 3.

A nőtény előttem ismeretlen, Menge szerint («Preussische Spinnen» p. 256) színezete a híméhez hasonló, vén korában a végtesten csak a fehér ívonal maradna diszül.

Saját gyűjteményemben I ivarórett hím Szász-Vesszősről Erdélyben, néhány hím a kolozsvári muzeumban, saját gyűjtésem. Egészben véve ritka s leginkább verőfényes gyepek és köves dombokon kapható, hol vagy barangol, vagy kövek alá megvonul. Ifju nemzedekét többször találtam Doroszlón és egyszer Lykaurán (Liptó) a várhegy verőfényes oldalán; ez utóbbiak harmadvedlésűek, színök azonos a leirt hím színével s csak az előtest és a lábak világosabbak, módosan fejlettek, az utóbbiakon a fűrészfogasolás merőben hiányzik; a tapogató bunkója nagy és síma. Ezekből következik, hogy a nemmel járó jegyek ezek között a lábak sajátságos fegyverzete az utolsó vedles alkalmával képződnek. Westring e fajnak czirpelő hangot is tulajdonít.

FAM. II. CSALÁD. SCYTODOIDAE. CSUPASZOK. NACKTSPINNEN.

(σχυτος = bőr, εἶδος = külső; a látszólagos meztelenségről véve.)

SUBFAM. I. ALCSALÁD. PHOLCINAE. KANCSALOK. SCHIELSPINNEN.

(φολκός = kancsal; a szemesoport sajátságáról véve.)

GEN. I. NEM. PHOLCUS. (WALCKENAER.)

(ut supra.)

Syn. 1805. WALCKENAER «Tabl. d'Arar.» pag. 80. (ad partem).

Vide: THORELL «On europ. Spiders» pag. 101.

Nyolcz szem; ezek közül három-három a homlok két oldalára csoportosítva nagyobb; a két csoport között, tehát a homlok közepén, két kisebb. A lábak igen vékonyak és rendkívül hosszúk. (A hímek nemző szervei igen szövevényesek, az egész tapogató rendkívül kivastagodott.)

SPEC. I. FAJ. PHOLCUS FORSKÅLII. THOR. FORSKÅL KANCSALPÓKJA. FORSKÅLS SCHIELSPINNE.

(Forskål jeles svéd kutató tiszteletére.)

Syn. 1870. *Pholcus Forskålii* THORELL «Remarks» p. 151.

♀ Végteste körtvealakú, szürkésfehér, feketés rajzokkal; magasságánál csak kevéssel hosszabb. A fej mell széles, tányéralakú, a hátgödörön túl egy mely esatorna, mely a nyelecske felé szélesedik; a mellrész szélei vastagon felgyűrődök; a fejrész keskeny, hosszas-élkalkakra elválasztott, a hátgödör előtt kissé elmetsett, és egész hosszában lemezszerűen kiemelkedő (II. k. IV. t. 92. b, c); felülről tekintve, a homlok toldalékszerűen a szemek előtt kiáll.

A mellvért szélességénél alig hosszabb, a negyedik lábpár esipői között nem esúcsosodó, különben vörössárga s gyéren szőrös. A rágók rövidek, hengerdedek, oldalról tekintve a homlokkal együtt térszerűen kiállók, vörössárgák és szőrösek, a esipőköröm táján kissé vöröslők. Az állkapcsok keskenyek, egészen az alajkra hajlók, esúcsaikkal összeérők; az alajk széles-háromszögletes, a mellvért'el összeforrott. A tapogató vékony; végíze hegyesedő, vörössárga, a száríznel hosszabb, a czombnál rövidebb; valamennyi íz hosszú, sertefele szőrökkel ellátva, melyek a szár és végíz felső felén különösen fejlettek. A lábak rendkívül hosszúk és vékonyak, vörössárgák, a czombíz felső végén, a száríz mind két végén élénk vörösbarna gyűrűvel ékesített. A czombok alul, felül és oldalt számos serteszerű tüskével (30—40) fegyverzetek. A végtest szürkés fehér, hátán elől rendszeren két feketés folt, mely haránt és párban áll, e folt mögött 5—8 \approx szerűen rendezett feketés ágrajz, mely a fonók felé mindinkább kisebbedik, (igen áztatott példányoknál és olyanoknál, a melyek épen vetkeztek, e rajzok néha igen határozatlanok, gyakran eltűnnek). A has szürkés fehér. A szemek barna gyűrűkbe foglaltak, gyantyszerű fényűek és színűek (szürkületiek); a szemtér mindkét oldalán három-három szorosan egy csoportban, széleik azonban nem érintkezők; e két csoport közelebb egymáshoz mint a mennyi az alsó sor középső két kis szemének a térfogata (haránt értve), e középszemek a homlok szélétől oly távolságra, mely az egész szemtér legnagyobb átmérőjét még valamivel meghaladja. A zár egy

kiemelkedő, háromszögletes, barnászörös köldök, melynek talpát az, egy zárt emberi szájhoz hasonló légzőrés képezi.

Mértékek: ♀ Törzs	6.5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.5	»
I lábpár	34—37	»

Hosszaránya a lábaknak 1, 2, 4, 3.

♂ karesűbb, kisebb végtesttel, egyébként színezet tekintetében a nőténynyel egyező, neha kissé celsebb rajzokkal. Az első lábpár czombján az alsó tüskesor erősebb tüskékből alkotott. A tapogató kurta, rendkívül vastag, majdnem hólyagos kinezésű, szalmasúrga, mintegy áttetsző; nemzőszervének alkatrészei barnás vörösek. A czombíz, aránylag vékony töből indulva, kúp alakra vastagodik, a térdiz igen rövid, a szár és czomb közé mintegy beekelt; a száríz, oldalról tekintve, tojás alakra dagadt, valamennyi íz között a legvastagabb; a végíz kurta és nem pikelylye alakított, csücsának külső oldalán egy hüvelykújszerűen kinyúló vörösbarna nyujtvánnyal, e mellett, a belső oldalon egy vékonyabb nyujtvánnyal; e nyujtványok alatt és befelé fordítva egy tökéletesen félgömb alakú, fehér gyűjtő dagadozik.

Mértékek: ♂ Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2	»
I lábpár	32—35	»

E faj eredetileg is magyar példányokra alapított (lásd Thorell *l. c.*), melyeket KEMPELEN LAJOS ur kapott, a melyek azonban tulságos ázás folytán a rajzokat nélkülöztek. Hazánk déli részében s itt különösen világosabb pinezésekben, árnyékos zugokban, istalókban igen gyakori s úgylátszik, hogy pinezésekben és istalókban az egész éven át megszakadás nélkül előfordul; ivarérett példányai kora tavasszal épen úgy mint késő ősszel előfordulnak. A sarkokban rendetlen hurkókból álló gyér hálózatott sző, gyakran sajátságosan rezeg; párzaskor az ivarok a pinezék boltozatán barangolnak. A nőtény nagy, gömbölyű petéit ritka szövettel gömbbé szövi össze s e gyömböt állkapcsaival tartva folytonosan magával czipeli, a peték száma 30—36. Ismerem, magyar részekből: Zombortól lefelé Orsováig.

SPEC. 2. FAJ. PHOLCUS PHALANGIOIDES. (FUESL.) LÁBAS K. LANGBEINIGE S.

(φαλάγγιον = pók, kivált a «kaszáspók»; a lábak hosszúságáról véve.)

Syn. 1775. *Aranca phalangioides* FUESLIN «Verz. schweiz. Ins.» pag. 61.

Vide: THORELL «Remarks» p. 145.

♀ Végteste hengeres, magasságánál kétszer hosszabb, szürkésfehér, egyszínű. A mellrész kerek, domborodó, fehéres, közbül egy terjedelmes vörösbarnás folttal, semmi csatornával. A fejrész, felülről tekintve, egyenlő oldalú háromszögletes, jól elválasztott, előtte a homlok csak kevéssé kiálló, a mellvért sárgásfehér, hajszálfinom vöröses szegélyzettel. A rágók kurtak, hengeresek, kissé előre irányzottak, vörössárgák. Az állkapcsok keskenyek, egészen összehajlók; az aljuk vastak, a mellvérttel összeforrott. A tapogatók vékonyak, sárgások; a végíz csücsosodó, a száríz vele egyenlő hosszúságú, felül hosszú szőrös, a czombíz nál rövidebb. A lábak rendkívül hosszúk, vékonyak, vöröses sárgák; a czombíz végén fehér, a térd barnászörös; a czombok sorban álló, szemölesszerű igen apró tüskékkel borítottak (tüskések?). A végtestet lásd fennebb; a has szürkésfehér.

A szemek fehéresek (éjjeli?), foglalatjuk csak barna foltos; a fej két oldalán álló három-három szem nagy, széleivel közel érintkező, a csoportok egymástól sokkal nagyobb távolságra mint a mekkora a közbül álló két kis, fekete (nappali) szem tereseje (haránt érve). Az alsó szemsor csak kevéssel távolabb a homlok szélétől, mint a mekkora az egész szemcsoport szélessége.

A zár terjedelmesen, köldökszerűen emelkedve, szürkés fehér; nyílása a légzőrés közepe fölé esve a légzőrés szegélyével együtt \curvearrowright alakú és barnás vöröses.

Mértékek: ♀ Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.5 "
I lábpár	47 "
IV "	31.5 "
II "	33 "
III "	25 "

♂ valamivel karesúbb; színezete a nőstényével azonos; a fej mell középfolta néha elhalványodott. A tapogató duzzadt, gyűrűze (trochanter) egy karesú tövisszerű nyujtvánnyal, a száríz hengeres, a térdíz kurta, mintegy beékel, a száríz előrefelé esüsesodó tojásdad, vastag, a végíz ninesen pikkelyléc alakítva, igen rövid, félgömbölyű rajta a gömbalakú fehères gyűjtő, közepén egy vörös, finom, a bronzszerű esikkel; a gyűjtő mellett s a végízből indulva oldalt és kifelé, egy a végén tetemesen szélesedett, elnetszett, ki és be nyomott nyujtvány, melynek belső ága vékonyabb, külső ága széles, mind a kettő kissé görbült.

Mértékek: ♂ Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.6 "
I lábpár	48 "
IV "	34 "
II "	35 "

E pókot magyar részekben csak egyszer gyűjtöttem Sopron megye Nagy-Barom nevű községében, tyúkólakban, hol bőven előfordult; a pesti nemz. Muzéumban két ♀ Rákos-Palotáról, hol Pável János gyűjté. Erdélyből ismerem Kolozsvárról.

SPEC. 3. FAJ. PHOLCUS PLUCHII. (Scop.) PLUCH K. PLUCH S.

(Pluch, mult századbeli természetbarát.)

Syn. 1763. *Aranca Pluchii* Scopoli «Entom. Carn.» pag. 404.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 147, 148.

♀ Az előbbi fajknál sokkal kisebb, végteste hengerded. Az egész állat világos hamuszín (borszeszben sárgásfehér); a fej mell némi halványbarnás rajzzal. Lábai vékonyak, hosszúk, sárgásfehérek, a czombyvégek fehérek.

A fej mell majdnem kerek; mellrészé kávéasan felvetett szélekkel és szakadozott barnás szegélyléc, közepén egy kettős esikkel, mely a fej hátsó szélét éri; fejerésze jól elválasztott, közel körded (haránt fekvő), előtte a homlok jól kiálló. A mellvért hátul elkerekített, különben sárgás, szélein a csipők állásának megfelelő világos foltokkal. A rágók rövidek, hengerdedek, oldalról nézve a homlokkal együtt ívesen kiálló. Az állkapcsok igen keskenyek, egészen a vaskos, közel háromszögletes alajk felett összehajlók, sárgások; az alajk a mellvérttel összeforrott. A tapogató vékony, sárga; végíze szőrös, hegyesedő, a szárnál kevésse rövidebb. A lábak hosszúk, vékonyak, végig szőrösek. A has a végtesthez hasonló színű.

A szemek fehéresek (szürkületiek); a középső két kis szem feketés (nappali); a fej két oldalán álló három három szem nagy, jól összeerő, feketén keretezve-, a két csoport egymás közötti távolsága valamivel nagyobb a két középszem teresejénél (haránt ertve); előlről tekintve a két középső szem a két legalsóbb oldalszemmel kissé behajló sort képez.

A zár egy tetemes hosszúságú barnásvörös, duzzadozó, harántfekvő dudorodás mely egy vastagajkú zárt emberi szájhöz igen hasonló.

Mértékek: ♀ Törzs	5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1.6 "
I lábpár	20.5 "

♂ néha alig valamivel karesubb a nősténynél, sokszor igen karesű. A ♀-nyel egyenlő színezetű. A tapogató duzzadozó, czombize hengerded, terdize igen rövid, mintegy beékel, szárize vastag, hossztojasdad; végize nem pikkelylve alakított, felgömbölyű, külső oldalán egy igen erős, vörösbarna, lapiczkás nyújtvány, melynek lapiczkája láthatólag behasított; e lapiczkás nyújtvány tövén egy kis mellék nyújtvánnyal.

Méretek: ♂ Törzs	4:3 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1.7 »
I labpár	2.2.5 »

Házak táján, jelesen ereszek alatt, zugokban epen oly otthonos mint a szabadban, hol a sziklás helyeket kedveli. Nyári alak, mely júniusban ivarérett. A nőstény 40—45 petét rejtő ritkás, kerek burkát, melynek szövete oly vékony, hogy a peték megszámlálhatók, folytonosan magával hordozza, még pedig állkapcsaival tartja a burkot, melyhez igen ragaszkodik s ha elvetetik tőle, sokaig keresgéli.

Ismerem: erdélyi részekből: Kolozsvarról, Szent-Lászlóról, Tordáról (hasadék), Várfalváról (Aranyos szorosán); magyar részekből: Mehádiáról, Orsováról, Ó-Gradenáról, Szajohról, Tarczáról, Ungvárról, az Alsó-Hámorból és B.-Füredről; (a Muz. gyűjteményében Ungvárról gyűjt. Vidra Ferd.).

SUBFAM. II. ALCALÁD. SCYTODINAE. HÁTASOK. BUCKELSPINNEN.

(vide «Scytodoidae.»)

GEN. 2. NEM. SCYTODES. LATR.

(vide «Scytodoidae.»)

Syn. 1084. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, pag. 134. (ad. partem.)

Hat szem, párosan és úgy állítva, hogy az egyik pár a fej elejére, egy-egy pár a fej oldalaira esik. A fejmell hátul magasán domboru. A rágók kiesinyek és véznák. A lábak egy sánja- és két bordáskörömmel.*

SPEC. 1. FAJ. SCYTODES THORACICA. LATR. HÁTAS CSUPASZPÓK. RUCKIGE NACHTSPINNE.

(thorax = mellkas; a fejmell domborodásáról véve.)

Syn. 1804. *Scytodes thoracica* LATREILLE «Tabl. méthod. in Nouv. Dict.» XXIV, p. 134.

Vide: THORELL «Remarks» p. 469.

♀ Zömök vaskos testű, vékonylábú alak. Sárgás, világos, nemi agyagyöröses lehelettel; az elő- és végtest úgy mint a lábak is feketen, párduezszerűen tarkáltak. A fejmell a végtestnél valamivel magasabb, előrefele ívesen esőkkenő; a fejresz keskeny, határozatlanul elválasztott, elejen két kis csücsökkel; az egész vörössesárga, czikázó, fekete szegélylvel és hasonlószerű áttört középrajzzal, mely a szemek mezejét is elfoglalja s a mellreszen két egymás felett álló szívyszerű 52 körrajzot tüntet elő. A mellvert keskeny-tojasdad, sárga; közepén egy kis, hasitekszerű benyomással, szeleim a csipők állásának megfelelő benyomásokkal. A rágók rövidek, véznák, vörössesárgák, tövüknel egy-egy fekete foltal díszítettek.

Az állkapcsok egészen az alajkra hajlók, mely utóbbi a mellverttel összeforrott. A tapogatók vékonyak, sárgásak, a czomb és száríz végén fekete gyűrűvel; a végiz árszerűen vékonyodó, a szárnál

* E jegy ellentéte a *Loxocoles* nem jegyének, melynek szintén 6 szeme van, de sánjakarma nincs. E nem hazánkban eddig még nem találtatott.

hosszabb, szőrös. A lábak vékonyak, hosszúságra nem aránytalanok, világos agyagsárgák, elesen rajzolt, sűrűn álló fekete gyűrűkkel; az első lábpár szára négyszer gyűrűzött. A végtest kerekded, sárgás, világos; felületen a fonók felett () szerű fekete rajz, mely a hát felé pontokra oszolva, két pontsort alkot, — töle mindkét oldalt még 2—3 összefolyó páros pont; — a has világossárgás több igen apró fekete ponttal, a tüdőfedők táján egy-egy nagyobb folttal.

A középső szempár a fej oldalesüeskei mögé esik, s az oldalpárokhoz közelebb áll, mint állanak ezek egymáshoz. A homlok egy ékalakú nyújtvánnyal a rágók töve közé ékelődik.

A zár bőrös, a hassal egyenlő színezetű bemélyített pontpárból áll.

Mértékek: ♀ Törzs	6	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	3	»	
I lábpár	9.8	»	

♂ előttem ismeretlen.

Ritka. Találtam Zimonyban az ottani hajóállomás penztári bodejának eresze alatt, hol Steatodák társaságában egy sarokba vonulva lesekedett; újabban Szarvason és Baján hasonló körülmények közt.

A nemz. muz. gyűjteményebe a legújabb időben Buda vidékeről került a Virányi-fele gyűjteménnyel.

FAM. III. CSALÁD. ENYOIDAE. BÚVÓK. SCHOBERSPINNEN.

(*Εγνώ* = Bellona, görög istennő.)

GEN. I. NEM. ENYO. SAV. ET AUD.

(vide supra.)

Syn. 1825—27. SAVIGNY ET AUDUIN «Descr. de l'Égypte,» ed. II, XXII, pag. 349. ad. p.)

Vide: THORELL «On Europ. Spiders» p. 108.

Az alsó szemsor majdnem egyenes, különben észrevehetőleg könnyedén behajló. A szemek láthatólag három sorban állók. Az alsó szemsor négy szeme közül a két középső sokkal nagyobb valamennyinél; e két középszem közötti hezag kisebb annál, mely a negyedik sor két szeme között letezik. A fej vastos, felgömbyszerűen elkerékített, bubján a szemesoporttal, mely messzire áll a homlok szelétől. Az alsó fonópár a felsőnél hosszabb.

SPEC. I. FAJ. ENYO GERMANICA. (C. K.) NÉMET BÚVÓPÓK. DEUTSCHE SCHOBERSPINNE.

(A magyar fajnév az életmódról, a német az első lelhelyről véve.)

Syn. 1837. *Lucia germanica* C. Koch «Uebers. des Ar. Syst.» I, pag. 19.

♀ Kicsiny. Előteste barnásvörös, végtestének felülete fenytelen-fekete, hasfele feheres s e szín az oldalakra is esüesökszerűen benyomul. Lábai vörössárgák, sötétebb ezombokkal. A fonók sárgásfehérek. A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

A fejmell barnásvörös, egészben vastos; fejerésze kissé nyújtott, elől tompán elkerékített, a mellrésztől csak kávas oldalbenyomások által elválasztott. Oldalról tekintve az egész fejmell a fejbübtől a nyelecskéig egyenletesen törpülő; hátgödre egy jelentektelen hosszhasitek. A mellvért szeles, kissé domborodó, hátul nem esüesosodó, barnásvörös, apró, feheres, pchelyszerű szőrözettel ritkán ellátott. A rágók barnásvörösek, módosan fejlettek, oldalról tekintve ékalakuak, kissé az állkapcsokra esapottak; tövükre

a fejrész sapkaszerűen borúl. Az állkapcsok keskenyek, a háromszögletes alajkra egészen rethajlók és a mellvértnél sokkal világosabbak. A tapogató vég- és száríze a czombnál husosabb; a végiz csuesosodó s oly hosszú, mint a szár a térdizel együttvéve.

A lábak karesűk, fegyvertelenek, rövid szőrrel borítottak, esípöik világos vörössárgák, a czombok vörösbarnásan befutva mintegy füstölve, a többi izek egyszínűen vöröses sárgák. A végtest rendes tojásdad, szélességénél nem magasabb; felül fekete, alul fehéres, mely utóbbi szín a légzőrés táján az oldalakba kiékelődik. A szemesoport sajáttságos; az alsó sor két középső szeme sokkal közelebb egymáshoz mint a leghátulsó két szem; ez utóbbi a többi szemtől messzire hátravetett; a két két oldalszem az alsó sor középsőivel mintegy háromszögben áll.

A zár igen egyszerű s egy alig kiemelkedő, nyelv alakú, vékony lemezkéből áll, melynek töve vörössárga, éle bebarnított.

Méretek: ♀ Törzs	3·5—4	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1·5—1·7	»
I lábpár	5	»

♂ előttem ismeretlen.

Ritka kis pók, melyet mint nyári alakot ez idő szerint csak B.-Füredről és az Alsó-Hámorból (Borsodmegye) ismerek. Az utóbbi helyen találtam lakházát, melyet palakövek alá helyez s a melyben peteburkát híven őrzi (I. köt. III. t. 56.). Vajjon azonos-e ez állat a SAVIGNY és ARDUIN Egyiptomból leírták Enyo nitidával, a mint ezt THORILL «On Eur. Spiders» p. 108 említi? ezt eldönteni nem merném; annyi bizonyos, hogy szemállítás és színezet szerint egyezik a KOCH idézett leírásával, a mint ezt THORILL tanár a revisió alkalmával el is ismeré.

SUBORDO III. ALREND.

T U B I T E L A R I A E.

(tubus = eső, tela = szövet)

CSŐSZÖVŐK.

Mindazon tulajdonképeni pókok, a melyek szervezeti alapon a többi hat alrendbe be nem illenek, a Csőszövők alrendjébe tartoznak. Az alrend valóságban polymorph s az átmenetekre nézve, a Kerekhálósok kivételével, minden más alrend felé hajló alakjai vannak.

+

A mily soknemű az alrend szervezete, oly soknemű az életmódja s oly sokneműek szövetei is; és hogyha a pókrend működési rendszerét egy szakadatlan egésznek tekintjük, akkor elmondhatjuk, hogy a csőszövők betöltik, elfoglalják azon hézagokat, a melyek a működési módok között különben létre jömmenek. Ugyanezt mutatja a soknemű alakrokonság más alrendekkel is.

A legfőbb pókszervek ez alrend körében változatosak. A szövő szervnél kettős és hármas karomrendszert találunk, mellette azt, hogy a kettőssel sajáttságos szőrtalpak együtt lépnek fel, melyek azt mutatják nekünk, hogy itt a specifikus pókműködés, t. i. a hálózás mellett, a járás-kelesnek is helye kezd lenni. A fonószerv hasonlóképen eltéréseket mutat; némely fonópárok megnyúlnak, több izületet kezdenek öltetni, s a cséverendszer másneműen van alkalmazva, tehát másnemű szöveteket is létesít.

A potrohosság az alrendből kimarad. Az erőteljes fej mellhez egy arányos végtest csatlakozik; a lábak arányosan erőteljesek s a hol nyújtottak is, ott is a járás-kelésre esik a súly. A míg a két megelőző alrend alakjainak táplálkozása legfőképen a háló berendezésétől, alkalmazásától s a türelmes leséstől függ, tehát bizonyos passivitást mutat, addig a csőszövényknél érvényre jut már az aktivitás is, mely az orozva támadásban nyilatkozik.

Az alrend azon csoportjaiban is, a melyekben a hálóra, egyáltalában szövetre aránylag még nagy súly esik (Agalenoidae = Illók), e szövetek jellege s így hatásmódja is lényegesen más mint a kerekhálósoknál és hurokkötőknél. Mert a míg az utóbbiak finom fonalzataikat a *repülő* rovarok útjába állítják s a rovarok épen azért kerülnek hatalmukba, mert a szövetet *nem veszik észre*, addig a Csőszövényknél épülő hálózatok, voltaképen szövetek, a *letelepedő* rovarokra céloznak, sőt nagy részben e rovarokat a letelepedésre, illetőleg a hálóba kerülésre mintegy esabítják. A Zugpókok (Tegenaria) terjedelmes, vízszintesen feszített leplei, melyek idővel még porosakká is lesznek, szinte hívogatják a letelepedésre helyet kereső legyet; így a Tölesérpók (Agalena) tölesérszerű leple is. Az Eretnékfélék (Amaurobiinae) oly helyiségeket raknak meg tapadós hálózattal, a melyek rovaroknak letelepedő vagy búvóhelyeket képezhetnek; így a Dictynapókok, Eretnékpók (Amaurobius) s az Illók (Agalenoidae) legtöbbször is.

Az Orzóknál (Drassoidae) már nem a szövetre, hanem a lábalkotásra esik a fősúly. Ezeknél a kettőskaromrendszer uralkodik, a lábak talpasok; ezek vagy elhaladó rovarokra orozva támadnak, vagy üregekbe — természetes és mesterségesekbe — rejtőzve lesik a betévedező prédát. Ennek még a vízi Búvárpók (Argyroneta) is megfelel, mely búvárharangját el-el hagyogatja s az Utricularia sűrűségében orozgat.

Általános tulajdonság ezen alrendnél az, hogy szövethálónál a lakhelyre nagysúly esik, némely családnál épen a főbb súly, s ez utóbbi esetben a szövet már csak a szaporodási és kifejlődési mozzanatokra s nem a táplálék beszerzésére való. Itt tehát kezdődik a lakhely állandósítása mellett, a mozgásnak bizonyos körben való szabadsága.

Lakhelyeik változtatásában kevésbé szabadok, a helyiség választásában is korlátozottabbak; és sokkal inkább a röhöz vannak kötve, mint a megelőző két rend; azon alakok száma, a melyek kő, rög, lehullott levél stb. alatt él és hat, ezen alrendnél már túlsúlyban van.

A függőleges elterjedésre nézve a fősúly az aljakra esik ugyan, de a magasba is messze mennek. A kárpáti Rejtpók (Cryphoesa carpathica O. H.) a magas Tátra csúcsain is él s viszont a barlanglakó pókok között a vak alakok, melyeket hazánkban még nem találhattam fel ugyan, de a melyek aligha hiányzanak, a föld méhébe hatolnak.

A nemzedékek sora legfőképen (nem mondhatom, hogy kizárólagosan), áttelelő alakok által tartatik fenn s a biztos áttelelés feltételeiről nem az anya, hanem az ifju nemzedék maga gondoskodik. Az anya őrzi peteit s gyámolítja ifjú nemzedékét, addig míg ez önállóan is megélhet.

FAM. I. CSALÁD. UROCTEOIDAE. BORZOSOK. ZOTTELSPINNEN.

(*ὄψα* = fark, *τετέ* = szőr; a fonók szőrös voltáról véve.)

GEN. I. NEM. UROCTEA. DUFUR.

(vide Urocteoidea.)

Syn. 1820. DUFUR «Descript. de cinq. Ar. nouv.» pag. 198.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» pag. 111.

A fej mell rövid, széles, veselakú; fejerésze kicsiny. A felső fonópár a többinél sokkal hosszabb, két ízű, a második íz hosszú, összenyomott, alul eseev. Nyolcz kerek, kiálló szem; ezek közül négy-négy egy szabálytalan négyszögbe állítva; az alsó sor két középső szeme a legnagyobb. A lábak vaskosak, szőrösök, végeiken három körömmel (két bordás és egy sánjakörömmel).

SPEC. 1. F. A. J. UROCTEA DURANDII. (WALCK.) DURAND BOZPÓKJA. DURANDS DACHSPINNE.

(Durand francia tulós tiszteletére.)

Syn. 1809. *Clotho Durandii* WALCKENAER in LATREILLE «Gen. Crust. et Ins.» IV. p. 370.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 503.

♀ Nagy, zömök alak. Előteste es lábai vörösbarnák, végteste barna vagy fakó, hátfelen öt sárgás-fehér folttal, melyek közül kettő a végtest elején, kettő a közepénél valamivel hátrább, egy a fonók felett elhelyezett. Az egész állat bozontosan szőrös.

A fej mell vesealakú, szélesebb mint hosszú, laposan boltozatos, szepen vörösbarna; gyér, serteszerű szőrözettel fedett. Fejeresze alig kiálló, kicsiny; két oldalt a mellresztől behorpasztások által elválasztott. A hátgödör terjedelmes, sekély, közel háromszögletes; a mellreszen a lábak fekvésének megfelelő sekély barázdák sugáranak szét. A mellvért kerek, hosszánál nem szélesebb, világosb-vörösbarna, világos szőrözettel borítva. A rágók aránylag gyengék, rövidek, majdnem párhuzamosak és serteszerű, bozontos szőrözettel fedettek, vörösbarnák. Az állkapcsok párhuzamosak, elől elkerekítettek es nagyon egymásfele dülök, úgy hogy végeikkel érintkeznek, míg töveiket a háromszögletes alajk választja el; az állkapcsok es az alajk világosabb vörösbarnák, bozontosan szőrösök. A tapogatók husosak, végük a száriznál csak valamivel hosszabb, mindkettő együttvéve alig hosszabb a czombnál; a végzet rövid, serteszerű szőrözettel igen tömötten borítja. A lábak vaskosak, hosszúságuk arányos, vörösbarnák; az izek alsó fele hosszú, sárgás szőrözettel borított; az első lábpár második végze (metatarsus), alul, het pár erős tüskevel, az első végiz 5—6 túskepárral; a száriz alul 4 pár hosszú sertetüskevel. A többi lábpár megfelelő izei alul szintén tüskesek. A bordáskörmök a kampón kívül 10 fogasok s a végső négy fog mintegy összeforrott.

A végtest szélességénél sokkal hosszabb, felül lapos, barna vagy fakó, bozontosan szőrös; elől elmesztett es keskenyebb mint a második folt pár táján; a fonók fele ismét esüsesodó. A has barna vagy fakó, a légzérés előtt rendszeren sötétebb. A felső fonópár hosszú, a végtest végén farkszerűen kiálló, oldalról kissé összenyomott s az első iz alsó felén esévekkal ellátott. A szemek nagyok, kerekék, jól domborúak, gyantaszínűek, két sorban es két negy-negy szemből alkotott csoportban állanak. Az alsó sor két középső szeme a legnagyobb, a közbeneső hezag egy szemátmérőnél valamivel kisebb; a hátsó sor két középső szeme oly távol áll egymástól, hogy az alsó sor középső szemével egy magasságánál szélesebb trapez alkot. Az oldal szemek nem érintkeznek s a középső szemekhez igen közel állnak, úgy hogy megfelelő felén a fejnek a középső szemekkel egy szabálytalan (\square) negyszöget alkotnak meg.

A zár egy jelentektelen sötétbarna terese ∞ szerű sekély benyomással.

Mertekek: ♀	Törzs (fonó nélkül)	13	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	5	»
	I lábpár	16	»
	IV »	17.5	»
	felső fonó	3	»

A lábak hosszaránya: 4, 1, 2, 3.

♂ előttem ismeretlen.

Déli faj, melyet eddig csak Fiume környekeről ismerek, hol is egy regibb utazasom alkalmával (1862) a Quarnero-öböl partja közelében, de szárazon heverő kövek alatt találtam. Szövege szürkésfehér, terjedelmes, lepelszerű es igen erős; rendszeren a kövek valamelyik kivájasát tölti ki; a bejárat előtt számos rovarnak a maradványa hever.

Magyarázat: II. k. IV. tabl. 95 bordáskörmök, 96 *a* szemállás, *b* a fej mell felülről *c* a végtest, vege a fonókkal, oldalról tekintve.

FAM. II. CSALÁD. AGALENOIDAE. ILLÓK. FLÜCHTSPINNEN.

(ὄ et γαλήνη = nyugtalan; a hálón való gyors mozgásról véve.)

SUBFAM. I. ALCSALÁD. AMAUROBIINAE. ÉRETNEKEK. KETZERSPINNEN.

(ἀμαυρός = sötét, βίβω = élni; a tartózkodásról.)

GEN. I. NEM. DICTYNA. SUNDEVALL.

(Δικτυνα = Diana, a vadászat istennője.)

Syn. 1833. SUNDEVALL «Conspectus Ar.» pag. 16.

Vide: THORELL «On europ. Sp.» pag. 122.

Az oldalszemek majdnem érintkezők; az alsó oldalszemek az alsó középsőktől legalább egy szem-átmérőnyi távolságra állanak. A fonalszűrő es nyüstjelen van. Az állkapcsok a közel háromszögletes alajkra hajlottak. A lábak fegyvertelenek. Csupa apró alak (legfőleg 5 $\frac{m}{m}$), mely különösen az ernyős növények kóróit es a házak falainak lapját választja tartózkodási helyül; az előbbi helyeken töleser alakú, ritka hálózatot szőnek, melyeknek vezérfonalai **Z** szerű gyapjas keresztfonalak által köttetnek össze; a töleser töveben egy csőszerű sűrűbb rejt létezik; az utóbbi helyen a hálózat foltszerűen terjed s a pók alatta leskelődik, a **Z** szerű összekötő fonalak itt is meg vannak.

SPEC. 1. FAJ. DICTYNA ARUNDINACEA. (LIN.) NÁDI DICTYNAPÓK. ROHR DICTYNA.

(arundo = nád; a kedvenc tartózkodásról véve.)

Syn. 1758. Aranea arundinacea LINNÉ «Syst. Nat.» Ed. X. pag. 620.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 210.

♀ Zömök alak, tompán tojásdad, aránylag nagy végtesttel. A végtest felülete fakó, elejen egy széles barna csikkal, hátulján egy hasonló színű, ezimerszerű rajzzal. Előtete vörösbarna, lábai barnászörösek. Az egész törzs rövid fehér szőrözettel fedett, mely szőrözet a rajzok alkotásába is befoly.

A fejmell módosan fejlett, a végtest által kissé fedett, fejerésze kissé kimagasló, domború, a mellresztől jól elválasztott, vörösbarna; rövid fehér szőrözettel. A mellvert kissé domborodó, vörösbarna; rövid fehér szőrökkel. A rágók nyújtottak, végükön kissé szélesedők, érintkező széleik felé homorúan benyomottak, a becsapó res szélei lemezszerűen kiemelkedők, egyebkent vörösbarnák. Az állkapcsok meglehetősen szélesek, elől cikerekitettek s a közel háromszögletes alajk felett összeerők, úgy mint az alajk vörösbarnák. A tapogatók rozsdabarnák, végük füstös, szőrös, a szárnál sokkal hosszabb. A lábak aránylagos hosszúság mellett kissé vékonyak, rozsdabarnák, felületükön elmosódva füstösek, röviden szőrösök. A végtest aránylag nagy, domború, felülről tekintve tompa-tojásdad, majdnem körded, fakó; elejen egy barna középsikkal, mely körülbelül fele hosszát éri a végtestnek s mely alatt egy háromszögletes, ezimerszerű, barna mező kezdődik, mely esuesával a fonók fele nyulik s néhány világosabb harántvonal által megszakított. E harántvonalakon sorban álló fehér szőrök láthatók s elcsitítik a rajzot. Fakó színezete a végtest felületének szinten rövidke, fehér szőrökkel derezett. A has közepe rendszeren szélesen, szalagszerűen barna.

A hátsó szemsor az alsónál valamivel hosszabb, úgy hogy az oldalszemek kissé rezsütos állást foglalnak el. A középszemek egy előrelele kissé szűkülő trapézben elhelyezettek s a hátsók közötti ter akkora,

a mekkora távolságuk az alsóktól; a hátsó sor szeméi egymástól egyenlő távolságra állnak. Az alsó sor a homlok szelétől oly távolságra esik, a mekkora a távolság az alsó és hátsó sor középszeméi között.

A zár egy harántfekvő hosszúkas köldök, mely a közepén egy sekély benyomás által két felre oszlik és ez elosztásnak megfelelő két = = szerű nyílást mutat, mely hátrafele néz.

Mértékek: ♀ Törzs	4	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	1·8	»	
I lábpár	4	»	

A lábak hosszaránya: 1, 2, 4, 3.

♂ kisebb, karesú, majdnem sisakszerűen kiemelkedő, domború fejű és hosszabb, karesú lábakkal. A fejen a fehér szőröskek csikosan sorakozottak. A rágók hosszúk, oldalról tekintve végeikkel tetemesen előrehajlók. A tapogató rövid szárízen egy kettéhasított, szemölesszerű kiemelkedés. A pikkely nagy, eszesoson kanálalakú, oldalt *kijel* fordított; nemzőszerve egy göcsalakú vörösbarna gyűjtőből áll, melyből oldalt egy a pikkelybe befekvő s szelenc görbületéhez alkalmazkodó, előre irányzott nyújtvány indul, hátrafele pedig egy erős, sötétbarna, kettős csavarodású, dugóhúzóalakú embolus meredezik.

Mértékek: ♂ Törzs	2·7	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	1·3	»	
I lábpár	4	»	

Tavaszi és nyári alak, mely különösen az ernyős virágok száraz kőrőit, egyáltalában a kiszáradt növényzetet kedveli, a melyen hálóját úgy alkalmazza, hogy toleseralaku fenéke az ág vagy ernyőszirmok könyökeibe essek; néha a falakon is található, hol hálója egy poros folthoz hasonlít. A háló ketfele fonalból való: az egyszerű vázalkotó, néha összefutó fonalakból és gyapjas fonalakból, a melyek a vázfonalak között hágesómódra alkalmazvák s igen tapadók. Ez utóbbi fonalakat a kis állat a negyedik lábpárral fejt ki s úgy véltem észrevenni, hogy e fonalak a fonalszűrőből eredve, a nyüsstel fejtetnek és alkalmaztatnak. Az állat kicsinységénél fogva észleletem nem volt egészen szabatos.

Ismerem eddig erdelyi részekből: Kolozsvárról, Sz.-Vesszősről, Tordáról, Mező-Záhról, Szeben környékeről; magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Panesováról, Orsováról, Ogradenáról, B.-Csabáról, Tokajból, Ó-Huttáról (Borsod), Szekes-Fehérvárról, Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry), Budapestről (Muz. gy. Pável).

SPEC. 2. FAJ. DICTYNA LATENS. FABR. BŰVŐ D. SCHLUPF D.

(latco = elrejtve lenni; az életmódról.)

Syn. 1775. *Araneus latens* FABRICIUS «Syst. Ent.» p. 432.

Vide: THORELL «Remarks» p. 212.

♀ Előteste fekete; vegtete világos hamvasszürke, hátfelen egy terjedelmes, levelalakú fekete folttal; lábai és tapogatói feketék.

Alakra nézve megfelel a *D. arundinacea*-nak, de ennél kisebb.

A fejmell fejerésze meglehetősen tömött fehér szőrözettel borítva; vegtete pikkelyszőrökkel teljesen fedve. Sértetlen állapotban a terdesüklök töven egy kis, fehér szőrüstök.

A zár megfelel a *D. arundinacea* zárjának.

Mértékek: ♀ Törzs	2·5—3	$\frac{m}{m}$	
-------------------	-------	-------	---------------	--

♂ Tapogatója a *D. arundinacea* ♂ tapogatójához kepest karesúbb, bunkója ellenben vaskosabb, szárízen egy egyszerű, kis, hegyes tüske.

Mérték: ♂ Törzs	2·3	$\frac{m}{m}$	
-----------------	-------	-----	---------------	--

E fajt dr. SEIDLITZ dr. KOCH I. meghatározása alapján Szeben környékeről említi. Peldányokat nem láttam.

SPEC. 3. FAJ. DICTYNA VICINA. SIM. ROKON D. VERWANDTE D.

(vicina = szomszédos; a D. arundinaceával való rokonságra czéloz.)

Syn. 1874. *Dictyna vicina* SIMON «Les Ar. de France» I, pag. 192.

♂ Előteste vörösbarna, végteste egyszínűen olajbarna. Karesú, kis alak, barnászörös lábakkal. A fejmell fejeresze sisakszerűen felemelkedő, domború, a mellresz letörpülő; az egész igen gyeren álló, kissé soros, fehéres szőrözettel visel. A tojásdad, olajbarna végtest egyenletesen és sűrűn álló fehéres szőrözettel borított. A hátsó szemsor egyenes; az oldalszemek majdnem szemátmérőnyire egymástól állanak; a középszemesoport majdnem deréknégyszögbe elhelyezett, elején valamivel szűkebb, hátsó szemei nagyobbak az alsóknál.

A tapogató rövid szárize felületén egy barna, tompa csapocska áll, a pikkely igen kicsiny, kanálalakú, domború felevel felfelé fordított, az alóla kiálló nemzőszer alakja jellemzője a fajnak: oldalról tekintve egy ki- és kissé hátrafelé irányozott, kétszavardású, egy dugóhúzóhoz hasonlító, világosvörös embolust mutat.

Mértekek: ♂ törzs	3	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·3	»
I lábpár	5	»

A lábak hosszaránya: 1, 2, 4, 3.

♀ előttem ismeretlen.

Eddig csak Tokajból ismerem, hol mint nyári alakot a Tokaj és Rakamaz közötti egyes tolgyfák ágairól rázás segítségével szedtem. Simon Ajaccio környekeről, Corsica szigeteről írja le.

SPEC. 4. FAJ. DICTYNA UNCINATA. THOR. HORGOS D. HACKEN D.

(uncinata = horoggal ellátott; a ♂ nemzőszerén létező horogról véve.)

Syn. *Dictyna uncinata* THORELL «Rec. crit. Aran.» pag. 82. et «Remarks» pag. 212.

♂ Előteste vörösbarna, végteste fekete, szürkés szőrözettel. Karesú, kis alak, barnászörös lábakkal. Fejmellének fejeresze felvetett, domború és elkerekített. A végtest kissé csúcsosan tojásdad, kicsiny. A középső szemesoport közel derek négyszögben áll, mely magasságánál láthatólag szélesebb. A tapogató rövid szárizen egy vaskos, hegyes, meglehetősen hosszú tövis; a pikkely nagy, csúcsosan kalánalakú, az alóla kiálló nemzőszer formája eles jellemzője a fajnak: belülről és oldalról tekintve, egy hátrafelé irányozott, sarlóalakú, sötétbarna és hegyével lefelé álló köröm látható (innen: uncinata).

Mértekek: ♂ Törzs	2·3	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1	»
I lábpár	3·2	»

A lábak hosszaránya: 1, 2, 4, 3.

♀ előttem ismeretlen. *

Eddig csak egy példány után ismerjük Budapestről (városliget bokrai).

* Thorell szerint l. e.: ♀ ferrugineo-fusca, pedibus fusco testaceis, parte cephalica lineis tribus, e pilis canis formatis; abdominis dorsum cinereum vel testaceum, macula antica subquadrata, aliaque supra anum in undas transversas saepe divulsa, nigris.

SPEC. 5. F. A. J. DICTYNA VARIABILIS. C. K. VÁLTOZÉKONY D. VERÄNDERLICHE D.

(variabilis = változékony; a színezet állhatatlanságáról véve.)

Syn. 1836. *Dictyna variabilis* C. Koch «Die Arachniden» III. pag. 29.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 433.

♀ Vörössárga elötest, zöldessárga végtest, melyen a sötétebb erezet mintegy sejteket alkot; a lábak szennyesen zöldessárgák. Zömök alak, puffadozó, tojásdad s elejével a fejmell mellrészére felfekvő végtesttel. A fejmell módosan fejlett, hátul lelapuló; fejerésze, oldalról tekintve, erősen domborodó; az egész vörössárga fehéres, gyér, kissé sorban álló szőrözettel. A mellvert laposan domború, agyagsárga, gyéren szőrös. A rágók, előlről tekintve, majdnem párhuzamosak, világos vörössárgák, sötétebb, áttetsző csipőkörömmel. Az állkapcsok egyenkint meglehetősen párhuzamosak, elkerekített csücsaikkal egymás felé hajlók; az alajk szélességénél magasabb, tompán csücsös s úgy mint az állkapcsok vörössárga. A tapogató sárgás, csücsán kissé füstös; végíze oly hosszú mint a szár a térdizel együttvéve. A lábak arányosak, szennyesen zöldessárgák és kivált alsó felükön sűrű, fehéres szőrözettel borítottak. A végtest zöldessárga, sötétes erezzel mintegy recézve s rövid, fehéres szőrözettel borítva.

A szemnégyyszög magasságánál szélesebb; az alsó sor oldalszemei a középsőktől szemátmérőnyire állnak; a hátsó sor szemei majdnem egyenes vonalban és egyenlő távolságra egymástól; az alsó sor a homlok szelétől oly távolságra, a mekkora a távolság a hátsó sor középszemei között.

A zár egy hártvás térese, mely semmi kitüntetető horpadást vagy emelkedést nem mutat.

Mértékek: ♀ Törzs	4·3—5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·8	»
I lábpár	5·6	»

♂ Kisebb, karesűbb; színezete a nőstényének megfelelő. A tapogató rövid térdizén egy rövidke esap. A pikkely csücsösen kanálalakú, domborúságával oldalt és kifelé fordított; nemzöszerve, alulról tekintve, egy lapos, lenesealakú, sárga gyűjtőből áll, mely előszélén egy serteszerű, barna s a gyűjtő körüdomához illeszkedő embolus által mintegy szegélyeztetik.

Mértékek: ♂ Törzs	4	$\frac{m}{m}$ vagy kisebb
fejmell	1·8	»
I lábpár	6	»

Mint nyári alak némely helyen gyakori; hálózatát előszeretettel fris levelekre alkalmazza s nevezetesen a *Syringa vulgaris* (orgonafa) levelein található, hol a leveleket csatornásan összehuzza, behálózza a háló alatt pedig ritkás, esőves rejtjét szövö.

Ismerem különösen Budapest vidékéről (muzeum-kert), Rákos-Palotáról (Muz. gy. Pável), Pancsováról, Tokajból, B.-Füredről.

GEN. 2. NEM. TITANOËCA. THORELL.

(τίτανος = mész, οἶκος = ház, lakás; a tartózkodásról.)

Syn. 1869—70. THORELL «On europ. Spid.» pag. 124.

Az állkapcsok majdnem párhuzamosak. Az alajk félkerek. Az oldalszemek nem érintkeznek. A hátsó három lábpár rendszeren fegyvertelen. Sötétszínű, közepes nagyságon aluli (5—6 $\frac{m}{m}$ törzs) alakok, melyek jelesen a mézshegységek kövei alatt tartózkodnak, ritkás szövetű esövet és rendetlen hálót készítenek. A fonalszűrő és nyüst megvan.

SPEC. 1. FAJ. TITANOECA QUADRIGUTTATA. (HAHN.) NÉGYCSEPPES MÉSZPÓK. VIERTROPPIGE KALKSPINNE.

(quatuor és gutta = négy csepp; a hím végtestének feltűnő díszéről.)

Syn. 1831. *Therid. quadriguttatum* HAHN «Die Arachn.» I. pag. 84.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 506.

♀ Az előtest sötét sárgásbarna. A végtest fekete. A lábak sötét füstbarnák. A fejmell fejerésze keskenyedő és kissé nyújtott, elől majdnem el metszett, a mellrésztől jól elválasztott; oldalról tekintve az egész fejmell a nyelecskétől kezdve a fej búbjáig egyenletesen, ívesen emelkedik. A mellvért szélesen-körded, sötét vörösarna.

A rágók módosan kúpidomúak, tövükkel a homlok előtt kissé kiálló, vörösarna, az állkapcsoknál valamivel hosszabbak. Az állkapcsok majdnem párhuzamosak, elkerekített végeikkel egymásfelé hajlók, vörösarna; az alajk hasonló szín mellett felkerek idomú. A tapogató végize alig csücsösödő, sertékkal elegyes szőrözettel borított, füstbarna; végize a száríznél hosszabb. A lábak arányosak, egy színűen füstbarna, fegyvertelenek, a ezombok alsó felén hosszabb szőrözetűek. A végtest rendes tojásdad, egyszínűen fekete (éretlen példányoknál néha fakó vagy füstös) s ilyen a has is. A szemek aprók; az oldalszemek szemátmérőnyire egymástól; a közép szemcsoport egy előre felé szűkülő trapezbe elhelyezett; a hátsó középsők a hátsó oldalszemektől valamivel távolabbra mint a mennyre állanak egymástól. A hátsó sor könnyedén behajló, az alsó sor egyenes.

A zár egy kissé domborodó sötétbarna térese.

Mértékek: ♀ Törzs	5	$\frac{m'}{m}$	ebből
fejmell	2	»	
I lábpár	5·5	»	

A lábak hosszaránya: 1, 4, 2, 3.

♂ Karsúbb, kisebb. Fejmelle a végtesthez képest fejlettebb, világos sárgabarna. A végtest sötétbarna, néha fekete, felületén negy párosan, rendszeren \approx szerűen álló cseppalakú, hófehér petytyel; a végtest elején álló folt pár néha kissé enyésző. A ezombok fegyvertelenek; az első és második lábpár szára és második láb végize alul tüskés, a többi lábnak ugyanazon ízei alul inkább sertékkal mint tüskékkel fegyvertettek; a ezombok sötétebbek. A tapogató bunkós, sötét; a kurta száríz, oldalt befelé egy hüvelykszerű nyújtványnyal, e nyújtvány s a pikkely töve között egy kissé esavart hegyű, erős, fénylő köröm; a pikkely vörösarna, széleses kanálalakú, gyéren, inkább csak széleim szőrös, domborúságával fölfelé és kissé oldalt kifelé fordított; az alóla jól kidagadó nemzőszer, alulról nézve, egyszerű domborodású, szennyessárga, barnás szegélyzetű; a pikkely külső szélén és töve felé kiálló nyújtványon két rövidke, hasas fogacsca.

Mértékek: ♂ Törzs	4·3	$\frac{m'}{m}$	ebből
fejmell	2·4	»	
I lábpár	7	»	

Mint nyári alakot a mész- és trachyt-képletekből ismerem, hol a lazán felfekvő kövek alsó lapján ritka szövetet készít.

Ismerem magyar részekből: Orsováról, Mehádiáról, Baziásról, az Alsó-Hámorból (Borsod), Mocsolyásról (Borsod), Parádról, Selmezbányáról, Pécs vidékeről (Muz. gy. Frivaldszky és Pável), Buda vidékeről (Muz. gy. Pável). Az utóbbi lelhely nem bizonyos, mert csak szerfelett esonka példányok állottak rendelkezésemre.

SPEC. 2. FAJ. TITANOECA SCHINERI. L. K. SCHINER. M. SCHINERS. K.

(Schiner jeles osztrák Dipterológus tiszteletére.)

Syn. 1872 *Titanoecca Schineri* L. Koch «Ueb. die Spinn. Gatt. Tit.» etc. pag. 159.

Vide: THORELL «Verz. sudruss. Spinnen.» S. Petersburg 1875, pag. 35.

SIMON «Ar. de France» I, pag. 212.

♂ ♀ Mind a két ivart csak harmadvedlésű példányok szerint ismerem.

Előteste világos vöröses-agyagsárga. A vegtest füstbarna; mind a két ivarnál egy pár \wedge szerűen álló, szennyesfehér folttal, mely a hímnél legtöbbször határozott, de sen körvonalzott, a nősténynél néha enyésző, néha hiányzik is. A megelőző fajnál nagyobb, vaskosabb. A fejmell, oldalról tekintve, a nyelestől lapos-ívesen emelkedő; fejeresze jól elváló, elől majdnem elnetszett, a mellreszhez kepest keskenyedő és kinyúló. A mellvért vörösbarna, széles, hátul hirtelenül csucosodó. A rágók, előlről nézve, majdnem párhuzamosak, vaskosak, szőrösek, oldalról tekintve ékalkuak, az állkapesoknál nem hosszabbak, világos barnászörösek. Az állkapesok agyagsárgák, elkerekített vegeikkel egymásfele hajlók; az aljuk felkerek, tovon vörösbarna, a végén sárgas. A tapogató vöröses agyagsárga, kissé füstös csucsesal, végze hosszabb a szárnál, alul sűrűn és sertekkel elegyesen szőrös. A lábak vöröses agyagsárgák, az első pár másodvégze negy pár tüskevel. Az alsó sor oldalszeméi ugyane sor közepsőinél nagyobbak; a hátsó sor szeméi körülbelül egyforma távolsagra egymástól; a közep szemesoport egy előrefele szűkülő trapezbe elhelyezett; az alsó sor a homlok széletől kevéssel távolabbra mint a memyi az oldalszemének az átmerője; e sor kis mértékben, a hátsó könnyedén behajló.

Mértekek: ♂ ♀ Törzs	6	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2·8	»	
I lábpár ♀	7·7	»	
» » ♂	8·5	»	

A lábak hosszaránya: 1, 4, 2, 3.

Mint nyári (június) és őszi (október) alakot, de mindket evszakban csak mint harmadvedlésűt, magyar részekből S.-A.-Újhelyről, Tokajból és Veszprem környekeről ismerem, hol köögörgetegekben, a kövek alsó lapján szövi ritkás szövetet és csövet. E faj eldöntesen a magyság és a vegtesten látható két fehér petty döntött.

SPEC. 3. FAJ. TITANOECA VETERANICA. N. SP. VETERANI. M. VETERANIS. K.

(Veteran, régi hadvezér, innen Veteran barlang tája a Duna mellett; e faj első lelhelye.)

(VII-dik tábla 155, *a* szemesoport, *b* a ♀ zárja, *d* a ♂ tapogatójának szára, *c* a ♂ tapogatója.)

♀ Előteste sötetes vörösbarna, keves sárgás szőrrel; lábai hasonló színűek, kissé füstösebbek. Vegteste barna, nem épen gyéren álló, de leginkább csak nagyításban feltűnő, sárgás-vörös szőrözettel.

Fejmelle oly hosszú, mint a negyedik lábpár terde és szára együttveve; fejeresze kissé nyújtott, elől elkerekített, oldalról tekintve a tetemes hátgödörtől kezdve igen lankasan emelkedő. Az egész fejmell szele igen finoman karimázott. A mellvért körded, barna; szennyesárga szőrözettel. A rágók meglehetősen vaskosak, kissé ripacsosak s elege szőrösek; oldalról tekintve tovik kissé terdszerűen kiálló. Az állkapesok egyenesek, egyenközüen szelesek, végük elkerekített, különben vörösbarnak; az aljuk egy rágófelével valamivel keskenyebb, elkerekített, s az állkapesoknak felhosszát eri el. A tapogató füstösen vörösbarna, végze sertekkel elegyesen bőven szőrös, oly hosszú, mint a terd és szár együttveve. A lábak elege karesűk, szőrözetiük elege gazdag és sárgásbarnás elegyítésű, fegyverzetük nem allando; az első lábpár czombján, felül a végén 2—3 megfekvő tüske, néha a szár alján, végén egy tüske. A vegtest szelesen tojasdad, kevesse lapított.

Az alsó szemsor igen könnyeden, a hátsó könnyeden behajló, oldalszemei nem érintkeznek s mind a két sor oldalszemei az illető sor középsőitől távolabbra esnek, mint a mennyire esnek a középsők egymástól; mind a két sor középsői egy előrefele tetemesen szűkülő trapezbe elhelyezettek, az alsók kisebbek. A hátsó középszemek az alsóktól távolabbra esnek mint a hátsó középsők egymástól.

A zár közvetlenül a legzőrés felett nyílik s két — — szerűen fekvő felből áll.

Mértékek: ♀ Törzs	5·5 $\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	2·3	»
I lábpár	6	»
II »	5	»
III »	4	»
IV »	5·6	»

♂ Keresőbb, valamivel kisebb. Előteste igen elenk barnászörös; lábai füstbarnák; végtete fekete, némi sárga szőrözettel; rajz nélküli. Valamennyi láb szárának alsó felén egy sorban több sertetüske áll. A tapogató vaskos, bunkós; térdize vastagságánál nem hosszabb, szárize igen komplikált: belső felén egy fényesen fekete, vaskos tövű, igen finom végű nyújtványt bocsát, mely előre irányozott, e nyújtvány tövén egy befelé, hávelykszerűen álló, rövid, tompa nyújtvány áll, e mögött egy hátranyiló, fűlszerű harmadik nyújtvány látható.

Mértékek: ♂ Törzs	4·6 $\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	2·4	»
I lábpár	7·5	»
II »	5·8	»
III »	4·7	»
IV »	5·6	»

E csinos kis pókot, mint juniusi alakot, a Dunaszorosból, jelesen a Veteráni barlang tájáról és Jeschelmitza közelebből ismerem, hol is a gypeseken heverő mészkötrlemelek halmaiból szedtem. Az állat igen gyeren szőtt esővecskejében kövek alján tartózkodik, a megerintésre összehúzódik s csak nagyon haborgattatva, gyors futásra veszi a dolgot. Közel rokona annak a fajnak, a melyet SIMON E. Titanoecca monticola név alatt a Pyrenaeusok keleti részéből a Provence havasaiból közölt (lásd: Les Arachn. de France 1874. I. p. 214. Pl. III. fig. 10). — Dr. KOCH L. is külön fajnak nezi.

GEN. 3. NEM. AMAUROBIUS. (C. K.)

(vide Amaurobiinae.)

Syn. 1837. C. KOCH «Uebersicht des Ar. Syst.» I. pag. 15.

Vide: THRELL «On Europ. Sp.» pag. 126.

Valamennyi láb tüskés. Az állkapcsok majdnem párhuzamosak; az alajk az állkapcsoknál egy harmaddal rövidebb, töve felett bekeskenyített (constrictum), elől el- vagy kissé kimetszett. Az alsó sor szemei majdnem egyforma nagyságúak; a hátsó sor középsői, ugyane sor oldalszemeitől alig valamivel távolabbra mint egymástól. A lábvegek két bordás es egy sánjakörömmel. A fonók felső párja kétizű.

Sötétben élő alakok, melyek neha vájnak is, rendszeren réseken, lyukakban szövök a nemezsűrűségű, selyemfehér esövet, előtte pedig a helyiség lapját mintegy kikárpitozzák; ha sarokba esik a rejt, akkor szabálytalan hálót is kötnek, melynek váza száraz, erősebb fonalakból áll, a melyekhez selyemfehér, gyapotszerű, igen tapadós fonalak neha csipkeszerűen alkalmazkodnak, a melyek valószínűleg a fonalszűrőből erednek s a nyüst segítségével megerősítettnek. A nyüst nemely faj himénél hiányzik.

SPEC. I. FAJ. AMAUROBIUS FEROX. (WALCK.) VAD ERETNEKPÓK. WILDE KETZERSPINNE.

(ferox = vad, de szentelen is; itt a támadás hevesységére ezéleoz.)

Syn. 1830. *Clubiona ferox* WALCK «Faun. Franc.» pag. 150.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 204.

♀ Előteste vörösbarna, sötétebb fejrésszel; a végtest sötét olajbarna felülete elején három (1) szerűen csoportosított sárgás csikkal, ezek alatt 3—4 \wedge szerű harántirajzzal. Lábai vörössárgák, hosszúságra nézve arányosak, kissé vaskosak. Közepesen felüli vaskos alak.

A fejmell mellrészre, oldalról tekintve, a nyelecskétől meredeken emelkedik, a többi rész a hasítékszerű hátgödörön kezdve laposan íves; fejerésze a mellrészről sekély barázda által elválasztott, vaskos, domború, elől tompán elkerekített, majdnem elmetszett, előre irányzott serteszerű szőrözettel borított. A mellvért paizsalakú, lapos, gyéren álló, vékony, hosszú szőrökkel. A rágók vaskosak, oldalról tekintve ékalakúak, tövük a homlok előtt térszerűen kiálló, egyébként sötét vörösbarnák, serteszerű szőrökkel borítottak. Az állkapesok elől kissé lapátformára szélesedők, domborúak, vörösbarnák, erős szőrözettel; az alajk a végén elmetszett. A tapogató végize füstös, sertékkal elegyesen bozontosan szőrös, alul 3—4 tüskével s oly hosszú, mint a száríz a térdizel együttvéve. A lábak egyszínűen vörössárgák, szőrösök, alsó felükön és oldalt gyéren tüskések. A végtest szépen kissé nyújtott-tojásdad, felületén a fennirt rajzzal, hasfelén egyszínűen olajbarna.

A középszemesoport egy előrefelé igen szürkült trapezben elhelyezve; az alsó sor a homlok szelétől több mint szemátmérőnyire, oldalszemei láthatóan kördedek s a középsőktől mintegy másfélszer oly távolságra mint emezek egymástól; e sor, előlről tekintve, egyenes; a hátsó sor középszemei annyira állanak egymástól, a mennyire állanak az alsó sor középsőitől; a hátsó sor oldalszemei a középsőktől kevéssel távolabbra mint ezek egymástól, — e sor ívesen behajló s az alsónál hosszabb. A zár egy szivalaku, kissé domború, vörösbarna térese, melybe a légzőrés felől, egy világos barnászörös rész csaposan belefekszik.

Méretek: ♀ Törzs	15.5—16	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	7	»	
I lábpár	20	»	

A lábak hosszaránya 1, 4, 2, 3.

♂ karesűbb; aránylag hosszabb lábakkal. A fej besötétedése tetemesebb. A színezet a nőstényével azonos, a végtest rajza ritkán kissé elmosódott. A tapogató meglehetősen hosszú, kivastagodott nemzöréssel, a czombfelületén három kis tüskével; a száríz rövid, kézforma, három újszerű nyújtvánnyal, melyek közül az oldalt kifelé álló lapiczkás, a többi kissé kampós, hegyes; a pikkely kanálalakú, domború, szőrös, tövénel (külső oldalán) kimetszett, úgy hogy a szárízzel mintegy nyel által függ össze; a nemzörész kidagadó, s egy síma, domború gyűjtőt mutat, a melyből egy újjalakú, kissé kampósan hajló és előre irányzott, tompa végű nyújtvány kiáll, mely mögött még két rövidebb nyújtvány látható.

Méretek: ♂ Törzs	11	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	6	»	
I lábpár	21	»	

Leginkább házi alak, mely pinczekben s egyáltalában sötétebb helyiségekben gyakori s szövettel ügyesen alkalmazkodik a helyiséghez. Síma falú pinczekben felhasználja a repedéseket, melyeken vajúás által segít, s a hova azután csövet belészövi; a fal lapját tapadós szövettel kikárpitozza, s a rovar, mely e szőnyegen pihenést keres, biztos préda; a hol a repedések hiányzanak, ott sarokba szövi csövet s a cső elébe rendetlen hálózatát. Melegebb pinczekben, úgy látszik, megszakadás nélkül tenyészik, a hímek azonban leginkább tavaszkor (Május) ivarérettek, s ekkor barangolnak. A szobákban este kaphatók, éjjel mozognak, nappal zúgokban meglapulnak; a hol a házak sziklák közelében állanak, ott a sziklák odúiban is

található. Rendszeren két kis peteburkot őriz csővében s fiút a második vedlesen tul is gondozza, mire elpusztúl.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemények); magyar részekből: Doroszlóról, Palánkáról, Diósgyőrből (várrom pinczéje), Miskolezről (Avas hegy borpinczéi), Diósgyőri-Tapoleza (szikla odyakban), Egerből (Skopetzház pinczéi), Kőszegről, Budapest vidéke (Muz. gy. Pável), ugyanom (Kubinyi Ferencz), ugyanom (Frivaldszky János), Mehádia (Muz. gy. Frivaldszky J.) «Magyarország» jelzővel (Petényi Salamon János).

SPEC. 2. F. A. I. AMAUROBIUS FENESTRALIS. (STR.) ABLAKOS E. GEFENSTERTE K.

(fenestra = ablak; a végtet felületén lévő sötét rajzról véve.)

Syn. 1768. *Arauca fenestralis* STROEM «Beskr. ov. Norske Ins.» IV, pag. 362.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 205.

♀ Az *A. ferox*-nál kisebb. Előteste szennyes vörössárga, füstös fejrészszel. Végteste, felülete közepén élénksárga, feketén felhözött és porozott, elején egy \square alakú barnafekete, ablakszerű folttal. Lábai vörössárgák, néha elmosódó füstös foltoeskákkal.

A fejmell vastos, a hátgödörtől a nyelecke felé menedékesen lecsapott; a fejrész igen laposan íves, serteszerű, előre irányozott szőrözettel egészen borított s a szemek felé elmosódva vörösbarnába átmenő; a mellrésztől jól elválasztott, elől ívesen elkerékített. A mellvért lapos, paizsalakú, ritkásan álló feketés szőrözettel. A vastos, oldalról tekintve ékalakú rágók a homlok előtt térdszerűen kiállók, sötét vörösbarnák, erős szőrözettel borítottak. Az állkapcsok elől lapátformára tágulók, elkerékítettek, egyenesen állók, világos vörösbarnák, sárgás szélekkel; az alajk hasonló színezet mellett elől kivágott. A tapogatók vörössárgák, végizük vörösbarna, bozontosan, kefeszerűen szőrös, alsó felén 3—4 tüskével s oly hosszú mint a szár- és térdiz együttvéve. A lábak meglehetősen vastosak, az ízek közepén néha igen elmosódó füstös foltoeskákkal, különben végig hosszú-szőrösök; ezombjaik alúl, a száruk és lábvégek felül fegyvertelenek, egyébként gyéren tüskések.

A végtet szépen tojásdad, elől látszólag keskenyebb mint a közepe táján; felülete közepén élénk sárga, néha vöröss lehelettel; e világos térben, elől, egy közel négyszögletes barnafekete folt, mely elmosódó világosabb rajz által ablakszerűen van felosztva, s mely alatt a világosabb szín néha elmosódó \wedge szerű harántrajzokká tömörül; az oldalak sárgák, barnával és feketével mintegy porozottak. A has egyszínűen világos-cserbarna.

Az alsó szemsor egyenes, a homlok szélétől szemátmérőnyi távolságra áll; oldalszemei kerekdedek, a középsők kerekék, a hátsó középsőknel valamivel nagyobbak s közelebb állanak egymáshoz mint az oldalszemekhez, a melyektől szemátmérőnyire állanak; a hátsó sor behajló, középszemei közelebb állanak egymáshoz mint az oldalszemekhez, e sor az alsónál hosszabb, a miért is az oldalszemek nagyon resüntösen állanak; a középszemek csoportja egy előrefelé igen szűkült trapezet alkot.

A zár egy rövid, széles alapu, nyelvszerű, vöröss lemez, mely esüesával a légzőrés felé áll, s melynek két oldalán a tojóesövek ∞ -szerűen nyílnak.

Mértetek:	♀ Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	5	»
	I lábpár	12	»

A lábak hosszaránya 1, 4, 2, 3.

♂ Karesőbb, kisebb, hosszabb lábakkal, a nősténnyel egyenlő színezetű. A tapogató hosszú, sárga nyelfű; rövid szárize kézforma, felülről tekintve két ujjforma tompa nyújtványnyal, melyek közül az egyik oldalt kifelé áll s az izzel együtt vöröss.

A pikkely domborúan kanálalakú, külső szélén, a főve fele kivágott, a szárizból jól kiálló, domborúságával felfelé fordított, kefeszerűen szőrös. Nemzőszerve kidagadó; oldalról tekintve sima gyűjtője majdnem felgömbölyű, élenken vöröses sárga, belőle egy kurta, lenyomott, fogószerű, felei szerint lapiezkás embolus áll ki, mely vörösbarna; elején egy halvány-sárga, hártyaszerű nyújtvány látható.

Mertekék: ♀ Törzs	8:8	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4:3	»
I lábpár	16:3	»

Messze elterjedett faj, mely a magasabb fekvésű helyekhez van kötve, s a havasokon a fenyő övbe messze behatol. Ezer lábnál (a tenger színe felett) alantabb helyekről nem ismerem, legalább a mennyiben magam gyűjtöttem. Különösen gyakori a kiszáradt fenyvek elálló kérge alatt, de kövek alatt is tartózkodik, sőt egy ízben a tarnák nyílását támogató faalkotmányok könyökeiben létező résekben is találtam, hol hálóját, voltaképen szövétét épen úgy készíté mint az *A. ferox*, holott a kérgek alatt sajátos, fészek-alakú lakást készít, a melyben nagy peteburkát őrizi. Éjjel barangol s ilyenkor a bokrok levelein óvatosan, maeskamódra kúszva nem ritkán látható; a lámpás fénytől meghökken de nem futamodik meg.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról (Muzeumkert), Görgény Szt.-Imréről (Várrom), Buesin és Mezőhavas fenyőöve (Hargita hegylánc), Nagy-Hagymás fenyőöve (Csiki havasok), Szeben környéke (Sill és Bergleiter gyűjteménye, továbbá Seidlitz jegyzéke szerint sub *Ciniflo atrox*); magyar részekből: Mehádia (Mucsuronye a Damoclet alatt), Alsó-Hámor (Borsod, Hollós fenyves, Kismező, Köhát, Jávorkut); Pribilina (Liptó, Zakameniszko major a Hlma havas feven), Lykanka (Liptó), Selmezbánya (Klingertarna támaszfái, de csak a mennyire még a napvilága behatolt) «Pest» jelzővel (Muz. gy. Fridvalszky János).

SPEC. 3. FAL. AMAUROBIUS CLAUSTRARIUS. (HAHN.) ZÁRKOZOTT E. KLAUSEN K.

(claustrum = zár, korlát, zárkészülék; a rejtett életmódról véve.)

Syn. 1831. *Clubiona claustraria* HAHN «Die Arachniden» I. pag. 114

Vide: THORELL «Remarks» pag. 503.

♀ Előteste és lábai rozsdavörösek, a fejrész eleje vörösbarnásba átmenő. Végteste olajbarna, felületén végig egy barna, fogasos közepesikkal, melyhez jobbról-balról \curvearrowright szerűen álló, előre és a fonók fele egyenletesen esökkenő, sárgás agrájszok illeszkednek. Az *A. ferox*-ra emlékeztető, sokkal kisebb alak, kurta, vaskos lábakkal.

A fejmell, oldalról tekintve, a nyelecsketől a fejbübjáig ívesen felemelt, — felülről tekintve, vaskos; fejerésze a mellrésznel csak kevésbé keskenyebb, módosan elvlasztott, a szemesoport táján előreirányozott, gyengébb szőrözettel borított s itt valamivel sötétebb. A mellvert paizsalaku, lapos, ritkás, gyenge szőrözettel fedett. A rágók, oldalról tekintve, igen vastag tövűek s végök felé hirtelen vékonyló, a fő feletti vastagságuknál alig hosszabbak, tövükkel a homlok előtt térdszerűen igen kiálló, vörösbarnák és gyeren szőrösek. Az állkapcsok lapiezkások, kifele elkerekített, befelé kissé szögletes véggel, s ez utóbbival kissé az alajk felibe nyulók, vörösbarnák; az alajk a végén kivágott, kissé világosodó. A tapogató vörössárga, végíze füstös, kefeszerű rövid szőrözettel, valamivel rövidebb mint a térd és száriz együttveve. A lábak rozsdavörösek, végig szőrösek; czombjaik, alul, a többi izek felül fegyvertelenek, máskülömben gyeren tüskések.

A végtestet majdnem megfordított-tojásdad: elől valamivel keskenyebb mint hátul, oldalai igen enyészett világosb foltosokkal, hasa olajbarna, kétoldalt elmosott sárgás szegélylyel, mely alig kivethető.

Az alsó szemsor egyenes s a homlok szelétől többre mint szemátmerőnyire áll, középszemei az oldalszemektől két szemátmerőnyire; a hátsó sor oldalszemei e sor középsőitől majdnem másfelszer akkora távolságra mint a középszemek egymástól; a hátsó sor az alsónál hosszabb, úgy, hogy az oldalszemek résütös állást foglalnak el; a közep szemesoport egy előre fele szűkült trapezben elhelyezett.

A zár két egymásmellett fekvő, hólyagos, fényes, hengerded, vörössárga emelkedésből áll.

Mértékek: ♀ Törzs	10.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4.4 »
I lábpár	9 »

A lábak hosszaránya 1, 4, 2, 3.

♀ kisebb, karesú, hosszabb lábakkal, élénkebb színezettel. Előteste világos rozsdasárga s ily színűek az állkapcsok is. Egyebekben a nősténynyel azonos. A tapogató hosszú; rövid száríze kézalakú, felülről tekintve három nyújtványt mutat, melyek közül a külső szelen és közepén álló rövid és elkerékített, a belső szelen álló igen hosszú, éleshegyes, a pikkely töve felibe kanyarodó; a pikkely domborúan-kanálalakú, szőrös, — tövén, külső szelen hirtelen kivágott; a nemzőszerv rozsdavörös, kidagadó, egyszerű szerkezetű felgömbölyű gyűjtőt mutat, melyen egy emelkedett borda látható; a gyűjtőn egy egyszerű göcsalakú nyújtvány látható.

Mértékek: ♂ törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.8 »
I lábpár	11.5 »

Egyedül a Kárpátok területéről ismerem, hol a esorbai tó és Pribilina (Liptó) környékén találtam kövek alatt (Augusztus hó). Koch L. szerint Erdélyben is előfordul (Seidlitz jegyzete sub Cimiflo); rongált példányok szerint megközelítőleg meghatároztam Szebenben (Sill gyűjtemény). Eddig csak Németországból és magyar földről ismeretes faj. (lásd: «L. Koch: Die Arachniden Gattung Amaurobius, Coelotes und Cybaeus etc.» 1868. Nürnberg p. 21.).

SPEC. 4. FAJ. AMAUROBIUS PALLIDUS. L. K. FAKÓ E. FAHLE K.

(pallidus = sápadt, halavány; a színezet jellegére ezélez.)

Syn. 1868. *Amaurobius pallidus* L. Koch «die Ar. Gatt. Amaur. Coel. und Cyb», p. 26.

(IX. tábla 195 ♀, 196 ♂, 197 a ♀ zárja, 198 a ♂ tapogatója.)

♀ Előteste barnásvörös, sötét fejrészszel; végteste sárgás földön barna foltokkal sűrűn tarkázva s felülete elején egy sárgás rövid csikkal, mely barnával szegélyezett, egészben kissé elmosódó. Lábai vöröses sárgák, néha sötétebbek; vaskosak.

Fejmelle igen vaskos; felülről tekintve a fejrész eleje csak alig keskenyebb a mellrésznél, — oldalról tekintve az egész a nyelecskétől a fejbübjáig ívesen emelkedő; a fejrész igen gyéren szőrös, vörösbarnán besötétítve; a mellrész világosabb. A mellvért paizsalakú, lapos, barnás-agyagsárga, gyéren szőrös. A rágók vaskosak, oldalról tekintve körtealakúak, tövükkel a homlok előtt térszerűen kiállók, vörösbarnák és, szőröseek. Az állkapcsok majdnem párhuzamosak, végök kifele- oldalt résűntös; az alajk kimetszett; az állkapcsok és az alajk barnásvöröseek némileg világosodó végekkel. A tapogató vörössárga, végíze füstös, kefeszerűen és tüskékkel elegyesen szőrös, rövidebb mint a szár és térdiz együttveve. A lábak vaskosak, végig szőröseek; a ezombok, alul, a többi íz felül fegyvertelen, különben gyéren erőstüskés. A végtest tojásdad, rövid szőrökkel borított, sárgás földön barna foltokkal úgy tarkázva, hogy a közepén némi határozatlan sárga rajz alakul, melyen felül egy sárgás csik, barnás szegélyben látható. A has sárgás, néha egy barna közép és két oldalcsikkal, melyek néha pontsorokra bomlanak, néha elmosódnak. A középszemek, jelesen az alsó sorói, igen kicsinyek, az utóbbiak szemátmérőnyire egymástól, bőven két szemátmérőnyire a nagy, tojásdad, alsó oldalszemektől; az alsó sor oldalszemai a homlokszelétől alig a kisebb átmérőjüknek megfelelő távolságra állók; mindkét oldalszem egy tetemes, kolbaszalakú közös emelkedésen áll; az alsó sor egyenes; a hátsó sor behajló, hosszabb az alsónál, oldalszemai a középsőknél sokkal nagyobbak s távolabb állanak mint a középsők egymástól.

A zár egy zárt emberi szájhoz hasonló s a nyelecske felől egy terjedelmes, magasságánál szélesebb, szemesesen pontozott, vörösbarna téreshez esatlakozik.

Mértékek:	♂	Törzs	11.5	$\frac{m}{m}$	nehé kisebb; ebből
		fej mell	5.5	»	
		I lábpár	1.3	»	

A lábak hosszaránya 1, 4, 2, 3.

♂ Kisebb, karesubb; világosabb színezetű; vegtstenek rajza es tarkasága a nőstényenél elenkebb es határozottabb. A fej mell fejeresze a mellrésznél keskenyebb. Lábai karesubbak. A tapogató arányos; ezombja felületenek végén három erős tüske; a rövid száríz kezforma; felülről tekintve három rövid nyujtványt mutat, melyek közül a belső a legrovidebb, körömszerűen hajlott, tompán esüesos, — a külső vaskos, hengerded-esapforma, elkerekített végű, vörössárga; a pikkely domborúan kanálalakú, a esüesán kefeszerűen szőrös, külső oldalának töve felé nagyon kivágott, domborúságával felfele fordított; nemzőszerve kidagadó; alulról szemelve, a gyűjtő egy vaskos felkarikához hasonlít, melynek közepéből egy nyitott madár-esőrhöz hasonló, kétágu, rövidke, vörösbarna nyujtvány kiáll, míg belső feleből egy a tövén sárga, hegyén vörösbarna, egyszerű nyujtvány előre irányul.

Mértékek:	♂	Törzs	8	$\frac{m}{m}$	ebből
		fej mell	4	»	
		I lábpár	15	»	

E jeles faj eddigele csak magyarföldről ismeretes; eredeti leírása (lásd fennebb az idézetet) azok után a példányok után készült, a melyeket Dr. Paliardi Mehádia környeken gyűjtött, a melyek azonban mind nőstények voltak. A him itt iratik le először. Mint nyári alakot kizárólagosan csak az Alduna szorosából ismerem, hol főként a görgetegeket, ritkábban a ledöntött fák elálló kergét választja lakásul.

Ismerem: Orsováról (Allion-hegy), Mehádiáról (Stubei es Muesuronye, részben már a fenyves övben fekvő legelők), Ó-Ogradenáról es Baziásról.

SPEC. 5. FAJ. AMAUROBIUS ERBERI. (KEYS.). ERBER E. ERBERS K.

(ERBER ügyes gyűjtő tiszteletére.)

Syn. 1863. *Ciniflo Erberi* KEYSERLING «Verhandl. der k. k. zool.-bot. Ges. Wien» XIII, p. 373.

Vide: L. KOCH «Ueber die Arachn. Gatt. Amaur. &c.» p. 21. (sub *Ciniflo*).

THORELL «Remarks» p. 207. (*Ciniflo* Cyrilli).

♀ Elötteste szennyes vörössárga, sötétebb fejjel; vegteste olajbarna, elmosódó-halványsárga rajzzal, mely elején három halvány csikot, e mögött elmosódó \wedge szerű rajzokat tüntet elő. A lábak vörössárgák. Az *A. pallidus*hoz közel álló, de kisebb, karesubb faj. A fej mell módosabb, oldalról, tekintve laposan íves; a fejrész vörösbarnába átmenő, elején a mellrésznél csak kevesse keskenyebb, a szemek téreséjén előre irányozott szőrökkel borított. A mellvert sárgás, szélességénél sokkal hosszabb, egészben paizsalakú, lapos, gyéren szőrös. A rágók vaskosak, oldalról tekintve vastag-ekalakúak, kissé előre irányozottak, színek sötét vörösbarna; tövükkel inkább ívesen mint terdszerűen a homlok előtt kiállók, szőrösök. Az állkapcsok, tövüktől kezdve az elkerekített végig, ívesen es kömyeden egymásfele hajlok, a rágóknál sokkal rövidebbek, vörössárgák; az alajk a végén elvágott. A tapogató vörössárga, végize sötétebb, tüskekel elegyesen szőrös, oly hosszú mint a szár- es terdiz együttveve. A lábak vörössárgák, vegeik kissé sötétedők, — végig szőrösök; a ezombok alul, a tobbi iz felül fegyvertelenek, különben gyéren tüskesek. A vegttest hossztojásdad a fentérintett halvány rajzzal, mely néha majdnem egészen elmosott, mely esetben a vegttest olajbarna. A has többnyire olajbarna, néha igen határozatlan világosabb csikokkal.

Az alsó szemsor alig egy oldalszem-átmérőnyire a homlok szelétől, oldalszemei a középsőtől az oldalszem kisebb átmerőjének megfelelő távolságra; e sor egyenes, oldalszemei tojásdadok s a középsőknel nagyobbak; a hatsor könnyedén behajló, oldalszemei kevéssel távolabbra a középsőtől mint ezek egymástól; az oldalszemek közös, igen lapos emelkedésen s egy oldal-szemátmérőnyire egymástól.

A zár egy felkerék, kirívóan vörösbarna terese, melybe a legzöres felől egy ∞ alakú, harántfekvő, darab mintegy beekelődik.

Mértékek: ♀ Törzs	9	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell.	3·5	»
I lábpár	9	»

A lábak hosszaránya 1, 4, 2, 3.

♂ Kisebb, karesu, hosszabb lábakkal, világosabb elő- és hátrögzöttabb rajzu vegfesttel. A tapogató világos vörössárga, a czomb felületének végén két párosan álló rövidebb, ezek mögött egy hosszabb tüske; a rövid száríz kezalakú, felülről tekintve, három nyújtványyal, melyek közül a belső a leghosszabb, sötét vörösbarna, eleshegyes, a külső vörössárga, csapyszerű és rövidebb, a középső vörösbarna, ujj forma; a pikkely domborúan kamálalakú, a töve külső szelen nagyon kivágott; hegven kefeszerűen szőrös; — nemzőszerve igen kidagadó; oldalról tekintve a gyűjtő karikászerű, közepén kivájt s a kivájásban egy széles rövid tompahegyű, mellette két kisebb együttálló nyújtványyal; valemennyi nyújtvány sötét barnavörös, a gyűjtő vörössárga.

Mértékek: ♂ Törzs	6·5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell.	3	»
I lábpár	12	»

Eddig kizárólagosan csak a budapesti Gellert-hegyről ismeretes, bol evekkel ezelőtt magam gyűjtöttem szeptemberben kövek alól; 1873-ban Pável János muzeumi gyűjtő is talált néhányat ugyane helyisen. Koch L. és Keyserling gróf jegyzései szerint, ezidő szerint a magyar lelhelyen kívül csak Lesina és Syra deleurópai szigetekről és a Pyreneusokról ismeretes, mely utóbbi helyről Simon ismertette. Ritkas esövet a kövek aljára alkalmazza. — Keyserling és Koch leírásai Lesina és Syrai példányok után készültek, melyek, mint deliek kisse élenkebb rajzokkal bírhattak.

SUBFAM. II. ALCSALÁD. AGALENINAE. TÖMLŐSÖK. TRICHTERSPINNEN.

(Lásd: «Agalenoidae». A magyar elnevezés a szövet rejtjéről.)

GEN. 4. NEM. CYBAEUS. L. K.

(cybaeus = hasas; az alakról véve.)

Syn. 1868. L. KOCH «Die Arachn. Gatt. Amaur. Coel. Cyb.» p. 64.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 127.

A felső fonópar rövidebb és egy izű; a fonalszűrő és nyüst hiányzik. A lábvegek két bordás és egy sánjakörömmel. Az állkapcsok domborúak, nem benyomottak; az alajk majdnem negyszögletes, a végén könnyedén kivágott.

E nem képviselői, melyek regebben az Amaurobiusok közé soroltattak, leginkább a fonalszűrő és nyüst hiányánál (♂ és ♀-nél) fogva egyesítettek egy külön nembe.

Életmódra nevezé az Amaurobiusokhoz igen közel állanak.

SPEC. 1. FAJ. CYBAEUS TETRICUS. (C. K.). BŰVŐ TARNAPOK. SCHLUPF-STOLLENSPINNE.

(tetricus = komoly, sötét; színezetről és életmódról véve.)

Syn. 1839. *Amaurobius tetricus* C. K. «Die Arachn.» VI, p. 43.

Vide: L. Koch «Die Arachn. Gatt. Amaur. Coel. Cyb.» p. 50.

♀ Az előtest világos, halvány-vörössesbarna; a végtest sárgásszürke, barnásan porozott, felületen néhány Λ alakú sárgás rajzzal. A lábak barnássárgák.

A fejmell módosan fejlett, fejerésze az Amaurobiusokéhoz képest keskenyedő; oldalról tekintve a fejresz a résszerű hátgödörig majdnem vízszintes, igen laposan domború, a hátgödörön túl, a nyelecske felé lecsapott, elől elkerekített. A mellvért paizs alakú, majdnem oly hosszú a milyen széles, lapos, gyéren szőrös, világos-barnássárga. A rágók világos barnássárgák, a becsapó rés táján vörösbarnák, oldalról tekintve vastagon ékalakúak, tövükkel terdszerűen és nagyon a homlok előtt kiállók. Az állkapcsok világos barnássárgák, tövüktől elkerekített végökig könnyedén egymásfelé hajlók; az alajk közel négyszögletes, könnyedén kivágott. A tapogatók világos barnássárgák kissé sötétedő végizzel, mely gyéren szőrös és köröskörül tüskés s majdnem oly hosszú, mint a szár és terdz együttvéve. A lábak barnássárgák, tövükön vastakosak, vékonyodó végekkel, itt-ott határozatlan, szürkés foltokkal; a czombok ül, a többi izek felül fegyvertelenek. A végtest rövid-tojásdad. A has egyszínűen halvány szürkésárga.

Az alsó szemsor egyenes, kerek középszemei kicsinyek, oldalszemei nagyobbak és tojásdadok, középszemei a homlok szeletét bőven két szemátmerőnyire s valamennyi szeme egyenlő távolságra egymástól; a hátsó sor könnyedén behajló, majdnem egyenes, oldalszemei közelebb a középsőkhöz mint ezek egymáshoz; az oldalszemek közös, barna, lapos emelkedesen állanak s nem érintkeznek.

A zár kissé domborodó, trapezalakú, a legzörés szelén vesetalakú barna réssel, mely felett még két szinten barna — — forma hasitek látható.

Mertekek: ♀ Torzs	7	$\frac{m}{mm}$ ebből
fejmell	3.5	»
I lábpár	9	»
IV »	10	»

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

♂ Karesőbb, valamivel sötétebb végtesttel; színezet és rajz tekintetében különben a ♀-nyel egyezik.

A tapogató terd és szárizze egyenlő hosszúságúak; a terdizen kifelé oldalt kiállva s előre kanyarodva egy erős, hüvelykujj forma, tompavegű, előfelen és végén sok fekete szemölcs-tuskevel borított nyújtványal. A jól kidagadó gyűjtő sötét-barnavörös, külső oldaláról tekintve hátul horgas.

Mertekek: ♂ Torzs	6.3	$\frac{m}{mm}$ ebből
fejmell	3	»
I lábpár	11.5	»
IV »	11.9	»

Ismerem Alsó-Hámorból (Borsod) hol júniusban ivarérett. Pével Janos Maramarosban (Pietrosz) bőven gyűjte. Dr. Koch L. Bajorország és Karinthia havasairól ismertette.

GEN. 5. NEM. COELOTES. BLACKW.

(Kotlóo = vájni; a tartózkodásra ezélez.)

Syn. 1841. BLACKWALL «The diff. in the number of eyes» p. 618.

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 128. et L. Koch, «Die Arachn. Gatt. Amaur. Coelot. Cyb. &c.» p. 32.

A felső fonópár hosszabb az alsónál, kétzű, a végiz az alapiznél nem hosszabb, csucos, alsó felen eseyés. A rágók töve terdszerűen kiálló. A fonalszűrő es a nyüst hiányzik. A lábvegeken két bordás es egy sánjaköröm.

Vaskos, vajú alakok, melyek életmódra nézve sokban hasonlítanak az Amaurobiusok és Cybaeusokhoz, ezektől azonban a fonalszűrő és nyüst hiánya és illetőleg a fonók berendezése által különböznek.

SPEC. I. F. A. J. COELOTES ATROPOS. (WALCK.) VASKOS BÁNYÁSZPÓK. VIERSCHRÖTTIGE GRUBENS PINNE.

(ἀτροπος = idétlen, ügyetlen, néhizes; az alakra czélozva; de kérelhetetlen is.)

Syn. 1830. *Drassus atropos* WALCKENAER «FAULD. FRANC.» p. 170.

Vide: THORELL «REMARKS» p. 437.

♀ Előteste barnavörös, fejeresze feketebe átmenő. Végteste barna, sárgával elegyített, felülete elejen egy rövid, szennyessárga közepesikkal, e mögött néhány kurta, hasonló színű ω szerű rajzzal. Lábai sárgásvörösek, vaskosak.

A fejmell vastag; fejeresze elől félgömbszerűen domború; az egész, oldalról tekintve, a nyelecskétől egyenletesen, lankásan emelkedő, alig íves; a fejrész fényes, gyéren és finoman szőrös: a szemek terén néhány előre álló erősebb szőr. A mellvert tágasan pajzsalakú, sárgásbarna, lapos és gyéren szőrös. A rágók vaskosak, oldalról tekintve, körtvealakúak, vörös barnák és bőven szőrösek; tövükkel a homlok előtt térdszerűen kiállók s végeikkel azután kissé az állkapesokra esapottak. Az állkapesok lapiczkások, elkerekítettek, kissé egymásfelé hajlók, vörös barnák, hosszú szőrökkel; a szeles alajk hasonló színű s közel két harmadát éri el az állkapesoknak; elől elmetszett. A lábak erős czombjai alul, a többi ízek felül fegyvertelenek, különben erős tüskékkel fegyverzetek. A végtest elől elmetszett, közepén a legszelesebb, hátul elkerekített, felületén a fennirt rajzzal, mely néha hiányzik, a mely esetben az egész hátfele barna, szennyes sárga színnel kevert; ritkán a földje szennyes fehér barnásan porozva. A has egyszínűen olajbarna.

Az alsó szemsor közel a homlok széléhez, a távolság egy oldalszem kisebb átmérőjének megfelelő, majdnem egyenes (behajlásra hajlandó); szemei majdnem egyforma távolságban egymástól; a hátsó sor hosszabb az alsónál, szemei egyenlő távolságban egymástól, középszemei valamivel nagyobbak az alsó sor középsőinél; az oldalszemek egy korbász alakú, résüntösen álló közös emelkedésen.

A zár egy nyelvalakú fényes közepdarabból áll, mely egy, a légzőrés felé nyitott keretbe van foglalva s a légzőrés táján kissé beszögellik.

Mértékek: ♀ Törzs	13	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	6.5	»
I lábpár	14.5	»
IV »	15.5	»

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

♂ Sokkal kisebb, karesú; világos barnássárga előtesttel és lábakkal; a végtest rajzai mindig megvannak és élesebbek. A tapogató berendezése elűt az Amaurobiusétól. Térdize vastagodott, külső oldalán egy farkasfűlhöz hasonló, csücsös nyujtványnyal, a száríz vékonyabb, tövén és végén résüntösen metszett; a pikkely kevéssé domború, hosszú, csücsösen kanálalakú, a végén szőrös, belső szelen néhány tüske; a nemzőszerző módosan kidagadó, többször behorpasztott gyűjtővel, melyből — külső oldaláról és felülről tekintve a pikkelyt — egy vaskos nyelvforma, tövén fehéres, végén feketes nyujtvány kiáll.

Mértékek: ♂ Törzs	8.5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4.5	»
I lábpár	13	»

Hegyi faj, melynek kifejlődése vagyis ivarerettsége a nyár derekára s azon túl esik, s a mely az előhegységtől a havasokon körülbelül 6000 láb magasságig, tehát a fa tenyészővén túl is előfordul s termőhelyein gyakori. Az előhegységben inkább a fatönkék gyökerei mellett vajúja tömkeleges lakását, gyakran az

elálló kergeket is felhasználja; a havasok magaslatain leginkább azokat a köveket kedveli, a melyek az idők folyamában a gypesekbe bemélyedtek. A lakást leírtam az építmények tárgyalásánál (lásd I. köt. III. t. 57). KOCH L. «Die Arachn. Gatt. Am. Coel. und Cyb etc.» pag. 46 csak egy peteburokról emlékezik, én legtöbbszörre kettőt, néha hármat is észleltem. Az anya bevarja a fiak kikelését s azokat sokáig gondozza.

Ismerem, erdélyi részektől: Görgény Szt.-Imréről, a Mezőhavasról (Hargita hegylánc), Szeben környékéről (valószínűleg «Praesbe» Sill gyűjtemény); magyar részektől: Orsováról (Allion hegy), Ó-Ogradena (Mragonya völgy), Alsóhámor (Borsod a «Bükk hegység» sok pontjáról), a «Magas Tátráról» nevezetesen a «Csorbai tó» környékéről, a «Krivánról» az ugynevezett «Prjehibák» legmagasabb pontjáig, Pribilimáról (Liptó Pongrácz Ede-fele «Zakameniszko major»), Ruttkáról, Selmezbányáról, Tatra Füredről (Muz. gy. Frivaldszky J.) «Biharmegye» jelzővel (Muz. gy. Frivaldszky J.)

SPEC. 2. FAJ. COELOTES INERMIS. L. K. FEGYVERTELEN B. UNBEWEHRTE G.

(inermis = fegyvertelen)

Syn. 1855. *Amaurobius inermis* L. KOCH «Zur. Charact. des Artenuntersch etc.»

Vide: L. KOCH «Die Ar. Gatt. Amaur. Coel. Cyb.» pag. 33.

♀ Előteste barnászörös, a homlokon füstösebb; végteste szennyessárgás, barna rajzzal, mely néha különösen a hímmel, néhány \wedge szerű világos rajzot létesít; hasa szennyessárga; lábai barnászörösek, a czombok barnássárgába átmenők, a két első lábpar szára és végzei valamivel sötétebbek.

A fejmell vastos, kissé nyújtott, elől ívesen elkerékített; a fejrész két csekély barázda által jól elválasztott; a hátrés hosszú, körülötte a sugaras benyomások jól láthatók, a fejrész közepén egy sor hosszabb szőr látható. A mellvért barnászörös, pajzsalaku, kissé domborodott, különben síma, gyér szőrözettel. A rágók erősek, élénk barnászörösek, tövük térszerűen és igen tetemesen kiálló, végük kissé szétálló, a szőrözet csak a becsapórás szelén tetemes, egyebütt kurta, gyér. Az állkapcsok élénken barnászörösek, végük sárgás, egyébként szélesek, kissé összehajlók; az alajk ívesen elmetszett, elég széles s a rágók felehosszának bőven megfelel.

A tapogató karesú, elég szőrös, végizén, különösen alul, néhány hosszú tüske, e végiz bőven oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve.

A lábak aránylagosak; az első pár szárán és másodvégizén alul három-három tüskepár, a második lábparon hasonlóképen; a harmadik pár szárán alul, két pár — a negyediken ismét három pár tüske, e két utóbbi párok másodvégizein is több tüske. A végtest hosszkörded, elég magas.

Az alsó szemsor egyenes, szemei egyenlő nagyságúak, és egyenlő távolságra egymástól; az oldal szemek tojásdadok; a hátsó sor könnyedén behajló, szemei egyenlő nagyságúak, a középsők közelebbre egymáshoz mint az oldalszemekhez, az oldalszemek tojásdadok s az alsó oldalszemekkel egy közös módos dudoron elhelyezettek.

A zár, a nyeleske felőli végén egy kis, kerekded nyilást mutat, e nyilástól a légzőrésig egy szalagszerű, szélességénél hosszabb síma betét észlelhető, az egész zár kissé domborodó.

Mertekék: ♀ Törzs	11·7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	5·2 "
I lábpar	11·2 "
II "	10·5 "
III "	9·7 "
IV "	12·7 "

♂ Éleesebb rajzzal, a végtest elején egy kurta orsó foltal, mely mögött a szöges rajzok sorakoznak; lábai hosszabbak, teste karesúbb. A tapogató eleg karesú, czombja felületén három tüske egymás mögött.

térde szélességénél nem hosszabb, szára még valamivel rövidebb, külső oldalán farkasfülszerűen végződik; a pikkely hosszú, csúcsos, csúcsa kissé lekonyult, töve felé a külső oldal szélén egy mély esatorna; nemzőszerve egy hosszukás gyűjtőt mutat, mely elől, a pikkely csúcsa alatt, egy horgosan befelé kanyarodott tetemes nyujtványt visel.

Mértékek: ♂ Torzs	10.2 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	5.2 " "
I lábpár	13.5 " "
II " "	12 " "
III " "	11 " "
IV " "	14 " "

Koch L. tudor az idézett (második 1868) helyen egy ♀-ról emlékezik meg, a melyet PALLIARDI tudor Mehadia körül gyűjtött, s a melynek zárja, különösen nyílásának terjedelmesb volta által különbözik a tipikus *Coelotes inermis* zárjától; a tudor ur későbbi vizsgálatoknak hagyta fenn annak az eldöntését, vajjon a mehadiai faj új faj vagy csak változata-e a *C. inermis*-nek? Én úgy véltém észlelhetni, hogy a magam nősténye a zár szerint inkább talál a PALLIARDI mint a Koch példányához; de a különbség, melyet más jel nem támogat, oly csekély, hogy új fajt felállítani nem mernék. Úgy látszik, hogy itt csak avval a különbséggel van dolgunk, mely a záron a peték lerakása után mutatkozik, a mikor t. i. a zár kissé sorvadni szokott, minek folytán a nyílások kissé összeszűkülnek. Az én ♀-nyem még nem tojta le petéit. Természetesen kérdéses, vajjon a Dr. Koch példányai melyik állapotban vannak? Én részemről az érintett különbséget csak az állat állapotából magyarázom s a fajt nem változtatom, már azért sem, mert a him a Koch leírásával azonos és arra nézve is biztos, hogy nőstényemhez tartozik, mert avval egyszerre, egy helyiségből került.

A fajt, mint őszi alakot, Erdélyben, nevezetesen Görgény Szent-Imrén a Várhegy oldalán kövek között szedtem, egy példányát unokaöcsém, Vlkolinszky Jenő Selmezbányáról küldé be, hol a Klingertarna előtti kőhalmokban is előfordul.

SPEC. 3. FAL. COELOTES ROSCIDUS? (C. K.) HARMATOS B. THAUÛGE G.

(roscidus = harmatos, megmedvesített; talán a végtest porozottságáról.)

Syn. 1837. *Amaurobius roscidus* C. Koch «Herr. Schäff. Deutsch. Ins.» pag. 141, et «Die Arachniden» X, pag. 113.

Vide: L. Koch «Die Arach. Gatt. Amaur. Coel. Cyl.» pag. 40.

♂ Előteste barnássárga, feje részre alig sötétedő; az egész a végtesthez képest igen fejlett; végteste sárga földön barna foltokkal, melyek határozatlanul \wedge formára sorakoznak. A lábak vörössárgák sötétebb lábvégekkel.

A fej mell feje részre a mellrészhez képest keskenyedő, elől elkerékített, oldalról tekintve laposívesen emelkedett, a hátgödör résszerű, hosszú. A mellvért majdnem körded, szélességénél sokkal hosszabb, gyéren finoman szőrös. A rágók barnászörösek, vaskosak, oldalról tekintve, ék alakúak, igen gyéren szőrösek. Az állkapcsok lapiezkások, elől elkerékítettek, belső szeleiken a széles alajkhoz képest ívesen kivágtak, hosszan szőrösek, barnássárgák; a majdnem négyszögletes alajk hasonló színű, elől elmetszett s az állkapcsok fele hosszát éri el. A lábak vörössárgák, vörösbarnásba átmenő végekkel; a czombok alul, a többi iz felül fegyvertelenek, különben párosan álló tüskékkel (az I. pár szárán 3 párral) fegyverezettek.

A végtest kicsiny, majdnem hengerded, a végén a felső fonószemőlecpár farkszerűen kiáll, két íze egyenlő hosszúságú. A has szennyessárga földön apró, barna pettyekkel.

Az alsó szem sor kissé behajló, oldalszemci tojásdadok, a középsőknél nagyobbak, valamennyi szeme egyenlő távolságra egymástól s e sor a középszemek táján a karajosan benyomuló homlok szelétől

oly távolságra esik, a mely az oldalszem hosszabb átmérője két-zeresének megfelel; a hátsó szemsor könnyedén behajló, szemei egyformák s az oldalszemek láthatólag távolabb állanak a középsőktől mint ezek egymástól; az alsó és hátsó középszemek közötti távolság nagyobb annál, a mely a hátsó középszemek között elterül.

A tapogató hosszú, szerkezete éles jellemzője a fajnak; barnássárga, a czomb felületének végén három erős tüske; a térd és száríz rövid, egyenlő hosszúságú; a száríz külső oldalon egy farkasfüllforma kis nyujtvány; a pikkely rendkívül hosszú, tövével kissé kampósan hajló, keskeny, csücsösen kanálalaku, bőven szőrös, csücsa előtt külső szélén kivágott; nemzőszerve szövевényes; a kidagadó barnás vörös gyűjtő a külső oldalfelé nyitott, elején egy hirtelen hajlású sarlóalaku nyujtvánnyal, mely a pikkely csücsa alatt megfekszik, hátsó feleből egy eszeeszerű emelkedés áll ki, melyből egy igen hosszú, serteszerű, le- és hátrafelé görbülő embolus indul úgy, hogy legörbülő csücséval a pikkely tövének külsejét éri el.

Mértékek: ♂ Törzs	10·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	5·5 »
I lábpár	15·5 »

A IV-ik lábpár második végze hiányzik, a többi íz azonban határozottan hosszabb az I pár megfelelő ízénél s e szerint a lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

Egyetlen példányát 1868-ik évi szeptember havában a Körösszorosban, Brátka helység táján, a mézsgörgetegeken találtam. A fajnévhez alkalmazott kérdőjelre az indított, hogy a *Coelotes roseidus* C. Koch = *segestriformis* Dufour mindeddig csak nőstények után ismeretes s minthogy magam csak a leirt hímét találtam, kérdéses: vajjon ez *C. roseidus*-hoz tartozik-e? Amyi bizonyos, hogy az eddig ismert *Coelotes*-fajok hímeitől úgy nagyság mint szemállás és a tapogató által lényegesen különbözik. A «*roseidus*» fajjal leginkább azért tettem érintkezésbe, mert ennek nőstényei, fajrokon-uk nőstényei között, a legnagobbak s az előttem fekvő hím is a legnagyobb az eddig ismert *Coelotes* fajok hímei között.

SPEC. 4. FAJ. COELOTES SOLITARIUS. L. K. REMETE B. EINSIDLER S.

(solitarius = magányos, egyedülálló; a ritkaságra vonatkozik.)

Syn. 1868. *Coelotes solitarius* L. KOCH «Die Arachn. Gatt. Amaurob., Coelotes, Cybaeus» in Abhand. d. Naturh. Ges. zu Nürnberg IV, pag. 38.

♀ A fejmell mellrésze sárgabarna, fejeresze vörösbarna; a rágók, az állkapesok, az alajk és a mellvért sötét vörösbarna; a végtest felülete fekete, barnasárgás foltokkal, melyek a hossz tengely irányu szerint 6—7 \wedge állású, a fonók felé fokozatosan kisebbedő foltpárokká sorakoznak. A végtest hasfele barnássárga, feketés foltokkal. A lábak czomb- és térdizei barnássárgák, a többi izek vörösesbarnák. A fonók barnássárgák.

A homlok alsó széle és az alsó szemsor közötti tér nem szelesebb egy oldalszem átmérőjénél s hosszú sertéssel borított. Az alsó szemsor kissé behajló, a szemközök egyformák; a középszemek kerek, az oldalszemek kördedek, nagyobbak. A hátsó szemsor behajló, a szemközök egyformák. A két sor oldalszemei egy közös dudorodáson állanak.

A rágók becsapórése kívül és belül három foggal fegyverzett. Az alajk az állkapesoknak fele hosszát éri el, alapján szélesebb.

A zár keresztbefekve körded, betétje szélességénél magasabb, ettől kétfelől a zárulapban egy-egy fog.

Mértékek: ♀ Törzs	?
fejmell	4·5 $\frac{m}{m}$ ebből
I lábpár	11 »
IV »	12 »

Dr. H. Zimmermann (Limburg) gyűjteményében a Tatrából, hol is de Rottenberg rovarász gyűjtötte; Dr. Seidlitz gyűjtötte N.-Szeben körül. Leirta és meghatározta Dr. Koch L. Peldányokat nem láttam.

GEN. 6. NEM. TEGENARIA. (LATREILLE.)

(τεγγαρον = tepsi vagy τεγγος = háztető; mindenesetre a szüetről.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV. p. 134 ad. part.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 129.

Az alsó szemsor majdnem egyenes vagy könnyedén behajló. A felső fonószemőlespár második íze az alapíznél rövidebb. A fonalszűrő és a nyüst hiányzik; a felső fonópár végze alsó lapján cséves, a lábvégek két bordás és egy sánja körömmel. Hosszú lábú, többnyire élénk színezetű alakok, a melyek zugokban vagy sarkokban lepelszerű, bemélyedő hálót készítenek, melynek egyik sarkában a háló lapjára nyíló csövet alkalmaznak, a mely hátul is nyitott; e cső szájában elhelyezkedve lesik prédájokat, mindig felfelé álló háttal (soha sem csüngő helyzetben). Legnagyobb részben házi alakok, melyek azonban részben sziklás helyeken a vadonban is előfordulnak; a vadonban élők a fák gyökereit is kedvelik.

SPEC. 1. FAJ. TEGENARIA DOMESTICA. (CL.). HÁZI ZUGPÓK. HAUS WINKELSPINNE.

(domestica = házi; a tartózkodásról véve.)

Syn. 1757. *Araneus domesticus* CLERCK «Aran. Succ» p. 76.

Vide: THORELL «Remarks» p. 155.

♀ Hosszú, erős lábú, közepesen felüli alak. Borszeszben előtette vörössárga, kissé sötétebb fejrészszel s világos közép és szegélyrajzzal; végtette olajbarna, felületén egy téglavöröses középesíkkal, mely elején élénk sárga keretbe foglalt; száraz állapotban az egész alapszínezete agyagsárga, mely szín a tömött, megfekvő szőrözettől ered. Lábai szürkésfehérek, sűrű, sötét gyűrűzettel. A fejmell fejerésze elől szűkülő, elkerekített, jól elválasztott, a mellrész szélesedő, laposan domború; két oldalán világosabb, befelé esipkes szegélylyel, mely a homlokra is átnyúlik; a résszerű, hosszú hátgödör világos szegélylyel, melyből az oldal-szegély felé határozatlan sugárvonalak csillagszerűen oszolnak. A rágók vörösbarnák, erősek, oldalról tekintve ékalakúak, tövükkel a homlok előtt alig kiálló, bőven és hosszú szőrökkel fedettek. Az állkapesok párhuzamosak, közepök táján módos behorpasztással, elől elkerekítettek, különben vörösbarnák világos csücesal; az alajk széles, kúp alakú, elől keskenyebb, elmetszett, a rágók felchosszát meghaladja. A mellvért szélesen körded, sárgásbarna, sárga szőrökkel majdnem borított. A tapogató vékony, hosszú; végze sötétebb s oly hosszú mint a szár és térdiz együttvéve, hosszú szőrözettel fedtt, töve körül 5—6 hosszú, elálló sertetüskével; a száríz végén egy sötét gyűrű. A lábak hosszúk, erős ezombokkal s vékonyan kifutó végekkel, végig szőrösek; a ezombok alul, a többi íz felül fegyvertelen, különben gyéren, hosszú tüskékkel fegyverzetek; a két első pár ezombja alul barnafoltos, felül egyenetlen szélű gyűrűs folttal, a többi láb és íz egyenetlen szélű, sűrűn álló sötétebb gyűrűzettel. A végtest elől elmetszett, keskenyebb, közepetáján a legszélesebb, hátul elkerekített; felülete olajbarna, közepén egy téglavöröses széles hosszsesíkkal, mely elől szélesen, élénk-sárgásan szegelyezett, hátrafelé sárgás pontok között fut. A has barnás, szakadozott keskeny, sárga szegélylyel, közepén néha sárgás foltpárokkal. Az alsó fonópár vörössárgás, a felső fonópár alapíze barna, végze világos, rövid.

A szemesoport a homlok szelétől majdnem akkora távolságra, a mekkora a magassága a közép szemesoportnak. A szemek nagyoeskák; az alsó sor középszemei az oldalszemeknél nagyobbak, a sor kissé behajló, szemei egymástól egyforma távolságra; a hátsó sor szemei egyenlők, a sor behajló, oldalszemei a középsőktől kevéssel távolabbra mint ezek egymástól; az oldalszemek közös emelkedésen állva nem érintkeznek.

A zár egy élénk vöröses, felholdszerű, keskeny bemetszes, mely homorú oldalával a nyelecske fele áll.

Mértékek : ♀ Törzs	13—17	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	6.5	»	
I Lábpair	27	»	
IV »	28	»	

A lábak hosszaránya változó, néha 1, 4, 2, 3, néha az I. és IV. pár egyenlő, néha 4, 1, 2, 3.

♂ Kisebb végtest mellett fejlettebb előtesttel. A tapogató hosszú, erős, csúcsosan bunkós, — sötét színezetű; a térd es száríz egyforma hosszúságú, a száríz külső oldalának vege fele két sötét-feketebarna, rövid, vaskos fogacs; a pikkely szépen csúcsosan kanálalakú, domborúságával fölfelé fordított, rókavörös szőrrel bőven borított; felülről tekintve a nemzőszeru a pikkely mindkét széle alul kiáll; alúlról tekintve a külső szélen egy előre irányozott széles, sarlóalakú, sötét-vörösbarna, hosszú nyujtvány látható, mely domború szélével a pikkely alól kikanyarodva, végével a pikkely csücsa alá kerül, külső széle felhajtott esatornás; a pikkely töve fele egy esecsalakú vaskos nyujtvány indul, mely hirtelen egy hosszú, vékony sertvé alakul, a pikkelyt belső szélen megkerüli s végével a sarlóalakú nyujtvány esatornás szélébe belefekszik.

Mértékek : ♀ Törzs	12.5	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	6	»	
I lábpair	27.5	»	

Nyári alak, mely az aljakban, jelesen házakban, istállókban, padlásokon stb stb. gyakori, felhatol a tornyok fedelei alá is; de sziklafalakon, fák töven, a mely utak martjain is előfordul s terjedelmes lepelhálójával ügyesen alkalmazkodik.

SPEC. 2. FAJ TEGENARIA DERHAMII (SCOP.). DERHAM Z. DERHAMS W.

(Derham, mult századbeli term. barát.)

Syn. 1763. *Aranca Derhamii* SCOPOLI, Eutomi. Carn. p. 400.

Vide : THORELL «Remarks» p. 157.

♀ A megelőző fajnál sokkal kisebb; porosan szürke; végteste feketés foltokkal párduczszerűen tarkázza. A lábak sárgásszürkek, a czombok es szárok elmosódó, sűrűn álló sötétebb gyűrűzettel. (Borszeszben az előtest barnásvörös, a lábak vörössesárgák).

A fejmell szivalakú, fejeresze a mellreszhez kepest keskenyedő, jól elválasztott, elől elkerekített; az egész, oldalról tekintve, íves; a reszzerű hátgödörből indulva a szemekig egy sor előre hajló serte, mely könnyen leválk; a mellresz finoman feketén, azután beljebb szélesen sárgásszürkén es csipkésen szegelyezett; a hátgödör környeke szinten világosabb. A mellvert vörösbarna, közepe világosodó, minden csipő előtt egy határozatlan, világos folt. A rágók erősek, oldalról tekintve ekalakuak, tövükkel a homlok előtt kissé kiállók, bőven szőrösek, vörösbarnák. Az állkapesok egyenesek, elől elkerekítették vörösbarnák, az aljak majdnem négyszögletes, a rágók felhosszának megfelelő, elől elmetszett. A tapogatók vékonyak; valamennyi íz szőrös, közben elálló, hosszú sertékkal, a térd es száríz vege gyűrűs. A lábak hosszúsága nem aránytalan; czombjaik alul, a többi íz felül fegyvertelenek; az első lábpair szárán alul két pár túske. A végtest elől elmetszett, keskenyebb hátul szélesedő, vege elkerekített, felülete közepén egy sor \wedge sárgásszürke rajz, mely feketés foltok által választatik el, s e sor mellett ismet feketes foltosorok; a has apróbb foltocskából alakult három sorral. Valamennyi fonó halványsárgás, kocsonyásan áttetsző.

A szemesoport es a homlok széle közötti távolság alig felet teszi a közepszemek negyszöge magasságának. Az alsó szemesor egyenes, szemei egyenlő nagyság mellett egyforma távolságra egymástól; a hátsó sor könnyeden behajló, szemei egyenlő nagyság mellett egyforma távolságra egymástól; a ket sor közepszemei egy előrefelé kissé szükült trapezben elhelyezettek, mely legnagyobb szélességénél magasabb.

A zár egy felkörü terese, mely elején a legzörös szelenek megfelelően kollásalakúra begöngyölt; e begöngyöles két végén a tojócsövek apró, barnásvörös nyílásai állanak.

Mértékek: ♀ Törzs	10·5	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	5	»	
I lábpár	18	»	
IV »	18·5	»	

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

♂ Kisebb; szívalakú, széles fejmellel, kis végtesttel, hosszabb lábakkal, besötétített czombokkal. A végtest foltjai néha összefolynak s feketes alapszínezetet letesítenek. A tapogató karesú; hegyes, kis bunkóba végződő; száríze a térdiznél hosszabb, végén egy kurtá sötét fogaacsal; a pikkely kinyújtott keskeny hegyes véggel, bőven szőrös, szelesebb töve jól domboru; nemzőszerve alulról tekintve egy lapos, közepen kerék, nyitott gyűjtőt mutat, melyet belső szele tövétől fogva egy felkörbe kanyarodó keskeny egyszerű nyújtvány körülfog.

Mértékek: Törzs	9·5	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	4·5	»	
IV lábpár	22	»	

Nyári es kitünően házi alak, mely a pinczek ablakaiban, az istalók gerendázatán és zugaiban, olakban stb. lepelszerű, olykor roppant terjedelmű hálóit szövö, csöveivel a helyiséghez ügyesen alkalmazkodik s mindenütt elterjedett.

SPEC. 3. FAJ. *TEGENARIA CAMPESTRIS*. C. K. MEZEI Z. FELD W.

(*campestris* = mezei; a tartózkodásiól.)

Syn. 1841. *Tegenaria campestris* C. KOCH, Die Arachn. VIII, p. 34.

Vide: THORELL «Remarks» p. 157.

♀ Kicsiny. Előteste világos-agyagsárga szegély- és középrajzzal; végtestének felülete egy szép téglavörös középesikkal, mely két élensárga pontsor által szegélyezettik. Lábai világossárgások, sűrű, sötét szőrözettel. Alakban és a színezet beosztásában a *T. domesticának* megfelel, nagyságra nézve azonban ennek alig fele részét éri el.

A fejmell szívalakú, széles mellrészszel, keskeny fejreszszel; sárgás; a fejtető, a mellrész szélei és a reszerű hátgödör környéke világosabb. A mellvert keskeny, paizsalakú, barnás, a közepén egy világosabb keskeny ékkel, a csipők előtt világos foltokkal; a csipők barnás foltokkal. A rágók, oldalról tekintve, ékalakú, vörösessárgák, szőrösek. Az állkapcsok sötétebbek, egyenesek, elől elkerekítettek; az aljuk töven szelesedő, elől elmetszett, vaskos-széles. A tapogató karesú, szőrös, közben elálló sertekkel fegyverzett, végíze sötétedő, oly hosszú mint a szár és térd együttvéve. A lábak karesúk, sárgások, foltokkal elegyesen sűrűn gyűrűzöttek, czombjaik alul, a többi íz felül fegyvertelenek; az első lábpár szára alul egy túskepárral. A végtest kissé hengeres; olajbarnán pettyezetett felülete közepén a femtirt rajzzal; hasa sárga, barna pontokkal díszített.

Az alsó szemsor igen gyengén behajló; középszemei az oldalszemeknél kisebbek s a homlok szélétől oly távolságra állnak, mely a középső szemnégyszög magasságának felét meghaladja, szemei egyenlő távolságra egymástól; a hátsó sor behajló, szemei egyformák, egymástól egyenlő távolságra állók; az egész csoport szorosán együtt áll.

A zár egy kerekded terese, melyet egy patkóalakú, a nyelecske felé nyitott, keskeny, vörös barnás rés körülfog.

Mértékek: ♀ Törzs	7·2	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2·4	»	
IV lábpár	13	»	

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

♂ Valamivel kisebb, a végtesthez képest fejlettebb fejmellel; színezetre nézve a nősténynyel azonos. Tapogatója bunkós; térd- és szárize egyforma hosszúságú, az utóbbin, külső oldala végén, egy kicsiny, farkas fülszerű nyújtvánnyal; a pikkely hosszú csücsbe kifutó, bőven szőrös, felülről tekintve a nemző szervnek egy része a pikkely külső szélén kiáll; a nemzőszerv berendezése, alulról tekintve, a *T. domesticae*-val azonos, avval a különbséggel, hogy a sarlóalakú nyújtvány az állat magyágához képest roppantúl szélesre fejlett, a serteszerű embolus töve pedig nem hirtelenül vékonyodott, hanem az illető hátsó nyújtványba egyenesen bele enyésző.

Mértékek: ♂ Törzs	5·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·5 »
IV lábpár	13·8 »

E fajnak egyedüli biztos megkülönböztetője voltaképen csak az alak állandó kicsinységében rejlik; a többi lényeges jelleg csak diminutivuma a *Tegenaria domesticae*-nak s azt tartom, hogy a *Tegenaria campestris* eredeti alakja a *T. domesticae*-nak, mely utóbbit a kedvezőbb táplálkozási viszonyok nevelték nagyobbá s az eltérést azután állandósíták is.

A *T. campestris* a lapályban épen úgy mint az előhegységben s a havasokon körülbelül 3000 magasságig fordul elő, hol leperszerű hálót kőhalmokban, a fák gyökerei közé s rendszeren úgy szövi, hogy csöve a mohába levezet.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról és Szebenből (Bergleiterféle gyűjtemény); magyar részekből: Doroszlóról (Hosszúmegeye erdő a síkban), Orsováról (Alliónhegy), Báziasról, az Alsó-Hámorból (Borsod «Hollós»), Pribilina (Liptó «Hliva-Havas» 3000' lábíg), Pest környékéről fiatal példányok (Muz. gy. Frivaldszky Jánostól).

GEN. 7. NEM. CRYPHOECA. THOR.

(*κρυφός* = elrejtve, *οἰζύω* = élni; a tartózkodásról véve.)

1869—70 THORELL «On europ. Spid.» p. 131.

A hátsó szemsor igen könnyedén, az alsó erősen behajló. A felső fonószemölcs pár végíze az alapíznek alig felehosszát teszi. A fonók egy a hasfelé szélesedett trapezbe elhelyezettek (legalább annál az alaknál, a melyre e jellemzést alapítom.) Kis alakok, melyek rendszeren kövek alá rejtve élnek s laza, ritkás cső mellett rendetlen hálót kötnek. A magyar alak havasi s kizárólagosan a fenyőöv felett s azon túl 6—7000 láb magasságban fordul elő.

SPEC. 1. FAJ. CRYPHOECA CARPATHICA. N. SP. KÁRPÁTI REJTPÓK. KARPATHEN SCHLÜPFSPINNE.

(*carpathica* = a tartózkodásról.)

(VII-ik tábla, 156 *a* szemesoport, *b* ♀ zár, *c* ♂ tapogató, *d* mérték.)

♀ Az előtest és a lábak zöldessárgásak. A végtest olajbarna; sárgás, részben ω szerű rajzzal. Valamennyi lábon a szár és másod végíz (metatarsus) alul hosszú, megfekvő, világos tüskeekkel fegyverzett, melyek az első és második lábpáron két egyenes sorban s párosan elhelyezkedve állanak. Az alsó szemsor erősen behajló, középszemei az oldalszemeknél sokkal kisebbek; a hátsó sor igen könnyedén behajló, szemei egyenlőek; az alsó szemsor középszemei a homlok szététől oly távolságra, mely egy oldalszem átmérőjét bőven meghaladja.

Az első lábpár szárán 4—5 pár tüske, a másodvégizen 3 pár.

A fej mell zöldessárga, hosszukás-szívalakú, a fej jól elválasztott, keskenyedő és elől elkerekített; a hátgödör pontszerű; a mellrész a lábak fekvésének megfelelő csillagszerűen oszló barázdákkal. A mellvért hosszukás paizsalakú, a negyedik lábpár csípői között kihegyesedett, kissé domború, agyagsárga és gyéren szőrös. A rágók agyagsárgák jól fejlettek, az első lábpár ezombjánál vékonyabbak; tövükkel nem állanak ki a homlok alól, oldalról tekintve, tetemesen az állkapcsokra esapottak. Az állkapcsok agyagsárgások szélesek, elől elkerekítve nem hajolnak egymásfelé s gyéren szőrösök; az alajk hasonló színű, széles, elől elmetszett, az állkapcsok fele hosszát nem éri el egészen.

A tapogató zöldessárga; végíze húsos, oly hosszú mint a száríz, kétoldalt több megfekvő, hosszú tüskével.

A lábak ezombjai zöldessárgák, a többi íz vörösödő, a harmadik lábpár térdíze csúcsán (felül) egy felálló hosszú tüske, egyebekben mint fentebb.

A végtest olajbarnás, nyujtott-hossztojasdad, a vége kissé csúcsos; felülete közepén és elején egy szabálytalan világosabb folt, mely alatt \wedge szerű fehéres, elmosódó rajzok állanak s hullámosan az oldalakra enyésznek, néha alig kivehetők; a has egyszínűen olajzöldes, az egész végtest megfekvően nem épen sűrűn szőrös.

A fonók trapezben állanak, sárgások, egyenlő hosszúságúak, a felső pár végíze csúcsos és igen rövid, mintegy negyedrésze az alapíznek. A zár az alak kicsinyiségéhez képest terjedelmes, vörösbarna, kidomborodó, majdnem szívalakú, a nyelecske felé elmetszett. Közepén, hosszában benyomott, úgy hogy két karajszerű felet képez.

Mértékek: ♀ Törzs	4.2 $\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	1.9	»
I lábpár	5	»
IV »	5.8	»

A lábak hosszaránya tehát 4, 1, 2, 3.

♂ Valamivel kisebb, karesűbb lábakkal s világosabb előtesttel. A lábak fegyverzete gyengébb. A tapogató aránylag igen fejlett, térd és száríze egyenlő hosszúságú, a száríz törének külső oldalán egy előre és oldalt irányozott fűlszerű függelék; a pikkely tojasdad, igen domború, fehéres és gyéren szőrös, alóla a nemzőszerv tetemesen kidagad; a nemzőszerv, alulról tekintve, oldalt egy nyujtványt mutat, mely lassanként egy finom, fekete, serteszerű nyujtványba vékonyodik s így a pikkely belső széléhez alkalmazkodva ezt töveig órarúgószerűen körülfogja.

Mértékek: ♂ Törzs	3.5 $\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	1.6	»
IV lábpár	5.4	»

A Krivánon augusztusban nem ritkán és majdnem a csúcsig előfordul. Mindig a kövek alsó lapján, igen ritka szövetű esőben található s könnyen gyűjthető, mert nem menekül, hanem lábait szorosan a testhez illesztve vesztleg marad. THORELL tanár látta és szintén ismeretlennek állítja.

GEN. 8. NEM. AGALENA. WALCKENAER.

(vide Agalencidae.)

Syn. 1805. *Agelena* WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» pag. 51.

Vide: THORELL «On europ. Spiders» pag. 132.

A hátsó szemsor behajló; az alsó erősen behajló. A felső fonópár kétízű, a végíz karesű, az alapíznél hosszabb és alsó fele hosszában eséves (lásd I. köt. II. tábla 41). A fonók majdnem négyszögben

állanak ; a felsők a test végén farkszerűen kiállók. Közepnagyságú alakok, melyek magas fűben bokrokon és sövényeken tölcseralaku terjedelmes hálót szőnek, a melyek aljában egy eső nyílik, mely hosszan és néha tömkeleges kanyarulatokban a fűvek, ágak közé, néha üregekbe is vezet.

SPEC. 1. F. A. J. AGALENA LABYRINTHICA. (CL.) ILLÓ TÖLCSEÉRPŐK. FLUCHTIGE TRICHTERSPINNE.

(labyrinthus = tömkeleg; a háló tömkeleges esővéről véve.)

Syn. 1757. *Araneus labyrinthicus* CLERCK «*Arad. Suec.*» pag. 79.

Vide: THORELL «*Remarks*» pag. 159.

♀ Előteste sárgásszürke, a mellrészén csillagszerűen oszló, barnás vonásokkal, melyek azonban a közepen nem egyesülnek s a széleket sem érik el. A végtest barnásszürke: felületen 6—7 finom \wedge szerű fehéres rajzzal, melyek néha \blacktriangleright szerűen szakadozottak. A lábak sárgás-szürkeseek, az ízek vegein barnulók, elálló, hosszú szőrözettel. A has sárgásszürke, ketoldalt egy-egy enyesző barnás csikkal szegélyezve. Meglehetősen nyulánk alak farkszerűen kiálló felső fonó párral.

A fejmell hosszúkas, módosan domború; a fejresz a mellrészhez kepest keskenyedő, teteje elkerekített, a rágók felett kisse pofás; oldalról tekintve az egész laposan íves, közepen egészen végig egy fehéres szalag; a mellrész szélei fehéres szegélylyel, s e rajzok megfekvő, ágas szőrözettől erednek (lásd I. köt. II. tábla 22). A mellvért majdnem kerek, hátul hagymaszerűen hirtelenül csúcsosodó, lapos és megfekvő fehéres s evvel elegendesen felálló sötétes szőrözettel fedett. A rágók vastosak, oldalról tekintve tövükkel kissé a homlok előtt kiállók, barnásvörösek, módosan szőrösek. Az állkapcsok szélesek, domborúak, agyagsárgások, elől elkerekítve, csak külső széleik felé szőrösök; az alajk négyszögletes és széles, barnás, az állkapcsok felehosszát éri el.

A tapogató karesű, sárgás; végíze barnuló sertekkel elegendesen szőrös, hosszabb mint a szár és térdiz együttvéve. A lábak elég erősek, szőrösek és hosszúk, sárgásszürkék (borszeszben vörösesek), az ízek végén elmosódva barnulók, szőrösek igen gyöven inkább sertékkal mint tüskékkel fegyverzetek; a száraz alsó felén legfeljebb három pár sertetüske. A végtest megfekvően szőrös, hossztojásdad. Mind a két szemsor erősen behajló, nagyocska szemekkel: az alsó szemsor középszemei a homlok széléától majdnem akkora távolságra, a mekkora a középső szemnégyzetnek a magassága; e középszemek a többieknél valamivel nagyobbak; az alsó sor szemei egyforma távolságra egymástól, az oldalszemek kissé tojásdadok; a hátsó sor középszemei valamivel közelebb egymáshoz, mint e sor oldalszemeihez.

A zár egy terjedelmes vörösbarna köldök, melybe a legzöres felől egy nyelv alakú lemez benyomul, mely azután két oldalt és a nyelecske felől egy széles keretbe foglalva evvel összeillik.

Mertekek: ♀	Törzs	11—12	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmell	5.5	»	
	I lábpár	16.5	»	
	IV »	20	»	

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

Bőven tápláló helyeken nagyobb példányok gyakoriak.

♂ valamivel kisebb, karesűbb; színezete a nőstényével azonos. A tapogató hosszú, bunkos és szőrös; térdizen, oldalt, egy, szárizen alul egy erős fogacs; a pikkely csúcsosan kanálalakú. A nemzőrész kevésbé kidagadó, egyszerű gyűjtővel, melyen elől egy tülökforma csavaros, vastos és hegyes rész látható.

Mertekek: ♂	Törzs	9	$\frac{m}{m}$	ebből
	• fejmell	4	»	
	IV lábpár	22	»	

Gyakran nagyobb: törzs 12.5 $\frac{m}{m}$, IV lábpár 29 $\frac{m}{m}$.

Ez általánosan, de inkább csak az aljakban, neha a havasok fenyő öveben elterjedett fajnak tavaszi és őszi nemzedeke van. Terjedelmes olykor 3 □ dm. térfogatú hálóját, melynek tölesér alakú leple sűrű szövetű bokrokon, magasabb növények csoportjaiban, sövényeken sőt olykor magas fák ágai között (fenyveken neha 4—5 méter magasságban pl. a kolozsvári muzeumkertben) található, rendszeren számos példányát mintegy telepben. Párzását, melyet a lepelen végez, bőven és behatóan tárgyaltam az erd. muzeum egyeslet évkönyveiben (lásd «Adatok Erdély pókfaunájához II.» Erd. Muz. egyeslet évk. IV. köt. p. 38).

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Nyárad-Szeredáról, Gyergyó Szt.-Miklósról, Tölgyesről, Szebenből (Sill és Bergleiter-fele gyűjtemények); magyar részekből: Doroszlóról, Pancsováról, Jeselnitzáról (Orsova mellett), a Veterani barlang körül, Ó-Ogradena körül, Rakamazról, Tokajból, S.-A.Uj-helyről, az Alsó-Hámorból (Borsod, «Bükk»), Pribilináról (Hlina havas fenyő öve), Lykanka (Liptó, várom), Selmezbányáról, «Pest vidékeről» (Muz. gy. Friváldszky János), Ungvárról, (Muz. gy. Vidra Ferd.), Dabasról, (Muz. gy. Metelka Ferencz).

SPEC. 2. FAJ. AGALENA SIMILIS. KEYS. ROKON T. VERWANDTE T.

(similis - hasonló; az előbbi fajjal való rokonságra ezéleoz.)

Syn. 1863. *Agalena similis* KEYSERLING «Besch. neuer Sp. etc.» pag. 6.

Vile: THORELL «Remarks» p. 160, 565.

♂ Az előbbi fajnál kisebb; karesubb lábakkal. A has *közepe* szélesen szalagszerűen barna, a szalag belseje néha elmosódva világosodó; a has oldalai világos sárgások. A tapogató végze oly hosszú, mint szár- és terdize együttve. A hátsó szemsor szemei egymástól egyenlő távolságra. A zár egy terjedelmes, vörös-barna, durva keret, közepe tetemesen kivájt, e kivajás fenekén egy sárgás lemez, mely a két tojócsonk látható, tágas nyílását kétfelé osztja. A végtest felülete vörösesbarna, \wedge szerű rajzai elmosódók és egymásután sorakozottak. Az egész állat igen gyereen szőrös, a lábak szőrözete elálló. Ezek azok a különbségek, a melyeknél fogva e faj nőstényei a rokon fajtól könnyen megkülönböztethetők.

Mertekek: ♀ Törzs	10—11	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	4	»	
IV lábpár.	14	»	

♂ Karesű, hosszulábú; színezete a nőstényével azonos, a végtest \wedge szerű rajzai élesebbek. A tapogató bunkója igen fejlett; térde vastagságánál nem hosszabb, külső oldalának a vége dudorszerűen kinyújtott, szára a térdnél rövidebb, külső alsó oldalán egy erős, tompa nyujtvánnyal; a pikkely mélyen kanálalakú; ivarszerve igen complicált; egy sima gyűjtőből egy esővekből álló, gomolyagszerűen esavarodott embolus illeszkedik, felette egy széles, nyelv alakú, elkerekített lemez hajlik és irányul előre felé, az egész szerkezet tetemesen kidagad.

Mértékek: ♂ Törzs	9	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	4.4	»	
I lábpár.	22.5	»	
II »	20.5	»	
III »	17.5	»	
IV »	21.9	»	

Mint nyári és különösen őszi alakot Kolozsvárról ismerem, hol a kertek bokrain fajrokonával együtt található. Előfordul Pozsony vidékén is, honnan Böckh Gy. útján a becsi cs. állattani muzeumba «*Agalena labyrinthica*» nev alatt került. Dr. Böckh a két fajt egynek nézte.

GEN. 9. NEM. HISTOPONA. THORELL.

(ιστόσ = szövet, πονέω = csinálni; a szövetre vonatkozik.)

Syn. 1869—70. THORELL «On Europ. Spid.» p. 133.

A hátsó szemsor, felülről tekintve, egyenes; az alsó szemsor behajló. A felső fonópár ketizű, vegze árforma s a hengeres, vastag alapiznél rövidebb. Közepes nagyságon aluli alakok, melyek erdős helyeken a mohában s elálló kergek alá szövik csöveiket.

SPEC. 1. FAJ. HISTOPONA TORPIDA. (C. K.) MEREV KÁRPITOSPÓK. STEIFE LAPPENSPINNE.

(torpidus = merev; úgy látszik az Agalenák ellentétjére értve.)

Syn. *Textrix torpida* C. KOCH «Die Arachniden» VIII, pag. 48.

♀ Előteste barna, világos közepesikkal es oldalszalaggal, mely a mellrész szeleit nem éri. Végteste olajbarna, teglászörössel elegyített, felszine elejen két rövidke, világosabb csikkal. Lábai sárgászörösek a czombok barnulók.

A fejmell jól fejlett, módosan domború, mellrésze kerek; fejerésze jól elválasztott, majdnem párhuzamos oldalakkal, rajzait megfekvő feheres szörözet alkotja. A mellvert szivalakú, barna; közepe elmosódva világosodó. A rágók czombvastagságuk vörösbarnások, módosan szörösök, oldalról tekintve ékalakúak, tövükkel igen kis mertekben kidomborodók. Az állkapcsok egyenesek, szelesek, elől elkerekítettek, az alajk széles a rágók hosszát bőven erő. A tapogató karcu, sárgás, czombja felső es alsó lapján füstös, a többi íz legnagyobb részben füstös, a végiz szörös, oly hosszú, mint a terd es szar együttvéve. A lábak karcu es meglehetősen hosszúk, sárgás-vörösek, a czombok fel- es alszine füstös, a többi izeken sötétebb lehelettel.

A száraz es másodvégzek alul gyeren álló, megfekvő, vekony es meglehetősen hosszú tüskékkel fegyverzetek. A végtest hossztojásdad, elől hátul tompa veggel, a fennt említett rajzzal. A has sárgás, az oldalak barna szine által határolt, a fonók előtt egy elmosódó sötetes foltpárral.

Az alsó szemsor láthatólag behajló, középszemeinek távolsága a homlok szeletől megfelel a középső szemnegyszög magasságának, középszemei az oldalszemeknél kisebbek. A hátsó sor egyenes, szemei majdnem egyenlők s egyforma távolságra egymástól.

A zár egy igen terjedelmes, majdnem kerek, vöröses köldök, melyben egy fehéres, szeles majdnem szivalakú es lapos lemez fekszik.

Mertekék: ♀ Törzs	7	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2·6	»	
I lábpár	8·8	»	
IV »	11	»	

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

E fajt csak egy ♀ példány után ismerem, a melyet nyár derekán Doroszlón («Hosszumegy» erdő) kéreg alatt találtam, hol sűrű szövetű, lapos, kerek, mintegy $6 \frac{m}{m}$ átmérőjű peteburkát őrzé.

GEN. 10. NEM. TEXTRIX. SUNDEVALL.

(textrix = takácsnő; a szövé-re vonatkozik.)

Syn. 1833. SUNDEVALL «Conspectus Arachnidum» pag. 19.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 134.

Az alsó szemsor kihajló, a hátsó sor, melynek középszemei az oldalszemeknél nagyobbak, erősen kihajló. A fejmell fejerésze hirtelenül felvetett; a homlok a rágók felett kidül. A felső fonópár karcu, az alapiznél hosszabb. Közepesen alóli alak.

SPEC. I. FAJ. TEXTRIX DENTICULATA. (OLIV.) FOGACSOS SZÖVŐPÓK. GEZÁHNTE WEBERSPINNE.

(denticulata = fogacsos; a végtest rajzára czélez.)

Syn. 1789. *Aranca denticulata* OLIVIER «Encyclop. meth.» V, pag. 213.

Vide: THORELL «Remarks» p. 160.

♂ juv. Előteste sötét-vörösarna egy fehér közepesikkal, mely a szemektől a hátgödörön túlig terjed. A végtest sötétarna, felületén egy vörösbarnás, széles, nyelvalakú hátmezővel, mely oldalain fogacsolt, fehér szegélyű, s a belsejében látszó feketés pontok következtében fonottnak látszik. Lábai zöldes sárgások barna gyűrűzettel.

A fejmell nyulánk, mellrésze módosan domború; fejerésze a hátgödörtől kezdve kiemelkedő, búbos és e búbba a rágók felett kiálló, — e búbba állanak a szemek is; felülről tekintve, a fejrész a rágók felett tetemesen pofás. A mellvért majdnem kerek, laposan domború, arna és módosán szőrös. A rágók erősek a fej magasságánál hosszabbak, az első lábpa czombjánál vaskosabbak, barnássárgák, gyéren álló világos szőrözettel. Az állkapesok domborúak, az alajk felett összehajlók, sárgások és bőven szőrösek; az alajk szélességénél alig hosszabb, elől elkerekített, barnás; a rágók felehosszát nem egészen éri el. A tapogatók és lábak alapszíne zöldessárga, helyen közön összefolyó nagyobb arna foltokkal és az ízék végén gyűrűkkel. A végtest körded; has fele (borszeszben) vörösös alapszínnel, sűrűn arna foltokkal elegyítve; (szárazon: deres).

A szemek állása igen jellemző s élénken emlékeztet a «Futók» (Citigradae) alrendeben általánosan elterjedett csoportosításra, a mennyiben t. i. a szemek inkább három mint két sorba állanak. Az alsó sor módosan kihajló, középszemei sötétebbek az oldalszemeknél s oly távolságra állanak a homlok szélétől, mely megfelel egy szem kettős átmérőjének, a világos oldalszemek nagyobbak a középsőknel; a hátsó szemek nagyobbak az alsó sor legnagyobb szeménél, a középsők épen a fejbúb fokára esnek, s az oldalszemekkel egy alacsony és széles alapú trapezet (\square) foglalnak el.

Mertekek: ♂ juv. Törzs 5·7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 2·7 »
IV lábpa 8 »

E rendkívül gyors póknak csak egy ifjabb (harmadvedlesű) himjet ismerem, melyet nyár derekán Doroslón («Hosszumegye» erdőresz) egy fatönk gyökerének elálló kérge alatt kaptam, hol csövet úgy szövö, hogy az a földbe levezetett. Az alak és ismertető jegyeinek jellegzetessége, mely megengedi, hogy az ifjabb példányra alapított leírás után az ivarerett alakok is felismertessenek, reábert arra, hogy e mű keretébe belévonjam.

GEN. 11. NEM. AGROECA. WESTRING.

(ἀγροῖχος = falusi, mezőnlakó; a tartózkodásról véve.)

Syn. 1861. WESTRING «Arad. Suec.» p. 311.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» pag. 134.

A lábvegeken csak két bordásköröm; a sámljaköröm hiányzik. A fonók felső és alsó párja majdnem egyenlő hosszúságú; a végizék csúcaikon csévessek. A felső fonópár megkülönböztethető két ízzel.

SPEC. I. F. A. J. AGROECA HAGLUNDII THOR. HAGLUND PARASZTPÓKJA. HAGLUNDS FELDSPINNE.

(Haglund svéd természetbarát tiszteletére.)

Syn. 1871. *Agroeca Haglundii* THORELL «Remarks» p. 162. 565.

♀ Cserbarna. Az előtest közepén egy deres csikkal, a mellrész szélein hasonló szegélylyel; e rajz elmosódó. A végtest finom, megfekvő, sárgás és fehéres szőrözet által deresedő. A lábak egyszínűen cserbarnák.

A fejmell vastos; mellrésze a fejhez képest terjedelmes, a fejrész elkerekített; oldalról tekintve az előtest hátvonala majdnem egyenes, a hátgödrön túl a nyelecske felé lecsapott; a mellrész deres szegélye, a lábak fekvésének megfelelően (belső szélén), csipkézett (borszeszben e csipkék barna 0 szerű, csillagosan oszló rajzok által határoltak). A mellvért cserbarna, fehéres szőrözettel borított. A rágók, oldalról tekintve, majdnem körtvealakúak, tövükkel a homlok előtt tetemesen kiálló, cserbarnák, fehéres szőrözettel. Az állkapcsok kanálalakúak, cserbarnák; az alajk nem éri el felehosszát a állkapcsoknak, cserbarna, elől lapos ívesen elvágott. A tapogató cserbarna, szárán, felül, tömött szőrözet között három sertetüske; végíze sűrűn szőrös, rövidebb mint a szár- és térdíz együttvéve. A lábak erősek és hosszúk, cserbarnák, végig szőrösek, gyéren tüskések; a czombok alúl fegyvertelenek; az első lábpár czombja felületén két tüske, szára alsó felén 2 pár — másod lábvégíze alsó felén szintén két pár hosszú, megfekvő tüske. A végtest elől elmetezett keskenyebb, hátrafelé szélesedő, hátul elkerekített.

A has sárgás deres, egyszínű. A fonók rövidek, vastosak, majdnem egyenlő hosszúságúak; a felső pár végíze kicsiny, csúcsos, fehéres.

A két szemsor behajló. Az alsó szemsor középszemei a homlok szélétől oly távolságra, mely egy szemátmérő kétszeresének megfelel; e sor szemei egyforma nagyságúak, az oldalszemek alig észrevehetőleg távolabb a középsőktől mint ezek egymástól; a hátsó sor tetemesebben behajló szemei egyenlő távolságra egymástól.

A zár egy villás, sötétbarna bemetszés, melynek szára a légzőrés szélén kezdődik, ágai a nyelecske felé állanak (V) az ágak végeiben nyílnak a tojócsövek.

Mértékek: ♀ Törzs	9 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.5 »
I lábpár	10 »
IV »	12.5 »

♂ Kisebb, karesú; egészben sötétebb cserbarna. A tapogató czombja sárgás, a térdíz rövid, vastagodott, a száríz barnás a térdíznél valamivel hosszabb és vékonyabb külső oldalán, elején, egy sötétvörös-barna nyujtvány, mely a pikkely tövéhez illeszkedik; a pikkely rendes kanálalakú, barna; — megfekvő fehéres szőrözettel borított; nemzőszerve kevésbé kiálló, sötét vörösbarna, s egy dióbél felére emlékeztető hornyoltságot mutat, melyet sem nyujtványok, sem körmök nem jellemzenek.

Mértékek: ♂ Törzs	6.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.7 »
IV lábpár	11 »

E fajt eddigelé csak két ♀ és egy ♂ példány után ismerem. A nőstényeket tavaszkor (május) az apatini pagony «Gája» nevű erdőrészében száraz levelek alatt találtam, a ♂ erdélyi s július hónapban Szász-Vesszősön a «Dumbrava» nevű erdő részében találtatott általam. A faj szövetét nem ismerem.

SUBFAM. III. ALCSALÁD. ARGYRONETINAE. BUVÁROK. TAUCHERSPINNEN.

(ἄργυρος = ezüst, νέω = szőni; a buvárharang ezüstös csillogásáról véve.)

GEN. 12. NEM. ARGYRONETA. LATRE.

(vide «Argyronetinae.»)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, pag. 134.

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 136, 137.

A felső fonópár kétizű, a végiz kicsiny rövid; a felső és alsó fonópár majdnem egyforma hosszúságú. Az alsó szemsor majdnem egyenes, a hátsó szemsor könnyedén kihajló. Viz alatt élő alak, mely buvárharangszerű szövetet készít, lábain pillaszerű úszó szőröket visel és a rendes légzőréseken kívül még egy köldökszerű légszűrővel van ellátva (lásd I. köt. I. tábla 16.)

SPEC. I. FAJ. ARGYRONETA AQUATICA. (CL.) VIZI BUVÁRPÓK. WASSER TAUCHERSPINNE.

(aquatica = vízben élő; a tartózkodásról.)

Syn. 1757. *Araneus aquaticus* CLERCK «Aran. Suec.» pag. 143.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 203.

♀ Előtteste és lábai barnásvörösek. A végtest olajbarnás, néha sárgásszürke; a has néha a háttest felszínét mutatja, néha feketés.

A fej mell vaskos domború, a keskenyedő fejrész jól elválasztott; oldalról tekintve a fejrész hátsó fele a hátgödörből majdnem púpos-ívesen kiemelkedő; a hátgödörből a szélek felé a lábak fekvésének megfelelő, esillagosan oszló barázdák jól láthatók; a fejtetőn végig, a szemektől a hátgödörig, egy sor, ettől két oldalt még egy-egy sor felálló finom szőr. A mellvért hagymaalakú, vörösesbarna, gyéren álló hosszú szőrökkel. A rágók élénken barnásvörösek, végeikkel kissé szétválók, hosszú erős csipőkörömmel; oldalról tekintve körtvealakúak, inkább hasasan mint térszerűen, de igen tetemesen a homlok előtt kiállók. Az állkapcsok vörössárgák, elől ívesen elvágottak; az alajk barnás, elől nyelvforma, csücsös, az állkapcsok hosszának két harmadát meghaladja. A tapogatók aránylag vékonyak, sárgásak, végizök barnuló, módosan szőrös, rövidebb mint a térd- és száríz együttve. A lábak töveiken erősek, a végek felé egyenletesen vékonyodók; a czombok alúl, jelesen a IV-ik lábpáré, hosszú pilla-szőrökkel, melyek e lábpáron felül-alúl s a szárízen is tetemesek és sorban állók; a szárak és végizök alsó fele igen gyér, jelentéktelen tüskefegyverzettel.

A végtest magas, szélesen tojásalakú; felületén az ingödörpárok mint sötétebb pontok láthatók. A fonók rövidek és vaskosak.

Az alsó szemsor két középszeme fekete, a két oldalszem gyantaszínű és nagyobb, a sor majdnem egyenes (kihajlásra hajlandó); a hátsó sor igen kis mértékben kihajló, szemei egyenlők.

A zár két vörösbarna, kerek, apró nyílás, mely a nyelecske töve alatt két oldalt a légzőrés felett áll (I. köt. I. t. 16, o, o).

Mértékek ♀ Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	4·3	»
I lábpár	12·5	»
IV »	11·5	»

♂ Nagyobb, hosszabb lábakkal és bozontosabb, különösen a lábakon fejlett szőrözettel; többnyire sötétebb a nősténynél. Neha világos, a nősténynél alig nagyobb, kevésbbe fejlett szőrözettel. A tapogató karesú, bunkója kicsiny, eszesos. A térd és száríz egyenlő hosszúságúak, a térdíz vastagodott, a száríz vékonyabb, alsó felén hosszú pillaszőrökkel; a pikkely töve kerekded, domború, vége keskenyen és hosszan kifutó, felszíne sertékkal elegyesen szőrös; nemzőszerve, alulról tekintve, egy gyűrűszerű vörösbarna gyűjtőt mutat, melynek belseje sárgásfehér, és a melyből, oldalról tekintve, egy bardszerű vörösös nyújtvány áll ki.

Méretek: ♂ Törzs	11	$\frac{mm}{mm}$	ebből
fej mell	5	»	
I lábpár.	18.5	»	
IV »	15.5	»	

(E nagyobb hímnél a fej szélesre fejlett és kevésbbe bubos.)

A legérdekesebb fajok egyike, melynek életmódját már fennebb (lásd I. köt. III. t. 60 és szövege az «Életmód» szakaszban) tárgyaltam. Úgy látszik, hogy a magyar lelhelyeken az ivarak áttelelnek, tavaszkor a negyedik vedlést végrehajtják és azután szaporítanak. A hímek rendszeren nagyobbak a nőstényeknél, mi sajátságosnak látszik azért, mert állandó a jelenség, hogy a pókoknál általában a hím kevés esetben akkora mint a nőstény, a legtöbb esetben azonban kisebb. A buvárpóknál észlelhető megfordított viszonyt leginkább onnan magyarázom, hogy a ♂ a nőstény felkeresésénél a sűrű vízi növényzet között sok akadályra talál, melyet csak erősebb testalkatával győzhet le.

Ismerem eddig erdélyi részekből Szamosfalváról (Kolozsvár mellett, a sós tavak melletti pocsolyák-ból), Szász-Vesszősről; magyar részekből: Doroszlóról (Mosztonga vize) és a budapesti melegforrások kifolyásából, honnan Dr. Wissinger volt muzeumi s. ör szívessegéből bírom.

FAM. III. CSALÁD. DRASSOIDOE. ÓRZÓK. MEUCHELSPINNEN.

(*ζούσσοιαι* = fogni, ragadozói; a támadó természetéről véve.)

GEN. I. NEM. ZORA. (C. K.)

(*ζωρός* = heves — a támadásban; valószínűleg a lábak fegyverzetéről.)

Syn. 1848. C. KOCH «Die Arachn.» XIV, p. 91. (ad part.)

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 140.

A lábak tüskések. A két sor oldalszemei közötti távolság nagyobb annál, a mely a két sor közepzemei között létezik; a négy hátsó szem sora annyira kihajló, hogy az egész szemesoport inkább három mint két sorban állónak tetszik. Kis alak, mely leginkább bokrok tövén, lehullott levelek alatt barangolva található.

SPEC. I. F A J. ZORA MACULATA. (BLACKW.) TARKA PÁRDUCZPÓK. GEFLECKTE PARDELSPINNE.

(*maculata* = foltos, a végtest tarkaságáról véve)

Syn. 1833. *Hecceŕge maculata* BLACKWALL «Characters etc.» pag 193, 3. Ser. III.

Vide: THORELL «Remarks» p. 168.

♀ Elötteste halavány világos-sárgás-testszínű két barna hosszúsikkal. Végtestének felülete halvány világos testszínű három barna foltssal, melyek közzül a középső a végtest eleje felé — a két oldala s a

végtest vége felé enyészik; az oldalak finom barna pontokkal mintegy frecesentve; e pontok néha részüntösen sorakozva; a has vége felé gyéren álló barna pontokkal. A lábak világos sárgás testszínűek, az első három pár szára barnuló, a negyedik páré rendszeren tisztabarna.

A fej mell csücsösön tojásdad, a csücsöt a fej képezi, mely a mellrészszel választék nélkül összeforrott. A hátgödör hasítékos; közepe táján a mellrész magasabb a fejrésznél; a hátsó sor oldalszemeitől két barna sáv ered, mely hátrafelé kissé szétválva a nyelecskéig hatol, elég széles, külső szélén egyenetlen; a mellrész szélei hajszálfinom szegélylyel. A mellvert kerék, világos sárgás-testszín, fehéres szőrözettel. A rágók az első lábpár czombjainál sokkal gyengébbek, rövidek, világosak; előlről tekintve tövükön egy barnás foltocskával. Az állkapcsok egyenesek, végeik elkerekítettek; világosak; az alajk felkerek, magasságánál szélesebb, az állkapcsoknak egy harmadát éri el. A tapogató sárga elég húsos, végíze és szára egyenlő hosszúságúak.

A két első lábpár szára, alul 6—8 pár hosszú, lefektethető és felállitható, lándzsaszerű tüskével, melyek mindenike egy emelkedésből indul (II. köt. V. t. 109. c); e két pár szára barnuló, czombja felszínén két barnás hosszcsíkkal; a negyedik lábpár szára és másodvégíze barna, czombja hosszcsíkokkal s azonkívül foltokkal díszített; a lábvégizeket barna gyűrűk választják el. A végtest hosztojásdad.

Az alsó sor, kevesebbre mint szemátmérőnyire a homlok szélétől, kisebb szemekből áll, melyek jól sorakoznak; kissé felülről és előlről tekintve e sor könnyedén kihajló; a hátsó sor (inkább két sor) négy szeme nagyobb s egy hátrafelé táguló, magasságánál szélesebb alapú trapezbe elhelyeztet (e csoportosítás a Lycosoidákra emlékeztet).

A zár egy sárgásvörös köldök, mely egy villás bemetszés által (Y) három darabra van osztva.

Mértékek:	♀ Törzs	6·2 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	2·4 »
	I lábpár	7 »
	IV »	8·5 »

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

♂ Kisebb, karsúbb, tömörebb rajzokkal és gyengébb fegyverzettel. A tapogató kicsiny, sárga; térdize a száríznel valamivel rövidebb; pikkelye rendes kanálalakú, jól domború, módosan szőrös; nemzőszerve egy sárgásvörös, feltojásalakú gyűjtőt mutat, melynek végeből — a pikkely csücske alatt — egy rövid, finom, horgos, vörösbarna köröm áll, tövén egy sertealakú, szintén vörösbarna nyujtvány indul, mely a gyűjtőt a pikkely belső oldala felől bekeríti.

Mértékek:	♂ Törzs	4 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	2 »
	IV lábpár	8·2 »

Válfaj: ♀ élénk vörössárga alapszínnel; végtestének felszíne és hasfele sűrűn, élénk-cserbarnán elegyítve, úgy hogy sávok nem képződnek.

E szép kis pók mint nyári alak ritka s mindég barangolva található; leginkább a bokrok és fák alján heverő száraz levelek alját ke lveli, jelesen ott, a hol az alsóbb szintek nyirkosak, rothadásba átmenők s így rendszeren sok apró állatnak (Podura) tenyészhelyei. Hálózatát nem ismerem. Úgy látszik, hogy az áttelelő alakok közé tartozik, a memmyiben Dr. Horváth Géza t. barátom 1871. január 5-én több Pachygnathával együtt egy harmadvedlésű Zorát is talált Kassa környékén. Az apatiní pagony Gája nevű erdő-részeiből egy ivarérett himet bírok, melynek jobboldali tapogatója reproducált, pikkely nélküli, míg a baloldali tökéletesen ivarérett; valószínű, hogy a jobb palpust a második vedlés alkalmával veszté el úgy, hogy a reproducált tag két vedléssel hátramaradt.

Ismerem eddig magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Orsováról, Suppanekről (Weseleb hegy töve), Tokajból («Kopasz» bokrai), Rukamazról és Kassáról. Válfaja Orsováról való.

GEN. 2. NEM. LIOCRANUM. L. K.

(λεῖτος = sima, χροῖον = fej; a fejrész simaságára ezelez.)

Syn. 1866. L. KOCH «Die Arachniden Fam. der Drassiden» pag. 2.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 143.

A hátsó szemsor egyenes. A hason a légzőrés mögött semmi köldök. A rágók töve fegyvertelen. A negyedik lábpár hosszabb a többinél. Az alajk az állkapcsok felehosszát éri el. Közepesen alóli alak, mely házakban, leginkább az ember lakta helyisegekben tartózkodik.

SPEC. 1. FAJ. LIOCRANUM DOMESTICUM. (WID.) HÁZI KAZÁRPÓK. HAUS SCHEITELSPINNE.

(domesticum = házban élő; a tartózkodásról)

Syn. 1834. *Clubiona domestica* WIDER «Zool. Misc.» I, pag. 208.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 432.

♀ Elötteste vörösessárga, barnás oldalrajzzal; végteste szürke, selymes, szennyes feheres hátmezővel, melynek elején és közepén egy rövid, sötetes csik áll, ezalatt 5—6 \wedge szerű barnás rajz sorakozik egymásután. Lábai vörösessárgák.

A fejmell laposan-domború, szélesedő, elől elvágott fejrészsel; oldalról tekintve az előtest hátyonala majdnem egyenes, a hosszú, keskeny hátrésen túl a nyelecske fele lecsapott; az egész szörtelen, sima, fénylő; a fejvért kávasan és alig elválasztva. A mellrész szele finom, barna szegelylyel, beljebb néhány barnás, ékalakú, csillagszerűen elosztott a labak fekvésének megfelelő, elmosódó folt; a hátrés barna. A mellvért körded, vörösessárga, alig domborodó, sima és csak a szelein módosan szőrös. A rágók sárgásvörösek, oly erősek mint az első lábpár ezombja, oldalról tekintve, a homlok előtt ívesen kihajlók. Az állkapcsok egyenesek, elég domborúak, kanálszerűen elkeresített véggel, sárgások és módosan szőrösesek; az alajk szélességénél nem magasabb, az állkapcsok felehosszát érő, elől ívesen elvágott. A tapogató ezombja és törde sárgás, szára és végze vörösessárga; a végiz alul több megfekvő, hosszú tüskevel, valamivel rövidebb mint a térd és szár együttveve. A lábak módosan hosszuk erősödő ezombokkal és karesu végekkel; a lábszárak alul megfekvő, világos, hosszú tüskevel fegyverezettek; az első lábpár szárán 4 pár tüske. A végtest kissé lelápitot, elől ívesen elvágott, különben hossztojasdad, a fem érintett rajzzal. A has világosszürke. A fonók egyenlők, sárgások, kissé kúpalakuak.

Az alsó szemsor, felülről tekintve, kissé kihajló, szemei nagyocskák, egyenlők s a homlok szeletől nem egészen szemátmérőnyire állók; a hátsó sor egyenes, oldalszemci egy kissé kiemelkedő fekete gyűrűbe foglaltak; a két sor oldalszemci több mint szemátmérőnyire egymástól.

A zár három vörösbarna gödröcsket mutat, melyek közzül kettő párosan a légzőrés szélére, egy felettök helyezkedik el, a köztök létező tércset egy ∇ alakú vörösessárga, sima lemez tölti ki.

Mértékek: ♀ Törzs	6.7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3 »
I lábpár	8 »
IV »	11 »

♂ Kisebb, karcsúbb; végteste rajzai kevesebbé kifejtettek; egyebekben a nősténnyel azonos. Tapogatója sárga, kis bunkóval; a térd és száriz egyenlő hosszúsagu, az utóbbi valamivel vékonyabb és külső oldalának a végén egy kis, vörös, eleshegyes, hegyével a pikkely töve fele horgosan hajló kormöcskevel; a pikkely

kicsiny, kisse nyújtott kanálalakú, domboru, esücsa felé szőrös; nemzőszerve, jól kidagadva, kitölti a pikkelyt, külső oldalról tekintve egy durva patkóhoz hasonló gyűjtőt mutat, mely sárgászöröses és a pikkely esücsa felé nyíló.

Mértékek: ♂ Törzs	4·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·5 »
IV lábpár	10·5 »

E ritka póknak csak egy párját bírom Erdélyből Szász-Vesszősről, hol Bedőházy János házában a lakószobák falán találtam. A pókok este, a gyertya fenyénél üzték vadászatukat; augusztusban fogva mind kettő ivarérett. Pozsonyban Dr. Böckh találta; a példányokat láttam.

SPEC. 2. FAJ. LIOCRANUM KOCHII. N. SP. KOCH K. KOCHS SCH.

(Koch Lajos kitűnő Araneologus tiszteletére így nevezve.)

(VI-ik tábla 157, *a* szemesoport, *b* tapogató oldalról, *c* ugyanaz alulról, *d* mérték.)

♂ Előteste és lábai világos barnássárgák; vegtete szürkés, némi elmosódó, halvány, sötétes foltozattal, megfekvően szőrös.

A fejmell szivalakú; fejeresze kisse esücsosodó, oldalról tekintve inkább lehajló mint emelkedő. A hátres igen finom, eléggé hosszú. A mellvert pajzsalakú, barnássárga, gyéren szőrös. A rágók barnássárgák nemepen erősek, eléggé szőrösök; oldalról tekintve tövükkel térszerűen, módosan kiállók. Az állkapesok szélesek, kisse egymásra hajlók; az alajk nyelvalakú, az állkapesok hosszának felet bőven eléri. A lábak hosszúak, karcsúk, eléggé szőrösök és fegyverzetek. A ezombok felületén két megfekvő, hosszú túske; az első pár szárán, alul, két sorban öt túske: három a belső soron; ugyan e lábpár másodvégizén alul három pár túske; a második lábpár szárán alul három — másodvégizén szintén három pár túske; a hátsó lábpárok ugyanazon izein, alul szintén 5—6 túske. — A vegtést felül-alul egyszínű, különben tojásdad, elől kisse keskenyedett; a fejmellhez képest kicsiny.

Az alsó szemsor alig észrevehetőleg — a hátsó behajló. A hátsó sor középsői sokkal távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; az alsó sor középsői feketék s nagyobbak mint az oldalszemek, az utóbbiak úgy mint a hátsó sor valamennyi szeme opalizáló. A két sor oldalszemei érintkeznek.

A tapogató elég erős; pikkelye esücsosan kanálalakú, külső szélén egy ujjszerű mellék pikkelylyel; a térdiz vastagságánál kevesse hosszabb, a száríz a térdnél rövidebb, egyszerű, fegyvertelen. A nemző szerv igen jellemző: a meglehetősen lapos gyűjtő hátul kigyózó csövé alakul, mely cső lassanként egy kanyarosan — horgos, finom hegybe végződik.

Mértékek: ♂ Törzs	5·2 $\frac{m}{m}$
fejmell	2·6 »
I lábpár	8 »
II »	7·2 »
III »	6·9 »
IV »	9·9 »

♀ Ismeretlen.

Ezt az igen érdekes fajt testvér öcsém Vilkolinszky Jenő, a selmeczbányai akadémia polgára ugyan csak Selmeczbányán találta s beküldötte. A Liocranum-nem eddig csak három fajt számlál u. m. a megelőző fajon kívül még *L. celans* Blackw. és *gracilipes* Blackw. (lásd Thorell «Remarks.» pag. 435 et 436) s az iment említett kettő ketes, úgy, hogy eddig csak a *L. domesticum* Reuss volt egyedüli képviselője a nemnek. Az itt leírt faj tehát mindenkepen becses. Dr. Koch L. úr, a Csöszövök kitűnő ismerője in. litt. megjegyzi «n. sp. von *L. domesticum* spezifisch verschieden.»

GEN. 3. NEM. ANYPHAENA. SUND.

(ἀνυφαίνα = szövöet felbontani, fejteni; feltünőbb hálózat hiányára ezéloz.)

Syn. 1833. SUNDEVALL «Conspectus Arachnidum» p. 20.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 143.

A vegtest hasfelen, a legzőres előtt egy köldök. A hátsó szemsor behajló. Az állkapesok domborúak, semmi behorpasztással. Egy alak. Leginkább fákon, jelesen tölgyfákon tartózkodik s a leveleken üzi vadászatát.

SPEC. 1. FAJ. ANYPHAENA ACCENTUATA. (WALCK.) JEGYES BONTÓPÓK. GEZEICHNETE TRENNSPINNE.

(accentus = a hangsúly jegye; a végtest sötét jegyére vonatkozik.)

Syn. 1802. *Aranca accentuata* WALCKENAER «Faune Paris» II, pag. 226.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 204.

♀ Elötteste vörössárga, két szeles, áttört, barnás esikkal. Végteste szürkés, felülete közepén világosodó, a központban egy X alakú barna jeggyel. Zömök alak, szeles, kissé lelapított vegtesttel, meglehetősen karesú vöröses-sárga lábakkal.

A fejmell vaskos, mellresze szelesedő, különben a fejreszszel összefolyó; az egésznek a közepe világos vörössárga, kötfelől a szemektől eredő s végig futó két szeles, barnás sáv által szegelyezve; a sávok a mellreszen helyen közön világos enyésző foltokkal; az egész kopasz. A mellvert kördel, kissé domborodó, szeleim gyeren szőrös; sárgás. A ragók rövidek, az első lábpár ezombjánál gyengébbek, szőrösök, sötétebb vörössárgák, oldalról tekintve módosan resüntösen előrcállók. Az állkapesok sárgások, egyenesek, elkerekített végekkel, belső szelők az aljukhoz kepest kissé kivágott; az aljuk sötétebb, az állkapesok felelhosszát felül mülja, elől keskenyedő elmetzett, közepe táján kissé hasas. A tapogatók sárgák; a végiz gazdagon szőrös, oly hosszú mint a szár és terdiz együttveve; a szárizen felül néhány fekete serte. A lábak karesúk; ezombjaik felül, száraik alul fekete, hosszú tüskekkal fegyverzetek; az első pár szárán oldalt, elől két tüske, alul két pár tüske; valamennyi tüske barnás gomboeskából indul.

A vegtest szelesen tojásdad, kissé lelapított; hasfele világosszürke; a fonók és a legzőres között és közepe táján egy egyszerű bemélyedésű harántfekvő köldök, melynek párkányán a szörözet csillagszerűen, végével a mélyedésbe irányozva áll.

Az alsó szemsor kihajló, oldalszemei kissé tojásdadok, középszemei nem egészen szemátmerőnyire a homlok szelétől; a hátsó sor módosan behajló, az alsónál tetemesen hosszabb, középszemei közelebb egymáshoz, mint az alsó sor középszemeihez; a két sor oldalszeme bőven szemátmerőnyire egymástól.

A zár egy vörösbarna keretbe foglalt egyszerű s hasitékszerű bemélyedés, mely a nyelecske felé kissé tágul.

Mertekek: ♀ Torzs	8	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2·4	»	
I lábpár	11	»	
IV »	9	»	

♂ Karesú, hosszúlábú; a vegtest rajza eles; az elöttest sávjai tetemesebbek; a has közepe és az oldalak barnások s az utóbbiak mintegy keretét kepeznek a hátfel világos közepe körül. A sárga tapogató, sajátzerű fekete szörözettel. A ezomb töve elől előre irányozott, szakállszerűen álló, fekete, hosszú szörökkel, melyek tövüknel vékonyabbak; a száriz felületen egy hasonló szörökből álló eset (rendesen megkopva

vagy letördelve); a terdiz legesücsin szinten néhány ilyen szőr; a száríz külső oldalán azonkívül egy sor hosszú szőr, végén egy kurta, hajlott, tompa és vörösbarna nyujtvány; a pikkely kanálalakú, barnás, módosan szőrös; domboru; — nemzőszerve egy kidagadó, felületén szemcsés gyűjtőt mutat, mely előlről szélesen behasított s a behasítás folytán keletkezett külső és gyengébb fel csúcsán egy igen finom, horgosan görbült, vörösbarna, hegyes nyujtványt visel.

Méretek: ♂ Törzs	6·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3 »
I lábpár	15 »
IV »	11 »

E fajt ivaréretten mint kora tavaszi alakot ismerem s rendszeren tölgyfákról szedtem lerázás segítségével, hol a leveleken lappangott, s leesés közben lábait úgy széljelterpesztgette, hogy egészen laposan felfeküdt. Szövetét nem ismerem.

Lelhelyei, magyar részekben: Doroszló, Bogojeva, Illok, Pancsova tavaszkor; továbbá Alsóhámor (Borsodmegye) nyár derekán fejletlen állapotban, Budapest (Muz. gy. Pável János a «Csillagvölgyből» egy fejlett ♀ júliusban.)

GENUS 4. NEM. CLUBIONA. LATREILLE.

(*Κλών* = ág, *βίωω* = élni, de lehet *Κλωστής* = szövet, fonál, *βίωω* = élni; leszármaztatása nem biztos; THORELL *Κλωβός* = kalitkát tart valószínűnek; mind a három az életmódra találma, a mennyiben e nem alakjai gyakran az ágak levelein, szőtt zacskóban, tehát mintegy kalitkában tartózkodnak.)

Syn. 1804. LATREILLE «*Nouv. Dict. d'Hist. Nat.*» XXIV, pag 134. (ad part.).

Vide: THORELL «*On europ. Spid.*» p. 144.

A hason semmi köldök. Az alakj két harmdát eri el az állkapcsok hosszának. A negyedik lábpár a leghosszabb. Az elősoroltak egyedüli általános értékű ismertető jegyei e nemnek. Alig közepes nagyságú, hosszúkás alakok, erős előtesttel, melyek különféle módon összeszőtt vagy szövettel borított levelekben, kérgek, sőt kövek alatt is laknak, igen gyorsak, veszedelem perczében szökve hagyják el rejteköket s a földre esnek, a nélkül, hogy fonalfejtéshez folyamodnának. A fajok megkülönböztetése szerfelett nehéz és igen nagy gyakorlottság mellett biztos szemmértéket igényel.

SPEC. 1. FAM. CLUBIONA CORTICALIS (WALCK.). KÉRGEZŐ KALITPÓK. RINDEN-KÄFIGSPINNE.

(cortex = corticalis = kérgi; a tartózkodásáról.)

Syn. 1802. *Aranca corticalis* WALCKENAER «*Faun. Paris*» II, p. 429.

Vide: THORELL «*Remarks*» p. 225.

♀ Előtest és állkapcsok vörössárgák. A végtest szép rajzzal: felülete elején és közepén egy biborbarna, hasitekszerű csik, mely a végtest közepe táján tühegyesre kifut, körülte a tér világos sárgásfehér és szépen, csipkesen szegélyeztetik a biborbarna oldalak által, melyeknek a színe a fonók felett is összeer. A has sárgásfehér. A lábak vörössárgák.

Jellegei: A hátsó sor szemei egymás között egyenlő távolságra. A fejmell hosszabb, mint a negyedik lábpár szára és térde együttveve. A negyedik lábpár szárán, felül, semmi tüske.

A fejmell egy darabból való, de a fejrész kissé keskenyedő, felülről tekintve tehát kiválik, a hátrés kurta, fekete; a mellrész széle finom feketés szegélylyel; a mellvért keskeny, oly széles mint a harmadik

láb csipője. A rágók az első lábpár czombjánál alig vastagabbak, oldalról tekintve főtől kezdve módosan, laposívesen, nem térdszerűen kiállók. Az állkapcsok elől módosan lapiczkasán szélesedők, az alajk rendes, kissé hasas, mindkettő vörössárga. A tapogató sárga, végíze kefeszerűen szőrös, valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak arányosak; a két első pár végíze gyenge talpkefével; a harmadik lábpár szárán alul két tüske, minden czomb felületén négy-négy tüske, az első és második lábpár szárán alul két-két pár tüske. A végtest elől elhúzott, hátul csücsös, karesú. A fonók, a végtest végén állva, barnássárgások, az alsó pár vastagabb.

Az alsó sor középszemei több mint fel átmérőnyire a homlok szelétől állva valami kevéssel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől, a sor a kihajlásra hajlandó; a hátsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól, középsői az alsó középsőktől csak valamivel kisebb távolságra mint amazok egymástól.

A zár egy vörös barnás, szélességénél sokkal magasabb terese, melynek felső részén (a nyelecske felé) egy vese alakú haránt benyomás, alsó szélén (a légzőrés szélén) két kis kerek dudorodás látható, melyhez a felső benyomástól egy barázda vezet.

Mértékek: ♀ Torzs	7—8	<i>m</i>
fejmell	3	"
I lábpár	5·7	"
IV "	8	"

♂ Elöttem ismeretlen.

E ritka szépségű fajt csupán csak egyszer gyűjtöttem, mint kora őszi alakot: Selmezbányán a híres Kálvária hegyen, hol bazalt törmelék alatt kevés számban tartózkodott.

SPEC. 2. FAJ. CLUBIONA TRIVIALIS. (L. K.)¹ KÖZÖNSÉGES K. GEWÖHNLICHE K.

(trivialis = közönséges; az előfordulásról.)

Syn. 1841. *Clubiona trivialis* C. Koch «Die Arachn.» X, p. 132. Tab. 359. f. 844.

Vide: THORELL «Remarks» p. 225.

♀ Kiesiny. Elötteste vörössárga, végteste halvány szürkéssárga; lábai halvány szalmasárgák; szemei sárgások.

Jellegei: A hátsó sor középszemei sokkal távolabbra egymástól mint e sor oldalszemeitől; kétszer oly távol egymástól, mint az alsó sor középsőitől. A negyedik lábpár másodvégíze kétszer oly hosszú mint az első lábpárnak ugyanazon ize. A fejmell valamivel hosszabb, mint a negyedik lábpár szára a térdizel együtt. A harmadik lábpár szárán, alul, egy tüske.

A fejmell vastag, egy darabból való, mellrészén alig szélesedő; fejerésze a hátsó középszemek között a hátrés felé kissé csatornásan behorpasztott, vörössárga, a szemek terén gyengén sötétedő. A mellvért a harmadik lábpár csipőjénél valamivel szélesebb, különben keskeny, hátul csücsös; szőrös. A rágók rövidek, az első lábpár czombjánál sokkal vastagabbak, tővük duzzadt a homlok előtt kiálló, meglehetősen, szőrösök, vörössárgák. Az állkapcsok sárgások, elől igen tetemesen lapátformán kiszélesedők, közéjükön karesűk, együttesen lyraszerű kihajlásúak; sárgások; az alajk valamivel sötétebb, domború.

A tapogató sárgás; végíze tüskékkel elégyesen szőrös, nem hosszabb a szárnál. A lábak közül az első pár aránylag rövidke, talpkeféje egészen a térdizig terjed. Az első lábpár szárán alul semmi tüske (?). A végtest kissé lelapított, elől elvágott, közepén túl a legszélesebb, hátul csücsösödő; felülete elején egy határozatlan vöröses foltoeska. Az alsó fonópár a felsőnél vastagabb.

Az alsó szemsor, a homlok szélére tolva, egyenes, szemei egyenlő távolságra, körülbelül szemátmé-

¹ Az I. kötet jegyzékében «*C. pallens*» synonym alatt elősorolva.

rönyire egymástól, a sor rövidebb a hátsónál; a hátsó sor egyenes, a középszemei közötti távolság majdnem kétszer nagyobb annál, a mely a közép és oldalszemek s e sor és az alsó sor középsői között létezik.

A zár egy egyszerű, kerekded nyílás, melynek szelei vöröses-barnák s mely alsó szélén (a légzőrés mellett) csúcsosan kivágott.

Mértékek: ♀	Törzs	5	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmell	2	»	
	I lábpár	5·2	»	
	IV »	7	»	

♂ Tapogatója Dr. Koch L. (Drassiden p. 307.) szerint: «A negyedik íz kívülről egy széles, elől elkerékített, fenyés nyújtványnyal; pikkelye oly hosszú mint a 3-dik és 4-dik íz együttvéve, erősen boltozatos, egyenes oldalakkal, elől elmetszett, felületén és oldalt gyéren, a csúcsán sűrűn szőrös.

Mértékek: ♂	Fejmell	2	$\frac{m}{m}$
	I lábpár	5	»
	IV »	6	»

♂ Példányt nem láttam.

♀ Csak egyszer találtam mint tavaszi alakot a Mehádia feletti «Damoclet» hegyesúcs legtetetjén, egy kő alatt (tehát a bükk tenyészvonalára felett), Dr. Zimmermann (Limburg) gyűjteményében a magyar Tátrából, meghatározta Dr. Koch L.

SPEC. 3. FAJ. CLUBIONA MONTANA. L. K. HEGYI K. BERG. K.

(montana = hegyi; a tartózkodásról.)

Syn. 1867. *Clubiona montana* L. K. «Die Arachn. Fam. der Drass.» pag. 308.

♀ Előteste barnássárga, feje lassanként füstösödő, elől sötét; rágói sötétvörösbarnák. Végteste elől élénksárga, hátul bíborbarnásba átmenő, eleje közepén egy ily színű elmosódó hosszcsik; hasa élénksárga. Lábai sárgák.

Jellegek: A hátsó szemsor középsői távolabbra egymástól mint az oldalszemektől. A háthasíték hosszú. A rágók simák. A fejmell hosszabb mint a IV-dik lábpár szára és térde együttvéve. A harmadik lábpár szárán, alul, több tövis, a negyedik párén, felül, semmi tövis.

A fejmell majdnem hengerded; oldalról tekintve, a nyelecskétől igen szabályos, módos ívben emelkedő; hátrésétől több, küllőszerűen oszló barázda sugárzik szerte.

A mellvért hosszpajzsalakú, sárga, gyéren szőrös. A rágók vaskosak, fénylők alig egy-egy szőrrel, oldalról tekintve körtvealakúak, tövükkel tetemesen térszerűen kidomborodók. Az álkapcsok barnászörösek karesúk. A tapogató sárga, végze alig egy kevéssel sötétebb, gyéren szőrös, valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak karesúk, elég hosszúk; az első pár szárán, alul, két pár, — másodvégizén, szintén alul, egy pár megfekvő, hosszú, barna túske; a második lábpáron hasonlóképen; a harmadik lábpár szárán alul két túske, oldalt ugyanannyi; a negyedik lábpár szárán két oldalt két-két túske; a harmadik és negyedik lábpár másodvégizei, alul, oldalt és végök körül több túskevel.

A végtest hossza-közepén a legszélesebb, hátul csúcsosodó. A fonók egyenlő hosszúságúak, az alsó pár közel háromszor oly vastag mint a felső pár.

Az alsó szemsor egyenes, szeméi egyenlő távolságra egymástól, kevesebbre mint szemátmérvényire a homlok szeletől. A hátsó sor hosszabb, középsői valami kevéssel távolabbra egymástól mint az oldal szemektől, de sokkal távolabbra egymástól mint az alsó középsőktől.

A zár egy elesen határolt, laposan domboru, majdnem kerek, vörössárga terese, mely közepe táján két, alig feltunő dudorodást visel, a legzöres felől pedig harántul benyomott.

Mertekek: ♀ Torzs	7	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2·8	»	
I lábpár	6	»	
IV »	8	»	

♂ Kisebb, igen karesű, sötétebb alapszínű előtesttel, kevesbé füstös fejresszel. Vegtete barnászörös. A tapogató vörössárga, szára nem rövidebb a terdnel, felülről tekintve szivalakú, szelesedő, külső oldalának esése a szivalakból kinyulik s egy, szelessegenel hosszabb, vaskos, elől hüvelykszerűen eltompított, sötét-színű nyújtványt alkot. A pikkely kanálalaku, esesén szőrös; a nemzösszerv gyűjtője hengeres, vörösbarna, elől nyitott; tövetől egy igen finom, sarlóhajlású, hegyével befele nező, serteszzerű embolus indul, mely előre irányozott s a gyűjtőre megfekszik.

Mertekek: ♂ Torzs	6	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2·7	»	
I lábpár	7	»	
IV »	8	»	

Az egyetlen szép párt mint kora őszi (szeptember) alakot kövek alól Kormoczbanjáról ismerem.

SPEC. 4. FAM. CLUBIONA HOLOSERICEA. (DE GEER.) SELYMES K. SEIDIGE K.

(holosericeus = selymeszörű, fényű az újabbkori terminológiához tartozik. A sericeus a «Ser» től származik, egy ókori néptől, mely selyempártúról volt nevezetes.)

Syn. 1778. *Arauca holosericea* DE GEER «Memoires» VII, pag. 266.

Vide: THORELL «Remarks» p. 217.

♀ Előteste vörössárga, fejeresze vörösbarnába átmenő, a rágók igen sötét vörösbarnák; a fejressz egészen megfekvő, rövid, selymes szőröskekkel egy-amyira borítva, hogy barnulása csak borszeszben tűnik elő. A vegtést sárgás, zöldesszürke selymes szőrözettel borított. A lábak sárgák.

Jellegei: Az alsó szemsor középszeinei közelebb egymashoz mint az oldalszemekhez. A negyedik lábpár első végze hosszával hosszabb az első lábpárnál. A fejmell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára a terddel együtt. A harmadik lábpár szára alul két tövissel. A hátrés igen rövid.

A fejmell igen vaskos, majdnem hengeres, elől lapos-ívesen elvágott; fejeresze a mellresszszel tökéletesen összeforrott, oldalról tekintve az egész igen laposan es egyenletesen íves, hátul alacsonyabb. A mellvert keskeny, a III lábpár esipőjénél nem szelesebb, de majdnem kétszer hosszabb, sárga, szőrös. A rágók vaskosak, az első lábpár czombjánál sokkal vastagabbak, oldalról tekintve a homlok előtt terdszerűen ki- és ívesen előre állók, sötét vörösbarnák, töveik belső oldalán keves hosszú szőrrel, — durván harántránczoltak. Az állkapesok hosszúk, vörösbarnák, elől, kívül elkerekítve, befele resümfösen elvágottak, lapiczkások, közepökön igen karesűk; az alajk vörösbarna, elől kivágott, mindjárt kezdettől íves oldalakkal, az állkapesok hosszának kétharmadát alig eri el. A tapogató sárga, végze vörösödő, tüskékkel elegyesen bőven szőrös, a szárnál hosszabb. A lábak elég hosszúk, az első két pár végzeim erős, sötét talpkéfe, a hátsó két páron a kefe igen jelentektelen. A czombok alul fegyvertelenek, a többi iz (a két hátsó lábpárat kivéve) felül fegyvertelen. A két első lábpár czombja felületen negy-negy, a többin öt-öt tövis; a két első lábpár szárán alul két-két pár tövis, a harmadikon kettő, a negyediken három. A két hátsó lábpár másodvégzei köröskörül több tövissel.

A végtest majdnem hengerded, hátul csúcsos, a has sárgás. A fonók sárgák; a végtest csúcsán állva, a felső pár valamivel hosszabb az alsónál s ennél sokkal karesűbb.

Az alsó szemsor középsői nagyobbak, majdnem egészen a homlok szélén állók s közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez; a hátsó szemsor hosszabb az alsónál, behajló, középszemei távolabbra egymástól mint az oldalszemektől s kétszer oly távolra egymástól mint az alsó sor középsőitől.

A zár egy vörösesbarnás majdnem kerek térese, mely a legzőrés széleig terjedve, itt párban álló, két egyszerű, kerek, kis nyílást mutat.

Mértekek: ♀ Törzs	11	$\frac{m}{m}$
fejmell	4·2	»
I lábpár	10	»
IV »	12·7	»

♂ Elöttem ismeretlen. Koch L. szerint («Die Arachn. Fam. der Drassiden» sub. C. phragmitis XIII. tábl. 203, 204. id.) a tapogató szára egy egyszerű, nem ágas nyújtvány által különböznek a C. pallidula himétől.

E fajt eddig teljes biztonsággal csak Doroszlóról ismerem, hol kora tavasszal a C. pallidulával közös lelhelyeken, de ritkábban fordul elő.

SPEC. 5. FAM. CLUBIONA PALLIDULA. (CL.) HALAVÁNY K. BLASSE K.

(pallidula ab pallida = halavány a szíre vonatkozik.)

Syn. 1757. *Araneus pallidulus* CLERCK «Ar. Suec.» p. 81.

Vide: THORELL «Remarks» p. 213.

♀ Színre es nagyságra nevezé változó. Legtöbbször az előtest halvány sárgás, sötétedő fejjel és sötét rágókkal; a végtest zöldesszürke, selymes, megfekvő, finom szőrözettel borított, a szőrözet alatt barnás-vörös. A lábak halványsárgák fekete tüskékkel gyéren fegyverezve.

Ritkán az egész állat sötét vörösbarna, vörössárga lábakkal.

Jellegei: Az alsó szemsor egyenes, a hátsó könnyeden behajló es hosszabb; az alsó sor szemátmérőnyire a homlok szeletől. Az alsó sor középszemei e sor oldalszemeinél nagyobbak s a szemek közötti távolság egyenlő; a hátsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól. A fejmell oly hosszú mint a negyedik lábpár térd- és száríze együttve. Az első lábpár másodvégize több mint fele hosszát teszi a negyedik lábpár ugyanazon ízének. A harmadik lábpár szárán, alul, két tüske.

A fejmell vaskos, majdnem hengerded, mellrészében alig táguló, fej- és mellrész tökéletesen összeforrott, az előbbi elől elvágott es elmosódva barnuló; a hátres szűk s a 3-dik és 4-dik lábpár fele barázdákat bocsát. A mellvert hossztojásdad, szelein, a csipők beigtatása előtt s ezeknek megfelelően behorpasztott, szennyessárgás, finoman szőrös. A rágók vörösbarnák, az első lábpár czombjainál sokkal erősebbek, oldalról tekintve ívesen es igen tetemesen a homlok előtt kiállók. Az allkapesok hosszúk, vegeiken lapiczkasok, középokon karesűbbak, sárgások; az alajk sötetebb. A tapogató halvány sárgás; végize sötétedő, alsó felén gazdag szőrözettel s e között fekete sertetüskevel, oly hosszú mint a száríz. A lábak halványsárgák, valamennyim a két végiz alján fekete talpkefe, mely a két első páron tovább terjed mint a két utolsón; a czombok, alul, a többi iz felül fegyvertelen, a terdek felső csúcsán egy erősebb serte. Az első lábpár czombján rendesen negy rendetlen állású tüske, a száron két pár, a másodvégizen egy pár. A végtest elől kisse elnestszett keskenyebb mint közepe táján, hol hasasodók, a vege csúcsosodók; egészben véve csak kevésse szelesebb a fejmellnél. A sárgás fonók a végtest legvégén; hengeresek; a felső pár az alsónál valamivel hosszabb és vekonyabb.

A zár egy vörösbarnás térese, mely szemésesen durva és két S_2 zerű benyomás által jellemeztek, mely a nyelecske felé ágazik szejjel s szorosán a legzöres felett áll.

Mértékek: ♂	Törzs	10·6	$\frac{m}{mm}$
	fej mell	4·5	»
	IV lábpár	12	»
	(legnagyobb).		

♂ Nagyságra nézve rendkívül változó (5—9·5 m. törzshossza) úgy szívre nézve is. Keresőbb a nősténynél, lábai hosszabbak, talpképei világosak. A tapogató sárga, pikkelye kissé füstös; czombíze felületének végén három fekete túske, a száriz vastag s rövid, végének külső oldalán egy nyujtvány, mely a végén két rövid ágra oszlik, az ágak a pikkely fele hajlók, tompák; pikkelye rendes kanálalakú, domború; nemzőszerve barnavörös, neha sárgás, jól kidagadó gyűjtöt mutat, melyen egy bélfarmára kígyózó, domboru szalag látható, a végén egy rövid, horgosan görbült, hegyes nyujtvány látható.

Mértékek: ♀ (Nagyobb)	Törzs	9	$\frac{m}{mm}$	ebből
	fej mell	4	»	
	IV lábpár	13	»	
	(Kisebb) törzs	5	»	
	fej mell	2·8	»	
	IV lábpár	8	»	

Mint kora tavaszi és nyári alak kertekben, bokros helyeken, nádasok szélén, egyáltalán bujább növényzetben található, hol leveleket, majd eső alakra, majd teknősen összeszövöget (lásd I. köt. III. t. 58.) a melyekben nappal elrejtőzik, hogy estefelé a környeket összebarangolja. E rejtbe rakja le petéit is, melyeket finom szövetbe burkolva őriz; a fiak kikeléséig egészen elzárja a rejtet. Párzását nem ismerem.

Előfordul: erdélyi részekben Szász-Vesszősön, Kolozsvár, Szamosfalva, Parajd, Szeben körül; magyar részekben Doroszlón (különösen tavaszkor a nádasok szélén), Apatinban, Palánkán, Illokon, Tokaj körül (a Rukamaz felőli legelők tölgyen szép barna változat), Diósgyőrben, Luesivnán, Nagy-Varadon (Muz. gy. Mocsáry S.), Budapest körül (Muz. gy. Pével János).

SPEC. 6. FAJ. CLUBIONA TERRESTRIS (WESTR.) FÖLDI K. ERDEN K.

(terrestris = földi; a tartózkodásról.)

Syn. 1851. *Clubiona terrestris* WESTRING «Förtecken» p. 49.

Vide: THORELL «Remarks» p. 222.

♀ Fejmelle barnászörös, sárgásszürkés szőrözettel, a fej rész nem sötétedő. Rágói sötét vörösbarnák. A végtest barnászörös, szürkéssárga szőrözettel. Lábai vörössárgák. A has világossárgás.

Jellegek: Az alsó és hátsó szemsor szemei (soronként) egyenlő távolságra egymástól. A fej mell oly hosszú mint a negyedik lábpár szára és terde együttvéve. A negyedik lábpár suját másodvégize hosszúságával hosszabb az első párnál. Az első lábpár másodvégize csak felet teszi a negyedik pár ugyanazon ízének.

A fej mell majdnem hengeres, mellrészében alig tágult, elől elkerekített, egy darabból való; oldalról tekintve, a nyelecskétől lapos ívesen emelkedik. A mellvert hosszú-puizsalakú, vörössárga, elég szőrös. A rágók vastosak, végükön kissé szétállók; oldalról tekintve körtealakúak, tövükkel térdszerűen kiállók, igen kevés szőrrel. Az állkapcsok lapiczkások, elkerekített végűek, közepükön karesuk, barnászörösek; az alajak hasonló színű, az állkapcsoknak fele hosszát bőven túl éri. A tapogatók karesuk; végizük leginkább alul szőrös.

valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak karesuk, nem épen hosszúk; az első pár másod végizen, alul, egy pár, szárán, alul, két pár hosszú, megfekvő tüske; a második páron hasonlóképen; a harmadik pár szárán alul és oldalt két-két tüske, a másodvégizen köröskörül több tüske; a czombok felületén elől 2—3 tüske haránt sorban e mögött két hosszú tüske egymás mögött. A végtest hossztojásdad. A kiálló fonók egyenlő hosszúságúak, a felső pár csak félig oly vastag mint az alsó.

Az alsó szemsor középsői szemátmérőnyire a homlok szélétől, szemátmérőnyire egymástól és az oldalszemektől; az oldalszemek nagyobbak; a sor egyenes. A hátsó sor az alsónál hosszabb, középszelei egymás között oly távolságra mint az alsó középsők a hátsó középsőktől; a szélsők a középsőktől valamivel távolabbra; a sor behajló.

A zár egy világos-sargás, közel négyszögletes térese, melyet oldalt és alulról egy vörössárga keret szegélyez; e keret négy sarkán apró barnás dudorkák láthatók.

Mértékek: ♀	Törzs	8·4 $\frac{m}{m}$	ebből
	fejmell	3	»
	I lábpár	6·8	»
	IV »	?	

♂ előttem ismeretlen.

A negyedik lábpár példányomon hiányzik s így a reá vonatkozó jelleget bona fide Dr. Koch után közöltem, ki a fajt megbizonyítja; e jellegek között azonban az is áll, hogy a hátsó sor szemei egyenlő távolságra esnek egymástól, holott példányommal más a viszony, mit THORELL is észrevett. Mindazonáltal Dr. Koch e fajt példányom után habozás nélkül annak mondta, a minék leírtam: «Cl. terrestris Westr.» THORELL e faj nőtényét nem ismeré. A zár mindenestre döntő.

Egy példányát Tokajból, a «Kopasz»-hegy kőbányájából ismerem.

SPEC. 7. FAJ. CLUBIONA COERULESCENS L. K. KÉKLŐ K. BLÄULICHE K.

(coerulecens — kéklő; a színezetről.)

Syn. 1866. *Clubiona coerulecens* L. Koch «Die Ar. Fam. der. Drass.» p. 331.

Vide: THORELL «Remarks» p. 224. (§ Cl. brevipēs).

♀ Előteste barnászörös. Végteste feketésbarna, friss állapotban kéklő (a szilva hamvára emlékeztető). Lábai vörössárgák. Nagyobb alak.

Jellegei: Az alsó és hátsó sorok szemei (soronként) egymás között egyenlőtávolságra. A fejmell oly hosszú mint a negyedik lábpár szára a térdel együtt; az első lábpár másodvégize fele hosszát teszi a negyedik lábpár ugyanazon izének.

A fejmell egy darabból való, mellrészében módosan szélesedő. A mellvért a harmadik lábpár csipőjénél valamivel szélesebb, vörössárga. A rágók töve vastagabb az első lábpár czombjánál, oldalról tekintve a rágók inkább ívesen mint térdszerűen, de tetemesen kiálló, vörösbarnák, gyéren szőrösök, finoman harántkarezoltak. Az állkapcsok vörösesbarnák, jelentéktelenül lapiczkásak, az alajk hasonló szímitű. A tapogató sárgás, végize vöröslő, bőven és tüskékkel elegyesen szőrös, a szárnál sokkal hosszabb; a szár belső oldalán két pár tüske. Az első két lábpár végizei talpkefével; valamennyi czomb felül négy-négy tüskével, a harmadik lábpár szára, alul, 2 tüskével; a lábak a testhez képest vékonyodók. A végtest nagy, az előtestnél sokkal szélesebb, hátul esúcsos. A fonók a test legvégén, környezetökkel együtt sárgások, a felső pár vékonyabb.

Az alsó sor szemei majdnem szemátmérőnyire a homlok szélétől, egymás között egyenlőtávolságra, mely egy szemátmérőnél valamivel kevesebb, a sor egyenes; a hátsó sor hosszabb az alsónál, könnyedén behajló, szemei egyenlőtávolságra egymástól.

A zár sajátosságos alkotású: egy hátrafele irányozott, vastagtövű, felálló nyujtvány, mely finoman szőrös, a végén pedig két sárgászörös, szőrtelen borda közé van foglalva.

Mértékek: ♀ Törzs	18	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3.8	»
I lábpár	9	»
VI „	11	»

♂ Előttem ismeretlen.

Mint tavaszi alakot egyszer találtam Palánkán a «Gaja-Mándra» nevű erdőrészben egy a földön heverő fahasáb alatt.

SPEC. 8. FAJ. CLUBIONA LUTESCENS WESTR. SÁRGÁS K. GELBELICHE K.

(luteus, innen lutescens — sárgás, jelesen a színezeti élénkség értelmében.)

Syn. 1951. *Clubiona lutescens* WEESR. «Förteck» etc. p. 49.

Vide: THORELL «Remarks» p. 221.

♀ Az előbbinél kisebb faj (8 $\frac{m}{m}$ törzs), aránylag gyengébb előtesttel. Előteste egyszínű vöröses-sárga, sötétebb rágókkal. Végteste vörössárga, lábai emel valamivel halványabbak.

Jellegei: A hátsó sor középszemei távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; az alsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól. A negyedik lábpár másodvégigének két harmadával hosszabb az első párnál. A végtest szőrözete sárgás. A fej mell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára a térdel együttvéve.

Fejmelle szélességénél egy harmaddal hosszabb, majdnem hengeres, elől ívesen elvágott, mellrésze jelentéktelenül szélesedő, a fejrészszel összeforrott, jelentéktelen hátréssel. A mellvért keskeny, a harmadik lábpár csípőjénél valamivel szélesebb és bőven kétszer hosszabb, bőven szőrös. A rágók az első lábpár czombjánál valamivel vastagabbak, sötét sárgászörösek, szemesesen durvák, gyéren szőrösek, oldalról tekintve, a homlok előtt térdszerűen kiállók, végük előtt könnyedén behorpasztottak, egészben kissé előre irányozottak. Az állkapsok vörösbarnák, elől lapiczkásak, közepökön karesűk, jelesen külső oldalukról nyergesen benyomottak külső végökön elkerekítettek, belső végökön kissé kinetszettek; az alajk vörösbarna töve előtt kissé behorpasztott, hasas oldalakkal.

A tapogató czombja világossárga, a többi ize vöröses; a végiz bőven szőrös, oly hosszú mint a szár és térd együttvéve. A lábak arányosak, vörössárgák, az első és második lábpáron tetemes, a többin semmi talpkéfével; valamennyi czomb felül négy-négy tüskés; a harmadik lábpár szárán alul egy-egy tüske. A végtest hossztojásdad, a végén csúcsos; a fonók a végtest csúcsán, sötét vörössárgák, a felsők vastagsága alig egy harmadrészt teszi az alsók vastagságának.

Az alsó szemsor egészen a homlok szélére tolva, rövidebb, szemei egyformák és egyenlő távolságra egymástól; a hátsó sor hosszabb, középszemei megkülönböztethetőleg távolabbra egymástól mint az oldalszemektől s egymástól kétszer annyira mint az alsó sor középszemeitől.

A zár egy majdnem szivalakú vörösbarnás, szőrös terese, mely a légzőrés szelét éri s itt egy alakú, felvetett keretű kivágást mutat, mely a két tojócső nyílását körül fogja.

Mértékek: ♀ Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3	»
I lábpár	6.6	»
IV „	8.2	»
(Ernék másodvégije)	2.4	»

♂ Igen karesű, a végtest az előtesthez képest kicsi, az előbbi majdnem hengeres; hosszú, elenk-vörössárga lábakkal; vörösbarna rágói tetemesen előreirányozottak, nem térdszerűen hajlók, az első lábpár

ezombjánál nem vastagabbak, vegeiken mintegy szétfeszítették, vékonyabbak. A tapogató izei sárgák; a ezomb felületének végén, harántsorban négy, ez alatt egy fekete túske; a száríz külső oldalán egy sötét-vörösarna, fénylő, tetemes nyujtvány, mely tompahegyű s hegyével kissé a pikkely tövétől elkanyarodó. A pikkely kanalakakú, hátul keskenyebb mint elől; elől, a külső szélén, kissé kimetszett s e kimetszés táján (felülről és kissé a külső oldalról tekintve) egy vörösarna, sarlóalakra a pikkely csücsa alá kanyarodó, hosszú köröm látható, melynek vége (a pikkely alatt) horgosan hajlott.

Mértékek: ♂ T rzs	6.5 $\frac{m}{\mu}$ ebből
fej mell	3 "
I lábpár	8.4 "
IV " 	10 "

Mint nyári alakot e fajt bokros helyeken találtam, Erdélyben Szász Vesszősön; magyar részeken előfordul: Budapest környékén (Muz. gy. Pável János.) Tapasztalásom szerint ritka.

SPEC. 9. FAJ. CLUBIONA PARADOXA. L. K. ELÜTŐ K. PARADOXE K.

(παράδοξος = paradoxus = feltünő, csodás, váratlan, elütő; a hím tapogatóján létező feltünő szerkezetre vonatkozik.)

Syn. 1867. *Clubiona paradoxa* L. KOCH «Die Drassiden» p. 342.

Vide: THORELL «Remarks» p. 224. Note 1.

♂ Előteste sárgásarna, a fejrész felé lassanként sötétbarnába átmenő; végteste vörösarna, oldalai-ban sok világos, pontszerű folttal; hasfele világosabb. A szőrözet szürkésfehér.

Jellegei: az alsó szemsor szeméi egyenlő távolságra egymástól; a hátsó sor középszemei távolabbra egymástól mint e sor oldalszemeitől; a két sor oldalszemei egy szemátmérőnyire egymástól, mindegyik egy kis dudorodáson állva; az alsó sor oldalszemei kördedek. A fejmell olyan hosszú, mint a negyedik lábpár térd és száríze együttvéve. A rágók nem szögletesek.

A fejmell egy darabból való, elől alig keskenyedett, oldalai-ban elkerékített, hátul és oldalai-ban meredek, fényes, finoman, gyéren szőrös; a szőrözet sárgásfehér. A rágók vörösarnak, oly hosszúk mint az első lábpár másodvégize, tövükön valamivel vastagabbak mint az első lábpár ezombja, előre irányzottak, kevésse boltozatosak, külső oldalukon egyenesek, belső oldalukon kissé szétvetettek; csipő-körmük tövétől végeig egyenletesen hegyesedő. Az állkapcsok előre felé igen szélesedők, külső sarkuk elkerékített; az alajk az állkapcsoknál $\frac{1}{3}$ -dal rövidebb, keskeny, elől kissé kivágott; mind a két rész sötét sárgabarna, elől kissé áttetszően világosodó. A végtest elől kissé elmetstett, közepén legszélesebb, hátul csücsba végződik, kevésse fénylő. A lábak barnássárgák, a IV metatarsusa $\frac{2}{3}$ részével hosszabb az egyenlő hosszúságú két első lábpárnál. Semmi talpkefe.

A tapogató negyedik ize külső oldalán egy igen sajátos nyujtvánnyal, mely magánál az íznel sokkal nagyobb (ezért «paradoxa»). E nyujtvány hosszúkás, gömbölyű, igen fényes, kékbejártzó-fekete; fölfelé egy rövid, elől kissé kivágott karajt bocsát, alul egy hosszú, be- és fölfelé görbülő sarkantyut ereszt, mely csücsán kétágú; a pikkely tövétől hegyéig egyformán széles, csücsán lenyomott, felületén gyéren, csücsán tömötten szőrös.

Mértékek: ♂ Fejmell	2 $\frac{m}{\mu}$
I lábpár	4.5 "
IV " 	5 "

♀ ismeretlen.

Orsova tájékáról gróf Kayserling gyűjteményében. Leirta Dr. Koch L. Példányokat nem láttam.

SPEC. 10. FAM. CLUBIONA FRUTETORUM. L. K. BOKOR K. BUSCH K.

(frutex = bokor; a kedvencez tartózkodásról véve.)

Syn. 1866. *Clubiona frutetorum* L. KOCH «Die Arachn. Fam. de Drass.» p. 344.

Vide: THORELL «Remarks» p. 216.

♀ Előteste vörössárga, végteste szürkessárga; a lábak vörössárgák. A C. lutescensnél valamivel kisebb.

Jellegei: A hátsó szemsor középsői távolabb egymástól mint az oldalszemektől. Az alsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól. Az első lábpár másodvégize csak felig oly hosszú mint a negyedik páré; a negyedik pár egész másodvégizével hosszabb az első párnál. A fejmell oly hosszú, mint a IV-dik lábpár szára és terde együttvéve.

A fejmell egy darabból való, módosan fejlett, közepe táján módosan táguló, elején ívesen elmetezett, hátul elkerekített, vörössárga; a fejrsz csak a szemek táján egy lehellettel barnább. A rágók vörössárgák. A mellvért keskeny — oly széles, mint a 3-ik lábpár csipője hosszú, vörössárga. A rágók tövüknél valamivel vastagabbak az első láb ezombjánál, kevéssel hosszabbak az első lábpár másodvégizénél; oldalról tekintve igen módosan terdszerűen ki — különben függőlegesen állók, gyeren szőrösök. Az állkapcsok lapiezkások, közepök módosan karesú, sárgavörösek; az alajk hasas, barnább, tövénél kissé keskenyebb mint végefelé. A tapogató sárga, végize szőrös, sertekkel elegyes, a szárnál hosszabb, de rövidebb mint a szár és térd együttvéve. A lábak általában arányosok; az első pár kissé rövidülő; az első két pár végizei módos talpkéfével; a ezombok felülről, a végök felé, harántsorban álló három és ez alatt egy tüskevel; a harmadik lábpár szára, alul, egy tüskevel.

A végtest csücsösen tojásdad, selymes; a fonók a végén állanak vörössárgák, a felső pár, tövén, felakkora vastagságú mint az alsó.

Az alsó sor szemei közül a középsők egészen a homlok szelén állanak; valamennyi egyforma távolságra egymástól; a felső sor majdnem egyenes, behajlásra hajlandó, középszemei távolabb egymástól mint az oldalszemektől s nem egészen kétszer oly távol egymástól mint az alsó sor középszemeitől; e sor hosszabb az alsónál.

A zár egy vörösesbarna, tojásdad, kissé domboru terese, mely a legzöresteri s itt egyszerűen ∞ alakra kivágott (a kivágás szélei ninesenek keretszerűen felvetve).

Mertekek: ♀ Torzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3 »
I lábpár	7 »
IV. »	7 »

♂ Kisebb, karesűbb, aránylag hosszabb lábakkal, rágói vörössárgák, egyenesek, tövük nem terdszerűen kiálló; az első lábpár ezombjánál sokkal vékonyabbak. A végtest igen keskeny, az előtestnél nem szélesebb. A tapogató sárga; ezombján, felül a végén egy pár, alatta egy tövis; a száriz külső oldala végén kettős nyújtvány, mind a kettő tompa, sötétbarna, fenyves, az alsó gyengébb a felsőnél, elágazasuk mindjárt a tövénél kezdődik.

Mertekek: ♂ Torzs	4.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.2 »
IV lábpár	6.5 »

Mint nyári alakot Tokaj környekeről, a Rakamaz felőli legelők tölgyeiről ismerem, hol korlatolt számban fordult elő (a nemzeti muzeum gyűjteményében néhány ifjú nőstény Budapest es Ungvár környekeről, melyek azonban ketesek, a mennyiben a zár meg ninesen kifejlödve).

SEEC. II. FAM. CLUBIONA BREVIPES¹ (BL.) RÖVIDLÁBÚ K. KUTZBEINIGE K.

(brevis = kurta rövid, pes = láb; a lábalkotásról.)

Syn. 1841. *Clubiona brevipus* BLACKWALL «The differ. numb. of eyes» p. 603.

Vide: THORELL «Remarks» p. 224.

♀ Előteste vörösbarna, elején feketebarnába átmenve; végteste hát- és hasfelen barnássárga, hátfelen egy sötétebb orsófolttal, mely a végtest hosszának felet nem éri el.

Jellegei: az első szemsor szemei meglehetősen szötszörtak, egymás között egyenlő távolságban; a hátsó szemsor szemei egymás között egyenlő távolságban; az alsó sor oldalszemei kerekdedek, a többi szem kerek. A fejmell olyan hosszú mint a IV. lábpár térd- és száríze együttvéve. A harmadik lábpár szárán, alul, csak egy tüske.

A fejmell hátul meredek, oldalaiiban majdnem függőleges, fenyés, gyéren, megfekvően szőrös. A rágók vörösbarnák, oly hosszúk, mint az első lábpár szára, e láb czombjánál sokkal vastagabbak, tövükkel erősen kidagadók, külső oldalaiikon boltozatosak, belső oldalaiikon kissé szétvetettek, végök felé egy sekély benyomással, kissé fénylök, sűrűn, finoman pontozottak, kívül rövidebb szőrözettel, belül és elől hosszabb sertekkel. Az állkapesok sárgabarnák, finom, fekete szegélyvonással; az alajk sárgabarna, tövén széles, eleje fele keskenyedve elől egyenesen elvágott, az állkapesoknál $\frac{1}{3}$ -dal rövidebb. A végtest öregebb példányoknál néha inkább vörösbarna színű, egyebkent mindenütt megfekvő, gyér, selymes, szürkésfehér szőrözettel fedett. A lábak halavány barnássárgák, a két első lábpáron egy gyér talpkéfe.

A zár egy kisebb, kerek nyílás, inkább horpadás a legzörös fölött, e horpadástól két oldalt, a nyeleeske fele, egy egy nagyobb körfogatú, sekély horpadás, melynek külső szele enyésző. A három horpadás meglehetősen egy csúcsával a legzörös fele néző ∇ -ben áll.

Mertekek: ♀ Fejmell	2.5	$\frac{m}{m}$
I lábpár	4	«
IV «	5	«

♂ ismeretlen.

Gróf Keyserling gyujtemenyeben Orsova vidékeről. Ismeretes Svecziából is. Leírta Dr. KOCH L. is: «Drassiden» p. 349. Peldányt nem láttam.

GEN. 5. NEM. CHIRACANTHIUM. (C. K.)

(χίρ = kéz, ἀράκτωρ = tüske, tüskés növény, bogács; a ♂ tapogatójára vonatkozik.)

Syn. 1839. C. KOCH «Die Arachniden» VI, p. 9.

Vide: THORELL «On europ. Sp.» p. 145.

Az első lábpár a leghosszabb. Az állkapesok domborúak, közepokon semmi behorpasztás. A hátsó szemsor kisebb-nagyobb mertekben behajló. A hason semmi köldök. A rágók töve fegyvertelen. (A szemek két sorba es három csoportba osztottak). A ♀ tapogatója körmen semmi borda. Életmódra nézve a Clubionákhoz hasonlítva, valamivel lassubbak. A ♀ gömbölyű peteburkait levelekből stb. igen mesterségesen összeszött, hólyagszerű lakásokban örzi.

¹ Az első kotet jegyzékében p. 99. mint *C. fuscula* Westr. elősorolva.

SPEC. 1. FAJ. CHIRACANTHIUM ITALICUM. CANESTR. PAV. OLASZ KEZESPÓK. ITALIENISCHE HANDSPINNE.

(italicum = olasz; az első leheltyről.)

Syn. 1869. *Chir. italicum* CANESTRINI ET PAVESI «*Ann. ital.*» in *Atti Soc. Ital. Sc. Nat.* XI, p. 851, (114).

Vide: THORELL «Remarks» p. 208. (in §. Ch. nutrita).

♀ Közepes nagyságon sokkal feljebb való, vaskos alak. Előteste élnék vörössárga, végteste szürkés-sárga. Lábai vörössárgák.

Fejmelle vaskos, oly hosszú mint a negyedik lábpár szára és térde együttvéve, szélességének egy negyedével hosszabb; fejeresze magasan-íves, elől elvágott, a mellresznel valamivel keskenyebb s emelfogva némileg elválasztott; a mellvért vörössárga, szelén barnuló, pajzsalaku, széles. Rágói vörössárgák, feketés véggel, az első lábpár czombjánál sokkal vastagabbak s ugyan e lábpár első végizénél hosszabbak, a homlok előtt kidomborodók s menedékesen előre irányzottak.

Az állkapcsok vörösbarnák, elől lapiczkások, szépen elkerekítettek, közepök táján keskenyebbek; az alajk vörösbarna, elől elvágott, inkább kúpidomu mint hasas. A tapogatók karesúk, vörössárgák, végizük esücsa fekete, a végiz rövidebb mint a szár és terdiz együttvéve. A lábak hosszúk, kopaszok, az első pár végizén tetemes talpkéfe, mely a másodvégizen is majdnem végig folytatódik. A végtestet rendes tojásdad, vastag; felületén a négy mgódör látható; a has egysziműen szürkessárga. A fonók vörössárgák, hengerdedek, a felső pár alig felig oly vastag mint az alsó pár.

Az alsó szemsor szemátmérőnyire a homloktól, középszemei szemátmérőnyire egymástól, három szemátmérőnyire az oldalszemektől; a hátsó sor igen könnyeden behajló, hátsó szemei távolabb egymástól mint az oldalszemektől és sokkal távolabb egymástól mint az alsó sor középsőitől. A szemek emelfogva határozottan három csoportba osztottak, az Epcirimákera emlékeztetők. A közepesoport előre szűkülő trapezben elhelyezett. A zár egy egyszerű, magasságánál szélesebb, tojásdad nyílások, mely a legzörös szelén áll; felette rendszeren két feketes foltocska.

Mértekek: ♀ Torzs	15·5	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	6·5	»	
I lábpár	28	»	
IV »	21·5	»	
	(többnyire valamivel kisebb.)		

♂ Karesubb, rendkívül hosszulabu, rágói hosszúk, szétágazók, előrenyujtottak, a csipőkorom hosszú, karesú és tühegyes. A végtestet közepen végig néha egy szemnyes-zöldes mező. A tapogató hosszú, karesú; terdize vastagságánál valamivel hosszabb, a szár a terdnel másfelser hosszabb, külső oldala végén egy karesú, a pikkely alá görbülő nyujtványnyal, melynek vege behasított, tehát kettős; a pikkely hátrafelé egy sarlóalakra lefelé hajló, hegyes sarkantyuba végződik, melynek hossza a szár felehosszának megfelel; a pikkely laposan-kanálalakú, kissé barnult; a gyűjtő egyszerű, lapos.

Mértekek: ♂ Torzs	11·6	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	6	»	
rágók (külön)	5	»	
csipőkorom (külön)	3·8	»	
I lábpár	29	»	
II »	21	»	
III »	16·4	»	
IV »	21	»	

E nevezetes, déli jellegű pók jelesen Erdélyben es különösen Kolozsvár környéken (Várostopja) gyakori, hol a sáros árkok növényzeten tartózkodik. A ♀ egy igen terjedelmes, fehér, hollyagszerű zaeskot sző,

melyben azután a peteket őrzi; párzás idején mind a két ivar a zacskóban tartózkodik. A zacskó levelek vagy nádszálak közé alkalmaztatik.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról, Szászvevesszösről és Görgény Szent-Imréről; magyar részekből Buda környekeről és Doroszlóról is.

SPEC. 2. FAJ. CHIRACANTHIUM CARNIFEX. (FABR.) HÓHÉR K. HENKER H.

(carnifex = hóhér; a végtest sebszerű rajzáról)

Syn. 1775. *Aranea carnifex* FABRICIUS «Syst. Entom.» pag. 436.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 209, 210.

♀ Előteste vörössárga; végteste szennyes agyagsárga, felülete közepén végig egy vörvörös, hasitekszerű csík, mely az első ingödörpár táján keresztszerűen tágult. Rágói vörössárgák, füstös veggel. Lábai és tapogatói vörössárgák.

Var. *a.* Rágói és lábai füstbarnák (maxillis atris Fabr.).

A fejmell majdnem hengerded, elől kevesse keskenyebb, szélessegenél hosszabb, a negyedik lábpar szára és terdnél (együttve) kevesse rövidebb, jól domború, fejtálcák nélküli; oldalról tekintve a nyelecsketől lapos-ívesen emelkedett. A mellvert pajzsalakú, közepén sárgás, szélei felé lassanként barnuló. A rágók a második lábpar másodvégizenél alig rövidebbek, karesuk, végeiken igen módosan szétvetettek. Az állkapcsok sárgák, lapiezkusan nyújtottak, egyenesek, elől elkerekítettek; az alajk kissé sötétedő, az állkapcsok felehosszát feljúlmutja. A tapogató karesú hosszú, sárga, legesücsán füstös; végze alig hosszabb a szárnál és rövidebb mint a terd és szár együttve. A labak hosszúk, karesuk; az első pár szárán és másodvégizen, alul, egy-egy túskepar; a második lábpar szárán, alul, semmi túske, másodvégizen egy túskepar.

A végtest tojásdad; hasán két elmosódó, vöröses-sárga hosszcsík.

Az alsó szemsor egyenes, szemei egyenlők; a középsők és az oldalszemek közötti tér kétszer nagyobb annál, a mely a középsőket elválasztja; az alsó középsők és hátsó középsők közötti tér egyenlő avval, a mely az alsó középsők között elterül; a hátsó középsők távolabbra egymástól, mint az alsó középsők szinten egymástól; a ket sor oldalszemei majdnem érintkezők s közös dudorodáson állanak.

A zár egy módosan domború, majdnem kerek terese, melynek a legzőrés felőli szélebe egy, közel háromszögletes, csücsával a legzőrés fele fordított kis betét látható.

Mertekek: ♀ Torzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·5 »
I lábpar	14 »
IV »	10 »

♂ Alig kisebb, határozottabban vörösbe játszó előtesttel; a végtest csikja szélesebb, szegélye élénk sárga. A tapogató hosszú, karesú, vörössárga, pikkelye feketedő, szára a terdnél kétszer hosszabb, karesú, külső oldala vege, kissé alulfelől, egy vörösbarna, újszerű, tompa, alulról tekintve kissé behasított végű nyújtvány látható, mely a szár vastagságánál hosszabb, előre irányozott és könnyeden a pikkely fele hajló. A pikkely kanálalakú, töve egy sarlóalakuan befelé görbülő, hosszú sarkantyúba fut ki, mely a szár külső oldala mellett elhalad s kinyújtva körülbelül felehosszát érte el a szárnak. A nemzőszerv vörösbarna, igen módosan domborodó, lenese alakú; elől egy vékony, hosszú embolust bocsát, mely órarugószerűn a gyűjtő külső szélehez alkalmazkodik.

Mertekek: ♂ Torzs	7·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·8 »
I lábpar	15·8 »
IV »	11·5 »

Mint kora nyári alakot (június, biztos példányok) ismerem, Erdelyből: Kolozsvárról: a barnás változatot magyar reszből: Rakamazról. Mind a két helyen a füvek bojtját zaeskövő szövi össze, hol a 4 peteit is lerakja.

SPEC. 3. FAL. CHIRACANTHIUM PENNYI (CAMBR.) PENNY H. PENNYS H.

(Penny angol termésethuzat tisztelétére.)

Syn: 1874. *Chiracanthium Pennyi*, CAMBRIDGE «On new and rare Brit. Spid. in Transact. of the Lin. Soc.» XXVIII. p. 533.

♀ Előteste és lábai barnássárgák; végtestének a felületén es egész hosszán egy hasitékszerű, barnás-vörös csik, mely a fonókat eléri es kétfelől zöldesfehér, az oldalak fele elmosódó s sejtyszerűen crezett szalagok által szegélyeztetik; oldalai olíjzöldesek s ilyen a has közepe is, mely kétfelől igen halvány es elmosódó, szintén sejtyszerűen crezett feheres szalagok köze foglaltatik.

A fej mell rövid, oly hosszú mint a negyedik lábpár terde es szára együttvéve; oldalról tekintve a nyelecskétől majdnem fekkörben emelkedő, sima, enyésző hátressel. A mellvert szeles, pajzsalaku, szelein a csipők állásának megfelelő benyomásokkal, gyéren szőrös. A ragók egyenesek, nyújtottak rézsüntösen előre irányzottak, az első lábpár czombjánál vastagabbak, oly hosszúk, mint a tapogató végize, szára es terde együttvéve, vörösbarnák, oldalról tekintve nyújtott ékalakuk, s tövükkel alig valamivel kidomborodók. Az állkapcsok karesúk, végök elkerékített, lapiczkás, közepökön keskenyebbek, sárgásbarnák; az alajk, vastagodó tövel, két harmadát éri az állkapcsok hosszának. A tapogató karesu, hosszú, sárgás; végize csucsán feketés, oly hosszú, mint a szár es térdiz együttvéve. Valamennyi láb végizének a csücsa feketedő; az első lábpár legvége gyenge talpkefevel; a lábak majdnem kopaszok, a másodvégizek gyéren álló tüskeekkel.

A végtest rendes tojásdad, a fonóknak a legvégén való állása következtében csücsos, oldalról tekintve magas ívben emelkedett.

Az alsó szemsor egyenes, kevesebb mint szemátmerőnyire a homlok szeletől, a középszemek közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez; a hátsó sor könnyedén behajló, szemei egyenlő távolságra egymástól; a két sor oldalszemek közös emelkedéseken, majdnem érintkezők; a hátsó sor középszemek távolabb egymástól mint az alsó sor középsőitől. A zár egy egyszerű kis felkeret, mely a legzörös szélén levő, félkörű nyilást köríti s magasságánál szélesebb.

Mértetek: ♀ Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2·7	»
I lábpár	11·3	»
IV » 	8·5	»

♂ Fejlett, szeles előtesttel, kisebb végtesttel, a nősténynél alig rövidebb; lábai hosszabbak. Ragói karesúk, oly hosszúk mint az első lábpár első végize, végeikkel szétterpeszkedők, élénk vöröses-sárgák, fekete véggel es ily színű, hosszú csipőkörömmel; resüntösen es tetemesen előreirányzottak. A végtest színezete, beosztásra a nősténnyével azonos, de sokkal elesebb es tűzesebb; a középszik sötét liborbarna, szegelye narancssárga.

A tapogató hosszú, sárga; szárize egy es egy felszer oly hosszú mint a térdiz, alsó felén szakálszerű, hosszú, de gyér szőrözettel; külső oldalán, a végén, egy vörösbarna, könnyedén befelé hajló köröm, melynek csücsa a pikkely töve alá ér, az izek nem vastagodtak; a pikkely laposan kanálalaku, barnuló, szőrös, töve egy hosszú, lefelé hajló, keskeny nyújtványba fut ki, mely a szár külső oldala mellett megyen el es a szár felehosszát éri; nemzőszerve vörösbarna s alulról tekintve egy lapos, a pikkely töve fele kerek, elől pedig kissé csücsosan kifutó gyűjtőt mutat.

Mértetek: ♂ Törzs	7·6	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3·7	»
I lábpár	13·8	»
IV » 	12·5	»

E pókot csak keves példány után — mint tavaszi és nyári alakot — Palánkáról és Rakamazról ismerem, hol füves helyeken a fűvek bojtjából zacskószerű lakást szövögetett, a mely előtt még néhány fonál rendetlenül volt alkalmazva.

SPEC. 4. FAJ. CHIRACANTHIUM NUTRIX (WALCK). DAJKA K. AMMEN H.

(nutrix = dajka, fenntartó; arra látszik vonatkozni, hogy a faj petéit gondosan őrzi.)

Syn: 1802 *Aranca nutrix* WALCKENAER «Fauv. Par.» II, p. 220 (salt m ad part).

Vide: THORELL «Remarks» p. 207.

♀ Előtestének mellrésze szennyes-barnássárga, fejeteteje világos vörössárga, közepén elmosott, keskeny, barnássárgás, hasított csikkal. Végteste szennyes-zöldes, vörössárga, hasítekszerű közepesikkal, melynek szegélyzete a végtest alapszínénél elmosódva-világosabb.

A fejmell szélesre fejlett, sokkal rövidebb mint a negyedik lábpár szára és térdje együttvéve, hosszúságának egy harmadával keskenyebb, oldalról tekintve, a nyelecskétől a fej felé igen meredeken domborodó.

A mellvért pajzsalakú, szennyesbarnássárga, a közepén kissé világosodó. A rágók vörössárgák, közepökön alúl, végök felé lassanként barnulók, oldalról tekintve hosszú ékalakúak, majdnem egészen függőlegesen állók; tövük igen módosan domborodó. Az állkapcsok elől elkerekítve-lapiczkások, közepök táján módosan keskenyedettek, szennyesbarnássárgák, világosodó szélekkel; az alajk sötétebb, elől egyenesen elmetszett, oldalai hasasok, az állkapocsnál szélesebb. A tapogató sárga, karesű, végíze füstös és szőrös, oly hosszú mint a térd és szár együttvéve. A lábak zöldessárgák, csúcaikon füstösek; az első pár elsődvégizén egy kis talpkefe. A végtest csúcsosan-tojásdad, hasfele egyszínűen szennyes zöldes. Az alsó szemsor igen közel áll a homlokszélehez, egyenes, középszemei kevesebb mint szemátmérőnyire egymástól s majdnem két szemátmérőnyire az oldalszemektől; a hátsó sor igen könnyedén behajló, középszemei kevéssel közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez, de távolabb egymástól mint az alsó sor középszemeitől; az oldalszemek fél szemátmérőnyire egymástól.

A zár egy felkörű, barnás térese, a légzörés felett egy majdnem kerek nyílással, mely belsejében egy középlemez által két félre oszlik.

Mértékek: ♀ Törzs	7.5 $\frac{m}{\mu}$
fejmell	3.3 »
I lábpár	15 »
IV »	11 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Mint nyári alak nem ritka, különösen a réteket kedveli, hol a fűvek bojtjában zacskószerű lakást sző, melyben petéit is őrzi.

Ismerem eddig erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Gyekéből és Szász-Veszősről. Szébenből (Sill gyűjteményében); magyar részekből: Doroszlóról.

SPEC. 5. FAJ. CHIRACANTHIUM ELEGANS. THOR. CSINOS K. FEINE H.

(elegans = esinos, ízléses; a finom alakról)

Syn. 1875. *Chir. elegans* THORELL «Verz. südruss. Spinnen» p. 40.

1875. Idem. «Descript. of sev. Europ. and N. Afr. Spid.» p. 88.

♀ Előteste-halvány vörössárga, közepe hosszában és oldalaiban kissé homályosodó. Végteste és lábai kénsárgák, az előbbi a fonók felett elmosódva homályosodó. Rágói tövüktől barnulók s végükön sötét, fekete-barnák.

A fejmell vastos, rövidebb mint a negyedik lábpár szára és térdje együttvéve, hosszúságának egy harmadával keskenyebb; oldalról tekintve módos ívben emelkedő. A mellvert széles, sz. valaku, zöldessárga, finom barna szegélylél. A rágók az első lábpár ezombjánál alig vastagabbak, oly hosszúk, mint az első lábpár elsődvégige, megfelelően összeillők, sötétek, fenyesek és kopaszok. Az állkapcsok, elől elkeréltve, csak alig lapizkások, szennyves barnak, fehéres véggel; az alajk elől ívesen elnicszett, hasas oldalakkal, szemyes barna. A tapogató karesú, sárga, végige a hegyefele füstös, oly hosszú, mint a szár- és térdje együttvéve. A lábak csúcsai kissé füstösödők, az első lábpár első végizen egy gyenge talpkefe, a negyedik lábpáron igen gyéren álló tüskék. A végtest szélesedő tojásdad, kissé lenyomott; a fonók kissé behuzottak; a felsők az alsóknál gyengébbek. A has egyszínűen kensárga.

Az alsó szemsor középszemei szemátmérőnyire egymástól, az oldalszemeknél nagyobbak; az oldalszemek körülbelül másfel szemátmérőnyire a középsőktől, a középszemek közös fekete térsében állanak; a hátsó sor könnyedén behajló, középszemei közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez s kevéssel távolabb egymástól, mint az alsó középsőktől; a hátsó középsők finom fekete gyűrűbe foglalva; az oldalszemek mellett egy-egy fekete foltocska (a középszemek felőli oldalon).

A zár egy vörösbarna, terjedelmes, majdnem kerek térese, mely ripacsos és közepe hosszában világosodó színezet által elválasztott, úgy hogy némileg két szemközti álló vesére emelkedtet; a tojócsövek ∞ szerűen nyílnak a térsén.

Mértékek: ♀ Törzs	8	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	3.4	»	
I lábpár	16	»	
IV »	13.5	»	
» » szára és térdje együtt	4.5	»	

♂ Valamivel kisebb végtesttel, mely felülete közepén zöldes; hosszabb lábú. Rágói csak végök felé barnások, egyebként vörössárgák, hosszú, sötét csipőkörömmel, végük szeljelterjeszkedők, az első lábpár elsődvégizenél valami kevéssel hosszabbak. A tapogató nyulánk, sárga; bunkója füstös, száríze nem vastagodott, majdnem kétszer oly hosszú mint a térdiz, a végén, alul hosszú szőrökkel, külső oldalának végén egy újforma, könnyedén bekanyarodó, vörösbarna nyújtványnyal; a pikkely laposan-kamalakú, szőrös, töve egy sarlóalakra hajtott, hosszú, keskeny és hegyes nyújtványba végződik, mely a szár külső oldalán kifut és a szár hosszúságának kétharmadát eléri.

Mértékek: ♂ Törzs	7.4	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	3.3	»	
I lábpár	2.2	»	
IV »	1.5	»	

E szép fajt csak egyszer találtam: Ó-Ogradema mellett (Alduna) a «Csukár mare» mészsirt görgeteiben, hol a kövek között hólyagszerű burokbán tartózkodott, a melyben a nőstény petéit is őrzé. THORELL tanár a faj azonosságát elismerte. Az alak eddig a délkeleti részekre nézve jellemzőnek látszik lenni. Dr. THORELL Deloroszországból írta le.

SPEC. 6. FAJ. CHIRACANTHIUM RUPESTRE N. SP. KÖVI K. FELSEN H.

(rupes = szikla; a tartózkodásról.)

(VII. tábla 158, a szemesoport, b zár, c fejmell oldalról, d mérték).

♂ Fejmelle vörössárga, a szemesoport táján kissé sötétedő; rágói barnászörösek. Lábai vörössárgák. Végteste barnássárga.

Fejmelle vastos, domború, oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára és térdje együttvéve, oldalról tekintve a hátvonal boltozatosan emelkedik s a fejrész bubjától felfömbyszerűen lekonyul; az egész megfekvő.

finom szőrökkel borított. A hátrést egy alig észrevehető elhomályosítás pótolja. A mellvért paizsalaku, halvány barnássárga, eléggé szőrös. A rágók erősek, vaskosak, oldalról tekintve kissé előre irányzottak, a becsapórés szélén tömötten álló szőrssorral ellátottak, valamivel rövidebbek mint az első lábpár másodvégíze. Az állkapcsok szélesek, elől elkerekítve, kissé egymás felé hajlanak, barnászörösek, világosodó végekkel; az alajk vörösbarnás, széles, nyelvalakú, az állkapcsok hosszának két harmadrészét eléri.

A tapogató karesú, halvány vörössárga, végíze barnászörös, az egész eléggé szőrös; a végíz oly hosszú, mint a térd és száríz együttvéve. A lábak karesúk, hosszúk; az első pár szárán és másodvégizen, alul, közepe táján egy-egy tüskepár. A végtést tojásdad (a peték lerakása után ránczosan sorvadtt), sárgás szőrözettel borított.

A szemesoport láthatólag három tagú; a két sor középsői egy előre felé szűkülő trapezben állanak s e trapez távolabbra esik az oldalszemektől, mint a mennyi a trapez legnagyobb szemköze; az alsó középszemek közös, barna foltban állanak, a többi szem külön egy barna udvarban áll.

Az oldalszemek közel állanak egymáshoz, de nem érintkeznek. Az alsó szemsor igen módosan kihajló, a hátsó könnyedén behajló.

A zár igen jellemző: egy mélyen kivágott bőrös karaj két oldalán egy-egy, gombostüfejszerű sötétbarna gömböcske látható.

Mértékek: ♀	Törzs	9 $\frac{m}{\mu}$ ebből
	fej mell	4.6 »
	I lábpár ¹	15.6 »
	II »	13 »
	III »	9.7 »
	IV »	13.4 »

♂ Előttem ismeretlen.

Egyetlen példányomat Borsodmegyében, Majláth (Diósgyőr mellett) közelében, egy sziklás árokban-kő alatt találtam, hol terjedelmes burokba beszöve petéit őrze. THORELL tr. és Dr. KOCH L. szerint előttök is ismeretlen.

SPEC. 7. FAJ. CHIRACANTHIUM EFFOSSUM. N. SP. FÖLDI K. ERD K.

(effossum = kiásott: a lelhelyre vonatkozik.)

(VII. tábla, 159, a szemesoport, b fej mell oldalról, c zár, d mérték.)

Fejmelle barnássárga, a szemek táján nem sötétebb; rágói barnászörösbe átmenők; lábai zöldessárgák. Végteste szennyes agyagsárga.

A fej mell, oldalról tekintve, eléggé domborúan emelkedő, rövidebb mint a negyedik lábpár térdé és szára együttvéve, fejerésze íves (kevesbe domború, mint a Ch. rupestre fajnál). A mellvért szivalakú, szennyesárga, barnás szőrözettel, mely a széleken tömöttebb. A rágók elég erősek, nyujtottak, módosan előre nyúlók, tövük világos — végük sötétbarna, az első lábpár első végizénél valamivel hosszabbak. Az állkapcsok szennyesbarnák, végeik világosodók, egyenesek, elől ívesen elvágottak; az alajk nyelvalakú, elől elmetsett, a rágók hosszának két harmadát bőven eléri. A tapogató karesú, zöldessárga, végizenek a csücsa füstösbarna; a szőrözet gazdag, megfekvő; a végíz oly hosszú mint a térd és szár együttvéve. A lábak karesúk, hosszúk; az első pár szárán, alul, közepetáján egy pár — másodvégizen alul — töve és vége közepében egy-egy tüskepár. A végtést tojásdad, finom szőrözetű. A szemesoport három tagú; a két sor középszelei egy előre felé csak igen kevéssé szűkülő trapezben elhelyezettek; a hátsó sor oldalszelei csak kevéssel távolabbra e sor középsőitől mint e középsők egymástól; az alsó sor egyenes, a hátsó könnyedén behajló; az oldalszemek nem érintkeznek, mindenik egy külön, barnás udvarban áll.

¹ Pélányomnál az első pár ballába és a második pár jobblába pótozt, tehát rövidebb és gyengébb.

A zár igen jellemző: egy a legzöres fele nyíló, széles keretet kepez, mely egy majdnem körded nyílást körülfog; a nyílás tátongó, melyeben egy széles osztólemez látható; a keret felső felén hat sötét vonal.

Mértékek: ♀	Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	3·8	»
	I lábpár	18·7	»
	II »	12	»
	III »	9	»
	IV »	14	»

♂ Elöttem ismeretlen.

E faj egyetlen példányát S.-A.-Ujhelyen, a «Kopasz» hegyen, egy kő alól ástam ki. Előfordult június vege felé. Dr. Koch Lajos tudósítása szerint az ő gyűjteményében e faj Trieszt környékéről is megvan.

SPEC. S. FAL. CHIRACANTHIUM CUNICULUM. N. SP. VÁJÓ K. KANINCSEN H.

(cuniculus = földalatti folyosó; a tartózkodásról.)

(VII. tábla, 160, *a* szemecsoport, *b* fejmell oldalról, *c* zár, *d* mérték.)

† Rágói függőlegesek; a végtest felülete sárgás-testszínű, nagyítás alatt számos feheres, kásás foltoeskákkal behintett. Elötteste szep-világos-barnassárga, a szemek táján sötétedő; rágói barnulók. Lábai világos-barnássárgák.

A fejmell domboru, fejerészen kissé lapuló, elől elmetszett, valamivel rövidebb, mint a negyedik lábpár terde és szára együttveve; a mellvert szív alakú, halványsárgás. A rágók hosszúk, egyenesek, függőlegesen állók, végök sötétbarna, tövük elmosódva világosodó, — oly hosszúk mint az első lábpár elsővége. Az állkapcsok egyenesek, elől elkeresítettek, itt világosodók, tövük vörösbarnás; az alajk szélesen nyelv alakú, elől elmetszett vörösbarnás.

A tapogató igen karesu, sárgás, finom szőrözetű; végize kissé füstös és hosszabb mint a térd és száríz együttveve. A lábak karesuk, finomak, az első pár szárán, alul, hossza-közepe táján egy tüske, másodvégzen, alul, legtöven és legvegen egy-egy tüskepar. A végtest tojásdad, a vege fele csuesosodó. A két szemsor középsői egy előrefele szűkülő trapezben elhelyezettek, az alsó soroi közös, barna foltba helyezettek. A hátsó sor oldalszemei távolabbra a középsőktől, mint ezek egymástól; az alsó sor középsői ugyane sor oldalszemeinél sokkal nagyobbak. Az alsó szemsor egyenes, a hátsó kömyeden behajló. A két sor oldalszemei nem érintkeznek egymással.

A zár egy barna, kissé domboru, kettős tereseből áll, melynek felei vesealakúak s csak felül érintkeznek, a legzöres felett pedig keretet kepezik egy szűk, világos körnek.

Mértékek: ♂	Törzs	7·5	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	3	»
	I lábpár	11·5	»
	II »	7·9	»
	III »	7	»
	IV »	9·7	»

E esinos fajt testverősem, Vilkolinszky Jenő, a selmeczbányai akadémia polgára ugyancsak Selmecz-bányáról küldte, hol is a Klingertárna melletti köhalmazokban több érdekes fajjal együtt gyűjtte. Dr. Koch L. sem ismerete.

GEN. 6. NEM. PHRUROLITHUS. (C. K.).

(φρουρολίθω = őrizni, λίθος = kő; a tartózkodásra vonatkozik.)

Syn. 1839. C. KOCH «Die Arachn.» VI, p. 110, 112.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 145.

A rágókon, elől, egy-egy finom tüske. Az állkapesok domborúak, semmi horpasztással. A hátsó szemsor egyenes. A hason semmi köldök. Apró alakok, melyek, kövek alján tartózkodva, az apró bemélyedésekbe szövik ritkás csöveiket.

SPEC. 1. FAJ. PHRUROLITHUS FESTIVUS. (C.K.). DISZES SZIKLAPÓK. SCHÖNE FELSENSPINNE.

(festivus = esimos, diszes; a test rajzairól.)

Syn. 1835. *Micaria festiva* C. KOCH in HERRICH-SCHÄFFERS «Deutschl. Ins.» 129, 15.

Vide: THORELL «Remarks» p. 169.

♂ Kis alak. Előteste vörösesbarna, sötétebb, finom, szabálytalan erzetekkel és néhány fehér petytyvel. Végteste tiszta barna, egy megfordított Ψ alakú fehér rajzzal. A lábak czombjai barnásak, a többi íz világosabb. A fejmell módosan domború, majdnem kerek, a fejrész csak kevéssé csücsösödő; oldalról tekintve a hát egészen egyenes, vízszintes, a hátreszen túl a nyelecske felé hirtelenül lecsapott. A mellvért szélesen szivalakú, domború, barna, közepe elmosódva világosabb. A rágók sárgásbarnások, tövükön, a külső oldalon, egy tüske; a fejrész sapkaszzerűen borul a rágókra, s ezek, oldalról tekintve, befele az állkapesokra csapottak. Az állkapesok sárgabarnások, nagy terjedelműek, szélességöknél nem hosszabbak, domborúak, elől ívesen elvágottak; az aljuk az állkapesokhoz kepest kicsiny, majdnem csücsös és sötétebb, az állkapesok felehosszának megfelelő.

Az első lábpár czombja vastagodott, a rágóknál sokkal vastagabb, barna, — a többi íze sárga; szára, alsó felén, négy pár hosszú, megfekvő, világos tüskével fegyverzett; — a többi czomb a többi iznel alig, valamivel barnább. A végtest tisztabarna, tojásdad, elől valamivel keskenyebb; hasfele sajátságos alkotású: a legzöres felett sima, a legzöres alatt a fonóig bemélyedett s e bemélyedésben 8 (vagy kevesebb) haránt-ránczsal, mely rokon a rovarok gyűrűzetével. A fonók sárgások, igen behúzóttak.

Az alsó szemsor a homlok szeletől oly távolságra, mely a szemcsoport magasságának majdnem megfelelő, középszemei az oldalszemeknél valamivel nagyobbak, a sor behajlásra hajlandó; a hátsó sor egyenes, középszemei távolabbra egymástól mint a középszemektől. Az egész szemcsoport nagyon szorosan együve és kis térre szorítva.

A tapogató aránytalanul bunkós; czombja, terde sárgabarnás, szára barna, vastagodott, a térdnél nem hosszabb, kül ő oldalából egy aránytalanul vastag, hosszú, sarlóalakra előre görbülő nyujtvány meredezik, mely magánál a szárnál kétszer hosszabb; a pikkely vörösbarna, kanálalakú, domboruságával kifelé-oldalt fordított módosan szőrös; a nemzöszerv roppantul kidagadó s áll egy kúrtforma fehéres részből, melynek két szarva a pikkely fele áll, és egy tömlőszzerű, kis, fehér dudorodásból, mely a kanál közepe táján a kúrtforma darab alatt kiáll.

Mertekek: ♂ Törzs	4	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·2	»
I lábpár	3·3	»
IV »	4	»

A lábak hosszaránya: 4, 1, 2, 3.

♀ Eddig nem ismerem.

Az egyetlen példányt az Alsó-Hámor (Borsod) a Szent-István nevű hegy csücsáról hoztam, hol mint nyári alak mohában tartózkodott.

SPEC. 2. FAJ. PHRUROLITHUS SZILYI. N. SP. SZILY SZIKLAPÓKJA. SZILY S. F.

(Szily Kálmán tiszteletére.)

(VII-dik tábla, 161, *a* szemállítás, *b* $\bar{3}$ zárja, *c* $\bar{3}$ tapogatója, *d* mérték.)

♂ Igen kicsiny. Előteste barna, sok fehér szőrrel, mely némi csillagos rajzot alakít; végteste feketés, elején két — közepén három — a fonók felett egy fehér folttal. A két első lábpár czombja barna, a többi ize, úgymint a két látsó lábpár is sárgák, a két hátsó lábpár czombjain még némi barnaság látható. A végtest hasfele feketés, feheres szőrözettel.

A fejmell szélesen szivalaku, kissé csücsösödő fejrészszel; a mellvert barna. A rágók erősek, barnák, gyéren szőrösek, a felültökön álló két fogacs serteszzerű, csak erős nagyításban feltűnő. A tapogató elég erős, barna; végíze sok fehér szőrözettel, oly hosszú, mint a szár es terdiz együttvéve. A labak karesu vegekkel, czombjuk kissé erősödött; a két első pár czombja alul es oldalt barna, felületén némi sárgasággal; a szár es a végiz sárgák; az első pár szárán es másodvegizen, alul, negy-negy felállítható, hosszú, sárga túskepár. A végtest hossztojasdad, igen kis mertekben lapított.

Az alsó szemsor középsői valamennyi szem között a legkisebbek. Az alsó es hátsó sor könnyeden behajló; a szemek közötti távolságok ugy a sorban mint a sorok között is egyformák.

A zár egy a légzőresig lenyuló bőrkaraj, mely alig észrevehetőleg kivagott; kettfelől egy-egy apró gömböcske látható.

Mértékek:	I	Törzs	2·6	$\frac{m'}{m}$	ebből
		fejmell	1	»	
		I lábpár	2·5	»	
		II „	2·2	»	
		III „	2	»	
		IV „	3·6	»	

♂ Alig kisebb. Lábai igen élénk színezetűek s a hátsó két pár czombján is amnyi a sötétbarna szín, hogy a sárga szín hosszsesíkot képez. A tapogató vaskos, bunkós; czombja szélesedett es alulfelől egy szögletet képez, a térd is aránylag nem igen karesu, vastagságánál alig hosszabb, a szár a terdnél rövidebb, külső oldalán egy erős, szaruszerű, hegyével a pikkely fele kanyarodó, fekete nyujtványt bocsát.

Mértékek:	♂	Törzs	2·5	$\frac{m'}{m}$
		fejmell	1·2	»

E csinos kis pókot Orsován találtam, még pedig az ugynevezett «neutralis területen» előforduló buja növényzetén. Ivarerettsége júniusra látszik esni, Dr. Köch Lajos a faj újdonságát elismere.

GEN. 7. NEM. MICARIA. WESTRING.

(micare = fényleni; a zománcezós színezetről.)

Syn. 1851. WESTRING «Förteckn» etc. p. 46.

Vide: THORELL «On europ. Sp.» pag. 146.

Az állkapcsok közepe behorpasztott. A fejmellen a hátrés hiányzik. A hátsó szemsor behajló. A hason semmi köldök. A rágók töve fegyvertelen. A törzs egy része, rendszeren a végtest is lundzsualaku, simaszclű

pikkelyekkel, a lábak ágas szőrökkel fedettek. Karesu, kis alakok, a végtesten többnyire sok színben ragyogó zománczos fényvel, melyek kövek alatt és rendszeren nagy sokaságban, finom, seLYmes, ritkás csővecskekben tartózkodnak. Csinos, gyors alakok.

SPEC. 1. FAJ. MICARIA ROGENHOFERI. N. SP. ROGENHOFER FÉNYPÓKJA. ROGENHOFERS GLANZSP.

(Rogenhofer Alajos jeles entomologus tiszteletére.)

(VII-dik tábla, 162, a szemesoport, b ♀ zárja, c ♂ tapogatója, d ♂ ♀ mértéke.)

♀ Pompásan fénylő. Előteste vörösbarna, rézvörösen fénylő pikkelyekkel fedett; a mellrész végső felén, a nyelvcske felett, egy λ hófehér rajz. A végtest rezes-zöldes zománczú pikkelyekkel borítva, elől két babalakú, harántfekvő fehér folttal, közepetáján egy fehér, keskeny övvel, mely az oldalakon legjobban fejlett, az öv mögött néha még két fehér petytyel; az öv a hason megszakad; a has rezes es ibolyaszínű zománczban ragyogó pikkelyekkel fedett. A két első lábpár czombja majdnem végig barna, zománczos pikkelyzetű, — vége és a többi íz élénk-halványárga; a két hátsó lábpár barnás.

A fejmell nyújtott; a hátrés merőben hiányzik; a fejrsz keskenyedő, oldalról tekintve, kissé lekonyult. A mellvert hossztojásdad, feketebarna, fehér, kissé csillagosan elrendezett s gyér szőrözettel. A rágók nem épen erősek, egyenesek, függőlegesek, vörösesbarnák, tövük világosabb. Az állkapcsok benyomottak vörösbarnások, világosabb szélekkel. Az alajk sötét. A lábak, jelesen a két első pár — czombrészekben erősödöttek; valamennyi lábpár száram, alul, I—4 finom tüske, a másodvégizen, alul, a végén többnyire egy tüskepár. A végtest kissé hengerded, a végén csücsös, a fehér öv táján csekély mértékben nyerges.

Az alsó szemsor módosan, a hátsó tetemesen behajló; a hátsó sor középsői igen sokkal távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; az alsó sor középsői az oldalszemeknél nem kisebbek, e sor szemei egyenlő távolságra egymástól; a két sor oldalszemek közötti köz csak kevesse kisebb annál, a mely a két sor középsői között elterül.

A zár egy sötétbarna, sekély, kerek mélyedés, melynek kerete homorú, a legzöres fele szélesedő s itt, közepén megszakított.

Mértékek: ♀ Törzs	5—7	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2—2.6	»
I lábpár	6	»
II »	5.8	»
III »	5.5	»
IV »	8.5	»

♂ Karesűbb; fejlettebb, különösen szélesebb fejmellel, a nőstényéhez hasonló színezettel, melynek zománcza igen élénk. A tapogató karesű, elég erős czombbal, melynek alfélén a szőrözet soros és elálló; térdíze vastagságánál legalább háromszor hosszabb, a száriz a térdnél nem rövidebb s külső oldala végén egy kurta körmöt visel; pikkelye keskeny, csücsösen kanálalakú, nemzőszerve egy világos színű, hossztojásdad gyűjtő, melynek külső oldalán egy sötétes hosszsesik látható.

Mértékek: ♀ Törzs	5	$\frac{m}{m}$
fejmell	2.5	»

Néha igen kicsiny.

E pompás kis állatot Orsova táján gyűjtöttem június elején, leginkább kövek alatt és között; jelesen a réteken halomba gyűjtött kőhalmoknak száraz, felső köveinek alját kedveli. Mindegyik külön, finom burookban tartózkodik, s háborgattatás esetén villámsebességgel menekül. Dr. Thorell és Dr. Koch L. urak is ujnak találták.

SPEC. 2. FAJ. MICARIA RADIATA. L. K. SUGARAS F. STRAHLIGE G.

(radius = sugár egy központból; a fejmell csillagszerű szőrözetről.)

Syn. 1866. *Micaria radiata* L. Koch «Die Arachn. Fam. der Drass.» pag. 65.

♀ Elötteste vörösesbarnás; fejeresze feheres pikkelyekkel borított, melyek a mellreszen hat küllőszerű sugárba tömörülnek es szettfutnak; vegteste zöldes, zöld fenzománccszal, közepén végig egy feher folt, mely a fonóig ér s elől egy rövidebb, közepén egy a hasig terjedő, keskeny, feher harántöv által kereszt-szerűen metszetik; az oldalakban, a közepső öv es fonók között, még egy feher folt; az első es második lábpár czombja sötétbarna, a többi láb es illetőleg iz világos barnássárga, a czombok nemi sötetes, elmosódó hosszcsikokkal.

Jellegei: Az alsó szemsor szemei egyenlő nagyságúak; a mellvértén semmi pikkely.

A fejmell hosszukás, keskenyedő fejjel; a mellvert barnássárga, hossztojásdad, kevéssé fénylő. A rágók pikkelyek nélkül, gyeren szőrösök. Az állkapcsok sárgásbarnak, haránt behorpasztással; az alajk valamivel sötétebb. A tapogató karesu, czombja barnás, a többi iz sárga, végize alig rövidebb mint a terd es szár együttveve. A két első lábpár czombja erős, felületen 2 sertetéskevel; a hátsó párok szárain, alul, két igen finom, elálló, inkább serte mint túske.

Az alsó szemsor erősen behajló, szemei egyenlő nagyságúak; a hátsósor behajló, közepsői távolabbra állanak egymástól mint az oldalszemektől.

A vegtest hosszukás, kissé hengeres, hasfele szemyes-olajsárgás, gyeren szőrös.

A zár egy szélessegenel hosszab terese, mely felső — a nyelecskefele álló — végén szívyszerűen kímetszett, a legzöres fele kissé összeszorulva, itt egy igen kis nyilást mutat.

Mertekek: ♀ Torzs	4·4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·8 »
I lábpár	3·4 »
IV »	4·8 »

♂ Elöttem ismeretlen.

E ritka szepsegű kis pókot mint kora tavaszi alakot (márczius, április) eddig esupán csak a Gombos melletti, a Dunára nező ligeterdő vágásából ismerem, hol a korhadásnak indult nyárfatönkök leváló kerge alatt, rendszeren hangyak tarsaságában fordul elő, de gyorsasága es kicsinysege miatt csak bajosan fogható.

SPEC. 3. FAJ. MICARIA CINCTA. L. K. ÖVES F. GURTEL G.

(cineta = övezett; a vegtest feher rajzáról.)

Syn. 1866. *Micaria cincta* L. Koch «Die Arachn. Fam. der Drass.» pag. 35.

♂ Fekete; neha zöldes neha semmi zománccszal. A vegtest elejen egy hófeher harántszegely hossza közepén egy hófeher harántöv, mely az oldalakban legjobban kifejezett. A lábak feketek, a terdekben es végzekén nemi világosodással.

Jellegek. Az alsó szemsor szemei nem egyenlők: a közepsők nagyobbak. Az első lábpár másod-végize nem túskes vagy túskes.

A fejmell keskeny, hosszabb mint a negyedik lábpár szára es terde együttveve, fényesfekete, keves feheres szőrözettel, fejtájsztek nélküli, táguló mellreszszel. A mellvert aránylag széles-tojásdad, barnafekete, keves szőrözettel. A rágók barnafeketek, oldalról tekintve, tövükkel terdszerűen kiálló, hosszú szőrözettel. Az állkapcsok mely behorpasztással, vörösbarnafeketek, oly hosszúk mint a rágók.

A lábak hosszúk, ezombreszókben elég erősek, karesu vegekkel; az első pár szárán, alul, a végén egy pár, másodvégizen, alul, a tövén szintén egy pár túske.

A végtest majdnem hengeres, keskeny, hosszú; az alsó fonópár fényes fekete, hengeres es hosszán kiálló. Az alsó szemsor behajló, a két középső, egy domborodásra elhelyezve, kerek s szemátmérőnyire egymástól, a szelsőknél valamivel nagyobb; a szelsők tojásdadok a középsőkhöz igen közel állók. A hátsó szemsor behajló, az alsónál hosszabb, középszemei tojásdadok, laposak, távolabbra egymástól mint az oldalszemektől, resűntősen allítottak, úgy hogy hátrafele szetállók. E középszemek közel annyira egymástól mint az alsó sor középsőitől.

A tapogató barnafekete, esűcsosan kanálalaku pikkellyel, szára nem hosszabb a térdnél, s nem hosszabb saját vastagságánál, külső oldala végén egy majdnem farkasfülszerű, vaskos, nyujtvánnyal. A nemzőszerv sötét barnafekete, módosan kidomborodó egyszerű gyűjtő.

Mértekek: ♂ Törzs	4—5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejrnell	2·4	»
I lábpár	5·5	»
IV » 	5·9	»

♀ Elöttem ismeretlen.

Dr. L. Koch i. h. a másodvégiz túskeit tagadja ugyan s ezért Dr. Thorell a fajt nem alapítá meg feltetlenül, azonban Dr. L. Koch (in litt) tudatta velem, hogy a túskek viszonya változó, s ő is bir példányokkal, a melyeknél a mondott iz túskes.

A faj eredetileg is orsovai példányokra (collectio Kayserling) alapítottatott. A magamét Orsova környeken, kő alatt találtam mint korányári alakot.

SPEC. 4. FAJ. MICARIA PULICARIA. (SUND.) BOLHA P. FLOH G.

(pulex = bolha, pulicaria; az alak kicsénységéről.)

Syn. 1832. *Clubiona pulicaria* SUNDEVALL «Svens. Spind. Beskr.» pag. 140.

♂ Elötteste sötétbarna, fehér pikkelyekkel gyeren fedett, melyek a mellresz oldalain, a lábak fekvésének megfelelő barázdák választokain tömörűlnek es hófehér esillagvonalakat alkotnak (rendesen lekopva). A végtest pikkelyekkel fedett, melyek a felületén szep zöld es ibolya zománczban, a hason — különösen pedig oldalain tüzes ibolyaszín zománczban ragyognak. A végtest elején egy, pikkelyből alkotott hófehér, keskeny harántesik, mely övszerűen körülfut, közepe táján egy hasonló öv, mely csak az oldalakba ér a fonók felett egy pikkelyből álló, hófehér petty. A lábak ezombjai barnák, a többi iz sárgásfehér.

Jellegek: Az alsó sor oldalszemei nagyobbak a középsőknél; a negyedik lábpár hosszabb az elsőnél; az első, harmadik es negyedik lábpár ezombja felületének elején túskek allanak.

A fejrnell hosszukás-szivalaku, oldalról tekintve a nyelecsketől lapos-ívesen alig emelkedő, egy darabból való. A mellvert szélesen szivalaku, legnagyobb szélességében az első lábpár csipőjét a tomporral együtt (trochanter) felűlmulja, szelein esekely behorpasztásokkal. A rágók az első lábpár tövénél sokkal vekonyabbak, tövüknél barnák, végők fele sárgásan világosodók. Az állkapesok vaskosak, szelesek, sárgásak, tövük kidagadó, azonfelül haránt behorpasztottak, elöl elkerekítették; az alajk sötét, félkörű, kiesény, alig felet eri az állkapesoknak. A láb ezombok, különösen az első párei, vastagodottak, barnák, a többi iz karesú, halvány sárgás. A végzek alján majdnem hengeres szőrőkből való, igen ritka talpkefe, melynek egyes szőrei fűreszesszelűtek; a lábak pikkelyei ágasok. A végtest hossztojásdad, kisse hengeres, esűcsan a sárgás, igen apró fonók. Az alsó szemsor erősen behajló, oldalszemei nagyobbak a középsőknél s a homlok szélétől több mint szemátmérőnyire allanak; a hátsó sor könnyeden behajló, középszemei távolabb egymástól mint az oldalszemektől, de közelebb egymáshoz mint az alsó sor középszemeihez; az oldalszemek is távolabb egymástól, mint a hátsó középszemek egymás között.

A tapogató czombja barna, térd es száríze sárgások, egyenlő hosszúságúak, a száríz kissé vastagodott, felül egy rövid, vaskos, tompahegyű, sárgás nyujtványba kifutó, a nyujtvány a pikkely töve domboruságához alkalmazkodik, a pikkely sárgás, kamalalaku, domboruságával felfele fordított, nemzőszerve egy módosan kidagadó, sárga, domború gyűjtő, mely a pikkely üret kitölti.

Méretek: ♂ Törzs 3:2 $\frac{m}{mm}$ ebből
 fejmedl 1:5 »
 IV lábpár 5 »

♀ Ivarerett nőtényt nem ismerek.

E szép kis pókot mint őszi alakot csak egyszer találtam, nagyobb mennyiségben ugyan, de csak a hímeket ivarerett állapotban, meg pedig Rózsahegy es Lykanka (Liptó) között egy határjelző kő alatt, hol esőveik egy rakáson állottak.

GEN. 8. NEM. DRASSUS. W A L C K.

(vide «Drassoidae»)

Syn. 1805. WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» pag. 45 (ad part.)

Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 147.

A hátres megvan. Az állkapesok közepe behorpasztott. A hátsó szemsor, felülről tekintve, kisebb nagyobb mértékben behajló, az alsónál határozottan hosszabb. A hátsó sor középszemei kördedek, egymás felé dülve, elágazásuk (divergentia) előre irányozott. Az alsó fonópár mindig valamivel hosszabb s többnyire vastagabb a felsőnél. A csipőköröm beesapórese mellett semmi lemez. A lábak hosszaránya állandóan: 4, 1, 2, 3. Közepes es kisebb alakok, melyek nappal rejtve elnek, éjjel (vagy egyáltalában a sötétben) baráncognak; hólyag alakú, sűrű szövötű rejtkeket készítenek, a melyekben a nőtények a petéket is őrzik.

SPEC. 1. FAJ. DRASSUS QUADRIPUNCTATUS. (LIN.) NÉGYGÖDRÖS KAPÓPÓK. VIERGRUBIGE M.

(quatuor-punctum = négy, pont; a végtest gödreiről.)

Syn. 1758. *Arauca quadripunctata* LINNÉ «Syst. Nat.» Ed. X, pag. 622. 1.

Vide: THORELL «Denmarks» p. 176.

♀ Elötteste vorosbarna, labái valamivel világosabbak. Végteste sötet egérszürke, selymes fenyű.

Jellegei: Az alsó szemsor egyenes. A harmadik lábpár száran, felül, semmi túske. A harmadik es negyedik lábpár czombja felületen három túske.

Fejmelle vaskos, nagy, domború, fenyés, szivalaku, keskenyedő fejresszel, lapos; oldalról tekintve, a hátvonal egyenes; a hátres meglehetősen hosszú, mindenik oldalán három-három csekély, csillagszerűen a lábak felé irányozott barazdával. A mellvert kissé visszajára tojásdad: elől valamivel esuesosabb mint hátul; legnagyobb szélessége az első lábpár csipője hosszúságával egyenlő; vorosbarna, szőros. A rágók az első lábpár elsővégizenel hosszabbak, e lábpár czombjánál aligha vastagabbak, sötétvorosbarnák, gyér, felálló szőrozettel. Az állkapesok harántbenyomásúak; közepök táján es kifelé majdnem sarokszerűen kihajlók, vorosbarnák, világosodó végekkel; az alajk nyelvvalaku, egy állkapesfélivel keskenyebb; elől elkerekített. A tapogató vege sötétvorosbarna, serteszerű szőrozettel s néhány túskevel, végize oly hosszú mint a szár es térd együttvéve. A lábak erősek, vorosbarnák; az első es második pár első végizen erősebb, a többi pár ugyanezen izem gyengébb talpkefe. A végtest elől elvágott, keskenyebb, hátul szélesedő es ivesen elkerekített, felületen a négy nagyobb mgödör ket sötétebb pontpár kepeben látható. A fonók hengerdedek, sárgások; a felső pár az alsónál sokkal rövidebb, de alig valamivel gyengébb.

Az alsó szemsor egyenes, középszemei barnák (nappali) a többi valamennyi szem opalizáló (éjjeli); az alsó középszemek meg egyszer oly nagyok mint az alsó oldalszemek s a homlok széletől körülbelül fél átmérőjöknek megfelelő távolságra állanak, e sor szemei közel egymáshoz, a középsők alig valamivel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; a felső sor szemei szétszórtak, a sor könnyedén behajló, középsői szabálytalan (\blacklozenge) nem enen tojásdad alakúak, majdnem két szemátmerőnyire egymástól s két szemátmerőnyire az oldalszemektől; a két sor oldalszemei oly távolságra egymástól, mely egy alsó középszem átmérőjének megfelel.

A zár egy barnásvörös terese, melyen egy öblös, majdnem kerek nyílás tátong, mely belsejében egy lemez által két félre oszlik (\oplus).

Mértékek: ♀ Törzs ¹⁾	11·3	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	6	»	
I lábpár	13	»	
IV »	5	»	

♂ ismeretlen

Egyszer találtam Borsod megyében, Alsóhámar közsegeben, háztájon. Juliusban; a ♀ ivarérett volt.

SPEC. 2. FAJ. DRASSUS RUBENS. (WALCK.). PIROSLÓ K. ROTHE M.

(rubens = vöröslő; az alapszínről.)

Syn. 1837—47. *Drassus rubens* WALCKENAER «Hist. Nat. des Ins. Apt.» I p. 617, 5.

Vide: C. KOCH «Die Ar. Fam. der Drass.» p. 79.

THORELL «Remarks» p. 178 (§ D. quadripunctatus).

♀ Előteste es lábai (lekopva) élénk barnásvörösek. A végtest sárgásszürke, selymes.

Jellegek: Az alsó szemsor egyenes; középsői valamennyi szem között a legnagyobbak. *A harmadik lábpár szára felületén egy tüske.* A hátsó párok czombjain, felül, két-két tüske.

A fejmell szivalakú, mellrészében tágult; fejerésze csücsösödő, hátrésze s küllőszerűen oszló izombarázdái tetemesek; szőrözete sárgásszürke; hátvonala vízszintes, hátul a nyelecskére lekerekített. A mellvert tojásdad, barnássárga szőrözetű. A rágók barnásvörösek, vaskosak, oldalról tekintve vastagon ékalakúak, tövükkel terdszerűen kidülők, kevés serteszőrrel. Az állkapcsok tetemes harántbehorpasztással, együttesen véve előrefelé szelesedők, barnásvörösek s a nyelvalakú alajkhoz () szerűen simulók. A tapogató sárgásvörös, szára felületen két (?) túskevel, végíze oly hosszú, mint térde és szára együttvéve. A lábak elég hosszuk és erősek; az első két páron mind a két végiz igen erős talpkefével, mely a hátsó két páron gyöngébb; az első lábpár szárán, alúl, egy tüske (vajjon mindég?) a második lábpáren szintén, a harmadik lábpár szárán, *felül*, egy tüske.

A végtest hosszkörded, kisse lelapított, jól látható ingödrökkel.

Az alsó szemsor egyenes, középsői közel szemátmerőnyire a homlok széletől s nem egészen szemátmerőnyire egymástól, egy felátmerőjöknel kevesebbire az oldalszemektől. A hátsó sor módosan behajló; középsői az oldalszemeknél nem nagyobbak, szabálytalan alakúak s leghosszabb átmérőjöknek megfelelő távolságra egymástól, de nem távolabbra egymástól, mint az alsó középsők szintén egymástól; a hátsó sor oldalszemei a középsőktől oly távolságra, mint az alsó középsők a hátsó középsőktől.

A zár egy szelességénél nem hosszabb mely kivájás, melynek szélei ketoldalt kissé felvetettek, de a nyelecske felé kerette nem egyesülnek es fénylő-vörös barnák.

Mértékek: ♀ Törzs	10·5	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	5	»	

¹⁾ Nem terhes állapotban, a melyben a hús aránytalannul kicsiny.

I lábpár	11·5	»
II »	11	»
III »	10·7	»
IV »	14	»

♂ ismeretlen.

E faj, mely a *Drassus quadripunctatus*-nak legközelebbi rokona, ettől leginkább a harmadik lábpár felső tüskéje által különbözik; e jellegét THORELL, i. h. mint állandót kétsebbe vonja ugyan, de keves példányomon megvan s Dr. L. KOCH e fajt határozottan annak alítja, a minék leírtam.

Két sérült példánya Ungvárról (Muz. gy. Vidra Ferd.), egy birtokomban Doroszlóról.

SPEC. 3. FAL. DRASSUS SCUTULATUS. L. K. HENGERES K. WALZIGE M.

(scutula = hengerke; a hosszúkás alakról.)

Syn. 1866 *Drassus scutulatus* L. KOCH «Die Ar. Fam. d. Drass.» p. 93.

Vide: THORELL «Remarks» p. 181.

♀ Előteste élénk vörösbarna. Végteste sárgásszürke vagy egérszürke, selymes. Lábai elénken vörösbarnások.

Jellegek. A hátsó sor középszemei távolabbra egymástól mint az alsó középsők szintén egymástól. A fejmell oly hosszú, mint a negyedik lábpár térde és szára együttvéve. A harmadik és negyedik lábpár ezombjafelületén tüske, ugyan e párok térde belső oldalán egy-egy tüske.

A fejmell szivalaku; fejerésze, a tágas mellrészhez képest, csúcsosodó, — az egész előtest laposan domború; oldalról tekintve, a hátvonal vízszintes, egyenes, csak hátul röviden a nyeleckére hajló. A hátres tetemes. A mellvert megfordítva tojásdad, vörösbarna, szőrös. A rágók vörösbarnák, oly hosszúk mint az első lábpár szára, oldalról tekintve, körtealakúak, tövükkel térszerűen kidomborodók, serteszerűen bőven szőrösök. Az állkapcsok élénk vörösbarnák, keskenyek, hosszúk, harántbenyomottak, a hosszú alajk széleihez () szerűen illeszkedők; az alajk hasonló színű, egy állkapocs felül alig keskenyebb s e fél hosszának három negyedét bőven eléri. A tapogató meglehetősen vaskos ezombreszszel, sötétes barnavörös, bőven szőrös; végíze alul tüskésen szőrös, a szárnál nem hosszabb. A lábak, különösen töveikben, vaskosak, bőven szőrösök (a szőrőzet legtöbbször lekopva), az első és második pár fegyvertelen, erős talpkefével; a két hátsó pár szára és másodvégíze gyéren álló tüskékkel fegyverzett, gyenge talpkefével.

A végtest hosszúkörded, láthatólag lapított.

Az alsó szemsor egyenes, szemei körülbelül egyenlő távolságra egymástól; a középsők a szélsőknel sokkal nagyobbak, jól domborúk s bőven felátmerőnyire a homlok széléletől. A hátsó sor könnyedén behajló, középszemei tojásdadok, hátrafelé egymásra dülök s egy alsó középszem átmérőjének megfelelő távolságra egymástól; de közelebb egymáshoz, mint az alsó középsőkhöz. A hátsó oldalszemek alig távolabbra a hátsó középsőktől mint az alsó oldalszemektől.

A zár egy szélességénél hosszabb barnás vörös térese, rendszerint egy makkalakú, csucsával a légzőrésznek fordított mély behorpasztással.

Méretek: ♀ Törzs	13·5	m_m	ebből
fejmell	6	»	
I lábpár	10	»	
II »	9·5	»	
III »	9·3	»	
IV »	11·7	»	

(A törzs méreteke különben 10—15 m_m között ingadozik.)

♂ Kisebb, a kis végtesthez képest igen fejlett előtesttel; a végtest elején egy lemezszerű, kopasz terece. A tapogató karesu, nem hosszú, czombja felületén, elől, három túske harántsorban s egymás mellett, egy túske ezek mögött; a térd vastagságánál nem hosszabb, a szár a térdnél rövidebb, külső oldalán egy előre irányozott, vastos, szaruszerű nyujtvánnyal, mely oly hosszú mint a szár maga és a pikkely szelehez alkalmazkodik; a nemzőszerű elején, a pikkely csücsa alatt, egy befele kanyarodó, rugószerű, vékony, sötetszínű embolus látható.

Mértékek: ♀	Törzs	8	$\frac{m}{mm}$ ebből
	fej mell	4.2	»
	I lábpár	10	»
	II »	9.7	»
	III »	9.7	»
	IV »	12.4	»

Ismerem erdelyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Hosszútelkeről, N.-Szébenből; magyar részekből: Budáról (Muz. gy. Pével), Orsvárról, Doroszlóról. Az utóbbi helyen leginkább házakban tartózkodik és telen át is található. Orsova körül nevezetesen a Graezkavolgy görgetegeiben tartózkodik.

SPEC. 4. FAJ. DRASSUS MINUSCULUS. L. K. PICZI K. ZWERG M.

(minusculus = piezi; az alakról.)

Syn. 1866. *Drassus minusculus* L. KOCH «Die Ar. Fam. d. Drass.» p. 110.

♂ Kicsiny. Előteste és lábai barnássárgák. Végteste olajbarnás, felülete elején két, hátrafelé kissé egymásfelé irányozott hosszsesikkal, ezek alatt több Λ szerű ágrajzzal, e rajzok igen halaványak, elmosódók s inkább foltocskákból mint vonalakból valók.

Jellegek: A hátsó középszemek közötti köz kisebb az alsó középsők közötti köznél. Az első két lábpáron gyenge talpkefe, mely a hátsókon hiányzik. Az első és második lábpár egyenlő hosszúságú. A hátsó lábpárok szárain felül semmi túske. A fej mell gyér szőrözete ágas szőröcskékből való. Az alsó szemsor könnyedén behajló.

A fej mell szivalakú, eléggé domború, elől tompán elkerekített; hátrése tetemes s különösen előrefele a szemekig egy középvonással folytatódik, a hátréstől igen szembetűnő, küllőszerűen oszló izomsugarak (különösen borszeszben) láthatók, a fejrész töve felé, a középvonástól két \wedge szerű vonás ágazik el. A mellvért sárgásbarna, szélesen - vért szerű. A rágók vörösbarnák, oldalról tekintve vastagon ékalakúak, tövükkel térdszerűen kihajlók, serteszőrösek. Az állkapcsok vörösbarnák, harántul igen tetemesen behorpasztottak, szelesek, tövükön sarokszerűen kiállók, a nyelv alakú alajkat () szerűen fogják körül; az alajk az állkapcsok hosszának $\frac{2}{3}$ -át bőven éri.

A lábak hosszúk, elég karesuk és szőrösek; az első pár fegyvertelen; a második lábpár másodvégizén, alul, egy túske (példányomon); a harmadik és negyedik lábpár szárán és másodvégizén, oldalt és alul, néhány túske. A végtest keskeny-tojásdad, szelességénél hosszabb. Az alsó szemsor kevésbé behajló, középsői saját átmérőjöknel valamivel nagyobb távolságra a homlok szelétől s távolabbra egymástól (bőven szemátmérőnyire) mint az oldalszemektől; a hátsó szemsor könnyedén behajló, középsői szabálytalan \bigcirc alakúak, s csak mintegy az előtest középvonása által elválasztottak, a sokkal kisebb oldalszemektől leghosszabb átmérőjöknek megfelelő távolságra esnek.

A tapogató barnássárga, tetemesen bunkós, szára a térdnél nem hosszabb s hosszúságánál alig vékonyabb, elől, kissé a külső oldal felé, egy vastos nyujtványt boesát, mely tompavégű a pikkely tövére felfekszik s a szár vastagságánál rövidebb. A pikkely kanálalakú. A nemzőszerű módosan domborodó; alulról tekintve, a gyűjtő előlfelel behasított s e hasítás egy szabálytalan bárdalaku karajt határol.

Mértékek : ♀ Törzs	6·8	$\frac{m}{mm}$	ebből
fej mell	2·9	»	
I lábpár	7	»	
IV »	7·3	»	

♀ Dr. Koch szerint l. i. h. a zár egy, a nyeleske fele nyíló lyraalakú keret (J), közepén egy, kissé hasított választó lemezzel.

Mint nyári alakot csupán csak Orsováról ismerem, hol a Graezka völgyben kő alatt találtam.

SPEC. 5. FAJ. DRASSUS UMBRATILIS. L. K. KOMOR K. DUSTERE M.

(umbra = árnyék, umbratilis = árnyékban élő; életmódra és színezetre talál.)

Syn. 1866. *Drassus umbratilis* L. KOCH «Die Arachn. Fam. d. Drass.» pag. 113.

Vide : THORELL «Remarks» p. 184.

♀ Kisebb alak, komor színezettel. Előteste vörösbarna, sötétebb állkapcsokkal; végteste sötét olajbarna, egyszínű. Lábai barnássárgák.

Jellegei: A fej mell szőrözete egyszerű (nem agas). A harmadik és negyedik lábpár szára felületen semmi tüske. A hátsó sor középszemei közelebb egymáshoz, mint az alsó sor középsői. Az alsó szemsor kevésbé behajló.

A fej mell vastos, fejerőse elég széles; az egész gyéren szőrös, oldalról tekintve lapos-íves; a fejresz a mellresznél sötétebb. A mellvért igen rendes tojásdad, vörösbarna, fenyves, szelein semmi behorpasztás; gyéren szőrös. A rágók sötétvörösbarnák, az első lábpár elsővégizénél hosszabbak, eléggé és durván szőrösek. Az állkapcsok és az alajk sötét-vörösbarnák, közepökön haránt szélesen behorpasztottak; az alajk nyelvalakú, az állkapocs félnél nem keskenyebb s annak hossza két harmadrészét bőven eléri. A tapogató rövid; czombja, térdje vörössárga, szára és vége vörösbarna, a végiz a szárnál kevéssel hosszabb és sokkal rövidebb mint a szár és térd együttvéve. A lábak vastosak; az első két pár végizén talpkéfe, a két hátsó páron csak sűrűbb szőrözet; az első két pár szára és vegei sötétedők; a czombok felületén 2—3 tüske, az első két lábpár szára fegyvertelen, a harmadik lábpár szárán alul 3— a negyediken 4 pár tüske s e két utóbbi páron a másodvégiz is fegyverzett. A végtest sötét olajbarna, bőven szőrös, — elől kissé elmetszett és keskenyebb, hátul szelesebb, egészben módosan lelapított. A fonók sárgások, az alsó pár a legerősebb.

Az alsó szemsor igen csekély mértékben behajló, két középső szeme bőven egy szemátmérőnyire a homlok szelétől és szemátmérőnyire egymástól, az oldalszemek alig egy fel átmerőnyire a középsőktől; az alsó sor középsői feketek (nappaliak) a többi szem igen gyengén opalizáló (esteli); a hátsó sor könnyedén behajló, középsői tojásdadok, igen egymás fele dülve közelebb állanak egymáshoz, mint az alsó sor középszemei; a hátsó sor oldalszemei valamivel távolabbra a középsőktől, mint az alsó középsők egymástól; a két sor oldalszemei annyira egymástól, mint a hátsó oldalszemek a hátsó középsőktől.

A zár terjedelmes; két párhuzamosan álló hosszúkás bemélyedést egy horgony forma lemez választja ketté (L), melynek nyele a választékot képezi, keresztnyujtványai egyszersmind a legzőrés szelét érintik.

Mértékek : ♀ Törzs	7·7	$\frac{m}{mm}$	ebből
fej mell	3	»	
I lábpár	7·8	»	
IV »	8·2	»	

♂ Eddig egyáltalában ismeretlen.

Mint tavaszi alakot Orsova, mint nyárit Alsó-Hámor (Borsod) környéken mindössze két példányban találtam, mindig kövek alatt, hol egy ritkás szövetű, nagy, $7 \frac{m}{mm}$ átmerőjű burokba elhelyezett petéit örze (Thorell tanár Svécziában is felfedezte). Pontosabban megjelölve, Orsovánál a Jeselnicza völgy görgetegeiben, az Alsó-Hámorban a «Köhät» meszes sziklaesücsen fordult elő.

SPEC. 6. FAJ. DRASSUS TROGLODYTES C. K. BARLANGI K. HÖHLEN M.

(troglodytes = τρογυλοδῆτης = barlanglakó; a tartózkodásról.)

Syn. 1839. *Drassus troglodytes* C. KOCH «Die Arachniden» VI, pag. 35.

Vide: THORELL «Remarks» p. 183.

♀ Elötteste sötét-sárgabarna, elöl fekete-barnába átmenve, szeleim fekete szegelylyel; végteste fekete-barna, vörössárga zománczezal; lábai barnássárgák.

Jellegei: A fejmell szőrözete egyszerű; a két hátsó lábpár szárain, felül, semmi tüske; a lábakon semmi csik; csak az első két páron talpkéfe. A hátsó sor középszemei közelebb egymáshoz, mint az alsó sor középszemei szinten egymáshoz; az alsó sor behajló.

A fejmell valamivel hosszabb mint a negyedik lábpár szára es terde együttveve, oldalt elkerekített, előrefele csak kevéssé boltozatos. A mellvert széles-kerekded, hátul csúcsba futó, esekély, a esipőknek megfelelő benyomásokkal, vörösbarna, igen fenyés, bőven szőrös. A rágók feketek, majdnem oly hosszúk mint az I. lábpár szára, rövidebb es hosszabb serteszőrökkel. Az állkapesok sötét vörösbarnák, tövük boltozatos, közepök melyen behorpasztott; az alajk I-vel rövidebb, széles alaptól indulva vége felé keskenyedek s itt elkerekített. A tapogatók harmadik es negyedik íze majdnem egyenlő hosszúságú, az ötödik oly hosszú mint az előbbieket együttveve; a második íz görbült, felületen egy vékony, hosszú tüske. A lábak barnássárgák; az első pár alig valamivel rövidebb mint a negyedik. A végtest elöl elmeztett, hátul elkerekített.

Az alsó szemsor behajló, szemei egyenlők, a középsők közelebb a homlok széléhez, mint a hátsó középszemekhez s távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; a hátsó sor behajló, az alsónál hosszabb, középső szemei előre felé szejjelállók, rezsutosan egymásfele dülve hátul majdnem érintkeznek, oly távolságra az oldalszemektől, mint az alsó sor középsőitől.

A zár egy szélességenél hosszabb keret, melybe egy nyelv alakú, széles lemez illeszkedik, mely a keret felett erre T formára reáborul.

Mértekek: ♂ Törzs	9.8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3.5 »
I lábpár	8.5 »
IV »	9 »

♂ Dr. Koch L. (Drassiden pag. 119) szerint karesubb; színzetre a ♀-nyel egyezik; a tapogató második íze görbült, felső végén egy, tövén két tüske; a harmadik íz hosszabb a negyediknél, végén s kifele fordítva egy bárdszerű, széles nyujtvány, belső felén két rövidke, fogszerű nyujtvánnyal; a pikkely oly hosszú, mint a második íz, külső oldalán egyenes, belső oldalán íves, vége tompa, nem kúpos.

Mértekek: ♂ Fejmell	3 $\frac{m}{m}$
I lábpár	7.5 »
IV »	8.5 »

Csupán csak Kolozsvárról (Bükkerdő) ismerem.

SPEC. 7. FAJ. DRASSUS LAPIDICOLA. (WALCK.) KÖVI K. STEIN M.

(lapidicola = követ lakó, kő alatt l.)

Syn. 1802. *Aranca lapidicola* (lapidosa) WALCKENAER, «Faun. Paris.» II, p. 222.

Vide: THORELL «Remarks» p. 202.

♀ Elötteste barnászörös, sötetedő fejresszel, vörösbarna rágókkal; lábai vörössárgák; végteste szürkéssárga, egyszínű.

Jellegei: Az alsó szemsor egyenlő távolságra egymástól, a sor könnyedén behajló. A negyedik és harmadik lábpár szára, felül, tüskés.

A fejmell vastkos, szívalakú, mellresze szélesedő és elég domborn, oldalról tekintve a fej előre-fele domborúan lehajló; az egész fejmell széle finom, feketés szegélylyel; felülete szürkés, megfekvően apró szőrözöttű. A mellvért tojásdad (hátról jelentéktelen csücsbe kifutó), közepe vörössárga, szélei barnulók, a lábak állásának megfelelő, csekély behorpasztásokkal.

A rágók vastkosak, az első lábpár elsődvégizénél valamivel hosszabbak, sötét-vörösbarnák, fenyések és gyéren szőrösök; oldalról tekintve majdnem körtvealakúak, tövükkel térszerűen a homlok előtt kiduzzadozóak; tövük külsején a csukló koncezfeje tojásdad alakban tetemesen kiszökő. Az állkapesok e az alajk vörösbarnák haránt behorpasztottak; az állkapesok vége befelé reszűntösen elvágott, kifelé elkerekített; az alajk nyelvalakú, az állkapesok tövénél nem keskenyebb s ezeknek hossza két harmadrészet eléri. A tapogató vörössárga, végíze barnuló, tüskékkel elegyesen szőrös, oly hosszú mint a száríz (térd nélkül). A lábak arányosak; csücsaik kissé barnulók; az első és második páron mindkét végiz — a többi páron csak az első végiz — talpkefevel felszerelt; az első két pár terde es végíze fegyvertelen; a szár alsó felén egy-egy tövis, a czombok felületén több (5–7) tövis; a hátsó két pár szárain, köröskörül elszórtan 7–8 tövis; a másodvégiz szintén bőven tövises. A végtest tojásdad, megfekvő szürkessárga, kevéssé selymes fenyű szőrözettel borított. A sárgás fonók hengeresek, mind a három pár majdnem egyenlő vastagságú.

Az alsó sor szemei egy középszemátmérőnyire a homlok szelétől; a két középszem fekete (nappali), valamennyi többi szem opalizáló (éjjeli); az alsó sor oldalszemei harántfekvően kördedek s a középsőkkel együtt egy igen könnyedén behajló sort képeznek, valamennyi körülbelül egyforma távolságra egymástól; a hátsó sor behajló, középszemei kördedek, egymásfelé dülők, nagyobbak, az oldalszemek kerekék, kisebbek, a középszemek kevesebbire mint oldalszemátmérőnyire egymástól, az oldalszemek a középsőktől két és fél oldalszemátmérőnyire, az alsó és hátsó középsők egy negyszögbe elhelyezve, mely szélességénél magasabb; a két sor oldalszemei oly távolságra egymástól, mint az alsó középsők egymás között.

A zár egy sárgászöld terese, melynek szeleiből egy lapátforma (S) lemez kiáll, e lemez könyökeiben nyílnak a kerek tojáscsövek, s egy gombostűfejhez hasonló dudorral záródnak be.

Mértékek: ♀ Törzs	15	$\frac{m}{mm}$ ebből
fejmell	6	»
I lábpár	15·2	»
IV »	17	»

♂ Kisebb, karesűbb; hosszabb, kissé előre irányozott rágókkal, melyeknek töve nem térszerűen kiálló; a végtest színezete rendszeren sötétebb a nőstényenél. A tapogató karesű, igen kis, alig feltűnő nemzőrészszel; a száríz a térdiznél hosszabb, rendszer alkotású; belső oldalán három, felületén két közönséges tüskével, az utóbbiak közül egy az iz végén áll; pikkelye keskeny, hosszú, csücsa köröskörül szőrös. A nemzőrész egy egyszerű alig kidagadó, lencsealakú, vörösbarna gyűjtő, mely elől nyílt es egy fehéres hártyával zárt; belső oldalán egy kurta, vékony nyújtvány; a pikkely csücsa alsó-felén egy sertetüske.

Mértékek: ♂ Törzs	9	$\frac{m}{mm}$ ebből
fejmell	4·5	»
I lábpár	13·8	»
VI »	15	»

Messze elterjedett tavaszi és nyári alak, a mely azonban inkább csak az előhegységben hág felfelé s a bükk tenyész-övét nem hagyja el; tanyáját kéreg alatt, kövek között üti fel és a száraz görgetegeknél mindenkifelett kedvelője. Hólyagszerű, ritkás szövetű rejtjét is leginkább kövek között szövi, melyekben a nőstény a külön beburkolt peteket is őrzi. Vedléseit szintén burkokban végzi és párzaskor mind a két ivar közös burokból található.

Ismerem eddig, magyar részekből: Doroszlóról, Orsova környékéről, Mehádiáról (a Damoclet tömbjén egészen a Styubei és Sztana bogara magaslatig), Ó-Ogradena (Csukár máre szikla görgetegei), Baziásról, Sátoralja-Ujhelyről, Alsó-Hámor (Borsod), Uj- és Ó-Hutta (Borsod), Lykaukáról (Liptó), Pécs vidékéről (Muz. gy. Frivaldszky és Pável János), Buda vidéke (Muz. gy. Pável János).

SPEC. 8. FAJ. DRASSUS ANGUSTIFRONS. WESTR. KESKENYFEJŰ K. SCHMALKOPF M.

(angustus — frons = keskeny homlok.)

Syn. 1861. *Drassus angustifrons* WESTRING «Ar. Succ.» pag. 349.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 185.

♀ Előteste vörössárga; lábai hasonló színűek, végök felé kissé sötétedők. A végtest sárgás, gyéren álló feketés szőrökkel.

Jellege: A szemek középsoportja szélességénél majdnem kétszer magasabb; a hátsó szemsor erősen behajló.

Fejmelle szívalakú; fejerésze igen keskenyedő, oldalas kávák által, melyek a hátrés felé ki és összefutnak, mintegy ékalakra kiemelkedő; a melrészén csillagszerűen elosztott, a lábak fekvésének megfelelő inkább gödrök mint barázdák; oldalról tekintve, az egész a hátrés táján a legmagasabb, a fej felé majdnem egyenes és igen módosan lefelé tartó hátvonallal. A mellvert körded, vörössárga, kissé domboró és igen gyéren szőrös; a csipők előtti benyomások alig kivehetők. A rágók vörössárgák, az első lábpár czombjánál sokkal vékonyabbak (körülbelül $\frac{1}{2}$ -szer), oldalról tekintve tövük kissé kidomborodó s e mellett módosan előre irányzottak, elég szőrösök s a szőr — tövükön — hosszú. Az állkapcsok sárgák, elől elvágottak, közepök táján igen kihajló, módosan haránt benyomásuak, az alajk valamivel sötétebb, nyelvalakú, azoknak fele-hosszát csak kevéssel múlja felül. A tapogató vörössárga, végize sötétebb, húsos, hosszabb a szárnál és valamivel rövidebb, mint a térd és szár együttvéve, különben bőven feketés szőrökkel ellátott. A lábak vastosak, az első két pár valamivel erősebb, végizén tetemes talpkéfével, mely a hátsó párokon igen gyenge. A két első pár czombja felületén három fekete tüske, melyek közül a felső kissé előre-oldalt áll; a harmadik lábpár felületén hét tüske, egy legalól és három-három felette és egymás felett harántsorban; a negyedik páron négy tüske, kettő a végén, kettő ez alatt és egymás után; a két első pár többi ize fegyvertelen; a harmadik pár szára felül egy tüskével, oldalt és alul több tüskével; a negyedik pár szára csak oldalt és alul tüskés; a két hátulsó lábpár másodvégizei tüskések.

Az alsó szemsor behajló; középszemei feketék (nappaliak), kerekék és nagyobbak, a homlok szélétől szemátmérőnyi távolságra; a többi szem (valamennyi) élénken opalizáló (éjjeli); az alsó sor oldalszemei tojásdadok, a középsőkkel majdnem érintkezők, a középsők egy fél szemátmérőnyire egymástól; a hátsó sor erősen behajló, középszemei szabálytalan (♠) alakúak, nem távolabbra egymástól és a kerek oldalszemektől, mint az alsó sor középszemei egymástól; a két sor oldalszemei igen közel egymáshoz, de nem érintkeznek; az alsó középsők a felső középsőkkel egy oly négyszögbe elhelyezettek, a mely szélességénél majdnem kétszer magasabb.

A zár egy vörössárga, félkerek térese, mely a nyeleeske felé egy vörösbarna \curvearrowright szerű vonás által van határolva, belsejében pedig két vörösbarna \curvearrowright alakú és állású rést mutat.

Mértékek: ♀ Törzs	8	$\frac{mm}{m}$	ebből
fejmell	3	»	
I lábpár	7.2	»	
IV »	9.5	»	

♂ Előttém ismeretlen.

Egyetlen ivarérett példányomat mint nyári alakot, Alsó-Hámorból (Borsod) bírom, hol a hatalmas mészsziklák egy szűk részben tanyáztak («Szinva») és csak jobboldalának két első lába s a tapogatók

árán került birtokomba; egy másodvledlésű ép példányt Orsován egy fa körge alatt találtam. Eddig csak Svédországból ismeretes egy fejletlen nőstény és egy ivarérett him után (lásd Westring és Thorell I. c.) Az ivarérett nőstény itt iratik le először. Koch L. jeles műveben «Die Arachn. Fam. der Drassiden» az ismeretlenek között szerepel.

SPEC. 9. FAJ. DRASSUS LORICATUS. L. K. VÉRTES K. GEPANZERTE M.

(loricatus = vértezett; úgy látszik az előtestről.)

Syn. 1866. *Drassus loricatus* L. KOCH «Die Ar. Fam. der Drass.» pag. 131.

♂ Előteste szép világos-vörössárga, vörösebb rágókkal. Végteste finom borsósárga, felületének legelejen egy vörössárga folttal, és előre álló vöröses szőrüstökkel; lábai vörössárgák, hasonló színű tüskékkel elegyesen szőrösök.

Jellegei: Az alsó szemsor határozottan behajló, középszemei az oldalszemeknél kisebbek. A harmadik és negyedik lábpár szára felül is tüskés.

A fej mell részre vaskos, laposan domború, hosszukásan szivalakú, a fejrész rövid és kissé hirtelenül keskenyedő, a résszerű hátgödörből jól kivethető, tetemes barázdák futnak esillagszerűen a lábak felé; oldalról tekintve, a hátvonal majdnem egyenes. A mellvért vörössárga, szelein barnuló, körded, legnagyobb szélessége megfelel az első lábpár csipője hosszúságának. A rágók sárgászörösek, az első lábpár elsővégizénél valamivel rövidebbek, gazdag, serteszerű, vöröses szőrözettel; oldalról tekintve, tövükkel alig kiálló és egészen függőlegesek. Az állkapcsok és az alajk haránthorpasztással; az előbbiek végükön elkerekítettek, egyébként módosan egymásfelé hajlók, vörössárgák, szeleiken hosszú szőrökkel, az alajk barnás vörös; amazoknál keskenyebb, hosszúságuk két harmadát valamivel meghaladja. A lábak ezomb és szár részökben kissé vaskosak, végeik karesuk; az első és második pár végzei gyér talpkefével; a ezombok alul fegyvertelenek; a száruk alul fegyveresek — felül a két első páré fegyvertelen, a két hátsó páré közül a harmadik egy, a negyedik két tüskével fegyverzett; valamennyi másodvégiz fegyveres.

A végtest elöl kissé elnestszett, hátul alig szélesedő s így majdnem párhuzamos oldalakkal és kissé lelapított. A felső fonópár igen gyenge; rövidebb a hengerded, vaskos és hosszabb alsó párnál.

Az alsó szemsor behajló, középszemei feketék (nappali), a többi (valamennyi) szem élénken fénylő, opalizáló (éjjeli), az alsó sor szemei igen szorosan együtt, a középsők között egy kis tér, ezek és az oldalszemek majdnem érintkeznek, a középsők fél átmérőnyire a homlok széléitől; a hátsó sor alig behajló, középszemei tojásdadok, csúcsosabb végeikkel egymásfelé dülve hátra néznek, majdnem érintkeznek; az oldalszemek kerekék, sokkal kisebbek s a középsőktől körülbelül saját átmérőnyi távolságra állanak; a két sor oldalszemei egy hátsó oldalszem átmérőnyire egymástól, az alsó és hátsó középsők oly négyszögbe helyezettek mely, szélességénél sokkal magasabb.

A tapogató rövid, karesú, sárgás vörös; térd és száríze egyenlő hosszúságú, az utóbbi módosan vastagodott és külső oldala végén egy vaskos, rövid, vörössárga tüskével fegyverzett; a pikkely keskeny, hosszú; vége köröskörül szőrös; nemzörése egy, a pikkely üret kitöltő hártáival elzárt gyűjtöt mutat, melynek hátulsó végéből egy lassanként vékonyodó, serteszerű nyujtvány indul, mely a pikkely belső széléhez alkalmazkodva a pikkely csúsa alá ér; e nyujtvány áttetsző, sárgászörös.

Mértékek: ♂ Törzs	8·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3·8 »
I lábpár	11 »
IV »	13 »

♀ Szinezetre a hímekkel megegyezik; rövidebb lábú. Tapogatóján a végiz kissé füstös, karesú, hegyesedő, felül a tövén tüskés s bőven oly hosszú mint a térd és szár együttve.

A zár egy felvetett és barnás szelű, szív alakú kivájtás, mely csücsével a legzörést eri, s a melybe — a nyelecske felől — egy, a szív kivágásának megfelelő, nyelvalaku, keskeny osztó lemez mélyen benyomul.

Mértetek: ♀ Törzs	8	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	3·3	»	
I lábpár	9·5	»	
IV » 	11	»	

A hímek kora tavaszkor (márczius) Doroszlón, lakásom falán, estve gyertya világánál fogtam, a nőtényt testvér öcsém Vlkolinszky Jenő küldé Schmeeczányáról. Igen ritka.

SPEC. 10. FAL. DRASSUS PUBESCENS. THOR. SZŐRŐS K. BEHAARTE M.

(pubescens = szőrösödő; a fej mell szőrös voltáról).

Syn. 1856. *Drassus pubescens* THORELL «Revisio crit.» pag. 116.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 203.

Koch L. «Drassiden» pag. 123.

♂ Előtteste halavány-barnássárga, fekete szegelyvonallal, végteste szürkessárga, gyenge rezes fényvel, lábai sárgabarnák, végeik vörösbarnák.

Jellegei: A két első lábpár szárain, felül, tüskék; az alsó szemsor behajló, szemei egyenlők, közép-szemei nagyobb távolságra egymástól mint az oldalszemektől.

Fejmelle oly hosszú mint a negyedik lábpár szár- és térdíze együttvéve, oldalaiban elkerekített, elől igen szűk, igen fényes, finom, ágas, selyemfényű szőrözettel tömötten borítva. A hosszú háthatókból benyomások sugárzanak az oldalak felé. A fejresz egy sekély barázdá által a mellrészről elválik. A mellvert előre-felé keskenyedve, hátul csücsös, barnássárga, szélein sötétebb, fényes, a csipők táján sekély behorpasztásokkal, közepén rövid, megfekvő, ágas és egyszerű szőrözettel, szélein elálló hosszú szőrrel borítva. A rágók sárgabarnák, oly hosszúk mint az első lábpár másodvégíze s oly vastagok mint e lábpár czombja, tövükkel térdszerűen kidagadók, fényesek, a külső, és belső oldalakon hosszú, gombokból induló sertékekkel borítottak; a becsapó rész külső élén két erős, egy apró, a belsőt két apró fog. Az állkapcsok sárgabarnák, közbül behorpasztottak; az alajk 3-as-dal rövidebb, végén elmetszett. Lábaik talpkéfe; a IV lábpár hosszabb az elsőnél, a különbség a IV-dik pár szára hosszának felel meg. A végtest keskeny, elől elmetszett, sűrűn selyemfényű ágas szőrözettel borítva, melybe közbe-közbe elálló serték vegyülnek.

A tapogató második íze oldalról lapított, hajlott, vege vastagodott. A negyedik íz hosszabb a harmadiknál, a végén, külső oldalán egy rövid, lefele görbülő, hegyen hasított nyújtványnyal; pikkelye alapján a negyedik íznél szélesebb, elől csőrszerűen hegyesedő; nemzőszerve módosan kidagadó, elől egy árforma embolussal, melynek szárát egy a külső oldalról induló, hasított nyújtvány keresztezi.

Mértetek: ♂ Törzs	7·3	$\frac{m}{m}$
fej mell	3	»
I lábpár	7	»
IV » 	8	»

♀ előttem ismeretlen. Dr. Koch L. szerint a testrészek arányai s színezet szerint a ♂-mel azonos. A zár egy majdnem renes körű tér, két poutszerű tojócsőnyílással, ezektől ketoldalt és felett arabeszkszerűen kanyarodó barázdával.

Egyetlen ♂ példányát a Bihar hegységéből (Vlegyásza fényöve) ismerem, hol júniusban a moha között akadt.

GEN. 9. NEM. PROSTHESIMA. L. K. ¹

(πρόθεσις = elől, σπιόσις = tompa, pisze ort; a fejkattól)

Syn. 1872. L. Koch «Apterol. aus dem frank. Jura» pag. 139.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 430. sub.

A hátsó szemsor, felülről tekintve, majdnem egyenes, nem kihajló, kevéssel hosszabb az alsónál; az alsó szemsor középsői a többi szemmel mindig kisebbek s egy harántfekvő emelkedesen állanak (innen «Prosthesima»). A rágók becsapó resének hátsó szele alig kinyúló; apró fogacsokkal fegyverzett. Az állkapcsok haránt horpasztással; az alajk egy harmaddal rövidebb. A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3. Állandó szövöet nem szőnek. A nőstény a petéket egy tányer alakú, kerek, alul lapos, felül homorú () burokba szövöi, mely kövek alatt, resékben stb. szabadon fekvő az anya által őriztetik. Közepes nagyságon alóli, gyors, keskeny, legtöbbynire fénytelen-fekete alakok.

SPEC. I. FAJ. PROSTHESIMA PETIVERII. (Scop.) PETIVER GYÁSZPÓKJA. PETIVERS TRAUERSPINNE.

(Petiver, mult századbeli term. barát.)

Syn. 1763. *Arauca Petiverii* ScopOL «Entom. Carn.» pag. 398.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 194.

♀ Fekete, elő állapotban kekes lehellel. Elötteste módosan fénylő; vegteste fénytelen szőrös. Lábai barnafeketek; az első pár czombja igen csekély mertekben vörösen áttetsző.

Jellegei: A hátsó szemsor középsői oly távolságra egymástól, mint az alsó szemsor középsői. A hátsó sor középsői nem nagyobbak ugyan e sor oldalszemeinél. A fejmell oly hosszú mint a negyedik lábpár szára és térdé együttve. A rágók hosszú sertekkel. A negyedik lábpár másodvégizével hosszabb az elsőnél.

A fejmell eszesoson szivalaku, módosan domború; oldalról tekintve hátvonala majdnem egyenes; a hátresen túl a mellresz hirtelenül es meredeken a nyeleckere lecsapott. A mellvert szélesen körded, kissé domborodó; szelein igen csekély behorpasztásokkal, szőrös, szelein a szőrök csillagszerűen elrendezettek. A rágók fekete barnák, az első lábpár czombjánál vékonyabbak; ugyane lábpár elsővégizenél alig hosszabbak; oldalról tekintve a homlok előtt térdszerűen kiálló; tövük fele hosszaeska sertekkel. Az állkapcsok fekete barnák, módosan harántbenyomásuak, közepök táján elege kihajlók, végeik vörösesek, egymásfele hajlók; az alajk nyelvalakú, egy állkapocsfelhel nem keskenyebb, a vege majdnem eszesos; a rágók hosszának két harmadreszet bőven eleri. A tapogató rövid, vörösbarna, végze gazdagon szőrös s oly hosszú, mint a térd es száríz együttve. A lábak erősek, vaskosak, arányos hosszúságúak; a czombok kissé laposra nyomva, szélesedők; a két első pár czombja felületen két-két egymásután álló, hosszú sertetüske, a többi lábpáren több tüske; az első két pár többi ize csak szőrös, a többi lábpáre, az első végiz kivetelevel, tüskes; a két első lábpár mindkét végzen talpkefe.

A vegtest elől elvágott, oldalai majdnem párhuzamosak, vége elkerekített, a kiálló fonók eszesossá teszik, nem domború, egészben hosszúkás es különösen felületen sűrűn szőrös; a szőr erős rövid, megfekvő.

A hátsó szemsor majdnem egyenes (kihajlásra hajlandó) szemei kerek, egyenlő nagyságúak; a középsők laposak s alig valamivel közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez; az alsó sor a hátsónál rövidebb es egy oldalszem átmérőjenél valamivel távolabbra a homlok szeletől; középszemei sokkal kisebbek,

¹ Azelőtt «Melanophora Autorum», minthogy azonban kitűnt, hogy MEIGEN e nevet már 1803-ban legyekre alkalmazta, Dr. Koch L. a változtatást fogantatosította.

feketek, közös emelkedésen állva, sokkal távolabb állanak egymástól, mint az oldalszemektől; a hátsó sor középsői az alsó középsőktől távolabbra állanak mint a hátsó középsők egymástól; a két sor oldalszeme alig kisebb távolságra egymástól mint az alsó középsők a felső középsőktől. A zár egy vörösesbarna, majdnem hossznegyszögletes térese, közepén egy lyra alakú betéttel, mely szélességénél magasabb, s széles alapjával a légzőrés felé áll (Z).

Mértékek: ♀ Törzs	9	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4	»
I lábpár	8·8	»
IV »	10	»

♂ Elöttem ismeretlen.

Peteburka 9 $\frac{m}{m}$ átmérőjű és tetemesen domború, rózsásszínű; lapos oldalával rendszeren a kövek aljára van erősítve.

Ez az alak megfelel a *Prothesima subterranea* L. Koch alaknak, lásd: L. Koch «Die Ar. Fam. der Drassiden» p. 170, Taf. VII, fig. 110.

Változat: *P. Petiverii* var. *petrensis* C. Koch (?) Syn. *P. petrensis* L. Koch «Die Ar. Fam. der Drassiden» pag. 167.

(Lásd: Thorell «Rem. on Synon.» pag. 194 sub «*Melanophora petrensis.*»)

Kisebb, valamivel világosabb lábakkal. A zár lyra alakú betétje magasságánál szelesebb (U).

Mértékek: ♀ Törzs	6·5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·7	»
I lábpár	6·7	»
IV »	7·5	»

Peteburka 8 $\frac{m}{m}$ átmérőjű, kevesebb domború, rózsaszínes.

Mint nyári alak a *P. Petiverii* eddig a deli részek hegyi alakjaként mutatkozik s ismerem a Mehadia felett uralkodó Damoclet tombról, úgy a bükk tenyészövéből, mint a Damoclet legesücsáról is, mely a bükk tenyészövének legfelsőbb szelet kepezi; mindenütt kövek alatt tartózkodik s a míg nem örzi tojásait, igen sebesen menekül.

A *P. Petiverii* v. *petrensis* szintén mint hegyi alakot ismerem, S.-A.-Ujhelyről, Alsó-Hámorból és Diósgyőrből (Borsodmegye).

SPEC. 2. FAM. PROTHESIMA OBLONGA. (C. K.) HOSSZÚKÁS GY. LÄNGLICHE T.

(oblonga = hosszúkás; a karesú alakról.)

Syn. 1844. (!) *Melanophora (!) oblonga* C. Koch in «Herr. Schäff. Deutschl. Ins.» 120, 23.

Vide: L. Koch «Die Ar. Fam. der Drass.» p. 164.

♀ Barnásfekete. Lábai sötétvörösbarnák, a ezombokban kevesse áttetszők, a csipők kissé világosabbak. A hason a légzőrés feletti rész vörösbarna.

Jellegek: A hátsó szemsor középszemei valamivel közelebbre egymáshoz, mint az alsó középsők szintén egymáshoz; a hátsó középsők a hátsó oldaliaknál nem nagyobbak. Az első lábpár első végizével hosszabb a másodiknál. A negyedik lábpár második végizével hosszabb az elsőnél. A fejmell oly hosszú mint a negyedik lábpár szára és térdé együttve. A rágókon hosszú serték.

A fejmell szívalakú; fejeresze a mellhez kepest esücsosodó; hátvonala, oldalról tekintve, vízszintes, egyenes, hátul a nyelecskere lehajló; a hátres tetemes, az izombarázdák gyengék. A mellvert szelesen körded, vörösbarna, szemeres, módosan szőrös. A rágók barnavörösek, oldalról tekintve körtvealakúak, tövükkel

terdszerűen kiállók, keves, hosszú sertekkel. Az állkapcsok barnavörösek, vegeik felé világosodók s az egy állkapocsfelénél valamivel szélesebb, nyelvalaku alajkot () körülfogók; az aljuk a rágók hosszának két harmadrészét meghaladja. A lábak elég erősek es elég hosszúk; vegeik karesuk. Az első es második lábpár szárán, alul, semmi tüske, másodvegizenek töven egy-egy tüske; a harmadik lábpár szárán es másodvegizen, alul es oldalt tüskék állanak; terde belső oldalán egy tüske; a negyedik páron hasonlóképen.

A végtest hosszukás, elől kisse keskenyedő, hátul elkerekített.

Az alsó szemsor középsői, közös dudorodáson állva, körülbelül két szemátmérőnyire a homlok szelétől es sokkal távolabbra egymástól mint a középszemektől; ezek a középsőknel nagyobbak. A hátsó sor egyenes, szemei egyenlő nagyságúak, középsői valamivel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől, de közelebbre egymáshoz mint az alsó középsők szinten egymáshoz.

A zár egy terjedelmes, világos barnászörös térese, lapos, kettőlől ∇ szerűen határolt; e szegély elvaló ágai között egy igen sekely, keskeny esatornával; összehajló ágai között, melyek a legzöres szelét érik, sekely, széles sötétes esatornával.

Mertekek, ♀ : Törzs	7.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmel	3.8 »
I lábpár	7.4 »
II »	6.8 »
III »	6.8 »
IV »	10 »

♂ Kisebb; aránylag hosszúlábú. A tapogató igen karesű nyellel es tetemes bunkóval; a nyel füstbarna; szára a terdnel rövidebb, elől szélesedő s itt hosszánál valamivel vastagabb; külső oldalán egy töviszerű hegyes nyujtványt boesát, mely a pikkelyhez alkalmazkodva vegevel kisse felhajlik s magánál a száránál hosszabb. A pikkely kanálalaku, sokkal hosszabb mint a terd es szár együttveve, nagyocska; a nemzőszerv meglehetősen domborodo, a pikkely üret kitölti; hátul sötét, elől sárgasan nyílt, repedesszerű banna betetekkel.

Mertekek, ♂ : Törzs	5.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmel	2.6 »
I lábpár	6.9 »
IV »	8.3 »

A nőstény peteburkanak az átmérője 8.5 $\frac{m}{m}$, színe rózsaszínes (borszeszben sárgás).

Mint kora nyári alakot Orsova es Bázias környekeről, kövek alól ismerem. E faj annyiban is nevezetes, hogy eddig kizárólagosan csak Tirolból volt ismertette. (L. Koch in litt.).

SPEC. 3. FAJ. PROSTHESIMA ATRA. (LATR.) FEKETE G. SCHWARZE T.

(atra = fekete; a szüről.)

Syn. 1806, *Drassus ater* LATREILLE «Gen. Crust. et Ins.» I, pag. 87. (ad part.)

Vide: KOCH L. «Die Ar. Fam. der Drass.» pag. 182.

THORELL «Remarks» pag. 195, 197, 198 (in § P. Petiverii, moerens.)

♂ Sötét barnásfekete, a végtesten barnás szőrözettel.

Jellegek: A hátsó szemsor középsői oly távolságra egymástól mint az alsó középsők szinten egymástól. A hátsó középszemek a hátsó oldalszemeknel nem nagyobbak. A fejmel oly hosszú, mint a IV-dik lábpár szára es terde együttveve. A második lábpár szárán, alul, egy tüske; a negyedik lábpár másodvegizevel hosszabb az első párnál. Az állkapcsokon hosszú sertek. — A fejmel tiszta fekete.

A tapogató szára kiszélesedett, hosszúságánál — különösen elől — szélesebb, külső oldala végén egy tüskeszerű, hegyes, erős, kissé felhajló nyujtványnyal, mely, töve beszámításával, a szárnál nem rövidebb; a pikkely kanálalakú, sárgásbarna szőrözetű, oly hosszú, mint a térd és szár együttve; a nemzőszerv egyszerű, kevéssé domborodó, a kamál alakjához képest szélességénél hosszabb, hátul feketebarna, elől barnássárga és itt a belső széle felé egy benyomással; legelől egy kissé felvetett barna szegélyvel.

Mertekek, ♂ Torzs	6·2 m_m ebből
fej mell	2·5 »
I lábpár	4·8 »
IV »	7·2 »

Az egyetlen, túlságos áztatás következtében oszlofokban lévő példány a m. Nemz. Muzemben; Pécs környéken, egyebek között, gyűjte Frivaldszky János.

Annál a körülménynél fogva, hogy jellegeit megalapítani még lehetséges volt s Dr. Koch L. is annak állítá a minék leirtani, végre érdekességénél fogva, bevettem a Faunába.

SPEC. 4. FAL. PROSTHESIMA PRAEFICA. (L. K.) GYÁSZOLÓ GY. KLAGENDE T.

(praefica = sirató asszony temetéseknel; a színről.)

Syn. 1866. *Melanophora praefica* L. Koch «Die Ar. Fam. der Drass.» pag. 157.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 197. (in § M. moerens.)

‡ Sötét, fenytelen-fekete, finoman-szemcses előtesttel. Lábai barnafeketek, az első második és negyedik lábpáron mind a két végiz világos vörössárga, a harmadik lábpáron szennyes barnasárga, kevéssé feltűnő.

Jellegei: A hátsó sor középszemei valamennyinél nagyobbak. A fej mell oly hosszú mint a negyedik lábpár szára és térdé együttve s a mellett finoman szemcses.

A fej mell csücsösen szivalakú, oldalról tekintve egyenes hátvonallal, a hátresen túl a nyeleske felé elkerekítve lecsapott; felülete, erősebb nagyítás mellett chagrinbőrszerűen szemcsézve-ránczolt. A mellvert körded, ritkásan pontozott, gyeren szőrös, szélein esillagszerűen fekvő szőrsorral. A rágók az első lábpár czombjánál gyengébbek, ugyane lábpár első végizenél rövidebbek, feketek, sertesen szőrösök, oldalról tekintve tövükkel a homlok előtt térszerűen ki- egyebkent függőlegesen állók. Az állkapcsok barnássárgák, vegeikkel egymásfele hajlók, közepök haránt behorpasztott; az alajk nyelv alakú; töve barna; elkerekített vege világosodó. A tapogatók szennyes-sárgásbarnák, végizök vörössárga, bőven szőrös, valamivel rövidebb mint a térd és szár együttve. A lábak barnafeketek, czombrészekben laposan szélesek, erős szárákkal s kissé hirtelenül vékonyodó vegekkel; a harmadik és negyedik lábpár szárán, alul, két két tüske s ugyane lábpárok másodvégize köröskörül több tüskével; az első és második lábpár mindket végize gyenge talpkefevel.

A végtest elől ívesen elvágott, különben hossztojásdad, megfekvően szőrös; a két alsó fonópár hengeres s meglehetősen távol egymástól állva, a végtest vege alatt kiáll.

A hátsó szemsor kissé behajló, szemei igen lelapítottak, tejes színűek, a két középső szabálytalan alakú s valamivel közelebb áll egymáshoz mint az oldalszemekhez s az utóbbiaknál nagyobb; az alsó sor is egyenes, középszemei kisebbek az oldalszemeknél, több mint szemátmerőnyi távolságra egymástól állva, a nagyobb tejes színű oldalszemeket megközeleltik, e sor a homlok szélétől bőven egy alsó oldalszemátmerőnyire esik; a két sor egyenlő hosszúságú, s a középszemei közötti köz kétszer nagyobb annál, a mely az alsó sor középsői között letezik,

A zár egy barnássárga majdnem pajzsalakú terese, melyben egy horgonyforma csatornás benyomás kepezi a választékot (♂); a horgonyforma rész a legzőres fele áll.

Mértékek: ♀ Törzs	6·2 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3 »
I lábpár	7·8 »
IV »	9 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Mint nyári alakot Orsováról ismerem, hol, ugy látszik, ritka. E fajt Dr. Koch L. az idezett műben eredetileg is Orsováról került példányokra alapítá s eddig csak magyar földről ismeretes.

SPEC. 5. FAJ. PROSTHESIMA LONGIPES. (L. K.) HOSSZÚLÁBÚ GY. LANGBEINIGE T.

(longus — pes = hosszú, láb.)

Syn. 1866. *Melanophora longipes* L. Kocz «Die Ar. Fam. der Drass.» p. 147.

♂ Füstösfekete; az első lábpár czombján, belül, egy terjedelmes, vörösesbarnás, áttetsző folt; a lábak vörösesbarnásan feketek, a negyedik pár feltűnően hosszú.

Jellegei: A hátsó szemsor középszemei ugyane sor oldalszemeinél nem nagyobbak. A fejmell rövidebb mint a negyedik lábpár szár- és terdize együttve.

A fejmell esucososan szivalakú, oldalról tekintve egyenes hátvonallal, a hátrésen túl a nyelecske felé ívesen lecsapott; gyér és felálló szőrökkel. A mellvert kördéd, elszórtan pontozott, gyeren szőrös és fenylő. A rágók az első lábpár czombjánál gyengébbek, ugyane pár első végizenél rövidebbek, fővükkel a homlok előtt terdszerűen kiállók; gyeren hosszú szőrökkel ellátottak. Az állkapcsok sötétvörösbarnak, kissé világosodó végekkel, melyekkel egymásfele hajolnak; harántbenyomásuk; az aljuk nyelvalakú, a rágóknál valamivel sötétebb. A lábak vörösbarnásan feketek, aránylag hosszúk s a ez mbokban erősek; a czombok alul fegyvertelenek, felül két két sertetűskevel; a két első lábpár szára egészen fegyvertelen, másodvégize alul és föve egy egy tüskepárral; a harmadik és negyedik pár szára alul három három pár tüskevel, másodvégize több tüskevel; az első és második lábpár mind a két végize módos talpkefével.

A végtest keskeny, elől ívesen elvágott, különben hossztojás ad; a vége alatt az alsó, hengerded fonópár kiáll s ennek végén feheres szőrözet látható.

A hátsó szemsor egyenes, szemei egyenlők s egyenlő, esekely távolságra egymástól; az alsó sor egyenes, középszemei közös dudoron állva, kisebbek a teljes színű oldalszemeknél s közelebb ezekhez, mint egymáshoz; mind a két sor oldalszeme majdnem oly távolságra egymástól, mint a hátsó sor középsői az alsó sor középsőitől; az alsó sor távolsága a homlok szelétől több, mint egyik oldalszemének az átmerője.

A tapogató vörösbarna, rövid es bunkós; czombrosze közepe táján feltűnően szélesedett; térd és szárize rövid, az utóbbi igen vastagodott, küloldala végén egy hosszú, a pikkelyhez alkalmazkodó, ujjszerű nyújtványnyal; a pikkely tompa-kanalalaku, magasan domboru, bőven szőrös; nemzőszerve egyszerűen kidagadó a végén es befelé nemi behorpasztással, mely vörösbarnás; a gyűjtő felületén egy terjedelmes, szabálytalan alakú sárgásfeheres folt látható.

Mértékek, ♂: Törzs	7·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3 »
I lábpár	8·5 »
IV »	11·6 »

♀ Elöttem ismeretlen.

Mint őszi alakot csak egy példányát találtam a budapesti Gellérthegyen, egy lazám felfekvő kő alatt.

SPEC. 6. FAJ. PROSTHESIMA PEDESTRIS. (C. K.) LÁBAS GY. GESTIEFELTE T.

(pedester = gyalogos; a lábfejek szembeötlő, világos színéről).

Syn. 1839. Melanophora pedestris C. Koch «Die Arachniden» VI, p. 82.

Vide: L. Koch «Die Ar. Fam. der Drassiden» p. 178.

♀ Előtteste barnásfekete; végteste fekete. A lábak czombjai zöldesbarnák, a többi íz ugy mint a tapogatók is kén- vagy vörössárgák. A fonók és a végbel fedele szintén sárgásak.

Jellegek; A hátsó szemsor középszemei közelébb egymáshoz mint az alsó sor középsői szintén egymáshoz; a hátsó sor középsői nem nagyobbak ugyane sor oldalszemeinél. A negyedik lábpár első végizével hosszabb az első párnál. A fejmell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára és térdé együttvéve.

A fejmell szivalakú, kissé szelesedő, a mellrészen jól kivethető, csillagszerűen elosztott gödröcskékkel; oldalról tekintve hátvonala majdnem egyenes, a hátrészen túl a nyelecskére lecsapott. A mellvért majdnem pajzsalakú, zöldesbarna, kurta szőrözettel. A rágók az első lábpár czombjánál vékonyabbak s alig oly hosszúk, mint ugyane láb első végize; zöldessárgák kefeszerű, sűrű, fekete szőrözettel. Az állkapcsok szenygyesen barnássárgák, haránt benyomással, külső széleik közepén tetemesen kiszökők; az aljuk hasonló színű, nyelv alakú. A tapogató czombja barnássárga, a többi íze sárga, fekete szőrözettel; végize oly hosszú, mint szár- és térdize együttvéve. A lábak, meglehetősen hosszúság mellett kissé vaskosak, a czombok különösen laposan-vastagok, felületökön két-két tövissel; a két első lábpár többi íze fegyvertelen, a két hátsó lábpár szára és másodvégize több kurta tövissel; felületök azonban fegyvertelen. A két első lábpár első végize alig feltünő talpkefével.

A végtest elől kissé kimetszett, keskenyebb mint közepe táján; vége kissé csúcsosodó; felületén a négy nagy ingódlór feltünik. A fonók hengerdedek, szennyesen-zöldessárgák, mintegy füstösek.

A hátsó szemsor egyenes, szemei tejszínűek, egyenlő nagyságúak, a középsők szabálytalanok, igen laposak s közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez, a melyektől szemátmerőnyire állanak; az alsó sor középsői kicsinyek s közös emelkedésen állva, távolabb állanak egymástól, mint a sokkal nagyobb, tejszínű oldalszemektől; a két sor oldalszemei bőven egy oldalszemátmerőnyire egymástól.

A zár egy vörössesbarna, majdnem tojásdad tércse, egy elkerekített szögletű háromszöghöz (\triangle) hasonlító betéttel, mely az egyik sarkával a légzőrés felé áll.

Mértekek, ♀ : Törzs	7·7	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	3·3	»	
I lábpár	7·5	»	
IV »	9	»	

♂ Előttem ismeretlen.

E feltünő fajnak egy ivarérett és egy ifjabb nőtényét Orsovánál (Graezka völgy) találtam egy patak görgetegében, hol mint nyári alak tartózkodott. A faj eredetileg is Orsováról került magyar példányokra alapítottatott (lásd Dr. L. Koch az idézett helyen); ismerem továbbá Erdélyből a tordai hasadekből.

SPEC. 7. FAJ. PROSTHESIMA CALCEOLATA. N. SP. CZIPÓS GY. BESCHUHTE T.

(calceolus = czipó; a világos lábvégekről.)

(VII-dik tábla, 163, a szemesoport, b előláb, c ♂ tapogatója, d mérték).

♂ Tisztafekete; előtteste alig észrevehetőleg barnás lehelletű; lábai füstös-barnák, a két első pár végize vörössárga, a két hátsóé kevesebbé elütő, barnásvörös. A szivalakú fejmell kevéssel rövidebb mint a negyedik lábpár térdé és szára együttvéve. A két hátsó lábpár csipője barnássárga, a többi páré barna.

A lábak ezombrészőkben, térdben és szárban láthatólag erősödöttek, a végizek karesúk. A két első lábpár szárán semmi tüske, másodvégizen, alul, hossza-közepe táján egy apró tüskepár: a harmadik és negyedik pár szárán, alul több tüske, úgy a végizeken is; az utóbbiak oldalt is tüskések.

A szemek igen laposak és alig opalizálók; az alsó sor középsői egy kis emelkedésen állva kerek, a többi szem szabálytalan alakú; mind a két sor közel egyenes, a szemtávolságok közel egyenlők; az alsó sor középsői alig valamivel távolabbra egymástól mint a hátsó soréi szintén egymástól.

A tapogató alkotása igen jellemző; czombja vastagodott s felső felén egy elkerekített sarkot alkot; a térdíz vastagságánál legalább másfélszer hosszabb; a szár alig rövidebb s hosszú szőrözettel, külső oldalának a végén egy vastag, hegyes, kissé a pikkely fele hajlott köröm áll; a pikkely melyen, tompán-kanálalaku, szőrös; nemzőszerve — külső oldaláról tekintve — kosszarvszerűen ki és alá kanyargó, erős, széles nyujtványt mutat.

Méretek, ♀: Törzs	5·7	$\frac{m}{m}$	elből
fejmel	2·4	»	
I lábpár	6·7	»	
II »	5·7	»	
III »	5	»	
IV »	7·8	»	

♀ Elöttem ismeretlen.

Egyetlen, tökéletes fejlesű példányát evekkel ezelőtt a Buda melletti Gellérthegy Duna felőli oldalán egy kő alatt találtam. Dr. Thorell és Dr. Koch szerint is igen feltűnő faj, mely eddig ismeretlen volt.

SPEC. S. FAJ. PROSTHESIMA SEROTINA (L. K.) ÉJJELI GY. NACHT T.

(serotinus = késő esteli; a szín komorságáról.)

Syn. 1866. Melanophora serotina L. Koch «Drassiden» p. 185.

Vide: THORELL «Remarks» p. 198.

♀ Sötétfekete. Lábai a czombok és végizek vörösesbarnán áttetszők.

Jellegei: A hátsó sor középszemei nem nagyobbak ugyane sor középsőinél, és nem távolabb egymástól, mint az alsó középsők szintén egymástól. A második lábpár szárán, alul, semmi tüske. A negyedik lábpár első végizével hosszabb az elsőnél. A fejmel oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára és térdé együttvéve. A rágók hosszú serteszőrökkel.

A fejmel csúcsosan szivalakú, oldalról tekintve egyenes hátvonallal, a hátrésen túl hirtelen es meredeken lecsapott. A mellvért tojásdad, fényes, vörösbarna, gyéren szőrös. A rágók az első lábpár czombjánál vékonyabbak s ugyane lábpár első végizénél valamivel rövidebbek; sötétvörösbarnák, hosszú, serteszzerű, gyér szőrözettel. Az állkapcsok és az alajk sötét vörösbarnák, az előbbieket egymásfele hajlók, haránt benyomással; az utóbbi széles, elől elkerekített. A tapogató vörösbarna, czombja a többi ízhez képest határozottan szélesedő, végize oly hosszú, mint a térd- és száríz együttvéve. A két első lábpár czomb és szár részében láthatólag vastagodó; valamennyi páron a czombok felülete két-két hosszú sertetüskével; a harmadik és negyedik páron, a szárazon — alul — három-három pár tüske; a másodvégiz több tüskével.

A végtest keskeny, elől ivesen elvágott, oldalai majdnem párhuzamosak; hátul tompán csúcsos, módosan kiálló, hengeres alsó-fonópárral.

A hátsó szemsor igen módosan kihajló, középszemei valamivel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; az alsó sor egyenes, középszemei az oldalszemeknél kisebbek, közös emelkedésen állva, távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; a hátsó és alsó középszemek oly derek-négyszöget képeznek, mely szélességénél nem magasabb.

A zár egy szélességénél magasabb térese, mely a nyelecske felé öblösen kivágott, betétje fényes, \mathcal{U} alakú.

Méretekek, ♀ : Törzs	6·2 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2·6 »
I lábpár	6·2 »
IV »	8 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Peteburka, 7 $\frac{m}{m}$ átmérő mellett, sárgás. Ismerem mint nyári alakot Orsováról, az Allion-hegy tővéről, hol kövek alatt tartózkodik.

SPEC. 9. FAJ. PROSTHESIMA FEMELLA. (L. K.) CZOMBOS GY. GESCHENKELTE T.

(femen = felső czomb; az első lábpár erős czombjairól.)

Syn. 1866. Melanophora femella L. KOCH «Die Ar. Fam. der Drass.» p. 176.

♀ Fekete. Végteste barnás szőrökkel elegyítve fekete. Lábai sötétvörösbarnák, a két első pár czomb-része, különösen szára láthatólag vastagodott.

Jellegei: A negyedik lábpár másodvégizével hosszabb az elsőnél. A végtest nem fénylik. A rágók hosszú sertékkal ellátottak. A hátsó szemsor szemei egyenlők; a középsők nem távolabbra egymástól mint az alsó középsők szintén egymástól. A fej mell oly hosszú mint a negyedik lábpár szára és terde együttvéve.

A fej mell fekete, csúcsosan szívalakú, durván szőrös; oldalról tekintve egyenes hátvonallal, a hát-részen túl lankásan lecsapott. A mellvért sötétvörösbarna, kissé fénylő, gyéren szőrös. A rágók sötétvörösbarnák, az első lábpár czombjánál sokkal vékonyabbak, ugyan e lábpár első végizénél rövidebbek, hosszú sertékkal ellátottak; oldalról tekintve inkább kidagadók mint térszerűen kiállóak. Az állkapcsok vörösbarnák, végeiken igen csekély mértékben világosodók, haránt behorpasztással s egymásfelé hajlók; az alajk hasonló színű, elől elkerékített. A tapogató vörösbarna; czombja vastagodott, végize sokkal rövidebb mint a szár és térdiz együttvéve. A lábak sötétvörösbarnák, az első pár czombja vörösesen áttetsző; a két első pár czombja igen erősen vastagodott, a szár láthatólag vastagodott; valamennyi pár czombfelületének a tővén egy-egy hosszú sertétfüske; a harmadik lábpár szára, alul, a végén, egy pár — kétoldalt három-három tüskével; a negyedik pár — alul, a végén, egy pár — kétoldalt ket-két tüskével. A két első pár végizén talpkefe.

A végtest keskeny, elől ívesen elvágott, majdnem párhuzamos oldalakkal; hátul tompán csúcsos, módosan kiálló hengeres alsó fonópárral.

A hátsó szemsor egyenes, szemei egyenlők, a középsők valamivel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; az alsó sor középszemei kicsinyek, távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; a két sor négy középszeme oly négyszögbe elhelyezett, mely szélességénél valamivel hosszabb.

A zár egy sötétvörösbarna, szélességénél magasabb térese, egy \mathcal{D} alakú betéttel.

Méretekek, ♀ : Törzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2·7 »
I lábpár	6·3 »
IV »	7·9 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Egyetlen példányát, mint nyári alakot, Orsován az Allion-hegy tővén kő alatt találtam.

SPEC. 10. FAL. PROTHESIMA CONSPICUA. (L. K.) FELTŰNŐ G. AUFFALLENDE T.

(conspicua = szembetűnő, feltűnő; itt az elütő színezetéről.)

Syn. 1866. *Melanophora conspicua* L. Koch «Die Ar. Fam. der Drass.» p. 149.

♀ Barnafekete. A végtest közepe táján, oldalt, egy-egy — a borszeszben — feltűnő világos folttal; lábai tarkák.

Jellegei: A fejmell hosszabb mint a negyedik lábpár terde és szára együttveve. Az első lábpár szára, alul, több tüskevel.

A fejmell sötét-gesztenyebarna, nyújtott-szívalaku, esuesos; oldalról tekintve hatvonala igen laposan ives, a hátresen túl meredeken lecsapott. A mellvert korded, világos vörösbarna, gyeren szőrös. A rágók, barnásvörösek, az első lábpár czombjánál sokkal vékonyabbak, sertekkel; oldalról tekintve, tövük kidagadó, kisse előre irányzottak. Az allkapcsok barnásvörösek, világos végekkel, haránt benyomásúak; az alajk nyelv-alaku. A tapogató czombize sötétebb a többinél; a végiz oly hosszú mint a térd és száríz együttveve. A lábak, különösen a két első pár, czombreszőkben igen erősek s a czombok sötétvörösbarnák; a térdiz valamennyi páron sárgászörös, a száríz az I, II és IV-dik páron sötétvörösbarna, világosodó véggel; a többi iz mind sárgászörös. Az első lábpár szárán, alul két pár, a másodvégize töven és szinten alul egy pár tüske, — a második lábpáron hasonlókepen; a harmadik és negyedik lábpár szárán, alul, három-három pár tüske; a másodvégizek tüskések; valamennyi czomb felületén ket-két tüske; a két első lábpár végizen tetemes talpkéfe. A végtest hossztojásdad; a végen a felső és alsó fonópár kilátszik, mely majdnem egyenlő hosszúságú; a felső pár valamivel vékonyabb.

A hátsó szemsor igen csekély mertékben kihajló, középszemei igen ellapulók, úgy hogy körületek alakja alig kivehető, de valamivel távolabb állanak egymástól mint az oldalszemektől; az alsó sor középszemei, közös emelkedesen állva, távolabbra esnek egymástól mint az oldalszemektől s ezeknél nem kisebbek; a két sor középsői oly negyszögben állanak, mely hátsó szelessegenél nem magasabb.

A zár egy sötétbarna terese, melynek betetje vörössárga, szívalaku, közepén egy hasonló színű kis dudorodással.

Mertekek, ♀ : Törzs	8·4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·5 »
I lábpár	7 »
IV »	8·8 »

♂ Elöttem ismeretlen.

E feltűnő és szép fajt csak két példány után ismerem. Mint nyári alakot Kőszegen (Vas megye) találtam egy pinczefal tövében; a fejmell «fehér sávja» azonban, melyet Dr. Koch L. említ (a ♂-nel) e példányon nem volt meg. A második példány a magy. nemz. Múzeumban van; esonka, lábai a leírotténál sokkal sötétebbek, azonossága a többi jegyek alapján kétségtelen; gyűjte Frivaldszky János Mehádia vagy Orsova környéken.

SPEC. 11. FAL. PROTHESIMA BIMACULATA. (C. K.) KÉTPETTYES GY. ZWEIPUNKT T.

(bis = macula = két, petty; a végtest két fehér pontjáról.)

Syn. 1839. *Melanophora bimaculata* C. K. «Die Arachniden» VI, p. 81.

♀ Fekete; fejmelle közepén fehéres szőrök; a végtest felületének elején szinten fehér szőrök állanak, közepe táján ket oldalt egy-egy hófehér, nagyobb folt. A két hátsó lábpár csipője kensárga; valamennyi láb czombja és a két első pár csipője fekete; a többi iz kensárga. Kiesiny, nyulánk, igen keskeny alak, melyet már a mondott jellegek is felismerhetővé tesznek.

Fejmelle hosszúkás, hosszabb mint a negyedik lábpar szára és térde együttve, szivalakú: oldalról tekintve, egyenes hátvonallal, a hátresen túl lecsapott; a szemek között néhány hosszú serte áll. A mellvért kisse visszajára-tojásdad, domborodó, fekete, fényes; gyér szőrözettel. A rágók sötétvörös barnák, az első lábpar czombjánál vékonyabbak, oldalról tekintve kisse kidagadók, gyéren álló hosszú sertékkal ellátottak. Az állkapcsok fekete barnák, sárgás szelekkel. A tapogató czombresze fekete, a többi íz kensárga; szőrözete fekete. A lábak czombreszökben feketek, vastagodottak; a czombok felületén, az első két pár, két hosszabb és egy rövidebb sertetüskével, a többi két-két tüskével; az első két pár láb szára, alul, a végén, egy egy tüskével; a hátsó két pár több tüskével; az első két lábpar meglehetősen talpkefevel. A végtest hengerded, kiálló két fonópárral, melyek majdnem egyenlő hosszúságúak; a felső pár vékonyabb. A has fehéres szőrökkel elegyítve fekete.

A hátsó szemsor egyenes, szemei egyenlők, a középsők kétszerte oly távolságra egymástól, mint az oldalszemektől; az alsó sor egyenes, két középső szeme közös emelkedesen állva az oldalszemeknél kisebb, távolabb egymástól mint az oldalszemektől, de közelebb egymáshoz mint a hátsó sor középszemei szintén egymáshoz.

A zár egy közel négyszögletes fekete terese, a mint látszik, két egymás mellett, a légzőrés közelében fekvő ∞ szerű melyedéssel.

Mértekek ♀ : Törzs	5·7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2 »
I lábpar	3·8 »
IV »	5·2 »

♂ Ismeretlen.

E nevezetes fajnak egyetlen nőstényét, mint tavaszi alakot Panesován, a szőlők sövényei mellett tenyésző csalánokon fogtam. Koch C. az idezett helyen megemlíti, hogy a példány, a melyre ő a fajt alapította Görögországból származott; fia Dr. Koch L., a típusokat nem találta atyja gyűjteményében s a Drassidák családjáról írt, többször idezett monográfiájában e fajt mint előtte ismeretlent sorolja elő. Annyi bizonyos, hogy a *Pr. conspicua* fajsomszedje (fejmell hosszabb mint a negyedik lábpar szára és térde együttve) és hogy hazánk faunájának délkeleti jellegét kitüntetni képes.

SPEC. 12. FAJ. PROTHESIMA PETRENSIS (C. K.). KÖVI GY. STEIN T.

(petra = szikla; a tartózkodástól)

Syn. 1839. *Melanophora petrensis* C. Koch «Die Arachniden» VI, p. 89.

Vide: L. Koch «Die Arachn. Fam. der Drass.» p. 167.

♂ Barnafekete. Lábai vörös barnásan feketek, az első lábpar czombja foltszerűen és tetemesen áttetsző.

Jellegek: A hátsó szemsor középsői közelebb egymáshoz mint az alsó középsők szintén egymáshoz; ugyancsak a hátsó középsők nem nagyobbak a hátsó szélsőknel. A fejmell oly hosszú mint a IV lábpar szára és térde együttve. A tapogató sötét színű. A második és harmadik lábpar egyenlő hosszúságú; a negyedik lábpar másodvégizével hosszabb az elsőnél. Az állkapcsokon hosszú serték.

Az alsó szemsor egyenes; középsői közös dudoron és két átmérőnyire a homlok szelétől, távolabb egymástól mint a nagyobb oldalszemektől; a hátsó sor egyenes, középsői közelebb az oldalszemekhez mint egymáshoz s kevésbé közelebb egymáshoz mint az alsó középsők szintén egymáshoz.

A zár egy terjedelmes, szélességénél majdnem kétszer hosszabb terese, mely a nyelecske felé szívyszerűen és bemélyedve határolt; e bemélyített terben egymás felett két megfordítva-szivalakú terese (széles felével a légzőrés fele), mely érintkezik; a felső tereseben egy sekély kivájás, az alsóban, mely a légzőresig terjed, két homorú bordácska, egy iker kivájást határol.

Mértékek: ♀ Törzs	7	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.8	»
I lábpár	6.7	»
II » 	6	»
III » 	6	»
IV » 	8	»

♂ Elöttem ismeretlen.

Egyetlen példányát, mint késő nyári alakot, Alsó-Hámorból ismerem.

SPEC. 13. FAJ. PROSTHESIMA ALLIONICA. N. SP. ALLIONI GY. ALLION T.

(Allion, hegy Orsova mellett; jeles lelhely.)

(VII-dik tábla, 161, *a* szemesoport, *b* ♂ tapogató oldalról, *c* ugyanannak nemzőszerve alulról, *d* mérték.)

♂ Elötteste sötét-szemnyesvörösbarna; végteste sötét olajbarna. Lábai világos olajzöldek; az első két pár térde és szára füstös barna. A lábak karesük és rendkívül hosszúk, jelesen a negyedik pár kirívó. A szívalakú fejmell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára *egymagában*. A mellvért szépen tojásdad, olajzöld. Az állkapcsok és az alajk olajzöldek.

A lábak ezombrészekben erősödöttek, különben karesük; az első pár szárán semmi tüske, másodvégizén, alul, két pár tüske; a második pár másodvégizén hasonlóképpen; szárán, alul, két erős serte a harmadik és negyedik lábpár szára, alul, több tüskével, másodvégize alul és oldalt tüskes.

A végtest keskeny, majdnem párhuzamos; a két alsó fonó hengeres, hosszúra fejlett, szembetűnő, közel 1 $\frac{m}{m}$ hosszúságú.

A hátsó szemsor középsői nagyok, tojásdadok, hátul egymás felé dülök s itt közelebbre egymáshoz, mint az alsó középsők szintén egymáshoz.

A tapogató hosszú, karesú, eléggé bunkos; térde eléggé nyújtott, szára ennél nem rövidebb; külső oldalának a végén egy dudorral, mely hirtelenül egy finom tüskében végződik; pikkelye kanálalakú, eléggé szőrös, külső oldalán kissé kiszélelt; a csúcsa alatt egy, hegyével oldalt-kifelé kanyargó, sarló alakú, finom, hegyes nyujtvánnyal; e nyujtvány barnavöröses.

Mértékek: ♂ Törzs	4.9	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.3	»
I lábpár	7.8	»
II » 	6	»
III » 	2	»
IV » 	9.5	»

Az igen feltűnő, az egész nemben uralkodó habitustól elütő alak, Orsova mellett az Allion hegyen fordult elő csupán egy példányban, mely május végén ivarérett volt. Dr. Koch L. megjegyzése szerint is felette feltűnő új faj.

SPEC. 14. FAJ. PROSTHESIMA TRAGICA. N. SP. SZOMORÚ GY. TRAUERNDÉ T.

(tragicus = gyászos, szomorú; a színről.)

(VII-dik tábla, 165, *a* szemesoport, *b* ♀ zárja, *c* mérték.)

♀ Elötteste sötét-vörösbarna; végteste olajbarna, durva, megfekvő szőrözettel. A lábak sötétvörösbarnák; az első pár czombja — töve felé — foltszerűen áttetsző; a második páré kevésbé áttetsző, homályos hosszvonással.

A fejmell szívalakú; fejerésze esücsosodó; a fejmell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára és térdé együttvége. A mellvert körded, vörösbarnás, szőrös. Az állkapesok benyomottak, nyújtottak, széleiken kissé világosodók; az alajk sötétebb, nyelv alakú, az állkapesok hosszának két harmadrészét bőven éri.

A tapogató vaskos, czombja kissé dagadt, szőrözete sertetüskékkel elegyes; végíze valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvége.

A lábak czombrészőkben vaskosak, végizeik a szárhoz képest karesúk; a két első pár szárán és másodvégizén semmi tüske; a harmadik lábpár szárán, felül, egy tüske; a negyedik lábpárén, alul, két pár hosszú tüske. A végtest hosszukás, kissé lapított.

A szemek aprók; az alsó sor oldalszemei valamennyi között a legnagyobbak, tojásdadok, kifelé dülők; az alsó- és hátsó középsők egymás között egyenlő távolságra állanak.

A zár egy terjedelmes, szélességénél hosszabb, a nyelecske felé kiszélelt, barna téresc, melynek közepén egy fényes, mozsártörő alakú lemez fekszik; e lemez hátsó vége alatt, a légzőrés felé egy csatornás benyomás látható, melytől jobbra-balra egy egy bordaszerű dudorodás kanyarodik felfelé.

Mértékek: ♀ Törzs	5·7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·5 »
I lábpár	5 »

♂ Elöttem ismeretlen.

E faj egyetlen példányát mint juniusi alakot az Orsova melletti «Graczká» völgyből ismerem. Dr. Koch L. is újnak mondja.

SPEC. 15. FAJ. PROSTHESIMA ACCEPTA N. SP. FOGADOTT GY. ANGENOMMENE T.

(accepta = elfogadott; a megkülönböztetés mérészségére czéloz.)

(VII-dik tábla, a szemesoport, b ♀ zárja, c mérték)

♀ Elötteste olajbarna; lábai olajzöldek; valamennyi szár sötétedő; a végtest fekete, olajbarna lehelettel.

A fejmell szívalakú, oly hosszú, mint a negyedik lábpár térdé és szára együttvége. A mellvert szív alakú, sötétolajbarna, szőrös. Az állkapesok világos olajzöldek, benyomottak; az alajk valamivel sötétebb, nyelv alakú, az állkapesok hosszának két harmadrészét éri. A tapogató világos-olajzöld, elálló-sertékkel elegyes gyér szőrözettel; végíze alig rövidebb mint térdé és szára együttvége.

A lábak, jelesen czombrészőkben, erősek; az elsődvégizek világos olajsárgák, karesúk; az első pár szárán, alul semmi tüske, másodvégizén, alul, a tö közelében, egy tüskepár; a második lábpáron hasonlóképen; a két hátsó lábpár szárain és másodvégizein, alul és oldalt több tüske. A végtest aránylag kicsiny.

Az alsó szemsor módosan behajló, a két középsője kerek, oldalszemei szabálytalanok; a hátsó sor két középsője lapos, nagy, opalizáló, szabálytalan alakú, igen megközelített.

A zár igen feltűnő alkotású; egy igen széles, a has elejét majdnem teljesen elborító, vörössárgás térese, mely egy finom, vörösbarna szegély által bekerítettik, s egy barna borda által két körded téresére osztatik; e borda a légzőrés felett ketté válva, egy harántfekvő, kisebb, körded tércsét szegélyez.

Mértékek: ♂ Törzs	5·7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·8 »
I lábpár	6·8 »
II »	6 »
III »	4·2 »
IV »	8·8 »

Az egyetlen, igen esonka, de jellemző részeiben feltűnő példányt, Orsova mellett az Allion hegyen találtam. Juniushan ivarérett. Dr. Koch Lajos a faj újságát elismerte. Megjegyzem, hogy e faj a Pr. Allionica fajhoz, melynek csak himjét ismerem, nagyon közel áll: a különbség az első lábpár másodvégizen álló tüskében fekszik.

SPEC. 16. FAJ. PROSTHESIMA NIGRITA. (FABR.). FEKETE GY. SCHWARZE T.

(niger = fekete; a színezetről.)

Syn. 1775. *Arauca nigrita* FABRICIUS «Syst. Ent.» p. 432.

Vide: THORELL «Remarks» p. 199.

♀ Előteste fekete; végteste fekete-fémfényű, szürkéssárga, rövid, egyszerű szőrökkel gyéren borítva; a két első lábpár vége sárga, a hátsó lábpároké vörösesbarna, a többi izület fekete.

Jellegei: A hátsó szemsor középsői oly nagyok mint az oldalszemek, valamivel közelebb egymáshoz, mint az alsó szemsor középsői szintén egymáshoz. A rágókon finom, hosszú serték. A negyedik lábpár egy első végizzel hosszabb az első párnál. A fej mell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára és térdé együttvéve. A lábakon semmi talpkéfe.

Az alsó szemsor behajló, középszeméi kerek, oldalszeméi kördedek és nagyobbak; a középszemek egy közös dudoron elhelyezve, alig szemátmérőnyire egymástól, az oldalszemeket a középsőktől csak egy keskeny köz választja el; a hátsó szemsor egyenes, középszeméi közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez, kördedek, egymásra dülök, oldalszeméi kerek, dudorokon ülve ki- és hátrafelé tekintenek.

A zár egy szivalakú kis terese, a kimetszéssel a nyeleeske felé fordítva — a két karajnak megfelelően két barázda nyomul be \wedge szerűen a légzőrés felől.

Mértekek, ♀ : Törzs	6	$\frac{m}{\mu}$
fej mell	2	»
I lábpár	5.5	»
IV »	7	»

♂ Előttem ismeretlen. Dr. Koch L. ki Orsováról említi («Drassiden» p. 179—182) a tapogatót így írja le «a második íz görbült, végén vastagodott, felületen a felső fele egy hosszú, felálló tüske, a végén két rövidebb tüske; a harmadik és negyedik íz egyenlő hosszúságú, az utóbbi külső oldalán egy fölfelé görbült nyújtványal». A mellekelt rajz szerint e nyújtvány hegyes; a nemzőszerv egy sarlóalakú finom embolust mutat, melyvel szemközt s részben alatta futva, két nyulánk, hegyes tartó fut.

Egyszer találta Frivaldszky János Pecs vidéken (Muz. gy.).

GEN. 10. NEM. GNAPHOSA. (LATR.).¹

(γνάπτω = marcangolni; a támadás hevességéről.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIX, p. 134. (ad part.).

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 149.

(1867. THYSA KEMPELEN «Verh. d. zool.-bot. Ges.» 1867. p. 607.)

A hátsó szemsor határozottan kihajló; a két sor oldalszeméi mindig távolabb egymástól mint a két sor középsői szintén egymástól. A csipőköröm beesapóresenek hátsó szele fogacsolt lemezzé kinyújtva (kivéve a *Gnaphosa nocturna* fajt, melynel egy vaskos foggá van alakítva). Az állkapcsok behorpasztottak. A has többnyire pikkelyekkel vagy ágas szőrökkel fedett. Két bordás köröm, semmi sánjaköröm; a talpkéfe mindig megvan.

Sötét helyeken, mint pinezékben, körakásokban, moha alatt stb. élő, a világosságot kerülő alakok.

¹ Azelőtt a C. Koch által felállított *Pythonissa*, melyet THORELL id. h. a Latreille-féle régibb elnevezésre vezetett vissza.

SPEC. I. FAL. GNAPHOSA LUCIFUGA. (WALCK.). ÁLNOK MARÓPÓK. FALSCHRE REISSSPINNE.

(lucifuga = fénykerülő; a tartózkodásról.)

Syn. 1802. *Aranca lucifuga* WALCKENAER «Fam. Pat.» II, p. 222.

Vide: THORELL «Reimarks» p. 187.

1867. *Thysa pythionissaeformis* KEMPELEN l. c. p. 607.¹

♀ A fejmell igen sötét-vörösbarna, fénylő. A végtest fekete, nem fénylő. A lábak feketék, ezombjaik, kisebb-nagyobb mértékben vörösbarnák vagy barnászörösek.

Jellegei: Az alsó szemsor szemei nem egyenlő nagyságúak, az oldalszemek nagyobbak. A fejmell széle karimás. A has pikkelyekkel és szőrrel elegyesen fedett. A harmadik lábpár szára felületén semmi tüske.

A fejmell igen vaskos; széles, elől elkerekített fejjel, a homlok szélén egynéhány sertével, a hátrés előtt és mögött meglehetősen szőrözettel; a hátréstől a lábak felé több barázda vonul s egy sekély esatorna, oldalt, a fej elválasztását is jelöli; oldalról tekintve, a hátvonal igen laposan íves, a hátgödron túl hirtelen lecsapott, a fej elején kerekdeden lekonyuló. A mellvert paizsalakú, széles, rőtbarna, bozontosan szőrös. A rágók vaskosak, az első lábpár ezombjánál vastagabbak s ugyane lábpár első végizenél valamivel hosszabbak, tövükkel a homlok előtt es térdszerűen kiállva, függőlegesek. Az állkapcsok sötét vörösbarnák, résüntösen-harántbenyomásúak, igen szélesek s közepök táján, kifelé, sarokszerűen kiállók; végeikkel az alajk felett tetemesen összehajlók; az alajk nyelvvalakú, közepe táján kissé hasas. A tapogató vaskos; ezombize barnászörös, a többi íze feketés; a végiz serteszerű szőrözettel és elegyesen néhány tüskével fegyverzett, oly hosszú, mint a térd és száríz együttvéve. A lábak vaskosak, végig durván-szörösek, erős fegyverzettel; a ezombok felülete 2 vagy több tüskével; a két első lábpár végize erős talpkéfével; az első lábpár szára, alul a vége fele, két tüskével, a másodvégize közepe táján, egy tüskével, vagy egy tüsképárral; a második pár hasonlóképen; a harmadik pár szára, alul, három pár, oldalt három tüskével, a negyedik pár hasonlóképen; a harmadik pár szára, alul, három pár, oldalt három tüskével, másodvégize alul szintén három párral, oldalt és felül még néhány tüskével; a negyedik lábpár hasonlóképen.

A végtestelől lapos-ívesen elvágott s valamivel keskenyebb mint felehosszán túl; hátul elkerekített, kiálló fonókkal; a hason két egyenközü hosszbarázda. Az alsó fonópár hengeralakú, hosszabb és vastagabb, a felső pár kissé esúcsosodó, vékonyabb. Az alsó szemsor igen esekély-mértékben behajló, két középső szeme fekete (nappali), oldalszemei gyantásárgák (esteli), a középsők bőven szemátmérőnyire és távolabb egymástól mint az oldalszemektől, az oldalszemek kissé kördedek s oly távolságra állanak a homlok szélétől, mely nagyobb átmérőjük kétszeresének bőven megfelel; a hátsó sor erősen kihajló, középszemei laposak, tojásdadok, opalizálók, oldalszemei gyantásárgák, kerekék, a sor az alsónál sokkal hosszabb, középszemei kevesebb mint félátmérőnyire egymástól és két átmérőnyire az oldalszemektől; az alsó és hátsó középsők közötti tér megfelel annak, a mely a hátsó középsők és hátsó oldalszemek között létezik.

A zár az állat állapotjához képest kissé változó, de téreseje mindig tojásdad, néha kissé hasas; e térese közepében, a nyelecske felől, egy sárgászörös, nyelvvalakú nyújtvány látható, mely harántrovátkolt s oldalt két sima, kolbászalakú lemez által határoltatik.

Mértékek, ♀ : Törzs	18	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	7·2	»	
I lábpár	16	»	
IV »	17·8	»	

A lábak hosszaránya: 4, 1, 2, 3.

Kisebb példányok gyakoriak.

♂ Kevéssel (néha sokkal) kisebb, karesűbb végtesttel. Színezete a nőstényével azonos. A tapogató módosan fejlett, nem éppen feltűnően vastagodott ivarszervvel; térd és száríze egyenlő hosszúságú; az utóbbi

¹ Lásd hátrább.

felülete végen és kissé kifele-oldalt egy vaskos, a pikkely tövéhez alkalmazkodó hajlású körömforma tövissel fegyverzett; a pikkely kamalalakú, kefeszerűen tömött és durva szőrökkel borított; nemzőszerve kevésbé kidagadó, vörösbarna, közepén nyílt és hártvás, sárgásfehér; belső oldalán egy kardforma hegyes nyujtvány indul, mely a pikkely ürebe befelé, a pikkely csücske alá ér.

Mertekek, ♂: Törzs	15·8	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell.	7	»	
I lábpár	18	»	
IV »	19	»	

Néha igen kicsi; törzse csak $9 \frac{m}{m}$.

Mint nyári alak nem ritka s leginkább a kórákosokat kedveli, hol a legalsóbb kövek alá barlangot ás és beleszövi nagy csövet, mely hófehér. Merész támadó, mely az erős bogarakat is könnyen legyőzi, a melyeknek maradványai azután igen bőven hevernek a tartózkodási hely közelében. Marása könnyen áthatol az emberi bőrön; hatása tompa, sajgó fájdalom s pl. a megmárt újjnak megmerevedéséből áll; az utóbbi tünet 24—36 órán át is eltart.

Ismerem, erdelyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Parajdról, Balánbányáról, Tölgyesről és Szébenből (Sill Victor gyűjteményében); magyar részekből: Mehádiáról, Orsováról, S.-A.-Ujhelyről, Gyöngyösről, Pécs vidékéről (Muz. gy. különösen nagy példányok; gyűjtötték Frivaldszky és Pável).

SPEC. 2. FAJ. GNAPHOSA LUGUBRIS. (C. K.). GYÁSZOS M. TRAUERNDÉ R.

(lugubris = gyászos; a színről.)

Syn. 1839. *Pythonissa lugubris* C. KOCH «Die Arachn.» VI, p. 60.

Vide: L. KOCH «Die Ar. Fam. der Drass.» p. 8.

THORELL «Remarks» p. 190. (in § G. muscorum).

♀ Az előtest vörösbarnás. A végtest füstbarna. Lábai vörösesbe húzó füstbarnák.

Jellegek: Az alsó szemsor oldalszemei a középsőknel kevéssel nagyobbak (inkább csak tojásdad alakjuk következtében nagyobbak). A fej mell szelvéin finom párkány. A has pikkelyekkel borított.

A fej mell fejerésze szélesedett; az egész fej mell vaskos, laposan domboru, legszéle egy finom, éles, kissé karimásan felhajló párkánnyal, a hátrész közepén inkább behorpasztás mint hátrész látható. A mellvért majdnem kerek, barna, elegendő szőrös. A rágók, elülről tekintve, tövüknel szélesebbek mint végöknel, oldalról tekintve körtealakúak, tövükkel csak módosan kidomborodók, különben sötétvörösbarnák, és erős, serteszerű szőrözetűek. Az állkapcsok sötét-vörösbarnák, végökön világosodók, szélesek és az alajk körül összehajlók, külső görbületek magasíves úgy, hogy szélességök (együttvéve) kétszer akkora mint magasságuk; az alajk nyelv alakú, sötétvörösbarna, az állkapcsok hosszának közel $\frac{3}{4}$ részét éri el.

A tapogató vaskos, ezombja terde és szára barnászöröses; végize füstösödő, sertésen szőrös, közben, alul, 2—3 tüskével, alig rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak erősek, elég hosszúk, az első és második pár végizeim erős talpkefe; a hátsó párokon a talpkefe gyenge. Az első lábpár szárán, alul, a végen, egy kis tüske, másodvégizen, alul, egy pár tüske; a második pár másodvégize töven egy pár tüske; ezombja felületén két hosszú sertetüske. A harmadik lábpár szárán, felül, egy tüske, külső oldalán négy tüske, — belső oldalán négy tüske, alul három pár tüske, — terdize belső oldalán egy tüske; másodvégizen, alul és felül három-három pár tüske. A végtest kissé lapított, hosszúkás, elől kissé keskenyedő; hátul elkerekített.

Az alsó szemsor kissé behajló, a hátsó módosan kihajló; az alsó sor középsői valamivel távolabbra a homlok szélétől mint a hátsó középsőkötől, szemátmérőnyire egymástól s valamivel közelebbre az oldal szemekhez; a hátsó sor középsői igen laposak, esücsösen tojásdadok, esücsös (hátsó) végökkel nagyon egy-

másfelé dülök, s alig saját, kisebb átmérőjük távolságára egymástól, — e sor oldalszemei annyira a sor középsőtől, mint az alsó középsők a hátsó középsőtől.

A zár egy terjedelmes vörösbarna térese, a légzőrés felé álló ék alakú, domborodó betéttel, mely a nyelecske irányában két vastos ágra oszlik, — e két ág pedig egy kerek, tetemes dudort kerít be.

Mértékek, ♀ : Törzs	11	$\frac{m'}{m}$ ebből
fej mell	5	»
I lábpár	11	»
II »	10·8	»
III »	10	»
IV »	13·7	»

♂ előttem ismeretlen.

E fajt egy példány után mint nyári alakot, a S.-A.-Ujhely melletti «Kopasz» hegyről ismerem, hol kő alatt tartózkodott.

SPEC. 3. FAL. GNAPHOSA SOROR. N. SP. TESTVÉR M. VERWANDTE R.

(soror = nővér; a G. lugubrishez való rokonságról.)

(VII. tábla 169, a szemesoport, b ♀ zárja, c mérték.)

♀ Előteste sötét vörösbarna; lábai az előtestnél valamivel világosabbak; végteste barnás-szürkés, poros, nagyítás alatt apró, kásásan elhintett, barnás pontok tűnnek szembe. Nagy, erős alak.

A fej mell vastos, szivalakú, fejlett fejrészszel, hosszabb mint a negyedik lábpár térde és szára együttvéve. A mellvért szélesen körded, sötétvörösbarna, szőrös. A rágók sötétvörösbarnák, vastosak, az első lábpár másodvégizénél hosszabbak. Az állkapesok és az alajk sötétvörösbarnák, együttvéve majdnem körídomot alkotnak; az alajk az állkapesok hosszának három negyed részét eléri. A tapogató vörösbarna, csúcsa sötétbarna és tömötten szőrös; a szár és végiz felületén, a szőrözlet között, 2–3 tüske rejlik; a végiz olyan hosszú, mint a térd és szár együttvéve. A lábak erősek, aránylag kurták; az első pár másodvégizén, alul, a közepetáján egy tüskepár; a szár fegyvertelen; a második lábpár szarján, alul, a végén egy tüske (vagy pár?), másodvégizén egy tüskepár; a két hátsó lábpár szarján és másodvégizén, alul, több tüske. A végtest hossz-körded, elég domború, síma; pikkelyei füreszesek.

Az alsó szemsor könnyeden behajló, a hátsó kihajló, az alsó sor középsői a szélsőknél kisebbek s valamivel távolabbra állanak egymástól mint a szélsőktől; a hátsó sor középsői szabálytalan alakúak, egymásfelé dülök, s közelebb állanak egymáshoz, mint az alsó középsők szintén egymáshoz; a hátsó oldalszemek távolabbra esnek az alsó oldalszemektől, mint a hátsó középsőtől.

A zár sötét vörösbarna, fénylő.

Mértékek: ♀ Törzs	14	$\frac{m'}{m}$ ebből
fej mell	5·3	»
I lábpár	11	»
II »	10	»
III »	9·8	»
IV »	12·5	»

♂ Ismeretlen.

Az egyetlen példányt Pável János gyűjté Budapest vidékén; e példány a M. Nemzeti Múzeum gyűjteményében van letéve. — Dr. Koch L. e fajt elismeré s rokonságát is megerősíté.

SPEC. 4. FAJ. GNAPHOSA FUMOSA? (C. K.). FÜSTÖS M. RAUCHIGE R.

(fumosa = füstös; a színről.)

Syn. 1843. *Pythonissa fumosa* C. Koch «Die Arachniden» X, p. 118.

Vide: THORELL «Remarks» p. 192.

♀ Előteste vörösesbarna, olajbarnás szőrözettel; a végtest olajbarna. Lábai világosabb olajbarnák, oldalaikon végig kormosodók.

Jellegek: A középszemek hátrafelé kissé szelesedő négyszögben; az alsó sor oldalszemei a középsőknél nagyobbak. A fejmell párkányszerű, keskeny szegelylyel (marginé tenui Thorell, Randkante L. K.). Az első lábpárak szárain, alul, egy-egy tüske.

A fejmell szívalakú, fejerésze keskenyedő; oldalról tekintve hátvonala egyenes, vízszintes, hátul a nyelecskére lehajló. A mellvért körded, vörösbarnás, kevés szőrözettel. A rágók barnásvörösek, vaskosak, az első lábpár elsővégizénél alig hosszabbak, kevés serteszőrökkel; oldalról tekintve körtvealakúak, tövükkel erősen kidomborodók. Az állkapcsok világos barnásvörösek, végeik felé kissé világosodók, haránt behorpasztottak; az alajk majdnem körded egy állkapocs felül nem keskenyebb s az állkapocs hosszának két harmadát bőven eléri, az állkapcsok által () szerűen körülfogott.

A tapogató olajbarnás, végíze alig valamit füstösödő, módosan szőrös, kevéssel rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak elég hosszúk és erősek, végeik karcosak; az első és második pár szárán, alul, a vége belső oldalán egy-egy vékony tüske; a második végiz hossza közepének belső oldalán szintén egy tüske; a harmadik lábpár térde belső oldalán egy tüske, szárán, felül, egy tüske, mindenik oldalán két-két tüske, alul három pár tüske. A végtest kissé lapított, elől kissé keskenyedő, hátul elkerekített; íngödrei jól kivehetők. Az alsó szemsor könnyedén behajló, középsői körülbelül három átmérőnyire a homlok szelétől, és egy átmérőnyire egymástól, az oldalszemektől pedig alig felátmérényire; az oldalszemek tojásdadok, a középsőknél nagyobbak; a hátsó sor erősen kihajló; a hátsó szemek meglehetősen egyenlő nagyságúak, a középsők laposak, közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez. A hátsó és alsó középsők által alkotott négyszeg hátul tágult ugyan, de a hátsó középsők közötti köz kisebb az alsók közötti köznél, ellenben a hátsó középsők nagyobbak az alsó középsőknél.

A zár egy () szerű keret által kettől kerített vörösbarna térese, melyben a nyelecske felől egy barnássárga, nyelv alakú, kicsiny betét (nem hosszlemez) látható; a keretnek a legzörés felé álló végei dudorokká alakultak, fénylők.

Mértékek: ♀ Törzs	7	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	3	»	
I lábpár	6	»	
II »	5.5	»	
III »	5.2	»	
IV »	6	»	

♂ Elöttem ismeretlen.

Ez érdekes fajt, melynek azonossága a C. Koch-féle «fumosa» alakkal még kétséges, melyet azonban példányom szerint úgy Dr. Thorell mint L. Koch is fenntartással «fumosá»-nak mondtak, mint kora nyári alak a S.-A.-Ujhely melletti «Kopasz» hegy kövei alatt fordul elő. Lábfegyverzete azonos a G. lapponum L. Koch fajával, melytől azonban már a szemállítás által is különbözik.

SPEC. 5. FAJ. GNAPHOSA DOLOSA. N. SP. CSALÉKONY M. TRÜGERISCHE R.

(dolosa = csalfa, csalékony; ugy az életmódra mint az alakrokonságra is czéloz.)

(VII-dik tábla, 167, a szemesoport, b ♀ zárja, c ♂ tapogatója oldalról, d ugyanannak nemzőszerve alólól, e mérték.)

♀ Előteste sötétebb-, lábai világosabb szennyes-barnássárgák; végteste olajbarna; a fonók világosabb barnás-sárgák. A fejmell a szemek táján sötétedő.

A fej mell laposan domború, szélesen szívalakú, oly hosszú mint a negyedik lábpár térde és szára együttvéve; felületén gyéren elszórt fekete szőrökkel. A mellvért körded, vörösbarna, szőrös. A rágók erősek, vörösbarnák, hosszú, erős, előre álló, sötét sertékkal gazdagon rakottak. Az állkapcsok vörösbarnák, benyomottak, harapófogó formán összehajlók, világos vörösbarnák, legvégükön kissé világosodók; az alajk sötétebb, tojásdad, széles, az állkapcsok hosszának háromnegyed részét bőven eléri. A tapogató vaskos, durva; czombrésze felületén néhány felálló, görbült, fekete tüskével, egyébként sertés-szőrös. A lábak elég hosszúk és erősek, gyéren és elálló szőrökkel ellátottak; az első pár szárán semmi tüske, másodvégizén, alul, a belső oldalon egy tüske; a második lábpár szárán, alul néha semmi tüske, néha két tüske egymás mögött; másodvégizén néha egy tüske, néha egy tüskepár; a két hátsó lábpár szárán és másodvégizén, alul és oldalt is több hosszú tüske. A két első pár elsődvégizén egy erős talpkéfe, mely a másodvégizre is átmegy. A végtest kissé lapított, szélesedő, alul-felül gyéren szőrös.

Az alsó szemsor módosan behajló, a hátsó tetemesen kihajló; az alsó sor középsői kisebbek és távolabbra állanak egymástól mint az oldalszemektől; a hátsó sor középsői mandulaalakúak, csücsös végökkel egymásra dülők, sokkal közelebbre esnek egymáshoz mint az alsó középsők szintén egymáshoz; a hátsó sor oldalszemei két átmérőnyire esnek e sor középsőitől.

A zár aránylag kicsiny, bajosan leírható. (Lásd rajz.)

Mértékek, ♀ : Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	4·8	»
I lábpár	12	»
II »	11·3	»
III »	9·6	»
IV »	15·5	»

♂ Alig kisebb, egészben véve sötétebb; fej melle vörösbarna. A tapogató módosan bunkós; térde alig hosszabb a száránál, a szár külső oldalának végén egy erős, kurta, kissé görbült, sötét köröm; a czomb felületén két felálló sertés tüske; a pikkely kanálalakú, szőrözete durva; nemzőszerve, alulról tekintve, egy sárgás gyűjtőt mutat, a mely, a pikkely csücske alatt, egy kis dudort visel, a belső oldalon egy vörösbarna lemez fekszik, mely a pikkely csücske alatt egy könnyedén hajlott, hegyes nyujtványban végződik.

Mértékek, ♂ : Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	5·2	»

E faj, nagyságra nézve, igen változékony, törzshossza 6—10 $\frac{m}{m}$ között ingadozik; de a jellemző jegyek, jelesen az ivarszervek, mindig azonosok maradnak.

E fajt mint juniusi alakot Orsova körül leginkább lehullott levelek alatt és kövek között gyűjtöttem. Dr. Koch Lajos elismerte s kiemeli a *G. lucifugával* való közeli rokonságát is.

SPEC. 6. FAJ. GNAPHOSA LEPORINA. (L. K.). CSINOS MARÓPÓK. HÜBSCHER.

(leporina = nyulszerű; a szímről.)

Syn. Pythonissa leporina L. KOCH «Die Drassiden» p. 27.

Vide: THORELL «Remarks» p. 193.

♀ Előteste sárgabarna, hálószerű fekete rajzzal, a fej beigtatása helyén két előre felé szétágazó fekete folttal és fekete szegélyvonallal; végteste szürkésbarna pikkelyszőrökkel borítva, ezek között elálló fekete sertékkal; lábai sárgabarnák, a fej mellnél világosabbak, gyéren szőrösebbek, az első két pár végizén talpkéfével.

Jellegei: A végtest pikkelyszőrökkel borítva; az alsó szemsor oldalszemei nagyobbak; a negyedik lábpár másodvégizével hosszabb az elsőnél, a második és harmadik lábpár egyenlő hosszúságú; a két első lábpár szárán, alul, egy tüske.

A fejmell hosszabb mint a negyedik lábpár térd és száríze együttvéve. A mellvért tojásdad, hátul csúcsos, szőrökkel és hosszabb sertékkal borítva, sötét sárgabarna. A rágók feketebarnák, oly hosszuk mint az első lábpár végize, oly vastagok mint a láb czombja, tövükkel térdszerűen kiállók, sok erős sertével borítottak. Az állkapesok sötét-vörös barnák, elől sárgásfeheren szegélyezve, az alajkra hajlók, kívül elkerekítve, középen mélyen behorpasztva; az alajk 1-3-dal rövidebb, elől igen keskeny, elkerekített. A végtest elől elmetszett, hátul elkerekített, felehosszában legszelesebb.

Az alsó szemsor behajló, a középszemek kerek és szemátmerőnyire egymástól, az oldalszemek tojásdadok és a középsőktől csak egy keskeny köz által elválasztva. A hátsó szemsor kihajló, középszemei tojásdadok, közelebb egymáshoz mint az alsók szintén egymáshoz, ezektől oly távolságra mint az oldalszemektől.

A zár egy szabályos, tojásdad terese, hegyesebb végével a légzőrésnek állva, középen egy mély bevágású, szivalakú mélyedes, e bevágásnak megfelelő, eszerépszindely módra egymásra borított, két nyelv alakú lemezzel.

Mertekek, ♀ :	Fejmell	4	$\frac{m}{m}$
	I lábpár	7.5	»
	IV »	10	»

♂ Ismeretlen.

E pókot Dr. Seidlitz fedezte föl Erdélyben (alkalmasint N.-Szeben vidéken), Dr. Koch i. h. leirta. Peldányokat nem láttam.

SPEC. 7. FAM. GNAPHOSA BICOLOR. (HAHN). KÉTSZINŰ M. ZWEIFARBIGE R.

(bicolor = kétszinű; a lábak elütő színéről.)

Syn. 1831. *Drassus bicolor* HAHN «Die Arachn.» I, p. 123.

Vide : THORELL «Remarks» p. 191.

♀ Előtete barnásvörös. Végteste olajbarna. Lábai élenken sárgászöröses czombokkal és vörös barna vegekkel.

Jellegei: Az alsó szemsor oldalszemei a középsőknél nagyobbak; a fejmell széle karimás. A has pikkelyekkel fedett. Az első és második lábpár mind két végizén a talpkefe megvan, ugyane párok szárán, alul, csak egy egy túske (?). A második lábpár másodizével hosszabb az elsőnél.

A fejmell barnászörös, a hátrés táján kissé sötétedő; fejerésze tompán elkerekített; az egész gyéren szőrös, fénylő; a hátrés előtt egy sekély behorpasztás látható és a réstől a lábak felé minden oldalon két két sekély barázda látható; a szélek karimája keskeny, durva. A mellvért majdnem kerek, barnás vörös, bőven szőrös, fénylő. A rágók vörös barnák, rövidek és vaskosak, az első lábpár czombjánál nem vékonyabbak és valamivel rövidebbek, mint ugyane lábpár első végize, tövükkel kis mértékben kiállók és bőven szőrösek. Az állkapesok sárgászörösek, haránt benyomásúak és felholdszerűen egymás felé hajlók; az alajk vörös barna, szeles, hasas, elől elvágott. A tapogató sárgászörös, végize kissé barnuló, bőven szőrös és valamivel hosszabb mint a térd és szár együttvéve. A lábak kétszinűek; a czombok és részben a térd is élenken sárgászörösek, a többi iz — különösen a két első páré — vörös barna; a két első lábpár szárán, alul 1 vagy 2 túske,* ugyane párok másodvégizéin egy-egy túskepar és a talpkefe az elsőkről ezekre is átmegy; a két hátsó lábpár szárain, alul 3—3 pár túske, a másodvégizen több túske; az I, II és IV pár czombján, felül három három — a III-dik párén több túske.

A végtest olajbarna, hosszkörded; a fonók alóla kevesse kiállók, rovidek, világosabb-olajbarnások.

* Peldányomon a két első pár ballábain a szárok alján 2—2, a jobb lábakon egy-egy túske; Dr. Koch L. «Die Ar. Fam. der Drassiden» és Thorell tanár csak egy-egyet mondanak.

Az alsó szemsor alig behajló, középsői kisebbek, feketék (nappaliak) az oldalszemek nagyobbak tojásdadok, opalizálók (éjjeliek), a szemek egyenlő távolságra egymástól, mely kisebb egy középszem átmérőjénél; a sor bőven egy oldalszem átmérőnyire a homlok széletől; a hátsó sor módosan kihajló, szemei opalizálók (éjjeliek), középsői szabálytalan körídomuak s nem állanak távolabbra egymástól mint az alsó középsők szintén egymástól; az oldalszemek a középsőktől bőven kétszer oly távolra esnek mint az utóbbiak egymástól.

A zár szövevényes; terjedelmes sárgás tércsége köröskörül csatornás, fénylő s keretét képezi egy nyelv alakú középső csatornának, melynek szélei barnások; belseje harántrovátkos; vége a légzörést megközelíti.

Mértékek: ♀ Törzs	7·9 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·5 »
I lábpár	7·5 »
IV »	9·5 »

A lábak hosszaránya: 4, 1, 2, 4.

♂ Elöttem ismeretlen.

Egyetlen példányát nyár derekán Alsó-Hámorban (Borsod) találtam egy kő alatt, hol lencse alakú, 7 $\frac{m}{m}$ átmérőjű peteburkát őrzé; a peteburok fehér s oly finom szövetű, hogy a peték láthatók.

SPEC. 8. FAL. GNAPHOSA SUSPECTA. N. SP. GYANUS M. VERDÄCHTIGE R.

(suspecta = gyanuba fogott; alakrokonságra czéloz.)

(VII-dik tábla, 168, a szemállás, b ♀ zárja, c mérték.)

♀ A fejmell vörösesbarna, szürkés szőrözettel; a lábak sárgásbarnák, vöröses lehelettel; a végtest olajbarna, poros kinezésű. A fejmell szivalakú, kissé szélesedett fejrésszel s valamivel hosszabb mint a negyedik lábpár szára és térde együttvéve. A mellvert körded, szőrös, sárgásbarna. A rágók arányosak, tövükkel térszerűen kiállók, vörösbarnák, kevés serteszerű, elálló szőrözettel. Az állkapcsok sárgásbarnák, A tapogató vaskos, csúcsa sötétedő, szára és végize kissé vastagodott; végize valamivel rövidebb mint térde es szára együttvéve. A lábak erősek; az első pár másodvégizén, alúl, a közepe felett, egy hosszú tüsképár, e pár szára fegyvertelen; a második pár szárán, alúl a legvégén egy — másodvégizén, alúl, szintén egy tüsképár; a harmadik és negyedik páron a száron és végizen, alúl és oldalt több hosszú tüske. A végtest szélesen körded, kissé lenyomott.

Az alsó szemsor majdnem egyenes, középsői a szélsőknel kisebbek, valamennyi szem kerek; a hátsó sor kihajló, két középsője tojásdad, csúcsával egymásfelé dülő s közelebb egymáshoz, mint az alsó középsők szintén egymáshoz.

A zár egy szélessegenél hosszabb tércse, mely a nyeleske felé módosan kivágott, e tércsében egy mélyen szivalakra kivágott nyílás fekszik, a kivágást képező betéten egy kis dudor látható.

Mértékek. ♀: Törzs	7·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·4 »
I lábpár	7 »
II »	6·7 »
III »	6 »
IV »	9·8 »

♂ Elöttem ismeretlen.

E fajt Orsova mellett és S.-A.-Ujhelyen kövek alatt gyujtottam, hol junius havában már selymes, fehér peteburkát őrzé. Eredetileg a C. Koch-féle Gnaph. fumosa fajjal azonosnak tartottam. Dr. Koch Lajos azonban az inent említett faj iránt még nem jött tisztába s a mienket, a melyet itt leirtam, ujnak véli.

SPEC. 9. FAJ. GNAPHOSA MOLESTA. N. SP. BAJOS M. SCHWIERIGE R.

(molesta = terhes, kellemetlen; a megkülönböztetés nehézsége öli.)

(VII. tábla, 170, *a* szemállás, *b* ♀ zárja, *c* mérték.)

♂ Előteste szennyes-vörösesbarna; lábai ezombrrészőkben vöröses barnasárgák-világosak, a többi iz sötét vörösbarna; végteste olajzöld.

A fejmell vastos, szivalakú, kevés szőrrel fedett; széle meglehetősen széles, feketés, karimás párkánnyal. A mellvért szélesen körded, világos-vörösbarna, gyéren szőrös. A rágók sötétvörösbarnák, erősek, nem hosszuk, tövükkel térdszerűen kiállók, sok erős, felálló sertével rakottak. Az állkapesok világos-vörösbarnák, végeik kissé világosodók, az alajkkal együtt körformát alakítanak: az alajk nyelvvalaku, tövén keskenyebb mint a közepén, az állkapesoknál sötétebb s ezek hosszának két harmadrészét bőven túleri. A lábak arányosak, elég erősek; az első es második pár szárán, alul, a legvégének belső oldalán egy tüske; másodvégizén, alul, a középtájon egy tüskepár. A harmadik es negyedik lábpár szárán es másodvégizén, alul es oldalt több hosszú tüske. A végtest módosan szőrös, hosszukás, kissé lenyomott.

Az alsó szemsor behajló, a hátsó kihajló; az alsó sor oldalszemei a középsőknél sokkal nagyobbak s e középsőkhöz sokkal közelebbre, mint a középsők egymáshoz: a hátsó sor középsői tojásdadok, egymásfelé dülők, hosszabbik átmérőjük nem nagyobb ugyan e sor oldalszemeinek az átmérőjénél; a hátsó sor oldalszemei bőven másfel átmérvnyire a középsőktől, e középsők közelebb egymáshoz mint az alsó középsők szinten egymáshoz.

A zár egy szivalaku, mélyen kivágott vajás, a kivágásnak megfelelő rész nyelvvalaku, lemezszerű, világos, — csücsán kissé barnult, alatta, a kivajásban két buzaszemalaku, hosszbenyomású dudor látható.

Mértékek, ♀ : Törzs	9	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4	»
I lábpár	8.5	»
II »	7.5	»
III »	7	»
IV »	11	»

♂ Ismeretlen. (Néha kisebb, törzs: $7.5 \frac{m}{m}$.)

E faj a *G. suspecta* H. O. fajhoz igen közel áll s ettől leginkább nemzőszerve által különbözik. Mint májusi alakot csupán csak két példányát gyűjtöttem Orsova körül, kövek alatt. Dr. Koch Lajos a faj ujjoltát megerősíté.

SPEC. 10. FAJ. GNAPHOSA OPACA. N. SP. KOMOR M. MATTE R.

(opaca = árnyékolt, fénytelen; a színezetről.)

(VII. tábla, 171, *a* szemállás, *b* ♂ tapogatója oldalról, *c* ugyanannak nemzőszerve alulról, *d* mérték.)

♂ Előteste sötét, szennyes-sárgásbarna; lábai olajzöldek; végteste olajbarna. Kis alak.

Fejmelle szivalakú, módosan szőrös, finom, keskeny, szélein kissé ripacos, karimaszerű, varránnyal. A mellvért barnás-olajzöld, kevés szőrrel. A rágók eléggé vastosak, olajbarnások, körmük kissé vöröslő, tövük térdszerűen kiálló, igen kevés sertével ellátott. Az állkapesok az alajkhoz képest igen szélesek, evvel együtt majdnem köridomúak, tetemesen haránt benyomottak, olajzöldek, világosak. Az alajk nyelvvalaku, aránylag keskeny, az állkapesok hosszának kétharmadrészét bőven eléri. A lábak elég erősek, hosszuk, végizeik karesuk, szőrözetők feltűnően durva; az első pár szárán, alul a végén egy pár, a közepén ismét egy pár tüske, — másodvégizén, alul, egy tüskepár; a második lábpáron hasonlóképen; a két

hátsó lábpár szárán és másodvégizén, alul és oldalt több tüske, melyek különösen a negyedik pár másodvégize végén pereszlen formára rendezettek. A végtest kicsiny, csúcsosan tojásdad.

A szemek között a hátsó sor középsői nem tojásdadok, de laposak és megközelítettek s az alsó sor középsőivel majdnem derék négyszögben állanak, mely szélességénél csak kevéssel magasabb. A hátsó sor erősen kihajló, az alsó egyenes, oldalszemei nagyobbak.

A tapogató elég erős és bunkós; térde vastagságánál valamivel hosszabb, szára a térdnél rövidebb, külső oldalának a végén egy vaskos, farkasfülforma nyujtványban végződő; pikkelye kanálalakú, eléggé szőrös; nemzőszerve, alúlról tekintve egy egyszerű, terjedelmes, világos gyűjtőt mutat, mely belső szélén, a pikkely szélén kissé túlterjed s a pikkely csúca alatt, külfelől egy világosszínű, ujforma nyujtványt visel, belfelől egy karsú, vörösesbarna serteszerű tüskét bocsát, mely a pikkely belső szelehez alkalmazkodva, annak csúcsát eléri.

Mértékek, ♂: Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2	»
I lábpár	5·5	»
II »	5	»
III »	4·2	»
IV »	6·2	»

♂ Elöttem ismeretlen.

Egyetlen példányát e fajnak mint juniusi alakot S.-A.-Ujhelyen, a «Kopaszhegy» kövei alól szedtem ki. A faj ujvoltát Dr. Thorell és Dr. Koch Lajos elismerték.

SPEC. 11. FAJ. GNAPHOSA FALLAX. N. SP. FURA M. VERSCHLAGENE B.

(fallax = esaló, fufangos; az életmódra ezélez.)

(VIII. tábla, 173, *a* szemállás, *b* ♀ zárja, *c* mérték.)

♀ Elötteste szennyes-vörösesbe húzó olajbarnás, lábai világosabbak; végteste olajbarna, poros kinézésű szőrözettel.

Fejmelle szívalakú, elég vaskos fejjel, kevés, porszürkés szőrözettel. A mellvért szélesen körded, barna, gyéren, kurtán szőrös. A rágók vaskosak, barnavörösesek, csipőkörömük vöröslő, tövük térdszerűen kiálló, szőrözetük gyér, serteszerű, nem feltűnő. Az állkapcsok sárgásbarnák, egymásfelé hajlók, szélesek; az alajk sötétebb, nyelvalaku, széles, az állkapcsok hosszának két harmadrészét eléri. A tapogató ezombja olajsárgás, vége kissé vöröslő; végize eléggé szőrös, oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve. A lábak meglehetősen vaskosak, durván szőrösek; az első pár szárán, alul, a legvégén egy gyenge tüske; másodvégizén, alul a közepén egy tüskepár. A második lábpár szárán, alul, a legvégén egy tüskepár; másodvégizén alul, a közepe táján szintén egy tüskepár. A harmadik és negyedik pár szárán és másodvégizén, alul és oldalt több tüske. A végtest hosszúkás, kissé lapított.

Az alsó szemsor behajló, oldalszemei a középsőknél sokkal nagyobbak; a hátsó szemsor erősen kihajló, középsői tojásdadok, kicsinyek, egymásfelé dülők, igen közel egymáshoz; az alsó és hátsó középsők közötti távolság sokkal kisebb annál, a mely a két sor oldalszemei között létezik.

A zár felső fele egy szívalakú kivágás, melynek kivágását voltaképen egy vöröslő kis dudor képezi; alsó felét két, a vége felé sötétlő, elkerekített lapos lemez fogja körül; e lemezek nem érnek össze.

Mértékek, ♀: Törzs	5·6	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2·5	»
I lábpár	5	»
II »	4·5	»

III lábpár	4·2 $\frac{mm}{m}$
IV "	6·5 "

♂ Elöttem ismeretlen.

E fajnak csupán két példányát ismerem: az egyik Orsován került május végén, a másik S.-A.-Ujhelyen (a «Kopaszon») júniusban. Mind a két helyiségen kövek alatt találtam. Dr. Koch L. e fajt ujnak ismerte el.

SPEC. 12. FAJ. GNAPHOSA EXORNATA. (C. K.). DÍSZES M. SCHÖNE R.

(exornare = feldíszíteni; a bronzszínre és a fonók melletti fekete díszre vonatkozik.)

Syn. 1839. *Pythonissa exornata* C. KOCH «Die Arachnid.» VI. p. 63.

Vide: THORELL «Remarks» p. 502.

♀ Porszürke; vörösbarnásan áttetsző előtesttel és lábakkal. A fonók felett — a végtest végének két oldalán — két-két fekete pont.

Jellegei: Az első két lábpár másodvégjein két-két tüske. A két szemsor majdnem egyenes, valamennyi oldalszem nagyobb valamennyi középsőnél; a hátsó szemsor oldalszemei nem távolabb a középsők-től mint ezek egymástól.

Karesú, kissé hosszúlábú alak. A fejmell szívalakú, kissé csücsösödő, porszürke pikkelyek- és szőrökkel borított, ezek alatt vörösbarna. A mellvért szívalakú vörösbarnás, bőven, szürkésen szőrös. A rágók vaskosak, vörösbarnások, bőven sertések, az első lábpár első végizénél rövidebbek, czombjánál nem vastagabbak. Az állkapcsok sárgászörösek, világosodó szélekkel, alig behorpasztottak s módosan egymásra hajlók; az alajk sötétebb, széles, hasas, elől elkerékített. A tapogató sárgászörös, elálló feketés sertékekkel elegyesen szőrös, végize oly hosszú mint a térd és szár együttvéve. A lábak vörösbarnások, karesúk, eléggé szőrösök, a czombok felületén két-két sertetüske, a harmadik párén több: az első két szár másodvégizén, alul két tüske; az első lápár szárán, alul egy tüske, a másodikon három-három hosszú sertetüske; a két hátsó lábpár-szárai és másodvégjei köröskörül több tüskével. A végtest, elől, ivesen elvágott, különben hossztojásdad, módosan kiálló fonókkal: porszürke, pikkelyekkel és szőrökkel elegyesen borított. A fonók közvetlen közelében két oldalt négy bársonyfekete, apró, hosszúkás foltoeska áll.

Valamennyi szem sötétes színű. Az alsó sor igen könnyedén behajló, középsői valamivel kisebbek, szemátmérőnyire egymástól, az oldalszemekhez még közelebb állva; a hátsó szemsor könnyedén kihajló, oldalszemei valamivel nagyobbak, valamennyi szem egyenlő távolságra egymástól, mely alig egy közép-szemátmérőnyi; a hátsó és alsó középsők közötti távolság háromszorosánál is több mint az, a mely a hátsó középsőket, a hátsó oldalszemektől elválasztja.

A zár egy barnás-vörös, kerek térese, egy ásó alakú betéttel, melynek kerülete csatornás.

Mertekek, ♀: Törzs	6·5 $\frac{mm}{m}$ ebből
fejmell	2·8 "
I lábpár	8·5 "
IV "	9·2 "

A lábak hosszaránya: 4, 1, 2, 3.

♂ Kicsiny, karesú, hosszúlábú, kissé lelapított előtesttel. Színezete talál a nőstényével. A tapogató tetemesen bunkósodott; száríze a térdiznél rövidebb, vastagodott, felső szeléből egy vörösbarna, fénylő, széles és lapos nyújtványt bocsát, mely a pikkelytő domborúságához alkalmazkodva, oldalt — kifelé irányul, a végén elkerékített, alsó oldalán egy felhajló kis csücsba kifutó; a nemzőszerj jól kidagadó, sárgás gyűjtőből áll, melynek külső oldalán egy kigyózó, barnás esik látható, felső végén pedig egy sötét-vörösbarna, rövid, kissé csavart es görbe, hegyes köröm látható.

Mértékek, ♂: Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2·2	»
I lábpár	9	»
IV »	9	»

Faunánk jellegére nézve a legkiválóbb alakok közé tartozik, a mennyiben t. i. eddig csak a Sahárától, Görögországból és a legújabb időben Del-Tirolból (Merán) lett ismeretes.

Ismerem Orsováról és Baziásról; mindkét helyen mint nyári alak leginkább verőfényes helyeken, lehullott levelek és növényzárak között tartózkodik. Rendkívül gyors alak, mely bajosan fogható, mert színe és gyorsasága egyiránt előnyére szolgálnak a gyors eltűnésnek.

SPEC. 13. FAJ. GNAPHOSA MONTANA. (L. K.). HEGYI MARÓPÓK. BERG R.

(montana = hegyi; a tartózkodásról.)

Syn. 1866. *Pythonissa montana* L. KOCH «Die Arachn. Fam. d. Drassiden»

Vide: THORELL «Remarks» p. 188, 190.

♀ Előteste sötét vörösbarna, fekete szegélyvonallal; a szemek táján feketebarna, a fej rész közepén egy, a beígtatás táján két fekete folt, végteste fekete alapon sárgabarna pikkelyszőrökkel fedett; a lábak sötét vörösbarnák, a czombokon világosabb folttal.

Jellegei: Az alsó szemsor szemei egyenlők; a fej mell párkányos szélekkel; az előláb párok szárain, alul, egy tüsképár; a harmadik lábpár szára tüskés. Hat fonó; az alsó pár a leghosszabb. A két előláb párvégzeim talpkéfe.

Mértékek: ♀ Fejmell	6	$\frac{m}{m}$
I lábpár	12·5	»
IV »	14·5	»

♂ Ismeretlen.

E pókot Dr. Koch L. i. h. a bajor havasokból s a frank Júrától ismertette. Dr. Zimmermann (Limburg) a magyar Tatrától kapta s Dr. Koch által meghatározattatta. Példányt nem láttam.

SPEC. 14. FAJ. GNAPHOSA NOCTURNA. (LIN.). ÉJJELI M. NACHT R.

(nocturna = éjjeli, éjjeljáró; az életmódról.)

Syn. 1758. *Aranca nocturna* LINNÉ «Syst. Nat.» Ed. X, p. 621.

Vide: THORELL «Remarks» p. 199 et 567.

♀ Fekete. Előteste aranysárgás, selymesen fénylő, ágas pikkelyekkel borított. Végteste felületének elején egy aranysárgás félhold, közepe táján és a test vége felé egy egy pár aranysárgás folt¹; a has aranysárgás, feketével elegyes. Lábai vörösbarnák, néha világosabb csipőkkel és végekkel. Kis alak, melyet az adott jellegek is már eléggé ismertetnek.

A fej mell csucososan-szivalakú, pikkelyfedezete között gyéren álló fekete szőrökkel. A mellvért szív-alakú, vörös-barna, néha világosodó, szőrös. A rágók rövidek, világos vörösbarnák, az első lábpár czombjára

¹ LINNÉ az *Aranca nocturna*-ról azt mondja: «abdomine nigro punctis duobus albis basi lunula alba» a mi ellentétben van a fennemlített „*négy*“ ponttal. MENGE (Preussische Spinnen p. 314 és 317, Pl. 56, táb. 181 és 182) kimutatja, hogy a *Gnaphosa nocturna* LINNÉ nem csak a két pont hanem egyebek által is különbözik a négy pontos alaktól, mely szerinte azonos a *Pythonissa maculata* C. KOCH (Die Arachniden VI, p. 61 fig. 474, 475) alakjával. Megjegyezem tehát hogy az általam tárgyalt négy pontos alakot THORELL auctoritására támaszkodva nevezem *Gnaph. nocturna* LINNÉ, amennyival is inkább, mert példányom THORELL tanár revisiójában részesült s a MENGE munkálata akkor már ki volt adva; a vitás kérdés eldöntése nem tartozik reám.

nál sokkal vékonyabbak és ugyan e lábpár első végizenel rövidebbek. Az állkapcsok barnasvörösek elmosódva világosabb végekkel, a nyelvalakú, hasasan-széles alajk felett egészen összehajlók. A tapogatók vörösbarnák, czombjuk kissé világosodó, minden ízén gyéren álló, hosszú szőrözettel; a végiz vékonyodó, csúcsos, valamivel rövidebb mint a térd és a szár együttve. A lábak czomb és szárreszőkben erősek, végig hosszú szőrökkel ellátottak, erős fegyverzetűek; az első lábpár szára, alul, három pár tüskével, másodvégize negy tüskével; a második pár hasonlóképen. A vegtest rendszeren kissé lelapított, majdnem párhuzamos oldalakkal (terhes állapotban hengerded), a fennt jelzett rajzzal; a fonók hengerdedek, feketések, a felső pár nem hosszabb az alsónál; de, domborodáson állva, az alsó felett kiáll.

Mind a két szemsor majdnem egyenes s a homlok szeletől oly távolságra, mely a két szemsor magasságánál alig csekélyebb; az alsó sor alig észrevehetőleg behajló, középszemei kisebbek, valamennyi szeme egyenlő távolságra, mely egy kisebb szem átmérőnél csekélyebb; a hátsó sor majdnem egyenes, középszemei valamivel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; a két sor középsői közötti távolság alig csekélyebb annál a mely a két sor oldalszemei között létezik.

A zár egy vörösbarna, majdnem kerek térese, közepén egy kerek kivájjással, mely oldalról két sötétebb () szerű lemez közé foglaltatik.

Mértékek: ♀	Törzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
	Fejmell	2.5 "
	I lábpár	5 "
	IV "	6.8 "

♂ Kisebb karcsúbb. Színezete a nőstényével megegyezik. Tapogatója vaskos, eléggé bunkós; czombresze semmi nyujtványnyal vagy foggal, térd és szárize igen rövidek, az utóbbi hosszú, elálló sertekkel; pikkelye kanálalakú, sötétbarna, sárgás szőrözettel; nemzőszerve egy módosan kidagadó, előre nyitott gyűjtő, oldalról tekintve a pikkely csúcsa alatt egy le és kissé hátrafelé irányozott rövid és gyenge, ujjalakú nyujtvány látható.

Mertekek: ♂	Törzs	5 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	1.8 "
	(Példányom lábai esonkák.)	

Rendkívül gyors és nehezen fogható nyári alak, mely különösen a verőfényen heverő fatönkők kerge alatt szeret tartózkodni. Pikkelyzete igen könnyen leválik és sertetlen állapotban ritkán kapható. Lencse alakú peteburka 6 $\frac{m}{m}$ átmérő mellett hófehér.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról és Nagy-Szebenből (Sill V. gyűjteményében); magyar részekből: Pancsováról és Orsováról. Az utóbbi helyről Dr. Koch L. is ismertette.

SPEC. 15. FAJ. GNAPHOSA SCHUSZTERI. N. SP. SCHUSZTER M. SCHUSZTER R.

(SCHUSZTER KÁROLY JELES GYŰJTŐ TISZTELETÉRE.)

(VIII. tábla, 172, a szemállás, b rágó, c ♀ zárja, d ♂ tapogató oldalról, e ugyanannak nemzőszerve alólól, f mérték.)

♀ Előteste tiszta fekete, sárgásfehér, atlaszfényű borítékkal, mely ágaspikkelyekből áll; a vegtest fekete, sárgással elegyes, elején egy félholdalakú folttal, a második ingödörpár táján két pettytel, a fonók felett ismét két pettytel, — a felhold és a pettyek sárgásfehérek, atlaszfényűek. A lábak czombjai barnásfeketék, a többi iz élénksárga. A rágók becsapó részének belső felén a fogacsolt lemez helyett egy vaskos, tompa, dudorszerű fog.

A fejmell szivalakú, fejeresze tetemesen keskenyedve-csúcsosodott. A mellvert csúcsosan tojásdad, szurokbarna, kevéssé szőrös. A rágók barnák, simán-fényesek, oldalról tekintve körtealakúak, tövükkel térszerűen kiállók, gyéren álló, gyenge szőrözettel. Az állkapcsok szennyes barnássárgák, szélesek, egymásfelé hajlók, benyomottak, külső szeleiken egy könyökszerű sarokkal ellátottak; az alajk nyelvalakú, eléggé

szeles, az állkapcsok hosszának két harmadreszet alig éri el. A lábak karesú, hosszúk, ezombreszökben erősödöttek; az első pár szára kissé füstös, alul három pár ho szú, gyenge tüskével, végíze sárga, a másodvégizen, alul, a legvégén egy finom tüsképár; a második lábpáron hasonlókepen; a két hátsó lábpár szárán és másodvégizen alul és oldalt néhány karesú tüske. A végtest hosszúkás, kissé lapított. Az alsó szemsor igen módosan behajló, oldalszemei nagyobbak, a hátsó sor egyenes, középszemei hosszúkások, hosszabb tengelyökkel harántfekvők; a két sor oldalszemei közötti távolság kevéssel nagyobb annál, a mely az alsó és hátsó középsők között letezik.

A zár egy igen élesszelű, közel felkör alakú kivajás, melybe a nyeleske felől egy osztó lemez mélyen benyomul; az osztó lemez a csúcsa fele kitágult, elkerekített.

Mértékek, ♀ : Törzs	5·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2 »
I lábpár	5·7 »
II » 	4·8 »
III » 	4·9 »
IV » 	7·4 »

♂ Kisebb, sokkal karesúbb, a végtest foltjai igen terjedelmesek. Tapogatója sötét színű, eléggé vaskos; térdize vastagságánál kevéssel hosszabb, száríze a térdnél rövidebb; hosszú, elálló szőrökkel; pikkelye kanálalakú, szőrös, külső oldaláról tekintve a pikkely csúcsa alól egy kis dudor áll ki, mely, alúlról tekintve, a sima, világos gyűjtő csavaros nyujtványa végének bizonyul.

Mértékek, ♂ : Törzs	4·3 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2 »
I lábpár	5·5 »
II » 	4·8 »
III » 	4·6 »
IV » 	6·5 »

Néhány példányát e szép póknak Orsován gyűjtöttem. Juniusban ivarretett. Szárazon fekvő köhalmazokban tartózkodik; e pókok roppant sebes futással menekülnek, úgy, hogy sértetlen példányok szerzése igen bajos. Legközelebbi rokona a *G. maculata* (Lin.). Az itt leirt fajt Dr. Koch L. is ujnak ismerte fel.

GEN. ? NEM. THYSA. KEMPELEN.

Thysa = bachansnók; a pénzére mint lelhelyre ezélez.)

Syn. 1867. KEMPELEN «Verh. d. zool.-bot. Ges. in Wien» p. 607.

Vide: THORELL «On Europ. Sp.» p. 151.

=*Gnaphosa* (LATREILLE).

Az 1867-dik év óta e hat szemű nem, es illetőleg *Thysa pythionissaeformis* KEMP. nevű faj, sorra járja a rendszerező araneologiai irodalmat, úgy azonban, hogy minden ovatosabb író, a hatszeműség daczára is, kisebb nagyobb mertekben kétséget táplált jogosultsága iránt. Így tett THORELL i. h., így BERTKAU s mások is.

KEMPELEN-nek i. h. megjelent, nem, epen szabatos leírását olvasva s a hozzá mellekelt ábrákat tanulmányozva, mindenkinek felőllik a «*Gnaphosa*» jelleg; de a végleges eldöntés megis lehetetlenne van teve, mert KEMPELEN leírása nem emlékezik meg arról: vajjon a rágó becsapórésén fog, vagy fogacsolt lemez áll-e? a fej mell széle karimás-e? stb. Már pedig e jellegek ismerete igen lényeges volt volna a hatszeműség értékének megállapítására is.

Ezelőtt három évvel fölkerestem KEMPELEN urat a végett, hogy a kétségeket eloszlassam; annyival is inkább, mert az egyetlen példány, melyre a nem es faj alapittatott, Egerből származott s így reám

nézve fokozott érdekekkel bírt. Eredmény nem volt, mert a tulajdonos nagy beesben tartotta az «unicumot»-feltette a szorosabb megvizsgálás veletlenségeitől.

Nagy utazásom közben, melyet a pókfauna érdekeiben tettem, csupan e pók miatt kerestem föl Eger városát. Kipuhatóltam, hogy a pók a jelenleg u. n. Skopetz hazból került; e háznak pinczejét s minden képzelhető helyiségét a legbehatóbb kutatásnak vettem alá; eredmény nem volt. Átkutattam néhány más pinczét, kőrákásokat, kerteket; mind hiába. S mint hogy tíz év óta senkisésem talált egy második példányt, másfelől tapasztalásból tudtam, hogy a szemesoportok eltorzulása a pókoknál előfordul; mindinkább azt a meggyőződést kezdtem táplálni, hogy az egész *Thysa* valamelyik *Gnaphosa* fajnak az eltorzulása.

KEMPELEN úr ez évben elhalálozván, a pókokat a beesi udvari Muzeuumnak hagyományozta, e Muzzeum öre, t. barátom KOELBEL Károly úr pedig oly szeretetreméltó volt, hogy a legbehatóbb megvizsgálás végett rendelkezésemre bocsátotta.

A vizsgálat a következő diagnosist szolgáltatta:

A rágók beesapórésének belső szélén egy széles, finoman fogacsolt lemez, mely teljesen egyezik a Gnaphosa lucifuga (Walek.) illető lemezével. E jegy szerint a nem: Gnaphosa.

A fej mell széle szélesen karimás, hosszabb mint a negyedik lábpár számára és térde együttvére, fejrésze láthatólag elválasztott. Rágói oly hosszúk mint az első lábpár térde, oly castagok, mint e lábpár czombja, tövükkel a homlok előtt kidagadók. A negyedik lábpár másodvégje hosszabb e láb szánánál. A legalsóbb fonópár a leg hosszabb és legvastagabb. A hátsó szemsor erősen kihajló, e sor oldalszemci a középsőtől körülbelül oly távolságra mint az alsó középsőtől. A zár teljesen egyezik a Dr. Koch L. által a „Fam. der Drass.“ I. tábláján 5 alatt lerajzolt változattal. E jegyek alapján az állat nem más mint Gnaphosa lucifuga (Walek.).

A szemek egészben vére kevésbé kifejlettek, laposak, mely körülmény maga is a szemesoport monstruosus voltára vall rá.

A példány rosz conserválás következtében rosz állapotban van s szőrözete, a lábak fegyverzete teljesen elenyészett.

FAM. 4. CSALÁD. DYSDEROIDAE. FOJTÓK. MORDSPINNEN.

ὀπίσθηρος = nehezen legyőzhető; a túmadás hevesességéről.

GEN. 1. NEM. SEGESTRIA. LATR.

(segestre = durva takaró; a szövetre vonatkozik.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d' Hist. Nat.» XXIV, p. 134.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 154.

Hat szem; az alsó sor négy, a hátsó két szemből áll; csak az alsó sor szemci sorakozottak. Az állkapcsok hosszúk, egyenesek, majdnem párhuzamosak. Két bordás es egy sánja köröm; a bordáskörömök fesűalakúak, szélesek, kampójuk kinyuló, erős, mögötte a hosszú bordak sűrűn sorakoznak. A sánjaköröm hirtelen lehajló, mögötte egy rövidke borda (II. köt. V tábla 119 b.), Karesű alak, hengerded végtesttel.

SPEC. 1 FAJ. SEGESTRIA SENOCULATA. (LAK.). HATSZEMŰ. DARÓCZPÓK. SECHSÄUGIGE LÖBENSPI.

(senoculata=hatszemű; a szemek számáról.)

Syn. 1758. *Aranca senoculata* LINNÉ «Syst. Nat. Ed.» X. 1, p. 622.

Vide: THORELL «Remarks» p. 152.

♀ Elötteste vörösbarna, végteste szürkéssárga; felületén, egész hosszában egy barna, széles es mind a két szélén csipkézett hosszávval; oldalai es hasfele barnán pontozottak.

Fejmelle, felülről tekintve, majdnem párhuzamos, mellrészében csak módosan tágult, — oldalról

tekintve, a fejrész a legmagasabb s ettől a nyelecskéig a hátvonal lankásan, kissé ívesen igyekszik hátrafelé; a fejrész valamivel sötétebb a mellrésznél; az egész megfekvő finom szőrökkel oly módon borított, hogy az alapszín kilátszik. A mellvért körded, szélein a csipők fekvésének megfelelő tetemes behorpasztásokkal, — sárgásbarna. A rágók fényesek, sötét feketebarnák, hengerdedek, az első lábpár czombjánál vastagabbak, kétszer oly hosszúk mint ugyane lábpár elsővégize, oldalról tekintve térszerűen kiállók és kissé előre irányzottak; végig gyéren álló hosszú sertékkal. Az állkapcsok hosszúk, keskenyek, közepök táján kissé karsú, végök kifelé elkerékített, befelé részöntösen elvágott; az alajk hosszú, keskeny, párhuzamos, elől ívesen elmetszett s az állkapcsok hossza két harmadrészenek felel meg; az állkapcsok és az alajk vörösbarnák. A tapogató vörössesárga; száríze alig hosszabb a térdíznél, s mind a kettő együttvéve oly hosszú mint a végíz. A lábak vörössesárgák, végeik valamivel sötétebbek s a szárazon és másodvégizeken rendetlen, sötétebb foltok is láthatók; az első pár a többinél erősebb, szárán, alúl, négy öt pár erős tüske s oldalán is tüskék állanak; a második lábpár hasonlóképen; a harmadik és negyedik lábpár gyengébb és gyéreb fegyverzettel. A végtest hosszúkás, hengerded, elől hátúl elkerékített, felületén a fennérintett rajzzal; hasfelén a barna foltok tömörülnek és a légzőrés és fonók között egy párhuzamos foltszalagot alkotnak. A légzőrés két oldalán álló mellékres párok (I. köt., I. tábl., 15, *l*, *m*), hosszúkás forradásokhoz hasonlítva s a hasbőr alapszínével birva, kevésbé feltűnők. A fonók rövidek, vörössesárgák.

Valamennyi szem módosan opalizáló (éjjeli); az alsó sor négy szemből áll, középsői közelebb állanak egymáshoz mint az oldalszemekhez, a sor behajló; a hátsó sor két szemből áll s e két szem az alsó sornak megfelelő oldalszemével egy közös emelkedésen elhelyezett, úgy, hogy az alsó sor oldalszeme oldalt-előre a hátsó oldalt-hátra tekint: az alsó sor szemei a homlok szélétől szemátmérőnyire.

A zár nem chitines, hanem egyszerű bőrös tércse; alakja szerint négyszögletes, színe szerint barna.

Mértékek: ♀	Törzs	10 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	3·2 »
	I lábpár	9·5 »
	IV »	8·4 »
	II »	9·2 »

A lábak hosszaránya tehát: 1, 2, 4, 3.

♂ Előttem ismeretlen; az ivaréretlenek színre nézve megegyeznek a nősténnyel.

Csak a hegységből ismerem, hol a bükk tenyészvonalát is meghaladja, de a fenyőöveknek csak az alját tartja; a törpefenyő övéből nem ismerem. Leginkább az elálló kérget és néha a köveket választja tanyájául hol sokszor igen szűk helyiségben fehér, selymes burkot sző, a melyben tartózkodik, s a melyben petéit is őrzi. A mondottakhoz hasonló helyiségekben nem ritka. Ismerem, erdélyi részekből: a Mezőhavas (Hargita), Nagy Hagymás (Csiki havasok) fenyőövéből; továbbá Nagy Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemények); magyar részekből: Mehádiáról (Damoclet esücsa), Alsó-Hámor (Borsod «Hollós» fenyves) és Selmezbányáról (Klingertarna köhalmai).

GEN. 2. NEM. DYSDERA. LATR.

(vide: Dysderoidae).

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Diet. d' Hist. Nat.» XXIV. p. 134 (ad part).

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 157.

Hat szem, inkább felkörbe mint sorokba állítva; az alsó két szem a többinél nagyobb és kisebb nagyobb távolságra egymástól; a hátsó négy szem erősen behajló sorban. A rágók előre irányzottak, erős, hosszú csipőkörömmel fegyverzettek. Csak két bordás köröm a lábvégeken; a sarlóalakú, keskeny, hosszú, karsú kampó mögött rövid bordák sorakoznak. (II. köt. V. t. 120, *c*). Karsú, hengerded végtestű, élénk-színű alakok, melyek kövek és kérgek alatt tanyáznak. A nőstények petéiket hólyagszerű burkokban elrejtve őrzik.

SPEC. 1. FAJ. DYSDERA CAMBRIDGEII. THOR. CAMBRIDGE FOJTÓPÓKJA. CAMBRIDGES WURGSP.

(O. P. Cambridge híres angol Araneologus tiszteletére.)

Syn. 1873. *Dysdera Cambridgei* THORELL «Remarks» p. 465.

♀ Előteste szép sötétvörösbarna. Végteste sárgás testszínű. Lábai elenken téglavörösek. Rágói szép vörösbarnák, karesúk, előre irányzottak.

A fejmell fejérsze felemelt, elől ívesen elvágott, elég széles; mellrésze szélesedő; oldalról tekintve, a hátvonal ívesen és egyszersmind lankásan bocsátkozik le a nyelecskére. Felülete a fejmellnek pontozva ránczolt; a hátsó szemek mögött egy sekely barázda kezdődik, mely a mellrész közepe táján kissé bemélyed s azon túl is tart. A mellvert világosabb vörösbarna, szélesen tojásdad, szelein a csipők beigtatásának megfelelő behorpasztásokkal. A rágók részintősen előreállók, a fejmellnél rövidebbek, oly hosszúk, mint az első lábpár másodvégize, akár felülről, akár oldalról tekintve karesú-kúp alakúak, végeikkel kissé szétállók, igen gyér szőrözettel és meglehetősen durva harántránczokkal; csipőkörmük áttetszően vörös, könnyedén hajlott, tühegyes s a rágótónál alig rövidebb. Az állkapcsok elénken barnászvörösek, tövük kivastagodott s a tapogató beigtatása szabadon látható, az állkapocs hosszának majdnem közepére esik; végök keskeny és befelé resintősen elvágott; az alajk hasonló színű, hosszú, keskeny, a vege elmetszett; töve szélesebb a végénél. A tapogató elénk világos-téglavörös, izei jól elválasztottak; szára nem hosszabb a térdnél, végize felületen tömött, rövid szőrözettel s egészben valamivel rövidebb mint a terd és szár együttvéve. A lábak kissé hosszúk, elég erősek, végök felé alig vékonyodók, igen elénken téglavörösek, izeik jól elkülönítettek; az első végizek igen rövidek s alig egy harmadát teszik a másodvégizeknek; az első két lábpár módosan szőrös, fegyvertelen, a két hátsó pár szárán, alul a végén, egy-egy tüske-pár, a másodvégizeken néhány apró tüske. A végtest keskeny, hengerded, elől hátul elkerekített, felül és alul egyszínű, meglehetősen megfekvően szőrös. A stigmapárok (I. köt. I. tábla 15, *l, m*) vöröskeretűek, szembetűnők.

A szemcsoport egészben patkóalakú, magasságánál szélesebb, előre felé nyitott; a két hátsó közep szem a legkisebb s majdnem érintkezik, a közép és oldalszemek között egy kis köz s ez oldalszemek az alsó szemekkel ismét majdnem érintkeznek; az alsó szemek a legnagyobbak, távolságuk egymástól átmérőjüknek megfelel s ily távolságra vannak a homlok szeletől is.

A zár bőrs, szerű vörösbarna behomályosítással.

Mértékek, ♀ : Törzs	7·6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·8 »
I lábpár	9 »
II »	8·8 »

A lábak hosszaránya: 1, 2, 4, 3.

A rágók hossza (a törzsbe nincsen beleertve) a töé	2 $\frac{m}{m}$
a körömé	1·9 »

♂ Kisebb, karesúbb, alakra és színezetre nézve a nősténynyel azonos. Tapogatója elénk téglavörös; szárize hosszabb a térdnél; a végét nem pikkely, hanem végiz képezi, a melyhez a nemzőszerv függelékviszonyban áll; a függelék igen rövid, vékony nyelecske által függ össze e végizzel s annak alsó fele közepere van alkalmazva; e függelék töve vastagabb s az egész kétszer hosszabb a végiznél; a függelék vörössárga, töve hengerded és egy sötétebb harántesikkal diszített, e vastagabb rész felehosszát teszi az egész függeléknek s végződése táján kissé púpos, a púp mellett egy sötétvörös-fekete rövid körmöcskével fegyverzett; alsó fele kissé előre irányul, csörszerűen nyújtott, a tőnél vékonyabb lemez, melynek vége kissé felgyürt, s egy hosszbordája vörösfekete.

Mértékek, ♂ : Törzs	7·4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·4 »
I lábpár	8·8 »
Rágó	1·5 »

E csinos faj nem epen gyakori; néha kéreg, néha kövek alatt találtam, mindig egy selymes burokba rejtve es nyugodva.

Ismerem: Báziasról (kövek alatt), Orsováról, az Alsó-Hámorból (Hollós fenyvese, kéreg alatt); a magyar nemz. muzeumban egy-egy csonka példány Nagyváradról (Mocsary) es Ungvár vidékéről (Vidra Ferdinand).

SPEC. 2. FAJ. DYSDERA NINII CAN. ET PAV. NINI F. NINIS W.

(Nini olasz vizsgáló tiszteletére.)

Syn. 1871. *Dysdera Nini* CANESTRINI et PAVESI «Catal. Syst.»

♀ Elötteste vörösen fekete. Végteste szép sárgásszürke, elején néha lándzsafoltszerű világosodással. Lábai rendszerint sötét téglavörösek (majdnem vérvörösek), ritkán világos téglavörösek.

A fej mell vaskos; fejeresze szélesedő, mellrésze hátul felkörben elkerekített; a fejresz oldalain igen sekély behorpasztások; az egész felület ritkásan és igen szabályosan pontozott; oldalról tekintve a hátvonal szép lapos ívben emelkedik. A mellvert szélesen körded, ritkásan pontozott, alig domború. A rágók reszúntösen előre irányozottak, aránylag nem epen hosszúk, oly hosszúk mint az első lábpár másodvégize, nem igen fénylök, végök fele vekonyodök, belső élükön sok serteszörökkel, különben barnászörösek; csipökörömük karcsú, hegyes, oly hosszú, mint a rágó töve. Az állkapcsok keskenyek, tövük szabadon kiálló, vastagodott, úgy hogy a tapogató beiktatása szabadon látható, — barnászörösek, végükön világosodök, csúcsokkal a rágó hosszának két harmadrészet elérök. Az alajk, nyelvalakú, tövén nem szélesedett, a végén világosodó, nem szélesebb az állkapocsfél végénél.

A tapogató sötét téglavörös, végize szörös, terde láthatólag vastagodott, végize alig valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

Lábai elég hosszúk és karcsuk, fegyvertelenek. A végtest hossztojásdad, kisse hengeres.

A szemök egy magasságánál szélesebb patkó alakba sorakozottak; az alsó két szem másfél átmerőnyire a homlok szélétől s közel szemátmerőnyire egymástól, a többi szem e kettőtől kezdve sűrűn sorakozott. A szemök összesége egy dombocsán áll, mely a homlok felől láthatólag határolt.

A zár egy bőrös, vörössessárga sima ter, mely a légzörös felett két \sphericalangle szerű benyomást mutat.

Mértékek, ♀ : Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	4.2	»
I lábpár	11.5	»
II » 	10	»
III » 	9	»
IV » 	11.2	»

♂ Kisebb; a harmadik es negyedik lábpár szárán, alul a végén egy tuske (vajjon állandó?). A tapogató térdize kisse daga lt; különben a térd- szár- és végiz meglehetősen egyenlő hosszúságúak; a végiz nincsen pikkelyve átalakítva; a nemzöszerv függelökszerűen alkalmazott, oly hosszú mint a térd és szár együttvéve s egy hossztojásdad, sárga, vöröses-harántesikos, fényes gyűjtöböl áll, mely lefelé fűrészerűen esavart s egy lapos karajt bocsát hátrafele, a karajon alul egy tompa nyujtvány látható, mely egyszer kiszögellik s a melylyel szemközt egy árszerűen hajlott, finom, hegyes tövis látható, mely a tompa nyujtványnyal egyetemben egy rak-ollóra emlékeztet.

Mértékek: ♂ Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3.9	»
I lábpár	10.8	»
II » 	10	»
III » 	7.8	»
IV » 	10.3	»

E fajt, mely eredetileg Olaszországból iratott le, nőstényei után mint tavaszi alakot Mehádiáról (Hercules-fürdő melletti sziklarészek) ismerem. Dr. Koch L. ur. ki alakjaimat felülvizsgálta, azt írja (in litt.), hogy ugyanez az alak Dél-tirolban igen gyakori. A déltiroli példányok fejmillén a pontozás valamivel sűrűbb. A him leírását egy déltiroli példányra alapítottam, melyet Dr. Koch L. szivességének köszönök.

SPEC. 3. FAJ. DYSDERA WESTRINGII. CAMBR. WESTRING F. WESTRINGS W.

(Westring jeles svéd Araneologus tiszteletére.)

Syn. 1872. *Dysdera Westringii* CAMBRIDGE «General list. of the. Spid. of Palest. and Syria. etc.» *Proceed. of the Zool. Soc. of London.*

♂ Az előtest igen tüzes-barnászvörös. A végtest világos szürkés-sárga. Lábai rikítóan teglavörösek. A fejmill hátul tökéletes felkörben elkerekített, fejerésze szélesebb, oldalfelől tetemes behorpasztás által határolt; oldalról tekintve a nyelecsketől lapos ivben emelkedik; egész felülete durván ránczos-szemecses. A mellvért szélesen tojásdad, laposan domboru, kevesbbé durván ránczos-szemecses, világosabb barnászvörös. A rágók előre irányozottak, elég hosszúk s az első lábpár másodvégizenél valamivel rövidebbek, simák, fényesek, finoman és gyéren pontozottak, végök felé karesúk, belső elükön szemközt álló, bő serteszőrőzettel; csipő-körmük karesú, sarlószerűen hajlott, finom hegyű, a rágók tövével rövidebb. Az állkapcsok karesúk, keskenyek, tövük szélesedett, szabadon fekvő, úgy, hogy a tapogatók beígtatása egészen szabadon látható; végökkel a rágók hosszának felét bőven elerik s mint az alajk is élénken barnászvörösek. Az alajk nyelvalaku, tövével az állkapcsok végénél szélesebb, legnagyobb szélességénél sokkal hosszabb s az állkapcsok hosszának $\frac{2}{3}$ -dát bőven eléri. A lábak hosszúk és karesúk, a bordás körmök alatti szőrecesetek feketék; a két első pár fegyvertelen; a harmadik pár szárán felül egy — külső oldalán két — alul hat tüske, az utóbbiak közül csak a végen álló párosan elhelyezett; e szám úgy látszik a maximum, s az elhelyezés egyazon példány ugyanazon lábpár felein nem egyforma, csak az alsó végen álló pár állandó; másodvégizen szintén néhány tüske; a negyedik lábpár fegyverzete hasonlít a harmadik páréhoz.

A has karesú, kissé hengeres, a fejmillnél keskenyebb és emel alig hosszabb.

A szemek egy, magasságánál valamivel szélesebb patkóalakba sorakozottak, nagyságra nevezve nem igen különbözök; a két alsó körülbelül átmérőnyire a homlok szelétől s valamivel kevesebbre, mint átmérőnyire egymástól, kerek alakúak; a többi szem kissé tojásdad; a hátsó középsők érintkeznek s szomszédjaiktól oly távolságra esnek, a mekkora a távolság ezek s az alsó két szem között.

A tapogató berendezése legjobb jellege a fajnak. A tapogató egészben véve hosszú, karesú; szára a térdnél valamivel hosszabb és vékonyabb; végíze nincs pikkelylc átalakítva s a szár hosszúságának körülbelül $\frac{2}{3}$ -ad részét teszi; a végizre függlekszerűen akasztott nemzőszyer hosszú, nem rövidebb mint a térd és szár együttvéve; külső oldaláról tekintve egy halvány-sárgászvörös, fényes gömbbel indul, e gömb egy közel hengeres, sárgásfehér darabbal folytatódik, mely a végen kettéfé, szárnyyszerűen, laposan mintegy kinyílik, a belső oldalról tekintve pedig az előrenéző lapítás tövéből egy finom, árszerű sertét bocsát.

Mertekek: ♂ Torzs	10 m_m ebből
fejmill	5 "
rágó (külön, a két kozlott	
mertékből kifogva)	2 "
I lábpár	12 "
II "	11 "
III "	9 "
IV "	12 "

♀ Elöttem ismeretlen.

E jeles fajnak egyetlen példányát Dr. Horváth Geza t. barátomnak köszönöm, ki azt a Rákoson gyűjté (julius). Eddig csak Syriából volt ismertette.

THORFELL tr (in litt.) a fajt felismeré s azonosnak sejté a Dysdera Kollari Dobl. fujjal; e feltevesnek azonban Dr. L. KOCH (in litt.) ellentmond s különösen kiemeli, hogy a D. Kollari Dobl. rágóinak felületen egy éles párkány vonúl végig.

SPEC. 4. FAJ. DYSDERA LONGITARSIS. DOBLIKA. LÁBAS F. FÜSSIGE W.

(longitarsis = hosszú lábfej; a szervezetről.)

Syn. 1853. *Dysdera longitarsis* DOBLIKA «Beitr. zur Monogr. des Sp. Geschl. Dysdera.» Verhandl. der kk. zool. Ges. Wien

♀ Előteste sötét-vörösfekete. Végteste világosszürke, felületének elejen rendesen egy feheres, elmosódó, rövid közepvonással; a fonók közvetlen környeke szintén világosodó. Lábai sötétes téglavörösek. Rágói az előtestéhez hasonló színezet mellett hosszúk es előre irányzottak.

A fejmell fejerésze szélesedő, elől ívesen elvágott; mellrésze módosan szélesedő és eléggé domború, ugy, hogy a hátvonal, oldalról tekintve, a nyelecske fele kissé lecsapott; a középbarázda csak közvetlenül a hátsó szemek mögött feltünő, azontul inkább pontozott, mint melyített; a felület gyéren és durván pontozva-ránczolt. A mellvert barnászvörös, körded, szélein a csipők állásának megfelelő horpadásokkal. A rágók vörösbarnak, előre irányzottak, tövüknél hengerdedek, végükön kúposak; haránt ránczosok; széjjel állók; csipőkörmük erős, könnyedhajlásu, tövüknél valamivel hosszabb, sötétvörös. Az állkapcsok élénken barnavörösek, tövük igen szélesedő, végök elég széles ki- és befelé rézsütösen elmetstett; a tapogató beigtatása szabadon látható s az állkapocs hossza felére esik; az alajk az állkapocsfel végénél szélesebb, párhuzamos, elől elmetstett. A tapogató sötétes téglavörös, szára nem hosszabb a térdnél, végize felül tömötten szőrös és sokkal rövidebb, mint a térd és szár együttveve. A lábak sötétes téglavörösek, végökefelé csak kevésbé vékonyodók, finoman szőrösek; a két első pár fegyvertelen; a két hátsó pár szárán alúl a végén két-két tüske; a negyedik pár másodvégizen szintén néhány tüske.

A végtest tojásdad-hengerded (terhes példányoknál hengerded, vastag), hasfele rendesen sárgászürke; a stigmák vöröses kerettel, és szőrökkel körítve (I. köt. I. t. 15. l. m.); szembetünök.

A patkóalakba állított hat szem közzül, a négy hátsó egyenlő nagyságú; a két alsó valamivel nagyobb; a szemek egymástól egyenlő távolságra, mely igen csekély; a két alsó szem közötti tér egy alsószem átmérőnyi.

A zár egy hártyas, sárgászvörös, sima terese, közepen egy kis, foltszerű behomályosítással.

Mértékek: ♀ Törzs	9	m_m ebből
fejmell	4	"
I lábpár	10	"
II "	9	"
rágo	2.4	"
körme	2.7	"

(Terhes állapotban a törzs néha 12 m_m .)

♂ Karesübb (nehá alig, nehá sokkal kisebb), végteste sötétebb szürke; lábai vörvörösek; fejmelle hosszabb, úgy rágói is, melyek láthatólag () szerűen egymásfele hajlók, a fejmell, mellvert és a rágók igen durván pontozva-ripacsosok. A tapogató vörvöröses; szár, térd és a nemzörést viselő végize, mely nincsen pikkelylyé alakítva, majdnem egyenlő hosszúságúak; a függelökes nemzörszerv egy és egy félszer oly hosszú, mint a végiz, töve nyujtott tojásdad, sárgás, rajznelküli; végén semmi körömmel, nyujtványa lemezszerű, csavart, (mint az eke fordítója) s a legvégén egy kis villácskát visel, mely előre irányúl.

Mértékek : ♂ Törzs (nagyobb)	9	$\frac{m}{mm}$
" (kisebb)	7	"
fej mell (nagyobb)	4	"
rágó "	3	"
I lábpár "	11	"
II " "	10.5	"

Határozottan déli alak, melyet mint nyári alakot Orsováról és Meladiáról ismerek, hol burkaiba rejtözve ritkán fordul elő; leginkább a kövek alján tartózkodik.

GEN. 3. NEM HARPACTES. TEMPL.

(ἀροπαζτής = rabló; a ragadozó életmódról.)

Syn. 1834. TEMPLETON «On the Spid. of the Gen. Dysdera» p. 401.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 157.

Hat, inkább körbe, mint sorokba állított szem.

A rágók függőlegesek; csipőkörmük rövid. Két bordás és egy sánjaköröm; a bordáskörmök inkább sarló, mint fésűalakúak; a hosszú, erős kampó mögött közepes hosszúságú, egyenes bordák sűrűn sorakoznak (II. köt. V. t. 121. c.), a sánjakörmön semmi borda. Karesú, hengerded végtestű alakok, melyek életmód szerint a Dysdera-nem alakjaival sokban megegyeznek.

SPEC. 1. FAJ. HARPACTES RUBICUNDUS. (C. K.). VÖRÖS RABLÓPÓK. ROTHE RAUBSPINNE.

(rubicundus = vöröslő; az előtest színéről.)

Syn. 1839. *Dysdera rubicunda* C. KOCH «Die Arachniden» V. p. 79.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 468. (sub *Dysd. rubicunda*).

(IX. tábla, 199 ♂ nagyítva, 200 mellvért és szájszervek aljáról *r* rágók, *l, m* állkapcsok, *c* csipők, 201 karomrendszer, 202 fej előlről.)

♀ Előteste vörösbarma, néha szemnyes-sárgászöld. Végteste szürkés-testszín. Lábai vörösesek, néha vörössárgák; valamennyi czomb felületének végén tüskés. A rágók majdnem tökéletesen függőlegesek.

Fejmelle domború; fejrsze szűkülő, oldalról tekintve a hátvonal íves; a hátrés kivehető; a fej elválasztását is két csekély csatorna jelöli. A mellvért rendes-körded, szélein a csipők fekvésének megfelelő horpadásokkal, barnászöld. A rágók élénken-vörösbarnák, fénylők, harántránczosak, az első lábpár másodvégizének kétharmadával egyenlő hosszúságúak; körmük vaskos, rövid, tövük egy harmadával alig felérő. Az állkapcsok karesú és egyenesek; tövük módosan vastagodott; a tapogató beigtatása szabadon látható s az állkapcsok hosszának alsó felén történik; az alajk keskeny, párhuzamos, egy állkapocsfél végénél nem szélesebb, elől ívesen elvágott, az állkapcsok hosszának két harmadát alig éri el. A tapogató karesú, vöröses vagy sárgászöld; térd és szárize egyenlően hosszú, végize rövidebb, mint e kettő együttvéve. A lábak hosszúak, végük felé kissé vékonyodók; az első pár czombja felületén, a vége előtt, kissé vastagodott, kihajló s e púpon néhány (5) tövis áll együtt; a második lábpár hasonló helyen 3—4 tövis; a harmadik lábpár czombja felületén, a negyedik páron a felület töve felé néhány tövis; az első és második páron a száraz és végek fegyvertelenek; a többi pároknál gyéren tüskések; az elsődvégizek igen rövidek; az első páré alig egy ötöde a másodvégiznek.

A végtest karesú, hengeres; hasfelen a negy stigma vörös keretben, szőrökkel körülvéve; szembe-tűnő. A hat szem patkóalakba sorakozott; a patkó magasságánál alig valamivel szélesebb; a hátsó négy

szem egyenlő, az alsó kettő valamivel nagyobb s oly távolságra egymástól, mely egy (alsó) szem átmérője felének megfelel; az alsó szemek a homlok széletől alig szemátmérőnyi távolságra.

A zár hártvás, minden kitüntetés nélküli.

Mertekek: ♀ Törzs	11	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	4	»
I lábpár	11·8	»
II »	10·8	»
IV »	11·8	»

A lábak hosszaránya tehát: I = 4, 2, 3.

♂ Karesűbb, hosszabb lábú; lábfegyverzete erősebb. Fejmelle szélesebbre fejlett s a fej jobban elválasztott. Tapogatója hosszú, sárgászörös; végíze nincsen pikkelyle átalakítva s oly hosszú, mint a térdiz; a száríz valamivel hosszabb. A nemzőrész függelékes; igen rövid nyelecskén, körtvealakú, fényes, sima egyszínűen sárgás, csücsü egy kis, karimás nyílással, melyből egy hajlott vörösbarna körmöcske áll ki s egy másik világosabb körmöcskével, mely a nyílás széléből indul fogóformán () összehajlik (lásd I. köt. I. t. 7, x).

Mertekek: ♂ Törzs	9	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	4·5	»
I lábpár	15·5	»

(Néha nagyobb is.)

Nálunk a Dysderoidák legközönségesebb alakja, mely mint nyári és őszi alak nem ritkán lakott helyeken is található, mint kűszöbök, kövek, téglák alatt, elálló vakolatrésekben stb.; de az erdőkben is lehullott lomb alatt és kérgek mögött el, hol a nőstények egy selymes burokba beszöve őrzik petéiket. Merész támadó, mely a legerősebb hangyafélékkel (*Campanotus ligniperdus*) is könnyedén elbánik.

Mint két bordás és egy sánja körömmel ellátott alak *Harpactesnek* általam ismertetett fel; eddig sok tévedésre szolgáltatott okot.

Ismerem erdélyi részekből: Tordáról, Szász-Vesszősről, Kolozsvárról, Oláh-Fenesről, Mező-Záhról, Gyekéből, Görgény-Szt.-Imréről, Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemények); magyar részekből: Doroszlóról, Tokajból, S.-A.-Ujhelyről, Alsó-Hámorból, Egerből, Selmeczbányáról, B.-Füredről, Budáról (Muz. gy. Pável), Mehádiáról (Muz. gy. Frivaldszky János).

SPEC. 2. FAJ. *HARPACTES SAEVUS*. N. SP. DÜHÖS R. WILDE R.

(*saevus* = dühös; az életmódról.)

(VIII. tábla, 174, *a* szemállás, *b* karomrendszer, *c* ♂ tapogatója oldalról, *d* mérték.)

♀ Előteste füstbarna vöröses lehelettel; lábai vörössárgák; végteste szürke (kocsonyás kinézésű). Karesű alak. Rágói függőlegesek.

Fejmelle szivalakú, kissé szélesedett, elkerekített fejjel; felülete véghetetlen finoman szemcsés. A mellvért vörössárga, hosszkörded, a csipők kapcsolata körül kivágott. A rágók kevéssel rövidebbek mint az első lábpár térdize, különben nyújtottak, hengerdedek, sötét sárgászörösek, kevéssé szőrösek. Az állkapcsok keskenyek, egyenesek; a stipes, melyhez a tapogató kapcsolódik, egészen szabadon fekszik; sárgászörösek; az alajk hasonló színű, keskeny, nyelvalakú, az állkapcsok hosszának két harmadrészét eléri. A tapogató sárgászörös, karesű, egyenletesen, nem sűrűn szőrös; végíze rövidebb mint térdé és szára együttvéve. A lábak eléggé hosszúk, karesűk, egyenletesen szőrösek; a két első pár czombján, felül a végen, három-három tüske, az első páren egymás mellett, a második páren egymásután; a két hátsó lábpár czombján, felül 4 tüske; a harmadikon a vége felé, a negyediken a töve közelében; a harmadik lábpár térdén, felül-elöl egy tüske; a két hátsó lábpár szárán és másodvégizén, alul és oldalt több tüske. A végtest hosszú, hengerded.

A hat szem patkóalakba sorakozott; a két alsó, felátmerőnyire egymástól, valamennyi szem opalizáló. A zár egy bőrszerű terese, mely sima és semmi megkülönböztető jegyet nem visel.

Mértékek: ♀	Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	3	»
	I lábpár	8	»
	II »	7,2	»
	III »	6	»
	IV »	8,7	»

♂ Karesűbb; fejmelle szép barnavörös. Tapogatója igen jellemző szerkezetű: ezombja vastagodott, hurka-kinezésű, sima, fényes; terde a szárnál rövidebb; végige a szár hossza két harmadrészének megfelel; a végiz tövéhez igen közel kapcsolódik a gömbalaku, sima, fényes, vörössárga gyűjtő, melynek kapcsolata igen vékony, nyújtványa ellenben, melyet alul és kisse előirányozottan visel, vastos, szélein kissé fogacsos.

Mértékek: ♂	Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	3	»
	I lábpár	9	»
	II »	7,8	»
	III »	6	»
	IV »	9,4	»

E szép faj annál nevezetesebb, a minél bizonyosabb, hogy a Harpactes-nemnek csak igen kevés (2) képviselője ismeretes. Mint nyári alakot találtam Orsován az Allion hegyen és a Mragonya-völgyben (Ogradena mellett) kéreg alatt finom burkokba beszöve; igen virgócz és gyors mozgású állat. A faj új volta, különösen a him tapogatójánál fogva, szembeszökő. Dr. THORELL és Dr. KOCH a faj új voltát elismerték.

SUBORDO IV. ALREND.

TERRITELARIAE

(terra = föld; tela = szövet.)

FÖLDBESZÖVŐK.

A Földbeszövők legállandóbb és legbiztosabb jellege az, hogy a rágók esipőkörme le- és hátrafelé, tehát a rágótó alsó hossz tengelyébe esukodik, a rágópár karmai tehát egyenközi fekvésben vannak, holott a többi alrendeknél, fogómódra működve, szemközt állnak. Ezenkívül általánosjelleg az, hogy a légzőrés mellett még mellék stigmák is vannak (innen: Quadripulmonaires, Duges).

Az alrendnek eddig ismert magyar alakjainál a fonók száma csak négy: a felső pár hosszabb az alsónál.

Ezen alrendnél a megtelepedés a tetőpontra hág, a mint ezt a szelepszerű ajtóval ellátott lakok bizonyítják, melyek egyszersmind azt is tudatják velünk, hogy az így lakó alakok tevékenysége egész életükön át állandóan egy bizonyos ponthoz van kötve.

Mintthogy ezen alrend a forró égő alatt éri el alakgazdagságának tetőpontját, a pókműködés rendszerében való helye, működésének jellege csak akkor lesz megállapítható, a mikor sikerülni fog, a forró égőben tenyésző alakokon kívül, az életmódra vonatkozó adatokkal is birni. Ettől még távol állunk.

De azt láthatjuk, hogy a lakhely állandósítása, már a csőszövőknel kezdődve, itt, a Földbeszövőknel éri el tetőpontját; s ha az átmenetekre — bár sejtelemszerűen is — következtetni akarunk, úgy a következő alrendhez (Keszegjárók — Laterigradae) kell közelednünk. Bizonyos Keszegjárók, jelesen a mi Húnyópókunk (Micrommata), főleg pedig az Európában élő Heteropoda nemnek képviselői, alakilag közelednek a Földbeszövők némely alakjaihoz és viszont úgy látszik, hogy a Földbeszövők alrendjében a megtelepedettség lassan átmegyen az egyszerűbb lakásra, végre épen csak leshelyre, mi azután szintén átmenetet képezne a még némileg megtelepedett Keszegjárókhoz.

FAM. I. CSALÁD. THERAPHOSOIDAE. CSŐZŐK. MINIRSPINNEN.

SUBFAM. I. ALCSALÁD. ATYPINAE. TORZOK. KOPFSPINNEN.

(ἀτυπος = alaktalan, elütő, mintegy torzképe a rendes alkatnak; a fejrészről.)

GEN. 1. NEM. ATYPUS. LATR.

(vide: Atypinae.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, p. 133.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 165.

AUSSERER «Beitr. z. K. der Ar. Fam. der Territ. p. 15. (131.)

THORELL «Remarks» p. 604.

A fejmell fejerésze magasra kiemelkedik. Nyolez szem. A rágók töve kiszélesedett, a tapogatók e kiszélesedésbe — tehát oldalt csuklódnak. Az állkapcsok oly hosszúk mint a fejmell; térszerűen kidagadó tövel. A bordáskörmök egy sorban álló bordákkal. A végtest felületén egy nyelvalakú, bőrös térese. A szerzők szerint ásó alakok, melyek lakesőveiket végig kikárpitozzák (magam csak barangoló példányt ismerek).

SPEC. 1. F.A.J. ATYPUS PICEUS. (SULZER.) SZURKOS TORZPÓK. PECH KOPFSPINNE.

(piceus = szurokszínű.)

Syn. 1776. *Aranca picea* SULZER «Gesch. der Ins.» p. 254.

Vide: THORELL «Remarks» p. 415.

(IX-dik tábla, 203 ♂ felülől, nagyítva; 204 ugyanannak törzse oldalról tekintve.)

♂ Szurokfekete. Lábai, jelesen a csipők, valamivel világosabbak.

A fejmell elől szélesebb mint hátul; fejerésze magasra kiemelkedik s e kiemelkedésen áll a kisebb, kissé előrehajló dudorodás, a melyen a két nagy középszem helyezkedik el; mellrésze lelapított, közepén — szerü mély hátgödörrel, melytől a lábak felé tartó barázdák indulnak. Az egész felület szurokfényű és finoman szemcsés. A mellvért pajzsalakú, gyéren szőrös, szélein hat sekély, de élesszelű gödörrel. A rágók tövükön szerfelett kivastagodva, felülől tekintve hengereseknek, oldalról tekintve körtvealakúak; csipőkörműk oly hosszú mint tövük; becsapórésük öt fogat mutat, melyek közül a két hátsó a többinél nagyobb. Az állkapcsok keskenyek, tövük kivastagodott; az alajk széles alapon háromszögletes, aránylag kicsiny, a mell-

¹ A Territeliariák genericius besorolására nézve AUSSERER műve irányadó, a mint ezt THORELL tanár is elismeri. (Lásd: THORELL «Rem. on Synonyms» p. 604.)

vertől csak egy sekély horpadás (nem esukló) választja el. A tapogatók hosszúk és erősek, a száríz nem hosszabb a térdiznél s vékony alappal indulva, bunkósan kivastagodik; szőrös; a pikkely a szárnál sokkal rövidebb, kanálalakú, szőrös; nemzőszerve egy barnássárga, síma, fenyves felgömb, sötétebb köresikkel és bubján egy rövid, csőszerű nyujtvánnyal. A lábak vastosak, módosan szőrösek, kevés, gyenge tüskékkel. A végtest egészben karsú, a fejmellnél keskenyebb, hátul palaczkyszerűen kiszélesedik; hátfele elejétől kezdve s a közepen túlig nyúlva egy nyelvalaku, harántranczos, bőros terese terjed el. A hat fonó közül a felső pár a leghosszabb, négyzű és farkszerűen kiálló.

A szem kettős-csoportban áll; a dudoron fekvő két szem, mely középsőnek bevalik, kerek és a többinél nagyobb, oly távolságra egymástól, mely egy szemátmérő kétszeresének megfelel; a két alsó oldalszem, hosszkörded s nagyobb átmérője nem esekelyebb egy középszem átmérőjénél; a mögötte álló két hátsó szem hosszkörded, hátsó végével egymásra dülő; a külső szem szorosán, a belső kevésbé illeszkedik az oldalszemhez, mely részintösen áll. (II. köt. V. t. 122. a).

Mértekek: ♂ Torzs a ragokkal	16 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	10 »
IV lábpar	15 »

A lábak hosszaránya, 4, 1, 2, 3.

♀ Elöttem ismeretlen.

A szerzők szerint régi falakba vajnályukait (AUSSENER és tobben). Moggridge «Harvesting Ants and Trap-Door Spiders Suppl. p. 180, plate XIII, Simon észleletei nyomán adja a lakás leírását és rajzát. E szerint az *Atypus* különböző talajon 15—20 $\frac{e}{m}$ mely csövet váj, ezt finoman és sűrűn kikárpítozza; a föld felett tölcésér alakban folytatja, e tölcésért fűvekkel stb. megtámasztja. E lukásokat magam is gyakrabban találtam Kolozsvár, Mező-Záh, Torda és Budapest vidéken.

Példányomat 1868-dik évi júniusban Erdélyben, Mező-Záhon találtam, a mint az Ugron udvar egyik utján áthaladt. A példány az erdélyi muzeum gyűjteményét disziti.

THORELL tanár, az idézett helyen, kritikai vizsgálódása alapján az AUSSENER által megkülönböztetett *A. anachoreta* L. KOCH¹ fajt, az általam leírt *A. piceus* fajjal azonosítja s ide vonja többek között a BLACKWALL leírta *A. Sulzeri*² is.

Itt azt kívánom kimutatni, hogy a szemek állása, a mennyiben a relatív távolságra vonatkozik, a leírások és rajzok szerint valóban nagy különbségeket mutat, meg pedig:

Atypus Sulzeri BLACKWALL: . . . A két nagy középszem egy szem átmérőnyire egymástól; a két nagyobb oldalszem, több mint egy középszem — fél átmérőnyire a középszemtől és hosszkörded; a két két hátsó szem kerek, kicsiny, szemátmérőjüknek megfelelő távolságra egymástól.

Atypus piceus AUSSENER: a két nagy középszem legalább három felátmérényire (radius) egymástól és meg ennél is távolabbra az alsó nagyobb oldalszemtől.

Atypus anachoreta AUSSENER: (L. KOCH) a két nagy középszem alig szemátmérőnyire egymástól és majdnem éppen akkora távolságra a két nagyobb oldalszemtől.

Atypus piceus THORELL (l. c.): a két nagy középszem nem egészen 1 $\frac{1}{2}$ átmérőnyire egymástól és hasonló távolságra a két nagyobb oldalszemtől.

Atypus piceus mihi: a két nagy középszem két átmérőnyire egymástól s alig egy átmérőnyire az oldalszemektől.

Ezekből kitűnik, hogy a közép- és oldalszemek közötti távolságra nevezve *Atypus piceus* AUSSENER közel egyenlő az *Atypus piceus* THORELL, t. i. AUSSENER három rádiust, THORELL másfél átmérőt mond; az *Atypus Sulzeri* BLACKWALL pedig egyenlő az *Atypus anachoreta* Aussererrel, t. i. BLACKWALL a két közép-

Lásd: AUSSENER «Beiträge zur Kenntn. etc. der Territellariae» pag. 17 (133).

BLACKWALL «A hist. of. the Spiders of Cr. Britain etc.» Pl. I, fig. 1 e.

szemet egy szemátmérőnyi távolságra rajzolja, AUSSERER «alig» ennyire mondja; a mi fajunk, melynek középszemei, igen esekely híjával, két átmérőnyire állanak egymástól, magára maradna.

THORELL tanár ez eltérések között átmeneteket gyanít. Én részemről csak azt kívánom megjegyezni, hogy a szemek relatív távolságai, a nemző részek mellett, a leghívebb és legállhatatosabb jellegeket szolgál-
tatják s egy, a kimutatotthoz hasonló ingadozással egy faj keretében nehezen tudok megbarátkozni s csak nehezen határoztam el magamat arra, hogy a vizsgált magyar példányt *Atypus piceus*nak mondom. Azonban beismerem azt is, hogy az eldöntésre nem érzek hivatottságot, mert az a meggyőződésem hogy ez csak a típusok összehasonlító felülvizsgálata nem pedig az irodalom segítségével valik lehetségessé.

SUBF. II. ALUSALÁD. TAPINOCEPHALI. AKNÁSZOK. MINIRSPINNEN.

(*ταπεινός* = lapos, *κεφαλή* = fej; a fejről; mint ellentétje az *Atypinae* alsaláduak.)

GEN. 2. NEM. NEMESIA. SAV. ET AUD.

(*Νέμεσις* = Mythol. név.)

Sym. 1825. SAVIGNY ET AUDUIN «Descr. de l'Égypt.» II. XXII, p. 302.

Vide: THORELL «Remarks» p. 604. et «On europ. Spid.» p. 166.

A rágók végén egy öt fogú gereblye. A hátgödör \curvearrowright forma. A fejmell fejerésze nem magaslik ki. A bordás körmökön a bordák két sorban állanak. A tapogatók az állkapcsok csúcsába csuklódnak. A szemek egy közös dudorodáson, sűrű csoportosításban állanak. Vájó alakok, a melyek finoman kikárpított 8—10 $\frac{m}{m}$ átmérőjű csöveket vájva, ezeket egy földtörmelekekből összeszőtt és nemezpánton járó ajtócskával zárják be, mely a csöbe szelepszzerű pontossággal beleillik.

SPEC. 1. FAJ. NEMESIA PANNONICA. N. SP. MAGYAR AKNÁSZPÓK. UNGARISCH MINIRSP.

VIII-dik tábla, 175, *a* szemesoport, *b* előláb, *c* bordáskarom, *d* ♂ tapogatója oldalról, *e* mérték.

♂ Róka-vöröses, de egészben inkább a sárgásba húzó színezettel.

Fejmelle meglehetősen csúcsosan szivalakú, kis fejrészszel, \curvearrowright szerű hátgödörrel; fejerésze oldalbarzdák által jól elválasztva; a hátgödörből a lábak fekvéséhez alkalmazott, jól követhető barázdák vonulnak; oldalról tekintve a hátvonal vízszintes, a gödör táján behorpasztott, a gödörön túl ívesen lehanyatló. A mellvert körded, módosan domboru, sárgavörös, sűrű, de nem bozontos, barnás szőrözettel. A rágók az első lábpár czombjánál sokkal gyengébbek, oly hosszúk, mint az első lábpár másodvégize, párhuzamosak, végök felé kefeszerűen, sárga-vörösen szőrösök, legvégökön öt hosszacska, vékony, gereblyeszerűen előre álló foggal; oldalról tekintve kissé előreirányzottak és igen gyengén ívesek; csipőkörmük szép barnásvörös, erős, es tövüknél nem rövidebb; hátrafelé becsapódó. Az állkapcsok egészen csipőjellegűek, belső elükön rojtosan-szörösesek, vörössesárgák; az alajk kicsiny, felkerek. A lábak hosszúk, erősek, végeik vékonyodók, fegyverzetek igen hatalmas. A czombok felületén 5—6 tüske; az első lábpár szára tetemesen vastagodott, alfele végén egy hatalmas előre irányozott s felfelé gőrbülő tövissel, mögötte meg két pár es oldalt meg két-két tövissel; a második lábpár szárának alsó felén elől 3, ezután meg két pár tövis; a harmadik lábpáren három pár, a negyedik páren szintén három pár tövis; a harmadik lábpár szárán azonkívül meg a felületen és oldalt is, a negyedikén csak oldalt állanak tüskék. A másodvégizek köröskörül sűrűn tüskések, az elsődvégizek valamennyi lábon fegyvertelenek; az első két lábpár talpkefével, mely a másodvégizre is átmegy.

A végtest vörössárga; megfekvő, rövid, aranyos-fényes szőrzete közül bőven állanak ki a barnás, erős serték. A négy fonó közül a felső pár erős, hengeres, két ízű, a csücsiz rövidke; az alsó pár igen kicsiny és vékony, alig feltűnő.

A szemek egy közös, barnás dudoron állanak. A két középső olyan nagy, mint a két alsó oldalszem, a többi szem kisebb, a két középső szemátmerőnyire egymástól s kevesebbre mint annyira az oldalszemektől is; e négy szem hajlása olyan, hogy egy a középszemek alatt huzott egyenes vonal valamivel az oldalszemek felett menne el; a hátsó oldalszem hosszkörded, körülbelül kisebb átmérőjének megfelelő távolságra az alsó oldalszemtől, a hátsó középső szem kerek, az alsó középszemtől körülbelül félátmerőnyire, a hátsó oldalszemmél pedig majdnem érintkeznek; az alsó oldalszemek annyira a homlok szélétől, a mennyi a szemesoport magassága.

A tapogató lábszerű, erős; czombize felületének a végén öt tüske; szárize felületének a legcsücsán három tüske, mely a rágó gereblyéhez hasonló alkotású s valószínűleg rendeltetésű is; a végiz inkább iz mint pikkely, igen rövid, a száríznek alig harmad részét tevő, felületén, elől 8—10 rövid tüskével fegyverzett; nemzőszerve függelékes, hagymaalakú, a vastag véggel egy rövid nyeleske által a végizzel összekötve; hosszú, igen finoman kifutó csücsesal.

Mertekek: ♀	Törzs	10	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmel	5	"	
	rágó	2·4	"	
	I lábpár	12·5	"	
	II "	11·5	"	
	III "	10·6	"	
	IV "	16	"	

A bordáskörmök kettős bordázata már éles nagyítóval is észrevehető; a bordák számát az első lábpáron, a kámpó nélkül, nyolczig birtam megszámolni.

Életmódját nem ismerem, mert az előttem fekvő példányt Zimony mellett egy gyaloguton találtam s minden igyekezetem, a melyet több példány felfedezésére fordítottam, az idő rövidsége miatt kárba ment.

A Theraphosinák legészakibb pontja eddig Wippach volt Görz mellett (lásd AUSSERER sub *Nemesia caementaria*), magyar földön még továbbra is haladnak észak felé (lásd a következő fajt).

SPEC. 2. FAJ. NEMESIA SAUVAGESII. (DORTH.) SAUVAGES A. SAUVAGES M.

(Abbé Sauvages tiszteletére, ki első irt e formákról.)

Syn. 1794. *Aranea Sauvagesii* DORTHEs «Observ. on the structure and ocon. of some curious spec. of Aran. Transact.»
SIN. Soc. II. p. 19.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 495.

AUSSERER l. c. p. 50 (166).

♀ juvenis. Agyagsárgás. Előtesten a mellresz elmosódva sötétebb, a fejrész ekalakban világosabb. A végtest felületének elején egy nyársalakú barnás csik, a fonók felett két \wedge szerű barnás foltpár egymásután állva. A fejmel nyújtott, fejreszében csak módosan szűkülő, hátrése \sim alakú, mely; a fejrészt elválasztó barázdák és azok, a melyek a hátgödörből a lábak felé tartanak, igen tetemesek; az egész hátfel kissé gerinczesen kiemelkedő; oldalról tekintve, a fejrész a hátgödörből kissé ívesen kiemelkedő. A mellvert sárgás, szőrös, pajzsalakú, elől kevéssel keskenyebb, mint a harmadik csipőpár táján, a végén \vee szerűen végződik. A rágók szennyes barnássárgák, az első lábpár czombjánál sokkal vastagabbak, ugyanennek másodvégizénél sokkal hosszabbak, végökön mindenik fél négy erősebb es hat valamivel gyengébb, sűrűn

álló gereblyefoggal; azonkívül kefeszerűen szőrösök; oldalról tekintve ivesen előre szokók; csipőkormuk vörösbarna, tövén erős, a rágó tövénél alig rövidebb. Az állkapcsok egészen csipőjellegűek s szőrözetre nézve sem különböznek a csipőktől, csak belső élük rojtosan-szőrös; az alajk kicsiny, félkörű. A tapogató, az állkapcsok végebe esuklódva, lábszerű; végíze tömötten szőrös, a szárnál valamivel rövidebb és csak felig oly hosszú, mint a szár és terd együttve; az utóbbi két iz együttve oly hosszú, mint a czombiz, a száríz alsó felén néhány hosszú tüske. A lábak vaskosak, végök felé alig vékonyodók, sárgások fekete szőrözettel; az első pár szárán, alul, három tüske, a másodvegyzen három pár tüske; az első és második (az utóbbi AUSSERER szerint, mert az én példányomon a második pár csonka) pár végizei kivethető talpkéfével.

A végtest hosszúkás-hengeres, a fent jelzett rajzzal. A fonók közül a felső pár vastag, hengeres, hosszú, kétizű; a végiz az alapíznek fele hosszát felülmúlja.

A szemsoport egy közös, barnás emelkedésen áll; az alsó sor négy szeme sötét, a hátsó soré elenken opalizáló; az alsó sor középszemei kerekék, nagyok, oldalszemei hossztojásdadok, valamivel kisebbek, a sor oly erősen behajló, hogy a középszemek elé képzelt egyenes vonal az alsó oldalszemeket nem érintené, — e sor szemei majdnem egyenlő távolságra egymástól, mely távolság egy középszem félátmérőjének körülbelől megfelel; — a hátsó sor szemei közül kettő-kettő a megfelelő oldalon párosan együtt áll, a két pár akkora távolságra egymástól, a mekkora az alsó sor két középsőjének a térfogata (haránt értve), e hátsó sor oldalszemei hossztojásdadok, a középsők kerekék, valamennyi sokkal kisebb, mint az alsó soréi; a hátsó oldalszem az alsó oldalszemtől kisebb átmérőjének megfelelő távolságra, a hátsó középső az alsó középsőtől félátmérőjének alig megfelelő távolságra áll. Félig fejlett példányomon a nemzőrész még nem fejlődött ki.

Mertekek ♀	Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmel	3	»
	állkapcsok	2	»
	I lábpár	7·3	»
	IV »	9·3	»

AUSSERER és saját, külföldön tett tapasztalásaim szerint a kifejlődött állat törzhossza néha $20 \frac{m}{m}$.
♂ Elöttem ismeretlen.

E felette érdekes fajt Pável János a magyar n. muzeum gyűjtője gyűjté Buda környéken (a lelhely pontja nincs megjelölve) s a példány a muzeum birtokában van. Buda lenne tehát ez idő szerint legszakibb pontja a Theraphosoidák elterjedésének. A Nemesia Sauvagesii Európában mint délnyugoti alak szerepelt; magam Franciaországból (Montpellier) és Corfu szigetéről ismerem s lakásának a leírását Montpellierből származó minta szerint adom. A földbe mélyen behatoló és csavaros csőszája $12 \frac{m}{m}$ átmérőjű; az egész cső rendkívül tömött, selyemfényű, sárgásfehér nemezzel van kikárpítozva, úgy, hogy beomlása lehetetlen; a cső szájának egyik oldalán e nemez $8 \frac{m}{m}$ szélességben kifelé folytatódik s a pántot képezi, a mely által a befelé domború, $3-4 \frac{m}{m}$ vastagságú kerek ajtócska a cső szelelevel összefügg. E pántszövet úgy van készítve, hogy az ajtócska a függőleges irányon csak valamivel túl-kifelé nyitható, tehát nyitva állhat a nélkül, hogy kidűlné, ellenben tökéletesen bezárható (lásd, I. köt. III. t. 59.). Az ajtócska homorúságával és illetőleg szélével szelep- (ventil) szerű pontossággal illik a cső szájába, lapos felülete legpontosabb utánzata a környezetnek s így bezárt állapotban csak a leggyakorlottabb szem veheti észre. Az ajtócska csupa apró földmormosákból van összeszőve és tapasztva; belső oldala finom nemezzel kárpítozott. Veszély idejében a pók hirtelenül bezárja lakása ajtaját, az ajtó kárpítozásába vágja bordás körmeit s oly erővel tartja az ajtót, hogy csak rombolás árán lehet kinyitni. Montpellier mellett, a hol kopár talajba is ássa csöveit, az ajtó felülete is kopár, Corfuban, mohos helyeken is található s ott az ajtó felületébe is mohlevelek vannak beszöve. A csövet az állkapcsaim álló gereblyével ássa.

Reményem, hogy a gondos kutatás a pókkal együtt annak lakását is felfedezi hazánk területen.

SECTIO II. OSZTÁLY.

DIOTRICAЕ. ÜLDÖZŐK.

(διώ-διωξίς = üldözés.)

SUBORDO V. ALREND.

L A T E R I G R A D A E

(latus = oldal, gradus = lépés.)

KESZEGJÁRÓK.

A keszegjárókat jellemző jegy az, hogy lábaik láthatólag oldalt irányúlnak, úgy szólván vízszintesen elterülnek, terdeik tehát nem felállók, hanem lelapulók. A Hunyópóknaál (*Micrommata*) a terdek meg némileg emelkednek ugyan, de a lábak mégis félreismerhetetlenül «oldalal» irányban terjednek szét.

A lábalkotás sajátosságával kapcsolatos, vagy éppen belőle folyik azon tulajdonság, hogy e pókok előre, hátra, s bármely oldal felé haladni képesek.

A szövés-fonás tulajdonsága tehát itt már érezhetőleg a háttérbe kezd lépni, noha itt még kifejlett kettős karomrendszerrel találkozunk, az életnek már nem főfeltétele, hanem csak kiegészítő eszköze. A súly a *mozgás sajátosságára* esik.

A *nyugró* prédához lopva közeledni, azt a fekvő, sarló módra elterülő első lábpárral átkarolni: ez a keszegjárók módja, evvel járulnak hozzá a pókműködés rendszeréhez.

Itt is találunk még lakhelyeket (lásd. *Diaea*, ált. rész III. t. 61), de az alakok legtöbbször már beéri oly helylyel is, a minőt a véletlen szolgáltat, tehát már bizonyos mértékben szabadon barangolva intézi támadásait, gyakorolja a hatást.

Működésében igen szabad, mert helyről helyre közlekedve (vándorlás, fonalröplés) legott hozzáláthat a táplálkozáshoz.

Az elterjedésre nézve legfőképen az aljakban tartózkodnak s csak kevés alak emelkedik a fa tenyészvonalára fölé.¹

A nemzedékek sorát, úgy látszik, áttelelő alakok tartják fenn, minthogy bizonyos, hogy az anyák peteik kikelését bevárják.

¹ PAVESI «Ragni del Cantone Ticino etc.» p. 146, a *Thanatus arenarius* THOR. fajt 2200 méter magasságból ismeri. E faj nálunk nem találtott.

FAMIL. I. CSALÁD. HETEROPODOIDAE. LÁBASOK. F U S S S P I N N E N.

(ἕτερος — különböző, πούς = láb; a második család ellentétjére vonatkozik.)

GEN. 1. NEM. MICROMMATA. LATR.

(μυρός = apró, ὄμμα = szem; a szemek apróságáról.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Diet. d'Histoire Naturelle» XXIV, p. 135 (ad part.).

Vide: THORELL «Remarks on Syd.» p. 606 et «On Europ. Spid.» p. 175.

Minden szemsor négy-négy szemből áll; az alsó sor könnyedén kihajló, a hátsó könnyedén behajló; a két sor négy középszeme egy, előre felé szűkülő trapezet alkot. Az alsó sor középszemei valamivel kisebb távolságra a homlok szélétől, mint a hátsó sor középszemeitől. Az állkapsok egyenesek, párhuzamosak. A lábak nem terülnek el egészen oldalt-laposan. Csak két bordásköröm; alatta egy, végeiken vastagított hosszú szőrökből álló ecset. Gyors élénk színű alak, mely leginkább a búja növényzetben tartózkodik. A bordás körmök a Micr. virescens első lábán nyújtott alakúak, hirtelenül lehajló kampóval, alakjuk és berendezésük szerint igen hasonlítanak egy ritka, ú. n.: frizirfésűhöz; a talpeset karcsú, kevésbé vastagított szőrökből áll (lásd II. köt. V. tábl. 124. b).

SPEC. 1. FAJ. MICROMMATA VIRESCENS. (CL.). ZÖLDELŐ HÚNYÓPÓK. GRÜNENDE ZWINKERSP.

(virescens = zöldelő; ♀ alapszínéről.)

Syn. 1757. *Aranea virescens* CLERCK «Aran. Suec.» p. 138. ♀ Idem ibidem: *Araneus roseus* p. 137 ♂.

Vide: THORELL «Remarks» p. 227.

♀ Szép halavány-smaragdzöld; a végtest felületének elején egy sötétebb, nyársalakú közepesikkal, mely a végtest hosszának a felét eléri (borszeszben az egész állat halaványsárgává lesz.).

A fej mell elég domború, fejerésze elég széles, a mellrésztől jól elválasztott, rövid szőrökkel borított; a hátrés szűk; a lábak felé vezető barázdák jól láthatók; a homlok majdnem egyenesen elvágott; oldalról tekintve, a hátvonal laposan íves, a hátrésen túl lehajló. A mellvért szivalakú, széleim igen sekély horpadásokkal; zöld. A rágók zöldek, vöröses csipőkörömmel, az első lábpár czombjánál nem vékonyabbak, oly hosszúk, mint a lábpár elsődvégize, gyéren szőrösök; függőlegesek. Az állkapsok szélesek, párhuzamosak, elkerekített véggel; az alajk felkerek, az állkapsok felehosszát nem éri el. A tapogató zöld, végize oly hosszú, mint a szár a térdel együttvéve; a czombnál nem rövidebb; valamennyi ízén néhány tüske. A lábak hosszúk, hosszúságra és vastagságra nem igen elütők, valamennyi végizeken a talpkéfe megvan; valamennyi szár és másodvégiz, alul, kevés megfekvő tüskével fegyverzett; a bordáskörmök tökéletesen fésűalakuak, számos (12?) bordával; az ecset, melynek szőrei tövükön vékonyak, végükön egyszerűen vastagodók, a bordás körmök végét eléri.

A végtest esücsosan hossztojásdad, módosan szőrös; a fonók igen rövidek.

Az alsó szemsor könnyedén kihajló, oldalszemei nagyobbak a középsőknél s közelebb állanak ezekhez, mint azok egymáshoz; a hátsó sor behajló, az alsónál hosszabb, szemei egyenlők; a középsők kevés távolabbra egymástól, mint az oldalszemektől; a két sor oldalszemei közötti távolság nem nagyobb annál, a mely a hátsó sor oldalszemei és középsői között létezik. Valamennyi szem fekete, apró.

A zár egy vörösbarnás a nyelecske felé szívyszerűen kimetszett (∞) tércse, melyben a kimetszés és

illetőleg az általa alakított két öbölhöz képest többrétű ránczok mutatkoznak, melyek a légzérés felett egy rövidke, nyelvalakú dudort is környeznek.

Mértékek : ♀ Törzs	13—15	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	5	»	
I lábpár	17·4	»	
II » 	18	»	
III » 	15	»	
IV » 	18	»	

♂ Kisebb, karesűbb; aránylag hosszabb lábakkal, másszínű végtesttel; a végtest felülete élénk citromsárga, felülete közepén s egész hosszúságán végig egy élénk-haragos vörös csík, oldalai szintén vörösek. Fejmelle a nőstényénél domborúbb, a fej kevésbé elválasztott. A lábak legesücsa fekete. A tapogató erős; szára a térdnél hosszabb és felülete végén, kissé kifelé-oldalt, egy erős, hosszú, tövén göcsösen vastagodó, könnyedén hajlott tövissel fegyverzett, e tövis a szárnál csak kevéssel rövidebb; a pikkely kalánalakú, bőven szőrös; a nemzőszerv, alulról tekintve, egy falgömbölyű vörösbarna gyűjtőt mutat, a melyből egy erős, egyenetlenül csatornás, hegyes, kosszarvszerűen csavarodott embolus meredezik, melynek hegyes vége a pikkely esücsa alól lefelé irányul.

Mértékek : ♀ Törzs	9·4	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	4·4	»	
I lábpár	17	»	
II » 	17	»	
III » 	14·6	»	
IV » 	18	»	

Tavaszi és nyári alak, mely a hegységbe is felhatol s bűja növényzettel, bokrokkal borított helyeken nem ritka; gyors futó, mely prédáját meglopja és szökéssel ejti hatalmába, magas növényekről gyorsan leugrik, a nélkül, hogy ugrását fonállal biztosítaná. Kora tavasszal kertekben a gyümölcsfák tövén heverő lomb alatt gyakori.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Szász-Vesszősről, Mező-Záhról, Balánbányáról, Nagy-Szebenből, (Sill és Bergleiter-gyűjtemény, Seidlitz jegyzéke); magyar részekből: Doroszlóról, Pancsováról, Orsováról, Ogradena (Veteráni barlang tája), Báziasról, Tokajból, Rakamazról, Alsó-Hámorból (Borsod), Csorba (Liptó, a «csorbai tó környékén»), Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry), Pécsről (Muz. gy. Frivaldszky és Pável), Budáról (Muz. gy. Pável), «Felvidék» jelzővel (Muz. gy. Kovács Gyula).

Jegyzés. Az a faj, mely KOCH C.-nél «Die Arachniden» XII. p. 90. Taf. CCCCXVII. fig. 1021. «Sparassus ornatus» név alatt szerepel, s a melyet mint fajt és «Sparassust» THORELL tanár (Remarks on Syn. pag. 228.) kétségbe von, Erdélyben, Kolozsvár környékén nem ritka. Ennek sárgavörös pettyekkel behintett végteste egy széles, párhuzamos, almazöldes csíkot visel finom vörös szegélylyel és vörös pettyegetéssel. Ez az alak folytonosan csak mint éretlen him fordult elő, szemállításánál s egyéb jegyeinél fogva egy tökéletes Micrommata s én azt tapasztalom, hogy a M. virescensnek éretlen himje.

GEN. 2. NEM. PHILODROMUS. WALCKENAER.

(φιλέω = szeretni, δρόμος = futás; a mozgás sebességéről.)

Syn. 1825. WALCKENAER «Faun. Franc.» pag. 86 (ad part).

Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 180.

Mind a két szemsor egyformán, könnyedén kihajló; a két sor oldalszemei közötti távolság nem kisebb annál, a mely az alsó és hátsó középsők között létezik. A végtest lapított, visszújára tojásdad, néha közel ötszögű.

Az alsó szemsor középszemei távolabbra esnek a homlok szélétől, mint a hátsó középszemekétől.

Az állkapcsok összehajlók. A lábvégek esetei elkerekített, szélesen-lapiczkás végű szőrökből valók. A lábak hosszaránya: 2, 1, 4, 3, vagy 2, 1, 3, 4, a lábak nem egészen laposan-oldalt elterülők.

Gyors, ügyes futású alakok, amelyek mindenek előtt a növényzet leveleit kedvelik s azokra lapulva lesik prédájukat.

A bordáskörmök rövidek, kampósak, elég hosszú, kissé ritkásan álló bordákkal, (lásd. II. köt. V. tábl. 125, *b.*).

SPEC. 1. FAJ. PHILODROMUS AUREOLUS. (CL.). ARANYOS KENGYELFUTÓPÓK. GOLDIGE LÄUFERSP.

(aureolus = aranyos; a pikkelyek aranyos ragyogásáról.)

Syn. 1757. *Araneus aureolus* CLERCK «*Aran. Suec.*» p. 133.

Vide; THORELL «*Remarks*» p. 264.

♀ Húsvörösös, ezüstösen és aranyosan fénylő pikkelyekből alkotott rajzokkal, melyek az előtesten egy széles középszalagból, a végtesten egy nyársalakú középsikből és az oldalakba nyomuló ágrajzokból állanak.

A fejmell vastos, elég domború, hosszúságánál nem szélesebb, csücsával előre felé tojásdad s oldalról tekintve hátvonala vízszintesen egyenes, hátul hirtelenül és meredeken lecsapott, ezüstösen és aranyosan fénylő ágas pikkelyekkel egészen borítva, melyek a mellrész oldalaiban ritkábbak s a barnás-húsvörös színt nem fedik el. A mellvért háromszögletesen pajzsalakú, húsvörösös, közepén pikkelyekkel, szélein elálló szőrökkel. A rágók, előlről tekintve, párhuzamosak, sárgáshúsvörösek, az első lábpar első-végizénél rövidebbek, oldalról tekintve ékalakúak, fehéres szőrökkel és sertékekkel eléggé borítottak. Az állkapcsok haránt benyomással elől elkerekítve egymásra dőlnek, sertékekkel és szőrökkel elegyesen és gyéren fedve; az aljuk nyelvalakú, az állkapcsok hosszának felét bőven eléri. A tapogató sárga, aranyos pikkelyekkel elegyesen szőrös, s minden íz végén köröskörül néhány tüskével fegyverzett; végize oly hosszú mint a térd és szár együttvéve. A lábak hosszúk, oldalra elterülve nem lapulnak le egészen, halvány húsvörösek aranyos-pikkelyesek; a száruk végei úgy a lábvégizek is halaványan gyűrűsek; az elsődvégizek kivételével, valamennyi lábnak valamennyi íze gyéren tüskés; az első lábpar szárán, alul, három tüskepár.

E végtest megfordítva tojásdad, elől keskenyebb, mint hossza második felében, a vége azonban csücsba végződik; sok aranyos és ezüstös fényű pikkelyből alakult rajzokkal, melyek a felület elején egy nyárs- vagy ékalakú, hegyes, hússzínű csíkot szegélyeznek, az oldalakba rendszeren két-két feltünőbb csíkot bocsátanak, az ékalakú csík alatt pedig több egymásra dülő, a fonók felé esökkenő, résüntös vonalpárokat () létesítenek. A has közepén egy hússzínű középszalag.

Mind a két szemsor könnyedén és egyenletesen kihajló, a hátsó az alsónál sokkal hosszabb; a szemek majdnem egyenlők; a hátsó sor oldalszemei egy-egy kis dudorra állítottak. Az alsó sor középsői valamivel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől, a köztük és a homlok széle közötti tér sokkal nagyobb, mint az, a mely őket a hátsó középsőktől elválasztja, a hátsó sor szemei körülbelül egyforma távolságra, a középsők mégis valamivel távolabbra egymástól, a középsők az alsó középsőkkel egy előre felé szűkülő trapezben állanak, mely legnagyobb szélességénél nem magasabb; a két sor oldalszemei közötti távolság nem kisebb annál, a mely a hátsó és alsó középszemek között elterül.

A zár egy magasságánál szélesebb, vörösbarna, kissé domborodó, vesealakú térese, szerű egyszerű nyílással.

Mértékek: ♀ Törzs	9	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3	»
I lábpar	12	»
II »	13·2	»
III »	10·6	»
IV »	10	»

Legtöbbször kisebb, törzshossza 5·5—6 $\frac{m}{m}$; I. lábpár: 9·5, II: 12, III: 9·5, IV: 8·7.

A lábak hosszaránya e szerint változó.

♂ Kisebb, karcsúbb, rajzai kevésbé élesek, fejmellet majdnem kerek. A hátsó sor középszemei közötti tér észrevehetőleg nagyobb annál, a mely köztök s az oldalszemek között létezik. A tapogató elég hosszú és vastagodó nyelű, módosan bunkós; térdén, szárán és ezombján egynehány tüske; szára nem, vagy alig hosszabb a térdnél, külső oldalának végén egy újszerű, karesú, tompa, sötétszínű nyújtványnyal, mely a szár felehosszánál rövidebb; a pikkely tojásdad-kanálalakú, elég domború és szőrös, barnás; nemzőszerve igen csekélyen kidomborodó, s alulról tekintve egy halpikkelyhez hasonló, vörösbarna lemezt mutat, mely a pikkely ürét kitölti, elöl egy keveset tátong.

Mertekek: nagyobb hím törzse	6·2	$\frac{m}{m}$
fejmellet	3	"
I lábpár	14·8	"
kisebb ♂, törzs	4	"
I lábpár	11	"

Nyári alak, mely a verőfényt kedveli; neha karókon, gyakrabban a fák derekán és leggyakrabban a fák és bokrok levelein lelapulva, lesve és lopakodva észlelhető; roppant gyors futású, veszély idején rendszeren a levelek aljára menekülve, ott egészen lelapul. Juniusban a nőstény rendszeren az ernyők könyökeiben néha bogáncs bojtokban is zacskót sző, a melybe peteit lerakja s gondosan őrzi. A verőfényen játszó apró legyeket lassan meglopja s hirtelenül megragadja; esését fonállal biztosítja; vakmerő támadó, mely olykor nálánál sokkal nagyobb rovarokat is legyőz.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról; magyar részekből: Doroszlóról, Pancsováról, Orsováról, Tokajból (legelők Rakamaz felé, az ott álló tölgyeken különösen nagy pedányok), S.-A.-Ujhelyről, az Alsó-Hámorból (Borsod), Selmeczbányáról; a nemz. Muzéumban: Nagyváradról (Mocsáry), Pécsvidéke (Frivaldszky, Pável), Pest, (Frivaldszky), Ungvár (Vidra Ferd.), Dabas (Metelka).

SPEC. 2. FAJ. PHILODROMUS PELLAX. N. SP. CSALFA K. TRÜGERISCHE L.

(pellax = csalfa; az ügyes rejtőzködésről.)

(VIII-dik tábla, 176, a szemesoport, b ♀ zárja.)

♀ Előteste halavány vörössárga; lábai halavány zöldessárgások, végteste halavány sárgásfehér. Az egész felület a lábakkal együtt, a nagyító alatt gyéren, mintegy szénporral behintett. A fejmellet szív-alakú, szélesedő fejrészszel; közepe csikformára szélesen világosodó. A mellvért szivalaku, szennyes fehér, mintegy szénporral behintett. A rágók s a szájszervek általában sárgásfehérek. A tapogató zöldessárgás, igen világos, végzén néhány sötét sertevel; végíze nem hosszabb mint térdé és szára együttvéve. A lábak karcsúak; ezombjaik felületén kevés tüske, száraikon és a másodvégzéken, alul és oldalt is néhány karesú tüske. A végtest lapított, hosszúkás, hosszának közepén a legszélesebb, hátul csúcsos.

Az alsó szemsor inkább, a hátsó kevésbé kihajló, a hátsó sokkal hosszabb; a két sor középsői egy előre felé szűkülő trapezbe elhelyezettek; az alsó oldalszemek a hátsó sor középsőivel egy hátrafelé szűkülő trapezet alkotnak; a hátsó sor oldalszemei valamivel közelebb a középsőkhöz, mint a középsők egymáshoz.

A zár kicsiny, sötétes, hosszában egy osztólemez által ketté választva, az osztólemez felső végén két elkerekített, picziny nyílás, alsó végén két hosszúkás sötét dudor látható.

Méretek: ♂ Törzs	5·2 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·9 »
I lábpár	7·8 »
II »	10 »
III »	6·9 »
IV »	6·4 »

♂ Ismeretlen.

E faj Orsova mellett a Graczká-völgy feletti retek fűvében fordult elő mint júniusi alak. Dr. THORELL tudósítása szerint az ő gyűjteményében is egy példánya van meg e fajnak, mely Svécziában gyűjtetett.

SPEC. 3. FAJ. PHILODROMUS POECILUS. (TH.). CZIFRA K. BUNTE L.

(*ποικίλος* = tarka, de furfangos is; a színre és a kéreggel való mimicrismusra czéloz.)

Syn. 1870—73. *Artanes*¹ *pocilus* THORELL «Remarks» p. 261.

♀ Sárgásszürke; tisztaszürke és fekete rajzokkal és foltokkal díszítve.

Fejmelle hosszúságánál szélesebb, a fejrészbubjával felálló, oldalról tekintve a hátvonal a fejbüdtől a nyelecskére meglehetősen meredeken lehanyatlak, a homlok kissé hátradülő, a fejrészbubjával sárgásszürke, barnásan mintegy freccsentve; a mellrész barnásszürke. A mellvért sárgás, kevés barnával, fényes, majdnem kerek. A rágók kicsinyek és véznák; barnással elegyítve sárgások, oly hosszúk, mint az első lábpár első végíze. Az állkapcsok sárgák, párhuzamosak; elől elkerekítve, végeikkel az alajk felett érintkeznek; az alajk hagymaalakú, tövén egy állkapocsfélnél nem keskenyebb. A tapogató csontsárgás, barnafekete díszszel; czombja, alul és egész hosszában barnafekete, a többi iz ily színű gyűrűvel és foltocskákkal, végíze oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve. A lábak hosszúk, karesúk, oldalt elterülők, csontsárga, fehér és barnafekete színvegyülettel; az első és második pár czombjának alsó fele széles barnafekete hosszúsággal; a többi rész és iz ily színű foltokkal és gyűrűkkel tarkázva; minden czomb felületén három-három, alapján barnás, egyébként fehér, felálló tüskével; az első lábpár szára alsófelén öt pár tüskével fegyverzett; a többi szár és második szintén tüskékkel fegyverzett.

A végtest lapos, majdnem ötszögletű, szürke, fehér, sárgás és barna-feketével egyes színű s a színek úgy vegyítve, hogy szerű sötét rajzok is képződnek; a mellett két tetemes ingödör is feltűnik; a has szürkés, oldalaiban kevés barnás petytyel.

Az alsó szemsor kihajló, oldalszemei nagyobbak, nem egészen átmérőjük távolságára a középsőktől; a középsők távolabb egymástól, mint az oldalszemektől; a hátsó sor kevésbé kihajló, az alsónál hosszabb; oldalszemei nagyobbak, középsői nagyobbak az alsó középsőknél; szemei körülbelül egyenlő távolságra egymástól; a hátsó középsők az alsó középsőkkel egy előre felé szűkülő trapezben állanak, mely legnagyobb szélességénél magasabb; az alsó oldalszemek a hátsó középsőkkel egy hátrafele szűkülő trapezet alkotnak.

A zár egy alakú kettős csatorna, mely szélességénél magasabb.

Méretek: ♀ Törzs.	5·5—6 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·3 »
I lábpár	8·8 »
II »	11 »
III »	10 »
IV »	7·3 »

♂ Sokkal kisebb, karesubb; fejmelle a végtestnél szélesebb; a végtest felületének eleje csontfehér. A tapogató rövid, bunkós; száráz a terdiznél rövidebb, külső oldala végén egy oldalt álló, ripacsszerű, kettős

¹ Ez a nem bevonatott, mert átmeneteket mutat ahhoz, a melybe alakjai beállítottak. THORELL (in litt.).

dudorral; pikkelye kanállakú, domború, elejen rövidke szőrökkel borított, nemzőszerve sötét-barnafekete, fényes, kidagadó, a pikkely üret kitöltő; felülete alúlról tekintve egyszerűen lencsealakú.

Mértékek: ♀ Törzs	4	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2	»
I lábpár	8:7	»

Mint tavaszi és nyári alak nem ritka s leginkább a gyümölcsfák torzset, a régi kerítéseket, cölöpöket választja tanyájául, hol egészen lelapulva a leggyakorlottabb szemet is kijátszsa; veszély idején laposságánál fogva a legszűkebb repedésekbe bemenekül; roppant gyors futó; futásában hirtelenül meg-megáll; előre, hátra és oldalt egyenlő ügyességgel mozog, lábait folytonosan elterítve tartja. A nőstény $4 \frac{m}{m}$ átmerőjű lazaszövetű peteburkát valamely tárgyhoz odaerősíti s reáborúlva gondosan őrzi.

Ismerem: Doroslóról, Ujvidekről, Rakamazról, Budapestről (Margitsziget).

GEN. 3. NEM. THANATUS. C. K.

(θάνατος = halál, gyilkosság; a támadó természetéről.)

Syn. 1837. C. KOCH «Übers. des Arachn. Syst.» I. pag. 28.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 181.

Mind a két szemsor erősen kihajló; az alsó sor középső szemei távolabbra a homlok szelétől, mint a hátsó középsőktől. A törzs hosszukás. A lábak aránya 2, 4, 1, 3, vagy 2, 4, 3, 1. Úgyes kúszók, melyek részint a földön, részint a magas növényzeten tartózkodnak s predájukat meglopva hirtelenül átkarolják.

A bordáskörmök a Thanatus oblongus első lábpárján karesűk, kampósak, keves, ritkás bordákkal; a talpcesetek erősen lapiczkás szőrökből valók, lásd II. köt. V. tabla, 126. c.

SPEC. 1. FAJ. THANATUS OBLONGUS. (WALCK.). HOSSZÚKÁS LATORPÓK. LÄNGLICHE LÖTTERSPE.

(oblongus = hosszukás; a karesű alakról.)

Syn. 1802. *Aranca oblonga* WALCKENAER «Faune Par.» II. p. 228.

Vide: THORELL «Remarks» p. 269.

♀ Világos agyagsárga, hosszcsikus elő- és végtesttel; hasonló egyszínű, hosszú, erős lábakkal. A végtest az előtestnél nem szelesebb, hosszú.

A fejmell hosszukás, eleg domború, fejezete módosan keskenyedett, a mellresztől oldalbarázdák által meglehetősen elválasztott, vörössesárga, egy középső, kissé elmosódó s a szemek felé rendesen áttört, barnás csikkal. A mellvért világossárga, barnás pontocsikkal, fehér és sötétes szőrözettel, pajzsalakú, lapos. A rágók sárgák, előlről tekintve párhuzamosak, az első lábpár végizénél sokkal rövidebbek, oldalról tekintve függőlegesek; szőrözetök szerfelett gyér. Az állkapsok majdnem párhuzamosak, haránt behorpasztottak, sárgák, elől elkerekítettek keves szőrrel; az alajk tojásdad, az állkapsok felehosszának megfelelő.

A tapogató sárga, legesücsa feketedő; valamennyi ize néhány tüskével fegyverezett, végze valamivel rövidebb, mint a terd és szár együttvéve. A lábak vöröses agyagsárgák s vegeik a sötétes, erős talpkefe folytán sötétedők, az elsővégizek fegyvertelenek, a többi iz gyéren tüskés; mind a négy páron mind a két végiz sötétes, erős talpkefevel, melynek szőrei lapátos végűek, a lábvegek egy ritkább és egy sűrűbb bordás körömmel. A végtest halavány agyagsárga egy középső, barnás, szelesebb hosszcsikkal, ettől kétoldalt finomabb vonalakkal s kissé sötétedő oldalakkal, úgy hogy felülről tekintve háromcsikusnak látszik lenni. A has fehéres, tömötten szőrös.

A szemek kicsinyek; az alsó sor a hátsó sor középsőivel egy harántfekvő, hosszúkás hatszöget alkot (\square); a hátsó sor oldalszemei e csoporttól messze oldalt és hátra esnek. Az alsó sor oldalszemei egy kis fekete foltocskába esnek s nagyobbaknak látszanak, valamivel közelebb állanak a középsőkhöz, mint ezek egymáshoz; a hátsó sor az alsónál sokkal hosszabb, oldalszemei, fekete dudoron fekvve, nagyobbaknak látszanak és sokkal távolabbra állanak a középszemektől, mint ezek egymástól. A hátsó sor középsői valamivel távolabbra esnek egymás között, mint az alsó középsők, szintén egymás között. A két sor oldalszemei közötti távolság nagyobb annál, a mely a két sor középszemei között elterül; az alsó középsők közelebb állanak az alsó oldalszemekhez, mint állanak a hátsó középsők ugyanezekhez. A zár két \sphericalangle szerű sötétbarna behorpadást mutat.

Mértékek: ♀	Törzs	11	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	3·5	»
	I lábpár	13·5	»
	II »	15	»
	III »	10	»
	IV »	13·6	»

♂ Rövidebb törzsű; fejmelle erősen fejlett, végtete ennél sokkal keskenyebb; rendszeren valamivel sötétebb agyagsárga. Lábai aránytalanul hosszúk. Tapogatója húsos nyelű, kis bunkóval, valamennyi íze gyéren tüskés; a pikkely csúcsosan kanálalakú, elég domború, szőrös, domborodása tövén rendszeren egy tüskével; szár és térdíze mintegy egy darabból való, egymásnál nem hosszabb; a nemzőszerv vörössárga, sima, tojásdad, elől egy, mintegy feltett, jelentéktelen dudorral.

Mértékek: ♂	Törzs	8·5	$\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	3·2	»
	I lábpár	15	»
	II »	17	»
	III »	11	»
	IV »	15·7	»

Félig fejlett példányai már kora tavaszkor észlelhetők s a legszorgalmasabb leghajósok köze tartoznak (legalább a Bácskában azoknak tapasztaltam); a karók csúcsain, a növények szirmain és sásos helyeken is leskelődik; az ernyős növényeken az ernyő alatt vonul meg s előlábait az ernyő felébe nyújtva lesi prédáját, melyet hirtelen átkarolással ejt birtokába; szétvetett lábakkal egészen le tud lapulni s ha kuszva vadászik, gondosan felhasználja a rügyeket, göröngyöket, hogy fedve lophassa meg prédáját, néha a méhet is legyőzi, s csipőkörmeit rendszeren a fej és torj közé vágja be.

Ismerem, erdélyi részekből: Szász-Vesszősről, Kolozsvárról, Mező-Záhról és Szebenből (Sill-gyűjtemény); magyar részekből: Doroszlóról (mint léghajóst), Pancsováról, Orsováról, Székes-Fehérvárról, Budáról (Pável), Komjátiról (Dr. Horváth Géza).

SPEC. 2. FAL. THANATUS FORMICINUS. (Cl.). HANGYA L. AMEISEN L.

(formica = hangya; a hangyabolyok körül való tartózkodásról.)

Syn. 1757. *Araneus formicinus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 134.

Vide: THORELL «Remarks» p. 269.

♀ Élénk, világos cserbarna; a fejmell közepe hosszában szélesen, szalagszerűen világosabb; a szélesedő vegtest felületének elején egy rikitóan szembeszökő, hasitékszerű, bársonyfekete lándzsafolt. Zömök alak.

Fejmelle vaskos, domború, felül párhuzamosan lelapított, oldalról tekintve a nyelecskétől ívesen emelkedő, szélességénél alig hosszabb, vastag fejrészszel; a mellrész oldalai lecsapottak, a felső lelapításnál

valamivel sötétebbek, a lelapítás két feheres, a szemek közül induló csikkal szegélyezett; az egész bronzfényű oly pikkelyekkel borított, a melyek végökön lapiezkások, tövükön ágasok, a pikkelyekkel elegyesen, de gyéren serteszerű szőrök is jelen vannak s a fej elején leginkább feltűnnek. A mellvért szívalakú, laposan domború, durván és különösen a széleken gazdagon szőrös. A rágók az első lábpár ezombjánál sokkal vékonyabbak, összeillők s előlről tekintve tövüknél valamivel szélesebbek, az első lábpár első végizénél alig rövidebbek, a fejrész sapkaszerűen borul tövükre, oldalról tekintve tetemesen az állkapcsokra csapottak, pikkelyekkel és különösen sok, erős, görbült sertékkal inkább fegyverzetek mint szőrösök. Az állkapcsok nyújtottak, végeik elkerékítettek, egymázhoz közel állanak, tövük bőven sertés-szőrös, az alajk az állkapcsok közé beékelve, azoknak felehosszát alig éri el. A tapogató vaskos, minden ize bőven túszerű sertékkal fegyverzett, közben pikkelyes, végíze a többinél karcsúbb s alig rövidebb, mint a térd és szár együttvéve. A lábak hosszúk, vaskosak, térdeik felemelkednek; borítékuk pikkelyekből áll, melyek közül a túszerű rövid szőrözet és az erős fegyverzet kiáll; az első lábpár ezombján elől két erős túske, felületén két túske, szárán és másodvégizén, alul, az előbbin három, az utóbbin két pár túske; az első két lábpáron mind a két végizén végig kétsoros erős talpkefe, a hátsó párokén a talpkefe a másodvégiz tövét nem éri el.

A végtest hosszkörded, pikkelyekkel egészen fedett s a mellett különösen a vége felé sok túszerű, fekete és itt-ott fehér szőrökkel borított; a bársonyfekete lándzsafolt igen finom fehéres szegélyzettel.

Az alsó szemsor négy szeme a hátsó sor két középsőjével egy oly hatszöget képez, mely szélességénél nem magasabb s a melynek rendetlensége onnan ered, hogy az alsó oldalszemek sokkal közelebb állanak az alsó, mint a hátsó középsőkhöz. Az alsó sor középsői sokkal távolabbra esnek egymástól, mint az alsó oldalszemektől, s a homlok szelétől sokkal távolabbra, mint a hátsó középsőktől; e sor oldalszemei, fekete foltban állva, látszólag nagyobbak. A hátsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól.

A zár egy eserbarna, lyra-alakú bemélyedés, mely szélességénél sokkal magasabb s hosszában egy ékalakú, szőrös lemez által két részre oszlik.

Mértékek: ♀ Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmel	3·5	»
I lábpár	10·7	»
II » 	11·8	»
III » 	10	»
IV » 	10·7	»

♂ Az ivarérett hímét nem ismerem; a harmadvedlésű, a melynek nemzőszerve egy síma bunkó, színre nézve a nősténnyel azonos.

Mint nyári alakot hangyabolyok közelében találtam Kolozsvárt (Muzeumkert), ifjabb példányait ősszel Doroszlón; Dr. Horváth Géza barátom szívességének köszönök egy ifjú példányt, mely Kassa mellett tél derekán (január 5-kén) gyűjtöttet; ifjabb példányait ismerem még Veszprémből, Budáról (Muz. gy. Pável János).

FAM. II. CSALÁD. THOMISOIDAE. KAROLÓK. ARMSPINNEN.

(*θωμίζω* = fonallal kötni; arról a szokásról, hogy a prédát megkötik.)

GEN. 1. NEM. MONAESSES. THOR.

(*Μοναίσις* = görög név.)

Syn. 1869—70. THORELL «On Europ. Spid» p. 182.

A homlok és a rágók részüntösen előrenyújtottak; az első középszemek távolabbra a homlok szelétől mint a hátsó középsőktől. Az alsó szemsor igen könnyedén, a hátsó tetemesen kihajló; az alsó

oldalszemek az alsó középsőknél sokkal nagyobbak. A végtest hátul emelkedett, csücskös (II. k. V. t. 127, b). Talpkéfe, illetőleg lapiczkás szőrökből alkotott ecset nincsen. A bordáskörmök erősek, kampójuk könnyed hajlású, bordáik elég szűrűn állanak, elég hosszúk, lásd. II. köt. V. tábla, 127. c.

SPEC. I. FAJ. MONAÆSES CUNEOIUS (C. K.) ÉKELT MONAÆSESPÓK. KEILFÖRMIGER M.

(cuneolus = kis ék; a végtest alakjáról.)

Syn. 1838. *Xysticus cuneolus* C. KOCH «Die Arachniden» IV. p. 79. (ad part).

Vide: PAVESI «Cat. sist. dei Rag. del Cant. Ticino» p. 147. (Synonymica).

♀ Előteste barna, ekalaku világosabb közepesikkal. Végteste, felül szürkés fehér, oldaliban vörös-barna, úgy hogy a szürkésfehér szín egy, csücsával előre fordított ékhez hasonlít; hasa fehéres egy végig vonuló feketés közepesikkal. Lábai sárgások, fekete pontozatokkal.

A fejmell kicsiny, kerekded, magas; felületen kissé lelapított; fejerésze széles, homloka menedekesen előrenyúló; a mellrész oldalai barnák, világosabb színnel elegyesek, mintegy áttörtek; a szemesoporttól és egész szélességét átfogva egy világosabb, széles csik indul, mely a nyelecske felé ékalakra keskenyedik; az egész fejmell felületén, igen gyéren elszórva, gomboeskából indulva serteszerű szőrök állanak. A mellvért hosszkörded, fekete, kevés fehéres szőrökkel. A rágók menedekesen előre nyújtottak, rövidek és laposak; színök sárgás, tövüknél barnásba átmenő, kevés szőreik feketés gombokból indulnak. Az állkapcsok sárgák, fekete szőrözettel, tövük kivastagodott, a végök keskeny, elől elkerekített; az alajk nyelv alakú, az állkapcsok felehosszának megfelelő. A tapogató sárga, rövid, húsos, bőven szőrös, a szőrök részben feketés gombokból indulnak, végíze oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve.

A lábak közül a két első pár a két hátsót hosszúságra szembetünően felülmúlja; valamennyi halvány sárga, fekete szőrözettel, mely fekete gömbökből indul s ennelfogva a lábak feketetarkák; a tüskék foltszerű nagyobb gömbökből erednek. A czombok elől és felül, a száruk alul gyéren tüskések.

A végtest sajátságos alakú, elől sokkal keskenyebb mint hátul, és hátul sokkal magasabb mint elől, a hát végén csücsökbe végződik s a csücsök és fonók között függőleges; színezete kissé változékony; felülete mindig szürkésfehér elmosódó tiszta fehér néha rajzszerű vegyülettel; oldalai néha szélesen vörös-barnák, néha s felületnél sötétebb szürkék; a felület fehér helyei mindig az ingödröket vagy a szőrök tövét kerítik. A has fehéres, állandóan egy feketés, széles, nem épen éles szélű közepesikkal.

Mind a két sor oldalszemei egyenként igen tetemes, félgömb vagy hosszúkas emelkedéseken állanak. Az alsó sor majdnem egyenes (kihajlásra hajlandó.), igen kicsiny középsői nem állanak távolabbra egymástól mint a háromszor nagyobb oldalszemektől. A hátsó sor kihajló, középsői kisebbek az oldalszemeknél s kevéssel nagyobbak az alsó középsőknél, közelebb állanak egymáshoz mint soruk oldalszemeihez. A hátsó sor hosszabb az alsónál; a két sor oldalszeme oly távolságra egymástól, mint az alsó a hátsó középsőkhöz.

A zár egy majdnem négyszögletes, barna, bőrös térese, igen sekély \sphericalangle szerű sculpturával.

Méretek: ♀ Törzs	7·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2 »
I lábpár	8 »
II »	7·2 »
III »	4 »
IV »	4·3 »

♂ Sokkal kisebb, karesűbb; végteste, oldalról tekintve, majdnem párhuzamos, hátul csücskös ugyan, de nem magasabb mint elől. Színe a nőstényével azonos. Homloka meredekebb, rágói függőlegesek. A tapogató sárga, rövid, száríze a térdnél rövidebb, külső oldalának a végén egy fekete, ki- és hátra-

felé görbülő tetemes, körömszerű nyujtványnyal; pikkelye kanálalaku, módosan szőrös; nemzőszerve egy alig kidomborodó barna, sima és fenyves, vesealakú gyűjtőből áll.

Mertekek:	♂	Törzs	4	m_m	ebből
		fej mell	1·5	»	
		I lábpár	7	»	
		IV »	4	»	

Mint tavaszi és nyári alak nem éppen gyakori s leginkább az erdőszélek bujább növényzetet kedveli; ifjabb nemzedeke, úgy látszik, egyes pontokon nagy számban fordul elő (Buda vidékén Pável János igen sok példányt gyűjtött, egytől egyig fel fejlődésüeket).

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról; magyar részekből: Doroszlóról, Pancsováról, Tokajból és Budáról (Muz. gy.).

GEN. 2. NEM. THOMISUS. (WALCK.).

(Vide: «Thomisoidae»)

Syn. 1805. WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» p. 28. (ad partem).

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 183.

A homlok és a rágók kevéssé kinyúlnak.

Az alsó szemsor középsői távolabbra a homlok szélétől mint a hátsó középsőktől.

Az alsó szemsor erősen, a hátsó kevéssé kihajló; az alsó sor oldalszemei nem nagyobbak a középsőknél. (A fej rész két, szarvszerű, magas, szétágazó csücsökkel).

A bordás körmök a *Thomisus onustus* első lábpárján erősek, kampójuk hosszú és vastag, közte és az első borda között tetemes az ür, a bordák elég hosszúak, sűrűn sorakozottak.

SPEC. 1. FAJ. THOMISUS ONUSTUS WALCK. HASAS RÁKPÓK. BAUCHIGE KREBSSPINNE.

(*onustus* = megrakott, megtömött; a végtest nagyságáról.)

Syn. 1805. *Thomisus onustus* WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» p. 32.

Vide: THORELL «Remarks» p. 427.

♀ Világos, változó színezet; az alapszín rendszeren fehér vagy sárgás. Fejmelle fehér, két sötét oldalcsikkal, fejerésze két felálló, szétágazó, kúpalakú csücsökbe kihúzva, a csücsökön, hátul, közel a csücsökhöz, a hátsó szemsor két oldalszeme, — elől, a csücsök közepe táján az alsó két oldalszeme. A végtest színe világos, változó. A végtest terjedelmes, hátul a fonók felett igen magas, felülről tekintve majdnem háromszögletes, a háromszög talpával hátrafelé (tehát visszajára) s itt csücskös. A lábak világosak, rendszeren halaványan gyűrűsek.

A fejmell szélességénél csak kevéssel hosszabb, magas, felülete párhuzamosan lelapított, e laposság csontsárga, az oldalak sötétebbek (zöldesek, néha barnák). A fej rész elől elmetsett, szarv vagy fülszerű csücsökkel, a homlok meredek, a rágók töve közé egy kis nyujtványt boesát (↘). A mellvert tojásdad, világos színű, szőrös. A rágók laposak, a homlok magasságánál nem rövidebbek, részben csontszínűek, részben barnások, alig szőrösök. Az alkapsok világosak, összehajlóak, tövük kivastagodott úgy, hogy a tapogató csuklója szabadon látható; az alajk nyelvalakú, az állkapsok fele hosszát valamivel meghaladja. A tapogató sárgafekete rövid szőrözettel, végze rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak oldalt elterülők, az első két pár erős és hosszú; valamennyi világos, az ízek végei gyűrűs behomályosítással; az első pár szárán, alul, egy pár tüske, második végizen nyolcz pár tüske, a második lábpár szárán, alul, szintén egy pár a második végizen öt pár és még két páratlanul álló tüske; a két hátsó lábpár fegyvertelen.

A végtest háromszögletes, keskeny végevel előre felé áll. színe néha csontsárgás, csontfehér, néha oldalaiban rózsaszínes, lapos felületen hasonló színű haránt csikokkal, melyek közül egy szélesebb a két hátsücsköt összeköti, a végtest elején egy kupalakú rózsaszín folt; az utóbbi változatnál a láb gyűrűzete is rózsaszínes.

Az alsó szemsor igen apró szemei kihajló sorban, a középsők sokkal közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez, melyek már a csücskök derekán állanak. Az alsó sor igen módosan kihajló, középszemei a két csücsök közötti völgybe esnek s távolabb állanak egymástól, mint a csücskök csücsa alatt fekvő oldalszemektől, szemei aprók. Az alsó középszemek távolabbra esnek a homlok szelétől mint a hátsó középsőktől, a hátsó középsők valamivel távolabbra egymástól mint az alsó középsőktől.

A zár egy sárga, fenyves, gyantaszerű, kiemelkedő köldök, két oldalt pontszerű fekete nyílással (Ö)

Méretek: ♀	Törzs	11	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	3·5	»
	I lábpár	13	»
	II »	12·3	»
	III »	5·5	»
	IV »	6·6	»

♂ Aránytalanul kicsiny. Első két lábpárja töven sárga, lábszárától kezdve végig feketebarna (csizmás), valamennyi lába fegyvertelen. A végtest lapos, gyanta sárga tetemesen csücskös. A fejmell barnas, hátán világosodó, a fejsücskök ele csontfehér vagy sárga. A tapogató rövidke, bunkós, sárga; térd és száríze egyenlő, rövid; pikkelye tetemes, kanálalakú, módosan szőrös. Alulról tekintve a szár hosszában barna fogacsok láthatók. A nemzőrész, alulról tekintve lapos, lenese alakú, barna, a kanál üret egészen kitöltő gyűjtő.

Méretek: ♂	Törzs	3·3	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	1·5	»
	I lábpár	7·6	»
	IV »	2·4	»

E sajtáságos külsejű faj, mint nyári jelenség nem éppen gyakori, de nem is ritka. Rózsaszínes változatai (= diadema C. Koch Görögországból) leginkább a virágzó loherén, a fehérek ernyős növényeken (*Sambucus ebulus*, *Chaerophyllum*) találhatók, hol a virágokba illetőleg virágok alá rejtőzve hosszú előlábait a virág felibe tartja s a virágon megtelepedő rovarokat átkarolja. Neha egy-egy fűszál csücsára mászva kitarja karjait, s várja, míg valamely rovar virágnak nézi s karjai köze telepedik. Egyebekre nézve lásd «életmód» szakasza «alak es színezet» alatt.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról es Szebenből (Sill gyűjtemény; magyar részekből: Doroszlóról, Orsováról, Pecs vidékeről (Muz. gy. Friwaldszky), Budáról (Muz. gy. Pavel), Pestről (Muz. gy. Friwaldszky).

GEN. 3. NEM. MISUMENA. LATR.

(*μισοήμενος* = a gyűlölt; talán az álnok életmódról.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, p. 315 (ad part).

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 183.

A homlok es a ragók majdnem függőlegesek; az alsó szemsor középsői nem állanak távolabbra a homlok szelétől mint a hátsó középsőktől. A hátsó szemsor oldalszeméi nem vagy alig nagyobbak a középsőknél. A középszemek trapezben állanak. Az alsó szemsor erősen, a hátsó könnyedén kihajló, az alsó oldalszemek a középsőknél nem vagy kevéssel nagyobbak.

A bordáskörmök a *Misumena vatia* első lábpárján ives hajlasuak, hosszú-kamposak, kevés bordájuk közül az elsők erősebbek.

SPEC. I. FAL. MISUMENA VATIA. (CL.). ALAKOSKODÓ¹ KESZEGPÓK. FALSCHЕ BRACHSENSPINNE.

(vattia ab vates — jós, költő; az alakja vonatkozik.)

Syn. 1757. *Araneus vatius* CLERCK «Aran. Suec.» p. 128.

Vide: THORELL «Remarks» p. 258.

♂ Csontfehértől sárga fokozatokkal egészen a haragos citrom és narancssárgába átmenő változékony színezet; gyakran az oldalakban, ritkán a hát közepén (a végtesten) vörvörös, vagy rózsás foltokkal. Leggyakrabban citromsárga («citreus vel citrea» De Geer, WALCKENAER, BLACKWALL). A fejmell felülete az oldalaknál mindig világosabb; a lábak a test alapszínének megfelelően egyszínűek. A fejmell szelességénél nem hosszabb, magas felületen kissé lelapított, szivalakú, elől elkerékített; fejerésze kétoldalán egy módos emelkedésű hosszududorodás, melyen a két szemsor oldalszemei állanak. A mellvert pajzsalakú, igen gyéren szőrös. A rágók az első lábpár elsődvégizénél rövidebbek, inkább laposak, gyér, kurta de erős szőrökkel. Az állkapcsok összehajlók keskenyek, alig vastagodó tövel úgy, hogy a tapogató csuklódása szabadon látható; az alajk párhuzamos oldalakkal, elől elkerékített az állkapcsok hosszának két harmadrészet bőven eléri. A tapogató kurta, feketés szőrözötű, végize rövidebb mint szára és terde együttveve. Az első két lábpár hosszú, erős, oldalt elterülő, karolásra alkotott sarló állású, czombjai fegyvertelenek, szárai alul rendetlenül, leginkább a külső szélre alkalmazott 4—6 gyenge tüskevel, ugyan e párok másodvégizein, alul, hét pár tüske, a hátsó két lábpár másodvégizén, alul, egy-két tüske.

A végtest, hátul, hosszánál szélesebb, előrefelé keskenyebb, alig lelapított, vastag alakú, nem csücskös.

Az alsó szemsor apró szemű, erősen kihajló, szemei egyforma távolságra egymástól, egymásnál nem nagyobbak; a hátsó szemsor könnyedén kihajló, szemei egyenlő nagysággal mellett az alsóknál inkább kisebbek s a középsők valamivel közelebbre egymáshoz mint az oldalszemekhez; a két sor oldalszeme egy tetemes, hosszúkás dudor két végére elhelyezve, közelebb áll egymáshoz, mint a hátsó oldalszem a hátsó középszemhez; a két sor középszemei közel derék négyyszögbe (előre mégis szűkebb) elhelyezve; az alsó szemsor középsői körülbelül annyira állanak a homlok szelétől a mennyire állanak a hátsó középsőktől.

A zár egy igen jelentéktelen haránt dudorodás, alsó szelen pontszerű két nyílással ().

Mertekek: ♀ Törzs	8—11 $\frac{mm}{100}$ ebből
fejmell (a nagyobbban)	3·8 »
I lábpár	15·5 »
II »	14·6 »
III »	7·5 »
IV »	8·5 »

♂ Aránytalan kicsiny, egészen elütő színezettel.

A fejmell vörösbarna, felületén egy széles vörössárga csikkal s e szín a fej emelkedéseire és az alsó szemsor alatti homlokrészre is átmegy. A hosszkörded végtest felülete zöld vagy zöldessárga, két párhuzamos, barna csikkal, mely a fonóknál kezdődve nem éri el a végtest elejét s hosszának mintegy három negyedében végződik; a has és az oldalak barnák. A két első lábpár barna, a száruk közepe és a végizék töve gyűrűsen világosodó, a két hátsó lábpár világos, sárga vagy zöldes.

A tapogató nyele sárga, bunkója barna; szárize a térdiznél sokkal rövidebb, külső oldala végén egy erős, a pikkely széle görbületéhez illő nyujtványba nyulik, mely nyujtvány végén egy igen apró, hajlott körmöcske áll, a szár alfelén semmi fogacsok; a pikkely kanálszerű, nemzőszerve vörösbarna, lencsealakú, sima és lapos.

¹ CLERCK, «Aran. Suec.» p. 128. «Caneri similitudinem quamquam hujus Aranei forma aliquam aut nullam refert; solus tamen hoc nomen promeruisse videtur; quamobrem digum habeatur, qui primum locum inter hujus Generis Araneorum obtinet.»

Mertekek : ♀ Törzs	3·2 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1·4 »
I lábpár	7·5 »
IV »	3 »

Az aljakban, különösen réteken és kertekben a buja növényzeten messze elterjedt faj, mely mindenek előtt az ernyős virágokat kedveli (a veteményesekben pl. leginkább a murok virágát s innen «Thomismus dauci» pl. WALCKENAER-nél,) hol a Thomismus onustus módjára vadászat; de a virágok kelyhébe is bemélyed s ott várja a mézelő rovarokat, melyekkel igen ügyesen el tud bántani; prédáját rendszeren nyakszírtan éri s a fej közé vágja be lapos állkapcsainak rövid körmét; a nehéz és erős rovarokat rendszeren egy-két szállal leköti (lepányvázza) s csak azután szívja ki.

Ismerem, erdélyi részekből: Szász-Vesszősről, Kolozsvárról, Mező-Záhról, Oláh-Fenes, Betyiczél, Parajd, Gy. Sz. Miklós, Balánbánya és Tölgyesről, továbbra N.-Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemény), Hosszúlelkéről (Miksa György elhunyt barátom útján); magyar részekből: Doroszlóról, Pancsova és Orsováról, Mehádiáról, Báziásról, Ó-Huttáról (Borsod), Lykauráról (Liptó), Nagy-Váradról (Muz. gy. Moesáry), Pécsről (Muz. gy. Friwaldsky és Pável), Bártfáról (Muz. gy. Dr. Chyzer Cornél), Mehádia (Muz. gyűjt. Friwaldsky).

SPEC. 2. FAL. MISUMENA TRUNCATA. (PALL.), VASKOS K. VIERSCHRÖTTIGE B.

(truncata = esonkitott, tompító értelemben; a végtest alakjáról.)

Syn. 1772. *Arauca truncata* PALLAS «Spicileg. zool.» 9, pag. 47.

Vide: THORELL «Remarks» p. 259.

♀ Fejmelle világosabb vagy sötétebb fahéjszínű.

Végteste fahéjszín, néha sötétebb vörösbarna színnel elegyített. A két első lábpár fahéjbarna, világosabb, elmosódó gyűrűzettel; a két hátsó lábpár vörössárga, sötétedő csücsesal, a negyedik pár térde mindig barna. Széles alak, lapuló fejmellet és otromba, hátul két oldalt tompa csücsökbe kifutó végtesttel.

A fej mell szélességénél nem hosszabb, laposan domború, elől elnemszett, a mellrészben kerekített, egyszínűen fahéjbarna, világosabb finom szegélylyel; a szemtér, különösen az oldalszemek táján, göcsös. A mellvért fahéjbarna, néha világosabb pontokkal, szivalakú, lapos, szőrös. A rágók laposak, oly hosszúk mint az első lábpár elsővégeze, fahéjbarnák, harántránczoltak s alig szőrösök. Az állkapcsok majdnem párhuzamosak, egymásra hajlók, tövük nem vastagodott, a tapogató esuklója azonban szabadon látható — fahéjbarnák; az alajk hasonló színű, nyelv alakú, az állkapcsok hosszának két harmadát eléri. A tapogató fahéjbarna, végeze a többihez képest kissé vékonyodó csücsán feketes és bőven szőrös, rövidebb mint a szár és térd együttvéve. A lábak közül a két első pár vaskos és hosszú; sarló alakú, oldalt elterülő állásban karolásra igen alkalmas, fahéjbarna, az ízek tövein világosodó; mind a két pár szára és másodvégeze, alul, páros, rövid tüskekkal sűrűn fegyverzett; az első lábpár szárán alul 7 párig, — másodvégezen, alul, 9 párig szaporodó tüske, a második lábpáron hasonlóképen; — a harmadik és negyedik pár világos vörössárga, az utóbbi barna téddel; a harmadik pár szárán alul egy apró tüske, a negyedik pár egészen fegyvertelen.

A végtest otromba, háromszögletes, elkerekített csücsával előrefelé fordított, ivarérett állapotban lapos, terhes állapotban nagy vastagságra növekedő, fahéjbarna sötét vörösbarna besötétítésekkel, néha egyszerűen drapszínű, hosszúságánál, hátul, szélesebb s itt oldalt álló csücsökbe végződik.

Az alsó szemsor oldalszemei a többinél láthatólag nagyobbak, e sor erősen kihajló, szemei egyenlő távolságra egymástól, mely nem nagyobb annál, a mely a középszemek és homlok széle között elterül. A hátsó sor könnyedén kihajló, szemei kicsinyek, egymástól egyenlő távolságra állók, mely alig kisebb annál, a mely a hátsó középsőket az alsó középsőktől elválasztja; a hátsó oldalszemek egy göcs esücsa alatt

állanak, mely göcs résüntösen az alsó oldal és hátsó középszem köze is kiterjed; az alsó középsők és a homlok széle közötti távolság sokkal kisebb mint a távolság az alsó és felső középszemek között.

A zár, egy gyantasárga kiemelkedő, vesealakú, haránt es homoru oldalával a légzőresre nező köldök, melynek homorúsága egyszersmind keretet is képezi a tojócső nyílásnak.

Mertekek: ♀ Törzs (terhes)	9.5 $\frac{m}{m}$ ebből
(ivarérett)	6.5 "
fejmed	3.4 "
I lábpár	14.4 "
II "	14 "
III "	7 "
IV "	8 "

Ivarérett hímjét nem ismerem; a felfejlődésű törzs hossza 4 $\frac{m}{m}$ és a harmadik és negyedik lábpár szintén barnás; az alak és szín egyebekben a nőstényével azonos.

Tapasztalásom szerint ritka; mint nyári alakot leginkább kertekből s ott az egres-bokrokról ismerem, mint nyári alakot.

Találtam erdélyi részekben: Kolozsvártt, Nyaral- Szeredán és N.-Szebenben (Sill-gyűjtemény), magyar részekben: Palánkán és Orsován, Buda vidéken (Muz. gy. Pével János).

SPEC. 3. FAJ. MISUMENA VILLOSA. (WALCK.). BORZOS K. ZOTTIGE B.

(villosa = bozontosan szőrös; a test szőrösségéről.)

Syn. 1837. *Thomisus villosus* WALCKENAER «Hist. Nat. des Ins. Apt.» I. p. 535.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 539.

♀ Halvány zöld, fehérrel; a végtest hossztojásdad, esúcsával előre irányozott; az egész állat serteszerű erős, világos szőrökkel bozatosan boritva.

A fejmed szélessegenél valamivel hosszabb, szivalakú, tompa fejrészszel, oldalai zöldesek, közepe keskenyen fehér; a szemteresen sok, előre meredező, erős, feheres szőrökkel, a többi része szinten erős szőrözettel; a szőrök gombokból indulnak. A mellvért szivalakú, lapos, zöldes, bőven erős szőrözettel boritva. A rágók zöldesek, rövidek es laposak, vaskosak, kevés, rövid, erős szőrökkel. Az állkapcsok nyulánkok, kissé egymásfelé dülők, zöldesek, tömött szőrözettel; az alajk nyelvalakú, szőrös, az állkapcsok hosszának három negyedrészt bőven eléri. A tapogató zöldes, gombból induló szőrözete túszerű, meredező, végze rövidebb, mint szár es térdize együttve. A lábak zöldesek, a két első pár, jelesen a legelső pár hosszú, erős, karolásra alkalmas; valamennyi lábön a szőrözet kurta, sűrűn es túszerűen felálló; az első lábpár szárán, alul, nyolcz — másodvégizen 8—9 pár tüske; — a második lábpár szárán, alul es renlesen csak az egyik oldalán három vagy több (?), másodvégizen 5 párig tüske; a hátsó lábpárok fegyvertelenek.

A végtest nyújtott, hossztojásdad, szélessegenél sokkal hosszabb, hátul szepeñ elkerékített, zöldes, elmosódva-fehéres hátvonallal s mindenütt serteszerűen, ritkásan szőrös; a zöldes hasszőrözet ritkán áll es finom.

Az alsó szemsor erősen kihajló, oldalszemei észrevehetőleg nagyobbak, középsői távolabbra egymástól, mint az oldalszemektől, az oldalszemek dudoron állanak; a hátsó sor kevésbbe, de határozottan kihajló, szemei egyenlő távolságra egymástól, oldalszemei a középsőknél alig észrevehetőleg nagyobbak es dudoron állók; a középszemek nem trapezbe, hanem szélessegenél magasabb deréknégyszögbe elhelyezettek; az alsó középsők valamivel közelebbre a homlok szélehez, mint a hátsó középsőkhöz.

A zár egy körded, alig emelkedett s alig kiváló terese, alsó szelén két, kissé távolított, pontszerű benyomással.

Méretekek: ♀	Törzs	8·5 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2·5 »
	I lábpár	12·8 »
	II »	9·5 »
	III »	5·8 »
	IV »	5·8 »

♂ Sokkal kisebb, rövidke végtesttel, szőrözete épen tüskeszerű el- és illetőleg felálló, feketés, fehéréssel elegyesen, az előbbi az erősebb; lábain ágasan eláll. Színezete a nőstényével azonos. Tapogatója kurta; szárize a térdnél sokkal rövidebb, külső oldala végén egy rövid, zöldes, a pikkely széléhez alkalmazkodó, tompa nyujtványnyal; pikkelye zöldes, kanálalakú, bőven szőrös; nemzőszerve lencsealakú, kerek, vörössárga, szélein órarugóra emlékeztető finom fekete szegélyvel.

Méretekek: ♀	Törzs	4·5 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2·3 »
	I lábpár	11·5 »
	IV »	5 »

Tapasztalásom szerint az aljak bujább növényzetét lakó ritka nyári alak, melyet magam csak egyszer találtam Kőszegen (Vas megye); a magyar nemz. muzeumban megvan: Pestről (Frivaldszky János, Pével a «Csillagvölgyből»), Budáról (Pével «Farkasvölgy»); egy ifjú példányát Dr. Horváth Géza barátom hozott Komjátiból.

GEN. 4. NEM. DIAEA. THOR.

(*Diaea* = görög név.)

Syn. 1869—70. THORELL «On europ. Spiders» pag. 184.

A homlok függőleges. Az alsó szemsor középsői nem távolabbra a homlok szélétől, mint a hátsó középsőktől; a hátsó oldalszemek a középsőknél kevéssel nagyobbak; az alsó szemsor igen könnyedén, a hátsó tetemesen kihajló; az alsó sor oldalszemei a középsőknél sokkal nagyobbak. A *Diaea globosa* bordáskörmei alakra és berendezésre nézve a *Micrommata virescens* fajára emlékeztetnek.

SPEC. I. FAJ. DIAEA GLOBOSA. (FABR.). BÜTYKÖS NYESŐPÓK. KUGELIGE STUTZSPINNE.

(*globosa* = golyóalakú; a végtestről.)

Syn. 1775. *Aranca globosa* FABRICIUS «Syst. Ent.» p. 432.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 542.

♀ Fekete vagy barnásfekete; végtestének felülete fehér és részben vörösesfehér rikitó oldalrajzzal, mely az egészet koszorú módra körülfogja s a hát közepe felé irányozott csipkéket és ágakat bocsát, az utóbbiak közül minden oldalon egy-egy mindig hosszabb a többinél s a hát közepén majdnem összeér. A fehérség elől összeér, a fonók felett megszakad. Zömök alak, majdnem körídomu végtesttel.

A fejmell sötét barnavörös, homlok részén rendszeren világosabb boltozatos; mellrésze a fejrésznél csak kevéssel szélesebb. A mellvért szívalakú feketésbarna, domborodó és kevés, finom szőrözettel. A rágók vörösbarnák, laposan szélesek, kissé előreirányozottak, az első lábpár első végizénél alig hosszabbak. Az állkapcsok barnászörösek, összehajlók, az aljak hasonló színű, az állkapcsok hosszának két harmadát eléri. A tapogató barnászörös, a csuklóokban kissé világosodó, gyéren szőrös, végize rövidebb mint a térd és szár együtt-

véve. A lábak közül az első két pár hosszabb a többinél, egészben azonban módosan fejlett; valamennyi sötét vörösbarna, világosabb esuklokkal és lábvegekkel, karolásra alkalmas, az első két pár szárán, alul legfeljebb 4, a második lábvegízeken szintén 4 pár tüske: a harmadik és negyedik pár ugyanazon izein néhány tüske. A has közepe szélesen barnafekete, oldalt szélesen () szerűen világosodó, a légzőrés mögött néha egy világosodó folt.

Az alsó szemsor középsői az oldalszemeknél sokkal kisebbek s oly nagyok, mint a hátsó sor oldalszemei, a homlok szélehez sokkal közelebb állanak, mint a hátsó középsőkhöz; az alsó sor igen könnyeden kihajló, szemei egyenlő távolságra egymástól, az oldalszemek a középsőknel sokkal nagyobbak; a hátsó sor kihajló, középszemei kisebbek és távolabbra esnek egymástól mint az oldalszemektől s valamivel távolabbra egymástól, mint az alsó középsők szintén egymástól, az utóbbiakkal pedig oly negyszöget alkotnak, mely magasságánál szélesebb.

A zár egy egyszerű, barna, sima, alig kiemelkedő kerek köldök, alsó szelen — szerű hasitekkal.

Mértékek: ♀ Törzs	7	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2·2	»	
I lábpár	6·8	»	
II »	7	»	
III »	4	»	
IV »	3·6	»	

♂ Kisebb törzsű: végteste tojásdad, lapos; fejmelle szélesedő és lapuló, a lábvegek és a két hátsó lábpar sarga, széles, feketebarna gyűrűzettel; egyébképen színezete a nőstényével azonos, rajzai a test nagyságához képest finomabbak. A tapogató vörösbarna, rövid, kis bunkóval; száríze kissé szélesedő, a terdnel nem hosszabb, külső oldala esúsan egy felfelé görbült finom tövissel; a pikkely kicsiny, kalánalakú, módosan szőrös; nemzőszerve alólról tekintve vörösbarna, lencsealakú, lapos, finom sötét szegélyvel.

Mertekek: ♂ Törzs	4	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	1·7	»	
II lábpar	7·5	»	
IV »	4·5	»	

Tavaszi és koranyári, az aljakban gyakori alak, mely leginkább az ernyősvirágú növények lakója, hol vadászatát sok leleményességgel űzi és zacskószzerű lakását, melynek nyílása fölfele néz, nagy ügyességgel az ernyő könyökei köze alkalmazva. E faj is azok közül való, a melyek a kis virágok alá rejtőzve, előlábaikat a virág felébe nyújtják s az oda telepedő rovarát átkarolják.

Ismerem, erdélyi részekből: Szász-Vesszősről, Kolozsvár és Mező-Záhról; magyar részekből: Palánkáról, Panesováról, Orsováról, a Veterani barlang környékéről, Baziásról, az Alsó-Hámorból (Borsod), Nagy-Váradról (Muz. gy. Moesáry), Ungvárról (Muz. gy. Vidra Ferdinánd), Mehádia (Muz. gy. Frivaldszky János), Pest (Muz. gy. «Csillagvölgy» Pável J.).

SPEC. 2. FAJ. DIAEA TRICUSPIDATA. (FABR.), VILLÁS NY. GABELIGE S.

(cuspis = kópja, lándzsa, Neptun szigonya; a ♀ barna rajzáról.)

Syn. 1775. *Aranca tricuspidata* FABRICIUS «Ent. Syst.» p. 433.

Vide: THORELL «Remarks» p. 539.

♀ Elötteste halavány barnássárga, végteste elenk világos zöld (borszeszben sárgává változik), a végén egy előre nyitott, patkószzerű barna rajzzal. A végtest majdnem ötszögletes, elkerekített sarkokkal.

A fejmell laposan szélesedő, szélességénél nem hosszabb, mellrésze szélesedő; az egész halavány barnássárga. A mellvért szivalakú, világos barnássárga, módosan szőrös. A rágók rövidek, laposan szélesedők, világos barnássárgák, a homlok magasságánál csak alig hosszabbak. Az állkapcsok nyulánkok, egymás-

rele hajlók, világos barnássárgák; az alajk hasonló színezet mellett az állkapcsok hosszának két harmadát bőven eléri. A tapogatók világos barnássárgák, gyér szőrözettel, a végiz alig rövidebb, mint a térd és szár együttvéve. A lábak egyszínűen halvány barnássárgák, a két előpár hosszú és erős; az első pár szárán, alul, a külső soron hat, a belsőn három tüske, másodvégizen hat pár tüske; a második lábpár szárán kívül 4, belől 3 tüske, másodvégizen rendszeren öt pár és hátul egy páratlan tüske; a két hátsó pár szárán és másodvégizéken 1—2 apró tüske elszórva. A végtest \cup szerű barna rajzzal, hasa világos barnássárga.

Az alsó szemsor középsői oly távolságra a homlok széletől, mint a hátsó középsőktől. A hátsó sor oldalszemei a középsőknél nem nagyobbak, mind a két sor oldalszemei fehér dudorokon, az alsó soréi valamennyi szemmel nagyobbak. A hátsó sor középsői sokkal távolabbra egymástól, mint az alsó sor középsői szintén egymástól; mind a két sor szemei különben egymás között egyenlő távolságra állanak.

A zár egy \cup szerű, alig feltűnő rés, mely nyitott oldalával a nyelecskére nez.

Mértékek: ♀ Törzs	5·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2 »
I lábpár	9·8 »
II » 	9·4 »
III » 	4 »
IV » 	4·8 »

♂ Kisebb, korded, lapos végtesttel és részben elütő színezettel. Fejmellén két barna hosszcsík; végtesten a barna rajz csak szegélyszerű. Két előlábparja barnássárga szépen elmosódó bíborosbarna karikákkal, két hátsó párja elenk zöld (borszeszben sárga); a tüskék fekete gombokból indulnak ki. A tapogató barnássárga, szára a térdnél valamivel rövidebb, küloldala végén egy hosszú lemezbe kinyúlik, mely lemez a pikkely széléhez simul; a pikkely kanálalakú, kicsiny, módosan szőrös; nemzőszerve lapos, kerek, vörös-sárga, körfogata órarugószerű, fekete, finom szegélylél.

Mértékek: ♀ Törzs	4 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	1·8 »
I lábpár	8 »
IV » 	3·5 »

Az aljakban, nevezetesen buja rétek füvében, kertek növényzetén közönséges faj, mely leginkább a különféle virágok kelyheiben lesi prédáját.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról és Nagy-Szebenből (Sill és Bergleiter-fele gyűjtemények); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Panesováról, Orsováról, Tokajból, Rakamazról, Nagyváradról (Muz. gy. Moesáry), Pestről (Muz. gy. Frivaldszky), Unghvárról (Muz. gy. Vidra Ferd.), Mehádiáról (Muz. gy. Frivaldszky).

SPEC. 3. FAJ. DIAEA CAPPARINA. (C. K.) KAPPARISZ NY. CAPPARIS S.

(Capparid, egy növény; a tartózkodásról.)

Syn. 1845. *Thomisus capparinus* C. KOCH «Die Arachniden» XII, p. 58, Tab. 410 fig. 993—995.

♀ «Elötteste és labái zöldek; a szemdudorok fehérek; a tapogatók sárgák; a végtest zöld, oldalai feheresek. Törzs 5 $\frac{m}{m}$ ».

♂ Elötteste és tapogatói sárgák, az előbbin két barna hosszcsíkkal és fekete szegélylél; végteste zöld, felül fehéren szegve, oldalai barnafekete; lábai élénksárgák, az ízületek végén egy-egy barna gyűrűvel. Törzs 3·8 $\frac{m}{m}$ ».

Közel áll a *Diaea tricuspida*talhoz, melytől a következő jegyek által különbözik: elötteste rövidebb és szelesebb s kevésbé boltozatos; a két szemsor középsői nem négyszögben, hanem egy előrefele szűkült trapez-

ben állanak, t. i. az alsó sor középsői alig felakkora távolságra, mint a hátsó sor középsői; valamennyi szem igen kicsiny, csak az alsó sor oldalszemei kissé nagyobbak.

A ♂ nemzőszerve gesztenyebarna.»

E fajt Koch C. i. h. oly példányok után írta le, melyeket Dr. ROSENHAUER 1844-ben Magyarországon a «Bánságban» gyűjtött. A leírás csak szemezet szerint lévén adva, e fajhoz bővebben hozzászólni nem lehet.

GEN. 5. NEM. XYSTICUS. (C. K.).

(ξυστικός = karezőlő, kaparó; a földön való tartózkodásól.)

Syn. 1835, C. Koch «Die Arachniden» in «Herr. Schäff. Deutschl. Ins.» 129. 16, 17.

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 185.

A homlok függőleges. Az alsó szemsor középsői nem távolabbra a homlok szeletétől mint a hátsó sor középsőitől. A hátsó szemsor oldalszemei rendszeren es határozottan nagyobbak a középsőknél; az alsó oldalszemek sokkal nagyobbak e sor középsőinél. A két sor oldalszemei közötti távolság alig vagy nem nagyobb annál, mely az alsó középsőket a felső középsőktől elválasztja. A két sor középsői rendszeren derek négyszögbe elhelyezettek. A lábszárak és másodvegyezek, alul, vastos túskekkel fegyverezettek. Zömök, kurta, széles-lapos végtestű alakok, szürke-barna, vagy barnás-feketes színvegyülettel, a végtest felületén rendszerint egy kétféle füreszfogas vagy visszahorgos csikkal. Az előtest hosszánál alig vagy nem keskenyebb, magasló az oldalak es a nyelecske fele resümtösen vagy ívesen lecsapott, elől elvágott, vagy ívesen elvágott, a fejszéle soha sem éles.

A bordáskörmök rendszeren lehajló karnpóval, 4—6 erős bordával, alattuk gyeren osztott serték állanak. A megkülömböztetésnél az ivarszervek a határozók, a második sorban a szemek, a harmadikban a lábak fegyverzete is könnyit a megkülömböztetés nehezsegein.

SPEC. 1. FAJ. XYSTICUS IMPAVIDUS¹ TH. BÁTOR KAPARÓPÓK. KUHNE SCHARRSPINNE.

(impavidus = bátor; az erős testekatról.)

Syn. 1871. *Xysticus impavidus* THORELL «Remarks» p. 230.

♀ Nagy. Előteste elenk barasárga; széles, világosab közepsávval, mely elől sötétedik. Az egész igen magas, szélességénél nem hosszabb, a nyelecskefele meredek-ívesen lecsapott; e lejtőn a közepsávtól két-oldalt egy-egy sötétebb folt. A fejresz ívesen elvágott. A végtest szélességénél alig hosszabb, szürkessárga, egészen elmosódó hátlapal s ilyen középrajzzal. A lábak barnássárgák, sötétebb pont és foltszerű tarkasággal elegyítettek.

A zár köldökszerűen kiemelkedik, barnássárga es egy közös keretben két veszalakú, a homorúsággal egymásfelé fordított nyilást mutat, melyet egy széles lemez elválaszt (00).

Az alsó szemsor könnyeden kihajló, oldalszemei a középsőknél sokkal nagyobbak s közelebb állanak a középsőkhöz, mint ezek egymáshoz; a középsők körülbelül annyira egymástól, a mennyire a homlok szeletétől. A hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknél csak kevésel nagyobbak, ezektől akkora távolságra, a mekkora a középsők közötti távolság. A két sor középsői oly dereknégyszöget alkotnak, mely magasságánál valamivel szélesebb. A homlok sok rendetlen állású sertével. Az első lábpár szárán, alul, rendszeren 13 tüske két sorban: az előszélen 7, a belsőn 6, a két sor hossza közepén egy szabad ter, mely nagyobb annál.

¹ Ugylátszik azonos a X. luctator K. L. fajjal, s ha igen, úgy e névé az elsőbség, minthogy Koch L. 1870-ben írta le «Beitr. zur Kenntn. der Arachn. Fauna Galiziens» p. 29.

a mely a tüskék között rendszeren elterül: a másodvégizén, alúl, hat pár tüske: a második lábpár szárán és végizén, alúl úgy mint az első páron.

A rágók barnássárgák, tövüknél nem egészen kétszer oly szélesek mint véjökön. Az állkapcsok keskenyek, összehajlók, barnássárgások: az alajk valamivel sötétebb, az állkapcsok hossza két harmadának megfelel. A tapogató barnássárga, felületén sok, tüskeszerű sertével inkább fegyverzett mint fedett, végize rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

Méretek: ♀	Törzs	12	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	4	»
	I lábpár	12	»
	II »	11·5	»
	III »	8	»
	IV »	9	»

♂ Kisebb, karesubb; a törzs eserbarna alapszínnel. A fejmell szélesre fejlett, közepén egy széles, világos sárgászöröses szalaggal, mely a nyelecske felől világosabb, közepén villaszerűen behasított: a hátsó sor középszemei között s tehát a középszalagban két barnás hosszvonás látható. A végtest, felülről tekintve, egy finom, sárgásfehér, de egyenetlen szegélyt mutat, fűrészfogas rajza csak vázlatosan tűnik elő. Valamennyi lábezomb és térd barnás, az utóbbi izek azonban világosabbak; a két első lábpár többi íze barnássárga, egyszínű, a harmadik és negyedik lábpár többi íze barnássárga, minden íz végén egy barna gyűrű. A tapogató kurta; térdize elkerekített, vastagságánál nem hosszabb; száríze vastagságánál rövidebb, külső oldalának a végén egy hüvelykújszerű nyújtvánnyal, mely a pikkelyhez illeszkedik, — alúl egy karajszerű, előclén egyenesen elmetszett nyújtvánnyal; a pikkely szélesen kanálalakú, nemzőszerve egy lencsealakú, finoman barnán szegélyezett gyűjtőből áll, melyből (oldalról tekintve) két, majdnem egyenlő vastagságú nyújtvány emelkedik, e nyújtványpár, egymásfelé hajolva végeivel, érintkezik, a hátülfelől álló nyújtvány kevésbé hajlott.

Méretek: ♀	Törzs	6	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	3	»
	I lábpár	12	»
	II »	11·5	»
	III »	8	»
	IV »	8·5	»

Mint nyári alakot, leginkább bokros helyekről ismerem, erdélyi részekből Kolozsvárról és Mező-Záhról; magyar részekből Alsó-Dabasról (Muz. gy. Metelka F.).

SPEC. 2. FAJ. XYSTICUS CRISTATUS. (CL.). TARAJOS K. KAMM S.

(cristatus = tarajjal ellátott; a fejrészen álló sertékről.)

Syn. 1757. *Araucis cristatus* CLERCK «Ar. Suec.» p. 136.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 236.

♀ Elötteste barnás, magas, a hátgödörtől kezdve a nyelecskére lecsapott; felülete lemezszerűen lapos, barnás ékkel, mely élével hátrafelé néz s a nyelecskétől jövő fehéres, villásan oszló szár által szegélyezett; szélességénél nem hosszabb. A végtest szélességénél alig hosszabb oldalai barnássárgák vagy sárgás szemyesfehérek, lapja élesen határolt, barnás vagy szürkésbarna, középsávja világos, széles, éles körűjű s rendszeren minden oldalon három-három visszhorog vagy fűrészfogszerű ágat bocsát a hátlap szélei felé. A lábak barnássárgák, a két hátulsó rendszeren némi barna pettyegetéssel.

A zár kisse köldökszerűen emelkedett, vörössárga, néha barnás, két körded nyílással, melyek egy széles, a köldök síkjába felemelt, lapos \cap szerű lemez által elválasztatnak. Az elválasztó lemez hátul horgony vagy megfordított \perp formára elágazik. Az alsó szemsor igen kevese kihajló, oldalszemei a középsőknél bőven kétszer nagyobbak; a középsőtől kevesebb mint két átmérőnyi távolságra esnek, a középsők ennél sokkal távolabbra egymástól s egyszersmind távolabbra egymástól mint a homlok szelétől. A hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknél határozottan nagyobbak, szemei egymás között egyenlő távolságra, mely nem kisebb annál, a mely az alsó középsők között elterjed. A két sor oldalszemei tetemes dudorokon állanak; a két sor középsői oly deréknégyszöget alkotnak, mely magasságával valamivel szelesebb. A homlok szélén hat serte, az alsó középszemek alatt egy serte a kellő közepén; az oldalszemek alatt minden oldalon két-két serte.

A lábak fegyverzete, jelesen az első páre, igen változó; néha ugyanannál a példánynál a ballábszáron, alul négy, a jobblábon 5 pár es még egy páratlan tüske, a másodvégizen öt-öt pár tüske; a második lábpár szárain, alul, negy-négy pár, a másodvégizen szintén négy pár tüske; a harmadik lábpár szárain, alul, két pár es egy tüske, a negyediken ugyanott 2—3 tüske. A rágók laposkások; előlről tekintve, tövükön kétszer oly szelesek mint végükön, barnássárgák, gyéren álló fekete sertekkel. Az állkapcsok keskenyek, összehajlók sárgások, az alajk többnyire sötétebb, az állkapcsok hosszának két harmadrészet eléri. A tapogatók barnássárgák, végük felül tüskes-szőrös s kevesse rövidebb mint a terd es szár együttve.

Mertekek: ♀ Törzs	7.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.9 »
I lábpár	9 »
II »	8 »
III »	5.5 »
IV »	6.2 »

♂ Kisebb, karesubb. Sötétbarna alapszimmel, melyen a nőstény rajzai sárgásfehér korvonalozás által jelölve. A két első lábpár czombja es terde vörösbarna, a többi része barnássárga, a két hátsó lábpár barnássárga, vörösbarna, elmosódó foltokkal. A tapogató barnássárga nyelvű, pikkelye valamivel sötétebb, szára a térdnél sokkal rövidebb, küloldala vegegy rövid, erős tövisbe végződik, alul egy kurta, széles, lapiczkás nyújtványt bocsát; a nemzőszerű, a pikkely belső oldaláról tekintve, egy széles alapú, előre kanyargó eles fogat mutat, melylyel szemközt egy Υ szerű, karesű nyújtvány látható.

Mertekek: ♂ Törzs	4.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.1 »
I lábpár	9 »
IV »	5.4 »

Mint tavaszi es nyári alak a X. Kochiival úgy tartózkodásra mint életmódra nevezve megegyezik; mint leghajóst ritkábban észleltem. Ismerem: erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhrol, Meggyesről es Szász-Vesszősről; magyar részekből: Doroszlóról, Palánkáról, Orsováról, Tokajból, Rakamazról, Selmezbányáról, Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry), Pécs vidékeről (Muz. gy. Friwaldszky es Pável), Unghvárról (Vidra Ferd.).

SPEC. 3. FAJ. XYSTICUS KOCHII. THOR. KOCH K. KOCHS S.

(Dr. Koch Lajos kitünő német Araneologus tiszteletére.)

Syn. 1871. *Xysticus Kochii* THORELL «Remarks» p. 241.

♀ Sárgásszürke; a fejmell oldalai sötétebbek. A fejmell a hátgödörtől kezdve a nyelecskefelé meredeken lecsapott. A végtest lapos, hátsó felében oly széles a milyen hosszú, előre felé módosan keskenyedő, oldaliban sárgásszürke, hátlapja szürkésbarna, e lapban egy széles, jól látható sárgásszürke, széles középsáv.

mely az első ingödör-páron túl kezdve legalább három visszhorog-(füreszfog) szerű ágat bocsát, lábai sárgás-szürkék. A végtest egy es felszer (vagy kevesebb) hosszabb a fejmellnél.

A zár egy vörösessárga vagy barnás, módos domborodású köldök, hosszukás kettős nyílással, melyen elől egy háromszögletes nyújtvány áll (☞), belül egy határozatlan hosszlemez által választatik el egymástól; a lemez gyenge, keskeny. Az alsó szemsor alig kihajló, oldalszemei a középsőknél kétszer nagyobbak s ezektől kettős (oldal) szemátmérőnyire állanak, a középsők ennél sokkal távolabbra egymástól s egyszersmind sokkal távolabbra egymástól, mint a homlok szélétől; a hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknél valamivel nagyobbak. — szemei majdnem egyenlő távolságra egymástól s e távolság nem kisebb annál a mely az alsó középsők között elterül. Az oldalszemek tetemes dudorokon állanak. A két sor középsői oly dereknégszöget alkotnak, mely magasságánál valamivel szélesebb. A homlok szélén hat fekete serte, az alsó középszemek alatt egy serte; minden oldalon az oldalszemek alatt két-két serte.

Az első lábpár szárán, alul, a külső soron öt, a belső soron három tüske, másodvégizen, alul, öt pár tüske. A második lábpár szárán, alul, három, másodvégizen öt pár tüske. A harmadik lábpár szárán, alul, két pár, a negyedikén egy nagyobb tüske.

A rágók laposkások; előlről tekintve tövük közel kétszer oly széles mint végök, serteszerű szőrözötök gyer; különben sárgásszürkék s a homlok magasságánál valamivel hosszabbak. Az állkapcsok keskenyek, hosszúk, egymásfelé hajlók, sárgások, az alajk nyelv alakú az állkapcsok felehosszánál több, kétharmadhosszánál kevesebb. A tapogatók sárgások, a szár és végiz, felül, sertes, a végiz oly hosszú mint a térd és szár együttvéve.

Méretek: ♀ Törzs	6·4— 8·7	$\frac{m}{mm}$ ebből
fejmell	2·8— 3	»
I lábpár	10·5	»
II »	10·5	»
III »	6·4	»
IV »	7·3	»

♂ Kisebb, karsu. Alapszine sötétbarna, a nőstényéhez hasonló rajzok úgy az elő mint a végtesten sárgásfehér körrajzok által vázoltatnak. A két első lábpár czombja és térdje sötétbarna, sárgásfehér pettyekkel gyéren tarkázva, a többi íz világos barnássárga; az első lábpár czombján, felül, 8—10 hosszú tüske rendetlen állásban. A két hátsó lábpár barnássárga, sűrű barna pettyezetéssel. A tapogató barnássárga, barnával elegyes, szárize a térdnél rövidebb, külső oldala, kissé aláfele, egy hosszú, erős, kisse a pikkely üre felé hajló nyújtványt visel, mely magánál az iznél nem rövidebb; a pikkely kanálalakú, módosan szőrös; a nemzőrész — a tapogatót belső oldaláról tekintve — jellemezve van egy fogószerű, kettős nyújtvány által, melynek ágai egyenlő vastagságúak es oldalt-befele irányzottak (☞), a gyűjtő felett egészen szabadon kiállók.

Méretek: ♂ Törzs	4·8	$\frac{m}{mm}$ ebből
fejmell	2·7	»
I lábpár	10	»
IV »	6	»

Leginkább elterjedett faj, mely nagyságra, a hímeknél szinezetre nézve is, változó, úgy hogy felismerése csak a nemzőrészek segítségével biztos. A régiebb írónknál e faj nőstényei irattak le legtöbbször «X. viaticus» név alatt, de úgyannyira összetévesztettek más fajokkal, hogy az «X. viaticus» eredeti típusa megalapíthatatlan s a név az u. n. obscurus nevek közé soroltatott.

Poros utakon, bokrokon, fűben, karókon stb. mint tavaszi es nyári alak az aljakban közönséges, lassan jár s nagymester a preda alattomos megtámadásában. Karókon rendszeren a csücshez közel meglapúl s a csücsre megtelepedő rovarokat, de fajbelieit is, lassú kúszással megközelíti — et előlábparját fogószerűen kinyújtva tartva, csak a két hátsó párral mászik — kellő távolságra érve prédáját hirtelenül átkarolja, ha erős, pár fonallal lepányvázza. Tavaszkor — jelesen ifjabb nemzedeke, a legszorgalmasabb fonalröpítő-leghajások köze tartozik.

Ismerem: erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Oláhfenesről, Balánbányáról; magyar részekből: Doroszlóról, Palánkáról, Illokról, Pancsováról, Orsováról, Jeselnitráról, a veteráni barlang tájáról, S.-A.-Ujhelyről, az Alsó-Hámorból, Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry), Budáról (Muz. gy. Pável), Mehádiáról (Muz. gy. Friwaldszky), Dabasról (Muz. gy. Metelka Ferencz), Pest (Muz. gy. «Csillagvölgy» Pável János).

SPEC. 4. FAJ. NYSTICUS LATERALIS. (HAHN). OLDALAS K. SEITEN 8.

(lateralis = oldalas; a végtest diszitására vonatkozik.)

Syn. 1831. *Thomisus lateralis* HAHN «Die Arachnid.» I. p. 40.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 231, 232, 538.

♀ Elötteste elenken sötét-cserbarna, sárgásfehér, széles középsikkal, melyben semmi ekfolt nincsen, vagy csak elmosódva — néha éppen csak néhány szennyes-barnas folt által jelöltetik; a mellresz sárgásfehér, finom szegelylyel; az egész elöttest magas, felül, a csik szélességében, lemezszerűen lapos, hátul, túl a nyelecske felé, szépen meredek-ívesen lecsapott, e meredek reszen a csiktől két oldalt egy-egy sötétebb folt. A végtest szélességénél alig hosszabb, elöl keskenyebb, hátul körszerűen elkerekített, szelesebb, kissé lelapított; oldalai, különösen elöl, elenken pirulók, néha sárgásfehérek. A hátlap cserbarnas, középrajza rendszeren csak két visszhorog vagy fűrészfogszerű oldalágot bocsát. A lábak elenken barnássárgák s az előpárok czombjai néha vörössel elegyítettek vagy sötétes foltokkal tarkáltak.

A zár igen jellemző; köldökszerű, vörössárga emelkedesen gombostüfejszerű két vörösarna fényes dudor áll, melyet egy meglehetősen széles, vörössárga lemez választ el (✕).

Az alsó szemsor igen könnyeden kihajló, oldalszemei a középsőknél közel kétszer nagyobbak s valamennyi szeme majdnem egyenlő távolságra egymástól (a középsők alig megkülönböztethetőleg távolabbra egymástól), a középsők kevéssel közelebb a homlok szélehez mint egymáshoz. A hátsó szemsor kihajló, oldalszemei a középsőknél nagyobbak s láthatólag távolabbra állanak a középsőktől mint ezek egymástól. A két sor középsői deréknégyszöget kepeznek, mely szélességénél nem magasabb.

A homlok szélén rendszeren nyolcz serte, az alsó középszemek alatt, közepén, egy serte, az oldalszemek alatt, oldalt, két-két serte, ezek között egy hosszabb és egy rövidebb serte.

Az első lábpár szárán es másodvegizen, alul, rendszeren hat-hat pár tüske; a második lábpár szárán hat, másodvegizen öt pár tüske; a harmadik lábpár szárán két pár es egy — a negyediken két tüske. A rágók laposkások, tövük kevesebb mint kétszer oly széles mint végök, sertéik gyéren állanak. Az állkapcsok keskenyek, összehajlók, sárgások; az alajk sötétebb, az állkapcsok hosszának két harmadát bőven eléri. A tapogató barnássárga, felül sertesen szőrös, barnapettyes, vegize rövidebb mint a szár és térd együttvéve.

Mértékek: ♀ Törzs.....	8	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell.....	3.5	»
I lábpár.....	10.7	»
II ».....	10.5	»
III ».....	7	»
IV ».....	8	»

♂ Kisebb, karesübb, élénk színezetű. Fejmelle élénk cserbarna, alig világosodó középsikkal, ebben, a hát közepe táján, egy fehérsárga előre nyúló \surd szerű sarokfolt. A végtest alapszíne sötétbarna, szegelye finom, sárgásfehér, visszborgos középrajza elenken sárgásfehér cserbarna foltokkal. A lábak elenken barnássárgák, a két első pár czombja es térde cserbarnával foltozott és pettyezetett.

A tapogató barnássárga, szára a térdnél sokkal rövidebb, külső oldala vegegy, a pikkely szélehez szorosán illeszkedő rövid nyujtvánnyal, alján egy karejszerű lapos nyujtvánnyal, mely szélességénél nem hosszabb. A pikkely kanálalakú, módosan szőrös, nemzőszerve sötétvörös-barna, rajta egy befelé görbülő egyszerű, hasonlószerű nyujtvány áll (D).

Mertékek: ♂ Törzs	5·2 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·8 »
I lábpár	10 »
IV »	6·8 »

Eddig mint nyári alakot csak Doroszlóról ismerem; Pécs vidékeről egy példány a magyar nemzeti muz. gyűjteményében, gyűjte Friwaldszky János úr.

SPEC. 5. FAJ. XYSTICUS SABULOSUS. (HAHN). FOVÉNYES K. SAND S.

(sabulosus = homokos; lehet a tartózkodásról és színezetről is.)

Syn. 1831. *Thomisus sabulosus* HAHN «Die Arachniden» I, p. 28.

Vide: THORELL «Remarks» p. 249.

♂ Előteste barna, sárgával mintegy márványozott; a mellrész közepén ágasan oszló csiknyalábbal, mely a szemek között is elterjed, a homlok felső éle, az oldalszemek dudorait is befoglalva, esontsárga; végteste barna, széle — különösen elől — sárgásan szegélyezve, a fűreszesrajznak csak vázlata még pedig csontsárga, az oldalakból benyomuló, keskeny harántcsikkokkal van megjelölve, e csikok csak a végtest végén összeérők, a felsőbbek a közepén megszakítottak; lábai barnák, némi sárgás márványzattal, mely a két hátsó páron leginkább feltűnik.

E faj leginkább a hím tapogatójának sajátzerű berendezése által különbözik fajrokonaitól. A tapogató rövid, térde a vastagságánál alig hosszabb; szára hosszúságánál szelesebb és külső oldalának a vége egy a pikkelyhez alkalmazkodó hosszú vékony nyujtványba megy át, e nyujtvány — körömszerűen végződve — a pikkely megfelelő (külső) oldalán kiáll s alulról tekintve, a pikkely oldalfogacsának látszik lenni, ugyancsak a szár még alúfelül is egy görbült, vaskos nyujtványt bocsát, mely egészben előre irányzott, míg görbülete befelé és oldalt igyekszik; a gyűjtő lencsealakú, lapos, elől félholdszerűen kimetszett, *rajta semmi fogacs vagy tövis nem létezik*

Mertékek: ♂ Törzs	4·4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·3 »
I lábpár	9·2 »
II »	9 »
III »	6 »
IV »	6·5 »

♀ Elöttem ismeretlen.

E pókot, egész biztossággal, csak Kolozsvár környekeről ismerem, hol kerti utakon es a bokrok tövénél heverő lehullott lomb alatt fordult elő.

SPEC. 6. FAJ. XYSTICUS BIFASCIATUS C. K. KÉTCSÍKOS K. DOPPELBINDIGE S.

(bis, fascia = kétszer, csik; a fejmell világos rajzáról.)

Syn. 1835. *Xysticus bifasciatus* C. KOCH «Übers. des Ar. Syst.» I, p. 26.

1837. Idem «Die Arachniden» IV, p. 59. (saltem ad partem)

Vide: THORELL «Remarks» p. 234.

♀ Előteste sötét-sárgabarna, felül lemezszerűen lelapított, barnás; a nyelecsketől egy világos- barnássárga sáv indul, mely a mellrész közepe táján két keskeny ágra oszlik, ezek az ágak az oldalszemekig tartva, két csikra emlékeztetnek. A fejmell vaskos, magas, a nyelecsketől igen boltozatosan emelkedett.

A végtest hosszánál nem szelesebb, elől keskenyebb, hátul elkerekített, oldalában fehéres vagy szürkés, hátlapja sárgásszürke, középrajza neha elenyésző, rendszeren három visszhorog vagy fűrészfogszerű oldalrajzzal. Lábai sötét-barnássárgák, felül világos, sárgás hosszsesikkel.

A zár köldökszerűen emelkedett, sötét-vörösarna s egy majdnem körforma nyílást mutat, mely mögött (a légzőrés felett) a keret széles, fényesen vörösarna, a köldökszerű emelkedés két oldalán két-két sekély horpadás látható.

Az alsó szemsor könnyedén kihajló, oldalszemei a középsőknél sokkal nagyobbak; a középsők annyira egymástól mint a homlok széletől s távolabbra egymástól mint az oldalszemektől. A hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknél valamivel nagyobbak, valamennyi szem egymás között egyenlő távolságra. A két sor középsői oly dereknegyszöget alkotnak, mely oly magas a milyen széles.

Az első lábpár szárán, alul, kilencz tüske két sorban, a külső soron öt; másodvégizen, alul, rendszeren hat pár tüske; a második lábpár szárán rendszeren öt, másodvégizen — hét pár tüske: a harmadik pár szárán, alul, egy pár és egy tüske, a negyedikén egy nagyobb tüske.

A rágók sárgabarnák, laposok, tövüknél kétszer oly szélesek mint végöknél. Az állkapcsok keskenyek, alig egymásra hajlók, barnássárgák; az aljuk az állkapcsok hosszának két harmadát eléri.

A tapogató barnássárga, bőven szőrös, végize alig rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

Mertekek: ♀ Törzs	11	m_m ebből
fej mell	4	»
I lábpár	12·7	»
II » 	11·8	»
III » 	8	»
IV » 	8·5	»

Néha kisebb, törzs: $8 m_m$ I lábpár $10·2 m_m$

♂ Előttünk ismeretlen.¹

Magan csak egy példányát ismerem Doroszról: a magyar nem. muzeum gyűjteményében két példány «Mehadia és Orsova» jelzővel, gyűjte Friwaldszky János ur.

SPEC. 7. FAJ. XYSTICUS ULMI. (HARN) SZIL. K. ULMEN SCH.

(ulmus = szilfa; kedvencz tartózkodásáról.)

Syn. ♂ 1831. *Thomisus Ulmi* HARN «Die Arachniden» I, p. 38.

♂ 1861. *Thomisus erraticus* BLACKWALL «Spid. of Gr. Brit. and Ir.» I, p. 71.

Vide: THORELL «Remarks» p. 246.

♀ Előtteste a nyelecskétől ívesen emelkedő, felül lemesszerűen lapos, sárgásarna, egy világos közép-sikkal, mely a szemesoport szélességének közel megfelel; e közep csukban egy ékalaku sötétebb betét, mely élevel a nyelecske felé fordított, s melynek csücsát a hátrés képezi. Lábai barnássárgák. Végteste igen világos sárgásfehér oldalakkal és hassal, felületén a végtest körtealakjának megfelelő körrajzú halvány bebarnítással, mely az oldalak világos színetől egy finom, barnás szegély által választatik el; e barnás hátmező közepén egy elmosódó, fehéressárga, széles hosszsesik, mely a végtest hosszának közepe táján, két oldalt, visszhorogszerű ágat bocsát s ez ágbocsátást neha még egyszer ismétli; a hátmező vége felé egy vagy két szintén világos \wedge szerű harántesik, neha igen finom barna vonalak által szegélyezve. A végtest nem egészen kétszer oly hosszú mint a fej mell, legszeleesebb helyén saját hosszánál keskenyebb, lelapított felületű, körtealakú, elkerekített csücsával előrefelé irányzott.

¹ THORELL l. c. «The bulbous genitalis hat in *X. bifasciatus* on its under side, near the base, two strong, long, spine-like processes, which the greater part of their length run parallel with each other, only with their inward curved extremities diverging at an acute angle.» etc.

A zár egy apró, köldökszerű, barnássárga emelkedés. Ψ szerű nyílással, melyben két megközelített apró, fénylő és sötétebb dudorodás látható.

Az alsó szemsor könnyeden kihajló, oldalszemei kétszer akkorák mint középsői s ezekhez oly távolságra állanak, mely kétszeres átmerőjüknek megfelel; középszemei ennél valamivel távolabbra egymástól s annyira a homlok szelétől, a mennyire egymástól. A hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknél alig nagyobbak, az alsó oldalszemeknél sokkal kisebbek, szemei egyenlő távolságra egymástól, mely nem nagyobb az alsó sor középsői közöttinél. Mind a két sor középsői dereknégyszöget kepeznek, mely magasságánál alig szélesebb; a két sor oldalszemei tetemes dudorokon s nem távolabbra egymástól, mint az alsó középsők a felső középsőktől. A homlok legszélén 7 vagy 8 fekete serte, az alsó középsők alatt és távolságuk közepének megfelelően, a hét vagy nyolcéhoz függőleges viszonyban még két serte.

Az első lábpár szárán, alul, öt pár. — a második végizen, alul, öt pár erős tüske, a tüskék néha páratlanok s a külső soré a nagyobb szám; — a második lábpáron hasonlóképpen. A harmadik lábpár szárán, alul, két pár és egy tüske, a negyedik három tüske egymásmögött.

A rágók vöröses-barnasárgák, a homlok magasságánál alig hosszabbak, laposkások; tövükön — elülről tekintve — kétszer oly szélesek mint végükön. Az állkapcsok keskenyek, összehajlók, az alajkkal együtt vörössárgák; az alajk az állkapcsok hosszának kétharmadrészét eléri. A tapogató szára és végize felül tüskés, végize alig rövidebb mint a szár és térd együttvéve.

Mértékek: ♀ Törzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2·8 »
I lábpár	9 »
II »	8·7 »
III »	5·9 »
IV »	6·8 »

♂ Kicsiny, sötétvörösbarna, fej melle közepén egy, élelvel hátrafelé fordított vörösbarnás ék, a nyelecske felől villaszerű, kétágú, sárgásfehér határral; a sötét-vörösbarna végtesten egy egészen körülfutó, keskeny, sárgásfehér oldalesik, a hátmezőn a nőstény rajzai sárgásfehér szegélyek által körvonalazva. A két első lábpár czombja és térdé sötét-feketebarna, szára és vége vörössárga, a két hátsó lábpár sötétebb vöröses-barnasárga. A tapogató vöröses-barnasárga, pikkelye kanálalakú, módosan szőrös, szára alig felét éri a térd hosszának, külső oldala végén egy erős nyujtványt bocsát, mely a pikkely széléhez alkalmazkodva, egy eles, kis, könyvedén hajlott körmöcskébe végződik, a szár e nyujtványán kívül, alul, még egy széles karéjszerű, elkerekített, a pikkely üre felé hajló, sötétbarna, lapos nyujtvány látható, mely a szárnál hosszabb; a nemzőszerv egy sötét-vörösbarna dudor, külső oldaláról tekintve két vékony nyujtványt mutat, melyek közül a hátsó rövidebb, az első ennél kétszer hosszabb kissé csavarosan befele-oldalt hajló.

Mértékek: ♂ Törzs	4·2 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2·5 »
I lábpár	8 »

Mint tavaszi alakot fűzekről és a tómelleki sáros helyekről Doroszlóról ismerem.

SPEC. S. FAJ. XYSTICUS PEROGASTER. TH. HASAS K. BAUCHIGE SCH.

($\pi\acute{\epsilon}\rho\acute{\alpha}$ = tulság jelzője, $\gamma\alpha\sigma\tau\acute{\iota}\rho$ = has; a végtest magyságáról, jelesen nyujtott alakjáról.)

Syn. 1871. *Xysticus perogaster* THORELL. «Remarks» p. 249.

♂ A végtest hossztojásdad, szélességénél egy felszer hosszabb. Fejmelle szélességénél hosszabb, szép barnasárgás foltokkal, világosabb, széles közepesikkal, mely a hátrés előtt a szemekig elmosódó sötétebb hosszfoltokkal elhomályosított. A fej melle szélességénél hosszabb, domború, a hátrés táján kissé behorpasztott s a nyelecskefele lankásan lecsapódó.

A laposodó végtest szelei, különösen elől és az oldalakban finom elenken-fehér szegélyvel, mely szegély hosszirányos s a végtest vége felé elnyeszik.

A végtest alapszíne barna, középrajza vörösbarnás, ekalakú s hegyével közel a fonóig terjed, szelei módos de sűrű csipkézettel, a végső csipkék esuasa pontszerűen fehér, s itt a középrajzban barnás harántesikók láthatók. A has vörösbarna, néha pettyegedett, kétoldalt elmosódo, világos szegélyvel. A lábak sárgásbarnák, felületük egész hosszában egy világosabb es k., mely a czombokon kevésbé kifejlődött.

Az alsó szemsor könnyedén kihajló, oldalszemei a középsőknel kétszer nagyobbak, a középsőkhez közelebbre állanak mint e középsők egymás között: a középsők annyira egymástól, a mennyire a homlok szelétől. A hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknel nagyobbak, a középsők alig észrevehetőleg közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez. A két sor oldalszeme tetemes dudorokon áll, a két sor középsői oly derék négyszögben elhelyezettek, mely oly magas a milyen széles.

A láb czombok felül tüskések, az első páron három és négy tüske két sorban, a többin 3 tüske egy sorban. Az első pár szárán, alul négy, másodvégizen alul, öt pár tüske.

A tapogató barnás, száríze a térdnél sokkal rövidebb, külső oldala végén egy nyujtvánnyal, mely egy kis fekete, sarló alakú, a pikkely széle felé hajló hegyes körmöskebe végződik; alsó felén egy másik nyujtvány, mely szélessegenél hosszabb végén elkerekített es előrefele lekonyult; a nemzőrész lenesealakú, sötétvörösbarna, külső széle felé kissé behorpasztott, s itt — éppen a széleből — egy karéjszerű, apró, a pikkely szélet alig meghaladó nyujtvánnyal ellátva, a szár körmös, felső nyujtványa a nemzőszervét megközelíti (az egész szerkezet alólról vizsgálendő).

Méretek: 2	Törzs	5	m_m ebből
	fejmell	2.4	»
	I lábpar	10.5	»
	IV »	6	»

3 Nagyobb; végteste tojásdad, szélessegenél 1/2-dal hosszabb, sárgásszürke, elmosódo, széles, vizsgálorgos középrajzzal. Fejmelle szélessegenél valamivel hosszabb, sárgás-zürke széles közepesikkal; homlokán gyeren álló, erős fekete sertékkal, melyekhez hasonlók a tapogatókon is láthatók. Lábai sárgásszürkek, felületökön barnásan vonalozva — pontozottak; az első pár czombja felületen, rezszüntös sorban álló három fekete tüske, szárán alul, három — másodvégizen négy pár tüske, az utóbbin oldalt is meg egy két tüske.

A zár egy sötétvörösbarna, fényes es terjedelmes kerék köldök, tojásdad nyílással, melynek felső (a nyeleske felőli) feleben egy szabálytalan formájú sárgás dudor látható.¹

Méretek, 4	Törzs	5.7	m_m ebből (terhes 7.4 m_m)
	fejmell	2.5	»
	I lábpar	7.3	»
	II »	7.3	»
	III »	4.8	»
	IV »	5.3	»

Mint őszi alakot (október) eddig csak Veszprémből ismerem, hol kökenybokrokron talaltam.

¹THORELL l. c. azt mondja: Vulva ex sulcis vel fovendis oblongis diabus subparallelis, eorum media longitudinali testacea sat-lata, convexa, duplo circiter longiore quam latiore disjunctis, constare videtur. Ugy látszik, hogy THORELL példányai újabbak voltak, a melyeknél a zár kerete még nem fejlődött ki köldökké.

SPEC. 9. FAJ. XYSTICUS MARMORATUS. THOR. MÁRVÁNYZOTT K. MARMORIRTE SCH.

(A színek élénkségéről.)

Syn. 1875. *Xysticus marmoratus* THORELL «Verz. südruss. Spinnen» p. 54.

1875. » » idem «Deser. of several Europ. au N. Afr. Sp. p. 135.

♀ Barnán s szürkessárga vegyületű alapszínezet, az utóbbi az uralkodó; rajzai élesek. A fejmell oldalai szépen barnák, leghátul két apró esontfehér folttal; a fejmell teteje széles csikkal, mely a fejrszen barnával elegyített, a nyelecskefelé tiszta esontfehér; a felület ripacsos, rövid sertekkel eléggé ellátott; az oldalszemek dudorai fehéredők. A fejmell szélességénél nem hosszabb ($2\cdot3 \frac{m}{m}$), oldalról tekintve, a nyelecskétől ívesen emelkedik. A végtest szélességénél hosszabb, felülről tekintve a fonók kissé kilátszanak, elől különben keskenyebb mint hátul. A hátlap barna, középrajza világosabb, belsejében barnán zavaros, oldalt három-három fűrészfogszerű, élesen kifejezett ággal; a hátlap a világosodó oldalak felé szintén csipkés. A lábak esontfehér és barna vegyületűek s ez utóbbi szín a két hátsó lábáron gyűrűzetes jelleget ölt.

A zár igen jellemző: egy patkóalakú félkeret közepén egy gombostűfejhez hasonló síma-fényes, vörössárga dudorból áll.

Az alsó szemsor módosan kihajló, középszemei távolabbra egymástól mint a nagy oldalszemektől ezek a középsőkhöz oly távolságra, mely átmérőjüket (az oldalszemét t. i.) csak kevéssel haladja meg, a középszemek sokkal közelebb a homlok széléhez mint a hátsó középsőkhöz.

A hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknél valamivel közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez.

A két sor oldalszemei fehérlő dudorokon állanak; a két sor középsői oly négyszöget alkotnak, mely szélességénél nem magasabb.

Az első lábpár szárán, alul, hét gyengébb tüske két sorban, — másodvégizén, alul, öt pár tüske. A többi lábpár hasonló ízei szintén tüskések.

A rágók laposkások, esont-fehérlők, kevés barnás ripacsos és sertével, a homlok magasságánál kevéssel hosszabbak. A tapogatók esontsárgásokba ma foltokkal és kevés tüskével, végizők oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve.

Mértékek ♀ : Törzs	7·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·8 »
I lábpár	8 »
II »	8 »
III »	5·8 »
IV »	7·6 »

♂ Az ivarérett him előttem ismeretlen; a harmadvedlésű csak bunkósodó tapogatói által különbözik a nőténytől.

E fajt csak két példány után ismerem: egy éretlen him Rákos Palotáról (Muz. gy. Pavel János), egy ivarérett nőtény Doroszlóról.

SPEC. 10. FAJ XYSTICUS ROBUSTUS. (HAHN). VASKOS K. VIERSCHRÖTTIGE SCH.

(robustus = trop. értelemben; vaskos; az alajk erőteljességéről.)

Syn. 1831. *Thomisus robustus* HAHN «Die Arachniden» I, p. 50.? 1802. *Aranca fucata* WALCKENAER «Faun. Par. II, p. 232.

Vide: THORELL «Remarks» p. 251 et 535.

♀ Rendkívül zömök, vaskos alak, végteste alig hosszabb es alig szelesebb a fejmellnel; a fejmell oly hosszú, a milyen széles ($4 \frac{m}{m}$), magasan domború, hátul ívesen lecsapott, felülete ripacsos, a ripacsokon

kurta, erős fekete tüskék; a végtest elejének az éle szintén tüskés. A lábak rendkívül vaskosak, aránylag rövidek, sok kurta, fekete tüskével fegyverezettek.

Az előtest sötét, világosabb barna és fehéres színvegyületet, mintegy finom márványozást mutat.

Az oldalszemek dudorai előfelőkön csontfehérek (éles szem nagyítás nélkül is kiveheti); a középszemektől a hát közepéig egy elmosódó finom barna vonás (leginkább borszeszben) látható, melynek hátsó végétől ismét egy horgonyszerűen az oldalszemek felé kanyarodó vonás követhető.

A végtest hasonlóan márványozott, de visszahorgos középrajza, mely némileg világos, kivehető, széles, minden oldalon megkülönböztethető három visszahoroggal. A háton öt ingödör látható; négy páros és egy a végtest elején.

A végtest oldalai és hasfele sűrű, az utóbbi haránt ránczokkal borítottak.

A lábbak szintén márványozottak, a végizék világosodók.

A zár egy kis sárgás, lapos, köldökszerű térese közepén egy jelentéktelen benyomással.

Az alsó szemsor kihajló, középszemei sokkal közelebb a homlok széléhez mint a hátsó középszemekhez, oldalszemei a középsőknél kétszer nagyobbak, a középsők távolabb egymástól, mint az oldalszemektől. A hátsó sor kihajló, oldalszemei nagyobbak a középsőknél, az alsó sor oldalszemeinél ellenben sokkal kisebbek, e (hátsó) sor négy szeme egymás között egyenlő távolságra. A két sor középszemei oly deréknégyszöget alkotnak, mely szélességénél nem magasabb.

Az első lábpár szára, alul, négy pár erős, kurta tüskével, másodvégize, alul négy pár hasonló tüskével. A többi lábpár ugyanazokon az izeken szintén tüskés.

A rágók vaskosak, a homlok magasságánál nem hosszabbak, márványozottak, ripacsosok, sők erős sertetüskével borítottak. A tapogató márványozott, ripacsos, sok sertével fedett; végize oly hosszú mint a térd és szár együttveve.

Mértékek: ♀	Törzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	4 »
	I lábpár	11 »
	IV »	8 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Mint késő őszi alakot csak egy ♀ példány után ismerem, e nőtényt Erdélyben, Szász-Veszősen találtam.

A *X. robustus* HAHN és *X. fucatus* WALCK azonossága még kétes (lásd THORELL: «Rem. on Syn.» p. 535.), azért tettem kérdésbe az utóbbi nevet; az eldöntéshez egy példány alapján hozzájárulnom nem lehet.

SPEC. 11. FAJ. NYSTICUS ACERBUS. THOR. KOMOR K. DÜSTERE SCH.

(acerbus = trop. durva, komor; valószínűleg a színezetről.)

Syn. 1871. *X. acerbus* THORELL «Remarks» p. 237.

♀ A *X. robustus* (HAHN) alaktársa, de sokkal kevésbé zömök, más idomú zárral és másnemű szemállással. (Fejmell hossza, szélessége legfeljebb 2·8 $\frac{m}{m}$).

Komor színezetű. Fejmelle sötétbarna, csontsárgás színvegyülettel, a nyelecske felől egy fehéressáv-folt nyomul a mellrész közepe tájáig, hol ∇ szerűen kivágott; a mellrész oldalai sötétbarnak; a fejrész éle az alsó szemsor hosszában csontfehéres. Az egész fejmell felülete sok, nem éppen erős, karcsú sertékkal fedett. A végtest kerekled, terjedelmes, elől kevésbé keskenyebb, barnaszürke vegyülettel, néha a sürke szín az uralkodó; hátlapjának színezete elfolyó, középrajza elmosódott, s oldalágai gyakran csak feketés harántvonások által némileg jelölve. A has sűrűs, vagy barnás. A lábak sötétbarnak; a két hátsó pár szára és térdé, felül, csontfehéres hosszcsikkal. A zár egy sárgászörös, vagy vörösbarna, módosan emelkedő gyűrű, mely a

légzőrés felé nyitott s kisse esatornás folytatású, körreszében sekélyen kivájt, határozatlan, ráncszerű választekkal, mely utóbbi néha hiányzik.

Az alsó szemsor igen kevesse kihajló, középszemei sokkal távolabb egymástól mint az oldalszemektől; az oldalszemek nagyobbak s körülbelül két átmérőjüknek megfelelő távolságra állanak a középsőtől. A hátsó sor könnyedén kihajló, oldalszemei a középsőknel nem nagyobbak, valamennyi szem egymás között egyenlő távolságra. A két sor oldalszeme módos dudorokon áll; a két sor középsői oly derek négyszögbe elhelyezettek, mely magasságánál láthatólag szélesebb.

Az első lábpar száram, alul, négy pár rövid — másodvégizen alul 5—6 hosszú tűske. A többi lábparon, ugyan azon ízek alján, szinten tűskek állanak.

A rágók lapulók, a homlok magasságánál alig hosszabbak, barna-sárgán márványozottak, ripacsosok, több erős sertével. A tapogató barnás, felületén sok erős tűkeszerű sertével inkább fegyverzett mint edett, végíze oly hosszú mint a terd és szár együttvéve.

Mertekek: ♀ Törzs	7·7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmel	2·8 »
I lábpar	8·5 »
II »	8·4 »
III »	6·2 »
IV »	7 »

♂ Elöttem ismeretlen. ¹

Mint tavaszi alakot leginkább bokros helyek sivarabb tisztasáiról ismerem; néha bogáncskórókon is tartózkodik.

Találtam, erdélyi részekben: Szász-Vesszősön; magyar részekben: Illokon, Panesován, Orsován, Ó-Ogradenán (Mragonya völgy), Bázíáson, — megvan a magy. nemz. muzeum gyűjteményében Nagy-Váradról (Moesáry), Pécs vidékeről (Frivaldszky és Pável), Budaról (Pavel). Úgy látszik, hogy csak délibb részeit lakja az országnak.

SPEC. 12. FAJ. XYSTICUS FRATER. N. SP. ROKON K. VERWANDTE SCH.

(frater == fivér; az acerbus fajhoz való rokonságra ezéle.)

(VIII. tábla, 177, a szemesoport, b ♀ zárja; és IX. tábla, 205 ♀ felülről.)

♀ Elötteste szép barnásfekete; végteste szép sárgásan világosszürke, barna pettyezetéssel, mely néha a füreszfogas rajzot vazlatosan elötünteti. Az első két lábpar ezombja és szára szép barnafekete, végizei sárgásvörösek, végökön fekete gyűrűvel, a két hátsó lábpar szára szép sárgásvörös, a végén fekete gyűrűvel, a terd és ezomb szépen barna, világos sárgásfehér hosszesikkal (a harmadik páron legélesebben kifejlett és kettős), a végzek mint az első párokon. A fejrsz arezre-se világosodó, az alsó szemsoron végig egy sárgásfehér haránt esik; a nyelecske felett egy széles középsík kezdődik, mely gyorsan két finom ágra szakad, a mely két ág — villamódra tágulva — a hátsó szemsorig ér — e rajz sárgásfehér. A hátsó szemsor két középsője mögött három enyésző, vörössesárga hosszvonal, mely néha a villa közét egészen kitölti.

¹ THORELL I. II. a tapogatót illetőleg a nemzőszerv szerkezetét így írja le:

«Palpi ferrugineo-fusci, bulbo piceo; pars patellaris paulo longior quam latior; pars tibialis ea brevior, versus apicem dilatata, desuper visa fere triangulari, brevior fere quam latior ad apicem, apice lateris exterioris in procursum anteriora versus et paulo foras directum, longitudine fere ipsius partis, producto; hoc procursum versus apicem abruptius compresso, apice acuminato paululo deorsum curvato, vix ad hanc longitudinis lamine pertinent. Latus exterius partis tibialis intra in alterum procursum excurrit latum, extus convexum, intus ad longitudinem concavum, versus apicem paulo angustatum, apice emarginato, anteriora versus, foras et deorsum directus, basi cum procursum apicalis partis tibialis ita coneratum, ut emarginatione parva tantum ab eo separatur. Lamine margo exterior aequaliter rotundatus, tuberculo vel procursum nullo, Bulbus rotundatus, lammis, subitus parum inaequalis, sub cochleiformis, in margine exteriori tuberculo vel dente parvo, nitido, pone apicem procursum apicalis partis tibialis sito, manitus; antice in sotum vel spinam tenuem excurrens extus directam, circa apicem ejus subcurvatum et lamine arete appressam, praeterea inermis.»

A rágók töve sötétbarna, vége sárgásfehér. A mellvert sárga és barnával finoman tarkított. A csipők különösen díszesek: világosbarnák, végök szép fehéres szegélyvel, tövük több fehéres hosszszikkal díszlik. A tapogató kurta, barnássárga végize a többihez kepest kissé vékonyult, az egészen keves serte áll. A lábak közül a két első pár vastos, hosszú, a két hátsó gyengébb és rövidebb. Az első lábpár czombja felületén három ágaskodó serte, kissé baránt sorba állítva. — szárán, alul négy, végizen, alul három túskepár. Végteste szélesen tojásdad, szélességénél csak igen kevéssel hosszabb, hátul elkerékített.

Az alsó szemsor kevesse, a hátsó könnyeden kihajló; a két sor középsői egy magasságánál valamivel szélesebb deréknégyszögbe elhelyezettek; az alsó és hátsó sor oldalszemei nagyobbak a középsőknél, az alsó oldalszemek nagyobbak a hátsó oldalszemeknél, a hátsó sor oldalszemei távolabbra állanak a hátsó középsőktől mint az alsó oldalszemektől. A zár egy kiemelkedő, karikászerű keret, mely a légzérés felé meg van szakítva, belseje dobhártyaszerű, a közepén egy hosszirányú szelvény.

Méretek: ♀ Törzs	6	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmel	2:3	»
I lábpár	7:5	»
II » 	7:6	»
III » 	5	»
IV » 	5:1	»

♂ Ismeretlen.

E díszes fajt, mint kora tavaszi alakot az Alduna vidékén, Palánkán, a Trnováczí erdő tisztásainak fűvében gyűjtöttem. Dr. THORELL e fajt újnak ismerte el.

SPEC. 13. FAL. XYSTICUS PRATICOLA. C. K. RÉTI K. WIESEN SCH.

(praticola = rétlakó; a tartózkodásról.)

Syn. 1837—8. X. *praticola* C. KOCH «Die Arachniden» IV. p. 77.

Vide: THORELL «Remarks» p. 426, 569, 572.

♀ Kicsiny, rövidlábú; végteste majdnem kerek, hosszánál valamivel szélesebb. Előteste barnászörs közepesikkal, barna oldalakkal, szélességénél nem hosszabb, oldalról tekintve, egyenes háttal, mely a hát közepén túl meredeken a nyelesekére lecsapott; a fej eleje ívesen elkerékített, az oldalszemek dudorai jelentéktelenek. A végtest csontsárgás, barnával kevert, a barna szín a nemet jellemző fűrészfogas rajzot meg némileg de határozatlanul jelöli. A lábak barnássárgák, — barna, gyűrűjellegű, sűrűnálló foltokkal.

A zár egy vörössárga, kissé keretszerűen emelkedett köldök, mely két felől szerűen van szegélyezve, a szegély kissé sötétes, az egész keret hosszánál kissé szélesebb, alul összeérő felül szűken nyitott, belül sekélyen kivájt, két apró horpadással (a horpadás csak a mikroszkóp alatt látható).

Az alsó szemsor kihajló, középsői annyira egymástól, mint a homlok szelétől, oldalszemei nagyobbak s szemátmérőjökre állanak a középsőktől. A hátsó sor tetemesen kihajló, oldalszemei a középsőknél nagyobbak s láthatólag távolabbra állanak a középsőktől mint ezek egymástól. A hátsó középső szemek valamivel közelebb egymáshoz mint az alsó középsők szintén egymáshoz s mind a két sor középsői oly négyszöget alkotnak, mely alsó szélességénél láthatólag magasabb.

Az első lábpár szárán, alul, még pedig hossza közepe táján, két pár túske. — másodvégizen, alul, három pár hosszú túske. A második páron hasonlóképpen.

A rágók laposkások; tövük csontsárga, végök sötétedő. A tapogató vörössárga-barna, gyűrűszerű foltokkal, gyéren szőrös; végize rövidebb mint terde és szára együttveve.

Mértékek: ♀	Törzs	4·3 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	1·8 »
	I lábpár	4·3 »
	IV »	3·2 »

♂? Elöttem ismeretlen.

Mint nyári alakot füves helyekről csak Doroszlóról ismerem.

SPEC. 14. FAJ. XYSTICUS GRAECUS. C. K. GÖRÖG K. GRIECHISCHE SCH.

(graecus = görög; a lelhelről.)

Syn. 1838. *Xysticus graecus* C. Koch «Die Arachn.» IV, p. 65.

Vide: THORELL «Remarks» p. 240.

♀ Elötteste sárgásfehér; az oldalszemek mögött egy görbített hosszcsík s egy szegélycsík feketék; a végtest hátfele olajszürke, három fehéres, keresztbefutó, hullámos szalaggal.

Az elöttest sárgásfehér, a hátsó oldalszemektől a mellrész hátsó lehajlásaig egy feketén márványozott szalag vonul, e szalag a mellrész széle szerint fut s egy sötétfekete pontba végződik. A rágók sárgásfehérek, serteszőrösök, tövükön és végük felé füstösen barnulók. A tapogató sárgás-fehér, a szár- és végiz végén barna. A mellvért fehér, barnán porozott, szélein füstbarnába átmenő. A végtest oldalal és hasfele fehéresek, az előbbieket szürkésbarna, rézsutosan futó vonalakkal. A lábakon a czomb, térd és szár sárgásfehér, a többi íz inkább sárgás, de mégis inkább fehérbe játszik; a czombok belső oldalán három fekete folt, máskülönben a czombok és száruk feketén pontozottak, e pontok a felület fehér vonala hosszában csikyszerűen tömörülve; a czombok tövén, felül, egy nagyobb fekete folt; a többi lábíz töve és vége szintén keskenyen fekete. Törzs $8 \frac{m}{m}$.

E fajt Koch C. i. h. eredetileg Görögországból Nauplia környékéről írta le, DOLESCHALL a «Syst. Verz. etc.» sorozatában Magyarországból is említi.

SPEC. 15. FAJ. XYSTICUS HORTICOLA. C. K. KERTI K. GARTEN SCH.

(horticola = kertbenlakó; a tartózkodásról.)

Syn. 1837. *Xysticus horticola* (C. Koch «Übers. d. Ar. Syst.» I, p. 26.

Vide: THORELL «Remarks» p. 252, 426.

♂ Elötteste vörössárga-barna, sötétebb barnával keverve, oldalszegélye sötétbarna, a nyeleeske táján kivágásszerűen világosabb. Végteste vöröses-sárgabarna néha róka-vörös, barnán porzott, hat ingödörpár ul; oldalain bordaszerű sötétebb csikok. A két első lábpár róka-vörös, a két hátsó lábpár sárga.

A tapogató rövid; szára szerfelett complicált szervezettel; külső oldalán két nyujtvány, egyik a végén, mely lemezszerűen illeszkedik a fedő pikkelyhez, a másik oldalt kifelé mered, vastag, hegyesdő végevel előre felé görbül; alszimen egy mélyen kettéhasított, széles, erős nyujtvány, melynek felei lapítottak, a külső fél vékonyabb, inkább hegyesdő, a másik fél vaskosabb, a végén vastagodott kissé föl- és befelé hajlott. A gyűjtő sima, kidagadó egy finom, hosszú embolus által rugószerűen kerítve; a tövén egy kis horog.

Mértékek: Törzs $5 \frac{m}{m}$

♀ Világosabb. A zárat két terjedelmes, fekete, hosszúkas, majdnem háromszögletes folt jellemzi, melyek hegyekkel kifelé állanak.

E fajt említi Sill V. „*Thomisus*“ *horticola* C. Koch név alatt Szeben környékéről. Példányt nem láttam.

SPEC. 16. FAJ. XYSTICUS? DEVIUS. (C. K.). FÉLREJÁRÓ K. UNSTATE SCH.

(devius = köbor, állhatatlan, félreeső, messzeső stb; az első lelhelyre vonatkozik.)

Syn. 1845. *Thomisus devius* C. Koch «Die Arachn.» XII, p. 61, Taf. 411, fig. 997.

«♀ Elötteste kimagasló fejresszel, homlokreszén számos sertevel, sárga; sötét, barnán-foltos szegelylyel; végteste rozsdaszínű; lábai sárgások, a czombok felületen két barna hosszcsik.»

Mérték: Törzs 11 $\frac{m}{\mu}$

Dr. Koch C. e pókot, melyet Dr. ROSENHAUER (Erlangen) a «Bánátban», valószínűleg Oravicza táján találta, türe szűrt, szárított példány után írta le, úgy azonban, hogy annak megbizonyítása lehetetlen, mert a színezet nem elégséges jelleg, az ivarszervekről a leíró nem emlekezett meg. A fajt a „*Thomisus calycinus*”-sal hozza kapcsolatba s így meglehet, hogy a faj a *Misumena vatia* (CL) egy feltünőbb színváltozata,

SPEC. 17. FAJ. XYSTICUS? CERINUS. (C. K.). VIASZOS K. WACHS SCH.

(cerinus = viaszos; a színezetről.)

Syn. 1845. *Thomisus cerinus* C. Koch «Die Arachn.» XII, p. 60, Taf. 411, fig. 996.

«♀ Elötteste barnafekete, fejeresse felül, mellresse a szelein sárgák; végteste agyagossárga; lábai es tapogatói élénksárgák.»

Mérték: Törzs 8.5 $\frac{m}{\mu}$

Dr. Koch C. ezt a fajt is ROSENHAUER (Erlangen) féle, Oraviczáról származó példány után írta le es a «*Thomisus lateralis* Hahn» fajjal hozza kapcsolatba, e szerint tehát *Xysticus impavidus* Thor fajjal állana viszonyban. A fenn idézett rajzhoz tartozó szemesoport után ítelve azonban inkább *Misumena*-ra emlekeztet s nem lehetetlen, hogy ez is csak a *Misumena vatia* (CL) fajnak egy feltünőbb színváltozata.

SUBORDO VI. ALREND.

CITIGRADAЕ

(cito = gyors; gradus = lépés.)

FUTÓK.

A futók jól jellemzett alrendjének jegyei: az emelkedett, majdnem primaticus elöttest, 3 vagy 4 harántfutó sorba elrendezett szemesoport; gyors mozgásra alkalmas szervezet, mely a testtörzsnek a lábakhoz való, megfelelő arányában gyökerezik.

Noha a lábak kivétel nélkül hármasszövökarm rendszert mutatnak, a szövés itt is háttérbe lép, minek jellemző jele az, hogy az alrend legtypicusabb alakjainál (*Lycosoidae*-Farkaspókok) a szövökarmok elkoresosulása itt ott észlelhető. A láboknak a testtörzshöz képest aránylagos fejlettsége, a futás, egyáltalában gyors mozgás képességet eredményezi, s az alrend alakjait *prédát kereső* vadászokká teszi.

A rend legtypicusabb alakjai ugyanmire mozgók, hogy meg a nemzedékek sorára tartozó mozzanatok sem kötik őket egy helyhez: a nőstény zacskába szövő petéit s vadászatain magával hordozza, epen úgy, mint későbben hátán a kibújt fiakat, mindaddig, a míg ezek önálló életmódra képesek.

Itt is találunk lakhelyeket (Cselőpók-Trochosa), de ezek nem az alrend életmódjának sajátlagos irányából, hanem azon körülményekből folynak, a melyek között az illető alakok élnek, a melyek között létök biztonságát csak egy lakás hozzájárulásából merithetik (Trochosa infernalis-Pokoli Cselőpók a pusztán, Trochosa cinerea-Szürke Cselőpók könnyen áradó folyók görgetegein). E lakhelyek kapcsolják e rendet némileg a földbeszövőkhöz (biologaiilag). A szervezetre nézve találunk kapcsolatokat a Csöszövőkkel (lásd Zora-Párduezpók), és a Keszegjárókkal (lásd a Futók közül: Oxyopoidae-Hinzipók, s a Keszegjárók közül: Hunnyópók-Micrommata).

A nyugró vagy mozgó prédát felkeresni, szembe megtámadni, ha menekülni akar, vagy bajosan megközelíthető, ugrással is reátámadni, ez a futók módja, evvel járulnak a pókműködés rendszeréhez.

A szövés, mint táplálékserző közeg egészen háttérbe lép, és a mozgás sajátlagosságára esik a fősúly.

A kivételbe tett alakok kivételével, a többi azon hajlékkal éri be, a melyet a véletlen szolgáltat; az alakok tehát szabadon barangolva intézik támadásaikat, gyakorolnak hatást.

Működésökre nézve, bár a röghöz kötve, de vízszintes irányban teljesen szabadok.

Az aljak rögetől fel a hegyesücsök örök havaig, mindenütt vannak ez alrendnek képviselői; de alakgazdagságának tetőpontját mégis az aljakban éri el.

A száraz talajon, a vízmelléken, a víz színén mindenütt futókkal találkozunk, melyeknek fajsoraiban (talán általánosán is) a fonalröpítés, tehát nagyszabású helyváltoztatás szerepel s képesekké teszi őket, a hatásnak széles alapon való gyakorlására.

A nemzedékek sorát úgy látszik kizárólagosan áttelelő alakok tartják fenn.

FAM. I. CSALÁD. LYCOSOIDAE. FARKASOK. WOLFSSPINNEN.

(*λύκος* = farkas; a barangoló életmódról.)

GEN. I. NEM. AULONIA, C. K.

(*αὐλή* = csatorna, völgy; valószínűleg az előtest némi nyergességéről.)

Syn. 1848. C. KOCH «Die Arachniden» XIV, p. 97.

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 190.

Az alsó szemsor középsői és a homlok széle közötti távolság nem nagyobb egy alsó középszem átmérőjénél. A felső fonópar az alsónál sokkal hosszabb. Az arez magas, közel negyszögletes, a rágók töve felett kiálló. Az alsó szemsor behajló.

SPEC. I. FAJ. AULONIA ALBIMANA. (WALCK.). FEHÉRKEZŰ KOSPÓK. WEISSHÄNDIGE WIDERSP.

(albimana = fehérkezü; a tapogatón lévő fehér színről.)

Syn. 1805. *Lycosa albimana* WALCKENAER «Tabl. d'Arach.» p. 10.

(Vide: 1848. (*Aulonia*) *albimana* C. KOCH «Die Arachn.» XIV, p. 202.)

? Előteste fekete, megfekvő, igen finom es gyer szőrözettel.

A vegtest fekete, megfekvő sárgas szőrözettel. A tapogató feketebarna, *térde csontfehér*. Az első lálpár czombja fekete, a többi ize, valamint a többi láb is barnássárga.

A fej mell fejrésze keskeny, a szélesedő mellrészből prismaszerűen mintegy kitölt, erősen kidülő homlokkal, síma: felülről tekintve, a mellrész mindkét oldalán két-két tetemes behorpasztás látható s a mellrész legszélén egy igen finom, szőrökből való, hófehér szegely szemebetünő; oldalról tekintve a hátvonal kissé nyerges, hátul resüntösen a nyelecskere lecsapott. A mellvert szivalakú, fekete, zsirfenyű.

A rágók vörösbarnák, oldalról tekintve, erősen az állkapcsokra esapottak, úgy hogy a kiálló homlokkal meglehetősen egy síkba esve, evvel s a hátvonallal éles szöveget kepeznek. A tapogató karesú, végíze kevésel rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak karesúk, elég hosszúk, hosszú nyulánk tüskével fegyverezve; jelesen a két első pár szárán, alul 5—6 hosszú tüske, a másodvégizen, alul, szinten hosszú tüskék; a negyedik lábpár szárán kevés karesú tüske, köröskörül pereszlenszerűen elhelyezve.

A végtest tojásdad. A fonók közül a felső pár hosszabb az alsónál, két ize igen jól megkülönböztethető.

Az alsó szemsor négy szeme igen apró, igen közel a homlok szélehez, alig szemátmérőnyire egymástól, a sor a homlok széléhez illeszkedve behajló. A középső sor két szeme nagy, domboru, a fej elére elhelyezett, körülbelül szemátmérőnyire egymástól, a hátsó sor két szeme kisebb a középsőnél s távolabb egymástól, mint a középsők szinten egymástól, úgy hogy e négy szem egy előre felé kömnyedén szűkülő trapezet képez.

A zár alig kiemelkedő, semmi jellemzőt sem mutat,

Mértékek: ♀ Törzs	4 m_m ebből
fej mell	1·9 »
I lábpár	4·3 »
IV »	5·7 »

♂ Karesúbb, színezete a nőstényével azonos, csak a tapogató térdé kevésbé kirívó, barnássárga. A tapogató szára szélesedő, a térdnél nem hosszabb; pikkelye fekete, terjedelmes, csúcsosan kanál alakú lekonyuló véggel, módosan szőrös (példányomon a nemzőszerv még nem tökéletesen fejlett).

Mértékek: ♂ Törzs	3·8 m_m ebből
fej mell	2 »
I lábpár	4·2 »
IV »	5·5 »

E csinos kis fajt eddig csak Doroszról, közel ivarérett állapotjában, mint igen kora tavaszi alakot, s a legszorgalmasabb léghajósok egyikét ismerem. Fonalröpitéseit már márczius melegebb napjain kezdi s a Mosztonga melletti kertek karóin remlesen többet magával sürgölődik. Igen gyors futó s ha a szél erősödik, úgy, hogy a fonalröpitést lehetetlenné teszi, a pok esillagszerűen szétterpeszti lábait, lelapul s bevárja a szél esillapodását.

Néha egy fél perc alatt I méternyi fonalat fejt és elhajózik rajta.

GEN. 2. NEM. LYCOSA. LATR.

(Vide: Lycosoidae.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, p. 135. (ad partem).

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 190.

Az alsó szemsor középsői oly távolságra esnek a homlok széletől, mely a szem átmérőjét kevésel meghaladja. A felső fonó pár az alsónál nem, vagy alig hosszabb. Az alsó szemsor a középsőnél valamivel rövidebb. A szemesoport tere legalább oly hosszú, a milyen széles. Az arcz (fej, előlről tekintve) magas, majdnem négyzögletes, a rágók töve felett nem vagy alig táguló, egyenes oldalakkal. A lábvegek karesúk, nyulánkok.

Kósza, futó, komor színű alakok, a melyek lakást nem készítenek és csak alkalmas helyiségekben, mint kővek alá, resekbe, körakásokba stb. vonulnak meg. Látó képességek eles, a közeledő veszélyt már messziről veszik észre. A nőstények leucoscalaku peteburkaikat, a fonókhöz erősítve, mindenütt magukkal czipelik s fiaikat, egy darabig hátukon hordozzák,

SPEC. I. EAL. LYCOSA AMENTATA. (CL.) PARITTYÁS FARKASPÓK. SCHLEUDER W.

(amentum = hajító szij, - amenta torquere : szij segítségével lövegeket röpiteni; alkalmasint a testhez erősített peteburokról.)

Syn. 1757. *Araneus amentatus* CLERCK «Aran. Succ.» p. 96.

Vide: THORELL «Remarks» p. 298.

♀ Olajbarna, barnássárgán kevert-szörű; a fejmellen a mellrészen, a hátsó szemekig terjedve, egy terjedelmes világosodó folt, mely közepén hasított (legjobban borszeszben tűnik elő), a mellrész szélein határozatlan szegély. A lábak komor barnássárgák, sűrűn álló barna gyűrűkkel és foltokkal; a csipők egyszínűen, élénken barnássárgák.

A fejmell, felülről tekintve, hosszukás szivalaku, előrefelé módosan felemelkedő; oldalról tekintve hátvonala majdnem vízszintes, alig észrevehetőleg nyerges hajlású, s a hátrés végével kezdve a nyelecskére lecsapott; megfekvő szőrözete bőven sárgásbarnával kevert, felálló szőrözete gyér, fekete, hosszú, a szemek területén leginkább feltűnő. A mellvert sötétbarna, barnássárga szőrözettel bőven fedett. A rágók elég hosszúk, az első lábpár végizénel rövidebbek, czombjánál nem vastagabbak, barnássárgák sötétedő végekkel, lefelé álló sötét szőrözettel, mely szimóket nem fedí el.

Az állkapcsok barnássárgák, szélesek, elől elkerékitettek; az alajk sötétebb, az állkapcsok felehoszszának körülbelöl megfelelő. A tapogató barnássárga, barna foltokkal és gyűrűkkel, szőrös: valamennyi ize felületén karesú tüskék állanak, végize alig hosszabb a száriznál és sokkal rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak hosszúk, — különösen az utolsó pár — karesúk, finoman kifutó végekkel és bő fegyverzettel. Az első pár szárán, alul, a végén egy pár rövidebb, hátrafelé két pár hosszú, kissé megfekvő tüske, e másodvégizen hasonlóképen; czombja felülete végén több kurta tüske, ezek mögött, egymásután állva, két hosszú tüske; a szára és másodvégize felületén a rövid, megfekvő szőrözet közül 2—3 tapintó szőr áll ki.

A harmadik és negyedik lábpár szára és másodvégize felül is tüskés; valamennyi pár czombja felületén egymás után álló két hosszabb tüske.

A végtest terhes állapotban hossztojásdad, nem terhesben hátul ellapított, elől kissé keskenyebb; hasa a felületnél valamivel világosabb.

Az alsó szemsor egyenes, szemei aprók, egyenlők, a homlok szélétöl átmérőjüknél távolabbra állanak, a középsők valamivel távolabbra egymástól, mint az oldalszemektől; az alsó sor a középsőnél láthatólag rövidebb. A középső sor két szeme nagy, bőven egy szem átmérőnyire egymástól és fél átmérőnyire az alsó, oldalszemektől. A hátsó két szem az alsó szemeknél sokkal nagyobb, a középszemek fél átmérőjét is meghaladja, sokkal távolabbra áll egymástól mint a középszemektől, s ezekkel egy előrefelé szűkülő trapézot alkot.

A zár barnássárga, egy lóherelevélhez hasonló beosztású; a légzörés felé, nyelv helyett, egy sziv alaku lemezzel (—) néha az osztás hiányzik, de a szivalaku lemez határozottan kivethető.

Mértékek: ♀ Törzs (terhes)	8·5 $\frac{m}{m}$	ebből
(nem terhes)	7	»
fejmell	3·5	»
I lábpár	10·5	»
II »	9·8	»
III »	10·5	»
IV »	14·8	»

A peteburok barnássárgás, lencsealakú, finom szövétű, úgy hogy a peték kissé áttetszenek; átmé-
rője $5.5 \frac{m}{m}$.

♂ Valamivel karesubb; tojásdad, kis végtesttel; lábai halaványabb foltokkal és gyűrűkkel, a testhez kepest világosodók. A tapogató vastos, vörösesbarnás, foltos, a vege fele bozontosan-feketeszőrös; száríze hosszabb a térdnél, előrefele vastagodott, a pikkely tövével nem keskenyebb, gazdagon szőrös; a pikkely csúcsos, csúcsa alatt esetesen szőrös; nemzőszerve, oldalról tekintve, egy, mintegy tokból kiálló, vastos, előreirányozott vörösbarna tüskét visel, a tüske valamivel rövidebb, mint a mennyire a pikkely csúcsától hátra áll.

Mertekek: ♂ Torzs	7 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3.7 »
I lábpár	11 »
IV »	13 »

Legközönségesebb fajaink egyike, melyet tavaszkor és őszkor is bőven találhatni erdőkben, ligetekben, árnyasabb helyeken s a nádasok szélén is. Őszkor inkább ivarérett hímek, tavaszkor a burkaikat cipelő nőstényeket kaphatni és úgy látszik, hogy nőstényei (legalább nálunk) áttelelnek.

Igen gyors futó és kizárólagosan a föld színen tartózkodik. A peteburok a nőstény fonóihoz van megerősítve s az állatot futásában legkevésbé sem gátolja; peteburkát igen szereti s ha elvételük tőle, hosszasan keresi, megfélekedzik minden veszedelemtől, ha megtalálja rágóival és tapogatóival megragadja s biztos helyre cipeli, hol ismét fonóihoz erősíti. Különösen ifjú nemzedéke a legszorgalmasabb leghajózók köze tartozik. Ez a faj azonosnak vetetik a LINNÉ leírta «*Arauca saccata*» fajjal, mely jogosan eltöröltetett, már azért is, mert a «*saccata*: *zacskos*», úgy a mint LINNÉ értette, az egész alrend valamennyi alakjára talál es számos tevedésnek lett kufornása.

Ismerem, erdélyi részekből: Szász-Vesszősről, Kolozsvárról, Szamosfalváról, Mező-Zalhról és számos más helyről, de kizárólagosan csak az aljából és az előhegységéből; magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Bázsiásról, az Alsó Hámorból; a magy. nemz. muzeumban megvan: Nagyváradról, Tátrafüredről (Friwaldszky), Budapestről, Ungvárról.

SPEC. 2. FAL. LYCOSIA LIGNARIA. (CL.). TÖNK F. HOLZ WOLFS.

(ünnem = fa; az erdőben való tartózkodásról.)

Syn. 1757 *Arauca lignarius* CLERCK «*Arab. Suec.*» p. 90.

Vide: THORELL «*Remarks*» p. 294.

♀ Fekete; végteste es lábai sok fehérrel tarkázva.

A fejmell durván szemesezett, közepén egy szakadozott fehér hosszesikkal; a mellrész oldalai hasonló színű szegélylyel. Lábai feketék, barnás gyűrűzettel, a gyűrűzet osztása fehér szőröcskéekkel. A végtest fekete, csak néhol eesetszerűen tömörülő fehér szőröcskéekkel mintegy pettyezetve.

A fejmell szivalakú, mellrészke keskenyedő, feje részke észrevehetőleg felvetett, magas; oldalról tekintve a hátvonal kissé nyerges, hátul a nyelecskére lecsapott. A mellvért fekete, szőrös, a csipők egyszínűen barnássárgák. A rágók vörösbarnások, vegeik sötétebbek, szőrözetük fekete, fehérrel elegyes, gyér. Az állkapcsok szélesek, végök elkerekített, barnássárgák; az alajk sötétebb. A tapogató vörösbarna, barna gyűrűzettel, sok fehér szőrökkel, a czomb, térd es száríz felülete hosszú tüskékkel, a végíz hosszab a szárnál, de rövidebb mint a térd es szár együttveve. A lábak hosszúk, karesúk, a fekete szín az uralkodó, a barna szín gyűrűket alkot. A fegyverzet bő, de nem erős. Az első lábpár szárán, alul, egy pár rövid es négy pár hosszú, karesú tüske; másodvégizen egy pár rövid, két pár hosszú tüske. Valamennyi czomb felületen három hosszú tüske. A harmadik es negyedik lábpár szára es másodvégize felül is tüskes, terde csúcsán tüske áll.

A végtest tojásdad, hasfele szürkés, felülete fekete feheren habos.

Az alsó szemsor négy szeme apró; egyenlő, egyenes sorban; középsői kevéssel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől a közel két szemátmérőnyire a homlok szélétől. A középső sor két szeme nagy, bőven szemátmérőnyire egymástól s bőven fél átmérőnyire az alsó sor szélsőitől. A hátsó sor két szeme kevéssel kisebb a középsorénál, s kétszernél is nagyobb távolságra áll egymástól, mint a középsortól. A középsor két szeme között egy serteüstök.

A zár egy terjedelmes, szivalakú, vörössárgás térese, a köridomot ismétlő alakú kivájjással, e kivájas alján, tehát a legzörés felől, egy szivalakú, síma betéttel.

Mertékek, ♂: Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3·5	»
I lábpár	13	»
II »	12·5	»
III »	12	»
IV »	15	»

A peteburok laposan lencsealakú, zöldeskék (borszeszben szennyessárgásbarna), 6 $\frac{m}{m}$ átmérőjű. ♂ Elöttem ismeretlen.

Igen gyors futású állat, melyet eddig csak az Alsó Hámor (Borsod) fenő értékek vágásos helyeiről (Jávorkút, Feketesár) néhány példány után ismerem. E faj megkülönböztető jellegei között az első lábpár szárának négy pár hosszú tüskéje az első helyen áll, s e jegy alapján, melyhez még a végtest fehér fekete színe, sőt a peteburoké is hozzá járul; ide sorozom azt a Lycosát is, a melyet a Kárpátokon még a Kriván legcsücsán is feltaláltam; de csak harmadvedlésű példányok után említhetem meg, melyek bozontosabb szőrözet mellett majdnem egyszínűen barnás-fekete lábak által tűnnek ki; burokezipelő nőstényeket számosat láttam; de elfogásuk nem sikerült, mert villángyorsan menekültek a roppant sziklatömbök közé, melyeket emberi erő megmozdítani képtelen.

SPEC. 3. FAJ. LYCOSA LUGUBRIS. (WALCK.). GYÁSZOS F. TRAUER W.

(lugubris = gyászos; itt a színről.)

Syn. 1802. *Aranea lugubris* WALKENAER «Faun. Paris» II, p. 239.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 276.

? Sárgásszürke. A fej mell közepén egy határozatlan, világosodó hosszcsík. Lábai sárgásszürkék (borszeszben vöröslők), leginkább csak a ezombokon előtüenedező, elmosódó barnás foltokkal.

A fej mell hossz-szivalakú, fejerésze elől egyenesen elmetszett, prizmaszerű, a szemtér fekete, a középső szemsor szemei között egy gyér szőrecset; a szőrözet megfekvő, sárgás, a mellrész közepén es szélein világosodó. Előlről tekintve, az arc magas, majdnem négyszögletes; oldalról tekintve, a hátvonal vízszintes, hátul lankásan a nyelecskére lecsapott. A mellvert barna, sárgás szőrözettel. A rágók vöröses-sárgák, egyszínűek gyéren álló, hosszú, sárgás szőrözettel, az első lábpár elsővégizénél valamivel rövidebbek, ezombjánál alig vékonyabbak. Az állkapesok szélesek, vörössárgások, elől elkerekítettek; az alajk sötétebb, csücsos, az állkapesok felhosszát felülmúlja. A tapogató karesú, sárgás; ezombja és szára némi homályos gyűrűzettel; izei, felül, hosszú tüskékkel; végize oly hosszú vagy alig rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak karesúk, finom hosszú fegyverzettel.

Az első lábpár szárán, alul, a végén, egy pár rövid, e mögött három pár hosszú finom tüske, a másodvégizen egy pár rövid, két pár hosszú tüske. A harmadik és negyedik lábpár szára és másodvégize felül is tüskés. Az első és második lábpár térd csücsán egy tapintószőr, a harmadik és negyedik párén egy nyulánk tüske.

A végtest (terhesen) hossztojasdad,

Az alsó szemsor egyenes, szemei aprók, egyenlők, egyforma távolságra egymás között, a homlok sáletől egy szemátmérőnél távolabbra állanak, a sor a közép sornál rövidebb. A középsor két szeme nagyobbóven szemátmérőnyire egymástól, felátmérőnyire az alsó sor szélsőitől: a hátsó sor két szeme alig vagy nem kisebb a középsőnél s körülbelül másfelszer távolabbra áll egymástól mint a középsor szemeitől, a melyekkel egy előrefelé szűkülő trapezet alkot.

A zár egy hosszúkás terese, hosszúkás kivájasában egy középlemezzel, mely a legzörés felé egy haránt lemezbe ütközik, a melylyel egy igen jól kivethető J szerű alakot kepez.

Mértékek: ♀ Törzs (terhesen)	7 m_m ebből
fej mell	3 »
I lábpár	8 »
II »	8 »
III »	8 »
IV »	12.5 »

Peteburka lencsealakú, szürkés, 4 m_m átmérőjű.

♂ Kicsiny, karsú; színezete a nőstényétől elütő. Fekete; a fej mell közepén egy, a hátsó szemsor szelességének megfelelő, az egész előtesten végig vonuló fehér csík, mely a végtestre átmenve, azon is végig tart; a végtest oldalai szürkésbe átmenők. A lábak czombjai barna vagy barnás-fekete tökkel s csak végök felé világosodnak; a többi iz vöröses- vagy szalmasárga, a végek rendkívül finomak. A tapogató barnafekete, a pikkely domborodása vöröses vagy csontsárga. A szár a térdnél sokkal hosszabb, vaskos, bozontosan szőrös; a pikkely csúcsos, felületen módosan, csücsa alatt bozontosan szőrös, nemzőszerve, oldalról tekintve, egy előre irányzott, kissé lelhajló, karsú tüskét visel.

Mértékek: ♂ Törzs	4.7 m_m ebből
fej mell	2.2 »
I lábpár	9.5 »
IV lábpár	11.5 »

Tavaszi alak, mely különösen a vigályos erdők, bokros helyek talaját, a gyalogutakat, de a mezőt is kedveli, rendszeren roppant mennyiségben fordul elő s tetemesen hozzájárul annak a selymes fénynek a létesítéséhez, a mely a tisztások fűvét borítja. A him roppant gyors futó, néha ugrálva menekül.

Ismerem, erdelyi részektől: Kolozsvárról és Mező-Záhról; magyar részektől: Doroszlóról, Apatinból és Orsováról. Hegyi alaknak eddig nem tapasztaltam.

SPEC. 4. FAJ. LYCOSA MONTICOLA. (CL.). HEGYI F. BERG W.

(monticola = hegyen lakó; a tartózkodásról.)

Syn. 1757. *Aranus monticolus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 91.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 285.

♀ A *Lycosa lugubris* rokon alakja, ettől leginkább nemzőszerve által megkülömböztetve.

A fej mell barnás, közepén egy keskeny világos csikkal, szélein hasonló szegelylyel; a közepesik a végtest elején is folytatódik, melynek általános színezete barnás, szürkés sok fehérrel elegyes, megfekvő szőrözeti; a has szennyesfeher. A lábak agyagsárgások, sok barna foltal.

A fej mell hosszúkás-szivalakú, magas; a fej, előlről tekintve, majdnem négyszögletes, alig pofásodó, alsó feleben sárgás arcot mutat, a középszemsor két szeme között tetemes üstök látható.

A mellvért barna, világos szőrözettel. A rágók töve agyagsárga, végök elmosódva barnuló; szőrözetiük, gyéren állva, sárgás, barnással elegyes; hosszúságuk megfelel az első lábpár végizének, e láb czombjánál alig vékonyabbak. Az állkapcsok vörössárgák, szélesek, elkerekítettek, az alajk csúcsos, és sötétebb.

A tapogató vörössárga, kevés barna foltal, felülete kevés tüskével; végize valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak karesűk, finom végűek; az első pár szárán, alul a végén egy pár rövidebb, e mögött két pár hosszú tüske; másodvégizén hasonlóképen. A fegyverzet egyebekben a *L. lugubrise*-vel talál.

A végtest hossztojásdad.

Az alsó szemsor egyenes, szemei aprók, a középsők alig észrevehetőleg nagyobbak s oly távolságra a homlok széletől, mely másfél átmérőjüknek megfelel. A középső sor két szeme meglehetősen nagy s másfél átmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme kisebb a közép sorénál, az alsó sorénál ellenben nagyobb s körülbelül másfélszer annyira egymástól mint a közép sor szemeitől.

A zár egy vörössárga, szélességénél hosszabb, a légzőrés fele kissé táguló, ott elmetszett lemez, alig észrevehető behorpadással; elmetszett végén a sarkok mintegy becsipettek.

Mértékek: ♀ Törzs	7	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3	»
I lábpár	7.5	»
II »	7.5	»
III »	7.8	»
IV »	12	»

♂ Kisebb, karesűbb, színezete a nőstényétől elütő. Elő- és végteste fekete; az előtest közepén egy végig vonuló, keskeny, fehéres hosszcsík, mely a végtest elején is követhető. A lábak czombjai füstbarnák, a két első pár többi íze szennyessárga, a két hátsó páré barnássárga.

A has szürkülő. A tapogató barnássárgás, szára és pikkelye feketés. A szár nem hosszabb a térdnél, tetemesen vastagodó, szőrös; a pikkely csúcsos, csúcsa alatt módosan szőrös; nemzőszerve, belső oldalról tekintve, egy igen megfekvő, feketebarna, oldalt és kifelé irányozott, lapos és tompa lemezt visel.

Mértékek: ♂ Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.5	»
I lábpár	8	»
IV »	10	»

Ámbár a síkon is előfordul, mégis inkább hegyi alak, mely a havasokon a törpefenyő tenyeszőven túl is előfordul s a *L. lugubris*-nél gyerebben található.

Ismerem Doroszlóról, Mehádiáról (Damoclet csúcs), Tokajból (Kopasz), az Alsó-Hámorból (Hollós), a Krivánról (a csúcs alatt), Lykauról (Liptó).

SPEC. 5. FAJ. LYCOSA PROFUGA. N. SP. BOLYGÓ F. IRRENDE W.

(profuga = számkivetett; futó; az életmódról.)

(VIII. tábla 181, a szemesoport, b a ♂ tapogatója, c mérték.)

♂ Előteste fekete, fehéres szőröcskékkel; végteste porszínű szőrözettel fedett; a két első lábpár czombja, tövétől számítva, félig fekete, a többi íz élénken, világosan barnássárga, a két hátsó lábpár egészen barnássárga. A lábak karesűk, hosszúk.

A fejrész prismaticus, a mellrész tágult. A mellvert barnásfekete, szőrös; a két hátsó lábpár csipője barnássárga, a két első páré fekete, barnássárgával (jelesen a második páré) elegyes. A rágók feketék, legcsúcsoson kis mértékben barnássárgák; az állkapcsok barnássárgák. Az első lábpár szárán négy, másodvégizén három pár hosszú, karesű tüske, — a második lábpáren hasonlóképen. A végtest keskenyedő, kicsiny.

A homlok vörhenyes, alsó szemsora a másodiknál rövidebb, szemei igen aprók, egyenlők; a második sor két szeme nagy, valammivel többre mint szemátmérőnyire egymástól; a harmadik sor két szeme valamivel távolabbra egymástól mint a második sortól.

A tapogató fekete, szárizze a térdnél valamivel hosszabb és tetemesen vastagodott; szőrözete hosszú, felálló; pikkelye lehajló, esücsosan kanálalaku; nemzőszerve, oldalról tekintve, feketebarna s egy nyereg-szerű, mélyen benyomott gyűjtőt mutat, melynek hátulsó fele majdnem esücsszerűen kiálló.

Mértékek : ♂ Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.5	»
I lábpár	7	»
II »	6.5	»
III »	5.5	»
IV »	8.8	»

♀ Ismeretlen.

E rendkívül sebesen futó és futás közben ügyesen ugráló, csinos kis fajnak egyetlen himjét Tokaj és Rakamaz között egy legelő silány talaján fogtam. Juniában ivarérett. Dr. THORELL e fajt nem ismeri.

SPEC. 6. FAJ. LYCOSA PROXIMA. C. K. ROKON F. VERWANDTE W.

(proxima = legközelebbi, mint fajrokona a *L. monticola*nak.)

Squ. 1848. *Lycosa proxima* C. KOCH «Die Arachniden» XV, p. 53.

Vide: THORELL «Remarks» p. 287, 288. (in §. *Lyc. monticola*.)

♀ A fejmell barnás, közepén egy keskeny, világosodó vöröses hosszcsikkal, mely a hátrés táján alig tágul s a szemterese hátsó határáig ér, a mellrész szeleim egy hasonló szegély, mely hátul leginkább látható. A középsík elmosódva bár, de mégis a végtest elején is észlelhető. A végtest szürkés és különösen sok vörössárga szőrökkel elegyes színű. Lábai vöröses barnasárgák sűrű füstbarna gyűrűzettel. A fejmell hosszúkás szivalakú, a fej kis mértékben felvetett. A mellvért barna; finom, megfekvő szürke- és felálló barna szőrözettel. A rágók csak füstössárgák, tövük felé világosodnak, gyeren szőrösek. A tapogatók barnássárgák, vörösesbarna gyűrűzettel, a czomb, térd és száriz felülete módosan tüskés, végize rövidebb mint a térd és szár együttvéve. Az első lábpár szárán, alul, az elején egy pár rövidebb, e mögött egy pár hosszabb, már az oldalak felé elhelyezett, e mögött két pár hosszú tüske.

Az alsó szemsor egyenes, távolabbra a homlok szélétől mint a középsortól, szemei egyenlőek. A középsor két szeme nagy, másfél átmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsőknél kevésse kisebb s valamivel távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár a *L. monticola*-étől egészen elüt; elől résszerűen hasított, a hasítékból kilátszik a lemez, a légzőrés felé e hasíték kissé tágított s itt a lemez két ágra oszolva két bemélyedést kerít be (∞).

Mértékek : ♂ Törzs	7	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3	»
I lábpár	7.4	»
IV »	10.5	»

♂ Kisebb, karesú, színezete a nőstényétől elütő. Fejmelle fekete, közepén egy vörösesen áttetsző keskeny hosszcsikkal. Végteste fekete, kevés vöröses szőrökkel. Az első lábpár czombja és térdje végig fekete, a többi lábpár czombja a vége fele sárgás, barnán gyűrűzött és foltozott.

A tapogató *karesú*, egészen barnafekete, szárizze alig hosszabb a térdnél, kevésé vastagodott; különösen alul szőrös; a pikkely esücsos, a esücs alatt módosan szőrös; *nemzörösén semmi tüske*, gyűjtője csak behorpasztott, a horpadásban — a külső oldalról kissé hátulról tekintve, két igen apró, tompa fogacs látható.

Mértékek : ♀ Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2.5	»
I lábpár	6.5	»
IV »	8.5	»

Mint igen koratavaszi alakot eddig egyedül csak Dorozslóról ismerem, hol a nádasok melletti füves helyen futkároz.

THORELL tr. kritikai jegyzete (lásd a «Remarks on Syn. i. h.» oly ♀-re van alapítva, a melyet Dr. KOCH LAJOS-tól ez pedig Róma környékéről kapott. Az itt leírt hímet biztosnak tartom. Ugy látszik, hogy e faj déli elterjedéssel bír.

SPEC. 7. FAJ. LYCOSA PRATIVAGA. L. K. RÉTJÁRÓ F. WIESEN W.

(pratium = rét, vage = koberolva, a tartózkodásról.)

Syn. 1870. *Lycosa prativaga* L. KOCH «Beitr. z. K. d. Spinn. Faun. Galiz.» pag. 43.

Vide: THORELL «Remarks» p. 304, 306 (in § L. amentata et pullata.)

♀ A fejmell barnás, közepen egy rövidke, jelentektelen, világosodó közepesikkal; a mellresz, széleim, alig feltűnő világosodó szegélylyel. A végtest elején egy rövidke, világosodó, nem feltűnő csík; a szőrözet szürke-barnás, elegendes, a végtest vége és oldalai felé fehéressel kevert. A lábak szennyes barnássárgák, nem kirívóan, de igen sűrűn barnán gyűrűzöttek.

A fejmell hosszúkás-szívalakú, magas; a fejresz kissé felvetett, keskeny, sok serteszerű szőrrel. A mellvért barna; megfekvő, rövid, fehéres és felálló, hosszabb barna szőrökkel. A rágók barnás vörösek, gyér szőrözettel; oldalról tekintve, tetemesen az állkapesokra csapottak, oly hosszúk, mint az első lábpár elsővége s e pár czombjánál alig vékonyabbak. Az állkapesok szélesek, elkerekítettek, barnássárgák; az alajk közel háromszögletes, csúcsos, az állkapesok felehosszát meghaladja. A tapogató vöröses barnasárga, czombja sötétebb, térdize csúcsán s a szár felületén egy-egy túske, végize kevéssel rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak karesűk; az első pár szárán, alul és elején egy pár rövid — e mögött két pár hosszú túske, másodvégizén hasonlóképen; valamennyi lábezomb felületén két-két hosszú túske.

A végtest tojásdad, hasfele sok szennyesfehér szőrrel.

Az alsó szemsor egyenes, négy szeme apró, a középső kettő láthatólag távolabbra egymástól mint a szélsőktől, a homlok szélétől oly távolságra, mely egy szemátmérőnél valamivel nagyobb. A középsor két szeme nagy, bőven szemátmérőnyire egymástól, annyira az alsó sortól, mint ez a homlok szélétől. A hátsó sor két szeme a középsőknél valamivel kisebb s kevéssel távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár magasságánál szélesebb: a nyelecske felé \smile szerű kettős ívet képez, mely alatt, az ívek összetalálkozási pontján, egy, a légzőrés felé irányozott, kisse hasított borda látható, e bordától két oldalt, tehát az ívek alatt, két terjedelmes kivajás szemlélhető.

Méretekek: ♀ Törzs.....	6	m_m ebből
fejmell.....	2.7	»
I lábpár.....	8	»
IV ».....	11.5	»

A peteburok vastag-lencsealakú 3.8 m_m , átmérőjű.

♂ Alig kisebb; a nőténynyel azonos színezetű. Tapogatója barnás, pikkelye feketés; szárize a térdiznél valamivel hosszabb, vaskos, bőven szőrös; a pikkely csúcsos, a csúcs egy kis, a szőrözetbe rejtett horogba végződik; nemzőszerve egy sárgászöröses, hosszú, előre és kifelé irányozott igen megfekvő s egyenletes vastagságú lemezt visel, mely a tapogató külső oldaláról tekintve legjobban látható.

Méretekek, ♂: Törzs.....	5.7	m_m ebből
fejmell.....	2.4	»
I lábpár.....	8	»
IV ».....	10.5	»

Mint igen koratavaszi alakot Apatinból, mint nyári alakot Tokajból ismerem.

SPEC. S. FAJ. LYCOSA ANULATA. THOR. GYŰRŰSLÁBÚ F. EINGELBEINIGE W.

(mulus = gyűrűske; a lábak diszéröl.)

Syn. 1871, *Lycosa anulata* THORELL «Remarks» p. 299.

♀ Előteste sötét olajbarna, három világosodó, elmosott hosszúsikkal, melyek közül a középső meg legjobban kifejezett, a nyelecske felé csúcsosodik, a szemek felé keresztyszerűen tágul, de e tágulás a szemter hátsó szélén elenyészik; a szemter sötét; végteste sötétbarnás, olajzöldes szőrözettel, elején egy világosodó orsófolttal, e mögött igen határozatlan, világosodó foltokkal; lábai olajsárgák sötétebb gyűrűzettel és foltokkal elég sűrűn megrakva. Valamennyi rajz a borszeszben elesedik; száraz állapotban a fakó szőrőzet által elborítottatik.

A fejmell jól fejlett; mellrésze kissé tágult, a fejrész prismaticus. A mellvért barna, fehéres szőrözettel. A rágók, állkapesok és az alajk szennyes agyagsárgák, a rágók tövük felé kissé barnultak. A tapogató a lábakéhoz hasonló színű, gyűrűzött; térdén, szárán és czombján néhány fekete, karesú tüskével, végéze rövidebb mint a térd és szár együtt véve. A lábak karesú, finom végekkel, erős, hosszú fegyverzettel; gyűrűzet szerint: a czombon 4, a térdén 1, a száron 3 gyűrű jól megkülönböztethető.

Az első lábpár szárán, alul, három hosszú és ugyanitt, de lefelől, egy rövid tüsképpárral; másodvégizen alul, három hosszú tüsképpárral; a harmadik és negyedik lábpár térdén, felül, a legesúcsán egy hosszú tüske; valamennyi pár czombján, felül, szárán és másodvégizen, alul, sok, hosszú és megfekvő tüske. A végtest tojásdad, elég domboru.

Az alsó szemsor negy szeme apró, egyenlő távolságra egymástól s távolabbra a homlok szélétől mint a második sortól; a második sor két szeme nagy, egy szemátmérőnél nagyobb távolságra egymástól; a harmadik sor két szeme, a második sorénál kevéssel kisebb és sokkal távolabbra egymástól mint a második sortól.

A zár egy elenken sárgászörös, világos, fenyves terese, mely szélessegenél hosszabb, a nyelecske fele kikerekített, a légzőrés felé nyelvszerűen kinyúló s ismét kitágulva, elkerekített.

Mertekek: ♀ Törzs	6·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·6 »
I lábpár	8·5 »
II »	7·0 »
III »	7·2 »
IV »	10·0 »

♂ Kisebb, karesúbb, egészben sötétebb; a lábak gyűrűzete csak a czombokon kifejezett, különösen a felületen sötét. A tapogató czombja és terde világos, bunkója a szárral együtt sötétfekete; a szár vastagodott, tömötten álló, durva, fekete szőrözettel; pikkelye csúcsosan kanálalakú, kurtán szőrös, esücsa alatt egy gyér ecsettel; nemzőszerve egy sötét színű, egyszerű, csak kevéssé domborodó gyűjtőből áll, melyen csak egy apró, jelentektelen dudorocska látható.

Mertekek: ♂ Törzs	5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3 »
I lábpár	7·8 »
II »	7·4 »
III »	7·4 »
IV »	10·2 »

E jeles fajt, melyet THORELL tanár francia és olasz példányokra alapított, mely tehát déli jellegűnek látszik lenni, eddig csupán csak Doroszlón, a moesarak szélein, még pedig mint kora tavaszi alakot észleltem.

SPEC. 9. FAM. LYCOSA POECILA. N. SP. TARKA F. BUNTE W.

(παιζίλος = tarka; a színezetről.)

(VIII. tábla 178, *a* szemecsoport, *b* törzs, *c* a ♀ zárja, *d* mérték.)

♀ Elötteste barna; szemtereseje fekete; szélei széles, sárga szegelylyvel, mely a homlokon egyesül, a nyelecske felett ellenben megszakad; a nyelecsketől egy sárga középsík indul, mely a szemterese közelében elenyeszik. Lábai karesűk, vörössárgák, a negyedik pár igen hosszú; valamennyi íze sűrűn rakott, egyenetlen szélű, barna gyűrűfoltokkal ékesítve. Végteste olajbarna, elején sárgás lándzsafolttal, hasa szenyves sárgás.

A fej mell hosszúkás, közel prismaticus. A rágók vöröses sárgák, oldalról tekintve, végökkel az állkapcsokra csapottak. A mellvért kerekded, sárga, sűrűn szőrös. A tapogató sárgás, keves igen enyésző folttal, módosan szőrös, minden ízén néhány sertetűske, végíze oly hosszú, mint térdé és szára együttvéve. A lábak karesűk, igen finom végekbe kifutók; az első pár szárán, alúl, a legvégén egy pár rövid — a közepén és töve felé egy-egy pár igen hosszú tűske, — másodvégizén hasonlóképen; a második lábpáron hasonlóképen, s azonkívül a szár belső oldalán is egy tűske; a két hátsó lábpár szárán és másodvégizén alúl és oldalt több tűske.

A végtest hosszúkörded, aránylag kicsiny.

Az alsó szemsor egyenes, a másodiknál valamivel rövidebb, középsői valamivel nagyobbak, távol-sága a homlok szélétől annyi, a mennyi a második sortól; a második sor két szeme nagy, másfél átmérőnyire egymástól; a harmadik sor két szeme a második sorénál kisebb, sokkal távolabbra egymástól, mint a második sortól.

A zár egy igen terjedelmes, aránytalan nagy, barnászörös, szélesen nyelv alakú lemez, melynek legzörés felőli sarkain egy-egy barna, gombostüfejszerű dudor látható.

Mértékek: ♀ Törzs	6	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3·1	»
I lábpár	9	»
II »	8·3	»
III »	8	»
IV »	13	»

♂. Ismeretlen.

E csinos kis pók leginkább reteken fordul meg es sebes, ügyes futása által tűnik ki; a kisse nyirkos talajt különösen kedveli. Több helyről ismerem, u. m.: erdélyi részekből Szász-Vesszősről és a Körös-szorosból (Feketető körül); magyar részekből: Apatinból, Luesivnárol (Kárpátalja); Mocsáry Sándor S.-A.-Ujhely körül gyűjté. (Műz. gy.)

SPEC. 10. FAM. LYCOSA FARINOSA. N. SP. LISZTES F. BESTÁUBTE W.

(farinosa = lisztes; a színezetről.)

(VIII. tábla 179, *a* szemecsoport, *b* a ♀ zárja, *c* a ♂ tapogatója, *d* ugyanannak nemzőszerve nagyítva, *e* mértékek.)

♀ Elötteste barna, fehéres szőrözettel, mely a szemterest is elborítja; végteste barna, szennyves-fehér szőrözettel, mely a végtest vége felé néhány elmosódó \wedge szerű ágrajzot alkot; hasa barna, szennyves-fehér szőrözettel. Lábai vörösesbarnák, szennyvesfehéres szőrözettel borítottak, vaskosak, elmosódva foltosak.

A fej mell kevesse prismaticus, elől elkerekített; pofái kissé kidagadók. A mellvért szélesen szív alakú, vörösesbarna, fényes, keves szőrözettel. A rágók töve szennyves-sárgás-fehéres, a vége barnuló. A tapogató sok sárgás szőrrel es elfolyó barna foltozattal; végíze valamivel rövidebb mint a térd es szár együttvéve.

Az első lábpár száran, alul, három tüsképpár, másodvegizen, alul, három tüsképpár; a második lábpáron hasonlóképen.

A végtest hosszkörded, elege magas.

Az alsó szemsor oly hosszú, mint a második, kevéssel távolabbra a homlok szelétől mint a második sortól, szemei egyenlők; a második sor két szeme nagy, bőven egy szemátmérőnyire egymástól; a harmadik sor két szeme valamivel kisebb, távolabbra egymástól, mint a második sortól.

A zár egy széles \perp szerű osztólemezzel, melynek könyökeiben egy-egy barnás dudor látható; a lemeznek a nyelécské felé álló vége dudorszerű. Az egész zár vörösesbarnás.

Mértékek: ♀ Törzs	10	$\frac{m}{mm}$	ebből
fej mell	4·3	»	
I lábpár	9	»	
II »	8·6	»	
III »	8	»	
IV »	11	»	

♂ Alig kisebb; hosszabb, erős lábakkal. Az előtest szőrözete egy szemterese szélességű szemnyes-fehéres közepesikká alakul, mely finom, barnás hátárokkal szegélyezett; a végtest felületen végig egy hasonló csik, inkább szalag, mintegy folytatása az előbbinek; a szőrözetben sok a fakó színű is, mi földszürkeve teszi az alapszínezetet. A tapogató sötét; terde a szárnál valamivel hosszabb; pikkelye kanálalakú; nemzőszerve, oldalról tekintve egy egyszerű gyűjtőt mutat, alulról tekintve e gyűjtő egy reszűtős, széles csavarodást mutat, a gyűjtő oldalán, a pikkely külső szelének közvetlen közelében egy kissé horgos, eles, kis körmöske látható.

Mértékek: ♀ Törzs	8	$\frac{m}{mm}$	ebből
fej mell	4·4	»	
I lábpár	10·3	»	
II »	9·9	»	
III »	9·5	»	
IV »	12	»	

E fajnak egyetlen párja, mint kora tavaszi alak (márczius) Doroszló mellett a Mosztonga mocsáros szelén találtatott. Dr. THORELL nem ismerte. Megjegyzésem az, hogy a pófák alkotásánál fogva e faj nem szerint legalább is közeli rokonságot mutat a Tarentula-nemhez.

SPEC. 11. FAJ. LYCOSA FESTINANS N. SP. GYORS F. RASCHER W.

(festinus = siető; a mozgásról.)

(VIII. tábla, 180, a szemesoport, b a ♀ zárja, c mérték.)

♀ Előteste barna, a hátres körül világosodó; lábai karesűk, hosszúk, vörösbarnások, számos sötét gyűrűsfolttal; végteste barna, elején egy rövidke lándzsafolttal.

Fejmellének feje része prismaticus, a mellrésze szelesedő; a szemterese sötét, pófái kissé világosodók. A mellvért szélesen szivalaku, sötét vörösbarna, kevés fehéres szőrözettel. A rágók töve elmosódva barnás-sárga, vége sötétedő. A tapogató barnássárga, sok barnás, gyűrűsfolttal, eléggé szőrös, a szőrözet között kevés terde, végíze oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve. Az első lábpár száran, alul, három pár — oldalt két tüske, másodvegizen, alul, szintén három pár tüske; a második lábpáron hasonlóképen, — az ízek végén álló tüskék rövidek, a többiek karesűk, hosszúk. A végtest szélesen körded, aránylag kicsiny.

Az alsó szemsor egyenes, szemei aprók, a sor rövidebb a második sornál s amnyira áll a homlok szelétől, a mennyire a második sortól; a második sor két szeme nagy, földre mint szemátmérőnyire egymástól; a harmadik sor két szeme a második sorénál valamivel kisebb és sokkal távolabbra áll egymástól, mint a második sortól.

A zár egy barnászörös, fénylő, meglehetősen széles osztólemezből áll, mely felső végén elkerekített s oldalt egy-egy tágulást mutat, alsó végén kissé \perp szerű alkatú, a könyökökben egy-egy kis dudorral.

Mértékek: ♀ Törzs	5·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·6 »
I lábpár	7·8 »
II »	7·3 »
III »	7 »
IV »	11·4 »

A peteburok barnás, lencsealakú, $4 \frac{m}{m}$ átmérőjű.

♂ Ismeretlen.

E fajnak egyetlen példányát, mint igen kora tavaszi alakot Doroszlón, moesáros helyen találtam. Dr. THORELL e fajt nem ismeré.

SPEC. 12. FAJ. LYCOSA EXORNATA. N. SP. DISZES FARKASPÓK. ZIERLICHE W.

(exornata = feldiszitett; a végtest világos diszéről.)

(VIII. tábla, 182, a szemesoport, b törzs, c előláb, d mérték.)

♀ (junior). A fejmell sárgásfehéres szőrözettel, mely egy széles középsíkot és meglehetősen széles szegélyt alkot; végteste feketésbarna, felületén végig egy szembetünő, elől ágas, hátul fűrészfogas rajzzal, melynek szőre sárgás és a mely a borszeszben is élénk marad; hasa szennyessárga; a lábak ezomb, térd és száríze sötét, a ezomb kevésbé foltos, az első páré egy világosodó hosszcsikkal, — a végzek fakók.

A fejmell fejeresze prismaticus, mellrésze módosan tágult. A mellvert barnásfekete, fényes, kevés szőrözettel. A rágók barnásfeketék, tövük körül fakó szőrözettel. A tapogató vörhenyes, ezombja sötétben foltos, végize valamivel rövidebb mint térdé és szára együttvéve. Az első lábpár szárán és másodvégizén, alul, három-három pár tüske. A végtest hossztojásdad, a végén kissé csücsosodó.

Az alsó szemsor láthatólag behajló, középsői valamivel nagyobbak; a második sor két szeme nagy, körülbelül szemátmérőnyire (inkább földre) egymástól; a harmadik sor két szeme valamivel kisebb s távolabbra egymástól, mint a második sortól.

A zár szerkezete harmadvedlésű példányaimon nincsen kifejlődve.

Mértékek: ♀ Törzs	6·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3 »
I Lábpár	6 »
II »	5·8 »
III »	5·5 »
IV »	9·5 »

♂ junior. Élénkebb rajzokkal. Tapogatója élénken sárgavörös, némi barna folttal; nemzőszerve (harmadvedlésű) vaskos; szerkezete ismeretlen.

E szép fajt, mely élénk rajzait bizonyosan a negyedik vedlés után is megtartja, s ennek következtében könnyen fölismerhetővé válik, a kifejlődés mondott fokán leírni jónak láttam. A rajzokon kívül az alsó szemsor behajlása is jellemzi. Dr. THORELL e fajt nem ismeri. Gyűjtötte Pável János juliushan a Rákoson. (Múz. gy.)

GEN. 3. NEM. TARENTULA. SUND.

(Tarentum olasz város, melynek könyékéről a mesés tulajdonságokkal felruházott pókok ismeretesek lettek; lásd általános rész, 16. l. Aldrovandi.)

Syn. 1833. SUNDEWALL «Conspectus Arachn.» p. 24. (ad partem.)

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 191.

A felső fonópár az alsónál nem vagy alig hosszabb.

Az alsó szemsor a középsőnél kevésse vagy alig rövidebb; a szemek tere oly hosszú, a milyen széles; az arez elég magas, a rágók töve felett pofás, domborodó oldalakkal; a lábvégek csak kevésse vékonyodók.

Bujkáló alakok. A nőstények majdnem gömbölyű, nagy peteburkokat készítenek, s ezeket legtöbbszörre kivájt üregekben őrzik; némely alakok barangolók s nőstényeik csak a peték lerakása idején gondoskodnak üregekről.

A *Tarentula radiata* bordáskörmei erősek, íves hajlásúak, kevés, erős, nem épen hosszú bordával felszereltek, lásd: II. köt. VI. t. 134. e.

SPEC. I. FAJ. TARENTULA RADIATA. (LATR.) SUGARAS TARENTULA. STRAHLIGE T.

(radius, radiata — esilagosan oszló sugar; rajz az előtsten.)

Syn. 1817. *Lycosa radiata* LATRAILL. «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» II. éd. XXVIII. p. 292.

Vide: THORELL «Remarks» p. 313, 314.

1875. Idem. «Descr. of several Europ. and North African Sp.» p. 158.

♀ Előtete sárgásbarna; világosabb, széles közép- és hasonló oldalesikkal, az előbbi a nyelecskétől a szemtérséig tart, az utóbbiak a homlokon egyesülnek. A középsikban fekvő hátrés táján, minden oldalon négy-négy, küllőszerűen elrendezett csik indul az oldalesikok fele, s minden küllő — a két első leginkább — hátul feketésen szegelyezett. A végtest fakó, a nyelecske felett két feketés foltal; hasán, a légzőréstől a fonókig terjedve, egy terjedelmes, háromszögletes, elmosódó szelű fekete folt, mely csucsával a fonók fele áll, s azokat megközelíti.

A lábak barnássárgák, alfelőkön, az ízek vege, homályos foltokkal. — a negyedik pár szára tövén és végén széles fekete gyűrűs foltal, mely az íz felületén nem ér össze; a csipők alfele bársonyfekete szőrözettel, különben sötét vörösbarna.

A fejmell hosszukás szivalakú, jól domborodott, hátvonala, oldalról tekintve, vízszintes, a szemek táján alig, a hátrésen túl tetemesen lekonyuló; a megfekvő, rövid, meglehetősen tömött szőrözettel között és leginkább a szemtérségen, néhány felálló, hosszú, barna szőr. A mellvért szivalakú, fénytelen; bársonyfekete, felálló, serteszerű, fekete szőrökkel. A rágók az első lábpar czombjánál nem vékonyabbak, ugyan e lábpar elsődvégizénél sokkal hosszabbak, másodvégizénél alig rövidebbek; tövük élénk sárga szőrözettel borított, végök feketés, szőrös, az erős csipőköröm hegye felé biborosan áttetsző. Az állkapcsok vörösbarnák szélesek, befelé részüntösen elvagottak, kifelé elkerekítettek, az alajk hasonló színű, széles, elől egyenesen elnestszett, az állkapcsok fele hosszánál alig rövidebb. A tapogató sok sárga szőrrel, végze barnuló; czombja felületének elején három rövid tüske haránt sorban, közepe táján egy nagy tüske.

A lábak barnasárgák, alól sötétben foltosak (lásd felül); valamennyi végizen erős, tömött talpkefe (pálczaszerű szőrökből), mely a két első páron a szárra is átnyulik. Az első lábpar száran, alól, három pár igen megfekvő erős tüske, a második páron hasonlóképen: a harmadik és negyedik lábpar szára köröskörül megfekvő tüskékkel fegyverezett. Valamennyi czomb felületén 5—7 kurta, megfekvő, rendetlen állású tüske.

A végtest hossztojásdad, fakó, a nyelecske felett két elmosódó foltal, e két folt irányában, hátrább két **J** szerű feketés foltocská (peldányommal); szőrözete kurta, finom, világos fakószínű, gyéren feketéssel elegyes.

Az alsó szemsor negy szeme egyenlő nagyságu, egyenlő távolságra egymástól, két középsője bőven szemátmérőnyire a homlok szelétől; a sor igen könnyedén behajló. A középső sor két szeme igen nagy, oly távolságra az alsó sortól, mint ez a homlok szelétől, egymástól pedig egy szemátmérőnél valamivel kevessebbre. A hátsó sor két szeme a középsőnél kisebb s közel másfélszer oly távolságra egymástól mint a középsőtől.

A zár barnászörös, nem épen bemélyedő, szelességénél valamivel hosszabb, a nyeleske felé boltozatosan kikerékített térese, mely közbül, hosszában egy széles lemez által elválasztott; e választó lemez a légzőrés táján a zár alapját képező vastag, egyenetlen harántlemezbe \perp szerűen beférrod.

Mértékek: ♀ Törzs	23	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	8.7	»	
I lábpár	23.5	»	
II »	22.4	»	
III »	20.7	»	
IV »	29	»	

(A IV lábpár szára és térde együtt: 9.5 $\frac{m}{m}$.)

♂ Előttem ismeretlen.

E faj színezet szerint változó és példányom legközelebb áll a γ -jegyű változathoz, a melyet THORELL tr. id. helyen bőven leirt.

Déli jellegű faj, mely leginkább Olaszországból (Toscana), a Svajcz déli részeiből és Nizza környékéről ismeretes. Leírásom egy példányra alapított, a melyet Dr. Horváth Géza t. barátom 1873-ban Komjáti környékén az «Alsóhegy» déli lejtőjén egy kő alatt felfedezett; Schusztér Károly ur gyűjteményében egy példány a Budai várhegyről. Életmódját nem ismerem. A faj és lelhely egészen biztos.

SPEC. 2. FAL. TARENTULA INQUILINA. (CL.) BUVÓ T. AFTER T.

(inquinus — bérbenlakó, olyan is, ki nem született Rómában, tehát jöttment; a felfedezés körülményeire ezelő¹⁾)

Syn. 1857. *Araneus inquinus* CLERCK «*Ar. Suec.*» p. 88.

Vide: THORELL «Remarks» p. 311, 312, (in § T. fabrilis).

♀ Elötteste kissé vöröslő barna; széles, világosabb közepesikkal, mely a szemtérese felé mindinkább szélesedik s ezt végre körülfogja; a mellrészt oldalain széles, de igen elmosódó szegély. A végtest barna, kissé vöröslő, a nyeleske felett két terjedelmes, tiszta fekete folt, e mögött, mintegy az első ingödörpárt jelezve, két apró, fekete pont; hasfele egész terjedelmében tiszta fekete. Lábai barnások, homályos sötét tarkítással, mely a czombok belső felén leginkább előtűnik, a csipők vörösesbarnák.

A fej mell vastag, eléggé nyújtott és domboru, oly hosszú, mint a negyedik lábpár térde és szára együttvéve; kurta, megfekvő szőrökkel, a szemek terén kevés felálló hosszabb szőrrel. A mellvert szivalakú, fényes feketebarna gyér és felálló szőrökkel. A rágók vastosak, az első lábpár első végizénél kevésbé hosszabbak, a másodvégizel egyenlők, ugyane lábpár czombjánál vastagabbak, tövük körül kevés sárga szőrökkel, egyebként barnafeketek. Az állkapesok sötét vörösbarnák, elől elkerékítettek; az aljuk hasonló színű, majdnem négyszögletes, az állkapesok felehosszát eléri. A tapogató vörösbarna, czombján homályosan foltos, ennek felülete végén harántsorban álló három kis, e mögött egy nagyobb túskevel, végíze alig rövidebb mint térde és szára együttvéve. A lábak első végizei tömött talpkéfével, a két első páron a kefe a második végizre is átmegegy, de soha a szárra. Az első pár szárán, alul, három pár karesú, kissé elálló túske, másodvégizén szintén három pár a kefeben látható. A harmadik és negyedik lábpár köröskörül hosszú, megfekvő túskevel fegyverzett. Valamennyi czomb felületén több túske, a legalsóbb hosszú, karesú, majdnem serteszzerű.

¹⁾ Clerck «*Ar. Suec.*» pag. 88. « . . . reperiebatur sub margine reticul. ab araneo Labyrinthico » etc.

A végtest tojásdad, finom, vöröslő es fenylő szőrrel barnásan elegyítve.

Az alsó szemsor negy apró szeme alig behajló sorban, föbbre, mint szemátmerőnyire egymástól s közelebb a középsorhoz mint a homlok szelehez. A középsor két szeme nagy, szemátmerőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsőnél valamivel kisebb, kevéssel távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár egy neu bemélyedő, sík, barna terese, melynek közepén egy kettős, vékony borda fut, melynek szárai a légzőrés szelén jobbra balra szethajolnak (\mathcal{A}).

Méretek: ♀ Törzs (legnagyobb)	14	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	6	»
I lábpár	15.5	»
II »	12.5	»
III »	13.2	»
IV lábpár	19	»

(E példánymal egy helyrepotolt III láb $9 \frac{m}{m}$).

Más példány: I lábpár	17.5	$\frac{m}{m}$
II »	15.7	»
III »	15.2	»
IV »	21.7	»

Peteburka majdnem gömbölyű, szürke, $9 \frac{m}{m}$ átmérőjű.

♂ Karesubb, kisebb. Elöttesten az oldalszegély is élesrajzu, a végtest felülete elején \wedge szerű feheres rajz. Labái nem foltosak. Az egész has fekete. A tapogató hosszú, szárizze nem hosszabb a térdnél, nem vastagodott; a czomb, térd és szár egyszínűen világos vörösbarnák; a czomb felülete elején, harántsorban négy kurta tűske es meg egy (? — példányom egyik tapogatóján 1, a másikon 2 tűske) karesű tűske; pikkelye sötetbarna, bőven kurta-szőrés, csuesosan kanálalaku; nemzőszerve egy többszőrésen behorpasztott, sötetbarna gyűjtőből áll, a melyhez illeszkedve egy világosabb, resümtösen előre es befelé irányozott lemez látható; alulról es oldalt tekintve, a gyűjtő szelén meg egy nehezen észrevehető, sötét, vaskos köröm is látható.

Méretek: ♂ Törzs	11	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	6	»
I lábpár	16.4	»
IV »	18.8	»

Ifjú korában a színezet világosabb, a lábak gyűrűsen foltosak. Helyenként leggyakoribb Tarentuláink köze tartozik, s úgy látszik, hogy az előhegységet es itt a meszes helyeket kedveli leginkább. Rendesen kövek alatt bujkál s gyakran laposan felfekvő kövek alá barlangot váj, a melyben a nőstény petezaeskójjával tartózkodik. Verőfényes napokon a peteburkot a nap sugarának is kiteszi.

Ismerem az Alsó-Hámorból, különösen a «Hollós» nevű feyves környekeről, hol mint nyári alak nem ritka. Egy ifjú példány a magyar nemz. Múzeumban, gyűjtötte Pável János Budán. Egy példány birtokomban Szász-Vesszősről Erdélyben (Kis-Küküllőmegye).

SPEC. 3. FAJ. TARENTULA SOLITARIA. N. SP. REMETE T. EINSIEDLER T.

(solitaria = magános, egyedülvaló; a tartózkodásról.)
(VIII-ik tábla, 183, *a* szemállás, *b* a ♀ zárja, *c* mérték.)

♀ Földbarna. Elöttesten egy a nyelecske felett keskenyen induló, a hatres taján szelesedő, fakó közepesik, mely a szemtérésén es a pofákon is elterjed; szelein széles, fakó szegély, mely belőlfelől tetemesen esipkezett szelű; a végtest sok vörhenyes szőrrel elegyítve, barna; hasa földszürke; labái sárgás földszürkek, a czombok felülete es oldala barnán, elmosódva felhözött (a borszeszben barna foltos). A rágók töve sárgás földszürke, vége barnuló.

A fejmell vastkos, fejeresze szelesedett, elkerekített, tetemesen pofás. A mellvért szelesen szivalaku, barna, elég szőrös. A tapogató színe a lábakéval egyenlő, szőrözete gazdag, végíze oly hosszú, mint a térd és szár együttveve. A lábak erősek, elég hosszúk, erős végekkel; az első pár szárán, alul, három gyenge tüsképár, másodvégizen, a talpkéfébe rejtve két (?) tüsképár, mind a két iz külső oldalán is két-két tüske egymás mögött; a harmadik és negyedik pár szárán alul, és oldalt több tüske, felül egy tüske. a másodvégizen köröskörül sok hosszú tüske. Az első és második pár mind a két végizen erős, tömött, fekete talpkéfé A végtest elöl felemelt, keskenyedő, hátul elkerekített.

Az alsó szemsor igen könnyedén behajló, középsői igen szembetűnőleg nagyobbak; a második sor két szeme nagy, nem egészen szemátmerőnyire egymástól; a harmadik sor két szeme kisebb s távolabbra egymástól, mint a második sortól.

A zár sötétbarna, közel háromszögletes, talpával a legzőrés felé fordított, belseje \wedge szerűen szétágazó lemezekből áll.

Mértékek: ♀ Torzs	13·8 $\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	7	»
I lábpár	17	»
II » 	15·5	»
III » 	14·9	»
IV » 	19·5	»

(Torzhosszat terhes állapotban 17—19 $\frac{m}{m}$ -re tehetni.)

♂ Ismeretlen.

E tetemes nagysagu Tarentulát, mint őszi alakot (szeptember) Liptó megyében Lykaután, az ottani varrom dombjának egy köve alatt találtam. Fogságban, legyekkel tartva, hamar kezesse lesz s a táplálékot a kézből is elfogadja. Predáját nagy szökessel rohanja meg, azután kiszívja. Dr. THORELL e fajt nem ismerte.

SEEC. 4. FAJ. TARENTULA CRONEBERGII. THOR. CRONEBERG T. CRONEBERG T.

(Croneberg orosz természettudós tiszteletére.)

Syn. 1875. *Tarentula Cronebergii*. THORELL «Verz. südruss. Spinnen» p. 65, et «Descr. of sev. Europ. and North Afr. Spiders» pag. 156.

♀ Sárgásszürke. A fejmell közepén, hosszában egy, a szemter szélességének megfelelő esik; a mellresz oldalaiban egy szeles, belső szelén melyen csipkes szegély. E rajzok megfelelő szőrözetből valók. A végtest eleje közepén egy rövid, világos lándzsafolt, minden oldalán két \wedge világos ág, mely alsó szelén feketesen szegélyezett, ezen alul, két oldalt sorakozva, 3—4 világosabb folt, szeles, fekete szegélyben (páva-szemszerű). A has világos sárgásszürke. Lábai sárgásszürkek, a czombokon igen kevés barnás folt (áttetszésre szemlélve leginkább feltűnik). A rajzok nem épen kirívók, az állat kitűnően «szárazföld színű». — A fejmell hosszúkás, fejeresze elég vastag; oldalról tekintve, a hátvonal előre kisse emelkedő, a szemter kissé lekonyult, a hátsó rész resümtösen majdnem egyenesen (nem ívesen) a nyelecskére lecsapott. A mellvért barnásvörös, szőrös. A rágók oly hosszúk mint az első lábpár végíze, e lábpár czombjánál nem vékonyabbak, tövük körül kevés sárgásszürke szőrökkel, máskülönbek feketések, bőven hosszúszőrűek. Az állkapcsok barnásvörösek, végeik kisse világosodók, elkerekítették; az alajk vastkos, majdnem negyszögletes, az állkapcsok felé hosszán kisse alól marad. A tapogató egészben karesú, czombja barna foltos, a többi ize is itt-ott egy-egy elmosódó foltal; a czombfelület elején három vagy négy rövidebb tüske, harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymásután; végíze kevéssel rövidebb mint a térd és szár együttveve. A lábak elég karesúk; csipőik szemyes agyagsárgák. Az elő lábpár szárán, alul, két pár karesú, megflekű, a végén egy pár rövidebb, minden oldalon két-két tüske; a másodvégiz erős talpkéféből szintén tüskék látszanak (3 pár?), minden oldalán két-két tüske. A harmadik és negyedik pár szára és másodvégíze feljül is tüskes, e

párok térdein csak tapintó szőrök állanak. Valamennyi pár czombja felületen több (7—9) tüske. Az első két páron a talpkefe a másodvégizre is átmegy.

Az alsó szemsor közepén, a homlok szele és középszemsor között, igen könnyedén behajló, közép-szemei a szélsőknél láthatólag nagyobbak s átmérőjüknek megfelelő távolságra esnek a homlok szeletétől. A középsor két szeme igen nagy, nem egészen szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsőnél valamivel kisebb s valamivel távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár két oldalt feketes szőrbe foglalva: téreseje barnás vörös s egy elkerékített szegletű háromszöget alkot, mely talpával a légzőrés, csucsával a nyelecske felé áll, e háromszögben egy finom közép-hosszlemez két oldalán \curvearrowright szerűen szétágazó, széles melléklemek láthatók. A középlemez a talplemezzel \perp szerű alakot alkot.

Méretek: ♀ Törzs	11	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	5.3	»
I lábpár	14	»
II »	13	»
III »	12.5	»
IV »	17.5	»

♂ Nem kisebb, valamivel karesúbb, a nőstényéhez hasonló színezettel és rajzzal. Tapogatója elég hosszú, karesú, czombja a nőstényéhez hasonló fegyverzettel; szára oly hosszú mint térdé, elég szőrös; pikkelye sötétedő, csücsösen kanál alakú, csuca alatt gazdagon, bozontosan szőrös; nemzőszerve, alulról tekintve, egy sárgászörös gyűjtőt mutat, a melyre — a külső szelről indulva — egy hegyes, fogalakú, széles, egybordás (\mathcal{A}) sötét karej reáborul.

Méretek: ♀ Törzs	11	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	5.5	»
I lábpár	17	»
IV »	20.5	»

Mint nyári alakot csak kevés példány után ismerem, melyeket kopár talajon futva találtam. THORELL tanár csak a nőstényeket írta le, s így a ♂ itt először van ismertetve.

Találtam Erdélyben: Szász-Vesszősön (♀): Magyarországon: S.-A.-Ujhelyen (♀) peteburokkal, mely fehér, $7\frac{m}{m}$ átmérőjű, Komjátiból dr. Horváth Geza úr szerzett egy ♂, Budáról egy ♀, a magyar nemz. Múzeum gyűjteményében (PÁVEL).

SPEC. 5. FAL. TARENTULA EICHWALDII. THOR. EICHWALD T. EICHWALDS T.

(Eichwald híres orosz természetbuvár tiszteletére.)

Syn. 1875. *Tarentula Eichwaldii* THORELL «Verz. südruss. Spinnen» p. 65. et «Descr. of sev. Europ. and N. Afr. Spid.» 154.

♀ Barnásszürke. Az előtesten egy, a nyelecskétől induló, világosodó, széles hosszcsík, mely a szemek felé szélesedve, ezeket két felől körülfogja, a fejrsz oldalára is kiterjed, s itt a hasonló színű, széles oldalszegélylyel egyesül; a közepesik és oldalszegély közötti tér barnás, a hátrés tájából induló, küllőszerűen elrendezett barázdák által osztott. A végtest felületének elején, közepén egy bársonyfekete lándsaulakú hosszfoltt, világosabb szegélylyel, e mögött két sorban feketével határolt szürkés foltoeszkák (pávaszemzerűek), melyek elmosódó haránt vonalak által egymással összekötvek. A has barnasfekete. A lábak barnászürkék; czombjaik belső felőkön (áttetszésre vizsgálva) elmosódó, kevés barnás hosszfolttal.

A fejmell nyújtott, eléggé magas; oldalról tekintve, a hátvonal a szemtéresen kissé lekonyult, a nyelecske felé majdnem egyenletesen, ivesen leszálló. A mellvért tömötten szürkés szőrű, gyéren felálló

barna sertékkal is fedett. A rágók az első lábpár *másodvégizénél* valamivel hosszabbak, vaskosak, a mondott lábpár czombjánál vastagabbak, oldalról tekintve körtve alakúak, a homlok előtt igen kidülök; tövük barnásszürke, végök feketebarnás. Az állkapcsok szelesek, elől elkerékítettek, sok serteszerű szőrökkel borítottak; az alajk közel négyszögletes, elől elmetsett, az állkapcsok fele hosszát eléri. A tapogató aránylag karesú, barnásszürke, czombja felületén, elől három rövid tüske harántsorban, e mögött egy (? vagy két) hosszabb tüske, végize tömötten szőrös, alig rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak aránylag rövidek, elég vaskosak, az első pár szárám, alúl, három pár megfekvő tüske, belső oldalán még két- vagy három egészen megfekvő tüske, másodvégizén szintén három pár a talpkefébe elrejtett tüske. A két hátsó pár szárai és másodvégizei felületükön is tüskések, a térdek végén csak tapintó szőrök állanak. Valamennyi czomb felületén elől 3—4 kurta tüske, e mögött két hosszabb és ettől oldalt még megfekvő, rövid tüskék látszanak.

Az alsó szemsor igen könnyedén behajló, középszemei valamivel nagyobbak s a sor közelebb áll a középsorhoz mint a homlok szeléhez, a középsornál nem rövidebb. A középsor két szeme nagy, felszemátmérőnyire egymástól; a hátsó sor két szeme a középsőnél láthatólag kisebb s kevéssel távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár két oldalt kefeszerűen tömött, barnafekete szőrözetbe foglalva, egy terjedelmes, kerekded, vörösbarna és durván szemesezett tércséből áll, melynek a légzőzés felé eső szélén egy lóherelevél alakú benyomás látható.

Méretek: ♀ Törzs (terhes)	17·5	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	1	»	
I lábpár	15·5	»	
II »	14·5	»	
III »	14	»	
IV »	18·5	»	

♂ Kisebb, karesubb, a nősténnyel azonos színezetű. Az alsó szemsor azonban egyenes. A tapogató elég hosszú, czombja felületén, elől négy rövidebb tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymasmögött; szára nem hosszabb a térdnél, alig vastagodott; pikkelye csúcsosan kanálalakú, sötétes, csúcsa alatt bozontosan szőrös; nemző szerve kevéssé domborodó, lenesealakú gyűjtőt mutat, mely előlről be és hátrafelé resüntösen igyekvő, széles harántlemez visel, mely egészen megfekvő, a csücs alatt pedig csücszerű bütyköt visel.

Méretek: ♂ Törzs	13	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	6·4	»	
I lábpár	17·6	»	
IV »	19·5	»	

E fajt THORELL tanár Oroszországból ismertette.

Én Budáról ismerem, hol a Gellérthegy déli oldalán találtam; ugyancsak Budán gyűjté Pável János, s a példány egy igen típus nőstény, a nemz. Múzeum gyűjteményében van.

SPEC. 6. FAJ TARENTULA STRIATIPES. (DOL.) CSÍKOSLÁBÚ T. GESTREIFTFÜSSIGE P.

(stria-pes = hosszvájás, láb; a lábakon észrevehető csíkosságról.)

Syn. 1852. *Lygosa striatipes* DOLESCHALL «Verz. der im Kais. Oest. vork. Spin.» p. 644.

Vide: THORELL «Deser. of several Europ. and North African Spid.» p. 152.

♀ Földszürke. Elöttestén egy széles, világosszürke középsík, mely a szemek felé szélesebbedve, ezeket körülfogja, s a fejrész oldalaira is elterjed, itt a világosszürke olaszegélyvel egyesül; a csíkok közötti tér feketés, küllőszerűen elosztott, nem épen éles sugarakkal. A végtest elején, a nyeleleske felett, két fekete

folt, mely néha felh-oldszerűen összefolyik; a felületen végig egy levelalakú ter, mely csucesával a fonóig leér és szélein \wedge szerűen álló öt-hét fekete folt által szegélyeztetik. A has barna, az oldalak szürkésége felé élesen határolt. A lábak szürkek, áttetszésre vizsgálva vörösbarnások, sötétebb hosszszesikokkal.

A fejmell hosszúkas, elég magas; oldalról tekintve hátvonala vízszintes, a szemek fele kevésse, a nyelecske fele tetemesen lekonyuló. A rágók az első lábpár *másod*-végizénel valamivel hosszabbak, oldalról tekintve körtve alakúak, nagyon kidülők, az első lábpár czombjánál alig vastagabbak, feketések, tövükön kevés, szürkés szőrökkel. Az állkapcsok vörösbarnák, szelesek, végök elkerekített, sok, erős szőrökkel borítottak; az alajk elöl elmetszett, az állkapcsok fele hosszát eléri. A tapogató nem épen vastkos, úgy mint a lábak hosszszesikos, czombja felületén, elöl, három vagy négy rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszú tüske egymásmögött; végize tömötten szőrös, alig rövidebb, mint a terd és szár együttveve. A lábak nem épen hosszúk, elég vastkosak. Az első lábpár száran, alul, egy pár rövidebb és két pár karesú, megfekvő tüske, belső oldalán meg egy tüske; másodvégizen jól látható három tüskepár. A harmadik és negyedik pár szár és másodvégize felül is tüskés; a terdek csucesán csak tapintószőrök állnak.

Az alsó szemsor egyenes, középsői valamivel nagyobbak; a sor a középső szemsor és a homlok széle között közepén áll, s a középsornál alig rövidebb. A középsor két szeme nagy, közel szemátmerőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorenál kisebb, sokkal távolabbra áll egymástól mint a középsortól.

A zár körül semmi szőr; a terese vörösbarna, durván-szemcsés, szelességénél magasabb, a nyelecske felé elkerekített, a legzörös felől kissé csucesosan kivágott s e kivágásban egy kis, szivalakú betet (∞)

Mértékek: ♀ (legnagyobb) törzs	15	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	6	»
I lábpár	14	»
II »	13:3	»
III »	13:3	»
IV »	18:5	»

♂ Kisebb, karesubb; vegtesten a levelaku közepmező nem foltok, hanem az oldalakban elterjedő feketes szín által határoltatik. Az oldalak e színt a hasfele szurkebe enyesztik, mely utóbbi szín azután a has feketeségével élesen találkozik. Az első lábpár fegyverzete erősebb, a szár és másodvégiz oldalaiban is két-két tüske áll. A tapogató elég hosszú, szárizza a terdnel nem hosszabb, alig vastagodó; pikkelye czucesosan kanálalakú, sötétedő, csuca alatt bozotosan szőrös; nemzöszerve kevésse domborodó, lenesealakú, sötét barnavörös, egy előlről és belőlfelől, hátra és kifele irányozott sárgás hasitékkal.

Mertekek: ♂ Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	5:5	»
I lábpár	14	»
IV »	16:4	»

A T. Eichwaldii Th. legközelebbi fajrokona, melyet mint nyári és őszi alakot Erdelyből, Szász-Vesszősről ismerék. A magyar nemz. Múzeum gyűjteményében több példány Budáról (Pável) és Pestről (Múzeumkert, Mocsáry).

SPEC. 7. FAL. TARENTULA TRABALIS. (CL.) SZÁLAS T. FESTE T.

(trabalis = szálas, erős; a vastkos testalkatról)

Syn. 1757. *Araneus trabalis* CLERCK «Aran. Succ.» p. 97.

Vide: THORELL «Remarks» p. 321.

♀ Előteste sötétbarna, szürke rajzzal, vegteste szürkessárga; világosan szegélyezett, sötétebb lándzsafolttal. A két első lábpár czombja küloldalán egy elmosodó csik; a lábak szürkésbarnák. A fejmell közepén végig egy szürkés, széles hosszszesik, mely a szemekig tart s a fejresz oldalába nem terjed; a mellresz olda-

lain egy szürkés szegély, mely nem a legszélén fut, s a fejrész és homlok fele tartva, mindinkább keskenyedik; a hátrés tájáról egy vagy két határozatlan szürkés küllősugar fut. A végtest elején, a nyelecske felett két elmosódó barnás folt, felülete elején egy közép lándzsa folt, mely a végtest közepe tájáig egyenletesen kihegyesedik, két oldalt világosan szegélyezett, e szegély a lándzsafolt csücsán túl egyesülve a fonóig tart; nem kirívó. A has világos.

A fejmell hosszukás, eléggé magas, oldalról tekintve a hátrés táján igen könnyedén behorpasztott, a nyelecskere meredeken lecsapott. A mellvert agyagsárga, bőven szőrös és sertés. A rágók oly hosszúk, mint az első lábpár másodvégize, e lábpár ezombjánál nem vékonyabbak, oldalról tekintve alig kidülök, végökkel kissé az állkapcsokra csapottak, tövük körül gyéren sárga szőrűek, egyébként barnás feketék. Az állkapcsok barnás vörösek, szelesek, szőrösök, végök elkerekített, az alajk elöl egyenesen elmetsett, az állkapcsok felét bőven eléri. A tapogató szürkésbarna, ezombja felületén, elöl három vagy négy rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszú tüske egymásmögött, végize tömötten szőrös, oly hosszú, mint a térd és szár együttveve. A lábak elég hosszúk. Az első pár szárán, alul, három és másodvégizen, ugyanott, szintén három pár megfekvő tüske, a szár belső oldalán azonkívül még 1—2 tüske. A két hátsó lábpár szára és másodvégize, felül is tüskes. A térdek csücsán csak tapintószőrök állanak. A végtest keskenyes, nyújtott, csücsosodó.

Az alsó szemsor szemei egyenlők, a sor a homlok széle és középszemsor között a közepén áll. A középsor két szeme nagy, szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme az utóbbinál valamivel kisebb, távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár egy szélességénél hosszabb, elöl es hátul majdnem egyenesen elmetsett, tetemesen mély kivájás; szélei es belseje sötétvörösbarna, osztó lemeze durva s hátulról előre mindinkább a kivájásba be mélyedő.

Mertekek: ♀	Törzs	14.5	m_m	ebből
	fejmell	5.7	»	
	I lábpár	15.3	»	
	II »	13.2	»	
	III »	12.9	»	
	IV »	20	»	

♂ Kisebb, karcsúbb, sötétebb, élesebb rajzokkal.

A végtest felülete sötét barna, a lándzsafolt világosabb, szegélye fehéres, a has világos sárgásszürke, nem élesen határolt. A két első lábpár sötétebb vörösesbarna, végizei világosodók.

Az első pár szárának a fegyverzete erős. A tapogató vörösbarna, ezombja felületén, elöl, négy rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszú tüske egymásmögött. A szár a térdnél valamivel rövidebb, vaskos; a pikkelye fekete, csücsosan kanálalakú, csücsa alatt bozontosan szőrös, nemzőszerve kevéssé kidomborodó, fényes barnavörös, a külső oldalról tekintve, a külső szélén egy vaskos, kurta, hegyes fogaes; alulról tekintve, elöl egy sárgásbarna, nyelv alakú, visszahajtott karej látható.

Mertekek: ♂	Törzs	10	m_m	ebből
	fejmell	5	»	
	I lábpár	13.8	»	
	IV »	17	»	

Eddig csak Fiumeből ismerem, hol evekkel ezelőtt gyűjtöttem.

SPEC. 8. FAJ. TARENTULA ALBOFASCIATA. (BRULL.) FEHÉRDISZŰ T. WEISSGESCHMUCKTE T.

(alba = fascia = fehér, szalag; a szalagos rajz élénkségéről.)

Syn. 1832. *Lycosa albofasciata* BRULLÉ «Exped. scientif. de Morée» III. T. Part. 1, Sect. 2. p. 54.

Vide: THORELL «Remarks» p. 317. (in § T. pinetorum).

♀ Sárgásszürke, elmosódó rajzokkal. Hasa tiszta fekete, a szín az oldalak fele élesen határolt, a has közepén a légzőrés és fonók között három fehér Λ szerű folt pár, melyek közül a légzőréshez legközelebb álló a legnagyobb. A lábak czombjai barnás foltokkal, az ízek végei kissé sötétedők, a lábak különben sárgásszürkék. A fejmell közepén a hosszcsik, oldalain a szegély alig nyomokban jelentkezik; a végtest elején egy Λ szerű fehéres rajz szakadozott, elmosódó maradványai észlelhetők.

A fejmell hosszúkas, mellrészében eléggé szélesedő; oldalról tekintve hátvonala vízszintes, a szemterese táján alig, a hátrés mögött tetemesen lekonyuló. A mellvért vöröses-barnás, szőrös. A rágók oly hosszúk mint az első lábpár másodvégize, oldalról tekintve tövükkel a homlok előtt kidomborodók, végökkel kissé az állkapcsokra csapottak, vörösbarnák, tövük körül kevés sárgás szőrökkel. Az állkapcsok sárgásbarnák, végeik felé alig világosodók, szélesek, sok serteszzerű szőrökkel. Az alajk elől elmetszett, az állkapcsok felehosszát alig éri el. A tapogató czombja felületén, elől, néhány rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymás mögött; végize bőven oly hosszú, mint a térd és szár együttveve. Az első lábpár szárán és másodvégizen alul, három-három pár tüske, a talpkefe igen gyér és valamennyi lábpáron csak az elsődvégizre terjed. A végtest tojásdad.

Az alsó szemsor egyenes (alig észrevehetően behajló) szemei egyenlők; a sor alig áll közelebbre a középsorhoz mint a homlok széléhez. A középsor két szeme nagy, bőven szemátmerőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál valamivel kisebb, oly távolságra áll egymástól mint a középsortól.

A zár egy elénk-vörösbarna térese, a légzőrés felől benyomuló \cap szerű bemélyedéssel, melyben nemi középlemez látható, a melyhez a légzőrés felől egy egyenetlen harántdudor csatlakozik, mely a bemélyedést a légzőrés felől elzárja.

Méretek: ♀	Törzs	9.6 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	4.2 "
	I lábpár	10 "
	IV "	13 "

♂ Valamivel kisebb, karcsubb, igen elenk rajzokkal.

A törzs alapszínezete kissé vöröslő-sötétbarna, a fejmell közepén egy fehér, széles hosszcsik, mely a szemtéresen is áthatol, a mellrész legszéle igen finom, fehér szegélylyel. A végtest elején egy sötét lándzsafolt, mely hegyével nem éri el a végtest hosszának felét, e folt szegélye ríktó fehér, a folt csucsán túl egyesülve, mint széles szalag a fonókig ér. A has fekete-barna, fehér szegélylyel, közepén három apró folt párral. A lábak czombjai barnák kevés fehéres sűrűcskével, a többi barnássárga. A tapogató vörösbarna, a nőstényéhez hasonló fegyverzettel; szára nem hosszabb a térdnél, pikkelye csúcsosan kanálalakú, csúcsa alatt sok fehéres szőrökkel; felülete kurta, deres, meglehetősen tömött szőrözettel; nemzőszerve módosan domborodó, élénk vörösbarna, előrefelé körformára nyitott, e nyílás sárgásfehér, a külső oldalról tekintve, a vörösbarna rész külső oldalán egy majdnem gránátszinűen áttetsző, rövid fogacs látható.

Méretek: ♂	Törzs	8 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	4 "
	I lábpár	9.8 "
	IV "	13 "

E szép Tarentulát, mely eddig leginkább csak Morea felszigetről volt ismeretes, tehát deli alaknak vehető, keves példányban Orsova környéken gyűjtöttem, mint kora nyári alakot, leginkább lehullott levelek alatt.

SPEC. 9. FAJ. TARENTULA CUNEATA. (CL.) METSZETT T. GESCHLIITZE T.

(cuneus = ék; a végtest ék alakú, mintegy hasított rajzról.)

Syn. 1757. *Araneus cuneatus* CLERCK «*Arani. Suec.*» p. 99.Vide: THORELL. «*Remarks*» p. 330.

♀ Barna, sárgásszürkés szőrözettel. A fejmell közepén egy széles, sárgásszürkés hosszcsík, mely a szemek közé is behatol. A végtest elején egy keskeny, hegyes, barnás lándzsafolt, sárgásszürke szegélyzettel, mely utóbbi a folt csúcsán túl egyesül és szalagot képezve a fonókiig nyomul; hasa sárgásszürke. Lábai vöröses barnások; czombjaik, attétzésre vizsgálva, belől homályosan foltosak.

A fejmell elég magas, mellrészében igen módosan szelesedő; oldalról tekintve a hátvonal vízszintes, hátul a nyelecskőre meredeken lecsapott. A mellvért vörösbarna, fénylő, gyéren, finoman szőrös. A rágók vörösbarnák, vaskosak, az első lábpar *első* végénél csak kevéssel hosszabbak; oldalról tekintve tövük térszerűen kidomborodó. Az állkapcsok sárgásbarnák, módosan szőrösök; az alajk sötétebb, elől elmetzett, a rágók felehosszát eléri. A tapogató vörösesbarna; czombja felületen, elől, négy apró tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymás mögött; végzőe oly hosszú mint térde és szára együttvéve. A lábak karesűk, nem open hosszúk; az első pár szárán es második végén, alul, három-három pár tüske, a szár hátsó két párja hosszú, karesű. A végtest keskeny, hosszúkás, esuesos.

Az alsó szemsor egyenes, szemei egyenlőek, a sor annyira a homlok szelétől, a mennyire a középszemsortól. A középsor két szeme nagy, bőven szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál valamivel kisebb, alig kivételöleg távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár, élenk sárgásvörös térsében, egy szélessegenél sokkal hosszabb bemélyedés, melynek oldalai kevesse hasasan tágulnak; a bemélyedés fenekén egy jól kivethető, vaskos hosszboroda, mely a légzőrés fele a bemélyedest elrekesztő, láthatólag három reszből álló harántdudorba \perp módra ütközik.

Mertekek: ♀	Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	4	»
	I lábpar	8.5	»
	II »	8	»
	III »	7.8	»
	IV »	12.8	»

♂ Kisebb, karesűbb, az első lábpar szára bunkószerűen vastagodott. Alapszmezeje sötétbarna, a has fehéres. A nősténynél észlelhető rajzok elesebbek. A lábvegek a czomboknál világosabbak. A tapogató vörösbarna, a nőstényéhez hasonló fegyverzettel; szára a terdnel rövidebb, szelességénél alig hosszabb; a pikkely csúcsosan kanálalakú, felületen rövid, deres szőrözetű, esuesa alatt hasonló, hosszabb szőrözettel nemzőszerve a *Tar. albofasciata*éhoz hasonló, a fogacs azonban barnásfekete.

Mertekek: ♂	Törzs	7	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	4	»
	I lábpar	8.3	»
	IV »	11.5	»

Mint kora tavaszi es mint őszi alakot is, mely bokros es gyepes helyeken nem ritka; ismerem különösen Erdélyből: Kolozsvárról (Muzeumkert) es Szászvesszősről; magyar részeken eddig csupán csak Doroszlón találtam a «Hosszumegy» erdőresz lehullott levelei alatt.

SPEC. 10. FAJ. TARENTULA PULVERULENTA. (CL.) POROS T. STAUBIGE T.

(pulverulenta ab pulvis = poros; a színezetről.)

Syn. 1757. *Araucis pulverulentus* CLERCK «Aran. Succ.» p. 93.

Vide: THORELL «Remarks» p. 328.

♀ Porszürke, barnással elegyes színezetű. A fejmell közepén egy porszürke csik, mely a szem-terre is behatol; a mellrész szélein semmi szegély. A végtest elején egy elmosódó lándzsafolt, elmosódó szegélyzettel. Lábai szürkesharnák, czombjaik — különösen áttetszősége vizsgálya — sötétbarnán foltosak. Lábai kevéssel hosszabbak mint a *T. cuneata*é s e fajrokonánál mindig kisebb; egyebekben meglehetősen egyező.

Az alsó szemsor egyenes (behajlásra hajlandó), oly távolságra a homlok szelétől, a minőre a középsortól. A középsor két szeme elég nagy, többre mint szemátmérőnyire egymástól; a hátsó sor szemei a középsor szemeinél alig kisebbek s oly távolságra egymástól, mint a középsortól. A zár egy vörösbarna, szélességénél hosszabb, parhuzamos oldalu es mely kiválás, mely a nyeleeske felé kikerékített, a légzőrés felé egy barna dudor által elrekesztett; a fenékén fekvő durva hosszborða alig látható.

Mertekek: ♀ Torzs	8:8 m_m ebből
fejmell	3:5 „
I lábpár	8:3 „
II „	8 „
III „	7:9 „
IV „	12 „

♂ Kisebb, karesőbb, a *T. cuneata* hímével egyező színezetű, az első lábpár szára azonban *nem* vastagodott, rajzai kissé elmosódók. A tapogató szára a terdnel nem rövidebb. A tapogatón más, szavakkal kifejezhető különbséget feltalálni nem bírtam s a megelőző fajával egyezőnek találtam.

Mertekek: ♂ Torzs	6:9 m_m ebből
fejmell	3:5 „
I lábpár	7:9 „
II „	10 „

Mint kora tavaszi alakot Doroszról, mint keső nyárit a Kárpátok fenyőöve felsőbb részeiből (Csorbai tó, Rakiton Wreh) ismerem. A magyar nemz. muzeumban Tátra-Füredről (Friwaldszky), Budáról (Pável) és Ungvárról (Vidra Ferd.).

SPEC. 11. FAJ. TARENTULA NEBULOSA. THOR. KÖDÖS T. NEBLIGE T.

(nebulosa = ködös, komor; a színezet elegyítéséről.)

Syn. 1872. *Tarentula nebulosa* THORELL «Remarks» p. 330.

♀ Nagyobb alak. Földszürke, a végtesten meglehetősen sorakozott sárgás pettyekkel, a melyek a fonóktól, előre felé szétágazó sorokat kepeznek; az oldalak sárgásszürke-elegyesek; a has agyagsárga.

A fejmell barna, agyagsárgás, megfekvő szőrözettel beborítva, a szemtérésén néhány felálló fekete sertével; a mellrész szelén kivehető kettős, világosabb szegélylyel.

A lábak agyagsárgák, sűrűn álló barna gyűrűkkel és foltokkal tarkázva.

A fejmell szivalaku, szélesedő, fejeresze elől elkerekített, oldalról tekintve, a fejrés alig kiemelkedő, a mellrész hátul ívesen a nyeleeskere hajló. A mellvért barna, agyagsárga szőrözettel. A rágók vörössárgák, sötétedő végekkel, agyagsárgás szőrözettel meglehetősen borítottak, az első lábpár elsővégizénél

alig rövidebbek, czombjánál nem vékonyabbak. Az állkapcsok vörössárgák, szélesek, elöl elkerekítettek, a sötétebb, hosszháromszögű alakj felett meglehetősen összehajlók. A tapogató agyagsárga, barna foltokkal, melyek különösen a czombreszen tetemesebbek; az izek felületén, a gazdag szőrözet között, néhány tüske, a végiz oly hosszú mint a szár.

A lábak hosszúk, karesuk, vékonyodó végekkel.

Az első lábpár czombján, felül a végén, néhány rövid, ezek mögött egymásután álló két hosszú tüske; szárán, alul és elöl, egy pár rövidebb, e mögött két pár megfekvő, meglehetősen hosszú tüske; másodvégizén hasonlóképen. A harmadik és negyedik lábpár szára és másodvégize felül is tüskés. Valamennyi czomb felülete végén rövidebb tüskék, ezek mögött két-két egymásután álló hosszú tüske. A két első pár szára és a másodvégizén; felül, 1—2 tapintó szőr; a térd csucsán egy tapintó szőr; a harmadik és negyedik lábpár térdé csucsán egy erős tüske.

Az alsó szemsor egyenes, a középső sornál rövidebb középső; két szeme a szélső kettőnél nagyobb s a homlok széletől majdnem két átmérőnyire elhelyezett. A középsor két szeme nagy, az alsó sor oldal-szemeitől bőven felátmérőnyire állva, egymástól bőven egy szemátmérőnyire esik. A hátsó sor két szeme kisebb a közép sor szeméinél, az alsó sor középsőinél nagyobb, a kétszer akkora távolságra áll egymástól, mint a középsor két szemétől, a melylyel egy előre felé szűkülő trapezet alkot.

A zár egy barna négyszög, melynek sarkai elkerekítettek, s mely szélességénél hosszabb, belsejében \perp szerűen kivájt, e kivájasban egy finom, középhosszbordával.

Mertekek: ♀	Törzs	10	m_m ebből
	fej mell	5.5	»
	I lábpár	15.7	»
	II »	15.2	»
	III »	15	»
	IV »	21	»

Néha kisebb (törzs 9 m_m IV lábpár 19 m_m). A peteburok szennyes-agyagsárga, lencsealakú, 9 m_m átmérőjű.

♂ Kisebb, karesu, sötét előtesttel, élesebben pettyegtetett végtesttel; lábai világos agyagsárgák, elmosódó gyűrűzettel. A tapogató füstbarna, szára és pikkelye fekete, bozontosan szőrös; a szár hosszabb a térdnél, előre felé vastagodó; pikkelye csucsos, a csucs alatt csak gyéren szőrös; nemzőszerve, oldalról tekintve, egy harántul ketté metszett, hosszukás gyűjtőt mutat, és a hol a felek egymáshoz közelednek, minden felen egy oldalt-kifele irányozott, rövid fogacs látható.

Mertekek: ♂	Törzs	7.5	m_m ebből
	fej mell	4	»
	I lábpár	12	»
	IV »	15.3	»

Ismertető jeleit egybevetve, azt tartom, hogy e faj a *Trochosa* nemhez úgy szervezetileg, mint életmódra nézve is közel áll. Kissé pofás, elkerekített feje, az alsó középszemek nagysága, eltávolítása a homlok széletől, tartózkodása a folyók medrében elterülő görgetegek között, bujkálása, közel állítja a *Trochosák*hoz. A *Tarentulákkal* (*sensu strictiori*) inkább csak az alsó szemsor rövidege hozza kapcsolatba.

Ismerem, erdélyi részekből: Kutya-falváról, hol a Maros partjain tartózkodik s a nyirokban fekvő kövek alatt lappang, Szász-Vesszősről, az ottani jelentéktelen patak mellékéről (különösen sötét válfaj); magyar részekből csak Orsováról, hol a Cserna nagy görgetegeit lakja.

A him itt először íratott le, miután THORELL tr. a fajt csak nőstényekre alapítá, a melyek Olaszországból és Dalmátiából származtak. (Lásd THORELL l. c.)

SPEC. 12. FAL. TARENTULA CURSOR. (HABN.) FUTÓ T. LAULER T.

(cursor — futó; a gyors mozgásról.)

Syn. 1831. *Lycosa cursor* HABN. «Die Arachniden» p. 17.

Vide: THORELL «Remarks» p. 323, 578.

² Kiesény. Barnássárga, barna rajzokkal. Az előtest egy világos barnássárga középesikkal és hasonló oldalszegélyvel; a szemterese sötétbarna. A végtest elején egy barnássárga, világos, de elmosódó lándzsafolt, ettől két oldalt a szabálytalan alakú barnás foltoeskák szabálytalan sora a fonóig követhető. A lábak világos olajszíntűek, ennelfogya a sötét tüskék igen szembeszökők. A has egyszíntűen barnássárga. A rágók nem domborodók, behuzottak, egyenesek, barnássárgák, a mellvert hasonló színi.

A szemek csillogó-gyantasárgák, feketés bogárral; az első sor egyenes, egyenlő távolságra a homlok szélétől és a középsortól, két középső szeme valamivel távolabbra egymástól, mint a szelsőktől. A középsősor két szeme elég nagy, másfél szemátmerőnyire egymástól, a hátsó sor két szeme a középső sorénál kisebb és sokkal távolabbra áll egymástól, mint a középsortól.

Az első lábpár szárán, alul, három pár finom tüske, oldalán szintén három-három tüske, másodvégizén hasonlóképen. Valamennyi pár czombja felületén, elől, három rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszú tüske egymás mögött; a tapogató czombján, elől, negy tüske. A tapogató czombja, terde és szára olajszíni, pikkelye vörösesbarna; a szár vastagodott, a terdnel rövidebb; a pikkely csucosan — kamálalakú; a nemzőszerv vörösbarnás, kidomborodó, kívülről — oldalról tekintve — egy igen vastag, a nemzőszerv tövéből induló, elkerekített alap darab látható, mely egy előre irányozott, vastos tüskét visel.

Mertekek:	² Törzs	4	^m ebből
	fej mell	2	»
	I lábpár	6.5	»
	IV »	9	»

(Példányomon a IV lábpár balfele reproducált és csak 6 m. m. hosszú).

Egyetlen példánya a nemz. Muzeum gyűjteményében, gyűjtötte Pével János Rakos-Palotán.

GEN. 4. NEM. TROCHOSA. C. K.

(τροχάω = τροχάω = futni; a mozgás gyorságáról.)

Syn. 1848. C. Koch «Die Arachniden» XIV. p. 95.

Vide: THORELL «On europ. Sp.» p. 192.

Az alsó szemsor középsői oly vagy kevéssel nagyobb távolságra a homlok szélétől, a mekkora egy szemnek az átmerője. A felső fonó pár az alsónál kevéssel hosszabb. Az alsó szemsor a középsőnél láthatólag hosszabb. A szemter hosszúságánál szélesebb. Az alsó szemsor középsőszemei a szelsőknel nagyobbak és a hátsó sor szemeinél, alig vagy nem kisebbek. Az arcz alacsony, ivesen-pofás; az előtest megfekvően tömött szőrű. A lábak vastosak, néha hosszúk. Vájó alakok, a melyek eső vagy barlangszerű, állandó lakást készítenek, a melyben a nőstények a fonóikhoz erősített nagy peteburkot őrzik, a melyet a nap segítségével kiköltik. Fiaikat sokáig a hátukon czipelik; a harmadvedlésű nemzedék áttelel úgy az érett is.

A *Trochosa cinerea* első lábpárján a bordás körmök hosszúk, sarlóalakú kampóval, az első borda kevéssé görbe, lásd: II. köt. VI. t. 135. b).

¹ THORELL tr. «Remarks» p. 323. a *Lycosa cursor* (HABN) fajt a *Tarentula aculeata* (CLERCK) synonymái közé sorolja ugyan, de az én példányomat határozottan: *Tarentula cursor* (HABN) határozta meg. E nevet megtartom, mert a femfogó, a synonymikán vonatkozó kéte'yek eloszlására nem elegendő az anyagom.

SPEC. 1. FAJ. TROCHOSA CINEREA. (FABR.) SZÜRKE CSELŐPÓK. GRAUE BÄRENSPINNE.

(cinerea = hamvas; a színezetről.)

Syn. 1793. *Aranca cinerea* FABRICIUS «Ent. Syst.» II, p. 123.

Vide: THORELL «Remarks» p. 332.

♀ Hamvasszürke sárgással és feketéssel elegyes. Bozontosan szőrös nagy alak; vaskos, hosszú lábakkal. A fejmell szürkessárga alapon hamvas rajzokkal, melyek a közepen egy levélalakú rajzot alkotnak, melynek mintegy szárát a hátrés, bordáit a küllőszerűen oszló, szürkéssel jelölt izombarázdák képezik; a két hátsó szemtől, az illető oldal felé, egy-egy ékalakú, elmosódó folt áll; a mellrész szélein szürkéssel osztott sárgás foltok állanak. A szemterese feketés. A végtest elején, kétoldalt, egy sárgás rajz, melyben néha hüszínű lehellet is tapasztalható, s a melyben rendszeren két-két sárga foltoeska feketés szegélylyel szembetűnik. A végtest többi része, sárgás-szürkés és feketés színnel felhőzött. A lábak sárgásszürke alapon, hamvasan gyűrűsen-foltosak, e foltok csak a lábak felületén és oldalain határozottak. A lábak elálló, finom, világos szőrözettel borítottak. A rágók vörösesbarnák.

A fejmell vaskos, mellrészre szélesedő, kissé lapuló; oldalról tekintve a hátvonal a fej búbjától kezdve a nyelecskéig folytonosan hanyatlik, úgy, hogy a fe a legmagasabb pontot képezi; a homlok majdnem egyenesen elnemszett. A mellvért sötét hamvas, ritkán egy ékalakú, világos középfolttal. A rágók vaskosak, hosszúk, az első lábpár ezombjánál vastagabbak s ugyan e lábpár másodvégizénél körülbelül $0.5 \frac{m}{m}$ -rel rövidebbek, egyszínűen vörösesbarnák, világos, hosszú szőrözettel, mely az alapszint nem takarja el. Az állkapcsok barnássárgák, elől elkerekítettek s világosodók, sok erős, sötét szőrökkel; az alajk sötétebb, négy-szögletes, az állkapcsok felehosszát nem éri el. A tapogató sárgásszürkés, esüesa kissé sötétedő, rajta a tompa hegyű, bordátlan köröm; ezombja felületén, elől, három rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymás mögött, a végiz tömötten szőrös és rövidebb mint a térd és szár együttvéve. Az első lábpár szárán, alul, három pár rövid, megfekvő tüske, két oldalt még két-két tüske; másodvégizén szintén három pár tüske a szürkésfehér, tömött talpkefébe elrejtve. Az első és második lábpáron mind a két, a többi párokon csak az elsődvégiz talpkefével. A végtest tojásdad; a has egyszínűen sárgásszürke.

Az alsó szemsor egyenes, a két középső valamivel távolabbra egymástól mint a szélsőktől és szeme nagyobb a két szélsőnél, e sor a középsőnél láthatólag hosszabb s valamivel közelebbre áll ehhez mint a homlok szélehez.

A középsor két szeme elég nagy, valamennyi szem között a legnagyobb, bőven szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsőnél kisebb, az alsó sor középsőnél valamivel nagyobb, kétszer oly távolságra egymástól mint a közép sortól.

A zár vörösbarna: két egymásfelé hajló, a légzérés felé szétágazó, vesealakú (∞) nyílást mutat, melynek széles osztója, úgy mint kerülete is, bőven szőrös, úgy, hogy a zár részben el van fedve.

Mértékek: ♀ Törzs	18	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	8.8	»	
I lábpár	24	»	
II »	23	»	
III »	22.6	»	
IV »	29	»	

♂ A him kisebb, karsűbb; színezete a nőstényével azonos, rendszeren élénkebb. A tapogató ivarszerkezete alig feltűnő. A tapogató szára hosszabb a térdnél, nem vastagodott; ezombja felületén, elől, három rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymásmögött; a pikkely aránylag kicsiny, a szárnál alig szélesebb, esüesosan kamálalaku, esüesa alatt eléggé szőrös; nemzőszerve kicsiny, alig domborodó és a

kanál töve fele egy szennyesbarna, kisse szivalaku, lapos tert mutat, melyhez a külső szel felöl egy vörös-barna, háromszögletes toldalék csatlakozik.

Mértekek: ♂ Törzs	14	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	8	»
I lábpár	24	«
IV »	27·8	»

Messze, a tengermellekeken is elterjedett s életmódja által igen érdekes faj, a mint ez¹ már az életmódról írt szakaszban (lásd I. köt. III. tábla, 63 és szövege) bővebben is megérintettem. Leginkább a kavicsos medrű patakok és folyamok árterületén, jelesen olyan helyeken tartózkodik, a hol a kavicsok között és alatt porond is létezik. Itt a porondba vájja csöveit és barlangjait, melyeknek nyílását laza szövettel biztosítja a beomlás ellen. Estve fele kőboról s meglopja prédáját; kőborlása sajátos, rövid futamokból áll, mire az állat egészen szétterpesztett, laposan felfekvő lábakkal mozdulatlanul meg-megáll; ilyenkor csak a gyakorlott szem különböztetheti meg a talaj színétől. Ivarérettsége tavaszra esik. A nőstény júniusban már petéit őrzi; peteburka kerek, hófehér vagy sárgás, néha 12—13 $\frac{m}{m}$ átmérőjű s 6—800 petét tartalmaz. Fiait a hátán hordozza s ilyenkor csak lábai szabadok, az egész törzs borítva van az apró fiakkal, melyek mehraj módjára, több rétegben ellepik. Különböztetésül tavasztól őszig a kifejlődés minden szakában található. Verőfényes napokon a nőstény a napra czípel ki peteburkát s veszély idejében gyorsan eltűnik vele. Ropant gyors futó, úgy vizen mint szárazon.

Ismerem, erdélyi részekből: Kutyalváról (Maros part), Kolozsvárról (Szamos medre), Retyiczellből (Biharhegység patakjai), Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemények); magyar részekből: Orsováról (Cserna görgetegei, Gratzkapatak), és Gyöngyösről; Nagy-Váradról (Múz. gy. Moesáry).

SPEC. 2. FAL. TROCHOSA INFERNALIS. (MOTSCH¹) POKOLI CS. HÖLLISCHE B.

(infernus = alvilági, különösen isten: Pluto, Proserpina; a tartózkodásra vonatkozik.)

Syn. 1849. *Lycosa infernalis* MOTSCHOUJSZKY «Note sur deux Araig. venieuses etc.» p. 289.

Vide: THORELL «Descr. of several Europ. an North Afr. Spid.» p. 172.

(X. tábl. 206 ♀ term. magys. 207 u. a törzs alültől, 208 u. a oldalról, 209 a ♀ zárja, 210 a ♂ tapogatója.)

♀ Sötétbarna, sárgás rújzokkal. A rágók töve tiszta fekete, azontúl szélesen elenk rozsdavörös vagy narancssárga szőrökkel úgy borítva, hogy alapszínezetük nem látszik ki, végök ismét fekete. Nagy, vaskos, zömök alak, vaskos lábakkal. A fej mell felületén, a mellrész szelétől 1 $\frac{m}{m}$ -nyire s evvel párhuzamosan haladva egy keskeny, sárgás csík, mely fele, a hátréstől indulva, minden oldalon három sárgás finom, küllővonal tart; ugyaninnen a szemek fele három sárgás vonal (†) szerűen, a nyelecske fele szinten három rövidebb vonal ugyanily alakban tart. A végtest felülete elején és közepén egy sötétebb, széles lándzsafolt, mely a nyelecske fele egy kétágú, szélesebb, sárgás vonal által elzárt, két oldalt finom egyenes, sárgás vonal által szegélyeztetik, hátul két \curvearrowright szerű okfolt által jeleztetik; a lándzsafolt mögött s töle két oldalt három-három Δ sárgás foltocska párosan állva es finom, kisse íves vonalak által összekötve. Az oldalak világos szürkesekek, fekete-barna pettyekkel. A has, mellvert es a csipők bársonyfeketék; a has színe a világos oldalak fele egészen élesen határolt.

A lábak sárgásszürkek feketes gyűrűzettel, a gyűrűzet, jelesen a szäre, alul, tisztafekete.

¹ Megvallom, hogy ezt az elnevezést csak THORELL auctoritására alkalmaztam, mert MOTSCHOUJSZKY leírása és rajza a leges kélyebb támaszt sem nyújt arra nézve, hogy valóban ez az állat feküdt volna előtte. MOTSCHOUJSZKY leírása s rajza semmitmondó s reá illik bármely sötétszínű Lycosoidára. A biológiai adathalommal szintén úgy vagyunk: illik minden földbejájó Trochosára, a mellett ismeretes, hogy déli Oroszországban több nagy faj létezik: melyiknek az ifja volt tehát a M. kezében? mert tény, hogy az M. leírta és lerajzolta állat fejletlen. Egyáltalában MOTSCHOUJSZKY működése hova tovább mind kétes bb értékűvé válik, szerintem tehát kár volt őt és fajtát az Avaneológiába bevinni.

A fej mell vaskos, fejrésze emelkedett, pofás: oldalról tekintve a fejrész szemtere a legmagasabb pontot kepezi, innen a hátvonal igen lapos-ívesen a nyelecskere hanyatlik, az egész tömötten, megfekvően szőrös. A rágók igen erősek, oly hosszúk, mint az első lábpár *szára*, közel kétszer oly vastagok, mint e lábpár czombja: legtöyükön és végökön feketék, barna szőrözettel, közbül szélesen rozsdá- vagy narancssárgák, úgy, hogy e szín mind a két allkapoesfelen át egy széles harántsvot kepez. Az allkapesok sötét vörösbarnák, elkerékítettek, csuesok fele világosodók, bőven, hosszan szőrösek; az alajk sötét, elől egyenesen elnestszett, az allkapesok felet alig éri. A tapogató szürkés, sok rozsdasárga szőrrel igen tömötten szőrös; czombja felületen, elől, harántsorban álló három rövid tüskével, e mögött két egymásután álló hosszabb tüskével; végze igen kevéssel rövidebb mint a terd és szár együttveve. A lábak megfekvően, tömötten szőrösek, czombjaik alul, világos szürkések s csak felületökön feketén foltosak, a többi íz, különösen alul, fekete gyűrűs; a talpkéfe bársonyfelete. Az első lábpár szárán, alul, három pár tüske; a hátsó páron (a leg-hosszabbik) két oldalt szinten két-két tüske; a másodvégiz tüskéi a talpkéfében eltűnnek (3. pár); a czombok felülete több megfekvő tüskével; az első és második lábpáron a talpkéfe a szárra is kiterjed, a többi párokon csak az elsővégiz nem épen erős kefével.

Az alsó szemsor egyenes, a középsornál hosszabb; középső két szeme a szélsőnél igen kevéssel nagyobb, a szemek közötti távolság egyenlő, a sor közelebb áll a középsorhoz mint a homlok széléhez; szélső szemei mellett egy rozsdasárga folt, a homlok szélén ilyen szegely. A középsor két szeme valamennyinél nagyobb s szemátmérőnyire egymástól, a hátsó sor két szeme valamivel nagyobb az alsó középsőnél, kétszer akkora távolságra egymástól mint a középsortól.

A zár egy szélességénél magasabb, csüesosodó, vörösbarna, mély kivájás, melynek szelei hasasan tagulnak: közép es elzáró bordája \perp szerű alakot alkotnak. Ha a szőrözet ép, úgy a zár szeleit fehéres szőrözet borítja.

Mertekek: ♀	Törzs	25	$\frac{m}{m}$	ebből
	fej mell	10	»	
	I lábpár	23·5	»	
	II »	21·5	»	
	III »	20	»	
	IV »	27·3	»	

♂ Kisebb, karesubb, hosszabb lábú; a fej mellnel sokkal kisebb végtesttel. A hátres körül egy terjedelmes sárgás folt csillagszerű kisugárzásokkal. A színezet többi része a nőstényével egyező. A tapogató elég hosszú, nemzőszerve elég feltűnő; czombja felületen, elől, három rövidebb tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymásmögött, a terdiz belső oldalán egy hosszú tüske; szára a terdnél hosszabb; pikelye csüesosan kanalakú, csuesa alatt bozontosan, gazdagon szőrös; nemzőszerve előlről-alulról tekintve, közepe táján egy befekvő, a külső szeltől benyomuló harántlmezst mutat, mely hossza közepe táján egy vaskos, rövid, tompa fogasot visel.

Mertekek: ♂	Törzs	16	$\frac{m}{m}$	ebből
	fej mell	10	»	
	I lábpár	29·5	»	
	IV »	32	»	

Tagadhatlanul legerdekesebb alakjaink egyike, melyet deli Oroszország pusztáival közösen birunk, s a mely fajrokonával, a Tr. Singoriensis (Laxmann) együtt a Kalmukok rettegett «Tchimje», melyhez épen anyi monda tapad, mint Olaszország Tarantulájához. Az életmódról irt szakaszban (lásd I. köt. III. tábla, 62 és szövege) tüzetesen értekeztem róla s az ott elmondottakat e helyen még a következőkkel bővitem ki. Elterjedesere nezve eddig a Baeska számos pontjáról ismerem, úgy Orsova es Illok környekeről is; az utóbbi két helyen a hegyek lejtői alján is előfordul. De a sík. jelesen annak valódi pusztái, silányabb fűvü legelői,

mindenekelőtt kedvelt tartózkodási helyei. Itt furja 16--20 $\frac{c}{m}$ mélyesű, 2-2 $\frac{1}{2}$ $\frac{c}{m}$ átmérőjű, függőlegesen lehatoló esőveit, melyeknek száját kikárpítozza es sok eszelyességgel megvédi a víz betódulása ellen. Rendszeresen a cső száján lesekedik s előlábainak villángyors csapásúival ragadja meg az arra menő, vagy közelebe letelepedő rovatokat, köztök leginkább a Doreadion és Cicindela bogárfeléket, melyeknek maradványai megtöltik esőve feneket. A tavasz, nyár és ős minden szakában a kifejlődés minden fokán található. Peteburka alig lenyomott, kerek, nagy, 15--16 $\frac{m}{m}$ átmérőjű, tömve tele köles nagyságú petekkel.

E burkot fonóihoz erősíti s a verőfenyre czípelve úgy illesztgeti a cső nyílásába, hogy a nap sugarai érhessek. A fiak kikelésé idejében a cső száját finom, átlátszó és boltozatos hálával zárja el, s e boltozat alatt hevített burkát a nap sugarai által. A fiakat a hátán hordozza, gyakran sütkeznek velok a napon, mely alkalommal a parányi állatok majd szétfutnak s ismét az anya hátára gyűlnek, majd a füvekre kapaszkodnak, leugrálnak, a lyukba ki- s befutkosnak; majd ellepik a prédát, a melyet anyjuk ejtett.

A második vedlés után az anya elpusztúl s a 4 $\frac{m}{m}$ nagyságú fiak, elszeledve, hozzáfognak a lak készítéséhez. A cső eleintén alig 4 $\frac{c}{m}$ mélység mellett, 3 $\frac{m}{m}$ átmérőjű. Úgy a mint növekednek, tágitják a csövet. Az ásást alkonyatkor és este végzik, a lekapart, daranagyságú rögöskéket állkapcsaikkba fogva szerkesztet hordozzák, úgy, hogy az ásás nyomai nem látszanak. Úgy látszik, hogy a lakástvesztett példányok az elhagyott lakokat is elfoglalják, és folytatják az ásást, daczára annak, hogy a cső amúgy is elég mély volt már. Feltéveemet arra alapítom, hogy bár igen ritkán de mégis 30 es több $\frac{c}{m}$ mélyesű esőveket is találtam, holott a rendes mélység átlag véve csak 16 es legfeljebb 20 $\frac{c}{m}$. A hímek szintén esővekben növekednek, ivarérett korukban azonban barangolva keresik a nőtényt, melynek esővekben a párzást végzik. A párzást nem láthattam.

A fogságot e pók igen jól állja, es rövid idő alatt bizonyos kezességet mutat; a legyeket a kezéből veszi, de csak addig, a míg a légy el, a halottat nem érinti; menekülesi ösztöne csak az ehseg vagy szomjúság behatása alatt nyilatkozik; jól tartva, igen esendeszen viseli magát. A vizet nem nélkülözheti, s minden másodnapon móhon szivja fel a negy-öt vizecseppet. Néhány eleven példányt THORELL tanárnak küldtem el Svécziába, Upsalába, s ezek a 11 napi utat kiállották. E pókok áttelelnek. Hogy eziránt minden kétséget eloszlassam, 1874. év őszen Dorozsló mellett néhány lyukat ezövekkel jelöltem meg, oly módon, hogy a hó alatt is megtalálhattam. Deczemberben az a sodrony, a melylyel a lyukakat kutattam, már csak 4 $\frac{c}{m}$ mélységig hatolt be s bizonyítá, hogy a pókok a teli időszakra betömik a csövet. Az 1875. év február havában beköszöntött kemény hidegben a megjegyezett lyukakat vizsgáltam, s a következő credményhez jutottam: a talaj mintegy 40 $\frac{c}{m}$ mélységig kőkemenységre fagyva, csak fejszevel volt vágható; a vágást úgy intéztem, hogy a cső sertetlen maradt; a kellő mélyeséget elérve a késhez folyamodtam, s óvatosan vágtam a cső falát. A cső 28 $\frac{c}{m}$ mélységre hatolt be; nyílásától mintegy negy $\frac{c}{m}$ mélyeségen be volt tömve földdel es növényi anyaggal, e dugó 4 $\frac{c}{m}$ vastagságú volt. A cső feneken, a puszta földön, kissé összehuzott lábakkal ült a pók s érintésre csak igen lomhán mozgott, a dermedtség minden jele megvolt rajta. Kivettem s egy dobozba helyeztem, ezt pedig zsebre tettem. Alig egy perez múlva az állat a meleg behatása alatt egészen élénk, friss lett s otthon rögtön elfogadta a táplálékot. Az első kiasott példány egy teljesen ivarérett, pompás nőtény volt.

E vizsgálat igazolja régi feltéveemet arra nézve, hogy a Lycosoidák áttelelnek; s valóban csakis így érthető az, hogy a tavasz első meleg sugaraiban már ivarérett Lycosoidákra akadhatni, sőt, hogy igen korán már peteburkokkal futkosókat is lelhetni.

Ismerem jelesen Dorozsló környekeről, hol leginkább tanulmányoztam; továbbá Palánkáról, Pancsováról, Zomborból es Orsováról; sőt a Dumán túlról Illokról is, hol a várhegy gyalogútjaira nyílnak esővei. Legeszakibb elterjedési pontja eddig Budapest (a muzeum parkjában gyűjté FRIVALDSZKY JÁNOS); a budai oldalról több ♂ példány a bécsi udvari muzeumban s ugyanitt Dalmáciából (Ragusa, Brennovölgy) is, honnan MANN JÓZSEF hozta.

SPEC. 3. FAJ. TROCHOSA RURICOLA. (DE GEER). MEZEI CS. FELD B.

(ruricola = mezei; a tartózkodásról.)

Syn. 1778. *Aranca ruricola* De Geer «Mémoires» VII, p. 282. (Salt. ad partem.)

Vide: THORELL «Remarks» p. 336.

4 Cserbarna; végteste olajbarnába átmenő. Lábai egyszínűen cserbarnák. A fejmell közepén és végig egy világosodó közepesík, mely a hátgödör előtt két oldalát hacsát a szemek fele (†), a közepesík a nyelecskefele leginkább látható s közvetlenül a nyelecske felett két csikkal egyesül, mely, a mellrész oldalán tartva, oldalszegelyt kepez s a fej táján megszűnik. A végtest elején egy világos, rövid és keskeny lándzsafolt, mely a végtest hosszának közepét nem éri el. A has egyszínűen cserbarna, néha csersága.

A fejmell vastos; oldalról tekintve, hátvomala a szemektől a hátgödörig csak csekély mértékben, a hátgödörön túl tetemesen hanyatlik. A mellvért cserbarna, feketés szőrözettel. A rágók oly hosszúk, mint az első lábpár másodvégize s e pár czombjánál nem vastagabbak, sötét vörösbarnák, világosabb szőrözettel, mely alapszínüket nem fedi el. Az állkapcsok vöröslők, bőven szőrösek és elég szélesek; az alajk elől egyenesen elmetsett, az állkapcsok felehosszát nem éri el. A tapogató cserbarna; czombja felületén, elől, harántsorban álló három rövid — e mögött két egymásmögött álló hosszú tüske; végize igen tömötten szőrös, rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak elég hosszúk és vastokok, rövid szőrözetük nem fedi el egészen az alapszínt. Az első pár szárán és másodvégizén alul három-három tüskepár, az utóbbi részben a talpkéfébe rejtve, mely az első két páron mind a két végizre kiterjed. A czombok felülete 5—7 tüskevel.

A végtest (nem terhesen) elől elmetsett és keskenyebb mint hátul; megfekvő, tömött szőrözettel.

Az alsó szemsor egyenes, középsői nagyobbak s közelebb állanak a homlok széléhez, mint a mekkora az egyik szem átmérője, s körülbelül közepén a homlok szele és a középsor között. A középső sor két szeme nagy, szemei kevesebbre mint szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál kisebb, az alsó sor középszemeinél valamivel nagyobb s közel háromszor oly távolságra egymástól, mint a középsortól. A zár egy szélességénél kevéssel hosszabb, a nyelecskefele laposívesen kikerekített kivájas, melyben az osztólemez közepén szivalakra, igen tetemesen kitágul. A zár kerülete vörösbarnás, az osztólemez vöröses sárga, fényes. Az osztó lemez a zárt a legzörés felől elrekesztő durva bordával együtt \perp alakot ölt.

Méretek: 4	Törzs	13	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	6.5	»
	I lábpár	15	»
	IV »	18	»

5 Kisebb, karesubb; szemezte és rajzai a nőstényével azonosak, néha az alapszín mindenütt olajbarnába játszik; az első lábpáron mind a két végiz kissé barnuló. A tapogató elég hosszú; czombja felületén, elől, négy rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymásmögött; szára vastagságánál hosszabb, a térdnél alig rövidebb; a pikkely csúcsosan kanalakú, csúcsa alatt bozontosan szőrös; nemzőszerve egy haránt, kettemetsett, alig kidomborodó gyűjtőt mutat; e metszésbe, a külső szélről, egy lemez nyomul, mely — előlről-alulról tekintve — egy elég karesú, tompa fogacsot mutat.

Méretek: 6	Törzs	10.5	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	5.5	»
	I lábpár	13	»
	IV »	16.5	»

Messze elterjedt faj, mely kavicsos helyeken kövek alá, erdőkön fák es lehullott levelek alá ássa kis barlangjait; a nyirkos helyeket különösen kedveli. A nőstény peteburka gömbölyű, hófehér 8—9 $\frac{m}{m}$ átmérőjű s takarói oly finomak, hogy a peték átlátszanak. Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-

Záhról és Nagy-Szebenből (Sill gyűjtemény); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Orsováról, Ogradenáról, Ungvárról, Alsó-Hannorból, Gyöngyösről, Rózsahegyről, Revről; Nagyváradról (Muz. gy. MOCSÁRY) és Budapestről (ugyanott, PÁVEL).

SPEC. 4. PAL. TROCHOSA TERRICOLA THOR. FÖLDI CS. ERD. B.

(terra = föld; a lakásról.)

Syn. 1856 *Trochosa terricola* THORELL «Recensio critica etc.» p. 62, 102

Vide: THORELL «Remarks» p. 339.

♀ A megelőző fajnál állandóan kisebb s ettől leginkább a nemzőrészek által megkülönböztetve. Lábai, jelesen a két hátsó pár, s itt leginkább a ezombok, némi igen elmosódó gyűrűfoltokkal. A végtest elején a lándzsafolt legtöbbször hiányzik, vagy alig látható.

Az alsó szemsor egyenes, középszemei a szélsőknél alig nagyobbak, szemátmérőnyire állanak a homlok széletől és ugyanemlyir a középsortól is. A középsor két szeme nagy, felátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál valamivel kisebb, az alsó sor középsőinél sokkal nagyobb, bőven kétszer oly távolra egymástól mint a középsortól.

A zár egy, alapjával a legzőrés szelet erő, közel háromszögletes kivájjást mutat, melynek osztó lemeze, közepetáján szélesedő s az elrekesztő bordáival \perp alakot alkot; az osztó lemez két oldalán, közel az elrekesztő bordához *egy-egy fényleő dudorodás*.

Mértékek: ♀ Torzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	5.2	»
I lábpár	11.5	»
IV »	13.6	»

♂ Kisebb. Az első lábpár szára es másodvégize sötét vörösarna, az utóbbi az elsődvégizhez képest határozottan vastagodott; a hátsó két pár némi elmosódó gyűrűfoltokkal. A tapogató szára szélességénél alig hosszabb; a nemzőszervet kitüntető fogacs a megelőző fajénál vastkosabb.

Mértékek: ♂ Torzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4.5	»
I lábpár	10.2	»
IV »	13	»

A *Tr. ruricolánál* ritkább faj, tartózkodásra es életmódra nézve azonban hozzá hasonló. A peteburok átmérője $6 \frac{m}{m}$.

Ismerem: Doroszlóról, Apatinból, Orsováról; Budapestről («C-illag es Farkasvölgy» jelzővel, Muz. gy. PÁVEL).

SPEC. 5. PAL. TROCHOSA HUNGARICA. N. SP. MAGYAR CS. UNGARISCHE B.

(VIII. tábla, 184, a szemesoport, b a ♀ zárja, c a ♂ tapogatója oldalról, d ugyanannak nemzőszerve alólól, a mértékek.)

♀ Nagy. Az egész állat sötét eserbarna; előtestén végig egy, az alsó szemsornál kezdő, keskeny, világos közepesík; ezombjainak külseje alig valamivel világosabb; rágóinak töve sötétebb, vége sok róka-vörös, durva szőrökkel. Az egész test tömött, megfekvő szőrözettel borítva.

A fejmell vastkos, fejezese szélesedő, elkerékített; a második szemsor két nagy szeme között egy előre irányozott, 8—10 serteből álló üstök. A mellvert körded, eserbarna, nemzészereű, tömött szőrözettel borítva. A rágók vastkosak, oldalról tekintve tövükkel igen tetemesen, tér szerűen kiállók, durva, serte-

szerű szőrözötűek. Az állkapcsok eserbarnák, élükön igen élénken rókavörös szőrökkel tömötten szegélyezettek; az alajk elmetszett, az állkapcsok hosszának mintegy felét éri el. A tapogató eserbarna, vastos, igen tömötten szőrös, — ezombján, felül a végén, néhány tüske. A lábak vastkosság mellett elég hosszuk; az első pár szárán, alul, három vastkos, egészen megfekvő túskepár, a belső oldalon még egy tüske; másodikán, a tömött talpkéfebe rejtve, három túskepár; a harmadik pár szárán, alul négy túskepár, és oldalt is több tüske; a negyedik pár szárán, alul három túskepár, oldalt is több tüske; a két hátsó pár térdén, külső és belső oldalán egy megfekvő tüske. A végtest, kördéd, elég magas.

A szemek gyantaszínűek, sötétes bogárral, bagolyszemekre emlékeztetők; az alsó sor igen könnyedén behajló, középsői a szélsőknél sokkal nagyobbak, a homlok szelétől bőven két átmérőnyi távolságra esnek; a második sor két szeme igen nagy, nem egészen szemátmérőnyire egymástól s körülbelől felátmérőlőnyire az alsó sor középsőitől; a harmadik sor két szeme igen kevéssel nagyobb az alsó középsőknél és sokkal távolabbra áll egymástól, mint a második sortól. A zár szélességénél sokkal hosszabb, osztólemeze széles s alsó felének két oldalán két gombostüfej alakú, sötét, fényes dudort mutat.

Méretek: ♀	Törzs	21	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmell	9.5	»	
	I lábpár	23.4	»	
	II »	21.6	»	
	III »	21	»	
	IV »	28	»	

Néha kisebb: törzs 17 $\frac{m}{m}$, fejmell 8.7, I lábpár 21 $\frac{m}{m}$, IV lábpár 26.5 $\frac{m}{m}$.

♂ Kisebb, karesubb, egészben világosabb alapszínezettel; lábai karesűk; fejmellén a középsikon kívül még némi oldalszegély is megkülönböztethető. A tapogató karesű, kevéssé bunkós, szárán, térdén és ezombján több erős túskevel fegyverzett; szára a térdnél valamivel hosszabb; pikkelye keskeny, csúcsos, csúcsa alatt igen tömött szőrűstök látható; nemzőszerve egyszerű, barna gyűjtőt mutat, mely felső felén világosodik, s itt egy kigyózó csikot mutat.

Méretek: ♀	Törzs	14	$\frac{m}{m}$	ebből
	fejmell	7.5	»	
	I lábpár	23.5	»	
	II »	21.5	»	
	III »	20.3	»	
	IV »	28.3	»	

E feltűnően nagy faj, legnagyobb pókjaink közé tartozik. Peldányaimat (2 ♀ 1 ♂) az 1865-dik év őszén a Balaton nyugoti partján B.-Füred közelében nyirkos helyeken heverő kövek alatt gyűjtöttem, hol az állatok vájt üregekben tartózkodtak. Dr. THORELL e fajt nem ismeri.

SPEC. G. FAL. TROCHOSA STIGMOSA. THOR. JEGYES CS. GEZEICHNETE B.

(stigma = jegy, bélyeg; a pettyes rajzokról.)

Syn. 1875. *Trochosa stigmosa* THORELL. «Verzeichniss südruss. Spinnen» p. 69. «Descr. of sev. Europ. and North Afr. Spiders.» p. 175.

♀ Kicsiny. Előteste vörösesbarna, a hátrés körül egy levélalakú világosodással, mely néha enyésző. A végtest olajbarna alapon sárga rajzokkal, elején egy terjedelmes sárga lándzsafolttal, melynek kiszélesedett részében egy sötétedő foltpár látható. E foltpáron kívül és hátrább még két feketés foltpár észlelhető, melynek állása ingódórsszerű (innen stigmosa). A lábak sárgások, foltokkal és gyűrűfoltokkal tarkázottak.

A fejmell vastos; a fejresz kevéssé elváló, a mellresz módosan szélesedő; oldalról tekintve a hátvo-
nal a nyelecskétől ívesen emelkedik. A rágók elég vastosak, oly hosszúk, mint az első lábpár másodvégize
s ugyan e pár ezombjánál vastagabbak, barnavörösek, módosan szőrösek. A mellvért barna. Az állkapcsok
barnássárgák az alajk sötétebb, elől elmeteszt. A tapogató gyenge fegyverzett, sárgás; a szár töve homá-
lyosan gyűrűs, végize sötétedő csücsesal bőven szőrös, rövidebb mint a térd és szár együttveve. A lábak
eleg hosszúk, vastos, foltos ezombokkal, és karesu végekkel; az első pár szárán, alul, 2 pár igen apró tüske,
másodvégizen 3 pár; az első izek talpkfelei alig megkülönböztethetők.

A has elől keskenyebb, elvágott, hátul elkerekített.

Az alsó szemsor egyenes, szemei jóformán egyenlőek, a sor a középsort igen megközelelti s keve-
sebbre mint szemátmérőnyire áll a homlok szeletől.

A középsor két szeme nem igen nagy, szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a
középső sorénál alig kisebb, az alsó sor középsőinél sokkal nagyobb, bőven kétszer oly távolságra egymás-
tól mint a középsortól.

A zár egy harántfekvő széles terese, két vesealakú, O szerűen álló nyílással.

Mértékek: ♀ Törzs 7.2 m_m^i ebből

fejmell 3.8 »

I lábpár 8 »

IV » 9.5 »

(Gyakran kisebb, törzs 6 m_m^i .)

♂ Elöttem ismeretlen.

Eddig patakok medrében fekvő görgetegek kövei alatt, nyirkos helyekről ismerem, hol kis burlan-
goeszkákat vájkál s bennök őrzi alig 4 m_m^i átmérőjű fehér peteburkát.

Találtam, mint nyári alakot: Orsován (Gratzkapatak), Rózsahegyen (Liptó, Vág folyó); Ungvárról
(Muz. gy. VIDRA FERDINÁND).

GEN. 5. NEM. PIRATA. SUND.

($\pi\epsilon\iota\rho\alpha\tau\acute{\iota}\varsigma$ = kalóz, tengeri rabló; a vizek körül való tartózkodás ól.)

Syn. 1833. SUNDEWALL «Conspectus Arachn.» p. 24.

Vide: THORELL «Remarks» p. 193.

A felső fonópár az alsónál alig hosszabb. Az arez alacsony; oldalai domboruak. A fejmell gyéren
szőrös. Az alsó szemsor középsői határozottan kisebbek a hátsó sor szemeinél, alig szemátmérőnyire a
homlok szelétől; e sor a középsőnél valamivel hosszabb. A szemterese magasságánál szélesebb.

Határozottan a vizekhez kötött alakok, a melyek a vízszínen epen úgy, mint a talajon gyorsan
futnak, gyakran a víz alá buknak. A nőstények peteburkaikat a fonókhöz erős tve magukkal
czipelik.

A *Pirata piraticus* bordás körmei tövüknél vastosak, kampójuk jó hajlasu, hegyes; bordáik,
meglehetősen szám mellett, sűrűn sorakozottak, lásd: II. köt. VI. t. 136, b.

SPEC. 1. FAJ. PIRATA PIRATICUS. (CL.). RABLÓ KALÓZPÓK. KAPPER PIRATENS PINNE.

(piraticus = vide $\pi\epsilon\iota\rho\alpha\tau\acute{\iota}\varsigma$.)

Syn. 1757. *Araneus piraticus* CLERCK «Ar. Suec.» p. 102.

Vide: THORELL «Remarks» p. 341.

♀ Elötteste szemnyes olajsárga, vegtete olajzöld, vöröslő alappal es olajsárga, elenk lándzsá-
folttal, e folttól kétoldalt két fehér pontsorról; e pontok derszerűek, mintegy reá lehettek. Labai olaj-

sárgák, ritkán némi foltozat nyomaival; rendszeren egyszínűek. A fejmell hosszúkas, gyéren szőrös, úgy hogy középrajzai, a melyek nem szőrözetből valók, áttetszenek; közepén egy olajsárga hosszcsík, mely a hátréstől a szemek felé három sugár ágra oszlik; a mellrész legszéle hófehér szőrözetből való finom szegélylyel. A mellvért világos olajsárga. A rágók olajsárgák, az első lábpár másodvégizénél rövidebbek, eléggé szőrösek. Az állkapcsok olajsárgák; az alajk barnás, elől elmetezett. A lábak gazdagon szőrösek.

Az első lábpár szárán és másodvégizén, alúl, három-három pár tüske; semmi talpkefe. A végtest hossztojásdad, elől keskenyedő; hasfele világos olajsárga.

A hátsó és középszem sor patkószerű, hátrafelé nyitott barnaságban fekszik. Az alsó sor, a középsornál láthatólag hosszabb, középszemei nagyobbak és láthatólag távolabbra állanak egymástól, mint az oldalszemektől, alig szemátmérőnyire a középsortól és a homlok szélétől. A középsor két szeme nagy, szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál kisebb, az alsó sor középsőinél határozottan nagyobb, kétszer oly távolra egymástól mint a középsortól.

A zár, a légzőrés közelében és felett álló barnás, apró dudorpárból áll.

Mértékek: ♀ Törzs	7·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·7 »
I lábpár	8·4 »
IV »	11 »

♂ Karesűbb; színezete a nőstényével azonos. A tapogató szára szelességénél kétszer hosszabb és hosszabb a térdnél is; czombja felületén, elől, három rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymásmögött. A pikkely csúcsosan kanálalakú, csúcsa alatt szőrös; nemzőszerve eléggé kidagadó, oldalról tekintve egy harántlemezben egy felálló, igen apró fogacs látható.

Mértékek: ♂ Törzs	6·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·7 »
I lábpár	10 »
IV »	12·2 »

Különösen álló vizek szelein es nevezetesen ott, a hol a növényzet a vízszinén felülkerekedik, nem ritka tavaszi és nyári alak. A nőstény peteburka hófehér, finom szövetű, úgy, hogy a peték átlátszanak. A víz színén ügyesen futkároz és igen gyakran az úszó növények alá bukik s hozzájuk tapad; ilyenkor végétét légburok köríti.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Gyekéből; magyar részekből: Doroszlóról Orsováról, a Kárpátokról (Jama tó a Kriván alatt), Nagyváradról (Muz. gy. Mocsáry).

SPEC. 2. FAJ. PIRATA LEOPARDUS. (SUND.). PÁRDU CZ K. PARDEL P.

(Leopardus = párducz; a színezetről.)

Syn. 1833. *Lycosa leopardus* SUNDEVALL «Swensk. Spind. Beschr.» p. 189.

Vide: THORELL «Remarks» p. 331

♀ Földszürkés, barnással elegyes; a végtest elején egy fehéres lándzsafolt, mely a nyelecske felé kétoldalt kiszélesített (borszeszben igen kirívó). A lábak sárgásbarnák, sűrűn barnán gyűrűsfoltosak; a foltok különösen a czombokon láthatók. A has barnássárga.

A fejmell vaskos; oldalról tekintve a nyelecskétől kezdve ívesen és magasan emelkedő, vörösbarna alapon, különösen a hátrés táján, barnássárgán szőrös. A mellvért barna, bőven szőrös. A rágók vaskosak, az első lábpár czombjánál vastagabbak, oly hosszúak, mint e pár másodvégize, sötét vörösbarnák, fényesek, gyér szőrözettel. Az állkapcsok vörösbarnák, elkerekített végök kissé világosodó, gazdagon szőrösek; az

alajk sötét, elől elmetszett, szőrrel borított. A tapogató czombja sárgásbarna, sötét foltos, a többi íz vörösesbe húzó, bőven szőrös; a végiz rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak elég hosszúk, elállóan és bőven szőrösök; a czombok inkább sárgába, a többi íz vörösesbe húzó; a czombok párduczszerűen tarkák; az első pár szárán, alul, két pár (vajjon mindég?) tüske, másodvégizén három pár tüske.

A végtest elől keskenyedő; felületén a négy ingödör jól látható; földszürke-barnással elegyes szőrözete barnával felhőzött.

Az alsó szemsor szemei egyenlő nagyságúak, a középsők valamivel távolabbra egymástól mint a szélsőktől, szemátmérőnyire a homlok szelétől és a középsortól is. A középsor két szeme elég nagy, bőven szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál alig kisebb, az alsó sor középsőinél sokkal nagyobb, alig másfélszer oly távolságra egymástól mint a középsortól.

A zár egy magasságánál szélesebb, vörösbarnás térese egy $\mathcal{D} \mathcal{C}$ szerű nyiláspárral.

Mértékek: ♀ Törzs	9	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4·8	»
I lábpár	11	»
IV »	14·4	»

♂ Kevéssel karcsúbb. A lábak czombjain a barna szín az uralkodó, a színezet egyebekben a nőstényével azonos. A tapogató aránylag vézna; nemzőszerve a többi ízhez képest nem vastagodott; szára vastagságánál két és félszer hosszabb, oly hosszú mint a térd; pikkelye a szárnál alig szélesebb, csücsa keskeny, hosszú, alul-felül bőven szőrös; nemzőszerve alig kidagadó, vörösbarna, elől nyitott, semmi tüskével.

Mértékek: ♂ Törzs	8	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	4·8	»
I lábpár	13	»
IV »	14	»

E kevéssé ismert pókot Doroszlón és Orsován (itt különösen kis ♂) találtam nyirkos helyek friss földhányásaiban, hol kevéssé meredeken lehaladó, $6 \frac{m}{m}$ átmérőjű esővekben tartózkodott. A nőstény peteburka fehér, gyér szövetű, $7 \frac{m}{m}$ átmérőjű, gömbölyű. Szemei, fejmellének alkotása és a esővajás, közel helyezik a Trochosákhoz.

SPEC. 3. FAM. PIRATA KNORRII. (Scop.). KNORR K. KNORRS P.

(Knorr, múlt, századbeli term. barát tiszteletére.)

Syn. 1763. *Aranca Knorrii* Scopoli «Ent. Carniol» p. 403.

Vide: Thorell «Remarks» p. 342. (in §. P. piraticu.)

♀ Előteste barnás, világosodó előrefelé villás középsikkal; a mellrész világos szegélylyel, mely legszélén fehér szőrökkel borított. A végtest barna, sárgásbarna szőrökkel elegyes, elején egy vörös lándzsafolt (borszeszben olajsárga), ettől két oldalt és az oldalakban is sok fehér szőrpont; a has sárgás szőrözetű. A lábak vöröses sárgák, barna gyűrűfoltokkal, a többi íz uralkodó színe a barnás vörös, mely helyenközön világosabb gyűrűfoltokat tüntet fel.

A fejmell hosszúkás; oldalról tekintve a hátvonal vízszintes, a hátrés mögött a nyelecskere meredeken lehanyatló, módosan szőrös; közep csikja enyésző, nem szőrözetből való, a hátréstől a szemek felé villásan oszlott. A mellvert vörösbarna, *közepén egy keskeny, sárga, ék alakú csikkal*. A rágók az első lábpár másodvégizénél rövidebbek, ugyan e pár czombjánál nem vastagabbak, sötét vörösbarnák, eléggé szőrösök. A tapogató czombja sárgás, kevés barna folttal, a többi íz vöröslő; a végiz kevéssel rövidebb, mint a térd

es szár együttvéve. A lábak elég hosszúk, kuresük; az első pár szárán, alul, két pár, másodvégizén három pár hosszú tüske. A végtest tojásdad, elől kissé keskenyedő.

Az alsó szemsor egyenes; középsői valamivel nagyobbak, s valamivel távolabbra egymástól mint a szélsőktől; a homlok szelétől és a középsortól is szemátmérőnyi távolságra állanak. A középsor két szeme nagy, nem egészen szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál kisebb, az alsó sor középsőinél nagyobb, bőven kétszer oly távolra egymástól mint a középsortól.

A zár a legzőrés szelén álló apró dudorpárból való; hasonlít a *P. piraticuse*éhoz.

Mértékek: ♀	Törzs	7 $\frac{m}{m}$
	fej mell	3·3 »
	I lábpár	9·7 »
	IV »	12·5 »

♂ Előttem ismeretlen.

Csupán csak Doroszlóról és Báziaásról ismerem, nyirkos helyek és tavak széléről. A nőtény pete-
burka fehér, lazaszövetű, gömbölyű, 4·8 $\frac{m}{m}$ átmérőjű.

GEN. 6. NEM. DOLOMEDES. (LATR.).

(*ὄλομῆδες* = ravasz, oroszva támadó; az állat természetéről.)

Syn. 1804. LATREILLE «Norv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, p. 135.

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 194.

Az alsó sor középsői oly távolságra a homlok szelétől, mely a legnagyobb szem átmérőjét kétszer meghaladja. Az alsó sor négy szeme közel egyenlő nagyságú (a középső kettő nagyobb). A lábak vaskosak, a térdek, száruk és másodvégizek valamennyi lábón felül is kurta, vaskos tüskékkel fegyverezettek.

Erős nagy alak, mely gyors futásra és ugrásra alkalmas. Csak az, a vizek szélén található buja növényzetet lakja. A nőtény közelogyoró nagyságú, sötétszínű peteburkát magával cipeli. A *Dolomedes fimbriatus* (CL.) bordáskörmei hosszúk, erősek, kampósak; az első borda erős és kissé előre irányul, lásd: II. köt. VI. tábla 137, b.

SPEC. I. FAJ. DOLOMEDES FIMBRIATUS (CL.) SZEGÉLYES VIDRAPÓK. GERANDETE OTTERS PINNE.

(*fimbria* = szegélyezett; az elő és végtest világos szegélyéről.)

Syn. 1757. *Araneus fimbriatus* + *undatus* + *plantarius* CLERCK «*Aran. Suec.*» p. 106, 100, 105.

Vide: THORELL «Remarks» p. 346.

♀ Nagy. Olajbarna vagy dohány színű. A fej mell igen fejlett, szélességénél csak kevéssel hosszabb, íves oldalakkal, tetemes hátréssel; oldalról tekintve, a hátvonal egyenes, a fejtől a hátrésig láthatólag emelkedő, a hátrésen túl meredeken lecsapott. A mellvért barna, közepén kissé világosodó. A rágók vaskosak, az első lábpár elsődvégizénél valamivel hosszabbak, oly vastagok, mint e lábpár ezombja; tövük táján duzzadtak, különben sötét vörösbarnák, gyér, durva szőrözettel. Az állkapcsok szélesek, az alajkkal együtt vörösbarnák, sűrűn, durván szőrösek. A tapogatók vaskosak, elég hosszúk, durva szőrözettel és itt-ott vaskos tüskékkel; a végiz oly hosszú mint a térd és szár együttvéve. A lábak hosszúk és vaskosak, olajbarnák vagy dohány színűek, a ezombok homályosan csikosak, bő és erős fegyverzetel; a ezomb alsó fele és az első végiz fegyvertelen, a többi íz fegyverzett, a szár és másodvégiz felül is fegyveres; az első pár szára, alul, négy pár — oldalt két és felül egy tüskével, másodvégize alul három pár, oldalt három, felül, a legvégén, egy tüské-

vel; a térd két oldalt egy-egy tüskevel, a czomb felülete 8—10 kurta tüskevel; az első két lábpár első végize talpkéfevel. A végtest (a letöltő φ -nel) elől elnűszett és keskenyebb, hátul tojásdadra végződik: felül al I egyszínű.

Az alsó szemsor láthatólag kihajló, a középsornál hosszabb, középsői a szélsőknel nagyobbak, szélsői tetemes dudorokon állanak. A középsor két szeme kevéssel nagyobb az alsó sor középsőinél, ezektől másfel (középsor szem) átmerőnyire és ugyanemnyire egymástól. A hátsó sor két szeme, hosszúkas, tetemes dudorok hátsó végén állva, nem kisebb a középsor szeménél s kétszer akkora távolságra egymástól, mint a középsortól, a melylyel egy magasságúnál sokkal szélesebb trapezet alkot.

A zár egy emelkedett koldök, szemyes sárga, nyelvvalaku betéttel, mely két oldalt és a légzőrés fele egy vörösbarna, meglehetősen ripacos, keskeny keretbe van foglalva (O).

Méretek: φ Törzs	19	m_m^1 ebből
fejmel (hosszu)	9.2	»
» (széles)	8.3	»
szemterese (hátsó sor)	2.8	»
I lábpár	29.5	»
I-ső és 2-dik végize együtt	9.2	»

φ Kisebb, karesubb. Előteste és lábai sárgásbarnák; végteste olajbarnás, világosabb oldalakkal, hasa barnássárga. Lábai karesuk, erősebb — különben a nőstényével azonos fegyverzetűek. Tapogatója eléggé bunkós; czombja felületen, elől, harántsorban álló négy rövidebb, e mögött két egymásután álló hosszabb tüske; terde felületen, elől és hátul, és belső oldalán egy-egy erős tüske; szára felületen három hosszú tüske pereszlenyszerűen áll; szára a térdnél rövidebb, előre fele módosan vastagodott; külső oldalán, kissé alá fele, egy kurta, vaskos, sötét nyujtvány, melynek vége két fogacsba hasított, — alul a végén egy hosszú, vaskos, hegyes, előre irányozott és felfelé hajlott sötét tövis; pikkelye csücsösen kanálalakú, belöl-felöl kissé kivágott; nemzőszerve alig kidomborodó, igen szövevényes (egy dió-bélhez hasonló rovátkolású) semmi kiálló nyujtvánnyal vagy tövissel.

Méretek: φ Törzs	13	m_m^1 ebből
fejmel (hossza)	6.5	»
» (szélesége)	5.3	»
I lábpár	25.5	»
emek végizei együtt	9.5	»
IV lábpár	27.5	»
emek szára	7	»
A hátsó szemsor	1.8	»

A mértékeknel a THORELL tanár által adottakkal conformitásra törekedtem azért, mert THORELL az idézett helyen a mértékek, illetőleg arányok ingadozását kimutatva, kételkedik abban, hogy a «D. plantarius» külön faj lenne, a mint azt VAN HASSELT (Over huid-en kleur-verwisseling v. Dolom. fimbriatus etc. Tijdschrift von Entom. I, 6, p. 164) vitatja. A magyar alak THORELL felfogása mellett bizonyít.

Legerősebb pókjaink közé tartozik, mely kizárólagosan a vízmellek buja növényzetén tanyázik s ott lesi predáját, melyet hatalmas ugrásokkal s előlábainak csapásával keríti birtokába. Futása villámsebes a vízszínen szeljelterjesztett lábaival ugrálva halad és úszó növények alá le is bukik. A nőstény peteburka barnasárga, mogyorónagságú, sűrű szövetű s az állat tapogatói és állkapcsai segítségével czipel, azonfölül néhány fonállal fonóíhoz is kotí.

Júniusban ivarérett. Ifju nemzedéke igen élénk színezetű; alapszíne a rikitó olajzöldtől a feketeig változik s fejmellet és végtestet rikitóan fehér, naha ezitromsárga széles esik szegelyezi (innen fimbriatus). E változatosságra vezethető vissza a sok nev, a mely alatt e faj a tudományos irodalomban külön faj gyanánt szerepel.

Ismerem ivarérett állapotban, erdélyi részekből: Kolozsvárról (Múzeumkert tava ♀), Kutyfalváról (Marospart ♂); magyar részekből csupán csak ifjabb nemzedékét ismerem: Doroszlóról (Mosztonga, barnások), Csorba (Liptó, a Kárpát töven «Pronyiszka» ingoványok), különösen élénk sárga szegélyűek, Ungvárról (Múz. gy. Vidra Ferd.)

GEN. 7. NEM. OCYALE. SAV. ET AUD.

(ὠκύαλος : = tengernyi sebességű, oly értelemben mint «tengernyi sokaság».)

Syn. 1825—27. SAVIGNY ET AUDUIN «Descr. de l'Égypte» II. Éd. XXII p. 372.

Vide : THORELL «On europ. Spiders» p. 194.

Az alsó szemsor középsői oly távolságra a homlok szelétől, mely a legnagyobb szem átmérőjét kétszer is meghaladja. Az alsó szemsor oldalszemei a középsőknél nagyobbak. A lábak karesűk, hosszúk, karesű tüskékkel fegyverzetek. Leginkább bokros helyeken, magas fűben, száraz talajon is tartózkodó, gyors futású, nyulánk alak. A nőstény tapogatói és állkapcsai segítségével czipeli a hosszabb szálak által a fonókhöz erősített peteburkot.

Az *Ocyale mirabilis* Cl. bordáskörmei hossz-sarlóalakúak, hegyes kampóval s ugyanilyen bordákkal, a sánjaköröm egy fogacséval, lásd II. köt. VI t. 138. b.

SPEC. 1. FAJ. OCYALE MIRABILIS. (CL.) CSODÁS FURAPÓK. WUNDERBARE SCHLAUSPINNE.

(mirabilis = csodás ; az életmódról.)

Syn. 1757. *Araneus mirabilis* CLERCK «Ar. Suec.» p. 108.

Vide : THORELL «Remarks» pag. 349.

♀ Szürkés, a barnásig és barnáig változó. A fejmell közepén végig egy fehéres, keskeny csík, mely a hosszú hátrés által hasítottatik. A végtest oldalalaiban egy, a hát felé hullámosan kivágott, széles szegély, mely néha igen kirívó, néha enyésző, gyakran egészen hiányzik ; a has barnássárga. A fejmell oldalai szürkés vagy szennyesfehér szőrözettel. A lábak szürkés szőrözetűek.

A fejmell fejerésze kicsiny, jól elválasztott, mellrésze szélesedő ; oldalról tekintve, a hátvonal a fej és hátrés között kissé behorpasztott, a hátrés táján kissé dagadó, azután ívesen a nyelecskére hanyatló.

A mellvért barna alapon szürkéssárga szőrözetű, közepén egy világos hosszvonással, mely azonban csak a borszeszben látható. A rágók erősek, oly hosszúk mint az első lábpár végíze s ugyane lábpár czombjánál valamivel vastagabbak. Az állkapcsok elég szélesek, különösen végökön szőrösek, az alajk ívesen elvágott. A tapogató karesű ; czombja elől barnafoltos, valamennyi ízén karesű tüskék bő szőrözet között ; végíze bőven oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve. A lábak hosszúk, karesűk ; karesű, hosszú tüskékkel fegyverzetek.

A végtest hosszú, keskeny ; hátul csücsbe kifutó.

Az alsó szemsor könnyedén kihajló, oldalszemei nagyobbak, a középsoréinál alig kisebbek, középsői távolabbra esnek a homlok szelétől, mint a középsortól ; e sor a középsornál sokkal hosszabb. A középsor két szeme az alsó sor szélsőinél alig nagyobb s bőven szemátmérőnyire egymástól, az alsó sor szélsőitől épen oly távolságra, mint a hátsó sor szeméitől. A hátsó sor két szeme a középsorénál nem kisebb, egy hosszúkas dudor hátsó végére helyezett, bőven kétszer oly távol egymástól, mint a középsortól. Az arc az állkapcsok felett éles szögletes.

A zár igen szövevényes ; a nyelecske felé Y szerűen elágazó kettős lemezből áll, melynek felei

— jobbra-balra — horogszerűen kikanyarodnak s ismét lehajolnak s egy keretbe olvadnak, melylyel azután az Y alatt szemüvegszerű kettős tércsét alkotnak.

Mértékek: ♀ Torzs	15.5	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell (hossza)	4.5	»	
» (szélessége)	4.2	»	
I lálpár	21.3	»	
IV »	23	»	

♂ Kisebb, karesú. Színe változataiban a nőtényt követi, rajzai néha igen elesek; nevezetesen az előtest gesztenyebarna szelei és középcsikja finomak, fehérek; a végtest szürkés oldalai a hát felé egy hullámzatos, finom, fehér vonal által határoltak, ezek között a hátmező gesztenye-barna s a barnaságban egy világosodó, hosszú lándzsafolt. Az arcz vörösesbarna, meztelen, oldalai tömött, sárgásfehér szőrözettel. A tapogató nyele karesú, bunkója vaskos; a czombon, térden és száron néhány hosszú, karesú tüske; a szár a térdnél alig rövidebb, nem vastagodott, külső oldala végen egy hosszú, karesú, majdnem derekszögben elálló, kissé horgosvégű nyújtvány áll; a pikkely csücsösen kanálalakú, kiszélesedett részében félgömb-szerűen domború, csücsa alatt serteszerű szőrökkel; nemzőszerve kidagadó; oldalról tekintve, a kidagadás elején egy nyelvszerű, lefelé hajló nyújtvány látható.

Mértékek: ♂ Törzs	9.5	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	3.8	»	
I lálpár	18	»	
IV »	19	»	

Az aljakban közönséges, messze elterjedett nyári alak, mely a buja növényzetet kedveli, a nélkül, hogy a vízhez kötné tartózkodását. Roppant sebességű futásával a fűben nehezen követhető. A növényzet szírmáin, fűszálak csücsán lesekedve, majd ugrással, majd előlábai csapásával ejti hatalmába prédáját.

A peteburok 7—8 $\frac{m}{m}$ átmérőjű, szürke; czipeléséről a nem jellemzésében emlekeztem meg.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról, Szász-Vesszősről, Mező-Záhról, a Körös-völgyből, Görgey-Szt-Imreről, Parajdról, a Mezőhavasaljáról, Nagy-Szebenből (Sill es Bergleiter gyűjtemények); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Pancsováról, Orsováról, Tokajból, az Alsó-Hámorból, Veszprémből, Budapestről (Múz. gy. Pável), Nagy-Váradról (Múz. gy. Mocsáry), Pécs vidéke (Múz. gy. Friwaldszky es Pável), Orsováról (Múz. gy. Friwaldszky) «Magyarország» jelzővel (Múz. gy. Petényi S. J.)

Oeyale murina C. Koch («Die Arachniden» XIV. p. 111, tab. CCCLXXXII. fig. 1348), melyet Koch Görögországból mint fajt irt le, nem egyéb, mint sötét változata az O. mirabilisnek s nálunk nem ritka.

FAM. II. CSAL. OXYOPOIDAE. HIÚZPÓKOK.

(ὄξυποπίδες: élesszemű, éleslátású: ὄξυς = éles, ὄψ = szem; inkább a szem csoportosítás sajátágáról mondv.)

GEN. I. NEM. OXYOPES. LATR.

(vide: Oxyopidae.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Natur.» XXIV. p. 135.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 197.

A szemek négy sorba elhelyezettek; az alsó szemsor két apró, közelített szemből áll; a második es negyedik sor szemei körülbelül deréknégyszöget alkotnak, a harmadik soréi e négyszögon kívül esnek (a második, harmadik es negyedik sor tehát hosszszöget alkot). A test simaszelű, majd elkerekített, majd kissé kivágott végű pikkelyekkel borított; a rajzok e pikkelyektől erednek. Zömök, csücsös végtestű, kis

alakok, láthatólag oldalt elterülő karesu lábakkal. Az aljakban a füves helyeket s a bokros helyek tisztasait lakják; a nőstények az apró peteburkot magukkal cipelik.

Az *Oxyopes transalpinus* Walek bordáskörmei közepök táján szélesedők, ehhez képest a középső bordák is lefelé nyúlnak úgy, hogy a bordák csücsai együttvéve ívben állanak; a sámfajköröm több fogacsesal, lásd II. köt. VI. tábla, 139. b.

SPEC. I. FAJ. OXYOPES RAMOSUS (PANZ) TÜSKÉS HIÚZPÓK. STACHLIGE LUCHSSP.

(RAMOSUS = ágas, teli ágakkal; a lábak tüskés voltáról.)

Syn. 1804. *Aranca ramosa* PANZER «Syst. Nomencl.» p. 165.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 350.

♀ Hófehéren, vörösesen és barnásan elegyítve tarka. Az arczon három fehér hosszvonal, melyek közül a középső a szemtérését metszi, a homlokon kiszélesedik; a fejrészt a mellresztől szerű barna rajz választja el. A végtest elején, a nyelecske felett, egy felülről behasított fehér folt; az oldalakból a hát közepe felé, résüntösen állított, ékalakú, fehér pikkelyfoltok állanak, közeik vöröses és barnás pikkelyekkel kitöltve. A hason, kétoldalt, egy-egy fehér szegélycsík. A lábak hosszú, vékony tüskékkel fegyverzettek, vörösbarnák, ritkán álló fehéres pikkelyekkel, elmosódó gyűrűzettel. (A pikkelyrajzok ritkán épek, mert igen könnyen leválnak s ilyenkor az állat vörösbarna.)

A fej mell, felülről tekintve, majdnem szabályos kúpidomú, hátra felé szélesedő; oldalról tekintve, a hátvonal vízszintesen egyenes, a hátrészen túl hirtelenül lecsapott; az arcz magas, kúpidomú. A mellvált barnászörös, fehéres pikkelyekkel és szőrökkel borított. A rágók vörösbarnák, kissé laposak, az első lábpar czombjánál sokkal vastagabbak s oly hosszúk, mint a lábpar első végze; oldalról tekintve, a homlokkal együtt kissé hátranyomottak, úgy, hogy a fej csücsa kissé kiálló. Az állkapcsok keskenyek, egyenesek, vörösbarnák; az alajk valamivel sötétebb, elől elvágott, az állkapcsok felehosszát meghaladja. A tapogató karesú, barnafoltos; czombja, térde és szára felületén karesú, hosszú tüskék állanak; végze oly hosszú, mint a czombja, ellenben rövidebb, mint szára és térde együttvéve. A lábak karesúk, igen sok karesú, hosszú, pereszlen formára, az ízek köré elrendezett tüskékkel fegyverzettek; a térdek, száruk és másodvégizek alul, felül és oldalt is tüskések. A végtest csücsosan végződik, majdnem ékalakú.

Az alsó szemsor két igen apró, közelített szemből áll, melyek oly távolságra állanak a homlok szélétől, a mily távolságra áll a második szemsor a negyediktől — egymástól pedig oly távolságra esnek mint a második sortól. A második sor két szeme az alsóknál bőven kétszer nagyobb, bőven szemátmérőnyire egymástól. A harmadik sor két szeme, oldalt irányuló dudor tetején állva, háromszor akkora távolságra esik egymástól, mint a második sor két szeme szintén egymástól s olyan távolságra e sorhoz, mint a negyedikehez. A negyedik sor két szeme alig kisebb a második sorénál s evvel oly dereknégyszöget alkot, mely szélességénél magasabb. A második, harmadik és negyedik sor tehát egy meglehetősen szabályos hosszszöveget alkotnak, melynek leghosszabb tengelye végpontját a harmadik sor szemei képezik.

A zár egy sötét vörösbarna, fényes, harántfekvő, emelkedett dudor, két szabályos, kerek nyilással; a nyilások között egy, a légzőrés felől a nyelecske felé görbülő fényes lemez látható.

Méretek: ♀ Törzs	7·5—8	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3	$\frac{m}{m}$
I lábpar	10	»
II » 	9·4	»
III » 	7·3	»
IV » 	9	»

♂ Kisebb, karesú, végteste ekszerűen csücsos, lábái igen karesúk, aránylag rendkívül hosszú tüskékkel. A tapogató igen vékony nyelen roppant bunkós; szára a térdnél rövidebb, alul; egy előre irányozott,

vaskos, tompa nyújtványnyal; pikkelye a tövénél szelesebb mint a térd és szár hossza együttveve, csúcsosan és meggörbitve kanálalaku; nemzőszerve szövevényes, belső oldaláról és kisse felülről tekintve egy koszarvszerűen csavarodó, hegyes nyújtvány látható.

Mertekek: ♂ Törzs	6	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2·9	»	
I lábpár	11	»	
IV »	8·7	»	

E messze elterjedett (Svecziában is előfordul) csinos pókfaj, az aljak füves helyeit kedveli, hol a magas fűben igen gyorsan mozog. A nőstény peteburka kicsiny, lencsealaku.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról (Szénafüvek), Mező-Záhról (Bottavölgy); magyar részekből: Palánkáról (Trnováczai tisztások, májusban ivarérett), Pancsováról; Nagy-Váradról (Muz. gy. Moesáry).

SPEC. 2. FAM. OXYOPEDES LINEATUS. LATR. CSÍKOS H. GESTREIFTE L.

(lineatus = vonalzott; az előtessen lévő két világos csíkiól)

Syn. 1806 *Oxyopes lineatus* LATREILLE «Gen. Crust. et Insect» I, p. 117.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 420.

Idem ibidem p. 354 Nota I, ♂ = *O. dentatus* THORELL

♀ A fejmellen a nyelecsketől induló, előre felé elágazó V szerű világos villa rajz. Az arcz sárgás, három barna hosszcsikkal, melyek közül a két szelso a sárgás állkapcsokon is végig fut. A lábak karesük, ágasan-tüskések, világos barnássárgák sok barna gyűrűfolttal. A tapogatók sárgák, barnás gyűrűzettel. A fejmell rajzai a pikkelyek elvesztése után is megmaradnak. Egyebekben a megelőző fajhoz hasonló; de szemeinek viszonylagos nagysága más.

A második szemsor két szeme valamennyi közt a legnagyobb. Az első és negyedik sor két-két szeme majdnem egyenlő nagyságú.

A zár egy világos-szennyesárga, kisse a nyelecskefele dülő harántdudor.

Mertekek: ♀ Törzs	6·7	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	3	»	
I lábpár	11	»	
IV »	9·5	»	

♂ Kevéssel karesubb, hosszabb lábú; a fejmellen a V alaku jegy hiányzik; arcza tiszta sárga, lyenek rágói és lábai is. A tapogató igen sajátos berendezést mutat: szára hosszabb a térdnél, oldalról tekintve, csúcsa kivágott s így alul és felül nyújtványt képez; a szár tövénél külső oldalán, egy oldalt és előre irányuló, lapiczka lemez áll, mely magánál a szárnál csak kevéssel rövidebb, állásában sarkantyú-szerű, aránylag igen tetemes; pikkelye terjedelmes, szennyesárga; nemzőszerve egy csigaszerű, kiálló gyűjtőből áll; a pikkely csúcsa alul sugáregyenes, hosszú szőrök meredeznek ki és előre.

Mertekek: ♂ Törzs	6·8	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	3	»	
I lábpár	12	»	
IV »	10	»	

Mint tavaszi alakot, füves helyekről ismerem: Kolozsvárról (Szenafű, ifjak), Doroszlóról (Pusztaszentegyház) és Orsováról (Csernamellek). — THORELL tr. közlése szerint az általa leírt *O. dentatus* ♂ = *Ox. lineatus* LATR. (THORELL in litt.).

SPEC. 3. FAJ. OXYOPES TRANSALPINUS. (WALCK.) OLASZ H. ITALIENISCHE L.

(transalpinus = havasöntúli olasz.)

Syn. 1806—08. *Sphasus transalpinus*. WALCKENAER, «Hist. Nat. d'Araneides» fasc. 4. t. 8.

Vide: PAVESI, «Cat. sist. dei Ragni del Cant. Ticino» p. 182.

♀ Előteste és lábai zöldessárgák; minden szem egy fekete folt szelén áll; a fejmell közepén egy X szerű fekete jegy; a két alsó szemtől egy-egy barnás, finom, néha enyésző vonás indul, mely a rágókon folytatódik. A végtest felülete barnás, elején egy ilyen színű lándzsafolt szélesen zöldessárgán szegelyezve; a szegély, a folt csucsán túl egyesülve, a fonókéig ér. A has közepe ekalakúra fekete, oldalain zöldessárga. A lábak sötétszínű tüskeekkel gazdagon fegyverzettek. A mellvert zöldes, elején sötétedő foltal. Külalakja és arányai szerint a megelőző két fajhoz talál, de kisebb.¹⁾

A negyedik sor két szeme az első sorénál valamivel nagyobb. A harmadik sor szemei távolabbra állanak a negyedik mint a második sorétól.

A zár egy sárgás, fenyés, apró emelkedés, mely egy emberi orrhoz hasonlít.

Mertekék: ♀	Törzs	6 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2·5 »
	I lábpár	8 »
	IV »	6·9 »

♂ Kisebb; igen kicsiny végtesttel, szemezte a nőstényével azonos, rajzai mindenben elesebbek; a mellvert feketes foltja terjedelmesebb, hátrafele kisse ágas. Lábai igen vékonyak. Tapogatója nem szerfelett, de elég bunkós, zöldessárga; szára a terdnel alig rövidebb, vastagodott, alul a végén, kétszer kivágott s a hol a kivágások találkoznak, kis tompa nyujtványok kezződnek; pikkelye csucosan kanálalakú, módosan görbült, felületen szőrös, a szőrök között a belső oldal fele 2—3 sertetüskevel; nemzőszerve alig kidagado, a belső oldalról tekintve egy előre irányzott, megfekvő, jelentektelen nyujtványt visel.

Mertekék, ♂	Törzs	4·9 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2·5 »
	I lábpár	9·8 »
	IV »	7·9 »

E faj, mely eddig leginkább Európa deli részeiből (Olaszország, Görögország, Morea félsziget) volt ismeretes, hazánk némely helyein gyakori lakója a reteknek, hol a fűben barangol s gyakran a fűszálak csucsán is lesekedik; nyár elején ivarérett.

Ismerem, magyar részekből: Doroszlóról, Palánkáról, Orsováról és Bázsiásról.

¹⁾ Pikkelyei. I. köt. II. t. 31—33.

SUBORDO VII. ALREND.

S A L T I G R A D A E.

(saltare = ugrani, Springen; gradus — lépés, Schritt.)

UGRÓK.

Főjegyei az Ugrók alrendjének: a magas, felül lapos, függőleges oldalú, majdnem kockás alakú fej mell, melyhez erős, rövidkes, ugrásra alkotott lábak járulnak; ez utóbbiakból folyó ugróképesseghhez idomul a végtest aránya; a szemek három sorban állanak, az alsó szemsor négy szemből, a többi négy szem még két sort alkot.

*

Az alrend legtipicusabb alakjai, a Szökők (Attoidae), szervezet és életmód szerint egységes sort alkotnak, melynek szervezeti jellemzése az, hogy a szövőszerv kettős karomrendszerű s ehhez egy szőrtalp csatlakozik, mely utóbbi a szökéshez okvetetlenül szükséges biztosságot megadja; hogy továbbá az alsó szemsor négy szemből áll, melyek közül a két középső valamennyi szem között a legnagyobb, a többi négy szem, két sorban állva, egy négyszög sarkait képezi.

A látóképessegh tehát főleg *előre szolgál*, s a mozgás sajátlagosságával, az ugrással egyesülve, megalkotja azon sajátlagos módot, a melylyel ez alrend a pókműködés rendszerbe beilleszkedik, a mely szerint hat. E sajátlagos módhoz még más tulajdonság is járul: az állandó lakhely, minélfogva e pókok működésükkel bizonyos körhöz vannak kötve, a működési tere nézve távolról sem oly szabadok, mint a Futók rendjének legtipicusabb alakjai.

Az alrend körében általános tulajdonság az, hogy az alakok, védett helyen, néha épen telepszerűen, tehát társaságban építik, voltaképen szövök finom, tömött szövöetű lakásaikat, a melyekben nyugalomra térnek, vedléseiken átesnek és peteiket őrzik. E lakások verőfényes környeke adja működésök terét.

Az elterjedésre nézve a fősúly az aljakra esik s csak egyes alakok hatolnak a fatenyészto öv határáig. A nemzedékek sorát úgy látszik meleg burkokban áttelelo alakok tartják fenn, a mennyiben kétségtelennek látszik, hogy az anyák mindenkor bevárják a fiak kikelesét.

FAM. I. CSALÁD. ERESOIDAE. GYLKOSPÓKOK. MÖRDERSPINNEN.

(ἐπιτόω = erősen támadó; a zömök testalkatról.)

SUBF. I. ALCSALÁD.¹ ERESINAE. FEJESPÓKOK.

GEN. I. NEM ERESUS. WALCK.

(ut supra.)

Syn. 1805. WALKENAER, «Tabl. d'Arach.» p. 22.

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 200.

A hátsó szemsor messzire hátrattolt: az alsó sor oldalszemei ugyan e sor középsőitől messzire elállók. A lábvégek két bordás és egy sánja körömmel (a nőstény tapogatója körmös). A fonók rövidek. Vaskos, zömök, erős lábú alakok, melyek kizárólagosan a földön és leginkább silányabb növényzetű, verő-

¹ E családnak második alesaládját a *Palpimaninae* képezik, melyeknél a fonalszűrő és a nyüst hiányzik, a három hátsó láb-páron a sánja köröm nimesen meg, a hátsó szemsor a másodikkal voltaképpen *egy* kilajló sort alkot. Hazánkából eddig ismeretlen.

fényes helyeken barangolnak. A bordás körmök az E. cinabarinusnál nyújtottak, sokfoguak, kampójuk az első bordánál nem feltűnően hosszabb; a sámsajaköröm két fogaacsasal; lásd: II. köt. VI. t. 140, b.

SPEC. 1. FAJ. ERESUS CINABARINUS. (OLIV.) SKARLÁT BIKAPÓK. SCHARLACH STIERSPINNE.

(cinabarinus skarlát, ezinöbervörös; a végtest színe a ♂-nél.)

Syn. 1789. *Aranca cinabarina* OLIVIER «Encyclop. Method.» IV. p. 221.

Vide: THORELL «Remarks» p. 420.

Var. α ♂ Előteste feketés. Végtestének felülete skarlátvörös, négy fekete ponttal (az ingödröknek megfelelő elhelyezéssel); hasa sötét. A két első lábpár fekete, az ízek végei fehér szörkoszorúval; a két hátsó lábpár skarlátvörös, vagy téglavörös.

Var. γ ♀ Előteste sok rőtbarna szőrrel. Végtestének felülete szürkés, négy rőtbarna ponttal. A két első lábpár rőtbarna fehér, ízvégekkel; a két hátsó lábpár világosabb.

A fej mell igen vaskos; fejerésze párnaszerűen négyszögletes, emelkedett, elöl elvágott, tömötten szőrös, a szőrök megfekvőek s a középszemcsoporton ecetszerű üstökké tömörülnek; mellrésze vékonyodó, oldalról tekintve a fejrésztől felnyeregszerűen lehorpasztott; a mellvért keskeny, elöl-hátul csúcsosan kifutó, szőrös.

A rágók lapulók, tövüknél szélesedők, oly hosszúk mint az első lábpár másodvégíze, bozontosan szőrösek. Az állkapcsok összehajlók; az alajk keskeny, csúcsos.

A lábak vaskosak, igen tömötten szőrösek, fegyvertelenek.

A végtest körded, néha elöl keskenyebb; felülete lapos, tömött boriteka hosszúkas, hegyes, élesen fűrészszelű pikkelyekből áll.

Az alsó szemsor közép-, és a második sor két szeme egy előre szűkülő kis trapezet alkotnak, mely alsó oldalát érinti annak a nagy négyszögnek, a melynek sarkait az alsó sor két oldalszeme és a hátsó sor két szeme képezi.

A tapogató vaskos; száríze alig egy harmada a térdíznek s a csúcsos pikkely tövével látszólag egybeforradt; nemzőszerve egy tojásdad, vöröses, fényes és harántgyűrűs gyűjtőből áll, melynek csúcsából egy kurta, vaskos, résüntösen elvágott csövecské előre irányul.

Mértékek: ♀ Törzs	7 — 9	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	3·5—4·3	»
I lábpár (legnagyobb)	8·5	»
II »	7	»
III »	6·8	»
IV »	9·3	»

† Elöttem ismeretlen.

A γ változat itt tárgyalatik először, a mennyiben t. i. az α változat (THORELL szerint) azonos a KOCH-féle cinabarinus es illustris név alatt tárgyalt alakokkal, tehát a mi α változatunkkal is; a β változat azonos a HAHN-féle «annulatus» alakkal, mely jelesen az által tűnik ki, hogy a végtest fekete pontjai fehér gyűrűbe foglaltak, a végtest különben skarlátvörös, de melyet eddig nem találtam; a γ változat a fent tárgyalt magyar alak.

Leginkább mint őszi alakot ismerem oly helyiségekről, a minőkre a nem jellemzésében utaltam.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról (muzeumkerti), Mező-Záhról (Bottavölgy) var. α ; magyar részekből: Selmezbányáról var. α es Orsova tájáról (Muz. gy. FRIWALDSZKY) var. β , ugyan e válfaj «Magyarország» jelzővel KOVÁCS GYULÁ-tól szintén a Muz. gyűjteményében.

SPEC. 2. FAJ. ERESUS RUFICAPILLUS. C. K. VÖRÖSFEJŰ B. ROTHKÖPFIGE ST.

(rufus = vörös, caput = fej, vagy capillus: a fej hajzata; a fejrész szőrzetéről.)

Syn. 1846. *Eresus ruficapillus* C. Koch «Die Arachniden» XIII, p. 4

♂ Korombarna. A fejrész eleje majdnem háromszögletesen (a csüccsal hátrafelé irányozva), továbbá a rágó felső fele vörössárga szőrözettel borított. Nagy, igen zömök alak, kurta, vaskos lábakkal.

A fejmell fejerésze koezkásan magasra felemelt; oldalról tekintve, a hátvonal a hátsó szemsortól a nyelecskére majdnem egyenletesen, lejtősen leereszkedik, a fejrész lapja előre lejtős. A mellvért az alajk felé elvágott, hátul elkerekített, különben keskeny, finoman pontozott, elég szőrös; barna színű. A rágók felső fele vörössárga, alsó fele fekete, oly hosszúk, mint az első lábpár szára s tövüknel — együttvéve — hosszúságuknál sokkal szélesebbek. Az állkapcsok sötét vörösbarnák, szélesek és összehajlók; az alajk hasonló színű, keskeny; e részek szőrözete tömött. Az egész előtest szőrözete nemezszerűen tömött. A tapogató vaskos, aránylag rövid, szára nem hosszabb a térdnél s mind a kettő együttvéve nem hosszabb a végiznél. A lábak czombjai, alul elálló, hosszú szőrözettel borítottak, a többi szőrözet megfekvő és igen tömött; a fegyverzet egészen hiányzik. A végtest egyszínű, korombarna, tömötten borított, szélességénél alig hosszabb s kissé lelapított.

Az alsó szemsor két középső szeme a nagy szemnégyyszög alsó oldalába esik, s a második sor két szemével oly trapezet alakot, mely előre felé szűkülve, magasságánál szélesebb.

A zár egy harántfekvő, igen szabályosan vesealakú, kivájt keret, mely a nyelecske felőli részen emelkedett; belsejében egy széles, lapos osztólemez látható.

Mértékek: ♀ Törzs	13.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	6.6 »
I lábpár	11 »
IV »	11.8 »

♂ Ismeretlen.

Két példány a nemzeti Múzeum gyűjteményében, Buda és Bazsiás környékén gyűjtötte PÁVEL JÁNOS.

FAM. II. CSALÁD. ATTOIDAE. SZÖKŐPÓKOK.

(ἀττω v. ἀίσθω = gyorsan mozogni; az ugró mozgásról.)

GEN. 1. NEM. SALTICUS. (LATR.).

(salticus = ugró; a mozgás módjáról.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, p. 135 (ad partem).

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 208.

A fejmell fejerésze a mellrész felibe hirtelenül kimagasló. A szemnégyyszög (a harmadik sor két- és az alsó sor két oldalszeme által képezve) szélességénél nem vagy alig magasabb. A test keskeny, nyulánk (hangyaszerű). A lábak karesük.

Kövek között, repedésekben, keresztőnaljak sarkaiban tartózkodó alakok, melyek zacskószerű, egy kijáratú burkokat szőnek s rendszeren telepeket alkotnak; a verőfényt kedelve, a legsímább tárgyakon is ügyesen mozognak, ugrásaikat fonállal biztosítják. A két bordásköröm a Salticus formicariusnál nyulánk, alig észrevehető, reszelőszerű fogacsolással — le alább ilyen a vizsgált első lábpáron, — ecetszörei szépen lapiezkások, lásd: II. köt. VI. tábla, 141. d.

SPEC. I. FAL. SALTICUS FORMICARIUS. (DE GEER.) HANGYA SZŐCSKEPŐK. AMEISEN SCHRICKSPINNE.

(formica = hangya, az alakrokonszígról.)

Syn. 1778. *Arauca formicaria* DE GEER «Mémoires» VII. p. 293.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 357.

♀ A fejrész felső lapja fekete vagy barnásfekete, a mellrész élénken sárgászörös, néha barnuló szélekkel.

A végtest eleje sárgászöröses, oldalfelől barnásan megszakítva, úgy, hogy néha egy, néha két \sim világos ágrajz képződik, hátulja barnás-fekete, a csücsfelé néha elmosódottan világosodó. A lábak sárgák; az első lábpár másodvégize feketés, a két hátsó lábpár hosszában barnacsíkos. A has szennyesfehér, legtöbbször egy sötét középsikkal, mely a fonóktól a légzőrés felé tart, gyakran enyésző, néha hiányzik.

A fejrész lapja kissé előre lekonyuló, finoman szemcsés, felülről tekintve négyszögletes, sarkain az alsó szemsor oldal- és a hátsó sor két szemével; a mellrész törpebb és keskenyebb a fejrésznel s azonkívül a nyelecske felé is vékonyodó; a szőrözet gyér. A mellvert igen keskeny, hosszú s nem külön lemez jellegű. A rágók majdnem függőlegesek, az első lábpár másodvégizénél rövidebbek, vörösesbarnák, szélességöknél kevéssel hosszabbak; az állkapcsok vörösbarnák, lapiczkások, előrenyújtottak; az alajk hosszú, keskeny, elől elkerekítve elvágott. A tapogató rövid, szára és végize laposra-szélesre nyomott, fekete; térde és czombja füstösen vörösbarna. Az első lábpár szárán alul 5 pár hosszú, megfekvő tüske; másodvégizén alul, szintén néhány hosszú tüske; a második lábpár szára és másodvégize, alul szintén tüskés, a többi pár fegyvertelen. Az első és második lábpár, inkább belőlről, barnás hosszúsikkal. A végtest hengerded, fénylő; szőrözete igen gyér.

Az alsó sor két középső szeme nagy, majdnem érintkező s igen közel a homlok széléhez; gyantaszzerű, néha zöldes fényű; a sor két oldalszeme alig felig oly nagy, mint a két előbbi, s ehhez egy oldalszem fel átmérőjének megfelelő távolságra áll. A második sor két szeme igen kicsiny (pontoszerű), a fe négyyszög külső oldalán állva, valamivel közelebbre áll az alsó sor oldalszeméihez, mint a harmadik sorhoz. A harmadik sor két szeme nem kisebb az alsó sor oldalszeméinél, valamivel távolabbra esik egymástól, mint a második sor két szeme szintén egymástól.

A zár egy orsóalakú, alig feltűnő, keskeny hosszlemez, mely a légzőrés közelében kissé tágult.

Mértekek: ♀	Törzs	6·6 $\frac{m}{m}$ ebből
	fej mell	2·9 »
	I. lábpár	4·9 »
	IV »	5·4 »

* Állkapcsai rendkívül hosszúk, majdnem vízirányosan előre nyújtottak, tövük közel oly hosszú, mint a fej mell, lapos, harántirányozott, élénken kék-ibolya-zöld zománczezal, alsó élén számos fogacsasal, melyek előrefelé nagyobbodnak; csipő-körme igen hosszú, vékony, tövén és végén hajlott, alsó felén egy befelé irányozott ágszerűen elálló törrel. Világos színei a nőstényeinél élénkebbek; a végtest elejének sárgászörös színe néha harántul fehéresen szegélyezett. Az első lábpáron a czomb is egészen feketés. A tapogató karesú; szára nem hosszabb, mint térde és alig vastagodott; pikkelye kanálalakú, nyújtott; nemzőszerve egy egyszerű, barnás, kissé fénylő, alig kidagadó gyűjtő.

Mértekek: ♂	Törzs (állkapocs nélkül) . . .	5·5 $\frac{m}{m}$ ebből
	állkapocs töve	2 »
	fej mell	2·5 »
	I lábpár	4 »
	IV »	5 »

Az epen oly szép, mint érdekes faj inkább a delibb részekben található, habar általános elterjedése Svéd- és Angolországig is terjed; nálunk ugy. látszik, olyan elterjedést mutat, mint Franciaországban, hol SIMON szerint az éjszakai részben ritka, a deliekben közönséges. Nálunk tavaszkor és őszi is előfordul. Többes számban tavaszkor találtam Zomborban a temetők márvány sírkövein, hol a keresztónaljakba szövő kis burkait s igen jó egyetértésben látszott lenni a kis *Paederus longipennis*-sel, melylyel a színezet hasonlatossága alapján mimicri viszonyban áll. Vadászatát a sírkövek verőfenyes oldalán, a nap hevében űzte s a függőleges, tükörsíma lapokon gyorsan és biztosan futkározott; a veszedelem elől egy szökessel leejti magát a föbe, hogy rövid időn ismét visszaterjen. Balaton-Füreden egy elhasított mezsgékő repede-seben találtam. Budapesten gyűjtötte PÁVEL.

SPEC. 2. FAJ. SALTICUS SIMONIS. N. SP. SIMON SZ. SIMONS SCH.

(Simon Jenő híres francia Araneologus tiszteletére.)

(VIII. tábla, 185, *a* szemállás, *b* a ♀ zárja, *c* a ♂ tapogatója, *d* mérték, 186, ♂ nagyítva, 187, term. nagys., 188 fej erősen nagyítva.)

♀ Előteste barna, különösen a szemterese sötét. A végtest vege barna, elejen két világos, kisse elfolyó \wedge szerű ágas rajz; hasa szennyes barnás, világosodó, a fonóktól kezdve egy barna hosszszik indul, mely jóval a légzőrés előtt elenyeszik; lábai barnássárgák, kisse elmosódó barnás hosszszikokkal; az első pár második végze tisztabarna.

A fejmell fejeresze hirtelenül és koczkaszerűen a keskenyedő mellrész felibe emelkedik; az egész felület véghetetlen finoman szemecses-ránczos. A mellvert igen keskeny, nem kepez külön lemezt, barna. A rágók sötétbarnák, vaskosak, oly hosszúk, mint az első lábpár második végze; oldalról tekintve tövükkel terdszerűen kiállva, végök kisse előre irányozott. Az állkapcsok keskenyek, barnák, kisse egymásra hajlók; az alajk szennyes barna, elől elkerekített, széles. A tapogató barna, végze hosszú, lapított, felülről tekintve keskenyen kanálalakú. A lábak karesú; az első pár szárán, alul, négy pár hosszú, megfekvő túske, második végzén két pár túske. A végtest hosszúkás, hengerded.

Az alsó sor két középső szeme nagy, nem érintkezik egymással és zöld tűzben ragyog, a két oldal szem sokkal kisebb s a középsőktől felátmerőnyi távolságra áll; a második sor két szeme igen apró s közelebbre esik az alsó, mint a hátsó sorhoz; a harmadik sor két szeme nem kisebb az alsó sor oldalszemeinél, egészen oldalra néz, távolabbra esik egymástól, mint a második sor szeme szinten egymástól s egyszersmind valamivel távolabbra egymástól, mint a homlok szeletől.

A zár egy szivalakú terese, melyet egy keskeny osztólemez két felre elválaszt; a felek alig valamiesket bemelyedők.

Mertekek: ♀ Torzs	6.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3 »
I lábpár	4.9 »
II »	4 »
III »	4.4 »
IV »	6.5 »

♂ Igen sötétbarna; végteste elejen egy \wedge szerű rajznak alig nyoma látható; a két hátsó lábpár tiszta barna, a második pár sárgás, az elsőnek czombja és második végze barna, szára, térde és első végze sárga. A rágók vízszintesen fekvők, vízirányosan előrenyújtottak, barnák, nemi gyenge bronz zománcczal, felül laposak, belső-alsó élükön 9 nagyobb és néhány kisebb foggal fegyverzetek; csipő-körmük barna, hosszú, karesú, tövén és hegyén kisse hajlott, tövetől számítva hosszának első harmadán egy befele-oldalt elágazó, kisse előre irányozott, gyilokszerű, karesú fog áll, mely egy özágancs ágára emlékeztet. A tapogató karesú, vékony, barna; szára kisse vastagodó, külső oldalának vege egy erős körömmel fegyverzett; a pikkely kanálalakú, szőrös; nemzőszerve egy kisse kidagadó, hosszúkás, barna gyűjtőből áll.

Mertekek: ♂ Torzs	5·8	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2·5	»	
állkapocs töve	2	»	
I lábpár	4	»	

E szép és érdekes faj, melynek ujságát dr. THORELL és SIMON urak is elismertek, csak egyetlen párban került birtokomba. Találtam Erdélyben Feketető mellett, a Körös melletti réten egy nagy kő alatt, mely igen mélyen beheveredett a gyepesbe.

GEN. 2. NEM. LEPTORCHESTES. THORELL.

(λεπτόσ = karesű, ὀρχηστῆσ = tánczos; az alakról és mozgásról.)

Syn. 1870. *Leptorchestes* THORELL «On europ. Spid.» p. 209.

A fejresz a mellrésznél nem magasabb. A szemnégyyszög szélességénél hosszabb; a harmadik szemsor körülbelül a fejmell hosszának közepere (felére) esik. A test keskeny, karesű. A lábak vékonyak.

Leginkább elálló kergék alatt, száraz fák, karók stb. repedéseiben elő alakok, a melyek telepszámra egy kijárású, finom burkokban tanyáznak s a verőfényen vadásznak. A fákat látogató hangyákkal mimicri viszonyban állanak. Az első lábpár bordáskörme — a *Leptorch. formicaeformis* — vastkos, kinyúló hosszú kampóval és kevés, erős bordával, lásd II. köt. VI. tábla, 142. c.

SPEC. 1. FAJ. LEPTORCHESTES FORMICAEFORMIS. (LUC.). HANGYAAALAKÚ TÁNCZOSP. AMEISENART. TANZSP.

(formica = forma = hangya, alak; az alakrokonságról.)

Syn. 1850. *Attus formicaeformis* LUCAS «Revue de Zool.» (Guerin).

Vide: SIMON «Monogr. des Attiles» p. 708 (242).

♀ Fekete; a végtest közepén nyergesen benyomott, eleje szépen gesztenyebarna s e szín a feketetől egy fehér, keskeny harántöv által elválasztva. Az első lábpár czombja, tövén, barnás; mind a két első pár térdén és szárán végig egy sötét csik; az első lábpár végize legnagyobb részben barna. A két hátsó lábpár térde és szára kívülről és végig egy barna csikkal. A harmadik lábpár csipője barna, a többi páré sárga.

Var. *a*: egészen fekete; a végtest eleje nem barna, a fehér harántöv megvan; az első és a harmadik lábpár csipője barna, a többi páré sárga, az első pár czombja barnafekete s csak csücsán sárga; egyebekben a megelőző színezetével azonos.

A fejmell nyújtott, elég magas; függőleges oldalakkal, elől elvágott, hátul elkerekített; a hátsó szemek mögött harántúl behorpasztott; felülete igen finoman és sűrűn szemcsézett. A mellvért keskeny, hátul hegyesedő, szélein szőrös, különben sötét gesztenyebarna. A rágók függőlegesek, durván-szemcsésék, jól összeillők, oly hosszúk, mint az első lábpár mindkét végize együttvéve. Az állkapesok nyújtottak, elől elkerekítve lapiczkások, az alajk eléggé széles, elől elkerekített, az állkapesok felehoszszát túleri. A tapogató czombja fekete csikkal, térde és szára fekete; végize — csücsán — sárga s eléggé szőrös. Az első lábpár szára, alul, többnyire csak egy — másodvégize két vagy három tövissel. A végtest nyújtott; oldalról tekintve, közepe előtt nyergesen benyomott; egészen fekete vagy előfelen barna, közepe táján egy, fehér pikkelyekből való, keskeny harántövvel, mely a hátfélen összeér, a hasfelen megszakított.

Az első szemsor két középső szeme majdnem összeér, nagy, világos és fényes; ugyane sor két oldalszeme az előbbinél bőven két harmadrészzel kisebb, a középsőkhöz igen közel áll s ezekkel együtt kihajló sort kepez; a második sor két szeme igen apró és igen sokkal távolabbra áll a harmadik mint

az első (alsó) sortól; a harmadik sor két szeme az alsó sor oldalszemenel nem kisebb s valamivel távolabra áll egymástól, mint az alsó sor két oldalszeme szinten egymástól.

A zár egy, a légzőrés fele szépen elkerekített, felkörü, fényes és terjedelmes barna terese.

Mertekek: ♀ Törzs	7·2	m_m	ebből
fejmell	3	»	
I lábpár	4·7	»	
IV »	6·2	»	

♂ Kisebb, karesubb; színezetben és a színezet változásában a nőstényt mindenben követi; végteste igen karesú és igen tetemesen nyeregszerűen behorpasztott. Tapogatója egészen barnafekete, ezombja elég erős, terde a szárnál sokkal tetemesebb; pikkelye nagy, kamálalaku, csusa fele kefeszerű, tömött, kurta szőrözettel; nemzőszerve, oldalról tekintve, különösen hátul, erősen kidagado, sma. a pikkely csusa alatt kissé nyerges, egészben egyszerű, s minden complicatiót nélkülöző.

Mertekek: ♀ Törzs	5·8—6	m_m	ebből
fejmell	2·7	»	
I lábpár	4	»	
IV »	5·8	»	

E hangyaalakú kis és igen csinos pók, leginkább tavaszi alak s deli jellegű. Tapasztalásom szerint kizárólagosan ven gyümölcsfák es régi karók elálló kerge alá szövö finom burkaít es fajtársaiva telepeket alkot. Vadászátát a verőfényen üzve, néha a tartózkodási helyéhez közel eső bokrok leveleire is elteved. Kövek alatt csak egyszer találtam.

Typicus színezetű példányait csak az Illók var alatti gyümölcsösöböl, a változatát ellenben több helyről ismerem, u. m.: Apafimból, Panesováról, Orsováról, Parádról (kövek alatt) es Budáról («Csillag-völgy» Muz. gy.: PÁVEL).

GEN. 3. NEM. EPIBLEMUM. (HENTZ).

(*ἐπίβλημα* = *ἐπι*! et *βόλλω* = átvető, felvetett, kinyújtott; a mozgásról, de egyszerismind a typicus faj hímének kiálló rágóiról is.)

Syn. 1832. *Epiblemum* HENTZ «On North. Americ. Spid.» p. 108 (ad partem).

Vide: THORELL «On europ. Spiders» pag. 210.

A szemmegyszög — legalább hátul — magasságánál szélesebb. A labák szárai es másodvégzei legtöbbször fegyvertelenek. A fejmell körülbelöl kétszer oly hosszú a milyen széles: alacsony; közel egyenes hátvonalú. Az alsó szemsor szemei érintkeznek s a homlok szélet majdnem elerik.

Elégge karesú, de nem hangyaalakú fajok, melyek a verőfényt igen kedvelik s a falakat különösen keresik; de fatörzsökön is előfordulnak. Kéreg alatt, réseken, kövek között telepszámra es módra szövik finom burkaikat, a melyekben átteleznek.

Az első lábpár bordás körme — az *Epiblemum scenicum*mal — karesú, kampója görbe, az egyik körömfél sűrűbben a másik ritkábban bordázott, a bordázás egyenetlen, lásd: II. köt. VI. tábla 143. c.

SPEC. 1. FAJ. EPIBLEMUM SCENICUM. (CL. SZÍNÉSZ VETŐPÓK. MIMEN WURSPINNE.)

(*scenicum* = jeleneti, színészi, — kintő értelemben «szoulissa hű»; itt az életmódról, a sürgöstozásról.)

Syn. 1754. *Araneus scenicus* CLERCK «Ara. Suec.» pag. 117.

Vide: THORELL «Remarks» p. 360.

♀ Előteste fekete, egészen ép állapotban sok fehér es keves barnás pikkelyekkel borított, melyek könnyű leválásuk folytán, különböző módon lekopnak, többnyire úgy, hogy egy fehér oldalszegelyt s azonkívül egy fehér pontot a fejresz eleje közepén es két fehér pontot a hátsó sor két szeme mögött kepeznek.

A végtest barnás földön elől fehéren szegelyezett, e szegely mögött még két \sphericalangle szerű, széles, hófehér ágrajzzal, melynek csuesai néha összeérnek; a fonók felett néha egy terjedelmesebb folt, néha egy apróbb folt pár. Lábai barnássárgák, néha barnák, fehér pikkelyekkel elegyesen szőrösek, az izek végein néha elmosódó foltokkal.

A fejmell nyújtott, módosan magas, elől elmetsett, hátul elkerekített, a hátsó szemek mögött módos haránt-horpasztással; oldalról tekintve a hátvonal közel egyenes, hátul a nyelecskére leereszkedő; felülről tekintve a mellrész igen módosan tágult. A mellvért hosszúkás, kicsiny és keskeny; hosszú, fehéres szőrökkel elég bőven fedett. A rágók oly hosszúk, mint a tapogató szára és végíze együttvéve, barnák, ripacsosak, kevés fehéres szőrözettel. Az állkapcsok barnák, elég szélesek, előrenyújtottak és elkerekítettek; az aljuk hasonló színű, keskeny, a rágók felehozsát eléri. A tapogató világossárgás, sok fehéres, hosszacska szőrökkel; fegyvertelen végíze valamivel rövidebb mint térde és szára együttvéve.

A lábak fegyvertelenek, a harmadik és negyedik lábpár másodvégíze csücsán néha pereszlenszerűen elrendezett, erősebb serték észlelhetők.

A végtest nyújtott, kissé hengeres, elől elkerekített, hátul csücsos; hátfele a fennemlített rajzzal; hasa barnás vagy fehér pikkelyekkel ritkásan borított; a pikkelyek a has közepén rendszeren hosszcsikyszerűen kikopottak.

Az alsó (első) sor szeméi világos pikkelykörökbe foglalva s majdnem érintkeznek, a középsők az oldaliaknál bőven kétszer nagyobbak, ezekkel kihajló sort alkotnak, mely a kivágott homlokszelt majdnem eléri. A szemégyszög magasságánál szélesebb, a harmadik sor két szeme az alsó sor oldal-szeméinél nem kisebb; a második sor két szeme igen kicsiny s körülbelül ugyanakkora távolságra esik az alsó mint a hátsó sortól.

A zár egy haránt elterülő, terjedelmes, hosszúságánál szélesebb, ajkszerű karaj, mely barna színű és ripacsos.

Mértékek: ♀	Törzs	6·8 $\frac{m}{mm}$
	fejmell	2·6 »
	I lábpár	3·8 »
	IV »	5 »

♂ Alakra (nagyságra) nézve változó (törzs 3·5 $\frac{m}{mm}$ —6·8 $\frac{m}{mm}$), egészben sötétebb alapszínezettel és lábakkal. A fejmell és a szájszervek igen fejlettek. A barna, karesú állkapcsok előre irányozottak, szétágazók, csipő körmük hosszú, kaszaalakú, nyulánk. A színezet a nőstényével azonos, de a rajzok rendszeren élesek. A tapogató hosszú, karesú, igen módosan bunkós; barna, sok fehéres szőrrel borított; térde sokkal hosszabb a szárnál, a szár vastagodott s külső oldala csücsán egy erős, a pikkely töve felé görbült körmöt visel. A pikkely keskeny, tompa csücsú; nemzőszerve barna, egyszerű, módosan kidagadó gyűjtőt mutat, mely a pikkely csücsa felé kissé letörpül.

Mértékek: ♂	Törzs	6·8 $\frac{m}{mm}$ ebből
	fejmell (állkapocs nélkül)	2·8 »
	Állkapocs (töve)	2·8 »
	I lábpár	4·2 »
	IV »	5·7 »

E leírást úgy kezeltem, hogy a fajnak sok változata is félreismerhető legyen.

Igen messze elterjedt, mindenütt közönséges tavaszi és nyári faj, mely lakott helyeken (házakon, ablakokon, palánkokon, stb.), de ezektől távol is (bokrokon, kövek között, fák törzsén, stb.) előfordul s leginkább a verőfényen sűrűg-forog, gyakran meg-megáll, előtestét felemeli és széjel néz. Látóképessége kitűnő s a fejeje irányozott útnak minden mozdulatát követi. Sík falakon, az ablakok üvegein igen biztosan mozog; de minden lépést és ugrását fonallal biztosítja. Résekben, kövek között és kergek alatt rendszeren igen számos tagból álló telepek zacskói találhatóak, melyek tömötten együtt állanak s a melyekbe az állatok rossz időben, telelésre és petéik lerakására úgy mint vedlésre is visszavonulnak.

Ismerem, erdelyi részekből: Kolozsvarrol, Szász-Vesszősről, Mező-Záhrol, Hosszutekeről, Parajd-ról, Szebenből (Sill es Bergleiter gyűjtemeny); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Pancsováról, Tokajból, az Alsó-Hámorból; a m. nemz. muzeumban Budapestről (Frivaldszky), Ungvárról (Vidra Ferdinánd).

SPEC. 2. FAJ. EPIBLEMUM CINGULATUM. (PANZ.) ÖVES V. GÜRTEL W.

(cingulum = öv; a végtest harántos rajzáról.)

Syn. 1797. *Aranca cingulata* PANZER «Faun. Ins. Germ.» 40, 22.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 364, 367.

♀ Az előbbi fajnál sokkal kisebb. A fejmell felülete, jelesen a mellrész pikkelyzete, szivárványosan, de nem erősen fénylő; a hátsó szemek mögötti behorpasztás \sphericalangle alakban fehér pikkelyekkel borított.

A végtest felületének alapszíne fehér, benne néha egy, néha két, igen esimosan összefutó, \wedge szerű, szépen barna jegy. Lábai sárgák; a negyedik pár szára és másodvegyze töven jól kivehető sötétes gyűrűvel.

A szemegyszög elől-hátul magasságánál szélesebb.

A zár köldökszerűen kiemelkedő es egy egyszerű, kerekded kivájtást mutat.

Mértékek: ♀ Törzs	5	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	2·3	»	
I lábpár	3·8	»	
IV »	4·2	»	

♂ Elöttem ismeretlen.

Tartózkodása es életmódja — úgy látszik — a megelőző fajjal azonos.

Mint kora tavaszi alakot, keves példány után, esupán csak Doroszlóról ismerem.

SPEC. 3. FAJ. EPIBLEMUM TENERUM. (C. K.) TÖRPE V. ZWERG W.

(tenerum = zsenge; az alak picziségéről.)

Syn. 1846. *Calliethera tenera* C. KOCH «Die Arachniden» XIII, p. 43.

Vide: THORELL «Remarks» p. 365, 367.

♂ Kicsiny. Az elő- es végtest kissé szennyesfehér, pikkelyzete szemes zomanczu. Lábai barnák, a hátsó két pár térde legnagyobb részben világos.

A végtest rajzok nélkül való.

A rágók karesuk, széjelágazók, lefelé irányozottak s a fejmell felehoszszának megfelelők. A tapogató berendezese legjobb megkülönböztetője a fajnak. Térdize vastagságánál egy felszer hosszabb es hosszabb a szárnál is; a szár külső oldala esuesán egy göesszerű, tompa dudorodás látható; alulról tekintve a szár vége melyen kivágott; pikkelye keskeny, kissé legörbülő; nemzöszerve egyszerű, elége kidagadó, elől kissé lenyomott.

Mértékek: ♂ Törzs	3	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	1·4	»	

♀ Elöttem ismeretlen.

E fajnak csak egyetlen példányát ismerem Doroszlóról. Önállósága nem kétséges, legalabb THORELL az idezett helyeken fajnak veszi, bár beismeri, hogy a nőstény ivarszerv szerint is alig különbözik az E. cingulatum nősténytől.

GEN. 4. NEM. HELIOPHANUS. C. K.

(Ἥλιος = nap, φάνω = fényleni; a fénylő testfelületről.)

Syn. 1831. C. Koch in Herrich Schäffers «Deutschl. Ins. p. 119, 1, 2.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 211.

Az első lábpárok másodvégzei tüskékkel fegyverzetek. A harmadik szemsor két szeme nem áll távolabbra a fejrésztől, mint egymástól; a szemnéyszög hátul kevésbé szélesebb; az első (alsó) sor szemei majdnem érintkezők, s a melyen kivágott homlok széle majdnem eléri. A fejmell szélességénél kétszer hosszabb, kissé magasló; oldalról tekintve hátvonala határozottan ívesen emelkedik.

Apró, sötétszínű, de élénken fénylő alakok, a melyek a verőfényt kedvelik, köveken, fatörzsökön tartózkodnak, folytonosan szökdéselnek s telepszámra szövök zacskóikat, úgy kövek alá mint repedésekbe is.

A bordás körmök — a Heliophanus eupreus I-ső lábpárján — karesuk, kampójuk horgos, fogacsolásuk különböző; az egyik körömele rövidebb es sűrűbb, lásd: II. köt. VI. tabla 144, d.

SPEC. 1. FAL. HELIOPHANUS CUPREUS. (WALCK.). REZES CSILLÁRPÓK. KUPFERIGE FLIMMERSPINNE

(eupreus = rezes; itt a fénylés minőségéről.)

Syn. 1802. *Arauca cuprea* WALCKENAER «Faun. Paris» II, p. 245 (salt. ad part.).

Vide: THORELL «Remarks» p. 399.

♀ Elötteste fekete alapon zöldes-rezes zománczú pikkelyekkel borítva (rendesen lekopott); a hátsó szemek mögött egy haránt \cup vonal fehér pikkelyekből, a nyelecske felett szintén ily színű, páros vonalka. Végtestének felülete zöldes-rezes zománczú középterrel, melyben az ingödrök állásának megfelelő négy fehér foltocska, néha \wedge szerű vonalka látható, a végtest oldalában egy fehér szalag, mely köröskörül fut. A végtest fehér rajzai különben igen változóak; néha a fehér foltok enyészők, sőt hiányzanak is. A lábak s tapogatók kénsárgák, néha barnássárgák; néha a negyedik lábpár szára, belül, barna hosszsesikkal.

A fejmell, felülről tekintve, majdnem párhuzamos oldalakkal, mellrészében alig tágult, elől elvágott, hátul elkerékített; oldalról tekintve, a nyelecsketől ívesen emelkedik. A mellvért szélességénél kevéssel hosszabb, kissé domború, barna, sima. A rágók, oldalról tekintve, kissé hátratoltak, úgy hogy a homlok kiáll, majdnem hengeresek, barnák, a tapogató végzeivel valamivel hosszabbak. Az állkapcsok barnák, az alajk elég széles, az állkapcsok felehosszát kissé felülmúlja. A tapogató sárga; szára es végíze mintegy összeforrottak s az érintkezés helye a legvastagabb; a végíz alig rövidebb mint a térd es szár együttvéve. A lábak elég vaskosak; az első es második pár másodvégze, alul, két pár tüskével, ugyane párok szárai, alul-kívül, egy vagy két sertetüskével. A végtest hossztojásdad, módosan lapuló.

Az első (alsó) szemsor két középső szeme nagy, majdnem érintkezik; oldalszemei a középsőknek alig egy harmadát érik el s kissé feltoltak, úgy, hogy a sor alsó vonala kihajló; a második sor két szeme igen kicsiny s alig észrevehetőleg közelebbre esik az első mint a harmadik sorhoz; a harmadik sor két szeme az első sor oldalszemeinél nem kisebb s valamivel távolabbra áll egymástól, mint az első sor oldalszemei szintén egymástól.

A zár egy vörösbarna, majdnem köridomu, kissé domborodó térese, a légzérés felől egy harántfekvő, keskeny, élénken barnászörös, gyantásszerű betettel.

Mértékek:	I	Törzs	6	$\frac{m}{mm}$	ebből
		fejmell	2.2	»	
		I labpár	3.2	»	
		IV	4.9	»	

♂ Kisebb; különösen a végteste az előtesthez kepest kicsiny. Lábai barnássárgák, a czombok legnagyobb részben barnák; a többi iz, belül, hosszcsíkos. A tapogató sajátos berendezésű: czombja vastagodott, oldalt összenyomott, e szeleledés lefelé terjed s egy egyszerű, vaskos, hátrafelé és kevésé kihajló körömbé kifut; a térd hosszánál szelesebb; a szár vastagságánál és a térdnél hosszabb, alulról tekintve egy kigyzó hajlású, finom tüskét s egy erős, majdnem sarlóalakú körmöt visel; a pikkely a térdnél és szárnál hosszabb, keskeny; a nemzőrész egy majdnem háromszögletes, párnaszerűen dagadozó gyűjtőt mutat, mely felett a pikkely csúcsa messze kiáll, a gyűjtő külső oldalán egy rugószerű, vékony nyújtvány látható.

Mértékek, ♂: Törzs	4·3 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2·2 »
I lábpár	3·4 »
IV »	4·2 »

Messze elterjedett faj, mely az előhegységbe is felnyomul s fűben, bokrokon, görgetegeken, fatörzsökön gyakori, a mellett tavasztól ősziig mindig kapható; igen ügyes ugró es gyorsan mozogva halad. A verőfenyűt különösen kedveli, de azért a bokrok tövén heverő száraz lomb között sem ritka. Finom szövetű apró zacskóit kis telepekbe rakja, neha resekbe, neha kövek vagy tönkők alá.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Oláh-Fenesről, Gyekéből, Parajdról, Nagy-Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemény); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Panesováról, Orsováról, Báziasról, Tokajból, Rakamazról, S.-A.-Ujhelyből, Alsó-Hámorból, Budapestről (Muz. gy. Pável és Frivaldszky János).

SPEC. 2. FAJ. HELIOPHANUS VARIANS. SIM. VÁLTOZÉKONY CS. VERÄNDERLICHE F.

(varians = változó; a szimról.)

Syn. 1869. *Heliophanus varians* SIMON «Monogr. des Attides» p. 682 (216).

♂ A megelőző faj alak-rokona, Simon szerint a *H. flavipes* Halm szomszédja, azonban más berendezésű tapogatóval. A tapogató czombja vastagodott s lefele irányozott nyújtványa nem egyszerű körmöt, hanem *villát* képez, melynek hátsó ága a rövidebbik; e nyújtvány egészben láthatólag hátrafelé irányul; szára alig egy harmad rész olyan hosszú a milyen vastag s alulról egy hosszú, nyulánk, a végén hirtelenül es befelé horgos nyújtványt bocsát, mely előre irányozott; a nemzőszerv egy széles alapból induló, kúpszerűen esúcsos gyűjtőt mutat.

A térdíz tojásdadra erősödött. Más hímeknél a szár nyújtványa hiányzik s a gyűjtő kevesbbe kupos.

♀ Elöttem ismeretlen.

E fajt csak EUGÈNE SIMON auctoritására vettem be a Faunába, mint a ki oly szives volt a *Heliophanus* fajokat szemle alá venni, s e két, szerintem elege lenyegesen eltérő alakot, a «varians» névvel jelölé. E faj leírása (lásd az idézett helyen) nem volt elegendő kétségem eloszlatására. Saját leírásomat példányaimhoz szabtam.

Peldányaim Doroszlóról es Orsováról származnak.

SPEC. 3. FAJ. HELIOPHANUS KOCHII. SIM. KOCH CS. KOCHS F.

(vide: *Lioeranium Kochii*, *Xysticus Kochii*.)

Syn. 1869. *Heliophanus Kochii* SIMON «Monogr. d. Attides» p. 699 (233).

♂ Arany zománczu: kicsiny. Tapogatójának czombja vastagodott, e vastagodás igen közel a czomb vegehez kétágu nyújtványt bocsát, melynek ágai igen tetemesen (de kevesbbe mint a Simon rajzan) szejjel-ágaznak, az egész nyújtvány annyira hátra irányozott, hogy hátsó ága horogviszonyba jut a czomb alsó

vonalaival. A gyűjtő majdnem reppalakra esücsos es oldalt irányult, töven két igen apró, kisse horgos nyújtvány látható. (Simon nem említi.)

Mertekek: ♂ Törzs 3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 1·5 »

E fajt SIMON ur auctoritására sorolom Faunánkba. Peldányom Orsováról való. A ♀ nem ismerem.

SPEC. 4. FAJ. HELIOPHANUS AURATUS. C. K. ARANYOS CS. GOLDIGE F.

(auratus = aranyos; a fémlés jellegéről.)

Syn. 1848. *Heliophanus auratus* C. Koch «Die Arachniden» XIV, p. 54.

» 1869. — *Braniczkyi* SIMON «Monogr. des Att.» p. 684 (218).

♀ Aránylag széles es magas, fekete előtesttel. Végteste aranyos pikkelyekkel borított; a has pikkelyei fehéressek, selymesen fénylők. A tapogató ezombja barnás, a többi iz kénsárga. A lábak legnagyobb részben barnák, végök felé világosodók, alsó felökről tekintve — különösen az első pár — egy sárgás hosszcsikkal, mely a száron élesen határolt, a ezombon es végeken elmosódó.

A második szemsor két szeme láthatólag közelebb áll az alsó mint a hátsó sorhoz.

A zár egy harántfekvő, keskenyen vesealakú terese, melynek — a légzőrés felé irányozott — homoruságában egy gyantaszzerűen áttetsző, kis betét látható, mely a légzőrés felől be van horpasztva.

Mertekek: ♀ Törzs 5·3 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell. 2·6 »
I lábpár. 3·4 »
IV » 5 »

♂ Előteste magasra fölemelt, lábai sötetebbek. Tapogatójának ezombja módosan vastagodott s a ezomb nyújtványa tetemesen hátra, bőven az iz hátsó felebe elhelyezett, kétágas; a hátsó ág igen rövid, mind a két ág egy felig nyitott rakollóhoz hasonló; az egész nyújtvány láthatólag hátra irányozott; ¹ a térdiz vastagságánál nem hosszabb; a szár eltűnően rövidke s csak mintegy függelékét kepezi a hosszú pikkelynek; nemzőszerve módosan kidagadó, töven egy igen picziny esücsocska (ripacs) vehető észre.

Mertekek: ♂ Törzs 4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell 2·3 »

E fajt Pancsováról es Szekes-Fehérvárról ismerem, az előbbi helyen tavaszi, az utóbbin őszi alak. Életmódja mint a Heliophanusoké általában.

GEN. 5. NEM. BALLUS. (C. K.)

(βάλλω = hajító, dobáló; a mozgásról.)

Syn. 1850. C. Koch «Ubersicht des Arach. Syst.» V, p. 68.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 212.

A fejmell szélessegenel alig hosszabb. A fejmell lelapított, felülete majdnem sík, a fejresz nagy es széles. A harmadik szemsor két szeme sokkal távolabbra áll egymástól, mint a fej széletől; a szemnéyszög hátul szélesebb mint elől, a harmadik sor két szeme a fejmell hosszának feléhez közel áll; az alsó szemsor a homlok széletől meglehetősen távolságra esik.

¹ SIMON az idézett rajzon a ezomb nyújtványát úgy állítja elő, mintha az előfelől éles derékszögben emelkednék, az én példányaimon az nincsen meg.

E nemnek egyetlen fajat mint gyakori jelenséget ugyan, de csak barátságosnak ismerem: fűben, de lehullott lomb alatt is előfordul s úgy látszik, hogy az árnyékot keresi.

A bordásköröm — a *Ballus depressus* I-ső lábparján — karsu, módosan kampós: az egyik fele bordatlan, a másik egyetlen, apró fogacsokkal, lásd: II. köt. VI. tábla, 145 c.

SPEC. I. FAJ. *BALLUS DEPRESSUS*. (WALCK.). LAPOS, DÖCZÖGŐPÓK. FLACHE TROLLSPINNE.

(depressus = lenyomott; az alakról.)

Syn. 1802. *Aranca depressa* WALCKENAER «Faun. Paris» II. p. 242 (♀).

Vide: THORELL «Remarks» p. 370.

♀ Előteste fekete, megfekvő, sárgás szőrözettel, mely az alapszínt nem fedi el. Végteste szürkés földön vöröses barna rajzokat mutat, úgy, hogy a világos részek szőrösök, a sötétek kopaszok; a végtest hossza közepe táján két nagyobb, sötétes folt, ez alatt \wedge szerűen kikanyargó ágrajz; az oldalakba résüntös csikoeskák hatolnak; hasfele barnászörös, szerfelett apró, gyér szőrözettel. A tapogató ezombja és térde barna, szára és végíze világos sárgás. Az első lábpar szára és ezombja vastagodott, legnagyobb részben barna, a végizek világos sárgák; a többi lábpar sárga, az ízek végei barna gyűrűfoltokkal.

A fejmell lapos, majdnem négyyszögletes, mellrészében alig keveset tágult; oldalról tekintve, hátvonala igen lapos-íves. A mellvért tojásdad, barna. A rágók kurták, oldalról tekintve, a homlok alá tolottak s kissé az állkapcsokra esapottak, barnák. Az állkapcsok sárgák, elég szélesek; az alajk barna, majdnem háromszögletes. A tapogató szára nem hosszabb a térdnél, végíze és szára kissé vastagodottak; a végíze bőven oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve. A lábak rövidek és vaskosak, különösen a ezombok fejlettek; az első pár különösen kivastagodott. Az első lábpar másodvégizén, alul, két pár — kivastagodott szárán, alul, szintén két pár tüske, az utóbbi sok szőr közé felig rejtve; a második pár szárán, alul, a belső oldalon, két tüske áll; a többi lábpar fegyvertelen.

A végtest szélességénél hosszabb, lelapított, elől keskenyebb, mint hosszának második harmadában.

Az alsó szemsor két középső szeme nagy, nem érintkező és szép zöldes színben játszik; e sor két oldalszeme alig egy harmada a középsőnek s valamivel távolabbra áll a középsőktől, mint ezek egymástól, a sor alsó vonala kihajló; a második sor két szeme picziny s kétszernél is nagyobb távolságra áll a hátsó sortól, mint az alsó sor oldalszemeitől. A harmadik sor két szeme valamivel nagyobb az alsó sor oldalszemeinél.

A zár egy lencsealakú, *homorú* térese, mely a légzőrés felől egy harántfekvő, pálczikószerű lemezbe ütközik.

Mértékek: ♀ Törzs	4·4 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·8 »
I lábpar	2·5 »
IV »	3 »

♂ Kurtább; rövidebb végtesttel, egészen sötétszínű. Az első lábpar aránylag roppantúl fejlett, vaskos, sötétbarna; végizei sárgák; a többi lábpar barnásárga, sötét gyűrűfolttal. A fejmell felülete durván szemeses. Tapogatója végig barna, ezombja nem vastagodott; térde vastagságánál nem hosszabb, szára igen kicsiny, hosszánál kétszer vastagabb; pikkelye hosszú, keskeny, módosan szőrös; nemzőszerve egyszerű; oldalról tekintve tövén jobban mint végén kidagadó.

Mértékek: ♂ Törzs	3·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	1·7 »

Mint tavaszi és nyári alak nem ritka; ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról, Tordáról (Tordai hasadék); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Panesováról, Tokajból, Rakamazról, Székes-Fehérvárról, Budapestről (Muz. gy. Frivaldszky), Nagy-Váradról (Muz. gy. Moesáry).

GEN. 6. NEM. MARPESSA. C. K.

(Μάρπσσα = görög név.)

Syn. 1846. C. KOCH sub *Marpissa* «Die Arachniden» XIII, p. 56.

Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 213.

A fej mell ninesen kétszer oly hosszú, a milyen széles; lenyomott, majdnem sík felületű. A törzs elég hosszú, lapos (néha a végtest igen keskeny). A harmadik szemsor két szeme távolabbra áll egymástól, mint a fej szelétől. A szemnégszög hátul alig vagy nem szélesebb mint elől. A harmadik szemsor messzire az előtest hosszának fele előtt elhelyezve. Az alsó sor szemei között tetemes közök, e sor középsői a homloknak alig kivágott szelétől oly távolságra esnek, mely átmérőjük egy harmadának megfelel.

Erős alkotású, kitünően ugró alakok, a melyek színezet szerint a tartózkodási helyekhez néha kitünően alkalmazkodnak, szeretik a verőfényt, kerítéseken, fatörzsökön, bokrokon és a nádakon nem ritkák, erős, egy kijáratú burkaikat résekbe vagy a nádak bojtjaiba szövögetik, hol a nőstények a petéket is lerakván, azoknak kikelését bevárják. Látóképességök igen éles.

A bordáskörmök a különböző lábárokon, legalább a *Marpessa muscosa*-nál, különbözők; a kivastagodott első lábárai kurták, igen vaskosak, kutyakörmökre emlékeztetők, kevés bordáik rövidkék és tömötten sorakozottak; a negyedik lábárai hosszúk, karesúk, közepök táján szélesedők, tövüknél is hajlottak, módosan kurtakampósak; az egyik körömfél sűrűbb, a másik ritkább fogacsolással, lásd: II. kötet, VI. tábla, 146 c, d.

SPEC. 1. FAJ. MARPESSA MUSCOSA. (CL.). MOHOS MARPESSAPÓK. MOOSIGE MARPESSASPINNE.

(muscosa = mohos; az előtest szőrözetéről — «pectus glaucum ut muscus septentorum inveteratus, CLERCK».)

Syn. 1757. *Araneus muscosus* CLERCK «Aran. Suec.» pag. 116.

Vide: THORELL «Remarks» p. 367.

♀ Előteste barnás, barnasárgával és fehéressel elegyes. Végteste barna földön fehérrel, feketével és vörösbarnával olyformán elegyített, hogy némi csipkesszelű középsáv (hosszában) észlelhető; hasfele világos. Az első lábár hatalmasan nekierősödött; barna, sárgással elegyes; a többi lábár barnássárga, a czombokon terjedelmes barna folttal, a többi ízeken barna gyűrűzettel. A homloknak szemalatti része hosszú, testszín szőrökkel borítva, az alsó sor két nagy szeme rókavörös, néha tüzes szőrkarikába foglalva.

A fej mell erős, lapos; majdnem párhuzamos oldalú; szélessége körülbelül két harmadát teszi a hosszúságnak; oldalról tekintve, a hátvonal hátul lekerekített, felül majdnem vízszintes, kissé előre lejtő; barna földön fehéres és vörösbarnás, elfolyó, megfekvő pikkelyekkel borított; gyér és felálló szőrökkel. A mellvért tojásdad, aránylag kicsiny, barna; hosszú, fehéres szőrökkel borított. A rágók kurták, vaskosak, harántul kissé behorpasztottak, vörösbarnák, gyéren álló, hosszú, fehéres szőrözettel. Az állkapcsok vörösbarnák, szélesek, elől elkerekítettek s kissé széjjelállók; az alajk hasonló színű. A tapogató kurta, fegyvertelen, igen szőrös; a szőrözet szárán és végizen kétsoros (úgy mint a mókus-farka), úgy, hogy az ízek lapítottaknak látszanak; a tapogató színe vöröses sárga, barna foltokkal, szőrözete fehéres. A lábak vaskosak, pikkelyekkel, gyéren és elálló szőrökkel borítottak. Az első pár czombja és szára igen vastagodott; a szárán, alul, három — a másodvégizen, alul, két pár erős, vaskos, rövid tüske; a második pár hasonló ízeim ugyanily fegyverrel; a többi lábár szárain, alul, néhány gyenge tüske, másodvégizeiknek csúcsán pereszleyszerűen elrendezett néhány gyenge tüske.

A végtest hosszú, kissé lenyomott, hátul csúcsba kifutó; említett színezete bagolyszerű elegyítésre emlékeztet.

Az alsó szemsor két középső szeme igen nagy (száritott példányoknál határozottan kivehető bogárral), egymáshoz közelebb, mint az oldalszemekhez; az oldalszemek alig egy harmadrészet teszik a középsők

magyságának s annyira feltoltak, hogy a sor alsó vonala erősen, felsője módosan kihajló; a második sor két szeme apró s annyira áll az alsó, mint a hátsó sortól; a harmadik sor két szeme akkora, mint az alsó sor oldalszeme s alig áll távolabbra egymástól, mint az alsó sor oldalszeme szintén egymástól; de sokkal távolabbra egymástól, mint a homlok (fej) szelétől.

A zár egy köldökszerű emelkedés, mely közepén legsötétebb barna s itt egy, széleségénél hosszabb, egyenetlen szélű nyílást mutat.

Méretekek: ♀ Törzs	12	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	4.5	»	
I lábpár	7	»	
IV »	8.8	»	

(legnagyobb példány).

♂ Kisebb, karcosabb, a nőtényhez hasonló színezetű; a végtest rajza azonban élesebb, közepén \wedge szerű barna ágrajzokkal, a melyek egy közös szárból indulnak. A tapogató kurta; pikkelye, felülről tekintve, szélesen szivalaku; szára rövidebb a tértnél s külső oldalából egy erős, maescakörömalakú, hajlású és élű, előre is befelé irányozott, sötétbarna körmöt bocsát, melynek csúcsa két tompa nyújtvány köze esik, a mely a nemzőszerű tövéből indul; a nemzőszerű, oldalról tekintve, kúcsma-alakú, jól kiálló barnássárga.

Méretekek: ♂ Törzs	7	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	3.3	»	
I lábpár	5.7	»	
IV »	5.9	»	

Nyári alak, mely a régi, bebarnult palánkokat, karókat és ezölöpöket előszeretettel lakja; de regibb erdővágások tönkein is előfordul, a verőfenyt keresi, ügyesen ugrik, messze lát s immittalt színezetével ügyesen kerüli ki a gyakorlott szem figyelmet. Mozgása gyors; de sokszor meg-megáll, előtestével ágaskodik s forogva szertenéz; üldözés elől gyorsan s ügyesen menekül a deszkák közeibe, résekbe.

Messze elterjedett faj, mely az előhegységben is előfordul.

Ismerem, erdélyi részekből: Szász-Vesszősről, Kolozsvárról, Mező-Záhról, Oláhfenesről, Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjteménye); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Pancsováról, Ogradena (Mragonya-völgy vágásai), Alsó-Hámorból, Ungvárról (Múz. gy. Vidra Ferd.)

SPEC. 2. FAJ. MARPESSA RADIATA (GRUBE) CSÍKOS M. GESTREIFTE M.

(radiata = sugaras, csíkos; a lábak rajzáról.)

Syn. 1859. *Attus radiatus* GRUBE «Verz. der Arachn. Kur-, Liv- und Esthlunds» p. 471. (37).

1861. — *strigipes* WESTRING «Ar. Suecice» p. 551.

1865. *Euophris radiata* OHLERT «Arachnol. Stud.» p. 10.

1867. — — OHLERT «Aran. der Prov. Preussen» p. 162.

1871. *Marpessus radiatus* SIMON «Révis. d'Attides» p. 218. (4).

Vide: THORELL «Remarks» p. 368, 375, 423, 580.

(X. tábla, 211 a ♀ nagyítva, 212 a ♂ nagyítva, 213 a ♀ zárja, 214 a ♂ tapogatója oldalról, 215. u. a. nemzőszerű alólól.)

♀ Alapszíne — első tekintetre — sárgás. Fejmelle fehéres-sárgás és vöröses pikkelyekkel elegyesen fedett; végteste sárgás, elején néha két enyésző, vöröses csíkkal (borszeszben a fej rész barnafekete, a végtesten két fekete hosszcsík.)

Var. a) A végtesten a két fekete hosszcsík enyészett, vagy egészen hiányzik.

Var. b) A végtest két hosszcsíkja apró, rhombos foltokra szakadozott (♀ junior).

Borszeszben a fekete fej mögött két világosodó folt látható. A lábak sárgák; fegyverzetek es serteik barna foltokból indulnak, e foltok néha enyésző csíkokká alakulnak. Az első lábpár vastagodott.

A fejmell jól fejlett; oldalról tekintve, egyenes hátvonala hátul meredek ívesen hajlik a nyeleckére; mellresze alig tágult. A mellvért kicsiny, tojásdad, közepén sárga, szélein finom barna szegélylyel, különben fehéres szőrözött. A rágók rövidek, vörössárgák, fehéres szőrözötték. Az állkapsok és az alajk vörössárgák. A tapogató sárga, szára és végize bőven, hosszú, fehéres szőrökkel fedett. Az első lábpár szára, alul három pár és oldalt még egy tüskével — másodvégize, alul, két pár erős tüskével; a második pár szára, alul, öt tüskével, másodvégize két párral; a harmadik és negyedik pár szárán, alul a végén, egy pár — másodvégize végén pereszlenformára néha 4—5, néha 2 tüske.

Az alsó szemsor két középső szeme nagy, zöld tűzben ragyog s vöröses körrel kerített; a homloknak szem alatti része tömötten álló, élenken világos sárga szőrözettel teljesen borított; e sor két oldalszeme egy harmadát teszi a középsőknek s ezektől valamivel távolabbra áll, mint azok egymástól; a második sor két kis szeme valami kevesse távolabbra áll a harmadik, mint az alsó sortól.

A végtest hosszú, közepen kisse tágult s alig lenyomott, hátul esuesos.

A zár egy vöröses-sárga, kis emelkedés, melynek légzőrésfelőli oldalán két sötétbarna, apró γ szerű dudorka látható.

Mertekek: ♀ Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·7	»
I lábpár	5·8	»
IV »	6·5	»

♂ Kisebb, karesű; vastagodott és hosszúra fejlett első láppárral. A lábak sárgák sok barnával, a barna szín elesrajzú, többnyire párosan futó hosszúsíkokat képez.

Az ékalakú, keskeny végtest felülete tiszta haragos-sárga, elenk selyemfennyel; közepén és végig egy élenken vörös csikkal. A fejmell, mint a nőténynel.

Var. β) A végtest élenk-vörös s egy sárga ágrajz által több rhomboicus téresékre osztott (♂ junior).

A tapogató sárga; pikkelye szélesen szívalaku, elege domború; szárize vastagságánál rövidebb, külső oldalán egy nyulánk, tompavégű oldalt és előre irányozott, vékony, barna nyujtvánnyal; a pikkely töven, külső oldalán (alulról tekintve) egy rövidke barna fogacs, mely a szár nyujtványával szemközt áll, a nemzőszerű egy kocsonyás kinezesű, süvegyszerű, tetemes dudorodás, mely tövéből, elől, egy kifele kanyarított, vékony, barna nyujtványt bocsát.

Mertekek: ♂ Törzs	7	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·2	»
I lábpár	7·4	»
IV »	6·3	»

A Grube-féle leírás felületessége s azon körülmény folytán, hogy a típusok elvesztek, e faj sok zavarra szolgáltatott okot. A magyar ♀ példányok után sem THORELL sem KOCH nem ismerte fel, mert mindedig a ♀ tökéletesen ivarérett állapotban nem volt kellőleg ismertetve. SIMON azonban határozottan annak állítá. A faj eldöntése főleg a ♂ példányon fordult meg s megfeszített igyekezetemnek sikerült ♂ példányokat Doroszló nádjaiban keríteni. A hím a mellett tanúskodott, hogy teljesen egyezik az «Euophrys radiata Ohlert» azon példányaival, a melyeket Ohlert THORELL tanárnak ajándékozott. Ez a körülmény eldönté a fajt. THORELL tanár szavai szerint: «stimmt genau mit Original exemplaren von M. radiata Ohlert überein; die Weibchen müssen dann auch wohl zu dieser Art gehören.»

Mint tavaszi, nyári, őszi és téli alakot a nádasokból ismerem, hol a nádbojtokat lakja, melyeknek szirmait zaeskövű szövű, e zaeskök finom, tömött, hófehér szövűvel kikárpitozza.

A nádbojtokban képezett e csomók már messziről feltűnnek. Itt rakja le a nőtény petéit is (38—40) s bevarja a fiak kikelesét. Ivarérett és harmadvedlesű alakok télen át is találhatók, a téli álom egy nemebe merülve.

Ismerem, erdélyi részekből: Mező-Záhról; magyar részekről: Doroszlóról, mind a két helyen igen bőven található. A hímek igen ritkák.

SPEC. 3. FAJ. MARPESSA POMATIA (WALCK.) ALMAZÖLD M. APPELGRUNE M.

(pomatia = almazöld; az alapszínzetől)

Syn. 1825. *Attus pomatius* WALCKENAER «Ann. de France» p. 26.1869. *Marpessus* — SIMON «Mémogr. des Attid.» p. 19. (9).1869. — *monachus* SIMON, ibidem, p. 23. (13).

Vide: THORELL «Remarks» p. 368, 369. (in § Marpessa radiata).

♀ A törzs alapszíne (felülről) fekete; az előtesten fehéres és tüzes pikkelyek elfolyva elegyednek egymás közé, igen finomak s mintegy deresen borítják a tért. A végtest közepén végig egy keskeny, almazöldesbe (borszeszben fehérbe) játszó lándzsafolttal, inkább hosszúsikkal; ettől kétoldalt, az oldalakban is, fehéres és vöröses pikkelyek váltakoznak, a nélkül, hogy az alapszín elfednék; a pikkelyzet fénylő, de nem érezes zománcezú; a has fekete; apró, gyéren álló, fehéres pikkelyekkel. Az első lábpár erősödött, világos barnás-sárga, barna foltokkal s vonásokkal, melyek helyenközön hosszúsik jelleget öltenek; a többi lábpár hasonló alapszínű, helyenközön kissé szakadozott barna hosszúsikkal.

A fejmell szélessége három negyedét teszi a hosszúságnak. A mellvért szélein szélesen barna, közepén világos. Az állkapcsok és alajk végei világosak. A rágók sárgás barnák, rövidek; fehéres, gyéren álló szőrökkel. A tapogató sárga, kevés barnás ponttal; hosszú, pereszlelsruerűen körül- és elálló fehéres szőrözettel.

Az első lábpár szárán, alul négy, másodvégizén, alul két pár erős tüske; a második lábpár szárán, alul rendszeren csak öt tüske, a hátsó páratlan; valamennyi ezomb felületen erős sertetüskék állanak; az első páren, elől a végén, három ilyen együttesen.

A végtest kevésbé lenyomott, hosszú, esuesos.

Az alsó szemsor két középső szeme pompás zöldes tűzben ragyog; alatta a homlok fehéres, hosszú szőrökkel takart. A második sor két apró szeme valamivel közelebbre áll az alsó, mint a hátsó sorhoz.

A zár egy barna, kissé harántrénczos terese, melynek hátsó (légzőres felőli) szélén egy kis nyílás látható, melyből egy fényes dudorka kissé kidomborodik.

Mértekek: ♀ törzs	10·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·4 »
I. lábpár	6·5 »
IV »	6·7 »

♂ Ékalkaku kisebb végtesttel, melyen a lándzsafolt hiányzik, ellenben a fehéres és vöröses pikkelyzet több és élénkebb, mint a nősténynel. Lábai erősek, az első pár a többinél vastkosabb. A tapogató kurta, vöröses sárga; pikkelye sajátágosan széles levelalakú, lapos és hajlott; szára a térdnél rövid-ebb; külső oldalán egy kifelé s kissé előre irányzott, egyenes, tompa és gyenge nyujtvány áll, mely a hosszú szőrözet által némileg borítottatik; a nemzőszerv (belülről oldalról tekintve), hátsó feleben világos, kuesma-szerű, elől barnult s itt egy felhajló, hosszú, finom tüskét visel.

Mértekek: ♂ Törzs	7·5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·4 »
I lábpár	7·1 »
IV »	6·9 »

SIMON jegyzése szerint, a leirt alak a voltakeppeni «pomatia Walek» fajnak változata; én azt tartom, hogy ugyan az, a melyet SIMON az idézett helyen «monacha» név alatt új faj gyanánt közölt volt.

Mint tavaszi alakot csupán csak Palánkáról, Apatinból és Pancsováról ismerem; mind a három helyen eleven bodzafasövényekről, melyeknek levelein e pókok a verőfényen vadászgattak, gyorsan mozg-tak s üldözös ellen a levelek alá rejtöztek. Friss állapotban a végtest lándzsafoltja almazöldesbe játszik s talán erre vonatkozik Walekemaer adta fajneve (?) is.

SPEC. 4. FAJ. MARPESSA ENCARPATA. (WALCK.). KEZES M. HAND M.

(encarpata, talán $\ddot{\epsilon}$ és $\alpha\alpha\pi\alpha\alpha$, mi bizonyos mimikus tánczra vonatkozik s a mozgásra czélozra.)Syn. 1802. *Aranea encarpata* WALCKENAER «Faun. Par.» II. p. 241.Vide: THORELL «Remarks» p. 370 (in ξ . M. muscosa).

♀ Keskeny, nyújtott kisebb alak. Az első lábpár igen csekély mértékben erősödött. A fejmell alapszíne sötét s a fehéres, kevés barnással és vörössel elegyített pikkelyzet d érszerűen lepi el; szélein a fehér pikkelyek szegélylyé sűrűsödnek; a homlok szem alatti része fehér. A végtest felülete sötét, közepén végig egy, fehér pikkelyekből álló, lányszerű, keskeny rajz vonul; az oldalak és a has világosak sok fehéres pikkelyvel. A lábak barnasárgák, sok bebarnítással s gyűrűfolttal; fehér szőrözettel.

A fejmell kicsiny, nem épen széles, mellrészében alig águló; oldalról tekintve, hátvonala egyenes, hátul ívesen lekonyuló. A mellvért hosszukás, barna, fénylő, gyéren álló fehéres szőrözettel. A rágók vörösbarnák, ránczosak, de fénylők, néha gyengén zománcczosak; nem éppen vastak. A tapogató sárgás, szára és végíze — különösen oldalt — hosszú, fehér szőrözettel; végíze oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve.

A lábak rövidek; a két első párnak különösen czombja vastagodott; az első pár szára módosan vastagodott.

Az első lábpár másodvégizén alul, két pár igen apró tüske; szárán alul néha egy, néha semmi tüske, a többi láb fegyvertelen (a negyedik pár másodvégíze csúcsán néha egy sertetüske).

A végtest hosszú, keskeny, hátul csúcsodó, majdnem hengeres.

A szemnégyyszög hosszánál szélesebb; a második sor két apró szeme körülbelül amnyira esik az alsó sor oldalszemeihez, mint a harmadik sorhoz.

A zár egy vörösbarna térese λ szerű, kurta nyelű osztólemezzel, melynek hónaljaiban két sekély benyomás látható.

Mértékek: ♀ Törzs	7:3	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2	»
I. lábpár	2:8	»
IV »	3:2	»

♂ Kisebb; más színezetű. A törzs alapszíne szép sötét dohánybarna. A fejmell közepén egy fehér hosszcsík, mely a szemterese mögött kezdődik, de a nyelecskét nem éri el; az oldalakban egy-egy finom fehér szegély. A végtesten végig, közepétől két oldalt () szerűen két fehér hosszcsík; a has közepe barnás, oldalai szennyesfehérek. Az első lábpár barna, hosszú és vastagodott; másodvégizén, alul, két pár rövid tüske, szárán, alul, a belső oldalon, egy tüske. A tapogató kurta, pikkelye kanálalakú (nem szélesedett), szára nem hosszabb a térdnél, külső oldala végén egy kurta, vastos nyujtvánnyal; a nemzőszerv, alúlról tekintve, jól kidomborodik, barna, göccszerű; töve belső oldalából egy finom, hosszú tüske indul, mely a pikkelybe befekszik s oldalról nem látható.

Mértékek: ♂ Törzs	4:7	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2:1	»
I. lábpár	4:3	»
IV »	4:6	»

E fajt, mint tavaszi alakot leginkább gyümölcsfák kérge alól ismerem, hol telepszámra szövögeti burkait s úgy e tulajdonsággal, mint alakrokonságával is közel áll az *Epiblemum* nemhez, melytől azonban lábfegyverzete elkülöníti.

Ismerem, erdélyi részekből: Szász-Vesszösről; magyar részekből: Doroslóról, Ujvidekről és Veszprémből.

SPEC. 5. FAJ. MARPESSA CANESTRINII, PAVESI (?) (NINI?) CANESTRINI M. CANESTRINIS M.

(Canestrini, jeles olasz Araneologus tiszteletére.)

Syn. 1869. *Marpissa Canestrinii* PAVESI «Aran. Italiani» in *Atti della Soc. italiana di Scien. Naturali* XI, 3, p. 129.

♀ Hosszú, nyulánk alak, aránytalanul fejlett első lábpár; pompás aranyfényben ragyogó rajzokkal. A fejmell szemtéresége fehér és aranyos pikkelyekkel elegyesen borított, a mellrész fehér (alapszíne fekete). A végtest közepén végig egy hófehér lándzsafolt, mely kétfelől színarany közé van foglalva; az arany szegély az oldalak felé két-három széles ágat bocsát, melyeknek közei bársonyfeketék. Az oldalak és a has szennyesfehérek. Az első lábpárnak különösen térde és szára bebarmitott; a többi lábpár sárga.

A fejmell jól fejlett, szélességénél bőven másfélszer hosszabb, oldalról tekintve az egyenes hátvonal hátul laposívesen a nyelecskere hajlik. A mellvért barnás sárga, finom barna szegélylyel, kicsiny és körded; szőrözete hosszú. A rágók rövidek, elég vaskosak, vörösbarnák, tövük részben a homlok hosszú, fehér szőrözete által fedett. Az alajk és az állkapcsok vöröses barnák. A tapogatók sárgák, végizük és száruk fehéres, hosszú szőrözettel. Az első lábpár vaskos, hosszú, erős fegyverzetű; másodvégizén két pár erős tüske; szárán, alul, a külső oldalon négy apró, a belső oldalon öt hosszú, erős tüske, az utóbbiak közül a két hátsó tüske egymás mellett és nem egymás mögött áll; a térd belső oldalán szintén egy — a czombon, elől, három tüske egy csoportban; — a második lábpár nem vastagodott; szárán, alul, öt tüske, másodvégizén két pár tüske.

A végtest hosszú, keskeny, csúcsos, nem épen lenyomott.

Az alsó szemsor két középső szeme igen nagy s annyira egymástól, mint az alig egy negyedrész nagyságú oldalszemektől; az alsó oldal- és a második sor szemei alatt két-két felálló, fekete serte-cset; a második sor két apró szeme az alsó és hátsó sor között középen áll.

A zár barnás, köldökszerűen kiemelkedő s a légzőrés felől egy szívalakú kis nyílást mutat.

Mértékek: ♀	Törzs	11	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	4	»
	I lábpár	8	»
	IV »	6·8	»

♂ Valamivel rövidebb (sokszor aránytalanul kicsiny); még feltünőbbre fejlett első lábpárral. Fekete, az előtestben gyéren álló aranyos pikkelyekkel; végtestének felülete egészen aranyozott, közbe-közbe gyéren álló fekete sertékkal. A lábak füstbarnák, a nőstényéhez hasonló fegyverzettel. A tapogató nyulánk, pikkelye nem feltünő; szára a térdnél valamivel rövidebb s külső oldala csúcsán egy sarlóalakra hajlott körömmel fegyverzett; nemzőszerve fekete, egyszerű, majdnem hengerded, kevésse kidomborodó, hátsó vége kúpos és a pikkely tövén kissé túl terjedő.

Mértékek: ♂	Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	4·4	»
	I lábpár	10	»
	IV »	8·9	»
Neha:	Törzs	6·5	»
	fejmell	2·7	»
	I lábpár	4·5	»
	IV »	4·7	»

E pompás pók úgy látszik a nádasok lakója, hol verőfényen a nád és sás levelein vadászat. Ritka. Eddig mint a nádas lakóját csupán csak Doroszról és Apatinból ismerem, mint nyári és tavaszi alakot, s úgy tapasztaltam, hogy a fényes Domatiakkal miméri viszonyban áll. Eredetileg Olaszországból lett ismertette.

GEN. 7. NEM. DENDRYPHANTES. (C. K.).

(δένδρογον = fatörzs, ῥαφάντης = takács; a lakásról.)

Syn. 1837. C. KOCH «Ubers des Ar. Systems» I, p. 31, (ad partem).

Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 214.

A harmadik sor két szeme távolabbra esik a homlok elejétől, (szelétől) mint egymástól. A fejmell kozkaszzerűen igen kimagasló; a fej lapja előre felé annyira menedekesen lejtő, hogy a harmadik szemsor sokkal magasabban áll az első sor oldalszemeinél.

Az alsó szemsor kissé kihajló, középsői a kivágott homlokszéltől oly távolságra esnek, mely egy szem felátmérőjének megfelel. A hátsó lábpárok másodvégizei pereszlenformára állított tüskékkel fegyverzetek. A test hosszabb szőrözettel borítva.

A bordáskörmök nyújtottak, jól kampósak; a Dendryphantes bilineatus I-ső lábpárján az egyik körömfél csak három nagyobb, a másik több kisebb, de egyenetlen bordát mutat, lásd: II. k. VI. tábla 148, d

SPEC. 1. FAJ. DENDRYPHANTES BILINEATUS. (WALCK.). KÉTCSÍKOS LEJTŐPÓK. ZWEISTREIFIGE SCHWUNGSPE.

(bis, linea = kétszer, vonal; a végtest felől rajzáról.)

Syn. 1837. (?) *Attus bilineatus* WALCKENAER «Hist. Nat. des Ins. Apt.» I. p. 405.1869. *Dendryphantes bilineatus* SIMON «Monogr. des Att.» p. 635, (169).

♀ Barnásfekete; a fejmellen egy finom, fehér közepesik, mely a nyelecskét nem éri el, két oldalt hasonló két csik, mely a fej lapját szegélyezi s a mell közepe táján kissé összehajlik, de nem érintkezik; a végtesten két hófehér, finom csik, mely nem éri el a végtest elejét, a fonók felett pedig egymásfelé közeledik. A has és az oldalak szennyesfehérek. A lábak sötétsárgák barnával, csipőik tiszta rozsdasárgák.

A fejmell, oldalról tekintve, a nyelecskétől meredeken emelkedik; magas; a szemtér előre lejtő, sok sárgásfehér pikkelylyel, melyből sok hosszú, erős szőr áll ki. A mellvért fekete, kevés fekete szőrökkel. A rágók barnásfeketék, vaskosak, bőven oly hosszúk, mint az első lábpár szára; kevés fehér szőrökkel. Az állkapcsok barnák, világosodó szélekkel. A tapogató rozsdasárga fehér szőrözettel s némi elmosodó gyűrűzettel; végize oly hosszú mint a térd és szár együttvéve. A lábak közül az első pár a legvaskosabb; szárán, alul, öt, belső oldalán három tüskével, másodvégizén, alul, két pár, belső oldalán még két tüskével, a második lábpár hasonló helyen kevesebb tüskével; a negyedik lábpár szárán, alul, két pár, belső oldalán három tüske; másodvégizén, úgy a végén, mint köröskörül hosszában is pereszlenformára elrendezett több tüske.

A végtest tojásdad, vastag, kissé csúcsosodó véggel; pikkelyzete sárga, mi az alapszínnel barnafeketés kinézést eszközöl.

Az alsó szemsor kihajló; két középső szeme nagy, megközelített, részben — különösen alulról — tűzsz nő pikkelyekbe foglalt; az alatta elterülő homlok s felette a fej széle sárgásfehér; e sor két oldalszeme fele nagyságát éri el a középsőknek s távolabbra áll tőlük mint azok egymástól.

A második sor két apró szeme az első és harmadik sor között a közepet tartja. A harmadik sor tovább áll az alsó sor középsőitől mint egymástól s valamivel távolabbra egymástól, mint az alsó sor oldalszemei szintén egymástól.

A zár egy szennyesbarna, szélességénél hosszabb térese, mely kétfelől sekélyen esatormás.

Mértékek, ♀ : Törzs	9	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell.	3·5	»
I lábpár	6·8	»
IV »	7·4	»

♂ Elöttem ismeretlen.

E fajt Erdélyből Kutyfalváról és Magyarországból Palánkáról ismerem, igen keves példány után. Mindig füves helyeken találtam. SIMON Lengyelországból idézi. *Dendryphantes* volta előttem kétes, mert hátsó lábárjainak másodvégizei nemcsak végeiken tüskések. Azonban úgy THORELL, mint SIMON a «*Dendryphantes*» jelzés ellen nem tettek kifogást.

SPEC. 2. FAJ. *DENDRYPHANTES MUCIDUS*. (C. K. PENÉSZES LEJTŐPÓK. SCHIMMEL SCH.)

(*mucidus* = penészes.)

Syn. 1846. *Dendryphantes mucidus* C. KOCH «Die Arach.» XIII, p. 86. Tab. 446. fig. 1149.

♀ «Elötteste fehér, rozsdabarna fejtetővel és egy ilyen hosszúsikkal oldalt a szemek alatt; végteste a hátfelen rozsdabarna, az ingödrök szerint elhelyezett négy fehér ponttal; oldalai rozsdavörösek; tapogatója vörössárga; lábai rozsdavörösek, fekete gyűrűzettel. Törzse $7 \frac{m}{m}$ ».

KOCH C. szerint Dr. Rosenhauer (Erlangen) a «Bánságból» hozta. Közelebről nem ismeretes.

GEN. 8. NEM. *EUOPHRYS*. (C. K.)

(*εβ*, *ὄφρῖς* = szemöldök; a kiálló homlokról)

Syn. 1834. C. KOCH in Herrich-Schaff «Deutschl. Ins.» 123, 7, 8. (ad partem.)

Vide: THORELL «On europ. Spiders.» p. 215.

Az első lábapárok másodvégizei tüskések. A fejmell magas, elől nem keskenyedő, oldalról tekintve ivesen emelkedő. A harmadik szemsor két szeme valamivel távolabbra egymástól mint a fej szeptől. A szemnegyszög elől-hátul egyenlő szélességű. Az alsó szemsor szemei érintkeznek; a középsők oly távolságra állanak a homlok szeptől, mely átmérőjük egy negyedét nem haladja meg. A végtest rajzai a bőrtől s nem pikkelyektől erednek.

SPEC. 1. FAJ. *EUOPHRYS FRONTALIS*. (WALCK.). HOMLOKOS BIGEPÓK. GESTIRNTE BALLSPINNE.

(*frontalis* = homlokos; a kiugró homlokról).

Syn. 1802. *Aranca frontalis* WALCKENAER «Faun. Par.» II. p. 246. ♀.

Vide: THORELL «Remarks» p. 404.

♀ Füstbarna. Feje teteje fekete, elején kevés sárgás pikkelyekkel. Végtesten egy tobbretű Λ szerű világos ágrajz. Lábai szennyes-barnássárgások. Kicsiny.

Fejmelle koczkásan magasra felemelt, elől elvágott; széles; oldalról tekintve a nyelecsketől részintösen, majdnem egyenes vonalban emelkedik, háta laposíves. A mellvert tojásdad, keskeny, szennyes barnássárga, kevés szőrözettel. A rágók messze a homlok alá tolva, rövidek, szennyes barnássárgák. Az állkapcsok barnássárgák, széleik felé elmosódva világosodók, szélesek, elkerekítettek; az alajk keskeny, elől elkerekített, az állkapcsok felehoszszát nem éri el. A tapogató czombja, térde vékony; szára és végize kissé vastagodott, — térde, szára és végize majdnem egyenlően rövidek. Lábai elég hosszúk; az első pár szárán, alul, három — másodvégizen alul két pár karesu, elég hosszú tüske; a harmadik és negyedik lábpar száran és másodvégizén, alul és oldalt is keves karesu tüske.

A végtest tojásdad, a végén kiálló fonók következtében csúcsos.

A alsó sor szemei érintkeznek ; igen finom szennyessárgás körökbe foglaltak ; a második sor két apró szeme annyira áll az alsó mint a hátsó sortól.

A zár, ifjabb példányomon, meg nem öltött határozott alakot.

Mértekek, ♀ : Törzs	4.4 $\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	2 »
I lábpár	3 »
IV »	3.5 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Egyetlen példányomat, mint tavaszi alakot, Doroszlóról, retől ismerem.

GEN. 9. NEM. PHILAEUS. THORELL.

(*Φιλαῖος* = görög név.)

Syn. 1870. THORELL «On europ. Spiders.» p. 37, et 217.

A harmadik sor szemei távolabbra a fej szelétől mint egymástól. A fej mell magas, fejeresze előre lejtő, úgy hogy a harmadik szemsor magasabban áll az elsőnél. A rágók, előlről tekintve, az arez magasságnál legalább másfélszer (a himmel kétszer) hosszabbak. Az alsó szemsor módosan kihajló, szemei szétvetettek, a középsők a kivágott es gyeren szőrös homlok szelétől oly távolságra, mely fel átmérőjüknek alig felel meg. A lábak hosszaeskák.

E nemnek egyetlen képviselője jelesen a meszes hegységet s ott a görgetegeket lakja ; kedveli a verőfenyt, elenk mozgású ügyes ugró.

A bordáskörmök hosszuk, meglehetősen kampósak ; az I. lábpáron az egyik körömfél ritkább, a másik sűrűbb bordázattal ; a talpécset különösen tömött, inkább bunkósodó mint lapiczkás szőrökből való, lásd : II. köt. VI. tábla 149. *d.*

SPEC. 1. FAJ. PHILAEUS CHRYSOPS. (PODA). ARANYSZEMŰ PHILAEUSPÓK. GOLDÄUGIGE PHILAEUSSPINNE.

(*χρυσός* = arany, *ὄψις* = szem ; a szemek fényéről.)

Syn. 1761. *Araneus chrysops* Poda «Ins. Mus. Graec.» p. 123.

Vide : THORELL «Remarks» p. 388.

♀ Fekete ; bozontosan szőrös ; rajzai fehéresek. Az előtest fekete, fehérrel mintegy lisztezve. A végtest közepén egy széles, tiszta fekete lándzsafolt, mely különösen a vége felé fehéredő, () szerűen álló csikpárba van foglalva ; a hát sárgás és fehéres szőrözettel borítva. A lábak sötétbarnák, sok rövidebb fehéres és hosszabb barna szőrözettel, végzeik barnasárgák, barna gyűrűkkel.

A fej mell koczkaszerűen, magasra emelkedő ; széles ; oldalról tekintve, a nyelecskétől ívesen emelkedik s szemtere előre lejt, úgy, hogy a harmadik sor szeme magasabban áll az alsó sor oldalszemeinél. A mellvért barna, fehéres szőrözettel. A rágók barnák, kissé nyújtottak, az arez magasságánál majdnem kétszer hosszabbak, oly hosszuk mint az első lábpár szára. Az állkapcsok barnák, szeleiken (végökön) sárgák, lapiczkások, elkerekítették s kissé széjelállók ; az alajk barna, keskeny, esücsosodó, az állkapcsok fele-hosszát meghaladja.

A tapogató karesu, barnasárga, barna gyűrűs ; végze bőven, fehéresen szőrös, szinte bojtos s alig rövidebb mint a terd es szár együttvéve. A lábak vaskosság mellett elég hosszuk ; az első pár szárán, alul három — másodvégizen, alul, két pár tüske ; a szár belső oldalán meg 2 — a terden 1, a czombén, elől.

legalább 3 túske; a második lábpáren hasonlóképen. A harmadik es negyedik lábpár minden ize tuskos; a másodvégiz, felül-alul, egész hosszában hosszú tuskékkal fegyverzett. A végtestet elől szélesedő, hátul csuesos.

Az alsó szemsor két középsője nagy, megközelített, aranyosan ragyogó, — két szélsője a középsőknek kevesebb mint fele s ettől háromszor távolabbra mint a középsők egymástól; a sor kihajló. A második sor két szeme apró s közelebbre esik az első mint a harmadik sorhoz. A harmadik sor két szeme távolabbra esik a fej szélétől mint egymástól. A szemek között sok serteszőr ágaskodik.

A zár egy szélességénél hosszabb, barnás térese, mely egy lándzsához hasonlít.

Mértékek, ♀ : Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	4.5	»
I lábpár	9	»
IV »	10	»

♂ Nem kisebb; hosszabb lábakkal; más színezettel. Előteste fényesen fekete; sertetlen állapotban (mely igen ritka) finom, hófehér pikkelyek a harmadik szemsor szemcseitől kezdve két vonást alkotnak, mely a hát közepe felé tart. Végteste ríktó ezinober vörös, közepén egy tiszta fekete, terjedelmes lándzsafolttal, mely elejétől majdnem a fonóig lehatol; hasa, a fonóktól a legzörésig, ezinobervörös, a légzőres felett fekete. Az első és második lábpár szára legnagyobb részében rozsdavörös, a lábak különben barnafeketek. A ragók harántránczosak, barnák, oly hosszúk mint a hosszúra fejlett első lábpár szára.

A tapogató barna, karesú; végíze nincsen pikkelylyé alakítva, csak kissé szélesedett s kivájt; rövid szára külső végén egy vaskos, rövid túske; nemzőszerve egy újj alakú, hosszú, barna gyűjtő, melynek belső feléből egy serteszertű, igen hosszú nyujtvány indul, mely az egész gyűjtőt belőlfelől megkerüli s egy órárugóra emlékeztet.

Mértékek, ♂ : Törzs	10	$\frac{m}{m}$ ebből
fej mell	4.7	»
I lábpár	14	»
IV »	11	»

nehé feltűnően kicsiny:

törzs	6	»
fej mell	2.9	»

(Rákos Muz. gy.)

E szép faj ivarai a legközelebbi időkig is külön fajok gyanánt tárgyaltattak (lásd THORELL i. h.). Delies jellegű, de termőkerületeiben a hegységbe magasra felhatoló faj, mely a verőfényes helyeken heverő száraz sudarakat, de — tapasztalásom szerint — leginkább a mészkőhegység görgetegeit és Karst-szerű területeit kedveli, hol a kövek köze gyapjúszerű szövetből terjedelmes burkokat szövöget, a melyekben rossz időben megvonul. Vadászatát nagy szökésekkel a verőfény teljes hevében űzi. Mozgásának élénksége, tartózkodásának természete úgy hozza magával, hogy rajza gyorsan lekopik, különösen a nőstényé. Mint tavaszi és nyári alakot csak magyar részemből ismerem u. m.: Panesovárol, Mehádiáról (Damolet csuca), Orsováról, Ó-Ogradenáról, Tokajból, Bükkhegység (Kolyuk Gálya csucs), Demanovárol (Liptó), Veszpremből, B.-Füredről, Budapestről (Muz. gy. Pável), Mehadia-Orsova (Muz. gy. Friwaldszky), Rákos-Palotáról (igen apró, Muz. gy. Pável).

GEN. 10. NEM. ATTUS. (WALCK.).

(vide «Attoidae»).

Syn. 1805. WALCKENAER «Tabl. d'Arad.» p. 22, (ad partem).

Vide: THORELL «On Europ. Spiders» p. 218.

A hátsó lábpárok másodvégzei egész hosszasságukban gazdagon tuskosak. A ragók az arcznál kevéssel vagy nem magasabbak. Az alsó szemsor egyenes, vagy kevesse kihajló s oly távolsagra áll a homlok szélétől, mely a középső szemek átmerője felének megfelel.

A legtöbb fajt magába foglaló nem, mely messze elterjedett. Képviselői ügyes mozgású, jó ugrók, melyek a verőfényt kedvelik; füves helyeken és bokrokon, köveken, görgetegeken, stb. tartózkodnak.

A bordáskörmök — legalább az *Attus falcatus* I. lábparján — karesűk, módosan kampósak; az egyik körömfel keves, ritkás, apró és egyenetlen bordákkal, a másik fel több, sűrűbb s előre fele növekedő, de általában kurta bordákkal, lásd II. kötet, VI. tábla, 150, c.

SPEC. I. FAJ. *ATTUS FALCATUS*. (CL.). SÁRLÓS SZOKÓPÓK. SICHEL HUPFSPINNE.

(*falcatus* = sarlókkal ellátott; az előtest félholdszerű, világos rajzáról.)

Syn. 1757. *Arancus falcatus* CLERCK «Ar. Succ.» p. 125.

Vide: THORELL «Remarks» p. 394.

♀ A szemnegyszög tere, tehát a fejtető, négyszögben tiszta fekete; a mellrész barna; a fekete fejtető mögött egy félhold (sarló) alakú, széles, harántfekvő (☾), világos folt. A végtest felülete barnás, sok selymes fényű, sárga pikkelylyel; az oldalakban határozatlan résüntősen futó, bordaszerű, sötétes vonalak láthatók. A lábak barnássárgák néha vörösesbarnák, kisebb-nagyobb mértékben határozott barnás gyűrűzettel. (A fejtető rendszeren lekopott, tiszta fekete; sertetlen állapotban, mely ritka, rezes fényű, sárga pikkelyekkel borított, a mellrész sok fehér pikkelylyel.)

A fejmel aránylag kicsiny, kockásan magasra kiemelkedő; oldalról tekintve; a hátvonal vízszintes, hátul majdnem derékszögben hirtelenül és egyenesen a nyelecskére lecsapott. A mellvért kicsiny, tojásdad, barnássárga fehéres szőrözettel. A rágók az alsó szemsor két középszeme térfogatánál nem szélesebbek, az arc magasságánál alig hosszabbak, vörössesárgák, finom, gyér, fehéres szőrözettel; az állkapcsok és az alajk vörössesárgák, az előbbieken néha világosodók. A tapogatók barnássárgák, sötétebb gyűrűzettel; a végiz alig valamivel hosszabb a szárnál és sokkal rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak vaskosak; az első pár szárán, belül a végén, egy tüske; alul, három pár, a másodvégizen, alul, két pár erős, hosszú tüske; a második lábpar szárán, alul, külső oldalán rendszeren 3, belső oldalán egy vagy két tüske; a harmadik és negyedik pár szára és másodvégize felül is tüskés.

A végtest hossztojásdad, hátul csúcsosodó, elég pohós; hasfele szennyesfehér, néha egy sötétes középesik nyomaival.

Az alsó sor két középső szeme majdnem érintkezik, finom fehéres karikába foglalva (sertetlen példányoknál e karikák felül egy darabon vörösesek); az oldalszemek a középsőknek fele nagyságát érik el, — s kisse felfelé tolva — a sort módosan kihalóvá teszik, valamivel távolabbra esnek a középszemektől mint ezek egymástól. A második sor két apró szeme annyira áll az alsó mint a hátsó sortól.

A zár egy sötétbarna, haránt fekvő, félholdszerű s homorú oldalával a nyelecske fele nező lemez, melynek homoruságában két kis dudorodás látható.

Méretekek, ♀	Törzs	7—8 $\frac{m}{m}$ ebből
	fejmel	2·7 »
	I lábpar	4·8 »
	IV »	6 »

♂ Rövidebb; fejlettebb fejmellet, kis végtesttel, elesebb rajzok mellett másnemű szinezettel. Fejtetője rezessárga (lekopottan vagy borszeszben fekete); a mellrész sötét barna, a hátsó szemektől kétoldalt egy-egy fehér § szerű csik.

A végtest közepe sárga, kétfelől fekete keretbe foglalva; a fekete keret tehát a végtest szélén köröskörül fut s keskenyen, feheren szegelyezett; a has szennyesfeheres. Az első lábpar erősödött, sötét; czombtöve világos, a többi lábpar czombja alsó fele világos-, felső fele sötétbarna; a többi iz barnás, sötétebb karikákkal. Valamennyi láb sok világos pikkely. A tapogató barna, pikkelye elég terjedelmes, világo-

sabb és sárgás szőrözettel borított; szára vastagságánál nem hosszabb, külső oldala végén egy előreirányzott, hosszú és vastos, tompahegyű nyújtványnyal; nemzőszerve elől elkeresített, lenesealakú, lapos; hátul kissé, süvegesen kidomborodik; sötét vörösbarna.

Mértekek, ♂: Törzs	5.5 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3 »
I lábpár	5.5 »
IV »	5 »

Messze elterjedett tavaszi és őszi faj, mely a havasokra is felhatol; de ugylátszik a fenyő tenyésztő övét nem haladja meg; füves helyeken, bokrokon nem ritka.

Ismerem, erdélyi részekből; Kolozsvárról, Parajdáról (Szováti völgy), Gyergyó-Szt-Miklósról, Szász-Vesszősről; magyar részekből; Doroszlóról, Palánkáról, Orsováról, Ó-Ogradenáról, Báziasról, Rakamazról, Csorbáról (Kárpát, esorbai tó, «Rakitou Wreh», Jama tó).

SPEC. 2. FAJ. *ATTUS FARINOSUS*. (C. K.). LISZTES SZ. MEHLIGE H.

(*farinosus* = lisztes; a poros színről.)

Syn. 1846. *Euophrys farinosa* C. KOCH «Die Arachniden» XIII. p. 223.

Vide: THORELL «Remarks» p. 396.

♀ Előteste szürkéssárga (fejeteteje lekopya, fekete); mellrésze barnás. Végteste szürkéssárga; a vége felé és végéig terjedve egy vöröslően szegélyezett, fekete V szerű rajz áll, melynek szárai hosszúk közepetáján részintösen megszakítottak. A lábak vöröses-agyagsárgák, minden gyűrűzet nélküliek.

Az *Attus falcatus*-nak legközelebbi rokona, mely az érintett színezetbeli különbségeken kívül leginkább a zár berendezése által tűnik ki.

A zár egy félholdszerű, harántfekvő, széles, barna lemez, mely a nyelecske felé néző oldalon szerűen kivágott, dudorokat nem kerít be, s a kivágások között kissé lenese szerűen folytatódik.

Mértekek, ♀: Törzs	6.9 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.6 »
I lábpár	5 »
IV »	5.5 »

♂ Elöttem ismeretlen.

Úgy látszik, hogy e faj a délibb fekvésű vidékeket inkább kedveli. Tartózkodásra nevezve kedveli a füves helyeket.

Ismerem: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Tokajból és Nagy-Váradról.

SPEC. 3. FAJ. *ATTUS RUPICOLUS*. (C. K.). KŐSZÁLI SZ. FELESSEN H.

(*rupes* = szikla; a tartózkodásról.)

Syn. 1848. *Euophrys rupicola* C. KOCH «Die Arachniden» XIV. p. 19.

Vide: THORELL «Remarks» p. 392. (in § Att. floricola).

♂ Gyönyörűen sötét-biborbarna. Előteste igen finom hófehér szegélyvel, mely a fej élén is végig fut tehát az előtestet előlről és oldalairól is körül fogja, — közepén egy finom, fehér hosszúsík, mely a szem-négyszög közepe táján kezdődik s nem éri el a nyelecskét. Végtesten az első ingödörpár táján két igen finom, fehér pont, — a második ingödörpár táján két harántfekvő, hófehér, szerű folt, a fonók felett hasonló, kissé szemnyesedő folt; a végtest közepén végig egy barna orsófolt, mely hátul kissé ágas; a

has sárgásfehér. A lábak haragos-vörössárgák, sűrűn álló barna gyűrűzettel, a világos helyek sok hófehér pikkelylyel. A tapogató barnás, ezomb-vege és térde hófehér pikkelyekkel fedett.

A fejmell szélességénél hosszabb, elől elvágott; oldalról tekintve elég magasan-ívesen emelkedett, legszéle finom fehér szegélylyel; a szemnegyszög előlről és oldalról külön finom szegélybe foglalva. A mellvért barna, fehéres szőrökkel. A rágók bíborbarnák; az arcz magasságánál valamivel hosszabb. Az állkapcsok s az alajk bikorbarnák. A lábak ezomb és szártrészőkben erősek, végeik vékonyodók. Az első pár másodvégize, alul, két pár, — szára, alul, a külső oldalán egy tüskével; a hátsó lábpárok másodvégizei körüskörül s egész hosszukban tüskések.

A végtest szélességénél csak kevéssel hosszabb, hátsó felében tágult, legvégén csúcsosodó, kissé lenyomott.

Az alsó szemsor szemei opalizálók; a sor igen módosan kihajló, szemei tüzes színű finom karikákba foglaltak; az oldalszemek a középsőknek fele nagyságát megközelítik. A második sor két apró szeme közelebb áll az alsó mint a hátsó sorhoz.

A tapogató rövid, térde hosszabb a szárnál; a szár vastagságánál sokkal rövidebb; a pikkely kanálalakú, a nemzőszerv alig kidagadó, s egy laposan-lencsealakú, sötét vörösbarna gyűjtőt mutat.

Mertekek.	♂: Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2·6	»
	I lábpár	4·4	»
	IV »	5·2	»

E pompás faj nőstényet nem ismerem. Mint őszelői alakot (augusztus) ritkaságképen a Kárpátokról (Kriván 4500' táján) és a Biharból (Vlegyásza) ismerem.

SPEC. 4. FAJ. ATTUS BRASSAYI N. SP. BRASSAY SZ. BRASSAYS H.

(Brassay Sámuel kitűnő magyar tudós tiszteletére.)

(X. tábla 216, a ♀ nagyítva, 217 annak zárja.)

♀ Elő-és végtestének felülete tiszta fekete, hófehér pikkelyekből álló rajzokkal: a fejrészen, elől, a két nagy szem felett, egy hófehér folt, a két hátsó szem mögött egy-egy hófehér szemöldök, — a végtest elején egy fehér iv. közepén végig egy fehér szalag, mely a fonókat megközelíti, de az említett ívet nem éri el, minden oldalon két, részüntösen alulról-hátulról fel és előre felé tartó, fehér csík; a homlok a szemek alatt hófehér, a két nagy szem keskeny, narancsvörös gyűrűben fekszik; a has és mellvért gyéren álló, fehér szőrözettel fedett; a lábak barnák, kevés fehéres pikkelylyel; a tapogatók sárgák.

A fejmell vastos, koczkásan emelkedett, egyáltalában az egész test zömök. A szájrészek sötét vörösbarnák.

A zár két öblös, sekély mélyedésből áll, a két mélyedés között egy a szerű osztólemez, mely hasított s a nyeleske felőli végen nyílást mutat.

Mertekek:	♀ Törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
	fejmell	2·3	»
	I lábpár	4	»

♂ Előttem ismeretlen.

E szép faj, melyet THEORELL tanár nem ismert és SIMON is újnak tart s az Attus arcigerus Walek közel rokonának mond, mint kora nyári alak az Orsova melletti Allion hegyen került birtokomba.

SPEC. 5. FAJ. *ATTUS CRUCIGERUS* WALCK. KERESZTES SZ. KRITZ H.

(Eltus, gerere = kereszt, vischn; a végtest világos rajzolat.)

Syn. 1825. *Attus crucigerus* WALCKENAER «Faun. Franc.» p. 59.

Vide: THORELL «Remarks» p. 391.

♀ (junior). A fejmell fejerésze barna, sárgás pikkelyekkel; mellrésze barnás. Végteste elején egy fehéres, az első ingödörpár állásának megfelelő fekete, kis pontpárral: hátsó fele egy finom, fehéres kereszt által négy ablakszerű fekete mezőre van felosztva, a mezők kockaulakúak; az oldalak és a has fehéresek. A tapogatók sárgák. A lábak ezombjai sárgák, végökön barnulók; a többi íz sok vörös barnával füstölt.

A fejmell szélességénél sokkal hosszabb, oldalról tekintve, a nyelecskétől ívesen emelkedik.

A rágók feketék, kevés, fehéres szőrözettel, az arc magasságánál nem hosszabbak, az alsó szemsor két középszemének térfogatánál szélesebbek.

A tapogató sárga, fehéres szőrözettel. Az első lábpár szárán, alul, öt tüske (példányomon a jobb lábón 5 tüske, a balon csak két pár), másodvégizen, alul, két pár tüske.

Az alsó szemsor módosan kihajló, szemei egyenlő távolságra egymástól, a középsők felátmérőnyire a sárgásfehér szőrözettel tömötten borított homlok széléától. A második sor két apró szeme valamivel közelebb az alsó, mint a hátsó sorhoz.

A zár példányomon nem fejlett.

Mértékek: ♀ (ifjabb) törzs	5	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2.4	»
I lábpár	3.8	»
IV »	4	»

♂ Elöttem ismeretlen.

Egyetlen példányomat a Buda melletti Gellérthegy erődje alatti kopár térségen, mint nyári alakot találtam. E fajnak jellemző rajza, mely könnyen felismerhetővé teszi, reá birt, hogy leírását egy ifjabb példányra alapítsam. Dr. THORELL a faj azonosságát megerősíté.

SPEC. 6. FAJ. *ATTUS WAGAE* SIM. WAGA SZ. WAGA S H.

(Waga, a faj gyűjtőjének tiszteletére.)

Syn. 1871—72. *Attus Waga* SIMON «Revis. des Att.» Ann. de la Soc. Ent. de France 4. Ser. x. p. 148.

♂ Az *Attus rupicolus* legközelebbi rokona; hosszú karesú, lábakkal. Elötteste biborbarnás, fején sok vörös-sárgával elegyített; közepén egy finom, sárgásfehér hosszvonással, mely a szemtérese közepén kezdődik s a nyelecske felett megszűnik; a szemnégyyszög elöl és két oldalt egy elmosódó, világos keretbe foglalva, e keret az oldalakon az elöttest végeig lenyomul s itt legvilágosabb. A végtest biborbarnás, vörössel elegyes; közepén egy fehér, vörössel elegyes ágrajz, melynek nyele, a végtest elején kezdődve, a második ingödörpár táján, szerűen ágasodik; az egész ágrajz durva; az oldalak vöröss-fehérek, a hátmező felé, jelesen hátul, csipkésék; a has sárgás. Lábai ezombrészőkben vörös barnák, végök felé világosodók és gyűrűztek, az elálló szőrözlet között sok sárgás pikkelyvel; hosszúk, karesúk.

Az első lábpár szárán, alul, három finom tüskepár, — másodvégizen hasonlóképen; második lábpárján hasonlóképen; a többi lábpáron a szár és másodvégiz felül is tüskés.

A végtest tojásdad, kisse lenyomott, rövid.

Az alsó szemsor középsői oly távolságra a homlok széléától, mely egy szem felátmérőjénél nagyobb, a sor módosan kihajló, oldalszemei távolabbra esnek a középsőktől, mint ezek egymástól; a második sor két igen apró szeme nem közelebbre az alsó, mint a hátsó sorhoz.

A tapogató vörössárga, sok sárgás pikkelyvel; a vége barna; pikkelye nem feltűnően fejlett; szára a térdnél rövidebb, vastagságánál nem hosszabb, alulról tekintve, külső oldala végén egy finom, befelé görbült, hegybe végződő sarokkal; nemzőszerve egy sötét vörösbarna, mandulaalakú, alig kidagadó gyűjtőből áll.

Mértékek: ♂	Törzs	6·2 $\frac{m}{m}$	ebből
	fej mell	3·2	»
	I lábpár	9	»
	IV »	8·3	»
	(néha kisebb, törzs: 4·5 $\frac{m}{m}$).		

Csupán csak két példány után ismerem, melyek egyikét a esorbai tó környékén (Kárpát) magam találtam: a másik, igen kis példány, a Rákosról való. (Múz. gy. Dr. Horváth Géza.)

SPEC. 7. FAJ. ATTUS NIDICOLENS WALCK. FÉSZKES SZ. NEST H.

(nidicolens = fészekben lakó; terjedelmes lakásáról.)

Syn. 1847. *Attus nidicolens* WALCKENAER «Hist. Nat. des Ins. Apt.» IV. p. 411.

Vide: THORELL «Remarks» p. 368, 380.

♀ (junior). Előteste agyagsárga pikkelyekkel borítva (borszeszben sötét vörösbarna). Végteste sárga pikkelyekkel borítva, oldalában, különösen hátsó felében, néhány fehér \wedge szerűen álló bordacsik (borszeszben az alapszín hússzínű); hasa szennyessárgás, közepén egy széles, hússzínű hosszúsíkkal. Lábai élénken vörössárgák.

Fejmelle rövid, kockásan felemelt, szélességénél csak kevéssel hosszabb; oldalról tekintve, a nyelecskétől ívesen emelkedett. A mellvert barna, fehéres szőrözettel. A rágók az arez magasságánál alig hosszabbak, oly szélesek, mint az alsó szemsor két középső szemének a térfogata; tövük részben a homloknak világossárga tömött szőrözete által fedett. Az állkapcsok és az alajk sötétvörösbarnák. A tapogató sárga, végíze fehér szőrözettel eléggé borított s alig rövidebb, mint a térd és szár együttvéve. A lábak rövidek; az első pár vastagodott; a negyedik lábpár szára és végíze, tövén, hússzínű, elmosódó gyűrű. Az első lábpár szárán, alul, három pár, — másodvégizén, szintén alul, két pár sötét tüske; a második lábpár szárán semmi tüske, másodvégizén, alul, két pár tüske; a többi lábpárokon a száruk fegyvertelenek; a másodvégizék végeiken 2—3 gyenge tüskével.

A végtest hossztojasdad, hátul csúcsosodó; nem lenyomott.

Az alsó szemsor módosan kihajló, szemei egyforma távolságra egymástól; a középsők oly távolságra az igen szőrös, sárgásfehér homlok szelétől, mely egy középszem felátmérőjét meghaladja, a közök sárgásfehér szőrrel kitöltve; a második sornak két apró szemeséje kétszer akkora távolságra a hátsó, mint az alsó sortól.

A zár példányaimon nem egészen fejlett, egészben \perp szerű lemez-berendezést gyanítat.

Mértékek: ♀	Törzs	6	$\frac{m}{m}$	ebből
	fej mell	2·2		»
	I lábpár	4·3		»
	IV »	5		»

♂ Alig rövidebb, fejlettebb fejmellel, vaskosra és hosszúra fejlett első lábpárral, mely barnavörös. A színezet úgy száraz állapotban, mint borszeszben a nőstényéhez hasonló, egyedül az előtest borszeszben világos barnavörös. A lábfegyverzet a nőstényével azonos. A tapogató vékony, végíze nincsen pikkelylyé tágitva és sokkal hosszabb, mint a térd és szár együttvéve, a szár vastagságánál nem hosszabb, fegyvertelen;

a nemzőszerű egy sötét-vörösbarna, hengeres gyűjtő, mely vegeből egy igen finom, görbe, árszerű hajlástu, hosszú sertet bocsát, e serté a végz kivájásának külső oldalához illeszkedik s egészen megfekvő.

Mertekek: ♂ Törzs	5·5	6	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2·8		»
I lábpár	5		»
IV »	4·8		»

Mint nyári alakot leginkább kőgörgetegekből, hol nagyterjedelmű burkokat szovoget, saját tapasztalásom szerint esupán csak Tokajból és Sátorajja-Ujhelyről (Kopaszhegy mindket helyen) ismerem. Továbbá Budapestről a múzeum-kertből (Muz. gy. Frivaldszky).

SPEC. 8. FAJ. ATTUS ARCUATUS (Cl.) ÍVES SZ. BOGIGE H.

(arcuatus = íves, de boltozatos is; az előtest domboriságáról.)

Syn. 1757. *Araucis arcuatus* CLERCK «Ar. Succ.» p. 125.

Vide: THORELL «Remarks» p. 390.

♂ Fekete; arca s a tapogató szárának külső oldalán egy eset, fehérek; az első lábpár terde, alul sok fehér szőrrel; az elő és végtest felületen sok sárgás pikkely; a has szennyessárga. A lábak, melyek közül az első pár aránytalanul vastag es hosszú, sötét barnafeketek, esipőik es végzeik barnássárgák, az utóbbiak barna gyűrűzettel. Az első lábpár, alul, kefeszerű, tömött, hosszú szőrözettel.

A fejmell nagy, szelességenel hosszabb, kockásan felemelt; oldalról tekintve, hátvonala vízszintes, hátul hirtelenül es meredeken a nyeleckére lecsapott.

A mellvért tojásdad, aránylag kicsiny, fehéres szőrözetű. A rágók vörösbarnák, az arca magasságánál nem hosszabbak, az alsó szemsor két középszeme terfogatánál szélesebbek, tövükön hosszszorba tömörülő fehér szőrözettel; a homlok fehér szőrözete három harántsorba tömörül, melyek közül a felső sor, a szemsort felülről megkerüli. Az állkapcsok es az alajk vörösbarnák, az előbbieik végök belső szélén kissé világosodók. A lábak erősek; az első pár szárán, alul, három pár, a másodvégizen, alul, két pár erős tüske; térde belső oldalán egy kisebb tuskével; ezombjának felületén, elől, négy tüske, ezek közül három egymás mögött; a többi pár ezombja felületén 4—5 tüske; a második pár szárának es másodvégizének fegyverzete az első lábpáréval azonos; a többi lábpár szára es másodvégize az oldalakban is tuskés s térdizeiken mindkét oldalon egy-egy tüske.

A végtest esucosan tojásdad.

Az alsó szemsor kibajló; oldalszemei távolabbra esnek a középsőktől, mint ezek egymástól, a középsők a homlok széletől oly távolságra, mely közel szemátmerőnyi; a második sor ket kis szeme láthatólag közelebbre esik az alsó mint a hátsó sorhoz.

A tapogató vörösbarna, pikkelye módosan fejlett; szára saját vastagságánál es a térdnél rövidebb; alulról tekintve, külső oldala végén egy farkasfülszerű, vaskos nyújtvány látható; nemzőszerű egy sötét vörösbarna, elől lelapított s elkerekített, hátul kissé dudorodó gyűjtőből áll, melyhez elől egy kissé esavart, ujjyszerű, kívülről befelé irányozott, tompa toldalék csatlakozik.

Mertekek: ♂ Törzs	7	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·7	»
I lábpár	8·2	»
IV »	7·2	»

(nela csak, törzs: 4·4 $\frac{m}{m}$; e ket nagyság között a közepet tartó alakok a leggyakoribbak).

♀ Elöttem ismeretlen, úgy látszik, rejtett életet folytat.

A bokros helyek verőfényes tisztásain igen gyakori tavaszi és nyári alak s a legjobb szokók egyike. Számos him mellett soha sem sikerült nőstényt találni s THORELL is ritkának mondja.

Ismerem: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Tokajból és Rakamazról, a magy. nemz. Muzéumban: Nagy-Váradról (Mocsáry) és Pécs vidékéről (Frivaldszky).

SPEC. 9. FAJ. ATTUS FLORICOLA (C. K.) VIRÁGLAKÓ SZ. BLUMEN H.

(floricola = virágban lakó; a gyakori tartózkodási helyről.)

Syn. 1837. *Euophrys floricola* C. KOCH Uebersicht des Ar. Syst. I. p. 34.

Vide: THORELL «Remarks» p. 391.

♀ (junior). Vörössesszürke; a végtesten négy fekete folt, párban állva; a hátsó folt pár kisebb; a has sárgásszürke. A szemterese hátsó feleben egy elmosódó, rövidke, finom, világos vonás; oldalán, a második és harmadik sor szemei alatt, a pikkelyzet szinten világosodó. Az egész test pikkelyzete fehéres-vörössel elegyesen felhőzött. A lábak barnássárgák, barnán gyűrűzöttek, sok fehéres pikkelylyel; az első pár nem vastagodott.

A fejmell koczkásan emelkedett, szelességenél valamivel hosszabb; oldalról tekintve, a nyelecskétől ívesen emelkedett. A mellvért kicsiny, tojásdad, barna, kevés világos szőrözettel. A rágók, oldalról tekintve, tetemesen a homlok alá visszatolva, barnák, az arez magasságánál láthatólag rövidebbek. Az állkapcsok s az alajk barnák. A tapogató sárgás, csücsán kisse füstös, czombja barnás, végize rövidebb mint a terd és szár együttvéve.

A lábak rövidek; az első pár szárán, alul, három pár, másodvegizen, alul, két pár karesű tüske.

A végtest tojásdad, elég pohós, hátul alig csücsösödő.

Az alsó szemsor szemei rókavörös gyűrűkbe foglalva, egyenlő távolságra egymástól; a sor könnyepen kihajló; középsői körülbelül fél szemátmerőnyire a homlok szeletétől; a második sor két apró szemeséje annyira az alsó mint a hátsó sortól.

A zár harmadvedlésű példányomon még nem fejlett.

Mértekek: ♀ Torzs	4·8	$\frac{m}{m}$	ebből
fejmell	1·8	»	
I lábpár	3·2	»	
IV »	4·7	»	

♂ Fejlettebb fejmellel; hosszabb, majdnem egyszínűen barnás lábakkal és világosabb alapszinnel. A tapogató berendezésénél fogva könnyen megkülönböztethető. A tapogató szára nem rövidebb a terdnel, hosszúságánál nem vastagabb; külső oldalán egy lapos, párhuzamos oldalú, végen elkerekített, kissé előre irányozott nyujtvány áll, mely magánál a szárnál valamivel hosszabb. A pikkely domború, rövid; nemzőszerve laposan lencsealakú, némi kigyózó sculpturával; különben sötetszínű.

Mértekek: ♂ Torzs	4·7	$\frac{m}{m}$	
fejmell	2·4	»	
I lábpár	4·5	»	
IV »	5·2	»	

Mint őszi alakot csupán csak Erdélyből, Szász-Vesszösről ismerem, hol a Degenfeld-fele szőlő füves helyen találtam.

SPEC. 10. FAJ. ATTUS ERRATICUS WALCK. BOLYGO SZ. IRRENDE H.

(erraticus = bolygó, kóborló; a nyüzsgő élemtőről.)

Syn. 1825. *Attus erraticus* WALCKENAER «Faun. Franc.» p. 46.

Vide: THORELL «Remarks» p. 396.

♀ Előteste szürkésárga (lekopva: fényes fekete); végteste vöröses szürkés, vége fele \wedge szerűen állított néhány világos ágrajzzal, ezek felett az oldaltól jövő néhány résüntös vonalkával (lekopva: barnás-fehéres rajzokkal, melyek a bőrtől erednek). Lábai sárgások, sűrűn álló barna gyűrűzettel.

A fejmell jól emelkedett, szélességénél hosszabb; oldalról tekintve, felülete vízszintes, szemtere kisse előre lekonyuló; hátul a mellrész meredeken lecsapott.

A mellvért tojásdad, barna, igen gyéren szőrös.

A rágók vörösesbarnák, meglehetősen hátratóltak, az arcznál alig hosszabbak. Az állkapcsok és az alajk barnások. A tapogató sárga, enyésző barna gyűrűzettel; végze oly hosszú, mint a térd és szár együtveve. A lábak rövidek, nem erősödtek; az első pár szárán, alul, három pár, másodvégizen szinten három pár hosszú, karesú tüske.

A végtest kissé lapított, szélesen tojásdad.

Az alsó szemsor alig kihajló; szemei, egyforma távolságra egymástól; finom, vöröses gyűrűbe foglalva, a két középső körülbelül felátmérőnyire a homlok széléstől; a második sor két apró szemeseje annyira az alsó, a mennyre a hátsó sortól.

A zár egy harántfekvő, felhóldszerű, barna, fenyő lemez, mely domborúságával a legzőres fele áll.

Mertekek: ♀ Törzs	4	$\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	2	»
I lábpár	2·7	»
IV »	3·2	»

♂ Alig kisebb; barna, csak a csuklóokban világosodó lábakkal; tapogatójának ezombja, terde és szára világos sárga, pikkelye sötétbarna; a szár vastagságánál rövidebb, külső oldala végén egy finom, egyenes, hegyes nyújtványnyal, mely magánál a szárnál hosszabb; a nemi szerv egy jól kidagadó, hengeres, elől-hátul golyószerűen elkerekített vörösbarna gyűjtőt mutat.

Mertekek: ♂ Törzs	3·6	$\frac{m}{m}$
fejmell	1·8	»
I lábpár	3	»
IV »	3·5	»

Leginkább verőfenyes fekvésű gorgetegeken, de réteken is tartózkodó tavaszi és nyári faj, mely nem ritka. A ♀ igen terjedelmes burkot sző, melyben a peteket a kikelésig őrzi.

Ismerem: Pancsováról, Orsováról, Ó-Ogradenáról, Szajolról, Tokajból, S.-A.-Újhelyről, az Alsó-Hámorból, B.-Füredről; Unghvárról (Muz. gy. Vidra Ferd.).

SPEC. 11. FAJ. ATTUS PUBESCENS (FABR.) BOZONTOS SZ. ZOTTIGE H.

(pubescens = szőrösödő; a szőröségről.)

Syn. 1775. *Arauca pubescens* FABRICIUS «Syst. Entom.» p. 438.

Vide: THORELL «Remarks» p. 381.

♀ Szürke (lekopva: feketebarna). Lábai egyszínűen vörösbarnák, szürkés pikkelyekkel.

A fejmell fejezete koczkásan felemelt, elől egyenesen elvágott, oldalról tekintve, a nyelcsketől, boltozatosan emelkedett; a szemterese tetemesen előre lejtő; felülről tekintve, az alsó sor középszei csak

kevessé a homlok előtt kiállók. A rágók az arez magasságánál nem hosszabbak, az alsó sor két középszemének terfogatánál nem szelesebbek, vöröses barnák, feheres szőrözettel. A tapogató vöröses barna, terde, szára és végíze majdnem egyforma hosszúságúak.

A lábak elég hosszúk, nem erősödöttek; az első pár szárán, alul, három pár karesú, — másodvégizen, alul, két pár igen hosszú, karesú túske.

A végtest rövid-tojásdad, hátul nem esúesosodó.

Az alsó szemsor módosan kihajló, szemei egyforma távolságra egymástól, a középsők bőven egy fel szemátmérőnyire a homlok szeletől.

A második szemsor két igen apró szeme annyira az alsó a mennyire a hátsó sortól; a hátsó sor két szeme megkülönböztethetőleg közelebbre egymáshoz, mint az alsó sor oldalszemei szintén egymáshoz.

A zár egy terjedelmes, világos barna, majdnem kerek terese, melynek kellő közepén egy tetemes, szivalakú benyomás látható.

Mertekek: ♀ Törzs	5	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	2.5	»	
I lábpár	3.8	»	
IV »	6	»	

♂ Kisebb végtesttel, a nőstényéhez hasonló színezettel. A tapogató szára nem rövidebb a terdnel, külső oldalán egy lapos, elől elkerekített s kissé kanálszerűen kivájt, előre irányozott nyujtványt visel, mely magánál a szárnál hosszabb s a szár vastagságánál nem keskenyebb. A nemzőszerv egy sötét-vörösbarna, lapos gyűjtőből áll (a him tapogatója igen hasonlít az *A. floricola*éhoz).

Mertekek: ♂ Törzs	4	$\frac{m}{m}$	ebből
fej mell	2.3	»	
I lábpár	4	»	
IV »	6.2	»	

Csupán csak egy pár után ismerem, melyet Pozsonyban a Dunaliget füvében találtam.

NEM. 11. GEN. AELUROPS. THORELL.

(*αἰλοπος* = maeska, *ὄφθ* = szem; a nagy szemek fedett elhelyezéséről.)

Syn. 1870. THORELL «On Europ. Spiders» p. 219.

A homlok annyira kihajló, hogy — felülről tekintve a fejet — az alsó sor középszemei nem látszanak. Az alsó szemsor kihajló; középsői oly távolságra a homlok szeletől, mely fel átmerőjüket felülmulja. A hátsó lábpárok az elsőknél hosszabbak. A negyedik lábpár szára láthatólag rövidebb mint másod- és elsővégíze együttvéve.

A bordáskörmök karesuk s legalább az *Aelurops festivus* I-ső lábpárján hosszú bordákkal felszerelve; e bordázat már egy erős nagyítólenese segítségével is kivehető, lásd: II. kötet, VI. tábla, 151, c.

SPEC. 1. FAJ. AELUROPS FESTIVUS (C. K.) DÍSZES MACSKAPÓK. GESCHMÜCKTE KATZENSP.

(*festivus* = esinos; a rajzokra vonatkozik.)

Syn. 1834. *Euophrys festiva* C. Koch in Herrich-Schäfflers «Deutschl. Ins.»

♀ Gesztenyebarna, sok fehér rajzzal. A szemtercsén három fehér hosszvonalka, az egyik közbül, egy-egy a szemnegyszög belső oldalán; a mellresz közepén egy felhős, fehér rajz. A végtest legelején két fehér, párhuzamos, rövid vonalka, a köztük elterülő köz fekete; e két vonalka terfogatának megfelelő szelesekben s a fonóig érve, egy fehér-barna elegyítésű szalag vonul, mely kettfelől két-két barna folttal szegélyeztetik.

A végtest oldalai barnán es fehéren, párduezszerűen es rikítóan tarkák. A has tiszta sárgásfehér. A lábak fehéren es barnán, párduezszerűen tarkák.

A fejmell nagy, szélességénél hosszabb; oldalról tekintve, a nyelecsketől magasívesen domborodó, elől lekonyuló. A mellvert keskeny, hosszukás; feheres szőrrel bőven fedett. A rágók az állkapcsokra csapottak, az arc magasságánál rövidebbek, az alsó sor két középszemének térfogatánál sokkal szelesebbek. A tapogató sárga, fehér es barna szőrrel bőven fedett, szára nem hosszabb a térdnél, végíze alig rövidebb, mint a szár es térd együttve. A két első lábpar rövidített, vaskosodó; az első pár szárán, alul három pár, oldalt két tüske, másodvégizen, alul, két pár tüske, oldalán 1 (?) tüske; a hátsó lábpárokon különösen a másodvégizek sok karesú tüskeekkel fegyverzetek.

A végtest szélesen tojásdad, elégge pohós.

Az alsó szemsor kibajló, oldalszemei sokkal távolabbra esnek a középsőktől, mint ezek egymástól; a középsők, zöldes tüzben ögye, a fehér homlok szélétől majdnem szemátmérvényire állanak. A második sor kicsiny szemei annyira az alsó, mint a hátsó sortól; a szemnegyszög magasságánál alig szelesebb. Felülről tekintve, az alsó sor középszemei felett egy serteszerű szőrökből való ernyő látható.

A zár egy világos vörössesárga térese, \wedge szerű, sekély benyomással.

Mértekek: ♀ Törzs	7·8 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·8 »
I lábpár	5 »
IV. »	8·8 »

♂ Kisebb, kevésbé tarka lábakkal es törzsszel. Tapogatója kurta, ízei sárgák, feheres szőrözettel, azozombizen, felül két tüske; terle szélességénél alig hosszabb; a szár a térdnél valamivel rövidebb, kevesse tágult, s egy meglehetősen hosszú, nyülfül alakú nyujtványban végződik, mely nyujtvány a pikkelyre ráfekszik, de felülről bajosan kivehető, mert pikkelyszerű szőrözettel fedett; a pikkely kamálalakú, kissé barnult, kevés szőrözettel; nemzőszerve, oldalról tekintve, egy barna, gesztenyealakra kidagadó, sima gyűjtöt mutat.

Mértekek: ♂ Törzs	6·7 $\frac{m}{m}$ ebből
fejmell	3·4 »
I lábpár	5 »
II »	5·8 »
III »	7·8 »
IV »	8·2 »

E fajt mint nyári alakot leginkább Erdélyből, még pedig Sebesváraljáról es Kolozsvárról ismerem, hol rendszeren a dombok verőfényes oldalain vadászat; nagysága es nyüzsgése által rögtön feltűnik. Magyar részekben csupán csak Tokaj mellett találtam.

SPEC. 2. P. A. AELUROPS SIMPLEX N. SP. EGYSZERŰ M. EINFACHE K.

(simplex = egyszerű; a színezetűl.)

(VIII. tábla, 189 a ♂ tapogatója, 190 a ♂ tapogatójának száríze, 191 n. a. hátsó lába.)

♂ Elötteste barna, fakó szőröcskéekkel; végteste fekete, szennyessárga pikkelyekkel; lábai barnák, valamivel világosabb ezombokkal, a többi iz füstösen behomályosítva. Az első lábpar szárának belső oldalán, elől, három megfekvő, előre irányzott tüske.

A fejmell vaskos, magas; szemtereseje előrefelé lejtő, homloka áthajló, úgy, hogy az alsó sor két nagy szeme, a fejet felülről tekintve, nem látható; a szemterese sok durva szőrökkel borítva. A mellvert kördéd, kicsiny, barna, kevés sárgás szőrözettel. A rágók töve barna, vége világosodó. A lábak vaskosak, a második pár szárán, belül es elől, két megfekvő tüske. A végtest hátsó feleben kissé tágult.

A tapogató elég bunkós; térde vastagságánál nem hosszabb, a szár a terdnél rövidebb, a végén, felül, egy nyulfülszerű, kissé oldalt-kifelé görbülő nyujtvánnyal, mely a pikkely domborúságához alkalmazkodik és a bő szőrözet alatt eltűnik; a pikkely kanálalakú, durván szőrös, elég domború; nemzőszerve egy egyszzerű, barna, ezipóalakú nagy gyűjtő, mely igen ki és kissé oldalt kifelé dagadozik.

Mértékek: ♂	Törzs	6·3 $\frac{m}{m}$	ebből
	fejmell	3·6	»
	I lábpár	4·9	»
	II »	5	»
	III »	6·5	»
	IV »	7·9	»

♀ Elöttem ismeretlen.

E fajnak egyetlen példányát, mint tavaszi alakot Doroszló rétjein találtam; példányom arról is nevezetes, hogy jobb tapogatója esonka, nélkülözi a pikkelyt és a gyűjtőt.

SPEC. 3. FAJ. AELUROPIS GILVUS (SIM.) MÉZES M. HONIG K.

(gilvus = mézsárga; az általános színezetről.)

Syn. 1869. *Attus gilvus* SIMON «Monogr. des Attid.» p. 532. (66.)

♂ Barnafekete s mindenütt sárgás pikkelyekkel úgy borítva, hogy az alapszín kilátszik. Lábai vörös-barnák, sok sárgás pikkelylyel; a két első pár kurtított, vastkos.

A fejmell szélességénél sokkal hosszabb, elől ívesen elvágott; oldalról tekintve, a nyeleeskétől magasívesen emelkedő, a szentérszen ívesen lekonyuló. A mellvért hosszúkás, keskeny, barna, szőrös. A rágók vörös-barnák, az állkapcsokra esapottak, az arez magasságánál valamivel rövidebbek. Az állkapcsok szélesek, elől elkerekítettek, vörös-barnák szemyes fehères szőrözettel.

A lábak bőven fegyverzetek; az első pár szárán, alul, három pár, belső oldalán még két túske; másodvégizen, alul, egy pár, belső oldalán három hosszú túske; a czomb felületének vége felé három karcsú, hosszú túske egymásmögött; a negyedik lábpár szára és másodvégize hosszában, köröskörül túskes. A végtest tojásdad, nem lapított, végét a kiálló fonók csücsössá teszik.

Az alsó szemsor kihajló, szemei között tetemes közök vannak, a közepszemek, közel szemátmérőnyire az alig szőrös homlok szelétől, zöld tűzben ragyognak; a szemnégszög magasságánál sokkal szélesebb; a második sor két apró szeme annyira az alsó, mint a hátsó sortól.

A tapogató barna; szára és pikkelye fehères szőrözettel borított, a szár a terdnél rövidebb, saját hosszánál vastagabb, fegyvertelen. A nemzőszer, a külső oldalról tekintve tetemesen kidomborodó, süveg-alakú, sötét-vörös-barna.

Mertekek: ♂	Törzs	6·3 $\frac{m}{m}$	ebből
	fejmell	3·2	»
	I lábpár	4·4	»
	IV »	7	»

♀ Elöttem ismeretlen.

Egyetlen példányomat, mint őszei (szeptemberi) alakot, evekkel ezelőtt Veszprem mellett, az ottani meszes hasadékok silány növényzetű gypesein találtam.

1.

FÜGGELÉK.

ÓPILIONES. KASZÁSPÓKOK

AZ EDDIG ISMERETES MAGYAR FAJOK ÁTNÉZETES TÁRGYALÁSA.

Az Opiliók vagyis Kaszáspókok magyar Faunája mindeddig meg nem kepezte a füzetesebb vizsgálódás és tanulmány tárgyát. Magam is csak mellekesen foglalkoztam vele; mindazonáltal hasznos dolgot velek mivelni, a midőn mindazt, a mi ezekről az alakokról tudomásomra jutott, legalább egy áttezetesen taglalt és tartott kis dolgozatban közreboesátom.

A nemek es fajok synopticus táblázatainál Dr. Koch Lajos kitünő szakbuvár módszeret követtem, ugyanazt, a melyet e buvár 1869-ben a következő czimű füzetben tárgyalt: „*Zoologische Mittheilungen aus Tyrol. Der 43. Versammlung deutscher Naturforscher und Aerzte gewidmet vom tirol.-vorarlb. Landes-Museum (Ferdinandum). Innsbruck 1869.*”

A füzet synopticus táblázatai az összes nemekre es fajokra terjednek ki.

ORDO:

OPILIONES. KASZÁSPOKOK.

A fej mell a vegtesttel összeforradt. A fej es mellresz tökeletesen összeforrott; a mellresz es vegtest közötti határ alulról még kivehető.

Két szem.

Nyolez, rendszerint hosszú, karesu lab, melynek izülete (7) a tulajdonkepeni pókokeval egyenlő beosztástu.

A rágó feleknek mindenike *kettős*, ollómódra működő esipökörömmel.

A tapogató megvan s mind a két ivarnál egyforma.

Semmi fonószervezet.

A NEMEK SYNOPTICUS ÁTNÉZETE.

§ A tapogató vege semmi köröm.

1. A rágók feltünően meghosszabbítottak:

GENUS: ISCHYROPSALIS C. Koch.

2. A rágók nem feltünően hosszúk.

GENUS: NEMASTOMA C. Koch.

§§ A tapogató vege egy körömmel.

† A köröm fogaesolt.

3. A testen semmi tuskek:

GENUS: LEIOBUM C. Koch.

†† A tapogató körme nem fogacsolt.

4. A negyedik lábpár czomb, terd, szár es másodvegye hosszabb, mint a többi lábpáron ugyanazon izek.

GENUS: EGAENUS C. KOCH.

5. A szemdudor igen nagy, hosszánál szelesebb:

GENUS: PLATYLOPHUS C. KOCH.

~ A szemdudor arányos nagyságú.

6. A tapogató hosszú, karesú; a rágók felül szárvszerűen kinyújtva:

GENUS: CERASTOMA C. KOCH.

7. A tapogató nem hosszabbitott; a rágó nem szárvszerűen nyújtott:

GENUS: OPILIO HERBST.

A FAJOK SYNOPTICUS ÁTNÉZETE.

1. GENUS: ISCHYROPSALIS C. KOCH.

§ A ket szem külön-külön dudoron áll.

1. *I. Helvigi* PANZER.

§§ A ket szem közös dudoron áll. A lábak láthatólag szőrösek. A rágó es a tapogatópár fekete:

2. *I. manicata* L. KOCH.

2. GENUS: NEMASTOMA C. KOCH.

Egyszínű, sötét fajok:

§ A tapogatókon egyszerű szőrök:

1. *N. Dacicum*¹ L. KOCH.

§ Az egész tapogatón a szőrök gombokból indulnak. A szemdudor nem rovátkolt. Az állat egészen fekete:

2. *N. triste* C. KOCH.

Tarka fajok:

§ A tapogató fekete (a végtesten egy világos foltpár).

3. *N. bimaculatum* FABR.

§ A tapogatók világosabb színezetűek.

† A törzsön arányos rajzok.

4. A háton, a szemek mögött, ket esecsakalu dudor:

4. *N. Silli* O. HERM.

5. A háton semmi dudor:

5. *N. flavimanum* C. KOCH.

3. GENUS: LEIOBUNUM C. KOCH.

§ A czombok fogacsoltak.

1. A rágók tövén, felül, egy-egy, sertébe végződő, kúpidomú dudor.

1. *Leobunum bicolor* FABR.

2. A rágó töve felett két szeles lemez; a törzs felülete szemeseesen-ripacos, kopasz:

2. *L. hemisphaericum* HERBST.

§ A czombok sertekkel ellátva.

† A tapogató terdizen semmi nyújtvány.²

1. A lábak felülete durván szemeseesen-ripacos:

3. *L. nigricans* C. KOCH.

¹ Koch L. «Dacicum» n.; szerintem Dacia után a «Dacicum» a helyes.

² Az ellentétes faj: *L. bibrachiatum* a tapogató térdén nyújtványt visel; e faj eddig magyar földről ismeretlen.

2. A lábak simák; a szemdudor magas, elől függőleges:

4. *L. glabrum* L. KOCH.

4. GENUS: EGAENUS C. KOCH.

§ A végtesten semmi fogacsolások.¹

1. A rágók, a tapogató czombize alul-felül, ez utóbbinak terdize is felül fogacsokkal fegyverzett:

1. *E. convexus* C. KOCH.

2. Ugyanazon részek csak sertekkel ellátva:

2. *E. ictericus* C. KOCH.

5. GENUS: PLATYLOPHUS C. KOCH.

§ A lábak sertekkel ellátva.

1. A tapogatók végize sertekkel borítva; terdize oldalt három fogacsessel:

1. *P. Punctorum* C. KOCH

§§ A lábak fogacsokkal fegyverzettek.

2. A tapogató terdizen semmi fogacs:

2. *P. rufipes* C. KOCH.

+ A tapogató végizen, alul, semmi túske.

3. A tapogató czombizen, alul, a tovon egy sertes kiszögelles:

3. *P. strigosus* L. KOCH.

4. A tapogató czombizen alul semmi kiszögelles.

A végtesten semmi fogacsolás.

4. *P. alpestris* C. KOCH.

6. GENUS: CERASTOMA C. KOCH.

§ A czombok tuskékkal fegyverzettek.

1. A fejresz előfelének a szele alatt, a rágók felett, két apró fogacs. A tapogató czombize sertekkel ellátva:

1. *C. cornutum* LINNÉ.

§§ A czombok csak sertekkel ellátva.

2. A fejreszen semmi fogacs. A lábpárok szárizei hengerdedek.²

2. *C. molluscum* L. KOCH.

7. GENUS: OPILIO HERBST.

§ A test felszine szemcsés.

1. A test előszélén semmi előre- vagy kiálló túske.³ A végtesten semmi fogacsorok.

1. *O. instratus* L. KOCH.

2. A végtesten harántsoros fogacsolás. A szárak hengerdedek.

2. *O. parictinus* DE GEER.

+ A szárak szögletesek (négyelűek).

* A rágók töve felett két fogacs.

3. A tapogató czombján, alul, hosszú, sertekben végződő fogacsok:

3. *O. pristis* L. KOCH.

4. A tapogató czombján, alul, kurta, a serteket oldalt bocsató fogacsok:

4. *O. vorax* L. KOCH.

¹ Az ellentétes faj: *E. mordax* C. KOCH a végtesten harántsorba állított fogacsakat visel. Eddig nem találtam

² Az ellentét: *C. brevicorne* szögletes szárakkal; nálunk nem találtatott.

Az ellentét: *O. terricola* 3 fogacsessel; nálunk nem találtatott.

7. A rágók töve felett semmi fogacs és semmi lemez.

a. A tapogató czombize sertekkel ellátva.

5. A czombok szögletesek (negyedűek).

6. A czombok hengerdedek:

5. *O. alpinus* HERBST.

6. *O. grossipes* HERBST.

§§ A test felszeme sima.

7. A tapogató sertekkel ellátva; czombize felső végén egy befele álló, kefeszerűen sertes kiszögelles; a második és negyedik lámpár czombja szögletes (negyedű):

7. *O. Rhododendri* L. KOCH.

AZ ELTERJEDÉS.

Ischyropsalis Helvigi PANZER. «Magyarbarlang» Bihar megyében, gyűjte Frivaldszky János; Erdelyből Kis-Disznódról és Praesberől említi Sill Victor.

Ischyropsalis manicata L. KOCH. Erdélyi (Nagy-Szeben környékbeli) példányok után leírta Dr. Koch L. (Zool. Mitth. aus Tirol. Der 43. Versammlung. deutscher Naturforscher und Aerzte gewidmet etc. Innsbruck 1869).

Nemastoma Dacit(s)um L. KOCH. Erdélyi példányok után leírta Dr. Koch L. (mint a megelőző a). Magam Görgeny-Szt-Imrén kövek alatt találtam.

Nemastoma triste C. KOCH. Pozsony (Dunaligetek nyirkos, árnyekos helyeken) gyűjte Dr. Böckh Gy. Magam Erdelyben, Görgeny-Szt-Imrén gyűjtöttem, leginkább fakereg alatt.

Nemastoma bimaculatum FABR. Pozsony (Dunaligetek) Dr. Böckh. Alsó-Hámor (Borsod) kövek és hullott lomb alatt elgyűjtöttem.

Nemastoma Silli O. HERM. Erdely, Nagy-Szeben környékéről (leírása «Beitrag zur Kenntniss der Ar. Fauna Siebenbürgens. Verhandl. u. Mitth. des. sieb. Ver. für Naturwissenschaften in Hermanstadt, 1871); lásd jelen kötet X. tábla. 218 r. egész alak nagyítva, 219 törzs alulról, *m* rágó, *r* állkapocs, *cs* a tapogató czombja, *c* esipök, *a* mellvert, *h* ráncz, *w* végbelnyílás.

Nemastoma glaberrimum C. KOCH. Erdely; csiki havasok, a sziklafalak töven gyűjtöttem. Seidlitz György Nagy-Szeben körül, Frivaldszky János a Krassó megyében fekvő «Plopa» barlangból szerezte.

Leiobanum bicolor FABR. Kolozsvár (Muzeumkert kerítése, valószínűleg a fenyvekkel került e kertbe); Bihar «Vlegyásza», «Piatra falharului» és az «Onesásza» barlang körüli sziklakon; azonkívül a Körösszoros sziklafalain is.

Leiobanum hemisphaericum HERBST. Kolozsvár (Muzeumkert kerítése).

Leiobanum nigricans C. KOCH. Csiki havasok (Egyeskő) Erdelyben; Sill Victor Praesberől, Dr. Seidlitz N.-Szeben környékéről ismertettek.

Leiobanum glabrum L. KOCH. A Körösszoros sziklafalain.

Egacus convexus C. KOCH. Mehadiaról és Orsovaról szerze Frivaldszky János; Nagy-Váradról Moesáry Sándor. Erdelyben Devaról, K.-Disznódról Sillnel; Dr. Seidlitznel és Bergleiter G.-nel Nagy-Szebenből; az erdélyi múzeumban Kolozsvárról és Mező-Záhról.

Egacus ictericus C. KOCH. Kolozsvárról és Maros-Vásárhelyről az erd. múzeumban; Sillnel N.-Szeben környékéről.

Platylophus pinctorum C. KOCH. Kolozsvárról és a Hargita hegyegről (Mezőhavas) az erdélyi múzeumban; Tatra-Füreden gyűjte Frivaldszky János.

Platylophus rufipes C. KOCH. A Hargita hegyegről (Mezőhavas-Kaeza) az erd. Múzeumban; Sillnel Nagy-Szeben vidékeről.

Platylophus strigosus L. KOCH. Kolozsvárról és Nyaradszeredaról az erdélyi múzeumban.

Platylophus alpestris C. Koch. Kolozsvarról s a Biharról (Onesásza sziklafab) az erdélyi múzeumban; Nagy-Szeben vidékeről Sillnel, Bergleiterrel és Dr. Seidlitz jegyzékében.

Cerastoma cornutum L. Ungvár körül gyűjte Vidra Ferdinánd; Köszeg-ről, továbbá Erdélyből (esiki havasokról) és Nagy-Szebenből magam ismerem.

Cerastoma molluscum L. Koch. A esiki havasokról (Nagy-Hagymás-Kurmátura) az erdélyi múzeumban.

Opilio instratus L. Koch. Budapesten gyűjte Pavel János, Magam Erdélyből ismerem u. m.: a «Vlegyászáróba», a «Mezőhavasról»; Bergleiter G. Nagy-Szeben körül gyűjte.

Opilio parvius DE GEER. Erdélyben Balambánya, Kis-Disznód, Nagy-Szeben körül tenyeszik.

Opilio pristis L. Koch. Kolozsvár és Nagy-Szeben környéken fordul elő.

Opilio rorar L. Koch. Erdélyben a «Vlegyászán» és a «Praesber» találtatott.

Opilio alpinus HERBST. Erdélyben a «Nagy-Hagymás», «Mezőhavas» és «Vlegyásza» havasokról, továbbá Sillnel a Praesberől ismeretes.

Opilio grossipes HERBST. Erdélyben Kolozsvarról és Nagy-Szeben körül találtatott.

Opilio Rhododendri L. Koch. Biharmegyében és Tatra-Fürden gyűjte Privaldszky János; «Magyarország» jelzővel gyűjte Petenyi S.; magam a Krivan torpofenyő-övezben (Harleli) gyűjtöttem; Dr. Koch L. is Erdélyből említi.

II.

ANHANG.

ÜBERSICHT DER SPINNEN UNGARNS.

ÜBERSICHT DER SPINNEN UNGARNS.

Im Vorworte zum zweiten Bande dieses Werkes habe ich die Gründe angeführt, welche mich bewogen haben, von einer wortgetreuen Uebersetzung des III., beziehungsweise descriptiven Bandes abzugehen.

Ich habe mich aber auch entschlossen, diesem Bande eine Uebersicht beizugeben, welche den Anforderungen meiner ausländischen Freunde und Collegen entgegen kommen soll, und welcher ich hiermit einige Bemerkungen vorangehen lasse.

In der Einleitung des I. Bandes pag. 3 habe ich den Plan des Buches entwickelt und dort zweier Anhänge gedacht, deren erster eine kritische Recension derjenigen Arten enthalten sollte, welche in anderen Werken als aus Ungarn stammend angeführt erscheinen. Ich habe mich dieser mühevollen Arbeit auch unterzogen und dieselbe auch durchgeführt.

Es traten jedoch Umstände ein, welche mich bewogen haben von der Publication dieses Anhanges abzusehen.

Es ward mir nämlich mittlerweile gestattet, Spinnarten zu untersuchen, welche die Grundlage zu verschiedenen Publicationen bildeten, und ich habe mich vollkommen überzeugt, dass die, zumeist auf W. HAUS und C. KOCH's grosses Werk und ausschliesslich auf Färbung basirten Bestimmungen so oberflächlich, eigentlich so unrichtig waren, dass eine Reduction derselben, d. h. der ihnen beigelegten C. KOCH'schen Benennungen, auf THORELL's synonymisch berichtigte Benennungen mehr als gewagt erschien. Dieser Umstand musste mein Vertrauen zu solchen Benennungen, welche ich mit den betreffenden Typen nicht confrontiren konnte, überhaupt vollkommen erschüttern.

So ward es mir z. B. gestattet, Dr. GEORG BÖCKH's gesamntes Materiale für das ungarische National-Museum zu erwerben, dasselbe zu überprüfen und mit den betreffenden Publicationen zu vergleichen. Ich habe mich bald überzeugt, dass meine, auf die kritische Richtigstellung der «Ueber die Spinnen der Umgebung Pressburgs» betitelten Abhandlung dieses Autors aufgewandte Mühe eine vergebliche war.

So führte Dr. BÖCKH z. B. unter «*Argyroneta aquatica*» an, die hintere Augenreihe sei «etwas gebogen» — der Zeichnung nach «*procurva*» — wo doch diese Reihe bei der wirklichen *Argyroneta* leicht ausgebogen, also «*recurva*» ist. Schon dieser Umstand war sehr storend. Weiters sagt er über das Vorkommen: „*unter Steinen*“. Die Ueberprüfung der sieben, in Dr. BÖCKH's Sammlung als «*Argyroneta aquatica*» bestimmten Thiere ergab, dass dieselben sammt und sonders *Amaurobius ferox* (WALCK) waren, auf welche Art dann Dr. BÖCKH's Kennzeichen allerdings passen.

Noch merkwürdiger erwies sich Dr. BÖCKH's «*Mithras undulatus*», also eine Orbitelarie, welche sich nach zahlreichen Exemplaren der Sammlung als *Momases cuneolus* (C. KOCH), also eine Laterigrade erwiesen hat.

Eine Menge ähnlicher Fälle hat mich dazu bewogen den Anhang fallen zu lassen und diesen Gegenstand für eine spätere Zeit aufzubewahren.

Ich kann dies wohl um so leichter thun, als ich ja ohnehin bestrebt war, alles kritisch gesichtete, wichtigere Materiale zu verwenden und statt einer Recension von höchst problematischem Werth, eine auf kritisch bestimmtes Material gestützte Uebersicht zu geben.

Was nun diese Uebersicht anbelangt, so enthält dieselbe alle bisher beobachteten Arten nebst deren Verbreitung, soweit die letztere derzeit bekannt ist.

Eingefügt erscheinen alle neuen Arten, dann die Bemerkungen, welche sich für weniger bekannte oder sonst interessante Arten ergeben.

Mit Rücksicht auf den, im zweiten Bande publicirten Versuch eines biologischen Systemes, habe ich den Unterordnungen deren biologische Charakteristik vorangestellt.

Dann habe ich zu bemerken, dass ich mich rücksichtlich der Nomenclatur und der Schreibart, der Namen thunlichst an THORELL'S synonymische Bestimmungen und die, die Schreibart regelnden Ausführungen gehalten habe.

Der Umstand, dass die nachfolgende Uebersicht mit dem im ersten Bande gegebenen Verzeichniss nicht ganz genau übereinstimmt, findet in Folgendem seine Erklärung: bei einigen Namen, wie z. B. bei *Meta fusca* (De Geer) musste auf Grund des *lex prioritatis* eine synonymische Richtigstellung platzgreifen u. z. zu Gunsten SCOPOLIS, der diese Art schon 1763 unter dem Speciesnamen „*Merianae*“ anführt; einige wenige Arten, so *Epeira regia* habe ich fortgelassen, weil mir hinsichtlich der betreffenden Thiere nachträglich Zweifel aufstiegen; dagegen habe ich einige neuere Funde eingereiht.

Endlich habe ich zu bemerken, dass das Manuskript des dritten, also descriptiven Bandes im März des Jahres 1875 der königlich ungarischen Naturwissenschaftlichen Gesellschaft eingereicht wurde, was bei Beurtheilung der Prioritätsrechte zu berücksichtigen sein wird.

Der Plan des Werkes, besonders aber die Erweiterung des zweiten Bandes haben es nicht gestattet, den descriptiven Theil früher erscheinen zu lassen.

Ausser diesen ergeben sich noch folgende ganz specielle Bemerkungen.

Die synonymischen Bestimmungen sind nach THORELL gegeben und habe ich in gegenwärtiger Uebersicht dem Genus und Speciesnamen ausser dem Autor auch noch die Jahreszahl der Creirung beigefügt. Im ungarischen Texte ist die Quelle für Synonymik sowohl beim Genus, als auch bei der Species immer angegeben und kann dort leicht nachgesehen werden.

ABKÜRZUNGEN.

AUS. = AUSSERER.	FAER = FABRICIUS.	POD. = PODA.
BLACKW. = BLACKWALL.	FUES. = FUESLIN.	SAV. ET AUD. = SAVIGNY ET AUDUIN.
BRUL. = BRULLÉ.	KEYS. = KEYSERLING.	SCOP. = SCOPOLI.
CAMBR. = CAMBRIDGE.	LATR. = LATREILLE.	SIM. = SIMON.
CANESTR. = CANESTRINI.	L. = LINNE.	STR. = STROEM.
C. K. = CARL KOCH (SEN.).	L. K. = LUDW. KOCH (JUN.).	SUND. = SUNDEWALL.
CL. = CLERCK.	LUC. = LUCAS.	THOR. = THORELL.
DOBL. = DOBLIKA.	O H. = HERMAN.	WALCK. = WALCKENAER.
DOL. = DOLESCHALL.	OLIV. = OLIVIER.	WESTR. = WESTRING.
DORTH. = DORTHÉS.	PALL. = PALLAS.	WID. = WIDER.
DUF. = DUFOUR.	PANZ. = PANZER.	

ORDNUNG:

A R A N E A E.

Orismologische Bestimmung.

Flugellose Thiere.

Der Leib besteht aus zwei Theilen: aus dem Cephalothorax und aus dem nicht segmentirten Hinterleib, welche beide durch ein dünnes Stielchen verbunden sind.

Am Thorax vier Paar siebengliedrige Füße.

Am Ende eines jeden Fusses ein, aus gezinkten Klauen bestehendes Webeorgan.

Am Ende des Hinterleibes ein warzenförmiges, paariges, gegliedertes, mit Spulen versehenes Spinnorgan.

Die Klaue der Mandibeln einschlagbar, der Länge nach durchbohrt.

Einfache Augen in symmetrischer Gruppierung.

Keine Fühler.

Die Maxillen mit fussförmigen Tastern, welche je nach dem Geschlechte anders eingerichtet sind und eine verschiedene Bestimmung haben.

Biologische Bestimmung.

Keine Metamorphose. Die Entwicklung geschieht durch Hautungen, welche an der postembryonalen Form des Thieres keine wesentliche Veränderung bewirken.

Letztes Moment der Entwicklung ist die volle Ausbildung der Geschlechtsorgane.

Das Spinn- und Webeorgan wirkt vom Momente des Ausschlüpfens aus dem Ei beständig.

Der Function dieser beiden Organe entspricht die Lebensweise und die Organisation.

I. SECTION.

THERATRICAE.

I. UNTERORDNUNG.

ORBITELARIAE.

Die Radnetz-Spinnen geben der Organisation und Lebensweise nach unstreitig das typische Bild der Ordnung.

Die Art und Weise, wie dieselben in den Kreis der Naturerscheinungen eingreifen, ist die echte Spinnen-Art und Weise, und diese wird wie folgt charakterisirt: sie beherrschen leere Räume und nehmen dort Aufenthalt, wo fliegende Thiere blos durchzufliegen vermögen.

Das Hauptwerkzeug dieser Eigenschaft ist das, geometrische Formen weisende, in planer Fläche gespannte Radnetz, welches stets den Verhältnissen angepasst ist; die Extreme der Spannung bildet die vertikale und horizontale Stellung; zwischen beide fallen die endlosen Reihen der geneigten Stellungen.

Die Fähigkeit des Netzknüpfens ist innerhalb der Unterordnung nicht gleich; in der zweiten Unterfamilie, bei den Uloborinen nimmt dieselbe sichtlich ab.

Auf den vertikal und geneigt gespannten Netzen ist die Stellung der Thiere stets kopfabwärts und stets auf der geschützteren Seite.

Ihre Füße sind zum Weben und zum Verkehre auf den Fäden geschaffen, was besonders durch eine gewisse Steifheit der Tarsenglieder bekundet wird, welche eine Ausbiegung der Tarsen nur in geringem Maasse gestattet, woraus folgt, dass die Thiere auf dem Boden mit den Fusspitzen auftreten und auf glatten Flächen durchaus nicht fortkommen können.

Rücksichtlich der Körpergrösse sind Abstufungen vorhanden; sie variirt von der Grösse eines Hanfkornes bis zu jener einer Haselnuss; dieser Abstufung entsprechen auch die Netze besonders rücksichtlich der Fadenstärke.

Die Hauptperiode ihrer Wirksamkeit fällt der Tageszeit nach auf die Dämmerung, vorzüglich jene des Abends; dort jedoch, wo die Beute häufig ist, sind sie auch tagsüber thätig, vornehmlich im Schatten, welchen sie mit Vorliebe aufsuchen.

Eine gemeinschaftliche Eigenschaft Aller ist die, dass sie, berührt, zu Boden fallen und dort mit an den Leib gezogenen Füßen eine Weile liegen bleiben; sobald die Störung aufhört, kehren sie auf demselben Faden zum Netz zurück, welchen sie während des Falles entwickelt haben. Jene Erschütterung des Netzes, welche die einfallende Beute verursacht, unterscheiden sie von jener, welche ein in das Netz gerathener lebloser Körper bewirkt: sind sie über die Natur der Erschütterung im Zweifel, dann eilen sie zum Mittelpunkt des Netzes, krallen sich fest und vollführen ungemein schnelle schwingende Bewegungen,

welche das ganze Netz erschüttern und das Schlagen der Beute, beziehungsweise das Fallen des fremden Körpers bewirken.

Die starke Beute wird mit grosser Eile eingesponnen, sichtlich um das Netz zu schonen: zu diesem Behufe kehren sie der Beute die Spinnwarzen zu, drücken dieselben an die Beute, stellen sie in eine Reihe, wodurch die Fäden bandartig herausströmen und wickeln so die Beute mit Hülfe des hintersten Fusspaares förmlich ein.

Ist die Beute geeignet, so wird sie von der Fangstelle abgelöst, frei zum Mittelpunkte befördert und dort verzehrt; ist die Beute schwer, dann wird sie vermittelst Fäden zum Mittelpunkte, beziehungsweise zum Verstecke befördert, u. z. so, dass die Fäden in der Förderrichtung stets straff gespannt, in der entgegengesetzten dagegen nach und nach gelockert werden.

Die allzuschwere Beute saugen sie auf der Fangstelle aus; hat dieselbe das Netz nicht ganz zerstört, so wird sie losgelöst und fallen gelassen, worauf das Netz sorgfältig ausgebessert wird. Die Ueberreste der kleineren Beute werden mit einer abstossenden Bewegung des Vorderleibes entfernt (blos *Cyrtophora conica* scheint hievon eine Ausnahme zu bilden).

Rücksichtlich des Aufenthaltes herrschen sie besonders in den Niederungen, im Vorgebirge und am Fusse des Hochgebirges und nehmen gegen die Baumgrenze der Alpen ab, werden über die Baumgrenze hinaus stets seltener, bis sie in einer Höhe von etwa 2000 Metern über dem Meere bloss durch eine Form repräsentirt werden. So weit in den Höhlen das Halbdunkel herrscht, sind sie ebenfalls vorhanden.

In ihrer Thätigkeit werden sie mehr durch die Feinheit des Fühlens, als durch die Sehkraft geleitet; vom Gehörsinne ist keine Spur vorhanden.¹

Ihre Thätigkeit kennt kaum irgend welche Grenzen, da sie mit Hülfe des Fadenschliessens überall hingelangen, wo ihr Eingriff am Platze ist.

In dem System, welches die Thätigkeit der Spinnenordnung darstellt, fällt ihnen die Aufgabe zu, die Insekten im Durchfluge zu massregeln.

Hinsichtlich der Generationsfolge ist diese Unterordnung die Winterperiode hindurch beinahe durchgehends nur durch Eier gesichert; in geschützten Lagen, besonders in den Wohnungen des Menschen jedoch, überwintern einige Arten und halten eine Kalte von 6 bis 10° R. ohne Schaden aus; die Winterperiode verbringen sie regungslos in einer Art Erstarrung.

Ihre Eier versorgen sie sehr umsichtig; dieselben sind in ein warmes Gewebe gehüllt und meist noch durch eine pergamentartige äussere Hülle geschützt.

¹ Rücksichtlich dieses Sinnes habe ich directe Beobachtungen angestellt. Auf dem Gange meiner Wohnung, welcher vor Luftzug vollkommen geschützt ist, habe ich *Epeira cornuta* (Cl.) angesiedelt, welche gar bald über die wohlverkitteten Fensterscheiben-Netze spannten. In der Abenddämmerung, als die Thiere im Mittelpunkte des Netzes Lauerstellung nahmen, also am regsten waren, näherte ich ihnen eine ausserordentlich hellklingende, b' gestimmte, mit federndem Klöppel versehene Tischglocke und liess dieselbe plötzlich erschallen, ohne dass die Thiere Unruhe gezeigt hätten. In einer Entfernung von etwa 2 Cfm wurden die Thiere gestört, nicht lich dadurch, dass das Schwingen des Klöppels die Luft und diese das Netz erschütterte. Da es aber gewiss ist, dass manche Thiere für gewisse Geräusche eine erhöhte Empfindlichkeit zeigen, führte mich die, den Insekten entnommene Analogie zur Anwendung eines schrillenden Geräusches, welches ich vermittelst einer feinen Feile und eines Bleches bald schwächer, bald stärker hervorrief, jedoch ohne Erfolg. Es scheint gewiss, dass alle jene Fälle, welche in der Literatur enthalten sind und unter Anderem von einer musikalischen Vorliebe der Spinnen sprechen, auf *fühlbare* Schwingungserscheinungen zurückzuführen sind; hieher gehört die Spinne Grétrys, welche Praeludien «bewundert» hat; die Spinne Pelisson's in der Bastille, welche durch die Töne einer Geige hervorgelockt wurde; so Walckenaers Taucherspinnen, welche auf die Oberfläche kamen. Auf Fortpianos sieht man oft Spinnen, welche während des Spieles der Schwingung nachgehen.

1. FAMILIE. EPEIROIDAE. SPEICHENWEBER.

I. SUBFAMILIE. EPEIRINAE. KREUZSPINNEN.

1. GENUS: ARGIOPE DUF. (1825).

1. *Argiope lobata* (PALL 1772). Tafel IX 192 ♀, 193 ♂ nat. Gr. Budapest, Ofner Seite (Zugliget), Pester Seite (Rákos); Neograder Comitatus (unbekannter Punkt). Ende Juni geschlechtsreif; spannt ihr schönes Netz in schattigen Lagen der Gebüsch, im hohen Grase.

2. *Argiope Bruennichii* (Scop. 1772). Klausenburg, Hermannstadt, Grosswardein, Budapest, Doroszló. Im Juli geschlechtsreif; liebt feuchte, üppig bewachsene Lagen.

2. GENUS: EPEIRA (WALCK. 1805).

1. *Epeira grossa* C. K. (1845). Klausenburg, Bonezhida, Szász-Vesszös, Sátoralja-Ujhely, Fünfkirchen, Budapest. Im Juli geschlechtsreif; liebt Wälder, Gesträuche, Ziergärten.

2. *Epeira Circe* SAV. ET AUD. (1825?). Untere Donau, Gegend der Veterani Höhle an Felsen, Mehadia; mit der Bezeichnung «Banat» im Hofmuseum in Wien.

3. *Epeira angulata* (CL. 1757). Klausenburg, Balánbánya, Hosszutelke, Hermannstadt, Diósgyőr, Alsó-Hámor, Sátoralja-Ujhely, Budapest, Ungvár. Im Juli geschlechtsreif; in Wäldern und Parkanlagen häufig.

4. *Epeira dromadaria* WALCK (1802). Klausenburg, Mező-Záh, Szász-Vesszös, Apatin, Palánka, Illok, Panesova, Orsova, Donauenge bis Baziás, Rakamaz, Tokaj, Grosswardein, Fünfkirchen, Budapest, Dabas. Oft schon Ende Mai geschlechtsreif; Netz im üppigen Graswuchse, meist nahe am Boden; häufig an Waldrändern auf Gesträuch.

5. *Epeira arbustorum* C. K. (1837). Hermannstadt unter dem Namen *E. bicornis* bei SILL. angeführt.

6. *Epeira diademata* (CL. 1757). Von den Niederungen, wo sie überall häufig ist, bis zur Höhe von etwa 2000 Meter (Central-Karpathen) verbreitet. Im Spätsommer geschlechtsreif.

7. *Epeira marmorea* (CL. 1757). Mit vier Varietäten, worunter CLERCK's *Araneus marmoreus*, *babel* und *pyramidatus* und unzähligen Uebergängen. Klausenburg, Mező-Záh, Békás-Pässe (Ost-Siebenbürgen), Bonyha, Szász-Vesszös, Hermannstadt; «Prvnyiszka» bei Csorba in den Central-Karpathen besonders reich, Orsova, Alsó-Hámor, Lykanka, Ruttká, Lucivna, Insel Csepel.

8. *Epeira quadrata* (CL. 1757). Klausenburg, Mező-Záh, Parajd, Tölgyes, Hermannstadt, Szász-Vesszös, Csiker Alpen, Alsó-Hámor, Lucivna, Veszprém, Rákospalota. Ende Juli geschlechtsreif; liebt den hohen Pflanzenwuchs in feuchten Lagen, Disteln, Maispflanzungen, Sumpfränder.

9. *Epeira cornuta* (CL. 1757). Klausenburg, Szamosfalva, Mező-Záh, Gyeke, D.-Szt.-Márton, Hermannstadt, Doroszló, Zombor, Rácz-Militics, Bogojeva, Apatin, Neusatz, Zimony, Panesova, Békés-Csaba, Szajol, Rakamaz, Tokaj, S.-A.-Ujhely, Veszprém, Balaton-Füred, Stuhlweissenburg, Grosswardein, Fünfkirchen, Budapest, Gyilkostó in Siebenbürgen (merkwürdiges Vorkommen, da der See erst im 3. Jahrzehent dieses Jahrhunderts durch Bergrutschung entstand und das Rohr erst später, wahrscheinlich durch Wasservogel verpflanzt wurde). Mehrere Generationen. Im Rohre der Sümpfe, sonst in feuchten Lagen überaus häufig; ausschliesslich den Niederungen angehörend.

10. *Epeira patagiata* (CL. 1757). Klausenburg, Szász-Vesszös, Hermannstadt, Bogojeva, Doroszló, Palánka, Panesova, Tokaj, Rakamaz, S.-A.-Ujhely, Lucivna, Csorba, Liptó-Szt-Miklós, Kremnitz, Veszprém, Grosswardein, Budapest, Ungvár, Balánbánya. Scheint nur eine Generation zu haben; im Gesträuche, oft auch im Grase häufig.

11. *Epeira Alsine* (WALCK. 1802). Als *E. lutea* C. K. bei SILL aus der Umgebung von Hermannstadt angeführt.

12. *Epeira umbratica* (CL. 1757). Klausenburg, Mezö-Záh, Gyeke, Parajd, Gyergyó-Szt-Miklós, Borszék, Ilva, Hosszútelke, Torda, Szász-Vesszös, Doroszló, Illok, Pancsova, Orsova, Jeselnicza, Mehadia, Ungvár, Alsó-Hámor, Miskolcz, Schemnitz, Güns, Fünfkirchen, Hermannstadt. Scheint zwei Generationen zu haben; mit Vorliebe in der Umgebung menschlicher Wohnungen. Ausschliesslich Schattenthier und nur des Nachts thätig.

13. *Epeira scolopetaria* (CL. 1757). Gleiche Verbreitung und ähnliche Lebensweise mit der vorigen Art. Das ganze Jahr hindurch geschlechtsreife Individuen vorhanden. Ueberwintert in menschlichen Wohnungen.

14. *Epeira sollers* WALCK (1841). Klausenburg, Mezö-Záh, Doroszló, Fünfkirchen, Budapest, Orsova, Komjáti, Szász-Vesszös. Auf abgestorbenen Pflanzen im Frühjahr und Herbst.

15. *Epeira agalena* (WALCK. 1802). SILL führt dieselbe aus der Umgebung von Hermannstadt sub *E. agelena* C. KOCH an.

16. *Epeira Victoria* THOR. (1870). Klausenburg, Gyeke, Budapest, Rákospalota. Scheint im Gegensatze zur folgenden Art, den Niederungen anzugehören.

17. *Epeira ceropegia* (WALCK. 1802). Hargita Trachytgebirge bis 1300 - 1500 Meter, Gyergyó-Szt-Miklós, Balánbánya, Csorba. Ausschliesslich in hohen Lagen, Grasthier.

18. *Epeira adianta* (WALCK. 1802). Klausenburg, Mezö-Záh. Mitte Sommers geschlechtsreif; bei Klausenburg auf Schlehdorn; bei M.-Záh besonders leicht gefärbte Varietät.

19. *Epeira cucurbitina* (CL. 1757). Klausenburg, Oláhfenes, Mezö-Záh, Gyergyó-Szt-Miklós, Hargita (bis 1500 Meter) Hermannstadt, Bázna, Pancsova, Orsova, Ogradena, Baziás, Tokaj, S.-A.-Újhely, Bükkgebirge, Csorba, Grosswardein, Budapest, Ungvár. Häufig; in den Niederungen Früh-, in höheren Lagen Hochsommerthier, mit ausgesprochener Vorliebe für Gesträuch.

20. *Epeira alpica* L. K. (1869). Alsó-Hámor, Tátrafüred. Bisher als seltene Erscheinung aus der Tannenregion bekannt.

21. *Epeira acalypha* (WALCK. 1802). Klausenburg, Szász-Vesszös, Korond, Balánbánya, Tölgyes, Mezö-Záh, Gyeke, Szent-László, Torda, Hermannstadt, Új-Palánka, Pancsova, Orsova, Ogradena, Baziás, Tokaj, Tarczal, Rakamaz, S.-A.-Újhely, Alsó-Hámor, Grosswardein, Fünfkirchen, Mehadia, Budapest. Im Mai geschlechtsreif; in hohem Pflanzenwuchs, am Rande der Gesträuche häufig; ausschliesslich Tagthier.

22. *Epeira diodia* (WALCK. 1802). Ogradena, Klausenburg. Am Fusse von Felsen, im Schatten.

3. GENUS: CYRTOPHORA (SIM. 1864).

1. *Cyrtophora conica* (PALL. 1772). Klausenburg, Szász-Vesszös, Mezö-Záh, Balánbánya, Békás-Pass, Hermannstadt, Bogojeva, Palánka, Orsova, Mehadia, Ogradena, Alsó-Hámor, Fünfkirchen, Budapest, Dabas. Zwei Generationen; in Gärten, auch in Wäldern theils am Rande, theils im Hochwald.

4. GENUS: SINGA (C. K. 1836).

1. *Singa hamata* (CL. 1757). Orsova, Rakamaz, Grosswardein, Klausenburg, Szamosfalva, Mezö-Záh, Hermannstadt, Disznód, Doroszló, Apatin, Palánka, Neusatz, Pancsova, Orsova, Ogradena, S.-A.-Újhely, Stuhlweissenburg, Grosswardein, Budapest. Im Frühjahre geschlechtsreif, hat wahrscheinlich auch eine Herbstgeneration; am häufigsten an Sumpfrändern, aber auch im hohen Grase.

2. *Singa Lucina* (SAV. ET AUD. 1825?) Doroszló und Plattensee. Mit syrischen Typen vollkommen übereinstimmend; im Rohre.

3. *Singa Herii* (HAHN. 1831). Pancsova, Klausenburg. Frühjahrsform; im Schilfe der Sümpfe.

4. *Singa pygmaea* (SUND. 1830). Klausenburg, Balánbánya, Mező-Záh, Doroszló, Apatin, Palánka, Pancsova, Tokaj, Grosswardein Frühjahrsform; besond. an grasigen Böschungen der Dämme (nur ♀ bekannt.)
5. *Singa albovittata* (WESTR. 1851). Klausenburg (Heuwiesen).
6. *Singa sanguinea* C. K. (1845). Ó-Hutta, Rakamaz, Hermannstadt. Seltener Sommerform.

5. GENUS: *CERCIDIA* TH. (1869).

1. *Cercidia prominens* (WESTR. 1851). Apatin, Ogradena, Tokaj. In Schilf und Gesträuch ziemlich selten.

6. GENUS: *ZILLA* (C. K. 1834).

1. *Zilla x-notata* (CL. 1757). Pressburg (Donauauen) auf *Populus Canadensis*.
2. *Zilla montana* C. K. (1839). Hohe Tátra (Central-Karpathen) Kriván, Region über der Krummholz-Zone bis zum Zeleno-See; an Granitblöcken.
3. *Zilla Thorelli* AUS. (1871). In Dr. G. Böckh's Sammlung ein typisches Exemplar (♀) unter der Benennung «*Epeira Modrensis* Böckh», wornach der Fundort Modern ist. Unstreitig hat Dr. Böckh diese Form früher als Dr. G. MAYR entdeckt, sie aber nirgends beschrieben.
4. *Zilla Stroemii* TH. (1870). Doroszló, Pancsova, Görgény-Szt-Imre. Sommerform, besonders an Baumstämmen, Holzstössen

7. GENUS: *META* (C. K. 1836).

1. *Meta Menardii* (LATR. 1804). Klausenburg, Körös-Schluchten (in Höhlen), Bihargebirge (Onesásza-Höhle), Alsó-Hámor (Keller), ebendort Szeleta-Höhle, Grosswardein: La Cruce-Höhle, Budapest. In wärmeren Höhlen beständig vorhanden; liebt das Halbdunkel.
2. *Meta Merianae* (SCOP. 1763). Im Verzeichnisse des I. Bandes als *M. fusca* (De Geer) angeführt. Illok, Mehadia, Ponyikova-Höhle (untere Donau), Ogradena, Báziás, Tokaj, Tarczal, Bodrog-Keresztur, S.-A.-Újhely, Alsó-Hámor, Szilvás (Borsod), Ujlutta, Csorba (See), Kremnitz, Schemnitz, Budapest, Körös-Schluchten, Klausenburg, Csiker Alpen. Liebt feuchte Oertlichkeiten, weniger Pflanzen als Erdreich und Felsen. Den ganzen Sommer hindurch vorhanden.
3. *Meta segmentata* (CL. 1757). Klausenburg, Szamosfalva, Szász-Vesszős, D.-Szt-Márton, Illok, Pancsova, Mehadia, Rakamaz, Alsó-Hámor, Lykauka, Kremnitz, Veszprém, Budapest, Insel Csepel. Hat zwei Generationen; auf üppigen Pflanzen feuchter Oertlichkeiten tagsüber thätig.

8. GENUS: *TETRAGNATHA* (LATR. 1804).

1. *Tetragnatha extensa* (L. 1758.) Klausenburg, Oláhfenes, Mező-Záh, Gy.-Szt-Miklós, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Palánka, Illok, Neusatz, Zimony, Orsova, Pancsova, Mehadia, Schuppanek, Ogradena, Báziás, Rakamaz, Tarczal, S.-A.-Újhely, Alsó-Hámor, Diósgyőr, Central-Karpathen bis zur Tannengrenze, Balatonfüred, Stuhlweissenburg, Grosswardein, Güns, Schmecks, Budapest, Ungvár. Zwei Generationen; am Rande der Gewässer besonders häufig; tagsüber thätig.
2. *Tetragnatha obtusa* WESTR. (1861). Doroszló, Apatin, Tokaj, Grosswardein, Ungvár. Im Sommer; scheint für das Laub der Bäume und trockenere Lagen eine Vorliebe zu haben.

II. SUBFAM. *ULOBORINAE*. FRESSSPINNEN.

9. GENUS: *ULOBORUS*. LATR. (1806).

1. *Uloborus Walckenaerii*. LATR. (1806). Orsova, Rákospalota. Sommerform; nach eigener Beobachtung auch in Bachgeröllen.

10. GENUS: *HYPTIOTES* WALCK. (1833).

1. *Hyptiotes paradoxus* (C. K. 1834). Sarpatak, Szasz-Vesszös. An beiden Fundorten im Gesträuche von Berglehnen.

II. UNTERORDNUNG.

R E T I T E L A R I A E.

Die Unterordnung der Retitelarien zeigt der Gestalt, der Organisation und den Geweben nach Abweichungen: sie ist nicht so gleichmässig, wie die vorige.

So weit die Formen im Knüpfen der Gewebe Beständigkeit zeigen, beherrschen sie ebenfalls die leeren Räume, sie begnügen sich jedoch mit beschränkteren Localitäten, auch bildet der Fangapparat keine ebene Fläche, sondern ein empfindlich gespanntes Fadenlabyrinth, dem sich ein Segel oder ein aus fremden Körpern erbauter Schirm anschliesst.

In sehr beschränkten Localitäten werden eben nur einige, den Umständen angepasste Schlingen angebracht; manche Formen scheinen ihre Fäden in einem gewissen Umkreise anzubringen und diesen zu begehen.

Die Biegsamkeit der Tarsen gestattet es, dass sie sich auch auf dem Boden ziemlich rasch und sicher bewegen.

In ihren Geweben und Schirmen ist ihre Stellung stets mit dem Rücken nach abwärts gekehrt. Der Grösse nach stufen sie sich von Erbsengrösse bis zu jener eines Hanfkornes ab.

Ihrer Thätigkeit nach sind sie meist Tagthiere; ein gewisser Theil entzieht sich der directen Einwirkung der Sonnenstrahlen; ein anderer Theil sucht absoluten Schatten und liebt das Halbdunkel, ja sogar die ewige Finsterniss der Höhlen.

Berührt, lassen sich einige fallen; andere retten sich durch die Flucht oder das Verbergen.

In zweifelhaften Fällen erschüttern sie auch ihr Netz: die Beute befestigen sie durch Schlingen, auf die Art, dass sie ihr die Spitze des Hinterleibes zukehren, mit dem vierten Fusspaare Fäden ziehen und mit diesen die Beute bewerfen. Nur grosse Beute verzehren sie an der Fangstelle: die schwächere wird befreit, mittelst eines Fadens an eines der Beine des vierten Paares befestigt und so schwebend zum Verstecke getragen; oft schleppen sie die Beute auch mittelst Fadenspannung fort.

Rücksichtlich des Aufenthaltes entfällt die grössere Zahl ebenfalls auf die Niederungen: sie gehen aber auch über die Baumvegetation der Alpen hinaus, auch steigen sie bis in die tiefsten Tiefen der Schächte und Höhlen.

In ihrer Thätigkeit sind sie sehr frei; sowohl durch Fadenschliessen, als auch durch das Auf- und Nieder-Fahren mittelst der Fäden vermögen sie die denkbar verschiedensten Lagen zu erreichen. Das pendelartige Fortschwingen steht ebenfalls in ihrer Gewalt. Dieses besteht darin, dass sie sich an einem Faden hängend durch den Wind von Gegenstand zu Gegenstand fortschwingen lassen.¹

Im Systeme der Spinnenthätigkeit sehen sie es auch auf die Beschränkung durchfliegender Insecten ab, ganz besonders auf kleine und kleinste Formen derselben. Mit ihren Geweben überspannen sie nicht nur die Räume, sondern sie füllen dieselben auch aus.

¹ Dieses ist eine neuere Beobachtung. Diese Art von Ortsveränderung der Spinne ist höchst interessant und anziehend, ganz besonders dadurch, dass die Spinne die Länge des Fadens experimentell bestimmt, indem sie denselben bald verlängert, bald verkürzt und so denselben der Windstärke anpasst. Nachdem hier das Verhältniss des Thieres zum Faden jenem des Pendelkopfes zu dessen Stiele entspricht, habe ich diese Art der Fortbewegung «pendelartig» genannt.

Hinsichtlich der Generationsfolge hängen sie nicht ausschliesslich von überwinterten Eiern ab, sondern es überwintert der grössere Theil in postembryonalen Stadien, und setzt die Fortpflanzung fort.

Sowohl hinsichtlich der Lebensweise als auch der Generationsfolge zeigen sie eine Menge von Uebergängen zur vorigen und der nachfolgenden Unterordnung.

1. FAMILIE. THERIDIOIDAE. WIRKSPINNEN.

1. GENUS. PACHYGNATHA, SUNDB. (1823).

1. *Pachygnatha Clerckii*, SUNDB. (1823). Doroszló, Apatin, Ungvár, Kaschau. Schon im März geschlechtsreif; Gewebe unbekannt; fleissig im Fadenschiessen. Ueberwinterung ganz ausser Zweifel; wurde bei starkem Frost am 5-ten Jänner 1874 unter einem Hufe eines umgestandenen Pferdes auf einer Wiese durch den tüchtigen Hemipterologen Dr. G. v. Horváth in Mehrzahl gesammelt.

2. *Pachygnatha Listeri*, SUNDB. (1830). Doroszló. Im Frühjahr beim Fadenschiessen beobachtet.

3. *Pachygnatha De Geerii*, SUNDB. (1830). Klausenburg, Torda, Szász-Vesszös, Csiker Alpen, Mezö-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Pancsova, Lykauka, Kremnitz, Balaton-Füred, Budapest, Ungvár, Komjáti, Kaschau. Weitaus die häufigste und weitverbreiteteste Art, welche ebenfalls überwintert (durch Dr. v. Horváth mit *P. Clerckii*, Sundb. unter ganz gleichen Umständen und zusammen gesammelt.)

2. GENUS. EPISINUS, WALCK. (1809).

1. *Episinus truncatus*, WALK. (1809). Pressburg, Apatin, Ogradena, Tokaj, S.-A.-Újhely, Budapest. Sommerthier, welches ich im Verdachte einer Orbitelarie habe; wenigstens fand ich ein ♀ am Fusse des Felsens Csukár mare in der unteren Donauenge auf dem Leitfaden eines kleinen Radnetzes in Streckstellung, ohne dort ein anderes Thier entdecken zu können. Freilich war ebendort die kleine *Epeira diodia* häufig. Sonst Sommerthier; oft im Moose herumstreifend.

3. GENUS: LINYPHIA (LATR. 1804).

1. *Linyphia montana* (CL. 1757). Klausenburg, Nagy-Czég, Görgény-Szt-Imre, Hermannstadt, Szász-Vesszös, D.-Szent-Márton, Apatin, Doroszló, Zimony, Pancsova, Orsova, Ungvár. Das ganze Jahr hindurch vorkommend, überwintert sie in halbwegs geschützten Localitäten; ist vorwiegend in der Nähe von Wohnungen, besonders in Gärten zu treffen, liebt aber auch Auen, besonders die Höhlungen alter Weiden und Eichen.

2. *Linyphia bucculenta* (CL. 1757). Doroszló, Kaschau, Klausenburg, Hermannstadt. Sicher überwinterte Art, welche besonders den Rasen an festen Gegenständen, wie Grabsteine etc. liebt. Wurde von Dr. Horváth mit *Pachygnatha Clerckii* und *De Geerii* (vide oben) im Winter gesammelt.

3. *Linyphia marginata* C. K. (1834). Klausenburg, Parajd, Mezö-Záh, Nagy-Czég, Hermannstadt, Doroszló, Pancsova, Orsova, Ogradena, Báziás, Tokaj, Tarczal, Alsó-Háamor. Sommerthier; vorwiegend auf Gesträuchen; im Süden des Landes besonders häufig.

4. *Linyphia emphana* (WALCK.) Alsó-Háamor, Diósgyör. Sommerthier; besonders in Schlagen im Geäste gefällter, ausgedorrter Bäume.

5. *Linyphia phrygiana*, C. K. (1836). Tatra-Füred (Schmecks). Von J. von Frivaldszky unter unbekanntem Umständen gesammelt.

6. *Linyphia triangularis* (CL. 1757). Alsó-Háamor, Csorba, Central-Karpaten, Pribilina, Zakameniszko, Lykauka, Ruttka, Kremnitz, Schennitz, Veszprém, Budapest, Szász-Vesszös, Körös-Pass, Klau-

senburg, Hermannstadt. Bergthier auf Gesträuchen; steigt vom Vorgebirge weit in die subalpine Region hinauf; Körpergrösse stark variirend.

7. *Linyphia frutetorum*, C. K. (1834). Palánka, Illok, Orsova, Mehádia, Ogradena, S.-A.-Ujhely, Alsó-Hámor, Fünfkirchen, Klausenburg. Auf Gesträuchen häufig; im Süden des Landes im Frühjahre, im Norden Sommers geschlechtsreif.

8. *Linyphia hortensis* SUND. (1830). Doroszló, Tokaj, Alsó-Hámor. Als Frühlings- und Sommer-Erscheinung, jedoch nicht näher beobachtet.

9. *Linyphia clathrata* SUND. (1830). Zombor. In den Achselwinkeln von Grabkreuzen.

10. *Linyphia pusilla* SUND. (1830). Tarczal, Klausenburg, Mező-Záh. Meist unter dem überhängenden Rasen abstürzenden Erdreiches.

11. *Linyphia alticeps*, SUND. (1833). Central-Karpathen, Kriván-Stock an der oberen Baumgrenze im üppigen Grase am Fusse von Tannen. Im August geschlechtsreif.

12. **LINYPHIA ALPINA** n. sp. (VII. Tafel, 152, *a* Augenstellung, *b* Hinterleib des ♀ Seitenansicht, *c* desselben Epigyne von rückwärts betrachtet, *d* Taster des ♂ von der Seite dargestellt).

♀ Klein. Cephalothorax licht braungelb mit haarfeinem, schwärzlichen Rand. Beine licht braungelb.

Oberfläche des Hinterleibes weisslich, mit schmutzigbraunem Geäder netzartig überzogen, in der Mitte ein verwaschener bräunlicher Mittelstreif, in den Seiten ein braunes Feld, welches vom schwärzlichen Bauche weiss abgegrenzt ist. Brustplatte braun.

Mittelaugen der vorderen Augenreihe so wie die Seitenaugen beider Augenreihen in gemeinschaftlichen schwarzen Flecken; die Mittelaugen der hinteren Reihe je in einem besonderen schwarzen Ringe. Die Mittelaugen beider Reihen in ein nach vorne verengtes Trapez gestellt; die hintere Augenreihe beinahe gerade, die vordere Reihe ausgebogen; die Seitenaugen der Vorderreihe um ihren Durchmesser von den Mittelaugen entfernt, letztere unter Allen die kleinsten. Mause. Leib 3 $\frac{m}{m}$, Cepth. 1·1 $\frac{m}{m}$, I Beinpaar 5·2, II 4, III 3, IV 4·7 $\frac{m}{m}$ lang.

♂ Kaum kleiner. Vorderleib und Beine röthlichgelb; Hinterleib wie beim ♀, jedoch reiner gefärbt und schärfer gezeichnet. Taster schlank, kolbig; Tibia kürzer und stärker als Patella; Deckschuppe löffelförmig, seitwärts nach innen gestellt; Sexualorgan complizirt, vorne mit hufeisenförmig hervorstehendem Embolus. Maase. Leib: 3— Cepth. 1·2 $\frac{m}{m}$.

Im August an der oberen Baumgrenze des Krivanstockes (Central-Karpathen) im Grase erbeutet. Dr. KOCH kennt diese Art aus den tyroler Alpen.

13. *Linyphia alacris* BLACKW. (1853). Hermannstadt. SILL erwähnt dieselbe unter dem Namen «*Linyphia terricola* Koch».

14. *Linyphia leprosa* OHL. (1865). Veterani Höhle, Tokaj, Alsó-Hámor, Lucivna, Schemnitz, Pribilina, Ungvár, Hermannstadt. Liebt das Halbdunkel der Höhlen, Stallungen aber auch im Wurzelwerk der Bäume.

15. *Linyphia Rosenhaueri* L. K. (1872). Baradla Tropfsteinhöhle bei Aggtelek. Ursprünglich aus den Höhlen des fränkischen Jura beschrieben, fand Dr. v. Horváth dieses Thier in der Entfernung von nahezu 5000 Metern vom Eingange der berühmten Höhle, also im ewigen Dunkel.

16. **LINYPHIA THORELLII** n. Sp. (VII. Tafel, 153, *a* Augenstellung, *b* Webeklauen, *c* Hinterleib des ♀ mit der Epigyne, *d* Taster des ♂).

Sehr klein. Vorderleib und Beine einfarbig lebhaft bräunlichroth; Hinterleib erbsengelb. Keine Zeichnungen. Cephalothorax herzförmig, Kopftheil etwas erweitert, kaum erhöht, seicht abgegrenzt; Mittelritze bedeutend. Brustplatte sehr breit-herzförmig, bräunlichroth, dünnbehaart. Mandibeln stark, bräunlichroth, von der Seite betrachtet, leicht zurückgedrängt, äusserst spärlich behaart, glatt. Maxillen und Lippe bräunlichroth. Taster schlank, bräunlichroth, dessen Patella, Tibia und Tarsus, besonders das letztere Glied stark, zum theil stachelborstig behaart — *keine Klaue*. Beine schlank. Femur mit wenigen Borsten. Tibien oben mit 2—3 Fühlhaaren, unten reichlich borstenhaarig; Klauen sehr schlank, fein, sichelförmig, deren Zinken ungemein zart, die Aferklaue einzähmig.

Hinterleib sehr schön oval.

Die hintere Augenreihe leicht eingebogen, die vordere leicht ausgebogen: die Mittelaugen beider Reihen in ein nach vorne verengtes Trapez gestellt, die unteren klein; die Seitenaugen beider Reihen auf einer gemeinsamen, flachen, schwärzlichen Erhöhung, weiter entfernt von den Mittelaugen ihrer Reihen, als diese von einander.

Maase, Leib: 2·6 m_m , Cepth. 1 m_m , I. Beinpaar 3·8, II 3, III 2·8, IV 4 m_m .

♂ Kleiner, schlanker: in der Färbung übereinstimmend. Der Taster schlank, kolbig; dessen Patella kurz, dünn; Tibia einfach verstärkt, napfförmig; Deckschuppe schmal-löffelförmig; seitwärts nach innen gekehrt, behaart, das Sexualorgan zeigt einen schlingelnd quergestreiften Bulbus, an dessen Vordertheil eine knorplartige Erhöhung sichtbar ist, und dessen untere Parthie einen schwärzlichen, ankerförmigen Umschlag zeigt.

Maase, Leib: 2·4 m_m , Cepth. 1·2 m_m .

Diese interessante Spinne fand ich zuerst in der Szeleta-Höhle (Alsó-Hámor). Sie hält sich an den rauhesten, trockensten Stellen der übersinterten Wände auf, wo sie ihre Fäden zieht und vor dem Kerzenlicht verschwindet. Sie bewohnt das ewige Dunkel. Merkwürdigerweise fand ich dieselbe Art auch in der 148-ten Klafter des Schachtes des Glanzenberg Unterstollens in Schemnitz.

4. GENUS, ERIGONE SAV. ET AUD. (1825—7).

1. *Erigone altifrons* (CAMBR. 1863). Tafel IX, 194 ♂ vergr. Panosova. Als Sommerthier auf Holzstössen.
2. *Erigone apicata* (BLACKW. 1859). Doroszló. Panosova. Schon im März zu Tausenden beim Fadenschliessen besonders auf dürr-en Pflanzen, welche förmlich eingewebt erscheinen.
3. *Erigone dentipalpis* (WID. 1834). Tokaj. Budapest, Szász-Vesszös. Im Juni geschlechtsreif.
4. *Erigone isabellina* (C. K. 1841). Klausenburg, Hermannstadt, Central-Karpaten (Baumregion).
5. *Erigone bituberculata* (WID. 1834). Mező-Záh. Sehr zeitig im Frühjahr (März) besonders an schwer zugänglichen Stellen im Rohre der Seen.
6. *Erigone rubens* (BLACKW. 1833). Sátor-Alja-Újhely. Als Sommerform auf Pflanzen des «Kopasz»-Berges.
7. *Erigone rufipes* (L. 1758). Aus Grosswardein bekannt.
8. *Erigone cornuta* (BLACKW. 1833). Panosova, Tokaj. Als Baumform erbeutet.
9. *Erigone fuscipalpis* (C. K. 1836). Budapest (Blocksberg) auf Pflanzen.

5. GENUS, NESTICUS TH. (1869—70).

1. *Nesticus cellulanus* (CL. 1757). Alsó-Hámor (Höhlen), Erlau (Keller), Schemnitz (Schachte), Klausenburg (Souterrain). Liebt feuchtere Winkel dunkler oder halbdunkler Localitäten; je dunkler der Aufenthalt, desto verwischter die Zeichnung. In Höhlen ist es auffallend, dass sich an die Fäden ihres Gewebes Tipuliden und sonstige Dipteren zur Ruhe an den Vorderfüssen aufhängen, ohne haften zu bleiben oder die Spinne dadurch zu stören.

6. GENUS, ERO (C. K. 1837).

1. *Ero thoracica* (WID. 1834). Doroszló. In Ziegelhaufen als Frühlingform.
2. *Ero tuberculata* (DE GEEB. 1778). Rakamaz. Als Sommerform in üppigen Gesträuchen.

7. GENUS, MIMETUS HENTZ (1832).

1. *Minetus laevigatus* (KEYS. 1863). Auf Eichen der Hutweiden zwischen Tokaj und Rakamaz als Sommerform.

1. *Dicoena melanogaster* C. Z. 1847. Hainhaus. Als *Picus sylvestris*.

9. GENS. *PHYLLOMETHIS* Walz. 1871.

1. *Phyllomethis lineata* C. Z. 1847. Klauseuberg. Glashaus. 1000 Meter. Gyergye-Süd-Mühl. s. Panosova. Buzas. Tarkaj. Suda-Tölz. Als Hain. M. sylv. S. sylv. Buzas. Buzas. Sommerform in Gärten; auch subalpines Heide- und Kiefern-Land. Varietäten: in derselben Localität sieht Linggillen zu verwechseln und deren Gewebe zu usurpiren.

10. GENS. *THERIDIDIUM* Walz. 1871.

1. *Therididium lapidarium* C. Z. 1847. Klauseuberg. Glashaus. 1000 Meter. Hasell-Gänge. Ogriana. Barokken. Scheint in Glashaus zu hängen, aber nicht zu sein.

2. *Therididium formosum* C. Z. 1847. Klauseuberg. Mer-Zell. Tarkaj. Suda-Maria. Tarkaj. Apatin. Panosova. Palanka. Mehadia. Schuppau. Orsova. Jeschitz. Suda-Tölz. Tarkaj. Als Hain. In den Niederungen auch in der Nähe von Wohnungen, besonders in Gärten, unter Stein, Sommerform.

3. *Therididium fenticulatum* Walz. 1871. Orsova. Mehadia. Ogriana. Bazias. Suda-Tölz. Tarkaj. Als Hain. Buzas. Sommerform. Mehadia. He. Eisen. Besonders häufig auch an Wohnungen.

4. *Therididium nigrum* Brauer. 1844. Hermannstadt. Sommerform. He. Art unter dem Namen (*Therididium saxatile* Hüb.) an.

5. *Therididium varians* Hüb. 1841. Klauseuberg. Eisen. He. Eisen. Bei Tarkaj. Als Sommerform im Laibe.

6. *Therididium sisyphium* C. Z. 1847. Suda-Tölz. Als-Haus. 1000 Meter. Luvina. Prékina. Lj. Karba. N. Hagranis. Suda-Tölz. Eisen. Von der Ebene bis in die obere Baumgrenze der Alpen verbreitete Art.

7. *Therididium pictum* Walz. 1871. Centralkarpoden auf Juniperus.

8. ***THERIDIDIUM FELVALDSZKYI*** n. sp. VII Tafel. MA. 6. Anordnung 6. Leib. erstes Beinpaar, 4 männlicher Taster.

♀ Vorderbein nicht bräunlichgelb, mit feinem braunem Rand, mit einem braunlichem Mittelstreif, welcher gegen den Hingebau hin abwärts wird, die Augenringe jedoch nicht erreicht.

Beine nicht bräunlichgelb, am Ende eines jeden Gliedes ein breiter schwarzer Ring. Oberfläche des Hinterleibes weiß mit sechs oder sieben schwarzen Punkten, wovon drei auf die Mitte entfallen, schließlich am Ende je ein ausgehender schwarzer Fleck. Abdomen bräunlich. Die Zeichnung in der Regel schwarz auffallend, nur manchmal etwas verflüchtigt.

Cephalothorax erweitert. Bruststück rundlich, in der Mitte der Länge nach an seig rinnenförmig vertieft. Der Kopf etwas erhöht. Brustplatte herdförmig, bräunlichgelb, mit feiner schwarzer Einfassung. Mundteile bräunlichgelb, etwas rötlich angehaucht. Die Beine lang, schlank. Die Hingebung auffallend; auf den Facellen je eine Bulboriste. Hinterleib oval, von der Seite betrachtet ziemlich gewölbt.

Die Mittellängen beider Reihen im Bruststück stehen. Die unteren kleiner, schwarz; die hinteren opalstehend. Die hintere Reihe kaum merklich eingebogen. Die untere ausgelegt; die Augen der hinteren Reihe in gleicher Entfernung von einander. Die Mitteladren der Vorderreihe weiter vom Stirnrand, als von den hinteren Mittellängen.

Die Taster schizak, dessen Facella nicht länger als hoch, die TIVs noch kürzer, am äußeren Ende mit langem, schmalen abgestumpftem Fortsatz, welcher sich an den Geschlechtsorganen anschließt.

und nach vorne gerichtet ist; der Bulbus von aussen birnenförmig, etwas abgeflacht, auf der Fläche mit schwarzem Schlingelband.

Maase, Leib: $3\cdot5 \frac{m}{m}$, Cepth. 1·5, I Beinpaar 11·5, II 7·3, III 5·2, IV $7\cdot5 \frac{m}{m}$.

♀ Unbekannt.

Bei Tokaj und Rakamaz Auf Eichen. Frivaldszky hat diese Art schon früher um Fünfkirchen herum gesammelt.

9. *Theridium triste*, HAHN (1831). Hutweide bei Tokaj auf Eichen.

10. *Theridium binnaculatum* (L. 1767). Wie die vorige Art. SILL besitzt Exemplare aus der Umgebung von Hermannstadt.

11. *Theridium pulchellum* (WALCK. 1802). Palánka. Dr. SEIDLITZ und SILL führen die Art aus Siebenbürgen an.

11. GENUS. STEATODA SUND (1833).

1. *Steatoda castanea* (CL. 1757). Klausenburg, Mezö-Záh, Görgény-Szt-Imre, Sárpatak, Oláh-fenes, Parajd, Gyergyó-Szt-Miklós, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Neusatz, Zimony, Pancsova, Mehádia, Orsova, Báziás, Szajol, Rakamaz, S.-A.-Újhely, Ungvár, Paráđ, Veszprém, Budapest. Beinahe ausschliesslich dem Aufenthalte des Menschen angepasst, selten an Waldrändern und auch dort stets in der Nähe menschlicher Wohnungen.

2. *Steatoda bipunctata* (L. 1758). Torda, Sárospatak, Klausenburg, Hermannstadt, Görgény-Sz-Imre, Balánbánya, Doroszló, Zombor, Apatin, Orsova, Pribilina, Budapest, Ungvár. Seltener als die vorige Art, mehr im Freien, besonders unter abstehenden Baumrinden. Auch in Ställen.

3. *Steatoda triangulosa* (WALCK. 1802). Doroszló, Pancsova, Orsova. Neigt dem Süden zu (THORELL fand sie in Florenz und Niza l. c. im ung. Text). Lebensweise mit *St. castanea* übereinstimmend, das Gewebe jedoch stets bescheidener.

4. *Steatoda guttata* (WID. 1834). Alsó-Hámor. In Geröllen.

12. GENUS. LITHYPHANTES TH. (1869—70).

1. *Lithyphantes corollatus* (L. 1758). Orsova, Báziás, S.-A.-Újhely. Sommerform; stets in Geröllen der Bäche gefunden.

2. *Lithyphantes Paykullianus* (WALCK. 1806—8). Klausenburg. Auf berasten Hügeln in Löchern von *Gryllus campestris* durch C. SCHUSTER entdeckt.

13. GENUS. ASAGENA SUND. (1833).

1. *Asagena phalerata* (PANZ. 1801). Szász-Vesszös, Doroszló. Sommerthier, meist umherschweifend oder in Mehrzahl unter Steinen gefunden.

II. FAMILIE. SCYTODOIDAE. NACKTSPINNEN.

I. SUBFAMILIE. PHOLCINAE. SCHIELSPINNEN.

1. GENUS. PHOLCUS (WALCK. 1805).

1. *Pholcus Forskällii* THOR. (1870). Zombor, Orsova, überhaupt im Süden des Landes; in lichteren Kellern und schattigen Winkeln häufig. Die Art wurde auch ursprünglich nach ungarischen Exemplaren beschrieben, siehe «Remarks on Synonymus» p. 151.

2. *Pholcus phalangioides* (FUESL. 1775). Nagy-Barom, Rakospalota, Klausenburg. In Stallungen, Hühnersteigen häufig.

3. *Pholcus Pluchii* (SCOP. 1763). Klausenburg, Szent-László, Torda, Várfalva, Mehádia, Orsova, Ogradena, Szajol, Tarczal, Ungvár, Alsó-Hámor, Balaton-Füred. Sowohl unter Dachtraufen besonders der ländlichen Wohnungen als auch im Freien an Felsen, in Steinhaufen. Sommerform.

II. SUBFAMILIE. SCYTODINAE. BUCKELSPINNEN.

2. GENUS. SCYTODES. LATR. (1804).

1. *Scytodes thoracica* LATR. (1804). Zimony, Budapest, Szarvas. Selten, wenig beobachtet, jedoch hinsichtlich des Gewebes und der Haltung vielfach an *Pholcus* erinnernd.

III. FAMILIE. ENYOIDAE. SCHOBERSPINNEN.

1. GENUS. ENYO. SAV. ET AUD. (1825—7).

1. *Enyo germanica* (C. K. 1837). Balaton-Füred, Alsó-Hámor. Sommerthier: unter Steinen; mit schoberförmiger, aus fremden Gegenständen zusammengewebter Wohnung. Selten.

III. UNTERORDNUNG.

TUBITELARIAE.

So vielartig die Organisation dieser Unterordnung, so verschiedenartig ist deren Lebensweise und so manigfach sind deren Gewebe: und wenn wir das System der Spinnenthätigkeit als ein ununterbrochenes Ganzes betrachten, so können wir es aussprechen, dass die Tubitelarien mit ihrer Thätigkeit diejenigen Lücken ausfüllen, welche sonst entstehen würden. Eben dieses zeigt auch die grosse Formverwandtschaft mit anderen Unterordnungen.

Die Hauptorgane sind im Kreise dieser Unterordnung sehr verschieden. Bei dem Webeorgan finden wir sowohl das Drei-, als auch das Zweiklauensystem vertreten, dabei den Umstand, dass mit dem Zweiklauensystem eigenthümliche Haarsohlen verbunden sind, welche andeuten, dass hier neben der specifischen Spinnenthätigkeit, d. h. neben dem Fangnetz auch das Gehen platzgreift. Das Spinnorgan zeigt ebenfalls Verschiedenheiten: manche Spinnwarzen sind verlängert, mehrgliedrig, das System der Spulen ist anders angebracht, daher sind auch die Gewebe anders beschaffen. Die Grösse des Hinterleibes bleibt fort. Zum kräftig entwickelten Cephalothorax kommt ein verhältnissmässiger Hinterleib hinzu: die Füsse sind kräftig und selbst die gestreckteren zum Gehen eingerichtet. Indem bei den vorhergehenden zwei Unterordnungen die Ernährung in erster Linie von der Einrichtung und Anbringung des Gewebes und vom geduldigen Abwarten der Beute abhängt, also eine gewisse Passivität zur Schau trägt, tritt bei den Tubitelarien die Activität in den Vordergrund; sie offenbart sich im mechlerischen Ueberfall der Beute.

Selbst in jenen Gruppen dieser Unterordnung, bei denen auf die Gewebe noch grosses Gewicht fällt (Agalenoidae), ist der Charakter der Gewebe, so auch deren Wirkung von jenen der Orbitelarien und

Retitelarien wesentlich verschieden. Denn indem diese letzteren ihre Gewebe den fliegenden Insecten in den Weg stellen, ihre Beute also dadurch erlangen, weil diese das Gewebe *nicht sieht*, sehen es die Tubitelarien mit ihren Geweben auf das *Aufsitzen* der Insecten ab; ja die Mehrzahl ladet die Beute förmlich zum Aufsitzen ein. Die weitläufigen Gewebe der Winkelspinnen (Tegenaria), welche horizontal gespannt sind und mit der Zeit auch noch staubig werden, locken die Insecten förmlich an; so auch das trichterförmige Gewebe der Agalenen. Die Amaurobiinen *belegen* mit ihren Geweben solche Punkte, welche zu Ruheplätzen für Insecten besondere Eignung haben.

Bei den Drassoiden fällt das Gewicht nicht mehr auf das Gewebe, sondern auf die Organisation der Gangorgane; bei diesen herrscht das Zweiklauensystem und die Scopula; diese verlegen sich auf die Lauer, um die Beute zu überfallen, oder sie verbergen sich in künstlich erzeugte oder natürliche Höhlungen, und erwarten die Beute, welche sich dahin verirrt. Diesem entspricht auch die Taucherspinne — Argyroneta — welche ihre Taucherglocke verlässt, um ihre Beute im Utricularien Dickicht zu beschleichen.

Eine allgemeine Eigenschaft ist die, dass bei den Geweben überhaupt auf die Wohnung ein grosses Gewicht fällt, bei mancher Familie sogar das Hauptgewicht; in diesen letzteren Fällen ist das Gewebe nurmehr für Momente der Vermehrung und Entwicklung bestimmt und hat mit der Ernährung nichts mehr zu schaffen.

Hier beginnt also neben der Fixirung des Aufenthaltes die Freiheit der Bewegung in einem gewissen Umkreise.

In der Veränderung des Aufenthaltsortes sind sie weniger frei, auch in der Wahl desselben sind sie beschränkter; sie sind in höherem Maasse an die Scholle gebunden, als dies bei den vorgehenden Unterordnungen der Fall ist. Es überwiegt hier schon die Zahl derjenigen Formen, welche unter Steinen, Schollen, unter abgefallenem Laub lebt und wirken.

Hinsichtlich der vertikalen Verbreitung gehört die Mehrzahl der Formen zwar den Niederungen an; sie steigen aber auch in bedeutende Höhe hinauf. Die *Cryphoea carpathica* O. H. lebt auf den Gipfeln der hohen Tátra, hingegen gibt es Formen, welche in der Tiefe der Höhlen zuhause sind.

Die Generationsfolge wird hauptsächlich (ich kann nicht sagen ausschliesslich) durch überwinternde Thiere gesichert; die Sicherung besorgt die überwinternde Generation selbst. Die Mutter bewacht die Eier, sorgt so lange für die Jungen, bis sich diese selbst fortzuhelfen vermögen.

I. FAMILIE. UROCTEIDAE. ZOTTELSPINNEN.

1. GENUS. UROCTEA. DUF. (1820).

1. *Uroctea Durandii* (WALCK. 1809). Fiume unter Steinen.

II. FAMILIE. AGALENOIDAE. FLÜCHTSPINNEN.

I. SUBFAMILIE. AMAUROBIINAE. KETZERSPINNEN.

1. GENUS. DICTYNA. SUND. (1833).

1. *Dictyna arundinacea* (L. 1758). Klausenburg, Szász-Vesszós, Torda, Mezö-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Palánka, Pancsova, Orsova, Ogradena, B. Csaba, Tokaj, Ó-Hutta, Stuhlweissenburg, Grosswardein, Budapest. Frühjahrs- und Sommerform, welche besonders die abgestorbenen Doldenpflanzen liebt. Gemein.

2. *Dictyna latens* (FABR. 1775). Hermannstadt. Dr. SEIDLITZ führt dieselbe auf Grund von L. KOCH'S Bestimmung an.

3. *Dictyna vicina* SIM. (1874). Hutweide bei Tokaj, auf Eichen. Scheint südlich verbreitet zu sein. (SIMON beschrieb die Form von der Insel Corsica).

4. *Dictyna uncinata* THOR. (1856). Budapest (Stadtwäldchen auf Gesträuch).

5. *Dictyna variabilis* C. K. (1836). Budapest, Rákos-Palota, Tokaj, B.-Füred. Besonders auf den Blättern von *Syringa vulgaris*.

2. GENUS. TITANOECA TH. 1869—70.

1. *Titanoeca quadriguttata* (HAHN. 1831). Orsova, Mehádia, Bázias, Alsó-Hámmor, Mocsolyás, Paráđ, Schemnitz, Fünfkirchen. Sommerform, steigt hoch in das Gebirge; meist unter Steinen.

2. *Titanoeca Schineri* L. K. (1872). S.-A.-Újhely, Tokaj, Veszprém. Sommerform; besonders an steinigen Stellen.

3. **TITANOECA VETERANICA** n. sp. (VII. Tafel, 155, *a* Augengruppe, *b* Epigyne des ♀, *c* Taster des ♂).

♀ Vorderleib dunkel rothbraun mit wenig gelblichen Haaren; Beine ebenso gefärbt, etwas rauchiger. Hinterleib braun, mit nicht eben dünner aber erst bei Vergrößerung auffallender, gelblichröthlicher Behaarung.

Cephalothorax so lang als Tibia und Patella des IV. Beinpaares zusammen; Kopftheil etwas verlängert, vorne abgerundet, von seitwärts betrachtet aus der bedeutenden Rückengrube sanft aufsteigend. Der ganze Cephalothorax fein gerandet.

Brustplatte oval, braun, mit schmutziggelber Behaarung.

Mandibeln ziemlich stark, etwas rauh und genügend behaart -- von der Seite betrachtet -- mit dem Grunde vorgewölbt. Maxillen gerade, parallel, vorne abgerundet; rothbraun; die Lippe schmaler als eine Maxille, abgerundet, von halber Länge der Maxillen.

Der Taster rauchig rothbraun, dessen Tarsus reichlich behaart und beborstet und so lang als Patella und Tibia zusammen. Die Beine ziemlich schlank, die Behaarung ziemlich reichlich, gelbbraun gemischt, die Bestachelung nicht beständig: Femur des I. Paares oben am Ende 2—3 anliegende Stachel; oft an der Tibia, unten vorne, ein Stachel. Das Abdomen breitoval, etwas flachgedrückt.

Die vordere Augenreihe sehr leicht, die hintere mehr eingebogen; die Seitenaugen getrennt; die Seitenaugen von den Mittelaugen ihrer Reihen weiter, als letztere von einander entfernt; die Mittelaugen beider Reihen in ein nach vorne bedeutend verengtes Trapez gestellt, die unteren kleiner als die oberen; die hinteren Mittelaugen weiter von den vorderen Mittelaugen als von einander.

Maase, Leib: 5·5 $\frac{m}{m}$, Cepth. 2·3, I Beinpaar 6, II 5, III 4, IV 5·6 $\frac{m}{m}$.

♂ Schlanker, etwas kleiner. Vorderleib sehr lebhaft rothbraun; Beine rauchbraun; Hinterleib schwarz, spärlich gelb behaart, ohne Zeichnung. Auf allen Tibien, unten, in einer Reihe mehrere Stachelborsten. Der Taster stark, kolbig; dessen Patella nicht länger als dick; die Tibia sehr complizirt: an der inneren Seite ein am Grunde starker, in eine feine Spitze auslaufender, glänzend schwarzer, geschwungener, nach vorne gerichteter Fortsatz, am Grunde desselben, nach innen, ein daumenförmiger, kurzer stumpfer Fortsatz, dahinter ein dritter, nach rückwärts offener, ohrförmiger Fortsatz.

Maase, Leib: 4·6 $\frac{m}{m}$, Cepth.: 2·4, I Beinpaar 7·5, II 5·8, III 4·7, IV 5·6 $\frac{m}{m}$.

Diese hübsche, kleine Spinne fand ich im Juni in der unteren Donauenge, besonders in der Nähe der historisch berühmten Veterani-Höhle, dann bei Jeselnicza, wo dieselbe auf rasigen Stellen unter Kalksteinhaufen vorkam. Das Thier lebt an der Unterseite der Steine in einer sehr schütter gewebten Röhre, zieht sich bei Berührung zusammen und muss sehr beunruhigt werden, ehe es flüchtet. Die Art ist nahe verwandt mit SIMON'S *Titanoeca monticola*, welche derselbe aus den Pyrenäen und den Alpen der Provence beschrieb, jedoch auch nach Dr. L. KOCH verschieden (vide «Les Arachnides de France 1874, I, p. 214, Pl. III, fig. 10).

3. GENUS: AMAUROBIUS (C. K. 1837).

1. *Amaurobius ferox* (WALCK. 1830). Klausenburg, Mezö-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Palánka, Diósgyőr, Miskolcz, Görömbölyi-Tapolcza, Erlau, Güns, Budapest, Mehadia. Im Frühjahr geschlechtsreif; in Kellern, Winkeln, aber auch in Felsenspalten; in wärmeren Localitäten wahrscheinlich stets vorhanden. Gewebe vielfach angepasst.

2. *Amaurobius fenestralis* (STR. 1768). Klausenburg, Görgény-Szt-Imre, Mezöhavas, Bucsina, Nagy-Hagymás, Hermannstadt (Dr. SEIDLITZ sub *Ciniflo atrox*), Mehadia, Alsó-Hámor, Pribilina, Lykalka, Schemnitz, Budapest. Weit verbreitete Art, welche auch in das Hochgebirge steigt, besonders in Nadelhölzern unter abstehender Rinde häufig; kommt auch in der Nähe menschlicher Wohnungen, am Eingange der Grubenstollen, in Steinhaufen und Mauerritzen vor; nächtliches Thier, Nachts oft auf dem Laube der Gebüsche herumstreifend.

3. *Amaurobius claustrarius* (HAHN. 1831). Bisher nur in den Karpathen: Csorba-See, Pribilina, im August unter Steinen angetroffen. Nach L. KOCH auch in Siebenbürgen. (Dr. SEIDLITZ sub *Ciniflo*).

4. *Amaurobius pallidus* L. K. (1868). IX. Tafel, 195 ♀; 196 ♂, 197 Epigyne des ♀, 198 Taster des ♂. ♀ Durch Dr. L. KOCH beschrieben. ♂ Kleiner, schlanker, lichter gefärbt, die Zeichnung des Hinterleibes lebhafter. Die Beine gestreckter. Der Taster proportionirt: auf der Oberfläche des Femur vorne 3 Stacheln; die kurze Tibia handförmig, von oben betrachtet, zeigt sie drei kurze Fortsätze, von welchen der innere der kürzeste ist, er ist gebogen, stumpf; der äussere ist derb, cylindrisch, am Ende abgerundet, röthlichgelb; die Deckschuppe ist stark convex, an der Spitze büstenartig behaart, am äusseren Rande des Grundes bedeutend ausgeschnitten: Geschlechtstheil stark hervorquellend, von unten betrachtet erscheint der Bulbus einem starken halben Ringe ähnlich, aus dessen Mitte eine schnabelförmige, kurze, rothbraune Doppelspitze hervorsticht, am Grunde dagegen ein unten licht, an der Spitze dunkel gefärbter Fortsatz nach vorne gerichtet ist.

Maasse: Leib 8 $\frac{m}{m}$, Cepth. 4 $\frac{m}{m}$, I Beinpaar 15 $\frac{m}{m}$.

Diese Art wurde ursprünglich durch Dr. Paliardi bei Mehadia gesammelt, ich selbst kenne sie auch ausschliesslich aus dieser Gegend als Frühjahrsform, wo sie meist im Gerölle, seltener unter der Rinde gestürzter Bäume vorkommt und weit in die Höhe geht. So bei Orsova (Allion), Mehadia (Nadelholzregion), Ogradena, Báziás (Ausläufer).

5. *Amaurobius Erberi* (KEYS. 1863). Ausschliesslich Budapest (Blocksberg); ist weiters nur von Syra, Lesina und aus den Pyrenäen bekannt.

II. SUBFAMILIE. AGALENINAE. TRICHTERSPINNEN.

4. GENUS: CYBAEUS L. K. (1868).

1. *Cybaeus tetricus* (C. K. 1839). Alsó-Hámor, Máramaros (Pietrosz Stock) selten unter Steinen.

5. GENUS: COELOTES. BLACKW. (1841).

1. *Coelotes atropos* (WALCK. 1830). Görgény-Szt-Imre, Mezö-Havas, Hermannstadt, Orsova, Ogradena, Alsó-Hámor, Central-Karpathen, Pribilina, Ruttka, Schemnitz, Tatra-Füred. Gebirgsform im Sommer geschlechtsreif. Geht bis 2000 Meter in den Alpen, wo sie dann das Labyrinth vertieft und complizirt.

2. *Coelotes inermis* L. K. (1855). Görgény-Szt-Imre, Schemnitz. An beiden Orten Herbstthier, im Gerölle von Mauerwerk.

3. *Coelotes roseidus?* (C. K. 1837). Bratka im Körospass. Ein ♂ im September erbeutet. Zur Anbringung des ? hat mich der Umstand bewogen, dass von *Coelotes roseidus* C. K. = *segestriiformis* Dufour bis jetzt nur ♀ bekannt sind. Da dieses ♂ jedoch zu keiner der bekannten Arten gehört, und dem Grössenverhältniss nach der grossen weiblichen Form Koch's resp. DUFOUR'S entspricht, so habe ich es mit Vorbehalt hieher gestellt.

4. *Coelotes solitarius* L. K. (1868). In Dr. H. Zimmermann's (Limburg) Sammlung aus der hohen Tatra: Dr. Seidlitz fand die Art um Hermannstadt.

6. GENUS: TEGENARIA (LATR. 1804).

1. *Tegenaria Domestica* (CL. 1757). Ueberall, besonders in und um Wohnungen verbreitet; kommt jedoch auch im Freien vor.

2. *Tegenaria Derhamii* (Scop. 1763). Ganz besonders in Wohnungen, und da vorzüglich in Kellerhälsen, Fenstern, dann in Stallungen sehr häufig.

3. *Tegenaria campestris* C. K. (1848). Klausenburg, Hermannstadt, Doroszló, Orsova, Baziás, Alsó-Hámor, Pribilina, Budapest. Geht bis 1000 Meter in das Hochgebirge; meist im Wurzelwerk und in Steinhaufen.

7 GENUS. CRYPHOECA THOR (1869—70).

1. *CRYPHOECA CARPATHICA* n. s. p. (VII. Tafel, 156, *a* Augengruppe, *b* Epigyne des ♀, *c* Taster des ♂).

♀ Vorderleib und Beine grünlichgelb; Hinterleib öhlbraun, mit gelblichen \triangle Zeichnungen. An allen Beinen die Tibia und Metatarsus mit langen, anliegenden, lichten Stacheln bewehrt, welche auf den zwei ersten Paaren in zwei Reihen paarig gestellt sind. Die vordere Augenreihe stark eingebogen, deren Mittelaugen viel kleiner als die seitlichen; die hintere Augenreihe leicht eingebogen, deren Augen von gleicher Grösse; die Mittelaugen der vorderen Reihe vom Stirnrande um mehr als den Durchmesser eines Seitenauges entfernt.

Cephalothorax länglich-herzförmig; Kopftheil gut abgegrenzt, verschmälert, vorne abgerundet; Rückengrube punktartig; der Thoraxtheil mit einigen sternförmig auslaufenden Vertiefungen, welche der Lage der Beine entsprechen. Brustplatte länglich-schildförmig, zwischen den Hüften des IV. Beinpaars zugespitzt, etwas convex, lehmgelb, spärlich behaart. Die Mandibeln lehmgelb, gut entwickelt, schwächer als der Schenkel des ersten Beinpaars, nicht vorgewölbt und mit dem Ende auf die Maxillen zurückgedrängt. Maxillen lehmgelblich, breit, vorne abgerundet, nicht gegeneinander geneigt, dünn behaart; die Lippe ähnlich gefärbt, breit, vorne abgestutzt, erreicht nicht die halbe Länge der Maxillen. Taster grünlichgelb, dessen Tarsus stark, so lang als die Tibia, beiderseits mit mehreren anliegenden, langen Stacheln. Sämmtliche Schenkel der Beine grünlichgelb, die übrigen Glieder mehr ins Röthliche ziehend; auf der Patella des III. Paares, oben, ein aufrechter, langer Stachel. Hinterleib länglich-eiförmig, hinten etwas zugespitzt; oben, vorne, in der Mitte ein unregelmässiger, lichter Fleck, darunter einige Winkelfleckchen, welche sich schlängelnd in den Seiten verlieren und oft sehr undeutlich sind; Bauchfläche olivengrünlich; der ganze Hinterleib anliegend, nicht eben dicht behaart. Spinnwarzen in ein Trapez gestellt, gelblich, gleichlang; das Endglied des oberen Paares zugespitzt und sehr kurz, etwa einem Viertel des Grundgliedes entsprechend.

Maasse: Leib $4.2 \frac{m}{m}$. Cepth. 1.9 , I. Beinpaar 5 , IV. $5.8 \frac{m}{m}$. Verhältniss der Füsse $4, 1, 2, 3$.

♂ Etwas kleiner, mit schlankeren Beinen und lichterem Vorderleib. Die Bestachelung der Beine schwächer. Der Taster verhältnissmässig stark, dessen Patella und Tibia gleichlang, am Grunde der äusseren Seite der Tibia ein nach vorne und seitwärts gerichteter, gestreckt ohrförmiger Fortsatz; Deckschuppe sehr convex, weisslich, spärlich behaart; Geschlechtstheil sehr hervorquellend; von unten betrachtet, durch einen langen, spiraligen embolus ausgezeichnet.

Maasse: Leib 3·5 m_m . Cepthl. 1·6, IV. Beinpaar 5·4 m_m .

Central-Karpathen; auf dem Kriván im August nicht selten, steigt beinahe bis zum Gipfel. Ist stets auf der unteren Seite der Steine in einem schütter gewebten Röhrechen zu treffen und leicht zu sammeln, da sie sich statt zu flüchten, nur zusammenzieht.

8. GENUS AGALENA WALCK (1805).

1. *Agalena labyrinthica* (CL. 1757). In der Ebene eben so gut als auch im Vorgebirge und der entschieden subalpinen Region zuhause. In den Niederungen an manchen Punkten geradezu in Masse vorhanden.

2. *Agalena similis* KEYS. (1863). Klausenburg; durch Dr. G. Böckh auch in Pressburg gesammelt und als «*Ag. labyrinthica*» bestimmt (zu finden im Wiener Hofmuseum), besonders Herbstform.

9. GENUS HISTOPONA THOR. (1869—70).

1. *Histopona torpida* (C. K. 1841). Doroszló. Als Sommerform unter Rinden nur einmal gefunden.

10. GENUS: TETRIX SUNN. (1833).

1. *Tetrix deitriculata* (OLIV. 1789). Doroszló. Als Sommerthier einmal angetroffen.

11. GENUS: AGROECA WESTR. (1861).

1. *Agroeca Haglundii* THOR. (1874). Apatin, Szász-Vesszós. Zweimal als Sommerthier angetroffen.

III. SUBFAMILIE. ARGYRONETINAE. TAUCHERSPINNEN.

12. GENUS: ARGYRONETA LATR. (1804).

1. *Argyroneta aquatica* (CL. 1757). Szamosfalva, Szász-Vesszós, Doroszló, Budapest (im Abzuggraben der Ofner Thermen!). Sonstige Daten im allgemeinen Theile und im biologischen System (I., II. B.).

III. FAMILIE. DRASSOIDAE. MEUCHELSPINNEN.

1. GENUS: ZORA (C. K. 1848).

1. *Zora maculata* (BLACKW. 1833). Doroszló, Apatin, Orsova, Schuppanek, Tokaj, Rakamaz, Kaschau. Eine seltenere Sommererscheinung; bisher stets umherschweifend im abgestorbenem Laube unter Bäumen und Gesträuchen gesammelt; besonders dort häufig, wo Poduren reichlich vorhanden sind. Geht nicht auffallend hoch ins Gebirge und überwintert bestimmt. Dr. von Horváth fand sie im strengsten Winter vor (siehe: *Pachygnatha Clerckii* Sund).

2. GENUS: LIOCRRANUM L. K. (1866).

1. *Liocranum domesticum* (WID. 1834). Szász-Vesszós, Pressburg. In Wohnungen, des Nachts auch bei Kerzenschein thätig; mit fixer Wohnung und Jagdgebiet. Dr. G. Böckh sammelte diese Art mehrfach, und bezeichnete sie mit «*Drassus*».

2. **LIOCRANUM KOCHII** n. sp. (VII. Tafel, 157, *a* Augengruppe, *b* Taster des ♂, Seitenansicht; *c* Genitaltheil von unten).

Vorderleib und Beine licht braungelb; Hinterleib graulich, mit verwaschenen, undeutlichen, dunkleren Flecken und anliegender Behaarung.

Cephalothorax herzförmig; Kopftheil verengt, von der Seite betrachtet eher niedergedrückt als erhoben; Mittelritze sehr fein, ziemlich lang. Brustplatte schildförmig, braungelb, spärlich behaart. Die Mandibeln gelb, nicht eben kräftig, genügend behaart; seitlich betrachtet knieförmig vorgewölbt; Maxillen breit, etwas gegeneinander geneigt; die Lippe zungenförmig von halber Maxillenlänge. Beine lang, schlank, bewehrt und behaart; auf den Schenkeln oben zwei anliegende, lange Stacheln; auf der Tibia des ersten Paares, unten, fünf Stacheln in zwei Reihen, wovon drei auf der inneren Seite; auf dem Metatarsus desselben Paares, unten drei Paar Stacheln; auf der Tibia und dem Metatarsus des zweiten Paares unten je drei Paar Stacheln; auf denselben Gliedern der beiden letzten Paare, unten 5—6 Stacheln. Der Hinterleib oben und unten einfarbig; sonst eiförmig, vorne etwas verengt; verhältnissmässig klein.

Die vordere Augenreihe kaum bemerkbar, die hintere merklich eingebogen; die hinteren Mittelaugen viel weiter von einander als von den Seitenaugen entfernt; die Mittelaugen der vorderen Reihe schwarz und grösser als die Seitenaugen, die letzteren so wie jene der hinteren Reihe opalisirend. Die Seitenaugen berühren sich.

Der Taster ziemlich kräftig; Deckschuppe spitz-löffelförmig, am äusseren Rande mit einer fingerförmigen Nebenschuppe; Patella wenig länger als dick, die Tibia kürzer als die Patella, einfach, unbewehrt; das Geschlechtsorgan sehr charakteristisch: der ziemlich flache Bulbus verwandelt sich hinten in ein schlängelndes Rohr, welches verloren in eine feine, gekrümmte Spitze ausläuft.

Maasse: Leib 5·2 $\frac{m}{m}$, Cepth. 2·6, I. Beinpaar 8, II. 7·2, III. 6·9, IV. 9·9.

♀ unbekannt.

Diese sehr interessante Art fand mein Neffe E. Vlkolinszky in Schemnitz. Ist von *L. domesticum* auch nach Dr. L. Koch specifisch verschieden.

3. GENUS: ANYPHEANA SUND. (1833).

1. *Anyphaena accentuata* (WALCK. 1802). Doroszló, Bogojeva, Illok, Panesova, Alsó-Hámor, Budapest. Als Sommerform besonders auf dem Laube der Bäume vorkommend.

4. GENUS: CLUBIONA LATR. (1804).

1. *Clubiona corticalis* (WALCK. 1802). Schemnitz. Im Basaltgerölle des «Kalvarienberges», im Spätsommer.

2. *Clubiona trivialis* ¹ C. K. (1841). Mehadia, Spitze des Damoclet; aus den Central-Karpathen von Dr. L. Koch bestimmt, in der Sammlung des Dr. Zimmermann (Limburg); scheint eine Alpenform zu sein.

3. *Clubiona montana* L. K. (1867). Kremnitz. Als herbstliche Form unter Steinen gesammelt.

4. *Clubiona holosericea* (DE GEFR. 1778). Doroszló. Gleicher Aufenthalt mit der nachfolgenden Art.

5. *Clubiona pallidula* (1757). Szász-Vesszós, Klausenburg, Szamosfalva, Parajd, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Palánka, Illok, Tokaj, Diósgyör, Luesivna, Grosswardein, Budapest. In Gärten, im Rohre, im Gesträuch und überhaupt in üppiger Vegetation zu finden. In der Abenddämmerung umher-schweifend. Sackartige Wohnung sehr mannigfaltig.

6. *Clubiona terrestris* WESTR. (1851). Tokaj. In einem Steinbruche als Sommerthier.

7. *Clubiona coerulea* L. K. (1866). Palánka. Im Frühjahre, unter einem Holzscheite.

¹ Im Verzeichnisse des I. Bandes unter dem Synonym «pallens» angeführt

8. *Clubiona lutescens* WESTR. (1851). Szász-Vesszös, Budapest. Im Gesträuche, selten.
9. *Clubiona paradoxa* L. K. (1867). In der Sammlung des Grafen Keyserling, aus Orsova stammend.
10. *Clubiona frutetorum* L. K. (1866). Tokaj, Budapest? Ungvár? (die Exemplare von letzteren Orten als jüngere Formen nicht ganz sicher). Auf Eichen als Sommerthier.
11. *Clubiona brevipes*¹ BLACKW. (1841). In der Sammlung des Grafen Keyserling, aus Orsova stammend.

5. GENUS: CHIRACANTHIUM (C. K. 1839).

1. *Chiracanthium italicum* CANESTR. et PAV. (1869). Klausenburg, Szász-Vesszös, Görgény-Szent Imre, Budapest, Doroszló. Hochsommerform; webt in Pflanzen einen geräumigen Sack, wo die Paarung erfolgt und auch die Eier bewacht werden.
2. *Chiracanthium carnifex* (FABR. 1775). Klausenburg, Rakamaz. Sommerform; webt ihre Sackwohnung in die Rispen der Gräser.
3. *Chiracanthium Pennyi* CAMBR. (1874). Palánka, Rakamaz. Wie die vorige Art.
4. *Chiracanthium nutrix* (WALCK. 1802). Klausenburg, Mező-Záh, Gyeke, Szász-Vesszös, Hermannstadt, Doroszló. Wie die vorige Art.
5. *Chiracanthium elegans* THOR. (1875). Ogradena. Webt ihre Säcke in das Gerölle der Kalkberge. Sommerform.

6. **CHIRACANTHIUM RUPESTRE** n. sp. (VII. Tafel 158, *a* Augengruppe, *b* Epigyne, *c* Cephalothorax von der Seite).

♀ Cephalothorax röthlichgelb, in der Augengegend etwas verdunkelt; Mandibeln bräunlichroth, Beine gelb; Hinterleib bräunlichgelb.

Cephalothorax derb, hochgewölbt, so lang als Patella und Tibia des IV. Fusspaares zusammen; seitlich betrachtet ist die Rückenlinie gewölbt, vom Scheitel nach rückwärts halbkreisförmig abfallend; der ganze Theil mit feinen, anliegenden Haaren bedeckt. Die Mittelritze ist durch eine kaum wahrnehmbare Verdunkelung angedeutet. Brustplatte schildförmig, bräunlichgelb, ziemlich behaart. Die Mandibeln derb, kräftig, etwas nach vorne gerichtet, am Rande des Klauenfalzes mit einer dichten Borstenreihe versehen, etwas kürzer als der Metatarsus des I. Beinpaars; die Maxillen breit, vorne abgerundet, etwas gegeneinander geneigt, bräunlichroth, vorne lichter; Lippe rothbräunlich, breit, zungenförmig, erreicht $\frac{3}{4}$ der Länge der Maxillen. Der Taster schlank, blass röthlichgelb, am Tarsus bräunlichroth, ziemlich behaart, dessen Tarsus so lang als Patella und Tibia zusammen. Die Beine schlank, lang; Tibia und Metatarsus des ersten Paares, unten, in der Mitte mit einem Stachelpaare, Hinterleib oval, mit gelblicher Behaarung bedeckt.

Die Augengruppe ist sichtlich dreitheilig; die Mittelaugen beider Reihen in ein, nach vorne verengtes Trapez gestellt, und dieses Trapez weiter von den Seitenaugen, als die grösste Entfernung der Mittelaugen untereinander; die vorderen Mittelaugen in einem gemeinschaftlichen dunkeln Fleck, die übrigen Augen jedes für sich dunkel eingefasst. Die Seitenaugen einander genähert; die vordere Reihe sehr leicht ausgebogen.

Maasse: Leib 9 $\frac{m}{m}$, Cepth. 4·6, I. Beinpaar 15·6, II. 13, III. 9·7, IV. 13·4.

♂ unbekannt.

In einem steinigen Graben bei Majláth (Diós-Györ) unter einem Steine erbeutet.

7. **CHIRACANTHIUM EFOSSUM** n. sp. (VII. Tafel, 159, *a* Augengruppe, *b* Cephalothorax von der Seite, *c* Epigyne).

♀ Cephalothorax bräunlichgelb ohne Verdunkelung; Mandibeln ins Bräunlichrothe ziehend; Beine grünlichgelb. Hinterleib schmutzig-lehmgelb.

¹ Im Verzeichniss des ersten Bandes als «*fuscula* Westr.» angeführt.

Cephalothorax von der Seite betrachtet genügend gewölbt, kürzer als Patella und Tibia des IV. Beinpaares zusammen: Kopftheil bogig (weniger convex, als bei der vorigen Art). Brustplatte herzförmig, schmutziggelb mit bräunlicher, am Rande verdichteter Behaarung. Mandibeln ziemlich stark, gestreckt, mässig nach vorne gerichtet, am Grunde licht, gegen das Ende verdunkelt, etwas länger als der Metatarsus des ersten Beinpaares. Die Maxillen schmutzigbraun, an den Enden lichter, gerade, vorne zugerundet; die Lippe zungenförmig, vorne abgestutzt, reichlich $\frac{2}{3}$ der Maxillen lang. Der Taster schlank, grünlichgelb, an der Spitze rauchig verdunkelt, reichlich, anliegend behaart, dessen Tarsus so lang als Patella und Tibia zusammen. Die Beine schlank, lang; Tibia des ersten Paares, unten, in der Mitte mit einem Paar — der Metatarsus, unten, an beiden Enden mit je einem Paar Stacheln. Der Hinterleib oval, feinbehaart.

Die Augengruppe dreitheilig: die Mittelaugen beider Reihen in ein, nach vorne nur wenig verengtes Trapez gestellt; die Seitenaugen der vorderen Reihe von den Mittelaugen nur wenig weiter, als letztere voneinander: die vordere Reihe gerade, die hintere leicht eingebogen; die Seitenaugen berühren sich nicht, jedes für sich steht in einer Verdunkelung.

Maasse, Leib: 10 $\frac{m}{m}$, Cepth. 3·8, I. Fusspaar 18·7, II. 12, III. 9, IV. 14.

♂ unbekannt.

Diese Art fand ich auf dem Kopasz-Berge bei S.-A.-Ujhely, tief in der Erde, unter einem Steine, u. z.: als Sommerform.

8. **CHIRACANTHIUM CUNICULUM** n. sp. (VII. Tafel, 160, *a* Augengruppe, *b* Cephalothorax, *c* Epigyne).

♀ Vorderleib schön licht-bräunlichgelb, vorne verdunkelt; Mandibeln bräunlich, vertical. Der Hinterleib gelblich-leibfarben, unter Vergrösserung mit vielen, lichterem Hirseflecken besät.

Cephalothorax im Ganzen gewölbt, am Scheitel etwas abgeflacht, etwas kürzer als Patella und Tibia des IV. Beinpaares zusammen. Die Brustplatte herzförmig, blassgelblich. Die Maxillen gestreckt vertical, am Ende dunkelbraun, gegen den Grund verwaschen lichter, so lang wie der Tarsus des ersten Beinpaares. Die Maxillen gerade, vorne abgerundet und lichter, am Grunde rothbräunlich, die Lippe zungenförmig, abgestutzt rothbraunlich. Der Taster sehr schlank, gelblich, feinbehaart, am Ende etwas verdunkelt, dessen Tarsus länger als Patella und Tibia zusammen. Die Beine lang, fein; Tibia des ersten Paares unten, in der Mitte mit einem Stachel; der Metatarsus, unten, an beiden Enden mit einem Stachelpaare. Der Hinterleib oval, etwas zugespitzt.

Die Mittelaugen beider Reihen in ein nach vorne verengtes Trapez gestellt, jene der vorderen Reihe in einen gemeinsamen dunklen Fleck: die Seitenaugen der hinteren Reihe weiter von den Mittelaugen, als diese von einander entfernt; die Mittelaugen der vorderen Reihe grösser als die Seitenaugen derselben Reihe; die vordere Reihe gerade, die hintere eingebogen. Die Seitenaugen beider Reihen berühren einander nicht.

Maasse, Leib: 7·5 $\frac{m}{m}$, Cepth. 3, I. Beinpaar 11·5, II. 7·9, III. 7, IV. 9·7.

Diese Art fand E. Vlkolinszky in Schemnitz, in Steinhaufen vor dem Eingange des Klingerstollens.

6. GENUS: PHRUROLITHUS (C. K. 1839).

1. **Phrurolithus festivus** (C. K. 1835). Alsó-Hámor, im Moose auf der Spitze des Szent-István, als Sommerform.

2. **PHRUROLITHUS SZILYI** n. sp. (VII. Tafel, 161, *a* Augenstellung, *b* Epigyne des ♀, *c* Taster des Mannes.)

♀ Sehr klein. Vorderleib braun, mit vielen weissen Härchen, welche einigermassen eine sternförmige Zeichnung bilden. Der Hinterleib schwärzlich, auf der oberen Fläche vorne ein, in der Mitte drei, ober den Spinnwarzen ein weisses Fleckchen. Die Schenkel des ersten Beinpaares braun, die übrigen

Glieder so wie auch die übrigen Fusspaare gelb; an den Schenkeln der beiden letzten Paare noch wenig Braun zu sehen. Bauch schwärzlich mit weisslicher Behaarung.

Cephalothorax breit-herzförmig, mit etwas verschmälertem Kopftheil; Brustplatte braun. Die Mandibeln stark, braun, dünn behaart, der das Genus charakterisirende Stachel borstenförmig. Der Taster ziemlich stark, braun, dessen Tarsus mit vielen weissen Haaren und so lang wie dessen Patella und Tibia zusammen. Die Beine in den Schenkeln etwas verdickt, sonst dünn auslaufend; die Schenkel der beiden ersten Paare seitlich und unten braun, oben gelblich; Tibia und Metatarsus des ersten Paares unten mit je vier aufstellbaren, langen, gelben Stachelpaaren. Der Hinterleib länglichoval, sehr mässig abgeflacht.

Die Mittelaugen der vorderen Reihe unter Allen die kleinsten; beide Reihen leicht eingebogen; die Entfernungen der Augen, sowohl in den Reihen als auch sonst, gleichförmig.

Maasse, Leib: $2.6 \frac{m}{m}$, Cepthl. I, I. Beinpaar 2.5, II. 2.2, III. 2, IV. $3.6 \frac{m}{m}$.

♂ Kaum kleiner. Die Beine sehr lebhaft gefärbt und auch auf den hinteren Schenkeln mit so viel Braun, dass die gelbe Farbe einen Längsstreif bildet. Der Taster kräftig, kolbig; dessen Schenkel verbreitert, unten mit einer Ecke endend; die Patella nicht eben schlank; die Tibia kürzer als Patella, an ihrer äusseren Seite ein starker, hornförmiger, mit der Spitze gegen die Deckschuppe geschwungener, schwarzer Fortsatz.

Maasse, Leib: 2.5, Cepthl. $1.2 \frac{m}{m}$.

Bei Orsova, im Monate Juni auf üppigen Pflanzen des sogenannten neutralen Gebietes erbeutet.

7. GENUS: MICARIA WESTR. (1851).

1. **MICARIA ROGENFOHERI** n. sp. (VII. Tafel, 162, *a* Augengruppe, *b* Epigyne des ♀, *c* Taster des ♂).

♀ Prächtig schimmernd. Vorderleib rothbraun mit kupferig schimmernden Schuppen, auf der hinteren Parthie des Brusttheiles ein \wedge förmiger, schneeweisser Winkelfleck. Der Hinterleib mit kupferig und grünlich schimmernden Schuppen bedeckt, vorne mit zwei bohnenförmigen, querliegenden weissen Flecken, in der Mitte mit einem weissen, schmalen Gürtel, der in den Seiten kräftiger ist und auf die Bauchseite nicht übergeht, diese kupferig und violett schimmernd. Die Schenkel der vorderen Beinpaare beinahe ganz braun, mit schimmernden Schuppen, sonst blassgelb; die beiden Hinterpaare bräunlich.

Cephalothorax gestreckt; keine Mittelritze; der Kopftheil verschmälert, von der Seite besehen etwas niedergedrückt. Die Brustplatte länglichoval, schwarzbraun mit weisser, etwas sternförmig angeordneter Behaarung. Die Mandibeln nicht eben kräftig, gerade, vertical, röthlich-braun, am Grunde lichter. Die Maxillen eingedrückt, rothbräunlich mit lichterem Rändern; die Lippe dunkel. Die Beine, besonders die beiden ersten Paare in den Schenkeln verstärkt, auf allen Tibien unten 1—4 Stacheln, am Metatarsus unten am Ende meistens ein Stachelpaar.

Der Hinterleib etwas walzig, zugespitzt, in der Gegend des Gürtels mässig eingeschnürt.

Die vordere Augenreihe mässig, die hintere stark eingebogen; die Mittelaugen der hinteren Reihe sehr bedeutend weiter von einander als von den Seitenaugen; die Augen der vorderen Reihe gleichgross, gleich weit von einander; der Zwischenraum zwischen den Seitenaugen beider Reihen wenig kleiner als jener zwischen den Mittelaugen beider Reihen.

Maasse, Leib: $5 - 7 \frac{m}{m}$, Cepthl. 2—2.6, I. Beinpaar 5, II. 5.8, III. 5.5, IV. 8.5.

♂ Schlanker, mit in die Breite entwickeltem Cephalothorax, mit lebhafterem Glanz. Der Taster schlank, mit ziemlich kräftigem Schenkel, an dessen Unterseite die Behaarung abstehend gereiht ist; die Patella mindestens dreimal so lang als dick, die Tibia nicht kürzer als das vorige Glied, aussen, am Ende mit einem kurzen Sporn; die Deckschuppe schmal, zugespitzt; der Bulbus länglich-oval, auf der äusseren Seite mit einem dunkleren Längsband.

Maasse, Leib: $5 \frac{m}{m}$, Cepthl. $2.5 \frac{m}{m}$. Oft sehr klein.

Dieses prachtvolle Thierchen kam anfangs Juni in der Umgebung von Orsova unter Steinen vor, liebt besonders die oberen, trockenen Parthien in Steinhaufen. Jedes Thierchen ruht tagsüber in einem besondern Säckchen, und gestört, flüchtet es mit wahrer Blitzesschnelligkeit.

2. *Micaria radiata* L. K. (1866). Gombos-Bogojeva. Als Frühjahrsform in Schlägen der Donauauen unter der Rinde gefällter Riesenbäume (*Populus Canadensis*).

3. *Micaria cincta* L. K. (1866). Orsova. Diese Art wurde auch ursprünglich nach Orsovaer Exemplaren beschrieben, welche aus der Sammlung des Grafen Keyserling stammten. In der ersten Beschreibung wird der Metatarsus I als wehrlos angeführt, bei meinem Exemplare trägt er unten am Grunde ein Stachelpaar, wesswegen Dr. THORELL die Art nicht ganz bestimmt entschied; Dr. L. KOON hat mir jedoch mitgetheilt (in litt.) dass das Verhältniss der Bestachelung nicht constant ist und er selbst Exemplare besitze, deren Metatarsus I bewehrt ist.

4. *Micaria pulicaria* (SUND. 1832). Grenzstein zwischen Rosenberg und Lykauka als Herbstform; massenhaft in einem gemeinschaftlichen Zellengewebe.

8. GENUS: DRASSUS (WALCK. (1805).

1. *Drassus quadripunctatus* (L. 1758). Alsó-Háamor. Im Juli geschlechtsreif.

2. *Drassus rubens* (WALCK 1837—47). Ungvár, Doroszló.

3. *Drassus scutulatus* L. K. (1866). Klausenburg, Mező-Záh, Hosszuteke, Hermannstadt, Budapest, Orsova, Doroszló. In Doroszló besonders in Wohnungen, auch im Winter; in Orsova jedoch auch in Bachgeröllen.

4. *Drassus minusculus* L. K. (1866). Orsova. Sommerform unter Steinen.

5. *Drassus umbratilis* L. K. (1866). Orsova, Alsó-Háamor. Als Frühjahrs- und Sommerform unter Steinen.

6. *Drassus troglodytes* C. K. (1839). Klausenburg, als Waldthier unter abgefallenem Laub.

7. *Drassus lapidicola* (WALCK. 1802). Ueberall verbreitet, scheint jedoch die Vegetationsgrenze der Buche nicht zu überschreiten. Besonders unter Rinden und im Steingerölle häufig.

8. *Drassus angustifrons* WESTR. (1861). Alsó-Háamor. Nur ein ♀ in einer Felsenritze erbeutet.

9. *Drassus loricatus* L. K. (1866). Doroszló, Schemnitz. Selten. Beidesmal in Wohnungen bei Kerzenschein erbeutet.

10. *Drassus pubescens* THOR. (1856). Bihar (Vlegyásza Stock) in der Nadelholzregion im Juni erbeutet.

9. GENUS: PROSTHESIMA L. K. (1872).

1. *Prosthesima Petiverii* (SCOP). Mehadia, S.-A.-Ujhely, Alsó-Háamor. Gebirgsform, welche über die Region des Laubwaldes emporsteigt.

2. *Prosthesima oblonga* (C. K. 1844). Orsova, Baziás. Als Sommerform unter Steinen. War bis jetzt nur aus Tyrol bekannt.

3. *Prosthesima atra* (LATR. 1806). Fünfkirchen. Durch Frivaldszky einmal erbeutet.

4. *Prosthesima praefica* (L. K. 1866). Orsova. Wurde auch ursprünglich nach Orsovaer Exemplaren beschrieben.

5. *Prosthesima longipes* (L. K. 1866). Budapest. Als Herbstform einmal auf dem Blocksberge erbeutet.

6. *Prosthesima pedestris* (C. K. 1839). Orsova. In Geröllen des Gratzka Baches.

7. **PROSTHESIMA CALCEOLATA** n. sp. (VII. Tafel, 163, *a* Augenstellung, *b* Vorderfuss, *c* Taster des ♂).

♂ Reinschwarz; Vorderleib kaum bemerkbar bräunlich angehaucht. Beine rauchbraun, die Tar-

sen der beiden ersten Paare röthlichgelb, jene der übrigen weniger auffallend, bräunlichroth. Der herzförmige Cephalothorax um etwas kürzer als Patella und Tibia des IV. Beinpaares zusammen.

Die Hüftgelenke der beiden hinteren Fusspaare bräunlichgelb, jene der übrigen Paare braun. Alle Beine mit Ausnahme der Tarsenglieder verstärkt, die Tarsen schlank. Die Tibien der beiden ersten Paare ohne Stacheln, deren Metatarsen, unten, in der Mitte mit einem Stachelpaare; die Tibien der Hinterpaare, so der Metatarsus, unten, mit mehreren Stacheln, die letzteren auch seitwärts bewehrt.

Die Augen sehr flach, wenig opalisirend; die Mittelaugen der vorderen Reihe auf einer kleinen Erhebung, rund, die übrigen Augen unregelmässig in der Form; beide Reihen beinahe grad, die Entfernungen nahezu gleich; die Mittelaugen der vorderen Reihe kaum etwas weiter von einander, als jene der hinteren Reihe ebenfalls von einander entfernt.

Der Taster sehr charakteristisch; dessen Schenkel verstärkt, bildet unten eine abgerundete Ecke; die Patella mindestens $1\frac{1}{2}$ -mal so lang als dick, die Tibia kaum kürzer, lang behaart, aussen, am Ende ein derber, spitzer, etwas gegen die Deseckuppe gekrümmter Nagel; die Deckschuppe tief-stumpf-löffelförmig, behaart; der Geschlechtstheil durch einen nach unten und aussen widerhornförmig gewundenen, starken, breiten Embolus ausgezeichnet.

Maasse, Leib: 5·7, Cepth. 2·4, I. Beinpaar 6·7, II. 5·7, III. 5, IV. 7·8 $\frac{m}{m}$.

♀ Unbekannt.

Auf dem Blocksberge bei Budapest unter Steinen erbeutet.

8. *Prothesima serotina* (L. K. 1866). Orsova (Allion-Berg). Sommerform, unter Steinen.

9. *Prothesima femella* (L. K. 1866). Wie die vorige Art.

10. *Prothesima conspicua* (L. K. 1866). Güns, Mehadia. Einmal in abgelöstem Rasen an einer Kellermauer erbeutet.

11. *Prothesima bimaculata* (C. K. 1839). Pancsova. Als Frühlingsform auf *Urtica* erbeutet. C. Koch beschrieb die Art nach griechischen Typen, Dr. L. Koch fand jedoch diese in der Sammlung nicht vor, wesshalb er die Art nicht sicher aussprach. Es ist gewiss, dass sie eine Verwandte der *P. conspicua* ist (Cepth. länger als Patella und Tibia IV). ♀ Schwarz; Cephalothorax in der Mitte mit weissen Häärchen; Hinterleib vorne ebenfalls weiss behaart, in der Mitte, zu beiden Seiten je ein schneeweisser Fleck. Die Hüftgelenke der beiden hinteren Beinpaare schwefelgelb, alle Schenkel wie auch die Hüftgelenke der beiden Vorderpaare schwarz, die übrigen Glieder schwefelgelb. Kleine, schlanke Gestalt. Totallänge 5·7 $\frac{m}{m}$.

Epigyne: eine beinahe quadratische Platte, am Grunde zwei ∞ förmige Oeffnungen.

12. *Prothesima petrensis* (C. K. 1839). Alsó-Háamor. Hochsommerform.

13. **PROTHESIMA ALLIONICA** n. sp. (VII. Tafel, 164, *a* Augengruppe, *b* Taster des ♂ von der Seite, *c* dessen Genitaltheil von unten).

♂ Vorderleib dunkel schmutzigtrothbraun; Hinterleib dunkel öhlbraun; Beine licht olivengrün, Tibien und Patellen der beiden ersten Paare rauchbraun; alle Beine schlank, ungewöhnlich lang, das vierte Paar besonders auffallend. Cephalothorax so lang als die *Tibia* des IV. Beinpaares allein. Brustplatte schön oval, olivenfarben; Maxillen und Lippe ebenso gefärbt.

Die Schenkel verstärkt, sonst schlank; Tibia des ersten Paares unbewehrt, Metatarsus desselben Paares unten mit zwei Paar Stacheln; Tibia des zweiten Paares unten mit zwei starken Borsten, Metatarsus wie beim ersten Paar; die Tibien der übrigen Paare, unten mit mehreren Stacheln, die Metatarsen unten und an den Seiten bewehrt.

Hinterleib schmal, beinahe parallel; das untere Spinnwarzenpaar walzig, auffallend lang (beinahe 1 $\frac{m}{m}$).

Die Mittelaugen der hinteren Reihe, gross, oval, gegen einander geneigt, in der hinteren Näherung näher zu einander als die Mittelaugen der unteren Reihe gleichfalls zu einander.

Der Taster lang, schlank, ziemlich kolbig; dessen Patella gestreckt, die Tibia kürzer, aussen, am Ende mit einer Erhöhung, welche plötzlich in einen feinen Dorn ausläuft; Deckschuppe löffelförmig

genügend behaart, am äusseren Rande ausgerandet, unter der Spitze ein seitwärts nach aussen gerichteter, sichelförmiger, feiner und spitzer, braunröthlicher Embolus.

Maasse: Leib 4·9, Cepth. 2·3, I. Beinpaar 7·8, II. 6, III. 5, IV. 9·5 $\frac{m}{m}$.

♀ Unbekannt.

Bei Orsova auf dem Berge Allion Ende Mai erbeutet. Nach Dr. L. Kocn eine höchst auffallende neue Form.

14. **PROSTHESIMA TRAGICA** n. sp. (VII. Tafel, 165, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Vorderleib dunkelrothbraun, Hinterleib öhlbraun mit aufliegender, grober Behaarung. Die Beine dunkelrothbraun, die Schenkel des ersten Paares am Grunde fleckförmig durchscheinend, jene des zweiten Paares weniger, und mit undeutlichem Längsstreif.

Cephalothorax herzförmig mit verengtem Kopftheil, so lang als Patella und Tibia des vierten Beinpaars zusammen. Brustplatte oval, rothbräunlich, behaart. Maxillen eingedrückt, gestreckt, am Ende heller; die Lippe dunkler, zungenförmig, reichlich $\frac{2}{3}$ der Maxillen lang.

Der Taster derb, dessen Schenkel verstärkt, die Behaarung mit Stachelborsten untermischt, dessen Tarsus etwas kürzer als Patella und Tibia zusammen.

Die Beine in den Schenkeln verstärkt: die Tarsen im Verhältniss zu den Tibien, schlank. Tibien und Metatarsen der beiden Vorderpaare unbewehrt; Tibia des dritten Paares unten und oben mit einem Stachel, jene des vierten Paares, unten, mit zwei Paar langen Stacheln.

Hinterleib gestreckt, etwas niedergedrückt.

Die Augen klein; die Seitenaugen der vorderen Reihe die grössten, oval, nach auswärts divergirend; die hinteren und vorderen Mittelaugen gleichweit von einander entfernt.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 5·7, Cepth. 2·5, I. Beinpaar 5 $\frac{m}{m}$.

♂ Unbekannt.

Ein Exemplar im Frühjahre im Gratzka-Thale nächst Orsova erbeutet.

15. **PROSTHESIMA ACCEPTA** n. sp. (VII. Tafel, 166, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Vorderleib öhlbraun; Hinterleib schwarz mit Öhlbraun angehaucht; Beine öhlgrün, alle Tibien verdunkelt.

Cephalothorax herzförmig, so lang als Patella und Tibia des IV. Beinpaars zusammen. Brustplatte herzförmig, dunkelöhlbraun, behaart. Die Maxillen eingedrückt, licht öhlgrün; die Lippe etwas dunkler, zungenförmig, $\frac{2}{3}$ der Maxillen lang. Der Taster licht öhlgrün, mit abstehenden Borsten untermischt behaart, dessen Tarsus kürzer als Patella und Tibia zusammen.

Die Beine, besonders deren Schenkel, kräftig, die Tarsen schlank, licht öhlgelb. Tibia des ersten Paares unbewehrt, dessen Metatarsus, unten, am Grunde mit einem Stachelpaar, am zweiten Paare ebenso; an den Tibien und Metatarsen der beiden Hinterpaare, unten und an den Seiten, mehrere Stachel.

Der Hinterleib verhältnissmässig klein.

Die untere Augenreihe leicht eingebogen, deren Mittelaugen rund, die Seitenaugen unregelmässig geformt; die Mittelaugen der hinteren Reihe flach, gross, unregelmässig geformt, einander sehr genähert.

Epigyne: laut Abbildung, auffallend gross.

Maasse: Leib 5·7, Cepth. 2·8, I. Beinpaar 6·8, II. 6, III. 4·2, IV. 8·8 $\frac{m}{m}$.

♂ Unbekannt.

Im Juni auf dem Berge Allion nächst Orsova erbeutet. Ich bemerke, dass die Art der *P. Allionica* O. H. nahe verwandt zu sein scheint, der Unterschied ist in der Bestachelung des Metatarsus des ersten Fusspaares ausgesprochen.

16. *Prosthesima nigrita* (FABR. 1775). Fünfkirchen. Durch J. von Frivaldszky gesammelt.

10. GENUS: GNAPHOSA (LATR. 1804).

1. *Gnaphosa lucifuga* (WALCK. 1802). Klausenburg, Mezö-Záh, Parajd, Balánbánya, Tölgyes, Hermannstadt, Mehadia, Orsova, S.-A.-Ujhely, Gyöngyös, Fünfkirchen (hier besonders gross). Sommerform, häufig, besonders in den tiefsten, dunkelsten Lagen von Steinhäufen; ihr Biss dringt leicht durch die Haut, erzeugt einen dumpfen Schmerz und bei Fingern Steifheit, welche 24—36 Stunden lang dauert.

2. *Gnaphosa lugubris* (C. K. 1839). S.-A.-Ujhely. Als Sommerform auf dem Berge «Kopasz» einmal angetroffen.

3. **GNAPHOSA SOROR** n. sp. (VII. Tafel, 169, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Vorderleib dunkelrothbraun, die Beine etwas lichter; der Hinterleib bräunlichgrau, staubig, bei Vergrösserung, mit bräunlichen Hirsefleckchen bestreut. Grosse, kräftige Form.

Cephalothorax derb, herzförmig, mit dickem Kopffheil, länger als Patella und Tibia des IV-ten Beinpaares zusammen. Brustplatte breitoval, dunkelrothbraun, behaart. Die Mandibeln dunkelrothbraun, derb, länger als der Metatarsus des ersten Beinpaares; die Maxillen sammt Lippe dunkelrothbraun, bilden in ihrer Gesamtheit beinahe einen Kreis; die Lippe $\frac{3}{4}$ der Maxillen lang. Der Taster rothbraun, an der Spitze dunkler, dicht behaart, dessen Tibia und Tarsus, oben, mit 2—3 in der Behaarung verborgenen Stacheln, das letztere Glied so lang als Patella und Tibia zusammen. Die Beine kräftig, verhältnissmässig kurz; am Metatarsus des ersten Paares, unten, in der Mitte ein Stachelpaar; die Tibia unbewehrt; Tibia des zweiten Paares, unten, am Ende mit einem Stachel (oder Paar?), Metatarsus unten, in der Mitte mit einem Stachelpaar; an den übrigen Füssen Tibia und Metatarsus, unten, mehrere Stacheln.

Hinterleib länglichoval, ziemlich convex; Beschuppung mit gesägten Rändern.

Die untere Augenreihe leicht eingebogen, deren Mittelaugen kleiner als die Seitenaugen und etwas weiter von einander als von den seitlichen entfernt; die hintere Reihe ausgebogen, deren Mittelaugen unregelmässig geformt, divergiren nach vorne, in der Convergenz näher bei einander als die unteren untereinander; die hinteren Seitenaugen weiter von den unteren Seitenaugen als von den hinteren Mittelaugen entfernt.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 14, Cepth. 5·3, I Beinpaar 11, II 10, III 9·8, IV 12·5 $\frac{mm}{mm}$.

♂ Unbekannt.

Budapest; durch Johann Pável gesammelt.

4. *Gnaphosa fumosa* (C. K. 1843). Ein ♀ in S.-A.-Ujhely auf dem Berge Kopasz im Juni erbeutet. Diese Spinne wurde sowohl durch THORELL als L. KOCH mit Vorbehalt als *fumosa* (C. K.) bestimmt. Rücksichtlich der Bestachelung der Füsse stimmt sie mit *G. lapponum* L. K. überein, unterscheidet sich jedoch durch die Augenstellung.

5. **GNAPHOSA DOLOSA** n. sp. (VII. Tafel, 167, *a* Augengruppe, *b* Epigyne, *c* Taster des ♂, *d* dessen Genitaltheil von unten).

♀ Vorderleib dunkler, Beine lichter schmutzig-braungelb; Hinterleib öhlbraun; Spinnwarzen lichter braungelb; Cephalothorax in der Augengegend verdunkelt.

Cephalothorax flachgewölbt, breitherzförmig, so lang als Patella und Tibia des IV. Beinpaares zusammen, oben mit spärlicher, schwarzer Behaarung; Brustplatte oval, rothbraun, behaart. Die Mandibeln derb, rothbraun, mit langen, abstehenden, dunkeln Borsten reichlich bedeckt. Die Maxillen rothbraun, eingedrückt, beisszangenartig gegeneinander geneigt, am Ende etwas heller; die Lippe dunkler, breit-oval, reichlich $\frac{3}{4}$ der Maxillen lang. Der Taster kräftig, rauh; dessen Schenkel oben mit einigen aufrechten, geschwungenen, schwarzen Stacheln, übrigens haarborstig. Die Beine genügend lang, kräftig, mit spärlicher, abstehender Behaarung; Tibia des ersten Paares unbewehrt, Metatarsus, unten, innen mit einem Stachel; Tibia des zweiten Paares manchmal unbewehrt, manchmal, unten, mit zwei Stacheln hinter-

einander, Metatarsus bald mit einem Stachel, bald mit einem Stachelpaar; Tibien und Metatarsen der Hinterpaare unten und seitlich mit mehreren Stacheln. Am Tarsus der vorderen Beinpaare und auch auf den Metatarsus übergehend eine dichte Scopula.

Hinterleib etwas flach, verbreitert, oben und unten spärlich behaart.

Die vordere Augenreihe leicht eingebogen, die hintere bedeutend ausgebogen; die Mittelaugen der vorderen Reihe kleiner als die seitlichen und weiter von einander, als von den letzteren entfernt; die hinteren Mittelaugen Mandelförmig, mit dem spitzigeren Ende convergirend und hier viel näher zu einander, als die unteren ebenfalls zu einander stehend; die hinteren Seitenaugen von den Mittelaugen um den doppelten Durchmesser geschieden.

Epigyne: laut Abbildung.

Maase: Leib 10, Cephth. 4·8, I Beinpaar 12, II 11·3, III 9·6, IV 15·5 $\frac{m}{m}$.

♂ Kaum kleiner, im Ganzen dunkler; dessen Cephalothorax rothbraun. Der Taster mässig kolbig; dessen Patella kaum länger als die Tibia, am äusseren Ende der letzteren ein kurzer, derber, etwas gekrümmter, dunkler Fortsatz; auf dem Schenkel, oben, aufrechte Stachelborsten; Deckschuppe löffelförmig, grob behaart; der Bulbus gelblich, vorne mit einem Knötchen, längs der inneren Seite eine rothbraune Hornleiste, welche unter der Spitze der Deckschuppe in einen leicht geschwungenen, spitzen Embolus ausläuft.

Maase: Leib 10, Cephth. 5·2 $\frac{m}{m}$.

Die Art variirt in der Grösse von 6 bis 10 $\frac{m}{m}$ Leibeslänge.

Bei Orsova im Juni besonders unter abgefallenen Laub und zwischen Steinen ziemlich häufig. Dr. L. Koch hebt ihre Verwandtschaft mit *G. lucifuga* hervor, hält sie aber für neu.

6. *Gnaphosa leporina* (L. K. 1866). Dr. G. SEIDLITZ hat diese Art in Siebenbürgen entdeckt. Ich kenne sie nicht.

7. *Gnaphosa bicolor* (HAHN 1831). Als Sommerform in Alsó-Hámor unter Steinen.

8. **GNAPHOSA SUSPECTA** n. sp. (VII. Tafel, 168, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Cephalothorax röthlichbraun, graulich behaart; die Beine gelblichbraun, röthlich angehaucht; Hinterleib öhlbraun, staubig.

Cephalothorax herzförmig, mit ziemlich breitem Kopftheil, etwas länger als Patella und Tibia des IV. Beinpaares zusammen.

Brustplatte oval, gelblichbraun, behaart. Die Mandibeln verhältnissmässig, am Grunde knieartig vorgewölbt, rothbraun, mit spärlicher, absteher, borstenartiger Behaarung; die Maxillen gelbbraun. Der Taster derb, dessen Tarsus verdunkelt, die Tibia und Tarsus etwas verstärkt, der letztere etwas kürzer, als Patella und Tibia zusammen. Die Beine kräftig; auf dem Metatarsus des ersten Paares, unten vor der Mitte ein langes Stachelpaar, die Tibia unbewehrt; die Tibia des zweiten Paares, unten, am Ende mit einem, der Metatarsus unten ebenfalls mit einem Stachelpaar; Tibien und Metatarsen der Hinterpaare unten und seitlich mit mehreren Stacheln.

Der Hinterleib breitoval, etwas flachgedrückt.

Die vordere Augenreihe beinahe gerade deren Mittelaugen kleiner, alle ihre Augen rund; die hintere Reihe ausgebogen, deren Mittelaugen oval, hinten convergirend und hier näher zu einander, als die vorderen Mittelaugen von einander entfernt.

Epigyne: laut Abbildung.

Maase: Leib 7·5, Cephth. 3·4, I. Beinpaar 7, II. 6·7, III. 6, IV. 9·8 $\frac{m}{m}$.

♂ Unbekannt.

Bei Orsova und S.-A.-Ujhely im Juni unter Steinen gesammelt. Ich habe diese Art ursprünglich für *G. fumosa* C. K. gehalten, Herr Dr. L. K. hält sie jedoch für selbstständig.

9. **GNAPHOSA MOLESTA** n. sp. (VII. Tafel, 170, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Vorderleib schmutzig röthlichbraun; Beine in den Schenkeln licht röthlich-braungelb, die übrigen Glieder dunkel-rothbraun; Hinterleib öhlgrün.

Cephalothorax derb, herzförmig, spärlich behaart mit ziemlich breitem schwärzlichem Randumschlag. Die Brustplatte clyptisch, licht rothbraun, spärlich behaart. Die Mandibeln dunkelrothbraun, kräftig, nicht lang, am Grunde knieartig vorgewölbt, mit vielen abstehenden Borstenhaaren bedeckt; die Maxillen lichtrothbraun, am Ende heller, im Ganzen kreisförmig; die Lippe zungenförmig, am Grunde verengt, dunkler als die Maxillen, mehr als $\frac{2}{3}$ dieser letzteren lang. Die Beine verhältnissmässig, ziemlich kräftig; Tibia der ersten Paare, unten, am inneren Ende mit einem Stachel, die Metatarsen unten in der Mitte mit einem Stachelpaar; Tibien und Metatarsen der übrigen Paare unten und seitlich mit mehreren langen Stacheln.

Der Hinterleib mässig behaart, länglich, etwas flach.

Die vordere Augenreihe eingebogen, die hintere ausgebogen; die Seitenaugen der vorderen Reihe viel grösser als die Mittelaugen und viel näher zu den Mittelaugen, als diese zu einander; die Mittelaugen der hinteren Reihe oval, hinten convergirend ihre längere Achse nicht länger, als der Durchmesser der Seitenaugen; die Seitenaugen der hinteren Reihe reichlich um anderthalb Durchmesser von den Mittelaugen entfernt, diese viel näher unter einander, als die vorderen Mittelaugen ebenfalls unter einander entfernt.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 9, Cepth. 4, I. Beinpaar 8·5, II. 7·5, III. 7, IV. 11 $\frac{m}{m}$.

♂ Unbekannt.

Bei Orsova unter Steinen gesammelt. Mit *G. suspecta* O. H. nahe verwandt, jedoch auch durch Dr. L. Koch unterschieden.

10. **GNAPHOSA OPACA** n. sp. (VII. Tafel, 171, *a* Augengruppe, *b* Taster des ♂, *c* desselben Genitaltheil von unten).

♂ Vorderleib dunkel, schmutzig-gelbbraun; Beine öhlgrün; Hinterleib öhlbraun. Kleine Form.

Cephalothorax herzförmig, mässig behaart, mit feiner, etwas rauher Randnath. Brustplatte bräunlich öhlgrün, spärlich behaart. Die Mandibeln ziemlich kräftig, öhlbräunlich, ihre Klaue röthlich, ihr Grund hervorgewölbt, mit wenigen Borsten; die Maxillen im Verhältniss zur Lippe sehr breit, im Ganzen kreisförmig, bedeutend eingedrückt, licht öhlgrünlich; die Lippe verhältnissmässig schmal, zungenförmig, reichlich $\frac{2}{3}$ der Maxillen lang. Die Beine ziemlich kräftig, lang, im Tarsaltheil schlank, mit auffallend grober Behaarung; Tibia des ersten Paares unten, am Ende und in der Mitte mit je einem Stachelpaar, Metatarsus, unten, ebenfalls mit einem Stachelpaar, das zweite Beinpaar wie das vorige; die Tibien und Metatarsen der übrigen Paare unten und seitlich mit mehreren Stacheln, welche besonders am Ende des Metatarsus IV quirlförmig gestellt sind.

Der Hinterleib klein, spitzoval.

Die hinteren Mittelaugen nicht oval, aber flach, mit jenen der vorderen Reihe beinahe in ein Quadrat gestellt, welches nur um wenig höher als breit ist; die hintere Reihe stark ausgebogen, die vordere gerade, deren Seitenaugen grösser.

Der Taster ziemlich kräftig und kolbig, dessen Patella länger als dick; die Tibia, kürzer als die Patella, endet aussen in einen derben wolfsohrförmigen Fortsatz; Deckschuppe löffelförmig, ziemlich behaart; der Bulbus licht, einfach, ausgedehnt, unter dem inneren Rande der Deckschuppe etwas vorstehend, am Ende, unter der Spitze der Deckschuppe in einen fingerförmigen Fortsatz endend; längs des inneren Randes der Deckschuppe läuft der feine, rothbraune beinahe borstenförmige Embolus, welcher die Spitze der Deckschuppe erreicht.

Maasse: Leib 5, Cepth. 2, I. Beinpaar 5·5, II. 5, III. 4·2, IV. 6·2 $\frac{m}{m}$.

♀ Unbekannt.

S.-A.-Ujhely auf dem Berge «Kopasz» im Juni unter Steinen erbeutet.

11. **GNAPHOSA FALLAX** n. sp. (VIII. Tafel, 173, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Vorderleib schmutzig öhlbraun ins Röthliche ziehend; die Beine lichter; Hinterleib öhlbraun mit staubiger Behaarung.

Cephalothorax herzförmig, mit ziemlich derbem Kopftheil und spärlicher, staubgrauer Behaarung; Brustplatte breitelyptisch, braun, spärlich, kurz behaart. Die Mandibeln derb, braunröthlich, am Grunde knieartig hervorgewölbt, mit spärlicher; kaum auffallender, borstiger Behaarung, die Klaue röthlich. Die Maxillen gelblichbraun, gegen einander geneigt, breit; die Lippe dunkler, zungenförmig, breit, $\frac{2}{3}$ der Maxillen lang. Der Schenkel des Tasters öhlgelblich, dessen Tarsus etwas röthelnd, ziemlich behaart und so lang als Patella und Tibia zusammen. Die Beine ziemlich kräftig, grob behaart; Tibia des ersten Paares, unten, am Ende mit schwachem Stachel, der Metatarsus, unten, in der Mitte mit einem Stachelpaar; die Tibia des zweiten Paares, unten, am Ende mit einem Stachelpaar, Metatarsus wie vor; die Tibien und Metatarsen der übrigen Paare unten und seitlich mit mehreren Stacheln.

Der Hinterleib länglich, etwas abgeplattet.

Die vordere Augenreihe eingebogen, deren Seitenaugen viel grösser als die Mittelaugen: die hintere Reihe stark ausgebogen, deren Mittelaugen oval, klein, hinten dicht convergirend.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 5·6, Cepth. 2·5, I. Beinpaar 5, II. 4·5, III. 4·2, IV. 6·5.

♂ Unbekannt.

Orsova und S.-A.-Ujhely im Juni erbeutet.

12. *Gnaphosa exornata* (C. K. 1839). Orsova, Bázias. Sommerform, an sonnigen Stellen zwischen abgefallenem Laub; ungemein rasch. Hinsichtlich ihrer Verbreitung (Sahara, Griechenland, Südtirol) jedenfalls eine interessante Form.

13. *Gnaphosa montana* (L. K. 1866). Central-Karpathen. In der Sammlung des Dr. Zimmermann (Limburg); durch Dr. L. Koch bestimmt.

14. *Gnaphosa nocturna* (L. 1758). Klausenburg, Hermannstadt, Pancsova, Orsova. Sommerform; besonders unter der Rinde ausgedorrter, starkbeschieener Holzstöcke; ungemein rasch, daher unbeschädigt nur selten zu erhalten.

15. **GNAPHOSA SCHUSZTERI** n. sp. (VIII. Tafel, 172. *a* Augengruppe, *b* Mandibel, *c* Epigyne, *d* Taster des ♂, *e* dessen Genitaltheil von unten).

♀ Vorderleib reinschwarz, mit gelblichweissen, atlasglänzenden, gefiederten Schuppen bedeckt; Hinterleib schwarz mit gelblich untermischt, vorne mit halbmondförmigem Fleck, in der Gegend des zweiten Rückenstigma-Paares mit zwei Punkten, ober den Spinnwarzen abermals mit zwei Flecken; sämtliche Zeichnungen gelblichweiss, atlasglänzend; die Schenkel der Beine braunschwarz, alle übrigen Glieder lebhaftgelb; der innere Falzrand der Mandibeln mit einem derben, stumpfen, knotenartigen Zahn

Cephalothorax herzförmig, Kopftheil bedeutend verschmälert, zugespitzt. Brustplatte spitzoval, pechbraun, spärlich behaart. Die Mandibeln braun, glatt, glänzend, von der Seite betrachtet birnförmig, am Grunde knieartig vorgewölbt, mit spärlicher, schwacher Behaarung. Die Maxillen schmutzig-bräunlichgelb, breit, eingedrückt, gegeneinander geneigt, am äussern Rande mit stumpfer Ecke; die Lippe zungenförmig, ziemlich breit, kaum $\frac{2}{3}$ der Länge der Maxillen erreichend. Die Beine schlank, lang, deren Schenkel etwas verstärkt; die Tibia des ersten Paares etwas rauchig, unten mit drei Paar langen, schwachen Stacheln, am Metatarsus, unten — am Ende — ein Stachelpaar; das zweite Paar wie das erste bewehrt; die Tibien und Metatarsen der übrigen Beine unten und seitlich mit einigen schlanken Stacheln.

Hinterleib länglich, etwas abgeplattet.

Die vordere Augenreihe sehr mässig eingebogen, die Seitenaugen grösser; die hintere Reihe gerade, deren Mittelaugen länglich, querliegend; der Zwischenraum zwischen den Seitenaugen beider Reihen etwas grösser als jener zwischen den Mittelaugen beider Reihen.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 5·8, Cepth. 2, I. Beinpaar 5·7, II. 4·8, III. 4·9, IV. 7·4 $\frac{m}{m}$.

♂ Kleiner, schlanker; die Zeichnung des Hinterleibes sehr ausgedehnt. Der Taster dunkel, ziemlich derb; dessen Patella ein wenig länger als dick, die Tibia kürzer als die Patella, mit langen, abstehenden Borstenhaaren; die Deckschuppe löffelförmig, behaart; von der Seite betrachtet, steht unter der

Spitze der Deckschuppe ein kleines Köpfchen hervor, welches sich -- von unten besehen --- als gewundener Embolus darstellt.

Maasse: Leib 4·3, Cepth. 2, I. Beinpaar 5·5, II. 4·8, III. 4·6, IV. 6·5 $\frac{m}{\mu}$.

Im Juni bei Orsova erbeutet. Sie lebt in trocken liegenden Steinhaufen, ist ungemein rasch, daher schwer zu erbeuten.

? GENUS: THYSA (?) KEMPELEN (1867).¹

Syn. Gnaphosa lucifuga WALCK.

Dieses fragliche Genus, welches in den seit 1867 erschienenen systematischen Arbeiten stets nur mit Vorbehalt angeführt wurde, hat sich nach eingehender Untersuchung, welche nach dem Tode des Autors an dem Thiere, welches in das Eigenthum des kaiserl. Hofmuseums in Wien übergang, vollführt wurde, als eine interessante Monstruosität der *Gnaphosa lucifuga* WALCK herausgestellt.

Die Monstruosität betrifft die Augengruppe, deren vordere Mittelaugen fehlen; die übrigen sind minder gut entwickelt.

Das Exemplar wird wie folgt characterisirt: Am inneren Falzrande der Mandibeln eine breite, feingezähnte Platte mit vorspringenden Ecken, jener von *Gnaphosa lucifuga* (WALCK) vollkommen entsprechend.

Der Cephalothorax mit breitem Randumschlag, länger als Tibia und Patella des IV. Beinpaares zusammen; der Kopftheil deutlich abgegrenzt; die Mandibeln so lang als Patella I, so dick, wie der Schenkel I, am Grunde hervorgewölbt; der Metatarsus IV länger als die Tibia. Das untere Spinnwarzenpaar das längste und stärkste.

Die hintere Augenreihe stark ausgebogen, deren Seitenaugen von den Mittelaugen beiläufig so weit, wie von den vorderen Seitenaugen.

Die Epigyne stimmt vollkommen mit jener Form überein, welche Dr. L. KOCH im I. Hefte der «Fam. der Drassiden» Fig. 5 abgebildet hat.

Die Bestachelung ging verloren.

Das schlecht conservirte Exemplar stammt von Erlau.

IV. FAMILIE. DYSDEROIDEAE. MORDSPINNEN.

1. GENUS: SEGESTRIA LATR. (1804).

1. *Segestria senoculata* (L. 1758). Mezöhavas (Hargita-Zug), Nagy-Hagymás (Csiker Alpen), Hermannstadt, Mehádia, Alsó-Hámor, Schemnitz. Als Sommerform kenne ich sie nur aus dem Gebirge, wo sie sich bis in die Nadelholzregion erhebt. Besonders unter Rinden abgestorbener Bäume, manchmal unter und zwischen Steinen thätig.

2. GENUS: DYSDERA LATR. (1804).

1. *Dysdera Cambridgii* THOR. (1873). Báziás, Orsova, Alsó-Hámor, Grosswardein, Ungvár. Sommerform; unter Rinden und in Steinhaufen lebend.

2. *Dysdera Ninii* PAV. (1871). Mehádia. In Felsenritzen. Durch Dr. L. KOCH bestätigt; mit Typen aus Südtirol verglichen, zeigen diese letzteren eine etwas dichtere Punktirung des Cephalothorax.

3. *Dysdera Westringii* CAMER. (1872). Budapest (Rakos) durch Dr. G. v. Horváth gesammelt. Dr. L. KOCH hat die Art revidirt.

4. *Dysdera longitarsis* (DOBL. (1853). Orsova, Mehádia. Sommerform; unter Steinen.

¹ Siehe: O. HERMAN «Über Thysa etc.» in den Verh. der k. k. zool. bot. Ges. Jahrgang 1878 p. 471.

3. GENUS: HARPACTES TEMPLETON (1834).

1. *Harpactes rubicundus* (C. K. 1839). IX. Tafel 199 ♂ vergr., 200 Brustplatte und Mundtheile von unten, 201 Klauensystem, 202 Kopf von vorne). Torda, Szász-Vesszős, Klausenburg, Oláhfenés, Mező-Záh, Gyeke, Görgény-Szt-Imre, Hermannstadt, Doroszló, Tokaj, S.-A.-Ujhely, Alsó-Hámor, Erlau, Schemnitz, B.-Füred, Budapest, Mehádia, Sommerthier; die gemeinste Dysderoide, welche das ganze Jahr hindurch auch in Wohnungen — besonders ländlichen — vorkommt. Ungemein verwegen und kräftig im Angriffe, wagt sich selbst an *Camponotus ligniperdus*. Hat als „*Dysdera*“ *rubicunda* vielfache Irrthümer herbeigeführt und wird in diesem Werke auf Grund des Klauensystemes und der verticalen Stellung der Mandibeln voraussichtlich endgiltig als echter *Harpactes* eingestellt.

2. *HARPACTES SAEVUS* n. sp. (Tafel VIII. 174, *a* Augengruppe, *b* Taster des ♂).

♀ Vorderleib rauchbraun mit röthlichem Anhauch; Beine röthlichgelb; Hinterleib grau. Schlanke Form.

Cephalothorax herzförmig, etwas erweitert, mit abgerundetem Kopftheil, die Oberfläche ungemein fein gekörnt. Brustplatte röthlichgelb, lang-elyptisch, den Hüften entsprechend ausgerandet. Die Mandibeln senkrecht gestellt, etwas kürzer als Patella I, sonst gestreckt, walzig, dunkel-gelblichroth, mässig behaart. Die Maxillen schmal, gerad, die Einlenkungsstelle (*stipes*) des Tasters frei sichtbar — gelblichroth; die Lippe von gleicher Färbung, schmal, zungenförmig, $\frac{2}{3}$ der Maxillen lang. Der Taster gelblichroth, schlank, gleichmässig, nicht eben dicht behaart, dessen Tarsus kürzer als Patella und Tibia zusammen. Die Beine ziemlich lang, schlank, gleichmässig behaart, auf den Schenkeln der beiden ersten Paare, oben, vorne je drei Stacheln, am ersten Paare, oben — am zweiten hintereinander; auf den Schenkeln beider Hinterpaare, oben, vier Stacheln, am dritten gegen das Ende, am vierten gegen den Grund zu; Patella des dritten Paares, oben, am Ende mit einem Stachel; die Tibien und Metatarsen der beiden hinteren Paare, unten und seitlich mit mehreren Stacheln.

Der Hinterleib lang, walzig.

Die sechs Augen hufeisenförmig gestellt; die zwei vorderen einen halben Durchmesser von einander entfernt; alle Augen opalisirend.

Die Epigyne eine glatte, häutige Fläche, durch nichts ausgezeichnet.

Maasse: Leib 8, Cepth. 3, I. Beinpaar 8, II. 7·2, III. 6, IV. 8·7 $\frac{m}{m}$.

♂ Schlanker; Cephalothorax schön braunroth. Der Taster sehr charakteristisch gebaut; dessen Schenkel ungleichmässig verdickt, glatt, glänzend, die Patella kürzer als die Tibia, der Tarsus entspricht $\frac{3}{4}$ Theilen der Tibia; am Grunde des Tarsus, sehr kurz gestielt, hängt der kugelförmige glatte, glänzende Bulbus, dessen Embolus derb, etwas nach vorne gerichtet und an den Kanten gezähnt ist.

Maasse: Leib 8, Cepth. 3, I. Beinpaar 9, II. 7·8, III. 6, IV. 9·4 $\frac{m}{m}$.

Orsova (Allion-Berg) Ogradena (Mragonya-Thal) unter Rinden gesammelt. Ist sehr lebhaft und rasch.

IV. UNTERORDNUNG.

T E R R I T E L A R I A E.

Bei dieser Unterordnung erreicht die Fixirung der Wohnung und daher des Jagdgebietes ihren Gipfelpunkt, wie dieses besonders durch die verschliessbaren Wohnungen bewiesen wird, welche uns auch belehren, dass die so wohnenden Formen auf Lebensdauer an einen Punkt gebunden sind.

Da diese Unterordnung hinsichtlich des Reichthums der Formen in den Tropen culminirt, so wird ihre Stelle im Systeme der Spinnenthätigkeit erst dann bestimmt werden können, wenn es uns gelingt,

ausser den Formen selbst, auch noch die nöthigen biologischen Daten zu erwerben. Leider sind wir davon noch weit entfernt.

So viel wissen wir jedoch schon, dass die Fixirung der Wohnung bei den Tubitelarien beginnend, bei den Territelarien culminirt; und wenn wir auf Uebergänge — sei es auch nur muthmasslich — Schlüsse ziehen wollen, so müssen wir dann zur folgenden Ordnung der Laterigraden übergeben. Gewisse Laterigraden, besonders Micrommata, und überhaupt die europäeischen Repräsentanten der Heteropodoiden, nähern sich der Form nach gewissen Formen der Territelariae, wogegen es den Anschein hat, dass bei den Territelarien die vollkommene Fixirung der Wohnung nach und nach in Vereinfachung, endlich in eine Adaptirung geeigneter Lauerplätze übergeht, was dann ebenfalls zu den Laterigraden hinüberleiten würde.

I. FAMILIE. THERAPHOSOIDAE. MINIRSPINNEN.

I. SUBFAM. ATYPINAE. KOPFSPINNEN.

I. GENUS: ATYPUS LATR. (1804).

1. *Atypus piceus* (SULZER 1776). Tafel IX, 203 ♂ von oben, 204 dessen Leib von der Seite. Ein schönes ♂ frei herumschweifend, im Juni 1868 zu Mezö-Záh, erbeutet; Wohnungen bei Klauenburg, Torda und Budapest angetroffen. THORELL hält mein Exemplar mit *A. anachoreta* L. K. (AUSSENER) für identisch und zieht auch *A. Sulzeri* BLACKWALL hierher. Ich wünsche hier anzudeuten, dass die Augenstellung hinsichtlich der relativen Entfernungen nach den Beschreibungen und Abbildungen grosse Unterschiede zeigen, u. z.:

- A. Sulzeri* BLACKWALL Die beiden grossen Mittelaugen auf einen Durchmesser von einander entfernt; die beiden grossen Seitenaugen von den Mittelaugen mehr als um einen Radius des Mittelauges entfernt, länglich elyptisch; die beiden hinteren Augen rund, klein, auf Augdurchmesser von einander entfernt.
- Atypus piceus* AUSSENER Die beiden Mittelaugen um ein und um einen halben Durchmesser von einander und noch weiter von dem unteren Seitenauge entfernt.
- Atypus anachoreta* AUSSENER Die beiden Mittelaugen kaum auf Durchmesser-Entfernung von einander, und beinahe eben so weit vom grösseren Seitenauge entfernt.
- Atypus piceus* THORELL Die beiden Mittelaugen nicht ganz auf einen und einen halben Durchmesser von einander entfernt und eben so weit von den grösseren Seitenaugen.
- Atypus piceus* MIHI Die beiden Mittelaugen auf doppelten Durchmesser von einander, und kaum auf Durchmesser-Entfernung von den Seitenaugen.

Daraus folgt, dass THORELL's *Atypus piceus* mit *Atypus piceus* AUSSENER übereinstimmt; *Atypus Sulzeri* BLACKWALL hingegen dem *Atypus anachoreta* AUSSENER entspricht; mein *Atypus* dagegen keiner dieser Formen beigezählt werden könnte.

THORELL vermuthet Uebergänge. Ich für meinen Theil wünsche blos zu bemerken, dass die relativen Entfernungen der Augen nebst den Genitalien die treuesten und beständigsten Charactere abgeben, und ich mich mit einer so bedeutenden Schwankung nur schwer befreunden kann. Ich gestehe aber auch, dass ich mich zur Entscheidung der Sache nicht berufen fühle, weil ich dafür halte, dass diese nur durch Vergleichung der Typen und nicht auf Grund von Beschreibungen und Abbildungen gefällt werden kann.

II. SUBFAM. TAPINOCEPHALI. MINIRSPINNEN.

2. GENUS: NEMESIA SAV. et AUD. (1825.)

1. **NEMESIA PANNONICA** n. sp. (VIII. Tafel. 175. *a* Augengruppe, *b* Vorderfuss des ♂, *c* Klaen, *d* Taster des ♀).

♂ Fuchsroth, im Ganzen ins Gelbliche ziehend. Cephalothorax ziemlich spitz-herzförmig, mit kleinem Kopftheil, \cap förmiger Rückengrube; der Kopftheil gut abgegrenzt: aus der Rückengrube ziehen der Lage der Beine entsprechende Strahlen: von der Seite betrachtet ist die Rückenlinie horizontal, durch die Rückengrube vertieft, hinter dieser bogenförmig abfallend. Die Brustplatte elyptisch, mässig convex, gelblichroth, mit dichter, jedoch nicht zottiger Behaarung. Die Mandibeln viel schwächer als der Schenkel des ersten Beinpaares, so lang als der Metatarsus dieses Paares, parallel, gegen das Ende zu büstenförmig gelbroth behaart, am Ende mit fünf ziemlich langen, dünnen, rechenförmig nach vorne gestellten Grablammellen. — von der Seite betrachtet sind die Mandibeln etwas nach vorne gerichtet und schwach bogig gewölbt: ihre Klaue ist braunroth, stark, nicht kürzer als der Stock, nach hinten einschlagbar. Die Maxillen vollkommen hüftenartig, an der inneren Kante zottig behaart, röthlichgelb: die Lippe klein, halbkreisförmig. Die Beine lang, kräftig, in den Tarsen schlank, ihre Bewaffnung ist sehr bedeutend. Die Schenkel, oben, mit 5–6 Stacheln: die Tibia des ersten Paares verdickt, am Ende, unten, mit einem gewaltigen, nach vorne starrenden und nach oben gesshwungenen Stachel, dahinter noch zwei Paar, seitlich noch je zwei Stacheln: die Tibia des zweiten Paares, vorne, unten mit drei, dann noch mit zwei Paar Stacheln, jene des dritten Paares mit drei Paar Stacheln, so auch jene des vierten Paares; die Tibia des dritten Paares auch oben und seitlich, jene des vierten Paares nur seitlich bestachelt. Die Metatarsen überall dicht bestachelt, die Tarsen unbewehrt, jene der beiden ersten Beinpaare mit Scopula, welche auch auf den Metatarsus übergeht.

Der Hinterleib röthlichgelb, mit anliegender, kurzer, goldig-glänzender Behaarung, welche mit zahlreichen braunen, hervorstehenden Borsten untermischt ist. Das obere Spinnwarzenpaar kräftig, cylindrisch, zweigliedrig, das Endglied sehr kurz; das untere Paar sehr klein, kaum auffallend.

Die Augen auf gemeinsamer, brauner Erhöhung: die beiden mittleren so gross wie die vorderen seitlichen, die übrigen kleiner: die mittleren um ihren Durchmesser von einander und um etwas weniger von den vorderen Seitenaugen entfernt; der durch diese vier Augen gebildete Bogen ist so beschaffen, dass eine unter den Mittelaugen gezogene Linie die vorderen Seitenaugen tangiren würde; die hinteren Seitenaugen langelyptisch, beiläufig um den kleinen Durchmesser von den vorderen Seitenaugen entfernt; die hinteren mittleren Augen rund, von den Mittelaugen beiläufig auf Halbmesser-Entfernung und mit den hinteren Seitenaugen beinahe in Berührung: die unteren Seitenaugen so weit vom Stirnrande entfernt, als die Augengruppe hoch ist.

Der Taster fussförmig, kräftig; dessen Schenkel, oben, am Ende mit fünf Stacheln; die Tibia, oben, am Ende mit drei lamellenförmigen Stacheln, welche im Baue jenen der Mandibeln entsprechen und mit diesen wahrscheinlich die gleiche Bestimmung haben: das Endglied ist mehr Tarsus als Deckschuppe, kurz, kaum ein Drittel der Tibia, oben, vorne mit 8–10 Stacheln bewehrt: der Bulbus angehängt, zwiebelförmig kurzgestielt, in eine lange sehr feine Spitze auslaufend.

Maasse: Leib 10, Cepth. 5, I. Beinpaar 12·5, II. 11·5, III. 10·6, IV. 16 μ m.

Zimony (Semlin) im Vorsommer umherschweifend angetroffen. Lebensweise unbekannt.

2. **Nemesia Sauvagesii** (DORTH s. 1794). Budapest (Farkasvölgy = Wolfsthal?) durch Johann Pável erbeutet. Sonach wäre nicht Wippach bei Görz (AUSSENER), sondern derzeit Budapest der bekannte nördlichste Punkt der Verbreitung dieser merkwürdigen Spinnen: ich muss aber bemerken, dass es mir bis jetzt nicht gelingen wollte die Art durch neue Funde zu bestätigen, und es hat mich nur die ausserordentliche Pünktlichkeit und Verlässlichkeit des Sammlers unserer Austalt (National Museum) bewogen auf die Behandlung einzugehen.

II. SECTION.

DIOTRICA E.

V. UNTERORDNUNG.

LATERIGRADA E.

Eine Folge des Baues der Beine ist es, dass sich die Formen dieser Unterordnung nach vorrück- und seitwärts zu bewegen im Stande sind.

Das Spinnen und Weben beginnt hier also schon sichtlich in den Hintergrund zu treten und obwohl wir hier noch ein wohl entwickeltes Zwei-Klauensystem antreffen, ist dasselbe nicht mehr Hauptbedingung der Erhaltung, sondern nur ein nebensächliches Hilfsmittel.

Das Gewicht fällt auf die Eigenthümlichkeit der Bewegung.

Die *ruhende* Beute zu beschleichen, diese mit den horizontal gehaltenen, sichelförmig geschwungenen Vorderbeinen zu umklammern, das ist die echte Art und Weise der Laterigraden, womit sie in das System der Spinnenthätigkeit eingreifen.

Wir finden wohl noch Wohnungen (siehe Diaea I. Band, Tafel III, 61), aber die meisten Formen begnügen sich schon mit Schlupfwinkeln, wie sie der Zufall eben bietet, sie richten ihre Angriffe also schon umherschweifend gegen die Beute.

In ihrer Thätigkeit ist diese Unterordnung schon sehr frei, da sie von Punkt zu Punkt fortwandernd (Fadenschüssen) sofort ihrer Nahrung nachgehen kann.

Hinsichtlich der Verbreitung gehören diese Formen überwiegend den Niederungen an und nur wenige steigen bis über die Baumvegetation hinauf.¹

Die Generationsfolge wird, wie es scheint, durch überwinternde Formen gesichert, da es gewiss ist, dass die Weibchen das Ausschlüpfen der Jungen abwarten.

I. FAMILIE. HETEROPODOIDAE. FUSSSPINNEN.

I. GENUS: MICROMMATA LATR. (1804).

1. *Micrommata virescens* (Cl. 1757). Klausenburg, Szász-Vesszös, Mezö-Záh, Balánbánya, Hermannstadt, Doroszló, Pancsova, Orsova, Ogradena, Baziás, Tokaj, Rakamaz, Alsó-Háamor, Csorba (See), Grosswardein, Fünfkirchen und noch mehrere Orte. Frühjahrs- und Sommerform, welche bis in die Nähe des Krummholzes in die Höhe geht, jedoch in den Niederungen, im hohen Pflanzenwuchs am häufigsten angetroffen wird. Die Form, welche C. Koch «Arachniden» XII. p. 90, Tafel 417, Fig. 1021 unter dem Namen *Sparassus ornatus* beschrieben und abgebildet hat, THORELL jedoch als Art bezweifelt, kommt bei Klausenburg nicht selten vor. Ich fand sie stets unentwickelt, und nur ♂, halte sie bestimmt für das junge Männchen von *M. virescens*. (Cl.)

¹ PAVESI «Ragni del Canton Ticino» p. 116 fund *Thanatus Arenarius* 2200 hoch.

2. GENUS: PHILODROMUS. WALCK (1825).

1. *Philodromus aureolus* (Cl. 1757). Sehr verbreitet; ausschliesslich Pflanzenthier, welches den Sonnenschein liebt.

2. **PHILODROMUS PELLAX** n. sp. (Tafel VIII, 176, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Vorderleib blass röthlichgelb; Beine blass grünlichgelb; Hinterleib blass gelblichweiss. Die ganze Oberfläche bei Vergrösserung wie mit Kohlenstaub bestreut.

Cephalothorax herzförmig, mit erweitertem Kopftheil, in der Mitte bandartig breit gelichtet. Die Brustplatte herzförmig, schmutzigweiss, wie mit Kohle bestäubt. Die Mandibeln und überhaupt die Mundtheile gelblichweiss. Der Taster grünlichgelb, sehr leicht, am Tarsus mit einigen dunklen Borsten, nicht länger als Patella und Tibia zusammen. Die Beine schlank; auf den Schenkeln, oben, wenig Stacheln, auf den Tibien und Metatarsen, unten und seitlich einige schlanke Stacheln.

Hinterleib flach, länglich, in der Mitte am breitesten, hinten zugespitzt.

Die vordere Augenreihe mehr, die hintere weniger ausgebogen, die letztere viel länger; die Mittelaugen beider Reihen in ein nach vorne verengtes Trapez gestellt; die unteren Seitenaugen mit den hinteren mittleren in ein nach hinten verengtes Trapez geordnet; die Seitenaugen der hinteren Reihe näher zu den mittleren, als diese zu einander.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse, Leib: 5·2, Cephal. 1·9, I. Beinpaar 7·8, II. 10, III. 6·9, IV. 6·4 $\frac{m}{m}$.

♂ Unbekannt.

Bei Orsova im Gratzkathale im Grase. Dr. THORELL schreibt mir, er kenne die Form auch aus Schweden.

3. *Philodromus poecilus* (THOR. 1870—73). Doroszló, Neusatz, Rakamaz, Budapest und noch von mehreren Punkten. Ueber dessen Mimicrismus siehe biologisches System im II. Bande, so auch im ersten Bande «Gestalt und Färbung».

3. GENUS: THANATUS C. K. 1837.

1. *Thanatus oblongus* (WALCK. 1802). Szász-Vesszös, Klausenburg, Mezö-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Pancsova, Orsova, Stuhlweissenburg, Komjáti. Schon im Frühjahr geschlechtsreif; gehört zu den fleissigsten Luftschiffen; höchst listig und verschlagen.

2. *Thanatus formicinus* (Cl. 1757). Klausenburg, Doroszló, Kaschau, Veszprém, Budapest. Auf sterilen Stellen und in der Nähe von Ameisenhaufen, nicht eben häufig; überwintert bestimmt, da er durch Dr. G. v. HORVÁTH im strengsten Winter aufgefunden wurde.

II. FAMILIE. THOMISIDAE. ARMSPINNEN.

1. GENUS: MONAESSES THOR (1869—70).

1. *Monaeses cuneolus* (C. K. 1838). Klausenburg, Doroszló, Pancsova, Tokaj, Budapest. Frühlings- und Sommerform; am liebsten an sonnigen Waldrändern im Grase.

2. GENUS: THOMISUS (WALCK. 1805).

1. *Thomisus onustus* WALCK. 1805. Klausenburg, Mezö-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Orsova, Fünfkirchen, Budapest. Nicht eben selten. Dessen Eigenschaften im allgemeinen und systematischen Theile reichlich abgehandelt.

3. GENUS: MISUMENA LATR. (1804).

1. *Misumena vatia* (CL. 1757). In den Niederungen weit verbreitete Art, welche aber auch in der Nadelholzregion vorkommt.

2. *Misumena truncata* (PALL. 1772). Klausenburg, Nyárad-Szereda, Hermannstadt, Palánka, Orsova, Budapest. Diese Art scheint für Stachelbeersträucher, so auch Rosensträucher eine besondere Vorliebe zu besitzen.

3. *Misumena villosa* (WALCK. 1837). Güns. Budapest. Komjáti. Aus üppigen Pflanzenwuchs der Niederungen bekannt.

4. GENUS: DIAEA THOR. (1869—70).

1. *Diaea globosa* (FABR. 1775). Klausenburg, Szász-Vesszös, Mező-Záh, Palánka, Pancsova, Orsova, Básiás, Alsó-Hámor, Grosswardein, Ungvár, Budapest. Frühjahrs- und Vorsommerform, welche besonders die Schirme der Doldenpflanzen liebt.

2. *Diaea tricuspida* (FABR. 1775). Klausenburg, Mező-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Palánka, Pancsova, Orsova, Tokaj, Rakamaz, Grosswardein, Budapest, Ungvár, Mehadia. Besonders auf üppigen Wiesen zu treffen.

3. *Diaea capparina* (C. K. 1845). Eine Form, welche Dr. Rosenhauer 1844 im «Banate» gesammelt hat. Mir unbekannt.

5. GENUS: XYSTICUS (C. K. 1835).

1. *Xysticus impavidus* THOR. (1871). Klausenburg, Mező-Záh, Alsó-Dabas. Sommerform; im Gesträuche. Dürfte wohl mit Dr. L. Koch's *X. luctator* identisch sein, welcher letzterer dann die Priorität (1870) hätte.

2. *Xysticus cristatus* (CL. 1757). Klausenburg, Mező-Záh, Medgyes, Szász-Vesszös, Doroszló, Palánka, Orsova, Tokaj, Rakamaz, Schemnitz, Grosswardein, Fünfkirchen, Ungvár. Frühjahrs- und Sommerform; mit der folgenden Art übereinstimmend.

3. *Xysticus Kochii* THOR. (1871). Von zahlreichen Punkten bekannt. Auf staubigen Wegen, Gesträuchen, Pfählen u. s. w. umherschleichend; höchst gewandt im Anschlich, benützt sehr umsichtig Deckungen um der Beute beizukommen.

4. *Xysticus lateralis* (HAHN. 1831). Doroszló, Fünfkirchen. Sommerform.

5. *Xysticus sabulosus* (HAHN. 1831). Klausenburg. Mir weniger bekannt.

6. *Xysticus bifasciatus* C. K. 1835. Doroszló, Mehadia und Orsova. Mir weniger bekannt.

7. *Xysticus Ulmi* (HAHN. 1831). Doroszló. Besonders auf Weiden am Rande der Sümpfe; scheint für solchen Aufenthalt eine besondere Vorliebe zu besitzen.

8. *Xysticus perogaster* THOR. (1871). Veszprém. Als Herbstform ausschliesslich auf Schlehdorn an Wegrändern erbeutet.

9. *Xysticus marmoratus* THOR. (1875). Rákos-Palota. Im Grase. Wurde durch THORELL nach süd-russischen Exemplaren beschrieben.

10. *Xysticus robustus* (HAHN. 1831). Szász-Vesszös. Auf abgestorbenen Disteln. Die Identität mit *fucatus* (WALCK) ist noch fraglich und bin ich nicht im Stande dieselbe zu entscheiden.

11. *Xysticus acerbus* THOR. (1871). Illok, Pancsova, Orsova, Ogradena, Básiás, Grosswardein, Budapest. Auf Blössen der Gesträuche im Grase, manchmal auf abgestorbenen Disteln.

12. **XYSTICUS FRATER** n. sp. (Tafel VIII, 177, *a* Augengruppe, *b* Epigyne, IX. Tafel, 205 ♀ von oben).

♀ Vorderleib schön bräunlich-schwarz; Hinterleib schön gelblich lichtgrau, schwarz gesprenkelt, so, dass manchmal die, diesem Genus eigenthümliche gesägte Zeichnung zum Vorschein kommt. Die

Schenkel der beiden vorderen Beinpaare schön bräunlichschwarz, die Tarsen gelblichroth, am Ende schwarz geringelt; die Tibien beider Hinterbeinpaare schön gelblichroth, am Ende mit einem Ring; die Patellen und Tibien dieser Paare schön braun, mit lichtem, gelblichweissen Längsstreif (auf dem dritten Fusspaar am schärfsten und doppelt), die Tarsen wie auf den ersten Paaren. Das Gesicht licht, längs der vorderen Augenreihe ein gelblichweisses Querband: ober dem Stielehen beginnt ein breites, gelblichweisses Mittelband, welches sich bald in zwei Aeste theilt, welche gabelförmig bis zu den hinteren Augen reichen: hinter den hinteren Mittelaugen drei verwaschene, lichte Längsstrichelchen, welche manchmal die Gabel ausfüllen. Die Mandibeln am Grunde dunkelbraun, an der Spitze gelblichweiss. Die Brustplatte gelb und braun schäckig. Die Hüften besonders zierlich: lichtbraun, am Ende schön weiss eingefasst, am Grunde mit mehreren lichten Längsstrichelchen. Der Taster kurz, dessen braungelber Tarsus verdünnt, der ganze Taster wenig behaart. Die beiden vorderen Beinpaare kräftig, lang: die beiden Hinterpaare kürzer und schwächer. Auf dem Schenkel des ersten Beinpaares, oben, drei aufrechte Borsten in etwas schiefer Reihe, die Tibia, unten, mit vier, der Metatarsus ebendort mit drei Stachelpaaren.

Der Hinterleib breitoval, nur wenig länger als breit, hinten zugerundet.

Die vordere Augenreihe wenig, die hintere leicht ausgebogen: die Mittelaugen beider Reihen in ein etwas breiteres als hohes Rechteck gestellt; die Seitenaugen beider Reihen grösser als die mittleren, die vorderen grösser als die hinteren; die hinteren Seitenaugen weiter von den hinteren Mittelaugen als von den vorderen Seitenaugen.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse, Leib: 6, Cephal. 2·3, I. Beinpaar 7·5, II. 7·6, III. 5, IV. 5·1.

Palánka; als Frühlingsform im Grase einer Waldblösse erbeutet.

13. *Xysticus praticola* C. K. (1837—8). Doroszló auf Grasplätzen.

14. *Xysticus horticola* (C. K. 1837.). Hermannstadt. Bei Sill sub. *Thomisus horticola* C. K. angeführt.

15. *Xysticus? devius* (C. K. 1845). Aus dem «Banát» durch C. Koch beschrieben. Scheint mir eine auffallendere Farbenvarietät von *Misumena vatia* (Cl.) zu sein.

16. *Xysticus? cerinus* (C. K. 1845). Wie die vorige Art.

VI. UNTERORDNUNG.

CITIGRADE.

Trotzdem die Beine ohne Unterschied das Dreiklassensystem weisen, tritt das Weben in den Hintergrund, was auch dadurch charakterisirt wird, dass bei den typischen Formen dieser Unterordnung (*Lycosoidae*) hin und wieder schon eine Verkümmernng der Webeklauen beobachtet werden kann. Die verhältnissmässige Entwicklung der Gehwerkzeuge hat die Befähigung zu raschem Laufe, überhaupt rasche Bewegung zur Folge, und macht die Formen dieser Unterordnung zu *beutesuchenden Jägern*.

Die typischsten Formen sind derartig unstät, dass selbst die zur Sicherung der Generationsfolge gehörigen Momente sie nicht an einen Ort fesseln: das Weibchen trägt die in ein Gewebe gehüllten Eier fortwährend mit sich, ebenso wie später die ausgeschlüpften Jungen auf seinem Rücken, so lange, bis diese ihr Leben selbstständig zu erhalten vermögen.

Wir finden wohl auch hier Wohnungen (*Trochosa*): aber diese folgen nicht aus der speciellen biologischen Richtung dieser Unterordnung, sondern sie folgen aus den Umständen, unter welchen diese Formen leben, wo ihre Sicherheit an das Vorhandensein einer Wohnung geknüpft ist (*Trochosa infernalis* in der Steppe, *Trochosa cinerea* auf Flussgeröllen).

Diese Wohnungen knüpfen diese Formen einigermaßen an die Territelarien (biologisch). Hinsichtlich der Organisation finden wir Anklänge an die Tubitelarien (Zora), und wieder an die Laterigraden (Oxyopes mit Micrommata).

Die ruhende oder umherschweifende Beute aufzusuchen, sie offen anzugreifen, wenn sie flüchtet, oder die Annäherung an dieselbe erschwert ist, sie mit einem Sprunge zu überfallen: dieses ist die Art und Weise dieser Formen.

Das Weben als Hilfsmittel bei der Ernährung, tritt gänzlich in den Hintergrund: das Gewicht fällt auf die Bewegung.

Mit einigen Ausnahmen begnügen sich diese Formen mit solcher Unterkunft, wie sie eben der Zufall gewährt; sie schweifen daher frei umher.

Hinsichtlich der Einwirkung sind sie — obzwar eigentlich an die Scholle gebunden — in horizontaler Richtung gänzlich frei.

Von der Scholle der Niederungen bis zum ewigen Schnee der Alpen überall finden wir Repräsentanten dieser Unterordnung; ihren Formenreichtum entfaltet sie jedoch in den Niederungen.

Auf trockenem Boden, an Gewässern, auf den Gewässern, überall finden wir Citigraden, deren Artreihen Luftfahrten unternehmen, daher in grossem Umkreise wirken.

Die Sicherung der Generationsfolge wird, wie es scheint, durch überwinternde Formen besorgt.

I. FAMILIE. LYCOSOIDAE. WOLFFSPINNEN.

1. GENUS: AULONIA C. K. (1848).

1. *Aulonia albimana* (WALCK. 1805). Doroszló. Die jüngere Generation beginnt schon an schönen Märztagen mit dem Fadenschliessen: sie liebt ihre Luftschifferkünste besonders auf der Spitze der Pfähle längs der Gewässer zu betreiben, wo sie meist in Gesellschaft angetroffen werden kann.

2. GENUS: LYCOSA LATR. (1804).

1. *Lycosa amentata* (CL. 1757). Eine der gemeinsten Arten, welche sowohl im Frühjahre als auch im Herbste angetroffen wird. Scheint die Type des obscuren Namens «*Lycosa saccata*» zu sein, welcher in der Systematik so viel Verwirrung verursachte, da er auf alle kleineren Lycosoiden passt. Ihre jüngere Generation itt sehr fleissig beim Luftschiffen.

2. *Lycosa lignaria* (CL. 1757). Sommerform, welche in höheren Lagen und wie es scheint, auch hochalpin vorkommt. Ich kenne sie aus Holzschlägen in Alsó-Hámor, und halte jene Art, welche in den Central-Karpathen selbst auf der Krivanspitze vorkommt, jedoch dort zwischen den Blöcken kaum zu erbeuten ist, für *L. lignaria* (CL.). Ihr Eiersack ist grünlichblau.

3. *Lycosa lugubris* (WALCK. 1802). Klausenburg, Mezö-Záh, Doroszló, Apatin, Orsova. Als Frühjahrsform bisher nur in den Niederungen angetroffen.

4. *Lycosa monticola* (CL. 1757). Doroszló, Mehadia, Tokaj, Alsó-Hámor, Kriván (unterm Gipfel), Lykauka. Obwohl auch in der Ebene vorhanden, ist diese Art doch vorwiegend Gebirgsform, welche weit über die Baumgrenze emporsteigt.

5. **LYCOSA PROFUGA** n. sp. (VIII. Tafel, 181, *a* Augengruppe, *b* Taster des ♂).

♂ Vorderleib schwarz, mit weisslichen Härchen: der Hinterleib mit staubgrauer Behaarung; die Schenkel der beiden vorderen Beinpaare vom Grunde an bis zur Mitte schwarz, die übrigen Glieder lebhaft hell-braungelb, die beiden Hinterpaare ganz bräunlichgelb. Die Beine schlank, lang.

Der Kopftheil prismatisch, der Thoraxtheil erweitert. Die Brustplatte bräunlichschwarz, behaart. Die Hüften der hinteren Beinpaare bräunlichgelb, jene der Vorderpaare schwarz mit bräunlichgelb

gemischt. Die Mandibeln schwarz, ganz am Ende in geringem Grade bräunlichgelb; die Maxillen bräunlichgelb. Die Tibia des ersten Beinpaars mit vier, der Metatarsus mit drei Paar langen, schlanken Stacheln; das zweite Paar desgleichen. Der Hinterleib klein, verschmälert.

Die Stirne schmutzig-rothgelb. Die zweite Augenreihe länger als die vordere, die Augen der letzteren sehr klein, gleichgross; die Augen der zweiten Reihe gross, etwas weiter als um ihren Durchmesser von einander; die Augen der dritten Reihe etwas weiter von einander, als von den Augen der zweiten Reihe.

Der Taster schwarz, dessen Tibia etwas länger als Patella und ziemlich verdickt; die Behaarung lang, abstehend; die Deckschuppe niedergeneigt, spitz-löffelförmig; der Genitaltheil, von der Seite betrachtet, zeigt einen schwarzbraunen sattelförmig eingedrückten Bulbus, dessen rückwärtige Partie beinahe kegelförmig hervorsticht.

Maasse: Leib 5, Cepth. 2·5, I. Beinpaar 7, II. 6·5, III. 5·5, IV. 8·8.

♂ Unbekannt.

Die ungemein rasche, hüpfende Art erbeutete ich auf der Hutweide zwischen Tokaj und Rakamaz, u. z. im Juni.

6. *Lycosa proxima* C. K. (1848). Doroszló. Frühjahrsform in den grasigen Rändern der Sümpfe. Dr. Thorell kennt sie aus der Umgegend von Rom; scheint also nach Süden zu incliniren.

7. *Lycosa prativaga* L. K. (1870). Apatin, Tokaj. Als Sommerform erbeutet.

8. *Lycosa anulata* Tuor. (1871). Doroszló. Sumpfränder. Dr. Thorell hat die Art auf französische und italienische Formen begründet; scheint also südlich zu sein.

9. **LYCOSA POECILA** n. sp. (VIII. Tafel, 178, *a* Augengruppe, *b* Leib, *c* Epigyne.)

♀ Vorderleib braun; das Augenfeld schwarz; Rand des Cephalothorax mit breiter, gelblicher Einfassung, welche auf der Stirne zusammentrifft, ober dem Stielchen dagegen unterbrochen ist; vom Stielchen an beginnt ein Mittelstreif, der vor dem Augenfeld verschwindet; Beine schlank, rothgelb, das vierte Paar sehr lang; alle Glieder mit dichten, ungleichrandigen, braunen Ringen geziert. Hinterleib öhlbraun, vorne mit gelblichem Spindelstrich; die Bauchseite schmutzig-gelblich.

Cephalothorax länglich, beinahe prismatisch; die Mandibeln röthlichgelb, von der Seite besehen gegen die Maxillen gedrückt. Die Brustplatte elyptisch, gelb, dicht behaart. Der Taster gelblich, mit wenigen, sehr verwaschenen Flecken, mässig behaart, auf jedem Gliede einige Stachelborsten, dessen Tarsus so lang als Patella und Tibia zusammen. Die Beine schlank, fein endend; die Tibia des ersten Paares, unten ganz am Ende, mit zwei kurzen, in der Mitte und gegen den Grund zu je ein Paar sehr langen Stacheln, der Metatarsus ebenso; das zweite Beinpaar ebenso, jedoch die Tibia auch an der inneren Seite mit einem Stachel; die Tibien und Metatarsen der beiden Hinterpaare unten und seitlich mit mehreren Stacheln.

Der Hinterleib elyptisch, verhältnissmässig klein. Die vordere Augenreihe gerade, etwas kürzer als die mittlere, ihre Mittelaugen etwas vergrössert, so weit vom Stirnrande wie von der mittleren Reihe; die beiden Augen der mittleren Reihe gross, auf anderthalb Durchmesser von einander entfernt; die beiden Augen der hinteren Reihe kleiner als die vorigen, viel weiter von einander als von der letzteren Reihe.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 6, Cepth. 3·1, I. Beinpaar 9, II. 8·3, III. 8, IV. 13 $\frac{m}{m}$.

♂ unbekannt.

Szász-Vesszós, Körös-Enge, Apatin, Lucsivna, S.-A. Ujhely. Das hübsche Thierchen fällt durch seine Behändigkeit auf und liebt feuchtere Wiesengründe.

10. **LYCOSA FARINOSA** (VIII. Tafel, 179, *a* Aupengruppe, *b* Epigyne, *c* Taster des ♂, *d* dessen Genitaltheil von unten).

♂ Vorderleib braun mit weisslicher Behaarung, welche auch das Augenfeld bedeckt; der Hinterleib braun, mit schmutzigweisser Behaarung, welche gegen das Ende zu einige \wedge gestaltete Winkelflecken bildet; die Bauchseite braun, schmutzigweiss behaart; die Beine röthlichbraun mit schmutzigweisser Behaarung, verwaschen fleckig und derb.

Cephalothorax mässig prismatisch, vorne abgerundet; die Wangen etwas gewölbt. Die Brustplatte breit, herzförmig, röthlichbraun, glänzend, spärlich behaart; die Mandibeln am Grunde schmutzig gelbweiss, am Ende gebräunt. Der Taster mit viel gelb, und verwaschen gefleckt; dessen Tarsus kürzer als Patella und Tibia zusammen. Die Tibia des ersten Beinpaares, unten, mit drei Stachelpaaren, der Metatarsus desgleichen.

Hinterleib länglich clyptisch, genügend hoch. Die vordere Augenreihe so lang als die mittlere, um wenig weiter vom Stirnrande als von der mittleren Reihe, ihre Augen gleichgross; die beiden Augen der mittleren Reihe gross, reichlich auf Durchmesser-Entfernung von einander; die beiden Augen der hinteren Reihe etwas kleiner, weiter von einander als von den Mittleren.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 10, Cepth. 4·3, I. Beinpaar 9, II. 8·6, III. 8, IV. 11 $\frac{m}{m}$.

♂ Kaum kleiner, mit längeren, kräftigen Beinen. Die Behaarung des Cephalothorax bildet ein Mittelband von Augenbreite, die Farbe ist schmutzigweiss, das Band ist braun begrenzt; auf dem Hinterleib oben ein gleiches Band; in der Behaarung ist viel schmutzig-rothgelb, was die Färbung erdfarben erscheinen lässt. Der Taster dunkel; dessen Patella etwas länger als die Tibia; die Deckschuppe löffelförmig; der Genitaltheil, von der Seite betrachtet zeigt einen einfachen Bulbus, von unten betrachtet, weiset der Bulbus eine quere Windung; am äusseren Rande der Deckschuppe ist ein kleiner, etwas gebogener Stachel zu sehen.

Maasse: Leib 8, Cepth. 4·4, I. Beinpaar 10·3, II. 9·9, III. 9·5, IV. 12.

Das einzige Paar habe ich auf den morastigen Ufern der Sümpfe von Doroszló erbeutet. Die Beschaffenheit der Backen weiset diese Form gewissermassen zu Tarentula.

11. **LYCOSA FESTINANS** n. sp. (VIII. Tafel 180, *a* Augengruppe, *b* Epigyne.

♀ Vorderleib braun, in der Gegend der Mittelritze licht; die Beine schlank, lang, röthlichbraun mit zahlreichen Ringflecken; der Hinterleib braun, vorne mit kurzem Spindelstrich.

Kopftheil prismatisch, Thoraxtheil etwas erweitert; das Augenfeld dunkel, die Backen ein wenig lichter. Die Brustplatte breit, herzförmig, dunkel rothbraun, spärlich weiss behaart. Die Mandibeln am Grunde verwaschen bräunlichgelb, am Ende verdunkelt. Der Taster bräunlichgelb mit zahlreichen bräunlichen Ringflecken, ziemlich behaart mit wenig Borsten; dessen Tarsus so lang als Tibia und Patella zusammen. Die Tibia des ersten Beinpaares unten mit drei Paar-, seitlich mit zwei Stacheln; der Metatarsus unten mit drei Stachelpaaren; das zweite Paar desgleichen; die am Ende der Glieder stehenden Stacheln kurz, die übrigen lang, fein.

Der Hinterleib breit-clyptisch, verhältnissmässig klein. Die vordere Augenreihe gerade, ihre Augen klein, diese Reihe kürzer als die mittlere, vom Stirnrande so weit als von der Mittelreihe entfernt; die beiden Augen der zweiten Reihe gross, mehr als einen Durchmesser von einander entfernt; die hinteren Augen kleiner, viel weiter von einander als von den Mittelaugen.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 5·8, Cepth. 2·6, I. Beinpaar 7·8, II. 7·3, III. 7, IV. 11·4.

♂ Unbekannt.

Als Frühjahrsform an sumpfiger Stelle bei Doroszló gefunden.

12. **LYCOSA EXORNATA** n. sp. (VIII. Tafel, 182, *a* Augengruppe, *b* Leib, *c* Vorderbein).

♂ (junior). Cephalothorax mit gelblichweisser Behaarung, welche ein breites Mittelband und eine ziemlich breite Einfassung bildet; Hinterleib schwärzlichbraun, auf der Oberfläche eine auffallende, vorne ästige, hinten gezackte Zeichnung aus gelblicher Behaarung gebildet; die Bauchseite schmutziggelb; Schenkel, Tibia und Patella dunkel; der Schenkel etwas gefleckt, jener des ersten Beinpaares mit lichtem Längsstreif; die Tarsen schmutzig-röthlichgelb.

Kopftheil prismatisch, der Thoraxtheil mässig erweitert. Die Brustplatte bräunlichschwarz, glänzend, spärlich behaart. Die Mandibeln bräunlichschwarz, am Grunde mit schmutzig-röthlichgelber Behaarung. Der Taster schmutzig-rothbräunlich, dessen Schenkel dunkel gefleckt, dessen Tarsus etwas

kürzer, als Patella und Tibia zusammen. Tibia und Metatarsus des ersten Beinpaares, unten mit je drei Stachelpaaren.

Der Hinterleib langeiförmig, hinten etwas zugespitzt. Die vordere Augenreihe sichtlich eingebogen, die Mittelaugen etwas grösser; die Augen der Mittelreihe gross, beiläufig auf Durchmesser-Entfernung (eher mehr) von einander; die hinteren Augen etwas kleiner, weiter von einander als von der Mittelreihe.

Epigyne: unentwickelt.

Maasse: Leib 6·5, Cepth. 3, I. Beinpaar 6, II. 5·8, III. 5·5, IV. 9·5 *mm*.

♂ (junior). Noch lebhafter gefärbt mit schärferen Zeichnungen.

Die Exemplare hatten die dritte Häutung hinter sich. Mit Rücksicht auf die aussergewöhnliche Färbung und die Beschaffenheit der vorderen Augenreihe, wagte ich es die Art zu beschreiben.

Fundort: Rákos bei Budapest.

3. GENUS: TARENTULA SUND. (1833).

1. *Tarentula radiata* (LATR. 1817). Bei Komjáti durch Dr. G. v. Horváth erbeutet. Das Exemplar entspricht der Varietät γ , welche Thorell angeführt hat.

2. *Tarentula inquilina* (CL. 1757). Alsó-Hámor, Budapest, Szász-Vesszös. Stellenweise häufig; scheint für kalkige Vorgebirge eine Vorliebe zu haben; gräbt oft unter flach aufliegende Steine Höhlen und setzt an deren Mündung den Eiersack der Sonnenwärme aus.

3. **TARENTULA SOLITARIA** n. sp. (Tafel VIII. 183, *a* Augengruppe, *b* Epigyne.

♀ Erdbraun. Auf dem Cephalothorax ein vom Stielchen kommendes, in der Gegend der Mittelritze erweitertes, schmutziges Mittelband, welches dann auf das Augengebiet und die Backen übergeht; eine gleiche, am inneren Rande ausgezackte Randeinfassung ebenfalls vorhanden; der Hinterleib mit vielem Erdgelbgrauen gemischt, braun; die Bauchseite erdgrau; die Beine gelblich erdgrau, die Schenkel oben und seitlich braun gewölkt; die Mandibeln am Grunde gelblich erdgrau, am Ende gebräunt.

Cephalothorax derb, dessen Kopftheil erweitert, abgerundet, bedeutend backig. Die Brustplatte breit, herzförmig, braun, ziemlich behaart. Der Taster wie die Beine gefärbt, reich behaart, dessen Tarsus so lang als Tibia und Patella zusammen. Die Beine kräftig, ziemlich lang, mit kräftigen Tarsen; Tibia des ersten Paares, unten, mit drei schwachen Stachelpaaren, der Metatarsus unten — in der Scopula verborgen — mit 2 (?) Stachelpaaren, an beiden Gliedern auch seitlich je zwei Stacheln hintereinander; Tibien der Hinterpaare, unten und seitlich, mit mehreren Stacheln, die Metatarsen überall mit langen Stacheln bedeckt. Der Tarsus und Metatarsus der vorderen Beinpaare mit dichter, schwarzer Scopula.

Die vordere Augenreihe sehr leicht eingebogen, deren Mittelaugen sichtlich grösser; die beiden Augen der mittleren Reihe gross, nicht ganz auf Durchmesser-Entfernung von einander; die beiden hinteren Augen kleiner als die vorigen und weiter von einander als von der Mittelreihe.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 13·8, Cepth. 7, I. Beinpaar 17, II. 15·5, III. 14·9, IV. 19·5.

♂ unbekannt.

Diese ansehnliche Tarantel habe ich als Herbstform bei Lykauka nächst Rosenberg, am Fusse der Burgruine unter einem Steine erbeutet. In der Gefangenschaft wurde sie bald ganz sanft und nahm die Fliegen aus der Hand.

4. *Tarentula Cronebergii* THOR. (1875). Szász-Vesszös, S.-A.-Ujhely, Komjáti, Budapest. Ursprünglich aus Russland beschrieben.

♂ Nicht kleiner, bloss etwas schlanker als das ♀, mit gleicher Farbe und Zeichnung. Der Taster ziemlich lang, schlank, dessen Schenkel wie jener des ♀ bewehrt (3—4 Stacheln oben, am Ende, quer gestellt, dahinter zwei hinter einander), dessen Tibia so lang als die Patella, ziemlich behaart; die Deckschuppe dunkel, spitz-löffelförmig, unter der Spitze reichlich, zottig gefärbt; der Bulbus gelblichroth,

welchem sich von dem äusseren Rande aus ein spitzer, zahnförmiger, einmal längsgerippter, dunkler Fortsatz anschmiegt. Das ♂ hier zum ersten Mal beschrieben.

5. *Tarentula Eichwaldii* THOR. (1875). Budapest (Blocksberg). Unter Steinen als Sommerform erbeutet.

6. *Tarentula striatipes* (DOL. 1852). Szász-Vesszös, Budapest. Als Sommerform stellenweise ziemlich häufig.

7. *Tarentula trabalis* (CL. 1757). Fiume. Als Sommerform einmal unter Steinen angetroffen.

8. *Tarentula albofasciata* (BRÜLL. 1832). Orsova. Ursprünglich von der Halbinsel Morea beschrieben, kommt diese schöne Tarantel in ganz typischen Formen als Frühjahrsform unter abgefallenem Laube vor.

9. *Tarentula cuneata* (CL. 1757). Klausenburg, Szász-Vesszös, Doroszló. Im Frühjahre und Herbst im Gesträuche und auf Grasplätzen nicht selten.

10. *Tarentula pulverulenta* (CL. 1757). Doroszló, Central-Karpathen, Ungvár. Ist im Süden des Landes Frühjahrs-, im Norden Spätsommerform.

11. *Tarentula nebulosa* THOR. (1872). Kutyfalva (Maros-Ufer), Szász-Vesszös (Bachufer), Orsova (oft inundirte Gerölle der reissenden Cserna). Lebensweise und Organisation nähern diese Spinne sehr zu den Trochosen. Der abgerundete Kopf, die Grösse der Mittelaugen der Vorderreihe, deren Entfernung (beinahe 2 Durchmesser) vom Stirnrande weisen sie zu den Trochosen; mit *Tarentula* hat sie nur die Kürze der vorderen Augenreihe gemein.

♂. Kleiner, schlanker; mit lebhafter geflecktem Hinterleibe als das ♀; die Beine licht lehmgelb mit verwaschener Ringelung. Der Taster rauchbraun, dessen Tibia und Deckschuppe schwarz, zottig behaart; die Tibia länger als Patella, nach vorne verdickt; die Deckschuppe spitz, unter der Spitze nur mässig behaart; der Bulbus — von der Seite betrachtet — länglich, mitten getheilt, auf jedem der Theilungsränder ein seitlich auswärts gerichtetes Zähnchen. Hier zum ersten Male beschrieben.

12. *Tarentula cursor* (HAHN. 1831). Rákos-Palota. Lebensweise mir nicht bekannt. Obzwar THORELL diesen Namen den Synonymen der *T. aculeata* beigezählt hat, stellte er die Art (Remarks p. 323 und 578) wieder her. Ich habe sie auf THORELL'S Autorität eingereiht.

4. GENUS: TROCHOSA C. K. (1848).

1. *Trochosa cinerea* (FABR. 1793). Kutyfalva (Maros Ufer), Klausenburg (Szamos Gerölle), Retyiczal (Gebigsbach-Gerölle), Hermannstadt, Orsova (Cserna-Gerölle), Gyöngyös, Grosswardein. Lebt auf Inundationsgebieten der Flüsse und Bäche, besonders dort, wo das Gerölle auf dem Sande aufliegt. Sie gräbt ihre Röhren und Höhlen in Sand und sichert sie durch schütteres Gewebe vor dem Einstürzen. Sie schweift in der Abenddämmerung umher und beschleicht ihre Beute; ihre Bewegung ist ganz eigenthümlich, sie besteht aus ruckweisen Läufen; während der Pausen streckt das Thier die Beine flach aus und bleibt ganz unbeweglich; in dieser Stellung ist es selbst dem geübten Auge kaum bemerkbar, da die Färbung genau dem Farbungemische des Sandes entspricht. Im Frühjahre ist sie geschlechtsreif. Im Juni bewacht das ♀ schon die Eier; der Cocon ist rund, schneeweiss oder gelblich, oft 12—13 $\frac{m}{m}$ im Durchmesser haltend, mit 6—800 Eiern gefüllt. Die ausgeschlüpften Jungen trägt die Mutterspinne auf dem Rücken, sie bedecken dieselbe gleich einem Bienenschwarm in mehreren Schichten, so, dass nur die Beine frei bleiben. An sonnigen Tagen setzt die Spinne den Eiersack der Sonnenwärme aus und verschwindet damit bei nahender Gefahr wie der Blitz, bleibt 5—15 Minuten lang am Grunde der Röhre, um dann wieder langsam und vorsichtig zum Vorschein zu kommen. Manchesmal schiebt sie den Sack vor sich her, meistens zieht sie ihn jedoch hinter sich nach, und macht erst an der Röhrenmündung eine entsprechende Wendung.

2. *Trochosa infernalis* (Mors. 1849).¹ (Tafel X, 206 φ nat. Grösse, 207 Bauchseite, 208 Leib von der Seite, 209 Epigyne, 210 Taster des σ). Doroszló, Palánka, Pancsova, Zombor, Orsova, Illok. Unstreitig eine unserer interessantesten Arten, welche wir mit den Russischen Steppen gemeinsam besitzen und die im Verein mit *T. Singoriensis* (Laxm.) der berühmte «Tchin» der Kalmücken ist. An diese Spinne knüpfen sich eine Menge von Sagen, gerade wie an die Tarantel Italiens. In der Darstellung der Lebensweise (I. Band, Tafel III, Fig. 62 und Text), habe ich diese Spinne eingehender behandelt, finde es jedoch angezeigt, meine ferneren Beobachtungen hierher zu setzen. Hinsichtlich der Verbreitung kenne ich die Spinne von zahlreichen Punkten der Bácska, so auch von Orsova und Illok (letzterer Ort schon jenseits der Donau, westliches Ufer) her; bei Orsova und Illok steigt sie nun auch an den Berglehnen empor. Ihr Lieblingsaufenthalt ist aber dennoch die Ebene, namentlich die echte Steppe und der kümmerlichere Weideplatz. Hier gräbt sie ihre 16—20 $\frac{c}{m}$ tiefen, 2—2.5 $\frac{c}{m}$ weiten, senkrechten Röhren, deren Mündung sie austapeziert und mit grosser Findigkeit vor Wassergefahr sichert. Sie lauert gewöhnlich in der Mündung der Röhre und packt mit blitzschnellem Schlage ihres Vorderbeinpaars die vorüberziehenden Insecten, darunter besonders Doreadion und Cicindela-Arten, deren Reste dann auf dem Boden der Röhre oft in Menge vorkommen. Sie kommt das ganze Jahr hindurch in allen möglichen Entwicklungsstadien vor. Ihr Eiersack ist kaum etwas abgeflacht, rund, 15—16 $\frac{m}{m}$ im Durchmesser, gefpercht voll mit anfangs hirsekorngrossen Eiern. Den Eiersack befestigt sie an ihre Spinnwarzen und setzt ihn in der Mündung der Röhre der Sonnenwärme aus. Zur Zeit des Ausschlüpfens der Jungen schliesst sie die Röhrenmündung mit einem feinen, durchsichtigen, gewölbten Netze ab, und setzt darunter das Brutgeschäft mit Hülfe der Sonne fort. Ihre Jungen trägt sie auf dem Rücken, bringt sie häufig an das Tageslicht, wobei die Jungen bald auseinander gehen, sich dann wieder auf dem Rücken der Mutter versammeln; bald besteigen sie Grashalme, springen hinab, laufen in die Röhre, bald wieder hinaus, bald bedecken sie die erlegte Beute.

Nach der zweiten Häutung der Jungen stirbt die Mutter, die Jungen zerstreuen sich und beginnen zu graben. Die Röhre ist anfangs kaum 4 $\frac{c}{m}$ tief und 3 $\frac{m}{m}$ weit. So, wie nun die Spinne an Grösse zunimmt, erweitert sie auch die Röhre. Das Graben wird in der Abenddämmerung und des Nachts betrieben; die kleinen Erdklümpchen werden sorgfältig zerschleppt, so, dass keine Spur der Arbeit zu sehen ist. Es scheint, dass die Thiere, welche ihre Wohnung verlieren, verlassene Wohnungen beziehen und das Graben fortsetzen, trotzdem, dass die Röhre schon tief genug war. Ich schliesse dies daraus, dass ich, wenn auch selten, dennoch bis 30 $\frac{c}{m}$ tiefe Röhren angetroffen habe, wo doch die normale Tiefe durchschnittlich 16—20 $\frac{c}{m}$ beträgt. Die Männchen wohnen ebenfalls in Röhren, verlassen jedoch dieselben zur Paarungszeit und suchen die Weibchen in ihren Wohnungen auf.

In der Gefangenschaft befinden sie sich bald ganz wohl und werden ziemlich zutraulich, nehmen lebende Fliegen aus der Hand; Fluchtversuche machen sie nur, wenn sie von Hunger und Durst geplagt werden; gut gepflegt, verhalten sie sich sehr ruhig. Das Wasser können sie nicht entbehren und saugen jeden zweiten Tag ihre vier-fünf Tropfen auf. Ich habe einige lebende Exemplare an Prof. THORELL nach Upsala gesendet, welche die eiltägige Reise gut überstanden haben.

Diese Spinnen überwintern. Um auch den letzten Zweifel zu beseitigen, habe ich im Herbste 1874 bei Doroszló einige Röhren mit Pföcken so bezeichnet, dass ich dieselben auch bei Schnee wieder finden konnte. Im December drang die Sonde nur mehr 4 $\frac{c}{m}$ tief ein, woraus folgte, dass die Spinne die

¹ Ich habe diese Art für neu gehalten und sie Prof. THORELL unter dem Namen «*Trochosa hungarica*» mitgeteilt. THORELL meint aber, es sei die MORSCHOULSKY'sche Art, was ich — wenn gleich mit Widerstreben — nun angenommen habe. Es ist gewiss, dass die nichtssagende Beschreibung MORSCHOULSKY's auf jede dunkle Lycosoide passt, ebenso, wie auch die beigegebene Abbildung durchaus nichts bietet, was der Beschreibung zu Hülfe kommen könnte. MORSCHOULSKY kann eben so gut eine junge *T. Singoriensis*, als *T. vultuosa* in Händen gehabt haben. Mir scheint es mehr als gewiss, dass MORSCHOULSKY überhaupt nie eine echte *T. infernalis* Thor. gesehen hat, denn die jungen Thiere der *T. infernalis* Thorell sind so lebhaft gefärbt und gezeichnet, dass Färbung und Zeichnung selbst MORSCHOULSKY aufgefallen wären. Ich glaube, es müsse die erste Beschreibung eines Thieres doch wenigstens ein Kennzeichen, woran man die Art wiedererkennen kann, enthalten. MORSCHOULSKY's Beschreibung und Abbildung enthält kein einziges! Was er über die Lebensweise sagt, das passt eben auch auf die grossen Artverwandten. Da jedoch THORELL in «*Europ. and North-African Spiders*» die Art unter MORSCHOULSKY's Namen fixirt hat, so wollte ich damit keine Veränderung vornehmen.

Spinne die Röhre verstopft hat. Im Februar 1875 stellte sich strenge Kälte ein und ich schritt zur Untersuchung der meist exponirten Röhre. Der Boden war etwa 40 $\frac{c}{m}$ tief steinhart gefroren, so, dass ich zum Beile greifen musste. In gehörige Tiefe gelangt, griff ich zum Messer und öffnete vorsichtig die Röhre der ganzen Länge nach: die Röhre drang 28 $\frac{c}{m}$ tief in den Boden ein, war etwa 4 $\frac{c}{m}$ von der Mündung mit Erde und Pflanzentheilen verstopft, der Pfropf war 4 $\frac{c}{m}$ lang. Auf dem nackten Boden der Röhre sass ein prachtvolles, geschlechtsreifes Weibchen, mit etwas angezogenen Beinen, welches sich — berührt — träge bewegte. Ich versorgte dasselbe in einer Schachtel und steckte diese in die Tasche. Unter dem Einflusse der Wärme wurde das Thier in einer Minute vollkommen frisch und munter und nahm sofort Nahrung an.

Diese Untersuchung bestätigte meine alte Vermuthung, wornach die Lycosoiden überwintern: es ist wohl auch nur so zu begreifen, dass die ersten, wärmeren Sonnenstrahlen des Frühjahres, schon geschlechtsreife Lycosoiden bescheinen, ja dass diese schon Eiersäckchen umhertragen.

3. *Trochosa ruricola* (DE GEER, 1778). Klausenburg, Mezö-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Palánka, Orsova, Ogradena, Ungvár, Alsó-Hámor, Gyöngyös, Rosenberg, Rév, Grosswardein, Budapest. Weit verbreitete Art, welche an steinigten Punkten unter Steinen, in Wäldern unter Bäumen und abgefallenem Laub ihre Höhlen gräbt.

4. *Trochosa terricola* TUOR. (1856). Doroszló, Apatin, Orsova, Budapest. Ihre Lebensweise entspricht jener der vorhergehenden Form; sie ist aber etwas seltener.

5. **TROCHOSA HUNGARICA** n. sp. (Tafel VIII, 184, *a* Augengruppe, *b* Epigyne, *c* Taster des ♂ von der Seite, *d* dessen Genitaltheil von unten).

♀ Gross. Das ganze Thier lohbraun. Cephalothorax mit einem schmalen Mittelstreif; die Schenkel, aussen, kaum merklich lichter; die Mandibeln am Grunde dunkler, am Ende mit reichlicher fuchsrother Behaarung. Der ganze Leib mit dichter, anliegender Behaarung bedeckt.

Cephalothorax derb, mit erweitertem, vorne zugerundetem Kopftheil; zwischen den grossen Augen der Mittelreihe ein nach vorne gerichteter, aus 8—10 Borsten bestehender Schopf. Die Brustplatte elyptisch, lohbraun, mit filzartig dichter Behaarung. Die Mandibeln derb, von der Seite betrachtet am Grunde stark knieartig vorgewölbt, grob, borstenförmig behaart. Die Mandibeln lohbraun, an ihren Enden lebhaft fuchsroth behaart; die Lippe abgestutzt, von halber Länge der Maxillen. Der Taster lohbraun, derb, sehr dicht behaart, auf dessen Schenkel, oben, am Ende einige Stacheln. Die Beine kräftig, ziemlich lang; die Tibia des ersten Paares unten, mit drei Paar anliegenden derben Stacheln, seitlich innen noch ein Stachel; der Metatarsus mit drei Paar in der dichten Scopula verborgenen Stachelpaaren; die Tibia des dritten Paares, unten, mit vier Stachelpaaren, seitlich noch einige Stacheln; die Tibia des vierten Paares, unten mit drei Paar, seitlich mit mehreren Stacheln; die Patella der beiden Hinterpaare aussen und seitlich mit je einem anliegenden Stachel.

Der Hinterleib elyptisch, ziemlich gewölbt.

Die Augen bernsteinartig, mit dunkler Pupille, wie Eulenaugen; die vordere Reihe sehr leicht eingebogen, deren Mittelaugen bedeutend grösser als die seitlichen, auf gut zwei Durchmesser vom Stirnrande entfernt; die beiden Augen der mittleren Reihe sehr gross, nicht ganz auf Durchmesser-Entfernung von einander und beiläufig auf Halbmesser-Entfernung von der Vorderreihe; die beiden hinteren Augen wenig grösser als die vorderen Mittelaugen, viel weiter von einander, als von der Mittelreihe.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 21, Cepth. 9·5 $\frac{m}{m}$, I. Beinpaar 23·4, II. 21·6, III. 21, IV. 28 $\frac{m}{m}$. Manchmal kleiner: Leib 17, Cepth. 8·0, I. Bp. 21, IV. 26·5 $\frac{m}{m}$.

♂ Kleiner, schlanker, im Ganzen lichter gefärbt; die Beine schlank; Cephalothorax ausser dem Mittelstreifen auch noch undeutlich eingefasst. Der Taster schlank, wenig kolbig; dessen Schenkel, Patella und Tibia mit mehreren, kräftigen Stacheln bewehrt; die Tibia etwas länger als die Patella; die Deckschuppe schmal, zugespitzt, unter der Spitze mit dichtem Haarpinsel; Bulbus einfach, braun, vorne lichter und hier durch einen hackenförmig gewundenen Farbeinsatz gezeichnet.

Muasse: Leib 14, Cephal. 7·5, I. Beinpaar 23·5, II. 21·5, III. 20·3, IV. 28·3 μm .

Eine unserer grössten Spinnen, welche ich am Ufer des Plattensees unter Steinen antraf.

6. *Trochosa stigmosa* THOR. (1875). Orsova, Rosenberg, Ungvár. In Fluss und Bachgeröllen. Ist der Gestalt und Lebensweise nach das Diminutiv der *T. cinerea*.

5. GENUS: PIRATA SUNDB. (1833).

1. *Pirata piraticus* (CL. 1757). Klausenburg, Mezö-Záh, Gyekc, Doroszló, Orsova, Central-Karpathen, Grosswardein. Besonders an stehenden Gewässern, und besonders wo Wasserpflanzen an die Oberfläche gelangen. Das Thier läuft gut auf dem Wasser, und taucht oft unter Pflanzen, wobei den Hinterleib eine silberig glänzende Luftblase einhüllt.

2. *Pirata Leopardus* (SUNDB. 1833). Doroszló, Orsova. Als Sommerform selten, besonders in frisch aufgegrabnem Erdreich, in unmittelbarer Nähe feuchter Stellen. Sie gräbt 6 μm weite horizontale Röhren. Auf Grund der Augen und des Cephalothorax nähert sich diese Form dem vorgehenden Genus.

3. *Pirata Knorrii* (SCOP. 1763). Doroszló, Bázias. An Sumpfrändern und feuchten Stellen zweimal, stets ♀, abgebeutet.

6. GENUS: DOLOMEDES (LATR. 1804).

1. *Dolomedes fimbriatus* (CL. 1757). Klausenburg, Kutyfalva, Csorba, Ungvár. Auf Grund genauer Untersuchung theile ich die Auffassung THORELL'S, wornach *D. plantarius* bloss eine Farbenvarietät der CLERCK'Schen Stammform ist. Die junge Generation variirt von Gelbgrün bis Dunkelschwarz, hat schreiend lichte Einfassung. Eine unserer grössten Spinnen, welche ausschliesslich an Gewässern vorkommt, kühne Sprungjagd treibt, auf der Oberfläche des Wassers hüpfend fortkommt. Das ♂ befestigt den beinahe haselnussgrossen Eiersack mit längeren Fäden an die Spinwarzen und fasst denselben dann mit den Mandibeln. Im Juni geschlechtsreif.

7. GENUS: OCYALE. SAV. ET AUD. (1825).

1. *Ocyale mirabilis* (CL. 1757). Von zahlreichen Punkten bekannt. Geht bis zur subalpinen Region hinauf, gehört jedoch besonders den Niederungen an. Sie variirt bis zum einfachen Braun.

II. FAMILIE. OXYOPOIDIE. LUCHSSPINNEN.

1. GENUS: OXYOPES. LATR. (1804).

1. *Oxyopes ramosus* (PANZ. 1804). Klausenburg, Mezö-Záh, Palánka, Pancsova, Grosswardein. Sommerform; besonders im üppigen Grase lebend; scheint mehr den Niederungen anzugehören.

2. *Oxyopes lineatus* LATR. (1806). Klausenburg, Doroszló, Orsova. Nach Aufenthalt mit der vorigen übereinstimmend, beide Arten kommen zusammen vor, die vorgehende scheint jedoch die häufigere zu sein.

3. *Oxyopes transalpinus* (WALCK. 1806—8). Doroszló, Palánka, Orsova, Bázias. Sommerform von südlichem Character, welche im Grase stellenweise sehr häufig vorkommt.

VII. UNTERORDNUNG.

S A L T I G R A D A E.

Die typischste Form dieser Unterordnung, die Attoiden, bilden eine gleichartige, zusammenhängende Formenreihe, welche dadurch charakterisirt wird, dass das Webeorgan dem Zweiklauensysteme angehört und mit der Scopula zusammen vorkommt, welch' letztere zur Sicherung des Sprunges, zur Fortbewegung auf glatten Flächen unbedingt nothwendig ist; dass ferner die vordere Augenreihe aus vier Augen besteht, worunter die mittleren besonders gross sind, die übrigen vier, weniger entwickelten Augen dagegen, in zwei Reihen vertheilt, die Ecken eines Viereckes markiren.

Das Sehvermögen ist also in der Richtung nach vorne gesteigert und resultirt in Verbindung mit den Eigenthümlichkeiten der Bewegungsart diejenige Art und Weise, vermittelt welcher diese Formen in das System der Spinnenthätigkeit einfließen. Zu diesen Eigenthümlichkeiten kommt auch noch eine andere hinzu, nämlich die ziemlich stabile Wohnung, vermöge welcher diese Formen an einen gewissen Umkreis gekettet sind: hinsichtlich des Ortes ihrer Thätigkeit sind sie bei weitem nicht so frei, als die typischsten Formen der Citigradae.

Eine allgemeine Eigenschaft ist die, dass diese Formen in geschützten Örtlichkeiten, manchmal geradezu in Colonie ihre dichten, feinen Wohnungen weben, wo sie zu ruhen pflegen, ihre Häutungen durchmachen und ihre Eier bewachen. Die sonnige Umgebung dieser Colonien bildet das Gebiet für ihre Thätigkeit.

Hinsichtlich der Verbreitung, gehören sie überwiegend den Niederungen an, und nur wenige Arten steigen in alpine Regionen. Die Sicherung der Generationen scheinen durchgehends überwinterte Thiere zu besorgen.

I. FAMILIE. ERESOIDAE. MÖRDERSPINNEN.

I. SUBFAM. ERESINAE. STIERSPINNEN.

1. GENUS: ERESUS WALCK. (1805).

1. *Eresus cinabarinus* (OLIV. 1789). Klausenburg, Mezö-Záh, Schemnitz, Orsova. Ich kenne die Art als herbstliche Erscheinung und durchaus nur ♂. Es kommen vor die Varietäten α , β (laut THORELL); eine dritte Varietät, welche ich mit γ bezeichne, ist die folgende: ♂ Vorderleib mit vielen schmutzig gelbbraunen Haaren; Hinterleib oben graulich, mit vier schmutzig gelbbraunen Punktflecken. Das erste Beinpaar schmutzig gelbbraun, die Enden der Glieder weiss; die hinteren Beinpaare lichter. Die ♀ scheinen in Löchern zu leben.

2. *Eresus ruficapillus* C. K. (1846). Budapest, Baziás. Stets in horizontal gegrabenen, tiefen Röhren durch J. Pável erbeutet, u. z.: immer ♀. Dieser Umstand führt mich zu der Vermuthung, dass *Eresus* unterirdisch lebt, die ♀ desswegen so selten erbeutet werden, die ♂ dagegen zur Zeit der Begattung umherschweifen und eben desswegen nicht selten sind.

II. FAMILIE. ATTOIDAE. HÜPESPINNEN.

I. GENUS: SALTICUS (LATR. 1804).

1. *Salticus formicarius* (DE GEER. 1778). Zombor, Balaton-Füred, Budapest. Sommerform, welche, wie es scheint, im Norden des Landes fehlt und südlich inclinirt. Steht mit *Paederus longipennis* im Mimicri-Verhältniss.

2. *SALTICUS SIMONIS* n. sp. (Tafel VIII, 185, *a* Augengruppe, *b* Epigyne, *c* Taster des ♂, 186 ♂ vergrössert, 187 ♂ nat. Gr., 188 Kopftheil von oben, vergr.)

♀ Vorderleib braun, das Augenfeld besonders dunkel. Das Ende des Hinterleibes braun; vorne zwei lichte, verschwommene \wedge förmige Winkelfleckchen; die Bauchseite schmutzig-lichtbraun, von den Spinnwarzen beginnend ein dunkles Mittelband, welches vor der Rima verschwindet. Die Beine bräunlich-gelb, mit verschwommenen, bräunlichen Längsstreifen; der Metatarsus des ersten Paares reinbraun.

Kopftheil über den Thoraxtheil aufgesetzt, würfelförmig erhoben, der Thoraxtheil ausserdem verengt, die ganze Oberfläche ungemein fein punkirt-runzlich. Die Brustplatte ungemein schmal, braun. Die Mandibeln dunkelbraun, derb, so lang als der Metatarsus des ersten Beinpaars; seitlich betrachtet sind sie am Grunde stark, knieartig vorgewölbt, etwas nach vorne gerichtet. Die Maxillen schmal, braun, etwas gegeneinander geneigt; die Lippe schmutzigbraun, vorne abgerundet, breit. Der Taster braun, lang, das Endglied abgeflacht; von oben betrachtet zeigt der Tarsus zwei Stacheln.

Hinterleib länglich-walzenförmig.

Die beiden Mittelaugen der vorderen Reihe gross, feurig grün glänzend, berühren sich nicht; die Seitenaugen dieser Reihe viel kleiner, auf Halbmesser-Entfernung von den mittleren; die beiden Augen der zweiten Reihe sehr klein und näher zur ersten als zur hinteren Reihe; die beiden Augen der hinteren Reihe nicht kleiner als die Seitenaugen der vorderen Reihe, mit ganz seitlichem Ausblick, weiter von einander als die beiden Augen der zweiten Reihe ebenfalls von einander, und weiter von einander als von der Stirne entfernt.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib, 6·5, Cepth. 3, I. Beinpaar 4·9, II. 4, III. 4·4, IV. 6·5 m_m .

♂ Sehr dunkelbraun; Hinterleib, vorne, mit einer Spur eines Winkelfleckchens; die beiden Hinterbeine reinbraun das zweite Paar gelblich; das erste im Schenkel und Metatarsus braun, dessen Tibia, Patella und Tarsus gelb. Die Mandibeln horizontal vorgestreckt, braun, mit schwachem bronze Schimmer, oben abgeflacht, am inneren Falzrande mit neun grösseren und einigen kleineren Zähnen bewehrt, die Mandibel-Klaue braun, lang, schlank, am Grunde und an der Spitze leicht geschwungen, im ersten Drittel vom Grunde gerechnet ein seitlich nach innen und etwas noch vorne gerichteter dolchartiger Stachel. Der Taster schlank, braun; dessen Tibia etwas verstärkt, am äusseren Ende mit einem Dorn bewehrt; die Deckschuppe löffelförmig, behaart; der Bulbus länglich, einfach, glatt, ohne Auszeichnung.

Maasse: Leib, 5·8, Cepth. 2·5, Mandibelstock 2, I. Beinpaar 4 m_m .

Nur einmal bei Feketető in Siebenbürgen, unter einem, tief in den Rasen eingewachsenen Steine angetroffen.

2. GENUS: LEPTORCHESTES THOR. 1870.

1. *Leptorchestes formicaeformis* (LUC. 1850). Illok, Apatin, Pancsova, Orsova, Parád, Budapest. Frühjahrs- und Sommerform. Die typische Form nur bei Illok auf Obstbäumen, an den übrigen Punkten kommt var. *a* vor: Reinschwarz; der Hinterleib vorne nicht braun, jedoch mit der weissen Auszeichnung, die Hüfte des ersten und dritten Beinpaars braun, jene der übrigen Paare gelb; der Schenkel des ersten Paares braunschwarz, nur der Tarsus gelb; im übrigen mit der typischen Form übereinstimmend. Meist unter Rinden alter Pflöcke, besonders wenn dieselben dem Sonnenschein ausgesetzt sind.

3. GENUS: EPIBLEMUM (HENTZ. 1832).

1. *Epiblemum scenicum* (Cl. 1757). Aus den Niederungen von zahlreichen Punkten bekannt; kommt nicht nur in und an den Wohnungen des Menschen vor, sondern befindet sich auch auf Gesträuchen wohl; ist Sonnenthier mit vortrefflichem Sehvermögen ausgestattet; erhebt den Vorderleib und hält Umschau, folgt dem vorgehaltenen Finger u. s. w., ist in Ritzen oft colonienweise anzutreffen.

2. *Epiblemum cingulatum* (PANZ. 1797). Doroszló. Nur einmal angetroffen, u. z.: als Frühjahrsform.

3. *Epiblemum tenerum* (C. K. 1846). Doroszló. Nur einmal angetroffen; ist — wenigstens das ♀ — mit *E. cingulatum* nahe verwandt.

4. GENUS: HELIOPHANUS C. K. (1833).

1. *Heliophanus cupreus* (WALCK. 1802). In den Niederungen von zahlreichen Punkten bekannt; wohl die gemeinste Art, welche an gut beschienenen Obstbaumstämmen, aber auch auf Geröllen und am Fusse der Gesträuche unter abgefallenem Laube häufig angetroffen wird.

2. *Heliophanus varians* SIM. (1869). Doroszló, Orsova. Mir der Lebensweise nach unbekannt.

3. *Heliophanus Kochii* SIM. (1869). Orsova. Mir durch Herrn E. SIMON als Art bezeichnet. Die Lebensweise kenne ich nicht.

4. *Heliophanus auratus* C. K. (1848). Pancsova, Stuhlweissenburg. Diese Art ist wohl = *H. Brannickyi* SIMON. Ich kenne deren Lebensweise nicht näher.

5. GENUS: BALLUS (C. K. 1850).

1. *Ballus depressus* (WALCK. 1802). Klausenburg, Torda, Doroszló, Apatin, Palánka, Pancsova, Tokaj, Rakamaz, Stuhlweissenburg, Budapest, Grosswardein. Frühjahrs- und Sommerform. Meist unter Steinen, abgefallenem Laube, aber auch im Grase; scheint den Schatten zu lieben.

6. GENUS: MARPESSA C. K. (1846).

1. *Marpessa muscosa* (Cl. 1757). Szász-Vesszös, Klausenburg, Mezö-Zah, Oláh-Fenes, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Pancsova, Ogradena, Alsó-Hámor, Ungvár. Sommerform, welche für Planken, alte Pflöcke, besonders wenn dieselben gut beschienen und altersgrau sind, eine Vorliebe hat; sie kommt jedoch auch auf den Stöcken der Schläge vor. Hat ein vortreffliches Sehvermögen und haltet oft Umschau.

2. *Marpessa radiata* (GRUBE. 1859). Tafel X. 211 ♀ vergr., 212 ♂ vergr., 213 Epigyne, 214 Taster des ♂ von der Seite, 215 dessen Genitaltheil von unten.

♀ Grundfarbe — auf den ersten Blick — gelblich. Cephalothorax mit weissgelblichen und röthlichen Schuppen bedeckt; der Hinterleib gelblich, vorne manchmal zwei undeutliche, röthliche Längsstreifen (im Weingeist erscheint der Kopftheil braunschwarz, die beiden Streifen des Hinterleibes schwarz, deutlich).

Var. α : Die zwei Längsstreifen auf dem Hinterleibe verschwunden.

Var. β : Die beiden Längsstreifen aus kleinen rhombischen Flecken zusammengesetzt. (♀ junior).

Maasse: Leib, 10, Cepth. 3.7 m'_m .

♂ Kleiner, schlanker, mit verdicktem und verlängertem vorderen Beinpaar: die Beine gelb mit viel Braun, die braune Farbe bildet meistens scharfe Längsstreifen. Der keilförmige Hinterleib, oben, lebhaft gelb mit lebhaftem Seidenglanz, mit einem lebhaftrothen Mittelstreifen.

V. β : Der Hinterleib lebhaft roth durch eine gelbliche Aderzeichnung in rhombische Feldchen getheilt. Taster laut Abbildung.

Maasse: Leib, 7, Cepth. 3·2, I. Beinpaar 7·4, IV. 6·3 $\frac{m}{m}$.

GRUBES oberflächliche Beschreibung, so wie der Umstand, dass die Typen zu Grunde gingen, waren Schuld daran, dass diese Art zu vielfachen Irrungen Anlass gab. Auf Grund der ungarischen ♀ hat weder KOCH noch THORELL die Art erkannt, weil das ganz ausgebildete ♀ eben unbekannt war. SIMON hat sie dagegen sofort als «radiata» bestimmt. Die Entscheidung hing vor Allem von der Erwerbung der ♂ ab, und ich habe nun solche in dem Rohrdickicht der Baeska gefunden. Diese Männchen stellten es dann ausser Zweifel, dass hier jene Spinne vorliegt, welche OHLERT nach Männchen als «Euophrys radiata» bestimmt und dem Prof. THORELL übergeben hat. THORELL schrieb mir «stimmt genau mit Original Exemplaren von M. radiata OHLERT überein: die Weibchen müssen dann auch wohl zu dieser Art gehören.

Ich kenne die Art von Doroszló und Mező-Záh und ist sie das ganze Jahr hindurch zu haben. Sie webt in die Quasten des Rohres einen weiten, feinen Sack: die so zusammengesponnenen Quasten erkennt man schon aus grosser Entfernung. Hier wohnt das Thier, legt seine 38–40 Eier ab und erwartet deren Ausschlüpfen. Sie jagt im Sonnenschein auf den Stengeln und Blättern. Im Winter ist sie ebenfalls anzutreffen.

3. *Marpessa pomatia* (WALCK. 1825). Palánka, Apatin, Pancsova. Im Frühjahre auf den, aus Sambucus gezogenen lebenden Zäunen der Weingärten. Ist identisch mit der Art, welche SIMON in der «Monogr. des Attid.» unter dem Namen «Marpissus monachus» beschrieben hat.

4. *Marpessa encarpata* (WALCK. 1802). Szász-Vesszös, Doroszló, Neusatz. Frühjahrsform: besonders unter der Rinde gut beschienener Obstbäume zu finden. Ist mehr nur durch die Bestachelung der Beine von Epiblemum getrennt.

5. *Marpessa Canestrinii* PAV. (1869). Doroszló, Apatin. Diese prachtvolle Spinne kenne ich bis jetzt als Bewohnerin des Rohres, wo sie im Sonnenschein, besonders auf den Blättern ihre Jagd betreibt. Ihre gestreckte Gestalt sowohl als ganz besonders ihre goldige Beschuppung führen mich zu der Vermuthung, dass sie zu den ebenfalls im Rohre lebenden, glänzenden und vielfach variirenden Donatien im Mimicri Verhältnisse steht.

7. GENUS: DENDRYPHANTES (C. K. 1837).

1. *Dendryphantes bilineatus* (WALCK. 1837?). Kutyfalva, Palánka. Immer im Grase angetroffen. Die Eigenthümlichkeiten der Lebensweise mir wenig bekannt.

2. *Dendryphantes mucidus* C. K. (1846). C. KOCH beschrieb diese Art nach Typen, welche Dr. Rosenhauer im «Banate» sammelte.

8. GENUS: EUOPHRYS (C. K. 1834).

1. *Euophrys frontalis* (WALCK. 1802). Doroszló. Die Lebensweise dieser Art mir weniger bekannt.

9. GENUS: PHILAEUS THOR. (1870).

1. *Philaeus chrysops* (PODA. 1761). Pancsova, Mehádia, Orsova, Ogradena, Tokaj, Bükk-Gebirge, Demanova, Veszprém, B.-Füred, Budapest, Rákos-Palota. Sommerform, welche besonders in felsigem Gebirge weit über die Buchenregion hinaus vorkommt: besonders häufig im Kalkgebirge, an karstartigen Stellen, und ganz besonders im Gerölle der Berglehnen. Liebt die sonnigsten Stellen und besteigt erhöhte Punkte um dort den aufsitzenden Insecten beizukommen: das ♂ ist ein vorzüglicher, kühner Springer. Das ♀ haltet sich meistens im Gerölle verborgen. Ich bin dessen ganz sicher, dass die Formen, welche C. KOCH im XIII-ten Bande der «Arachniden» unter dem Namen *Dendryphantes xanthomelas* und *leucomelas* beschreibt, die Weibchen des *Philaeus chrysops* sind.

10. GENUS: ATTUS (WALCK. 1805).

1. *Attus falcatus* (Cl. 1757). Klausenburg, Parajd, Gyergyó-Szent-Miklós, Szász-Vesszös, Doroszló, Palánka, Orsova, Ogradena, Básiás, Rakamaz, Csorba. Weit verbreitet; geht weit in die alpine Region hinauf, jedoch mehr in den Niederungen und im Vorgebirge verbreitet.

2. *Attus farinosus* (C. K. 1846). Doroszló, Apatin, Palánka, Tokaj, Grosswardein. Liebt besonders das uppige Gras, und kenne ich die Form bisher nur aus den Niederungen. Scheint südlich zu incliniren.

3. *Attus rupicolus* (C. K. 1848). Centralkarpathen, Bihargebirge. Aus Höhen von über 1000 Meter als seltenere Erscheinung mitgebracht.

4. **ATTUS BRASSAYI** n. sp. (Tafel X, 216 ♀ vergrössert, 217 Epigyne).

Cephalothorax und Hinterleib reinschwarz; die Zeichnungen aus schneeweissen Schuppen bestehend; auf dem Kopftheile, vorne, ober den Mittelaugen der vorderen Reihe, ein weisser Fleck, hinter jedem der hinteren Augen ein weisser Mondfleck; der Hinterleib, vorne mit weissem Bogenstreif, in der Mitte mit weissem Mittelstreif, welcher bis in die Nähe der Spinnwarzen dringt, den vorderen Bogenstreif jedoch nicht erreicht; auf jeder Seite zwei, schräg nach vorne laufende, weisse Rippenbänder; die Stirne unter den Vorderaugen weiss, die beiden grossen Mittelaugen in schmale, orangengelbe Ringe eingefasst; die Bauchfläche und Brustplatte spärlich weisslich behaart; die Beine braun, mit wenigen, weissen Schuppen; der Taster gelb.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib, 5, Cepth. 2·3, I. Beinpaar 4 $\frac{m}{m}$.

♂ Unbekannt.

Orsova (Allion-Berg) als Sommerform einmal erbeutet. SIMON stellt diese Art in die Nähe des *Attus arcigerus* WALCK.

5. *Attus crucigerus* (WALCK. 1825). Budapest (Blocksberg). Nur einmal erbeutet.

6. *Attus Wagae* SIM. (1871—2). Central-Karpathen (Csorbaer See), Rákos. Nur einmal selbst erbeutet.

7. *Attus nidicolens* WALCK. (1847). Tokaj, S.-A.-Ujhely, Budapest. Als Sommerform kenne ich das Thier besonders aus Steingeröllen, wo seine volkreichen Colonien leicht zu finden sind.

8. *Attus arcuatus* (Cl. 1757). Doroszló, Apatin, Palánka, Tokaj, Rakamaz, Grosswardein, Fünfkirchen. Sommer- und Frühjahrsform; die ♂ sehr häufig auf sonnigen Blössen der Waldränder zu finden, die ♀ dagegen höchst selten; die letzteren scheinen unterirdisch zu wohnen.

9. *Attus floricola* (C. K. 1837). Szász-Vesszös. Mir bisher nur als Herbstform bekannt.

10. *Attus erraticus* WALCK. (1825). Pancsova, Orsova, Ogradena, Szajol, Tokaj, S.-A.-Ujhely, Alsó-Hámor, B.-Füred, Ungvár. Besonders auf sonnigen Geröllen, aber auch im Grase häufig anzutreffen.

11. *Attus pubescens* (FABR. 1775). Pressburg (Donau-Auen). Einmal ein Pärchen erbeutet.

11. GENUS: AELUOPS THOR. (1870).

1. *Aeluops festivus* (C. K. 1834). Klausenburg, Sebes-Váralja, Tokaj. Auf sonnigen, steinigen Berglehnen als Sommerform, welche vermöge ihrer Grösse und Lebhaftigkeit leicht auffällt, erbeutet.

2. **AELUOPS SIMPLEX** n. sp. (Tafel VIII, 189, α Taster des ♂, 190 Tibia des Tasters, 191 Hinterbein).

♂ Vorderleib braun, mit gelblichgrauen Häarehen; Hinterleib schwarz mit schmutziggelben Schuppen; die Beine braun, mit etwas lichterem Schenkeln. Die Tibia des ersten Beinpaars vorne-innen mit drei anliegenden, nach vorne gerichteten Stacheln.

Cephalothorax derb, hoch: das Augenfeld nach vorne geneigt, die Stirne überhängend, so, dass die grossen Mittelaugen von oben nicht sichtbar werden; das Augenfeld mit vielen, groben Haaren

bedeckt. Die Brustplatte egyptisch, klein, braun, mit spärlicher gelber Behaarung. Die Mandibeln am Grunde braun, gegen das Ende zu lichter. Die Beine stämmig.

Hinterleib nach hinten zu etwas erweitert.

Der Taster ziemlich kolbig, dessen Patella nicht länger als stark, die Tibia noch kürzer, am Ende mit einem etwas nach aussen und seitwärts gewendeten, auf die Deckschuppe aufliegenden, hasenohrförmigen Fortsatze. Die Deckschuppe grob behaart; der Bulbus einfach, etwas nach aussen zu hervorgequollen.

Maasse : Leib 6·3, Cepth. 3·6, I. Beinpaar 4·9, II. 5, III. 6·5, IV. 7·9 mm .

♀ Unbekannt.

Doroszló, auf einer Wiese erbeutet. Der rechte Taster der Type ist reproducirt und entbehrt die Deckschuppe sammt Bulbus.

3. *Aelurops gilvus* (Siv. 1869). Veszprém. Zeitig im Herbste auf karstartiger Stelle einmal erbeutet.

INDEX.

A folyó betűkkel szedett nevek synonymák.

	Lap		Lap		Lap
AELUROS	322	<i>depressa</i> WALCK.	303	<i>aureolus</i> CL.	218
<i>festivus</i> (C. K.)	322	<i>Derhamii</i> SCOP.	127	<i>babel</i> CL.	15
<i>gilvus</i> SIM.	324	<i>diodia</i> WALCK.	30	<i>bucculentus</i> CL.	57
<i>simplex</i> O. H.	323	<i>encarpata</i> WALCK.	308	<i>castaneus</i> CL.	92
AGALENA	130	<i>extensa</i> L.	46	<i>cellulanus</i> CL.	76
<i>labyrinthica</i> (CL.)	131	<i>fenestralis</i> STR.	116	<i>chrysops</i> PODA.	312
<i>similis</i> (KEYS.)	132	<i>fornicaria</i> DE GEER.	294	<i>cornutus</i> CL.	17
AGALENINAE	120	<i>frontalis</i> WALCK.	311	<i>cristatus</i> CL.	234
AGALENOIDAE	108	<i>globosa</i> FABR.	230	<i>encarbitinus</i> CL.	27
AGROECA	134	<i>holosericea</i> DE GEER.	145	<i>cuneatus</i> CL.	270
Haglundi THOR.	135	<i>Knorrii</i> SCOP.	283	<i>diadematus</i> CL.	13
AMAUROBIINAE	108	<i>lapidicola</i> WALCK.	170	<i>domesticus</i> CL.	126
AMAUROBIUS	114	<i>lobata</i> PALL.	6	<i>falcatus</i> CL.	314
<i>claustrarius</i> (HBN.)	117	<i>lucifuga</i> WALCK.	188	<i>fimbriatus</i> CL.	284
Erberi L. K.	119	<i>lugubris</i> WALCK.	252	<i>formicinus</i> CL.	222
<i>fenestralis</i> (STR.)	116	<i>Menardii</i> LATR.	42	<i>formosus</i> CL.	84
<i>ferox</i> (WALCK.)	115	<i>Merinae</i> SCOP.	43	<i>humatus</i> CL.	32
<i>inermis</i> L. K.	123	<i>nigrita</i> FABR.	187	<i>inquilinus</i> CL.	262
<i>pallidus</i> L. K.	118	<i>nocturna</i> L.	198	<i>labyrinthicus</i> CL.	131
<i>roseidus</i> C. K.	124	<i>nutrix</i> WALCK.	156	<i>latus</i> FABR.	109
<i>tetricus</i>	121	<i>oblonga</i> WALCK.	221	<i>lignarius</i> CL.	251
ANYPHAENA	141	<i>Petiverii</i> SCOP.	175	<i>lineatus</i> CL.	82
<i>accentuata</i> (WALCK.)	141	<i>phalangoides</i> FUES.	101	<i>lunatus</i> CL.	84
Aranca.		<i>picca</i> SULZ.	210	<i>marmoreus</i> CL.	15
<i>acalypha</i> WALCK.	29	<i>picta</i> WALCK.	89	<i>mirabilis</i> CL.	286
<i>accentuata</i> WALCK.	141	<i>Pluchii</i> SCOP.	102	<i>montanus</i> CL.	56
<i>adianta</i> WALCK.	26	<i>pubescens</i> FABR.	321	<i>monticolus</i> CL.	253
<i>agalena</i> WALCK.	23	<i>pulchella</i> WALCK.	91	<i>muscosus</i> CL.	304
<i>alsine</i> WALCK.	19	<i>quadripunctata</i> L.	165	<i>pallidulus</i> CL.	146
<i>arundinacea</i> L.	108	<i>ramosa</i> PANZ.	288	<i>patagiatus</i> CL.	18
<i>bimaculata</i> L.	91	<i>rufipes</i> L.	74	<i>piraticus</i> CL.	281
<i>bipunctata</i> L.	94	<i>ruricola</i> DE GEER.	278	<i>pulverulentus</i> CL.	271
<i>Brunnichii</i> SCOP.	7	<i>Sauvagesii</i> DORT.	213	<i>pyramidatus</i> CL.	15
<i>carnifex</i> FABR.	154	<i>senoculata</i> L.	201	<i>quadratus</i> CL.	16
<i>ceropegia</i> WALCK.	25	<i>triangulosa</i> WALCK.	95	<i>scenicus</i> CL.	297
<i>cinabarina</i> OLIV.	292	<i>tricuspidata</i> FABR.	231	<i>selopetarius</i> CL.	21
<i>cinerea</i> FABR.	274	<i>truncata</i> PALL.	228	<i>segmentatus</i> CL.	44
<i>cingulata</i> PANZ.	299	<i>tuberculata</i> DE GEER.	79	<i>sericatus</i> CL.	22
<i>conica</i> PALL.	31	ARANEAE	3	<i>sisyphius</i> CL.	88
<i>corollata</i> L.	97	Araueus.		<i>trabalis</i> CL.	267
<i>corticalis</i> WALCK.	142	<i>amentatus</i> CL.	250	<i>triangularis</i> CL.	61
<i>cuprea</i> WALCK.	200	<i>angulatus</i> CL.	11	<i>umbraticus</i> CL.	20
<i>denticulata</i> OLIV.	134	<i>aquaticus</i> CL.	136	<i>vatus</i> CL.	227
<i>denticulata</i> WALCK.	85	<i>arcuatus</i> CL.	319	<i>virescens</i> CL.	216

	Lap		Lap		Lap
<i>s. notatus</i> CL.	38	<i>claustraria</i> HAHN	117	Ninii PAV.	204
ARGIOPE	6	<i>coerulescens</i> L. K.	148	<i>rubicunda</i> C. K.	207
<i>Bruennichii</i> (SCOP.)	7	<i>corticalis</i> (WALCK.)	142	<i>Westringii</i> CAMBR.	205
<i>lobata</i> (PALL.)	6	<i>domestica</i> WID.	139	DYSDEROIDAE	201
ARGYRONETA	136	<i>ferox</i> WALCK.	115	EGAENUS	328
<i>aquatica</i> (CL.)	136	<i>frutetorum</i> L. K.	151	<i>convexus</i> C. K.	329
ARGYRONETINAE	136	<i>holosericea</i> (DE GREY)	145	<i>ictericus</i> C. K.	329
<i>Artanes poecilus</i> THOR.	220	<i>lutescens</i> WESTR.	149	ENYO	104
ASAGENA	98	<i>montana</i> L. K.	144	<i>germanica</i> C. K.	104
<i>phalerata</i> PANZ.	99	<i>pallidula</i> (CL.)	146	ENYOIDAE	104
<i>Atea melanogaster</i> C. K.	81	<i>paradoxa</i> L. K.	150	EPEIRA	8
ATTOIDAE	293	<i>pallicaria</i> SUND.	164	<i>acalypha</i> (WALCK.)	29
ATTUS	313	<i>terrestris</i> WESTR.	147	<i>adianta</i> (WALCK.)	26
<i>arcuatus</i> (CL.)	319	<i>trivialis</i> C. K.	143	<i>agaleha</i> (WALCK.)	23
<i>bilineatus</i> WALCK.	310	COELOTES	121	<i>alborittata</i> WESTR.	36
<i>Brassayi</i> O. H.	316	<i>atropos</i> (WALCK.)	122	<i>alpica</i> L. K.	28
<i>crucigerus</i> WALCK.	317	<i>inermis</i> L. K.	123	<i>alsine</i> (WALCK.)	19
<i>erraticus</i> WALCK.	321	<i>roseidus</i> (C. K.)	124	<i>angulata</i> (CL.)	11
<i>falcatus</i> (CL.)	314	<i>solitarius</i> L. K.	125	<i>arbutorum</i> C. K.	13
<i>farinosus</i> (C. K.)	315	CRYPHOEA	129	<i>ceropodia</i> (WALCK.)	25
<i>floricola</i> (C. K.)	320	<i>carpathica</i> O. H.	129	<i>Circe</i> (SAV.)	10
<i>formicarformis</i> LUC.	296	CYBAEUS	120	<i>cornuta</i> (CL.)	17
<i>gilvus</i> SIM.	324	<i>tetricus</i> (C. K.)	121	<i>eucurbitina</i> (CL.)	27
<i>midicollens</i> WALCK.	318	CYRTOPHORA	30	<i>Dalmatica</i> DOL.	23
<i>pomatius</i> SIM.	307	<i>conica</i> (PALL.)	31	<i>diademata</i> (CL.)	13
<i>pubescens</i> (FABR.)	321	DENDRYPHANTES	310	<i>diodia</i> (WALCK.)	30
<i>radiatus</i> GRUBE	305	<i>bilineatus</i> (WALCK.)	310	<i>dromadaria</i> (WALCK.)	12
<i>rupicolus</i> (C. K.)	315	<i>muicidus</i> C. K.	311	<i>grossa</i> C. K.	9
<i>strigipes</i> WESTR.	305	DIAEA	230	<i>Herii</i> HAHN.	34
<i>Wagae</i> SIM.	317	<i>capparina</i> (C. K.)	232	<i>Lucina</i> SAV.	33
ATYPINAE	210	<i>globosa</i>	230	<i>lutea</i> C. K.	20
ATYPUS	210	<i>tricuspidata</i> (FABR.)	231	<i>marmorea</i> (CL.)	15
<i>anachoreta</i> AUSS.	211	DICTYNA	108	<i>patagiata</i> CL.	18
<i>piceus</i> (SULZ.)	210	<i>arundinacea</i> (L.)	108	<i>peleg</i> CL.	14
AULONIA	248	<i>latens</i> (FABR.)	109	<i>pinctorum</i> C. K.	11
<i>albimana</i> (WALCK.)	248	<i>uncinata</i> THOR.	110	<i>prominens</i> WESTR.	37
BALLUS	302	<i>variabilis</i> C. K.	111	<i>quadrata</i> (CL.)	16
<i>depressus</i> (WALCK.)	303	<i>vicina</i> SIM.	110	<i>sclopetaria</i> (CL.)	21
<i>Calliethera</i> .		DIOTRICÆ	215	<i>sollers</i> (WALCK.)	22
<i>tenera</i> C. K.	299	DIPOENA	81	<i>stellata</i> C. K.	14
CERASTOMA	328	<i>melanogaster</i> (C. K.)	81	<i>umbratica</i> CL.	20
<i>cornutum</i> L.	329	DOLOMEDES	284	<i>Victoria</i> THOR.	24
<i>molluscum</i> L. K.	329	<i>fimbriatus</i> (CL.)	284	EPEIRINAE	6
<i>Cercis</i>	37	<i>plantarius</i> v. HASSE.	285	EPEIROIDAE	6
CERCIDIA	37	DRASSOIDAE	137	EPIBLEMUM	297
<i>prominens</i> (WESTR.)	37	DRASSUS	165	<i>cingulatum</i> (PANZ.)	299
CHIRACANTHIUM	152	<i>angustifrons</i> WESTR.	172	<i>scenicum</i> (CL.)	297
<i>carnifex</i> (FABR.)	154	<i>ater</i> LATR.	177	<i>tenerum</i> (C. K.)	299
<i>cuniculum</i> O. H.	159	<i>atropos</i> WALCK.	122	EPIBINUS	54
<i>efossus</i> O. H.	158	<i>bicolor</i> HAHN.	193	<i>truncatus</i> WALCK.	54
<i>elegans</i> THOR.	156	<i>lapidicola</i> (WALCK.)	170	ERESINAE	291
<i>italicum</i> CANESTR.	153	<i>loricatus</i> L. K.	173	ERESOIDAE	291
<i>nutrix</i> (WALCK.)	156	<i>minuseulus</i> L. K.	168	ERESUS	291
<i>Penny</i> CAMBR.	155	<i>pubescens</i> THOR.	174	<i>cinabarinus</i> (OLIV.)	292
<i>rupestre</i> O. H.	157	<i>quadripunctatus</i> (L.)	165	<i>ruficapillus</i> C. K.	293
<i>Ciniflo</i> .		<i>rubens</i> WALCK.	166	ERIGONE	70
<i>Erberi</i> KEYS	119	<i>scutulatus</i> L. K.	167	<i>apicata</i> (BLACK.)	71
CITIGRADAÆ	247	<i>troglolytes</i> C. K.	170	<i>alticeps</i> (CAMBR.)	70
<i>Clotho</i> .		<i>umbratilis</i> L. K.	169	<i>bituberculata</i> (WID.)	73
<i>Durandii</i> WALCK.	107	DYSDERA	202	<i>cornuta</i> (BLACK.)	75
CLUBIONA	142	<i>Cambridgei</i> THOR.	203	<i>dentipalpis</i> (WID.)	72
<i>brevipes</i> BLACKW.	152	<i>longitarsis</i> DOBL.	206	<i>fu-cipalpis</i> (C. K.)	76

isabellina (C. K.)	Lap 73	frutetorum C. K.	Lap 62	Merianae (Scop.)	Lap 43
rubens (BLACK.)	74	hortensis SUND.	63	segmentata (CL.)	44
rufipes (L.)	74	leprosa OHL.	68	MICARIA	161
ERO	78	marginata C. K.	58	cineta L. K.	163
<i>laevigata</i> KEYS	80	montana (CL.)	56	<i>festiva</i> C. K.	160
thoracica (WID.)	78	phrygiana C. K.	60	pulicaria (SUND.)	164
tuberculata (DE GEER)	79	pusilla SUND.	65	radiata L. K.	163
<i>Euoephyrs</i>	311	Rosenhaueri L. K.	69	Rogenhoferi O. H.	162
<i>farinosa</i> C. K.	315	Thorellii O. H.	69	MICROMMATA	216
<i>festiva</i> C. K.	322	triangularis (CL.)	61	<i>virescens</i>	216
<i>floricola</i> C. K.	320	LIOCRANUM	139	<i>Micryphantas</i> .	
frontalis (WALCK.)	311	domesticum (WID.)	139	<i>fuscipalpis</i> C. K.	76
<i>radiata</i> OHL.	305	Kochii O. H.	140	<i>isabellinus</i> C. K.	73
<i>rupicola</i> C. K.	315	LITHYPHANTES	96	MIMETUS	79
GNAPHOSA	187	<i>corollatus</i> (L.)	97	<i>laevigatus</i> (KEYS.)	80
bicolor (HBN.)	193	Paykullianus (WALCK.)	98	MISUMENA	226
dolosa O. H.	191	<i>Lucia</i> .		<i>truncata</i> (PALL.)	228
exornata (C. K.)	197	<i>germanica</i> C. K.	104	<i>vatia</i> (CL.)	227
fallax O. H.	196	LYCOSA	249	<i>villosa</i> (WALCK.)	229
fumosa (C. K.)	191	<i>albimana</i> WALCK.	248	MONAESSES	223
leporina (L. K.)	192	<i>albofasciata</i> BRUL.	269	<i>cuneolus</i> (C. K.)	224
lucifuga (WALCK.)	188	amentata (CL.)	250	NEMASTOMA	327
lugubris (C. K.)	189	anulata THOR.	257	<i>bimaculatum</i> FABR.	328
molesta O. H.	195	<i>cursor</i> HAHN.	273	<i>Dacicum</i> L. K.	328
montana (L. K.)	198	exornata O. H.	260	<i>flavimanum</i> C. K.	328
nocturna (L.)	198	farinosa O. H.	258	Sillii O. H.	328
opaca O. H.	195	festinans O. H.	259	<i>triste</i> C. K.	328
Schuszteri O. H.	199	<i>infernalis</i> MOTS.	275	NEMESIA	212
soror O. H.	190	<i>Leopardus</i> SUND.	282	<i>pannonica</i> O. H.	212
suspecta O. H.	194	lignaria (CL.)	251	<i>Sauvagesii</i> (DORTH.)	213
HARPACTES	207	lignaria (WALCK.)	252	<i>Neriene</i>	
rubicundus (C. K.)	207	monticola (CL.)	253	<i>apicata</i> BLACKW.	71
saevus O. H.	208	poeila O. H.	258	<i>cornuta</i> BLACKW.	75
<i>Hecaerge</i>		prativaga L. K.	256	<i>rubens</i> BLACKW.	74
<i>maculata</i> BLACKW.	137	profuga O. H.	254	NESTICUS	76
HELIOPHANUS	300	proxima C. K.	255	<i>cellulanus</i> (CL.)	76
auratus C. K.	302	<i>radiata</i> LATR.	261	OCYALE	286
cupreus (WALCK.)	300	<i>striatipes</i> DOL.	266	<i>mirabilis</i> (CL.)	286
Kochii SIM.	301	LYCOSOIDAE	248	OPILO	328
HETEROPODOIDAE	216	MARPESSA	304	<i>alpinus</i> HERBST.	330
HISTOPONA	133	Canestrinii PAV.	309	<i>grossipes</i> HERBST.	330
torpida (C. K.)	133	encarpata (WALCK.)	308	<i>instratus</i> L. K.	329
HYPTIOTES	49	muscosa (CL.)	304	<i>parietinus</i> DE GEER.	329
paradoxus (C. K.)	49	pomatia (WALCK.)	307	<i>pristis</i> L. K.	329
ISCHYROPSALIS	327	<i>radiata</i> (GRUBE.)	305	<i>vorax</i> L. K.	329
Helvegii PANZ.	328	<i>Marpissus</i> .		OPILIONES	327
manicata L. K.	328	<i>monachus</i> SIM.	307	ORBITELARIAE	4
LATERIGRADAЕ	215	<i>pomatius</i> SIM.	307	OXYOPES	287
LEIOBUNUM	327	<i>radiatus</i> SIM.	305	<i>lineatus</i> LATR.	289
bicolor FABR.	338	<i>Melanophora</i> .		<i>ramosus</i> (PANZ.)	288
glabrum L. K.	329	<i>bimaculata</i> C. K.	183	<i>transalpinus</i> (WALCK.)	290
hemisphaericum HERBST	328	<i>conspicua</i> C. K.	183	OXYOPOIDAE	287
nigricans C. K.	327	<i>femella</i> L. K.	182	PACHYGNATHA.	
LEPTORCHESTES	296	<i>longipes</i> L. K.	179	Clerckii SUND.	51
formicaeformis (LUC.)	296	<i>oblonga</i> C. K.	176	De Geerii SUND.	53
LINYPHIA	56	<i>pedestris</i> C. K.	180	Listeri SUND.	53
alacris BLACK.	67	<i>petrensis</i> C. K.	184	<i>Phalangium</i> .	
alpina O. H.	66	<i>praefica</i> L. K.	178	<i>phaleratum</i> PANZ.	99
alticeps SUND.	65	<i>scrotina</i> L. K.	181	PHILAEUS	312
bucculenta (CL.)	57	META	42	<i>chrysops</i> (FODA.)	312
clathrata SUND.	64	Menardii (LATR.)	42	PHILODROMUS	217
emphana (WALCK.)	59	<i>Mengci</i> BLACKW.	45	<i>aureolus</i> (CL.)	218

pellax O. H.	Lap 219	sanguinea C. K.	Lap 36	quadriguttata (HAHN.)	Lap 112
pocillus (THOR.)	220	<i>Sparassus</i>		Schineri J. K.	113
PHOLCINAE	100	<i>ornatus</i> C. K.	217	Veteranica O. H.	113
PHOLCTS	100	<i>Sphassus</i>		THOMISOIDAE	223
Forskåli THOR.	100	<i>transalpinus</i> WALCK.	290	THOMISUS	225
phalangoides (FUES.)	101	STEATODA	92	<i>capparinus</i> C. K.	232
Plochii (SCOP.)	102	<i>bipunctata</i> (L.)	94	<i>cerinus</i> C. K.	247
PHRYNOLITHUS	160	<i>castanea</i> (CL.)	92	<i>devius</i> C. K.	247
<i>festivus</i> C. K.	160	<i>guttata</i> (WID.)	96	<i>lateralis</i> HAHN.	237
Szilyi O. H.	161	<i>triangulosa</i> (WALCK.)	95	<i>onustus</i> WALCK.	225
PHYLLONETHIS	81	TAPINOC'EPHALI	212	<i>robustus</i> HAHN.	242
<i>lineata</i> (CL.)	82	TARENTULA	261	<i>sabulosus</i> HAHN.	238
PLATYLOPHUS	328	<i>albofasciata</i> (BRULL.)	269	<i>Ulmi</i> HAHN.	239
<i>alpestris</i> C. K.	329	<i>Cronebergii</i> THOR.	264	<i>villosus</i> WALCK.	229
<i>Pinetorum</i> C. K.	329	<i>cuneta</i> (CL.)	270	<i>Thysa</i>	200
<i>rufipes</i> C. K.	329	<i>cursor</i> (HAHN.)	273	<i>pythonissaeformis</i> KEMP.	240
<i>strigosus</i> L. K.	329	<i>Eichwaldii</i> THOR.	265	TROCHOSA	273
PIRATA	281	<i>inquilina</i> (CL.)	262	<i>cinerea</i> (FABR.)	274
<i>Knorrii</i> (SCOP.)	283	<i>nebulosa</i> THOR.	271	<i>Hungarica</i> O. H.	279
<i>Leopardus</i> (SUND.)	282	<i>pulverulenta</i> (CL.)	271	<i>infernalis</i> (MOTS.)	275
<i>piraticus</i> (CL.)	281	<i>radiata</i> (LATR.)	261	<i>ruricola</i> (DE GEER.)	278
PROSTHESIMA	175	<i>solitaria</i> O. H.	263	<i>stigmosa</i> THOR.	280
<i>accepta</i> O. H.	186	<i>striatipes</i> (DOL.)	266	<i>terricola</i> THOR.	279
<i>Allionica</i> O. H.	185	<i>trabalis</i> (CL.)	267	TUBITELARIAE	105
<i>atra</i> (LATR.)	177	TEGENARIA	126	ULOBORINAE	48
<i>bimaculata</i> (C. K.)	183	<i>campestris</i> C. K.	128	ULOBORUS	48
<i>calceolata</i> O. H.	180	<i>Derhamii</i> (SCOP.)	127	<i>Walckenaerii</i> LATR.	48
<i>conspicua</i> (L. K.)	183	<i>domestica</i> (CL.)	126	<i>Uptiotes</i>	49
<i>femella</i> (L. K.)	182	TERRITELARIAE	209	UROCTEA	106
<i>longipes</i> (L. K.)	179	TETRAGRATHA	45	<i>Durandii</i> (WALCK.)	107
<i>nigrita</i> (FABR.)	187	<i>chrysochlora</i> SIM.	47	UROCTEOIDAE	106
<i>oblonga</i> (C. K.)	176	<i>extensa</i> (L.)	46	<i>Walckenaera</i> .	
<i>pedestris</i> (C. K.)	180	<i>obtusa</i> WESTR.	47	<i>altifrons</i> CAMBR.	70
<i>Petiverii</i> (SCOP.)	175	TEXTRIX	133	XYSTICTUS	233
<i>petrensis</i> (C. K.)	184	<i>denticulata</i> (OLIV.)	134	<i>acebuis</i> THOR.	243
<i>praeifica</i> (L. K.)	178	<i>torpida</i> C. K.	133	<i>bifasciatus</i> C. K.	238
<i>serotina</i> (L. K.)	181	THANATUS	221	<i>cerinus</i> (C. K.)	247
<i>tragica</i> O. H.	185	<i>fornicius</i> (CL.)	222	<i>crinatus</i> (CL.)	234
<i>Pythonissa</i> .		<i>oblongus</i> (WALCK.)	221	<i>cuneolus</i> C. K.	224
<i>cornata</i> C. K.	197	THERAPHOSOIDAE	210	<i>devius</i> (C. K.)	247
<i>fumosa</i> C. K.	191	THERATRICEÆ	4	<i>frater</i> O. H.	244
<i>leporina</i> L. K.	192	THERIDIIDAE	51	<i>graeus</i> C. K.	246
<i>lugubris</i> C. K.	189	THERIDIUM	83	<i>horticola</i> C. K.	246
<i>montana</i> L. K.	198	<i>bimaculatum</i> (L.)	91	<i>impavidus</i> THOR.	233
RETITELARIAE	50	<i>bimaculatum</i> (L.)	91	<i>Kochii</i> THOR.	235
SALTICUS	293	<i>bituberculatum</i> REUSS.	73	<i>lateralis</i> (HAHN.)	237
<i>fornicarius</i> (DE GEER.)	294	<i>denticulatum</i> (WALCK.)	85	<i>luctator</i> L. K.	233
<i>Simonis</i> O. H.	295	<i>dentipalpis</i> WID.	72	<i>marmoratus</i> THOR.	242
SALTIGRADAÆ	291	<i>Frivaldszkyi</i> O. H.	89	<i>perogaster</i> THOR.	240
SCYTODES	103	<i>formosum</i> (CL.)	84	<i>praticola</i> C. K.	245
<i>thoracica</i> LATR.	103	<i>guttatum</i> WID.	96	<i>robustus</i> (HAHN.)	242
SCYTODINAE	103	<i>Paykullianum</i> WALCK.	98	<i>sabulosus</i> (HAHN.)	238
SCYTODOIDAE	100	<i>pictum</i> (WALCK.)	89	<i>Ulmi</i> (HAHN.)	239
SEQUESTRIA	201	<i>pulchellum</i> (WALCK.)	91	ZILLA	38
<i>senoculata</i> (L.)	201	<i>pygmaeum</i> SUND.	35	<i>montana</i> C. K.	39
SINGA	32	<i>quadriguttatum</i> HAHN.	112	<i>Stroemii</i> THOR.	41
<i>albovittata</i> (WESTR.)	36	<i>riparium</i> (BLACK.)	86	<i>Thorellii</i> ARSS.	40
<i>hamata</i> (CL.)	32	<i>sisyphium</i> (CL.)	88	<i>x-notata</i> (CL.)	38
<i>Herii</i> (HAHN.)	34	<i>Tepidarium</i> C. K.	83	ZORA	137
<i>Lucina</i> (SAV.)	33	<i>thoracicum</i> REUSS.	78	<i>maculata</i> (BL.)	137
<i>nitidula</i> C. K.	33	<i>triste</i> (HAHN.)	90		
<i>pygmaea</i> (SUND.)	35	<i>varians</i> (HAHN.)	87		
		TITANOECA	111		

MAGYAR INDEX.

	Lap		Lap		Lap
AKNÁSZOK	212	CSUPASZOK	100	parittyás	250
AKNÁSZPÓK	212	CSUPASZPÓK	103	rétjáró	255
magyar	212	látás	103	rokon	255
Sauvages	213	DARÓCZPÓK	201	tarka	258
ÁLLASPÓK	45	hatszemu	201	tönk	251
nyújtó	46	DICTYNAPÓK	108	FEJESZPÓKOK	291
zömök	47	buvó	109	FÉNYPÓK	161
ARASZPÓK	49	horgos	110	bolha	164
füresz	49	nádi	108	öves	163
ARGILOPEPÓK		rokon	110	Rogenhófer	162
Brünniché	7	változékony	111	sugaras	163
tarajos	6	DIPOÉNAPÓK	81	FOGÓSPÓK	51
BANYÁSZPÓK	121	feketehasu	81	Clerck	51
fegyvertelen	123	DÖCZÖGŐPÓK	303	De Geer	53
harmatos	124	lapos	303	Lister	53
remete	125	ERETNEKEK	108	FOJTÓK	201
vaskos	122	ERETNEKPÓK	114	FOJTÓPÓK	202
FIGEPÓK	311	ablakos	116	Cambridge	203
homlokos	311	Erbler	119	lábás	206
FIKAPÓK	291	fakó	118	Nini	204
skarlát	292	vad	115	Westring	205
vörösfejú	293	zárkozott	117	FÖLDBESZÓVÓK	209
FOKORPÓK	81	ERIGONEPÓK	70	FURAPÓK	286
vonalas	82	fogaskézű	72	csodás	286
FONTÓPÓK	141	füstöskezű	76	FUTÓK	247
jegyes	141	homlokos	70	GYÁSZPÓK	*175
BORZOSOK	106	ikerfejú	73	Allioni	185
BORZPÓK	106	izabellszínű	73	cipős	180
Durand	107	süveges	71	czombos	182
BŰVÁROK	136	szarvas	75	éjjeli	181
BŰVÁRPÓK	136	vörös lábú	74	fekete	177
vízi	136	vörös lő	74	feltűnő	183
BUVÓK	104	EROPÓK	78	fogadott	186
BUVÓPÓK	104	csücskös	79	gyászoló	178
német	104	vaskos	78	hosszukás	176
CSELŐPÓK	273	FAGYCPÓK	92	hosszúlábú	179
földi	278	cseppes	96	kétpettyes	183
jegyes	280	gesztenyeszínű	92	kormos	187
magyar	279	háromszögös	95	kövi	184
mezci	277	kétpontos	94	lábás	180
pökoli	275	FARKASOK	248	Petiver	175
szürke	274	FARKASPÓK	249	szomorú	185
CSILLÁRPÓK	300	bolygó	254	GYILKOSPÓKOK	291
aranyos	302	diszes	260	HÁLÓZÓK	4
Koch	301	gyászos	252	HÁTASOK	103
rezes	300	gyors	259	IIIÚZPÓK	287
változékony	301	gyűrűslábú	257	eszkos	289
CSÓSZÓVÓK	105	hegyi	253	olasz	290
CSÓZOK	210	lisztes	258	tüskés	288

HÍZPÓKOK	287	KENGYELFUTÓPÓK	217	MACSKAPÓK	322
HŰNYÓPÓK	216	aranyos	218	díszes	322
zöldelő	216	csalfa	219	egyszerű	323
HUROKKÖTŐK	50	ezifra	220	mézes	324
ILLÓK	108	KERÉKHÁLÓSOK	4	MARÓPÓK	187
KALITPÓK	142	KERESZTESEK	6	álmok	188
bokor	151	KERESZTESPÓK	8	bujos	195
clütő	150	ál	30	csalékony	191
földi	147	büvös	10	csinos	192
halavány	146	eserje	13	díszes	197
hegyi	144	eresz	21	éjjeli	198
kéklő	148	havasi	28	fura	196
kérgező	142	húsoló	19	füstös	191
közönséges	143	koronás	13	gyanus	194
rövidlábú	152	kökény	26	gyászos	189
sárgás	149	márványozott	15	hegyi	198
selymes	145	nádi	17	kétszínű	193
KALOZPÓK	281	négyes	16	komor	195
Knorr	283	nyugtalan	23	Selmszter	199
párducz	282	óriás	9	testvér	190
rabló	281	öves	18	MARPESSAPÓK	304
KANCSALOK	100	rés	20	almazöld	307
KANCSALPÓK	100	réti	29	Canestrini	309
Forskal	100	teve	12	csikos	305
lábás	101	tök	27	kezes	308
Pluch	102	ügyes	22	molhos	304
KAPARÓPÓK	233	vállas	11	MÉTAPÓK	42
bátor	233	viaszos	25	gyűrűs	44
félrejáró	247	Victória	24	Menárd	42
fóvenyes	238	KESZEGJÁRÓK	215	Mérián	44
görög	246	KESZEGPÓK	226	MÉSZPÓK	111
hasas	240	alakoskodó	227	négycseppes	112
kerti	246	borzos	229	Schiner	113
kétesíkos	238	vaskos	228	Veterani	113
Koch	235	KEZESPÓK	152	MONAESÉSPÓK	223
komor	243	csinos	156	ékelt	224
márványozott	242	dajka	156	NYESŐ PÓK	230
oldalas	237	földi	158	bütykös	230
réti	245	hóhér	154	Kapparisz	232
rokon	244	kövi	157	villás	231
szil	239	olasz	153	ORZÓK	137
tarajos	234	Penny	155	PARASZTPÓK	
vaskos	242	vájó	159	Haglund	135
viaszos	247	KÓBORPÓK	98	PÁRDUCZPÓK	137
KAPÓPÓK	165	ékes	99	tarka	137
barlangi	170	KÓSPÓK	248	PHILAEUSPÓK	312
hengeres	167	fehérkezű	248	arany szemű	312
keskenyfejtű	172	KOSZÓVOPÓK	96	PÓKOK	3
komor	169	koszorús	97	RADLÓPÓK	207
kövi	170	Paykull	98	dühös	208
négygödros	165	KVLLÓPÓK	30	vöröslő	207
piczi	168	kúpos	31	RAKPÓK	225
pirosló	166	KÜLLÖSZÓVÓK	6	hasas	225
szőrös	174	LÁBASOK	216	BEJTPÓK	129
vértes	173	LATORPÓK	221	kárpáti	129
KAROLÓK	923	hangya	222	SZIKLAPÓK	160
KÁRPITOSPÓK	133	hosszúkas	221	díszes	160
merev	133	LEJTŐPÓK	310	Szilv	161
KASZÁSPÓKOK	325	kétesíkos	310	SINGAPÓK	32
KAZÁRPÓK	139	penészes	311	ékes	33
házi	139	LESOPÓK	54	fehérjegyű	36
Koch	140	csonka	54	Her	34

	Lap		Lap		Lap
nyilas	32	fehérdiszű	269	hátas	37
törpe	35	futó	273	VETŐPÓK	297
véres	36	kódos	271	őves	299
SZÍNÉSZPÓK	79	metszett	270	színész	297
síkos	80	poros	271	törpe	299
SZŐCSKEPŐK	293	remete	263	VIDRAPÓK	284
hangya	294	sugaras	261	szegélyes	284
Simon	295	TOLCSÉKPÓK	130	VITORLAPÓK	56
SZÖKŐK	293	illó	131	bokor	62
szökőpók	313	rokon	132	csinos	68
bolygó	321	TÖMLŐSŐK	120	ezümeres	59
hozontos	321	TORKOSPÓK	48	fejes	65
Brassay	316	Walcenaer	48	fürge	67
fészkes	318	TORKOSPÓKOK	48	háromszöges	61
íves	319	TÖRPEHURKOLÓK	51	havasi	66
keresztes	317	TÖRPEPÓK	83	hegyi	56
köszáli	315	csinos	91	lünzett	60
lisztes	315	díszes	84	kerti	63
sarlós	314	festett	89	piczi	65
viráglakó	320	Frivaldszky	89	porfás	57
Waga	317	fűrész	85	rácsozott	64
SZÖVŐPÓK	133	gyászos	90	Rosenhauer	69
fogaesos	134	kétpettyes	91	szegélyes	58
TAKÁCSPÓK	76	parti	86	Thorell	69
büvő	76	Sisyphus	88	ZILLAPÓK	38
TÁNCZOSPÓK	296	változó	87	hegyi	39
hangyaalakú	296	viráglázi	83	Stroem	41
TARNAPOK	120	TÖRZOK	210	Thorell	40
büvő	121	TÖRZPOK	210	x-jegyű	38
TARENTELAPOK	261	szurkos	210	ZUGPÓK	126
büvő	262	ÜGRŐK	291	Derham	127
esíkoslábú	266	ÜLDŐZŐK	215	házi	126
Croneberg	264	VETELOPÓK	37	mezei	128
Eichwald	265				

JEGYZETEK ÉS IGAZÍTÁSOK.

I. KÖTET.

P. 107. és tovább a «Nevezetesebb lelhelyek» sorozatában néhány pont politikai meghatározása javításra szorul, u. m. Bazias, Krassó megye; Grebenác, Temes megye; Illok, Szerémség; Újvidék, Bács megye; Panesova, Torontálmegye; Zimony, Slavonia területéhez tartoznak. Tátrafűföldnél „Szegecs” helyett *Szepes* teendő.

II. KÖTET.

«Tartalomjegyzék» VII-ik oldal tárgysora és lappelölése a jelen III-ik kötet «Általános tartalomjegyzéke» szerint kiigazítandó.

III. KÖTET.

A mű első és második kötetében az „*abdomen*”-t magyarul „**potroh**”-nak neveztem; a harmadik kötetben következetesen „**végtest**”-et írtam azért, mert a *potroh* — legalább nézetem szerint — a has túlságát kifejezve még gúnyos értelemben is használatik s azonkívül nyelvérzékemnek bizonyos aversioja van ellene.

Ugyan e kötetekben a szövegszerv részeit **karmok**-nak neveztem, holott a jelen kötetben **körmök**-nek mondom. Ugy tapasztaltam, hogy a nép e kettőt vegyesen használja s nem áll, a mit némely műszó készítő hisz, hogy t. i. a *karomban* benne van a hegyesség, a *körömben* ellenben a laposság fogalma; tehát *karom* a sásé, *köröm* az emberé.

15. oldal «Spec. 8. Faj.» helyett «Spec. 7. Faj.» teendő s a többi faj sorszáma is ehhez képest kijavítandó.

- 54. » Episinus alatt «*επισησιν*» helyett «*επισησιν*»
- 70. » Mértékek: «2.6 $\frac{c}{m}$ » helyett «2.6 $\frac{m}{m}$ ».
- 72. » Syn. «dentipalpes» helyett «dentipalpis».
- 181. » Phyllonethis etym. «*φυλλονηθισ*» helyett «*φυλλονηθισ*».
- 103. » Scytodes «Syn. 1084» helyett «Syn. 1804»
- 109. » «Diet. latens FABR.» helyett «Diet. latens (FABR.)»
- 110. » Diēt. uncinata THOR. a Syn. mellé «1856» teendő.
- 129. » Tegen. campestris, lelhelyek «Hliwa» helyett «Hlma»
- 133. » Textr. torpida C. K. a Syn. mellé «1841» teendő.
- 137. » «Drassoidoe» helyett «Drassoidae», s az etym. megjelölésben «*δρασσοιδαι*» helyett «*δρασσοιδαι*».
- 141. » Licor. Kochii n. sp. «VI. tábla» helyett «VII. tábla».

- 143. oldal «Club. trivialis (L. K.)» helyett «Club. trivialis L. K.»
- 147. » «Club. terrestris (WESTR.)» «Club. terrestr. WESTR.»
- 149. » «Syn. 1951» helyett «Syn. 1851» teendő
- 152. » «Club. brevipes (BLACKW.)» helyett «Club. brevipes BLACKW.»
- 153. » Club. Pennyi (CAMBR.) helyett «Club. Pennyi CAMBR.»
- 161. » Phypod. Szilyi: «*φ* $\frac{1}{2}$ » helyett «*h* $\frac{1}{2}$ », továbbá a leírás élére « $\frac{1}{2}$ » helyett « $\frac{1}{2}$ » teendő.
- 166. » «Drassus rubens (WALCK.)» helyett «Drassus rubens WALCK.»
- 175. » Prothesima, etym. megjelölés «*προθησιμα*» helyett «*προθησιμα*».
- 180. » Prothesima pedestris (C. K.) Az elterjedésről szóló jegyzet anyyiban hibás, hogy a faj eredetileg nem Orsovai, hanem Nürnbergi példányokra alapítottatott. Dr. Kocz Orsovai példányok után felújította.
- 181. » 7-ik sor, felülről «felső felén» helyett, «*alsó felén*».
- 185. » Prosth. Allionica, mértékek, III lábpár 2 $\frac{m}{m}$ helyett 5 $\frac{m}{m}$ teendő.
- 186. » Prothesima accepta n. sp. A tabla magyarzatba meg «166» beteendő.
- 187. » «Fekete Gy.» helyett «*Formos Gy.*» teendő, mivel a «*Fekete*» a 177-ik oldalon már felhasználított.
- 195. » Gnaphosa modesta n. sp. Az első sor élére « $\frac{1}{2}$ » helyett « $\frac{1}{2}$ » teendő.
- 196. » Gnaphosa opaca: « $\frac{1}{2}$ elöttem ismeretlen» helyett « $\frac{1}{2}$ elöttem stb.» teendő. Ugyanott 8-ik sor, felülről «szél-lén» helyett «szél-ével» teendő.
- 201. » 19-ik sor, felülről. «alsó középsőktől» helyett «*alsó szél-sőktől*» teendő.
- 216. » Micromm. virescens (CL.) Syn. «Aranca» helyett «Aranus» teendő.
- 223. » Thomisoidae etym. megjelölés «*τομισοιδαι*» helyett «*τομισοιδαι*»
- 248. » Aulonia etym. megjelölés «*αυλονια*» helyett «*αυλωνια*».
- 284. » Dolomedes etym. megjelölés «*δολομεδαι*» helyett «*δολομεδαι*».
- 286. » Ocyale etym. megjelölés «*οκυαλαι*» helyett «*οκυαλαι*».
- 298. » Attoidae etym. megjelölés «*αττοιδαι*» helyett «*αττοιδαι*».
- 299. » Leptorchestes etym. megjelölés «*λεπτορχησται*» helyett «*λεπτορχησται*».

152 *Linyphia* *uolva* 152

153 *Linyphia* 153

154 *Theridium* 154

155 *Titanoea* 155

156

157 *Cryphoeca* 157

158 *Lucerema* 158

159 *Chiracanthium* 159

160 *Chiracanthium* 160

161

162 *Chiracanthium* 162

163 *Pirurothius* 163

164 *Atarca* 164

165 *Prosthema* 165

166

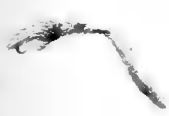
167 *Prosthema* 167

168 *Prosthema* 168

169 *Prosthema* 169

170 *Gnaphosa* 170

171

172 *Gnaphosa* 172

173 *Gnaphosa* 173

174 *Gnaphosa* 174

175 *Gnaphosa* 175

176

172 Anapitosa

173 Harpactes

175 Philodromus

176 Xysticus

178 Lycosa

179 Lycosa

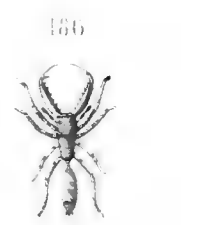
181 Lycosa

182 Tarentula

184 Lycosa

185 Salticus

187 Salticus

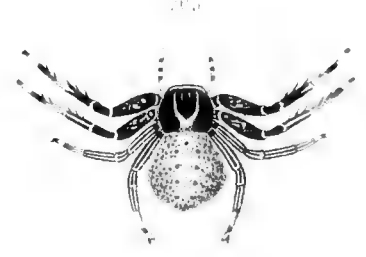
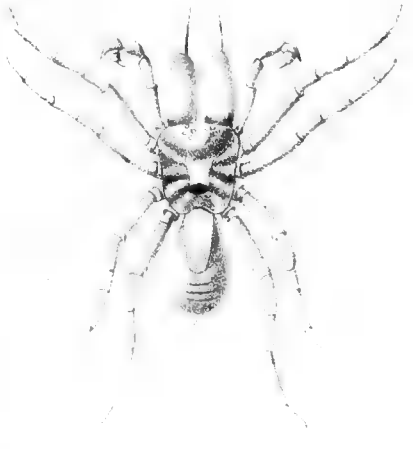
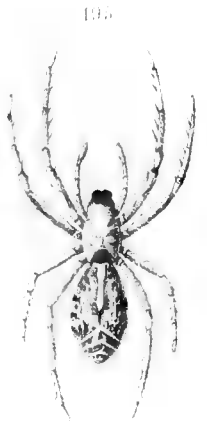
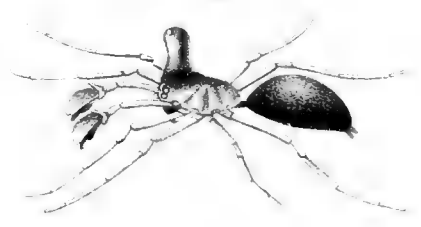
188

189

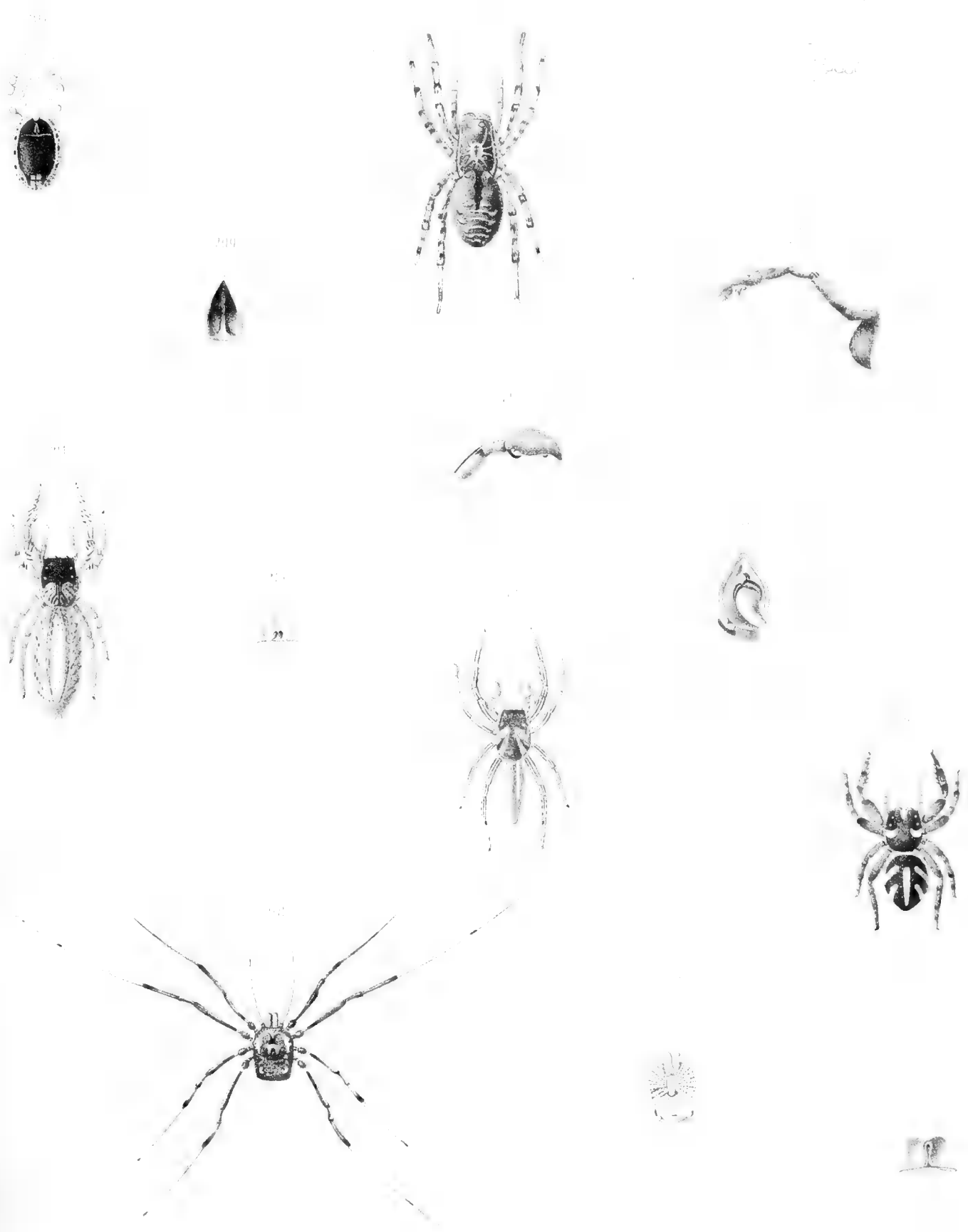
190

191

Philadelphia 1844

FRANKLIN TARSULAT NYOMDÁJA.